petre sălcudeanu

ochiul și marea

roman

PETRE SĂLCUDEANU ● OCHIUL ȘI MAREA

PETRE SĂLCUDEANU

OCHIUL ȘI MAREA

— roman —

CARTEA ROMÂNEASCĂ

1989

Lector : GABRIELA ADAMEȘTEANU
Tehnoredactor : GH. CHIRU

Apărut : 1989. Bun de tipar : 2.03.1989.
Format : 16/61 × 86. Coli tipo : 23,25.

Tiparul executat sub comanda
nr. 1352 la
Întreprinderea Poligrafică
„13 Decembrie 1918",
str. Grigore Alexandrescu nr. 89-97
București,
Republica Socialistă România

ISBN 973-23-0005-1

1.

Plecarea lui nu era plecare, era o fugă, aproape o dezertare. Nu spusese sorei şefe că are de gînd să-şi facă ieşirea în acea zi ; dăduse tuturor de înţeles că în oraşul de jos nu-l aştepta nimeni, n-avea de ce să se grăbească ; neliniştea îl apucase dintr-odată. Simţise că nu mai poate. Dorea din tot sufletul să părăsească hardughia albă, cu cincizeci şi cinci de ferestre şi patru solarii. Ar fi fost un act necugetat să mai aştepte, o crimă. Pîndise noaptea ; ea venise, neagră, cu părul despletit în fîşii de ceaţă de culoarea indigoului, o pîndise cu plăcere, cu o bucurie ascunsă, ca o pasăre de pradă, de după un brad uriaş, la marginea pădurii ; din partea aceea avea obiceiul să vină *noaptea*. De atîtea ori o urmărise încît i se părea o întruchipare omenească, nu era o noapte oarecare, era o noapte numai a lui, plutea cu pas moale, de femeie, nu i se vedeau decît ochii, strălucitori, umeziţi, trişti.

În seara aceea noaptea zvîcnise ca o capră de colţ, îi auzise în urechi salturile mai întîi peste întinderile de brazi, apoi peste cele de foioase ; pe urmă cerul se întunecase, nu mai era cer, ci o deschizătură de puţ. Se bucură la vederea hăului, în ceasul acela de istovire lăuntrică îi era cel mai bun prieten. Simţi părul rece al nopţii trecîndu-i peste faţă ; îl biciuise vălătucirea de întuneric peste chip şi, temător de mîngîierea aspră, îşi duse palmele la obraz. Cînd le luă şi le privi i se părură unse cu tuş ; numai atunci bucuria îi fu deplină.

Noaptea aceea era ziua mult aşteptată, abia acum sorocită să-l dezlege de teamă. Pe lumină i-ar fi fost frică să plece. Ar fi însemnat să vadă multele figuri străine şi altele

cunoscute, să-şi ia rămas bun, să fie condus pînă la poartă sau, cine ştie, poate s-ar fi oferit cineva să-l însoţească la gară. Teama de despărţire, de o despărţire cuviincioasă, îl determinase să aleagă noaptea ; singur martor al gîndului ascuns. Pachetul legat cu sfoară într-o pungă de plastic îl avea sub braţ. Îl luase dintr-o mai veche obişnuinţă. De fiecare dată cînd pleca la plimbare îl vîra sub cureaua de la pantaloni, pachetul preţios îşi avea locul lui ; între cele două buzunare de la spate îşi cususe pe dinăuntru un săculeţ de pînză. Acolo îşi ascundea caietele de şcoală, dintr-o grijă superstiţioasă să nu i le fure cineva. Cum ajungea pe drumurile stinghere ale pădurii îşi scotea comoara de la locul ei şi o purta sub mîna stîngă. De atîta purtat haina se tocise la subţioară.

Nimeni n-avea să-i observe lipsa. Nu era prima dată cînd îşi lua tălpăşiţa, fără să spună cînd se întoarce. Îşi cucerise dreptul la independenţă prin anii mulţi ai şederii în acel loc al suferinţei. Nici prezenţa şi nici absenţa nu-i mai erau luate în seamă. Devenise un obiect, pe lîngă care treci, un trunchi bun de sprijin, fără să-ţi mai pui întrebarea de ce trebuie să te sprijini de el. Nu i se mai dădea nici bună ziua ; de la o vreme încetase să mai salute şi el. Mînca pe furate, speriat, privind mereu în jur, în colţul cel mai întunecos al bucătăriei, acolo unde se adunau resturile măturate de bucătărese, ca apoi să fie duse, cu coşul, la crematoriul din apropiere. Se săturase lumea de el, era un reper viu al timpului, un timp incredibil de lung ; însemna că în acel loc se putea sta o viaţă de om, trăită cu intensitatea a zece vieţi. Sau viaţa nu era trăită deloc, era ca o scurgere printr-un făgaş sorocit dinainte de cineva, iar el era obligat să se petreacă prin el ca o umbră, ca o pală de vînt. Nu dorea să fie văzut umblînd prin curtea mare, deschisă ca o palmă ; cei ce-l urmăreau cu privirile aveau coşmaruri, erau sătui de propria lor boală, nu mai aveau nevoie de spectrul ei întruchipat în altcineva.

Acum era fericit ; negrul de la început se adîncise, se făcuse şi mai dens ; parcă îl îndesase cineva în spaţiu cu o măciucă. Depozitat aşa, condensat în formele nefireşti, smoala curgătoare închegase cerul. Şi cerul se oprise din scurgerea lui.

De mult nu mai folosea drumurile. Potecile ştiute erau preferate cărăruilor aflate la îndemîna tuturor, ori el, pînă în

locul unde avea de mers, voia să meargă pe drumeagul său. Pămîntul se adîncise între răzoarele de iarbă, verdeața se tocise sub încălțările scorojite și ele, dar șerpuirea întortocheată, ca un rîu născut într-un timp îndepărtat, îi aparținea, el o răsucise ca pe o frînghie, pe după copaci, prin poieni de nimeni străbătute. Păsările nopții tăcuseră auzindu-i mersul grăbit ; poate își amuțiră glasurile din alte pricini, nu el era cauza tăcerii și a spaimei ce domnea în jur.

Se opri. Crezu la început că pierduse drumul ; nu, nu-l pierduse, dovada era mesteacănul tăiat adînc în coajă, îl vedea cu simțurile, ca un orb ; cîndva îl crestase și pusese sub tăietură un pahar de plastic să strîngă licoarea cu gust de pămînt. Cu ea își spăla ochii și își răcorea măruntaiele primăvara. Așa îl învățase un pădurar, plecat de mult dintre vii.

O bufniță, minţită de tăcerea pădurii, străpunse cu glasul cobitor materia vîscoasă a întunericului. Poate din pricina îngrămădirii de atîta negru țipătul ei să se fi prelungit într-un ecou continuu ; ultimele sunete, în loc să se piardă, se multiplicară ; pînă și frunzele mesteacănului se opriră din clătinat.

Neauzind nimic, porni mai departe, de data asta destins, ca și cum gîndul dinlăuntru își pierduse din puterea de la început. Își șterse fruntea. Gestul era reflex, cutele multe nu erau umezite ; nici la rădăcina părului rărit nu simțea răcoarea pădurii. Urcă o pantă printre doi brazi căzuți. Furtuna îi trîntise cu ani în urmă ; acum, din scorbura lor se vedeau pîlpîirile jucăușe ale putregaiului. Scîntei minuscule săgetau în culori verzui spațiul înconjurător. O pasăre agățată de marginea găurii putrede voia în zadar să prindă cu ciocul gîngăniile luminoase desprinse din lemnul mirosind a rînced. Ar fi vrut să sburătăcească viețuitoarea proastă, altădată și-ar fi găsit timp pentru așa ceva ; era și ea o biată ființă, de ce să trudească fără folos. Nici n-o luă în seamă. Ce era al pădurii se cuvenea de acum înainte să fie zălogit pădurii, el se despărțea de tovărășia ei. Peste un ceas, două, ori chiar mai puțin pasărea ar fi venit în același loc continuîndu-și truda pornită dintr-o altă simțire și înțelegere a vieții. Poate că în capul ei, cît un degetar, se hrănea cu iluzia luminițelor ce aveau să dispară odată cu venirea zorilor sau a primelor picături de ploaie.

Inspiră adînc. Nu-i mai era teamă de respirațiile îndelungi. Se temuse atîția ani de ele. Acum aerul îi era din nou prieten. Îi înregistră scurgerea în bronhii, material. Ocoli poiana lupilor. Din partea aceea se ghicea un miros dulce de jîntiță și altul încins de lînă nespălată. Nările prinseră chiar o urmă de fum, semn că ciobanii mai scurmau jeratecul din spuza groasă de cenușă. Așteptă. Putea scurta drumul. La capătul potecii se desfăceau alte trei mai mici, bătătorite cu pasul ani în șir. Pe care să apuce ? Prima l-ar fi scos la gară, a doua la marginea orășelului, a treia în șosea. N-avea ce să caute la gară, nici o stare aparte nu-l împingea să vadă primele case ale așezării de dincolo de munte. Graba acum era așezată temeinic, îi intrase adînc în mădulare, se contopise cu el. Din această contopire se născu prima nedumerire. Unde mergea ? Ar fi trebuit să se întrebe înainte de a purcede la drum, acum era prea tîrziu să mai dea înapoi ; cît mai avea de trăit, în bine sau în rău, totul se afla în față. Apucă pe cea de a treia cărăruie, cea care ducea la șosea. Era cea mai neprielnică. Trebuia să urce cîteva pante abrupte, să treacă peste un pîrîu, la vremea aceea de primăvară tîrzie mai mult ca sigur cu albia lățită, dar acest neprevăzut în loc să-l sperie îi făcu pasul mai ferm ; călca iute, mai apăsat ca pînă atunci. „Numai de n-ar apărea luna", își zise, privind spre înalt. Se temea de lumină, așa cum se temuse să-și pună întrebarea simplă și firească : încotro pleca ? Important era să rupă firul obișnuinței. Unde avea să meargă se va gîndi mai apoi.

Auzi un urlet îndepărtat de lup. Piciorul drept îi rămase în aer ; lucru rar, urlet dușmănos de lup, la acel ceas. Cu toate acestea, el se repetă și nu avu îndoieli că noaptea era spartă de un mascul tînăr, în putere. Pe cine chema, sau ce răspuns aștepta ? Acum urletul i se păru mai aproape ; în dreapta, între el și dihanie nu mai era decît cornișa de stîncă. „Treaba lui", își zise și păși pe drumul ales. Plăcerea de a-și simți trupul obosit, supus încercării efortului, se topi. Tăie drumul printr-o poiență cu miros reavăn. Ghetele, cu pielea întărită de vreme, cu tălpile roase și peticite în cîteva locuri, călcau peste cupe închise de iederă albă, de albăstriță și, își aducea bine aminte, în partea dreaptă, lîngă niște stînci, văzuse cîteva fire de bujor și căldărușă. După cum se loveau cupele de vîrful încălțărilor știa cu ce floare are de-a face, cu

toate că n-avea cum să le vadă ; potirele erau închise. Se opri cînd simți în aer un miros de garofiță. Un zîmbet ascuns îi apăru pe chip. Garofița era toropită, n-apucase să-și vîre culorile la adăpost. Rupse un fir și-l puse sub șapcă, la ureche. Era amintirea cea mai vie și dragă, singura pe care voia s-o poarte cu el. Simțea pe lobul urechii catifeaua vișinie a florii ; gîdilitura îi făcu bine, îi dădu putere să se despartă de poieniță, fără păreri de rău. Dacă ar fi fost de meserie și-ar fi însemnat exemplarele rare, dar așa preferase să le lase muntelui și uitării.

Era cum bănuise ; apa ieșise din matcă. Oricît încercă, nu află un loc bun de trecere. Puntea dintr-un trunchi, meșterită de mîna lui, era ascunsă, se transformase într-un baraj peste care puhoiul trecea gros, ca o melasă. Apa se dovedea primul obstacol. Alesese dinadins cărăruia care ducea peste pîrîu. Se dezbrăcă. Își făcu din haine și încălțări un balot legat cu cureaua de la pantaloni. Intră în apa rece ca gheața. Nu-i era frică de ea și nici răceala, pînă nu-i ajunse la brîu, nu-l stingheri prea mult. Ajunsă acolo, frigul îl săgetă pînă la durere. Abia după ce se îmbrăcă simți că tremură. Cămașa și izmenele i se udaseră. Scuipă în albia întunecată.

Urletul lupului se auzi din nou. De data asta mai aproape. Nu teama îl îndemnă să se grăbească cu încălțatul. Acum urletul răzbătea din partea stîngă, semn că animalul îi simțise mirosul și trecuse cornișa. Își ascunse cu grijă pachetul cu caiete în trăistuța secretă, ca și cum caietele ar fi trebuit păzite în primul rînd. Se lovi de asprimea unei crengi ; refuză să o ia ca armă de apărare. Dihania avea să se îndepărteze simțindu-l aproape sau, dimpotrivă. Tîrziu, își auzi propriul fluierat ; o melodie inventată și aruncată printre buzele subțiri. Cu cîntecul născut din frică ajunse la drumul forestier. Ceva negru se mișcă în și mai negrul nopții. Urletul îi dădu de veste că animalul nu putea fi departe. Cunoștea prea bine obiceiurile lupilor, niciodată instinctul nu i-ar fi îndemnat să atace toamna la drum deschis. Se căută în buzunare după chibrituri. Înțelese că n-avea. Se lăsase de fumat, nici el nu mai știa de cînd. Se opri din nou. Sub ciosvîrta de lună apărută atunci pe cer, distinse la cîțiva metri o arătare brumărie, tolănită în glod. Era un lup tînăr, cum îl ghicise de la început, după urlet, dar spre deosebire de exemplarele știute

pînă atunci, cel așezat cu capul pe labele din față era neobișnuit de lung. Mătura cu coada stufoasă, în mișcări lente, deloc prietenești, clisa drumeagului. Îi observă picioarele cu ghearele desfăcute, încordate, gata de salt. Ochii verzi, strălucitori, urechile înalte și drepte pîndeau omul oprit. În locul saltului se auzi din nou urletul, dar urletul nu mai semăna cu cele de dinainte, era un scheunat, o rugăminte ce nu se putea rosti.

Șiroaie de sudoare i se prelinseră pe obrajii încă umezi de apa nemiloasă a pîrîului. Numai cîinii de cușcă scheunau așa, ori alcătuirea sură, neobișnuită, din față, nu era un cîine de casă, pripășit sau pierdut, sălbăticit în singurătatea pădurii. Înaintă un pas. Lupul se dădu și el, un pas, înapoi. Făcu al doilea pas și lupul păstră aceeași distanță, continuînd să plîngă. Nu mai pricepu nimic. Ce voia dihania ? Își șterse sudoarea sărată din dreptul buzelor, încercînd, în clipa de așteptare, să prindă zgomotul făcut de animalul ce părea că i se dorește prieten. Pădurea se liniștise. Luna intră din nou în veșmîntul negru și bufnița îi dădu de știre că în preajmă era pace ; avea și ea dreptul să se înfrupte în noaptea cu rînduielile stricate de zgomote străine. Fîlfîitul aripilor bufniței aproape îi atinse obrazul și undeva, într-un pom, se auzi zbaterea neputincioasă, de scurtă durată, a unei veverițe cu gîtul sfîrtecat.

După cotul mare al drumului se vedeau cîteva luminițe. Orașul era aproape. Aerul deveni sălciu, cald, răcoarea pădurii se schimbă în ceva leșios. Cunoștea casa de la marginea suhatului, cu jumătate din acoperiș prăbușit de greutatea zăpezii unei ierni aspre. Stătuse nu o dată sub ferestrele înguste, acoperite cu obloane de lemn și ascultase vocea ce se auzea și acum.

— „Pădurea... Pădurea este țara mea... Țara mea este“...

— Ce este pădurea, se auzi întrebarea molcomă, dar fermă a unei femei ; răspunsul se gîtui la jumătate :

— Pădurea este... Pădurea este...

Sub oblonul închis fereastra era dată la o parte. La o masă, lîngă soba de teracotă, o fată cu o coadă lungă și blondă, adusă în față printre gît și umăr, se căznea să citească fraza ce începea cu : „pădurea“ și se termina cu...

— Ce e pădurea ? se auzi din nou întrebarea și, pentru că fata se încăpățînă să tacă, se auzi în continuare vocea baritonală și neprietenoasă.

— Pădurea e cea care-ți...

Plecă mai departe. Pînă la șoseaua asfaltată nu era mult. Ghicise după uruitul mașinilor. Putea de la distanță să spună ce fel de camioane circulau, în ce sens, auzul i se ascuțise. Anii de hoinăreală, prin imașuri, mai ales vizitele dese pe dîmbul de deasupra, de unde putea vedea totul, ca în palmă, transformase plăcerea în curiozitate, apoi din curiozitate își făcuse o dorință bolnăvicioasă de a spune în gînd, cu ochii acoperiți cu mîna, ce marcă aveau mașinile, ce tonaj. Cu toate că pînă la banda asfaltată, ce urca de la pod drept, în sus, mai erau cîteva sute de pași, și bitumul era ascuns privirilor de dealul aflat înainte, încercă să ghicească ce fel de basculantă cobora spre pod. Era încă prea departe, și ca să cîștige un unghi mai favorabil auzului, alergă pînă sub cornișă. Înainte nu se vedea nimic ; noaptea nu era străbătută decît de fulgere îndepărtate, mărturie că nu peste multă vreme, din negrul adunat ghemotoc, din înalt are să pornească una din ploile repezi de primăvară. Diferență cîteva autoturisme, dar camionul greu, în spatele căruia se roteau tonele de balast în scîrțîituri îndesate, sau se oprise sau, între timp, trecuse de partea cealaltă a podului. Era o betonieră. Tot mai multe băteau drumurile în ultima vreme.

Din depărtare răzbătu, ca un rămas bun, strigătul chemător al lupului ; tresări și se întristă totodată. Nu voia să dea o semnificație întîlnirii neașteptate. Semnificația se insinua de la sine ; o alungă, ca pe un vis urît. De ce oprise betoniera, ce aștepta ? Simțea respirația grăbită a oamenilor în apropiere. „Poate au avut pană", își zise. Își ascuți simțurile. Unul dintre cei trei oameni aflați lîngă mașină avea la bocanci blachiuri.

Motorul porni pentru cîteva secunde, apoi un sîsîit, asemănător unei comenzi, îl făcu să se oprească din nou.

Pielea pe spate i se înfrigură. Își scoase caietele din locul lor și le luă sub braț. Nu-i plăcea betoniera staționată pe întuneric, tocmai în locul unde avea el obiceiul să iasă în

șosea. „Temeri exagerate", își spuse, cînd își dădu seama că betoniera nu avea nici o legătură cu drumeagul străbătut. Ocoli dealul, așa cum lupul ocolise cornișa. Putea să coboare la cîteva sute de metri mai sus de locul unde camionul se afla în așteptare. Nu putea fi vorba de pană, ea ar fi fost imediat însoțită de zgomote dure, de cric, de manivelă. Poate oamenii obosiți de drum își căutaseră un loc ferit să se odihnească. Dar dacă era așa de ce unul dintre ei se plimba în lungul șoselei, într-o încordare și nervozitate trădate, după cum își ducea țigara la gură, din ce în ce mai des. Își măsură pasul pe iarba jilavă. Ar fi vrut să rîdă de precauțiile lui inutile, dar instinctul de conservare îl obligă să fie și pe mai departe atent. Călcă pe lîngă potecă, dorea să-și amortizeze zgomotul încălțărilor cu ajutorul firelor de iarbă. Unde mergea ? El nu mai avea pe nimeni, cei dragi se înstrăinaseră sau îi îndepărtase el. Se va opri unde-l va duce prima mașină ; el pasager nocturn, cu singurul bagaj de preț aflat în buzunarul din spate al pantalonilor.

Pe șosea nu se vedea nici o mișcare. Dacă ar fi ieșit luna, și-ar fi dat seama cît timp trecuse de cînd părăsise clădirea. Dar cerul se întunecase, fulgerele, în loc să se îndepărteze, se apropiau. Simți un gol în stomac. De cînd nu mai mîncase ? Nu avu timp să-și răspundă. Dinspre pod își făceau drum spre el farurile puternice ale unui camion ; înțelese că era aceeași betonieră. Se trezi ridicîndu-se din șanț și făcînd cu mîna. „Șoferul n-are să oprească", își zise ; după cîteva clipe faza mare a unui far îi mătură fața. Era văzut. Se bucură.

Era într-adevăr o betonieră, auzul nu-l înșelase. Mașina stopă la cîțiva pași. Din cabină coborîră trei oameni, unul avea în mînă un sac de plastic ; foșnetul materialului se dădu singur de gol. Omul cu bocancii cu blachiuri se opri și, cînd se convinse că șoseaua era pustie, se apropie de cabina betonierei.

— Mă Ionas, e el ?

— De unde să știu ?

Din depărtare se auzi, ca un scîncet, urletul lupului. Pregătit să urce în mașină, omul își strînse caietele sub braț.

2.

Se afla într-un cabinet oarecare lîngă sala mare a amfiteatrului. Îl poftise profesorul Stamate. Nu avusese timp să-şi cugete gestul. Nici prin gînd nu i-ar fi trecut, cu cîteva ore înainte, că are să participe la întîlnirea cu unul din literaţii de vază. Îşi rezolvase treaba pentru care sosise şi, coborînd scările măcinate de greutatea multor generaţii de paşi, îşi spusese că s-ar cuveni să revadă locul unde învăţase atîta vreme. Nu intrase în planul lui această vizită ; ar fi putut face alte o mie de lucruri utile pentru cineva sosit în grabă şi obligat să plece cît mai iute cu putinţă. Se pomeni în faţa clădirii, zugrăvită pe dinafară în alb şi vişiniu. La poartă, un afiş anunţa întîlnirea cu... Cel pe care îl aplaudaseră studenţii se afla acum în faţa lui. De ce oare intrase în amfiteatru ? Ca student auzise nu o dată de omul cărunt, cu ochii adumbriţi de pleoape obosite ; de cîteva ori se înghesuise să-l cunoască, mînat de curiozitatea unor colege. Îmbătrînise Stamate, îmbătrînise mult de cînd nu-l mai văzuse. Sau bătrîneţea, nesiguranţa erau rezultatul de moment al celor cîteva cuvinte obraznice aşezate pe o hîrtie sub forma unei întrebări : „de ce sînteţi mincinos, domnule scriitor ?“ Semnase simplu, cu numele de botez : Ionas. Fusese sigur că profesorul are să mototolească peticul de hîrtie în faţa întregii asistenţe, enunţînd un adevăr simplu pentru cei certaţi cu bunacuviinţă. Nu, profesorul citise bileţelul de cîteva ori, cercetă cu privirile amfiteatrul, apoi întrebă, ca şi cînd s-ar fi putut adresa oricui.

— Cine a scris acest bilet ?

Ar fi putut să nu se arate, nu-i fusese pronunţat numele. Studenţii, neştiind despre cine e vorba, se priveau unii pe alţii ; începură să vocifereze, interesîndu-se în şoaptă despre ce bilet amintise profesorul.

Se ridicase în picioare, împins de acelaşi resort necunoscut, mai puternic decît el, un fel de a doua voinţă, capabilă să-şi asume răspunderi şi riscuri incomparabil mai mari decît cea obişnuită, de fiecare zi, conştiinţa diurnă cu ajutorul căreia nu uita, de exemplu, niciodată, la trezire, dimineaţa, să-şi aprindă o ţigară. Cea de a doua îi juca feste în ultima vreme, se convinsese singur, nu era prima dată cînd se pomenise făcînd o gafă, apoi, uluit, obligat s-o transforme în atitudine per-

sonală, într-un adevăr numai al său în care credea sau se străduia să creadă. Ordinul de deplasare era semnat, se afla în mîna lui Stamate, pe el își scrisese întrebarea ; biletul de tren în portmoneul de la buzunarul din spate al pantalonilor ; pînă la plecarea trenului mai erau aproape două ore. În loc să fie în drum spre gară, se afla aici, într-o cămăruță lîngă sala de festivități...

— Trebuie să mărturisesc, domnule Ionas, că scontam pe lașitatea dumitale. Ți-am crezut numele de împrumut, iar pe dumneata unul dintre acele personaje făcute să-și poarte curajul în spatele unei insolențe. S-a dovedit că m-am înșelat, cel puțin parțial. Trebuie să mărturisesc că felul cum te-ai sculat și, mai ales, promptitudinea cu care ai venit aici, unde te-am rugat să mă aștepți, m-au pus pe gînduri, m-au debusolat, da, cam ăsta ar trebui să fie cuvîntul cel mai apropiat de starea sufletească în care mă aflu. Ce rău ți-am făcut, cu ce am putut greși, încît să merit o asemenea necuviință ? Dacă aș fi fost un simplu profesor al acestei facultăți, m-aș fi interesat mai îndeaproape cine ești, ce cursuri urmezi etc... Dar eu sînt un invitat, cum ești și dumneata ; în drum spre acest cabinet am fost încunoștiințat de decan că nu te știe, ești sau un vechi absolvent, sau un intrus de moment. Poate chiar scrii, un om care vine la o întîlnire literară întîmplătoare iubește înaintea scrisului altora propriile lui încercări... Iartă-mă că-ți pun atîtea întrebări, n-am dreptul decît la una singură.

Degetele lui Stamate tremurau. Urmărindu-le mișcarea Ionas văzu petele albe ale unghiilor, semn al lipsei de calciu. Nu-i scăpă nici amănuntul că unghiile erau disproporționat bombate, urmare, probabil, a unei boli netratate la timp. Ar fi vrut să-i pară rău pentru gestul său. S-ar fi cuvenit să-și ceară scuze și să plece la gară. Micul conflict s-ar fi încheiat. Nu simți însă în suflet nici cea mai mică nemulțumire pentru bilețel și nici pierderea trenului nu-i stîrni amărăciune. Îl privea pe bărbatul cîndva frumos, cu trăsături efeminate, direct în ochi, cu un soi de participare greu de explicat. Ar fi vrut din nou să găsească resursele să-și ducă la capăt gîndul venit după intrarea în cabinet, de a-și cere iertare pentru...

Ochii lui Stamate nu rezistară multă vreme privirilor lui ; își aprinse o țigară...

— Domnule Ionas, dumneata ai învățat la această facultate? se interesă Stamate, simțind că pornirile celuilalt nu pot fi lămurite decît printr-o discuție sinceră.

Ionas roși, întrebarea era dezamorsantă; se montase neîngăduit de mult, pe un fond insuficient pregătit, vorbele calme ale profesorului îi clătinaseră bățoșenia.

— Da, aici m-am pregătit pentru... dar mă ocup de altceva, am terminat acum cîțiva ani... Mă aflu în trecere prin...

Înțelese că, dacă nu se oprea în clipa aceea, ar fi continuat, simțea o poftă nejustificată de a vorbi, de a se destăinui cuiva, de a cere... Ce să ceară? Nu putea să-l lase pe profesor să-l tatoneze în continuare cu ochii lui blînzi, vădit ofensați. Cel ce tace are posibilități infinit mai mari de a observa, în comparație cu celălalt, obligat să-și adune gîndurile și să turuie mecanic...

Mustața lui Stamate acoperea în întregime buza de sus, cîndva senzuală, acum vineție, cutată ca o hîrtie creponată... De ce-l interesau amănuntele figurii și, mai ales, de ce-l preocupa nasul acvilin al poetului, acum și mai subțire spre terminație.

— Domnule profesor, mă credeți, n-aș avea un răspuns prompt pentru întrebarea mea, de fapt biletul, dacă îl întoarceți pe dos, nu este altceva decît foaia de deplasare, n-am avut alt petic de hîrtie la îndemînă. Dacă nu mi-l dați, voi fi lipsit de diurnă trei zile. La mine acești nenorociți de bani contează, credeți-mă...

Întinse mîna după bilet; Stamate i-l dădu. Foaia de deplasare se afla acum la Ionas și el bucuros, rînjind, o vîrî în buzunarul de la piept al cămășii...

— Am simțit nevoia în clipa aceea să scriu ce gîndeam, dumneavoastră nu prea aveți obiceiul să spuneți ce gîndiți, poate acesta să fie motivul...

Tăcu... Pentru a face asemenea afirmații s-ar fi cerut să-l cunoască pe Stamate, cel puțin așa cum se cunoștea pe sine, dar oare pe sine se știa îndeajuns?

— Poate într-o zi am să scriu și eu, nu știu, mă obsedează trecutul, cred că scrisul m-ar ajuta să mi-l reamintesc... Dar n-am să mă pot juca cu... Atît de ușor vorbiți și atît de cursiv... Cînd omul n-are ce spune nu are nici un răgaz sufletesc, își dă drumul, nu-i așa, cum s-ar zice, n-are nimic de pier-

dut dacă în locul... Cuvintele frumoase și meșteșugite pot lua auzul celor înclinați să se lase subjugați de...

— Deci nu ți-a plăcut conținutul conferinței mele, înțeleg, zise Stamate, calm. (Își scutură scrumul de la țigară într-o cutie de chibrituri goală, aflată pe masă.) Nu ți-ai pus întrebarea de ce am vrut să te cunosc? Puteam foarte bine să trec peste biletul trimis, mi s-au transmis cel puțin patruzeci, poftim, am obiceiul să le strîng, să le păstrez, acasă am un sac întreg; deci puteam să mă fac că plouă, cum ai spune dumneata. Nu m-am făcut, nu ți-am trecut întrebarea în rîndul celorlalte la care n-am răspuns, deoarece, așa cum ai putut vedea, am neglijat cel puțin un sfert din ele... Am și eu curiozitățile mele. N-aș putea să-ți ofer un argument serios și nici mie; motivul care m-a determinat să cer această întîlnire a venit după ce ți-am văzut chipul; pînă atunci eram pregătit să răspund usturător unei jigniri fără acoperire morală... Cînd te-am văzut, ceva mi-a alungat intenția de a fi dur. Împotriva dorinței mele, te-am chemat. Doream să te observ de aproape, ăsta a fost primul impuls, aflarea adevărului despre cele scrise pe bilet nu intra la început în el... Abia acum simt că vreau să-mi explici. Înțeleg că nici dumneata nu ești în stare să-mi servești un argument clar care să mă acuze, sau să te scuze.

Stamate se ridică de pe scaunul scorojit. Se plimbă prin încăperea îngustă, obligat în trecere, de spațiul restrîns, să se sprijine de scaunul pe care ședea Ionas.

Crezuse că Stamate e cu mult mai înalt, în vremea studenției așa i se păruse, suplu, viguros, sau poate această senzație să fi fost o simplă iluzie. Fruntea înaltă, neobișnuit de înaltă, trăgea trupul după sine spre altă ștachetă ce nu era a lui... Mirosea a lavandă.

— Ai fost martor, asistența m-a ovaționat îndelung, nu putu Stamate să nu-și etaleze plăcerea vanitoasă de a repeta ceea ce Ionas auzise cu urechile sale. Fusese doar în sală și privise îndelung la sutele de palme ce se loveau ca niște aripi. Oare îți închipui că și-au mințit sentimentele, sau au făcut un gest de curtoazie obișnuită uneori cu un invitat...? Te rog să mă crezi, am practica întîlnirilor, pe deasupra un simț, nu

neg, pe care îl dobîndesc numai anumiți oameni ; pipăi imediat granița unde începe amabilitatea și unde se termină...

Stamate tăcu. Se lăuda. Îi păru rău că schimbase discuția deși scopul ei era unul singur, de a-l face pe Ionas să înțeleagă, mai mult, mai profund, dezacordul masei de studenți... El îl insultase, pe cînd ei, studenții...

— Domnule profesor, lucrez într-un loc izolat, n-are importanță unde, nu vreau să pierd vremea cu... Dar cît aș fi de izolat, tot mai vin în contact cu localnicii... Chiar dacă nu vreau... Trec ciobanii cu turmele pe lîngă noi, sîntem mai mulți acolo, aproape o familie și oierii, așa cum poate știți, sînt scumpi la vorbă... Cu toate astea, unul m-a oprit într-o zi, stăteam pe malul lacului și citeam niște poezii, n-am să vă spun autorul, el ar putea să fiți dumneavoastră sau altul, la fel de talentat. Voind să-mi bat joc de cioban i-am recitat un catren, trebuie să mărturisesc, reușit... S-a uitat la mine într-un fel din care am înțeles ce avea să urmeze. Într-adevăr, n-a durat mult pînă cînd, dîndu-și căciula pe ceafă și scuturîndu-și țundra, să zică : „Dumneavoastră ați merita să fiți...“ Vă închipuiți singur celelalte cuvinte... Am rămas uluit... Din prima clipă mi-am dat seama că trăsăturile ciobanului erau prea armonios alcătuite ca sub țundră să nu se ascundă altceva, dar acest altceva l-am aflat mai tîrziu... În clipa aceea m-a interesat afirmația lui, la ea doream răspuns, așa cum dumneavoastră mi-l cereți mie, în loc să mi-l dați, deoarece eu am pus întrebarea. Ciobanul și-a văzut de drum. Ducînd două degete la gură, a fluierat sălbatic spre cîteva oi ieșite din turmă. Un cîine lățos a înțeles porunca și lătrînd a întors răzlețele spre cioporul compact ce urca piscul ghicit sub ceața deasă a muntelui... Cînd v-am scris biletul, mi-a venit în minte chipul acelui tînăr ; oierul e de vîrsta mea, poate să aibă cu un an doi mai mult, ori mai puțin, nu contează... Aveam sentimentul că eu sînt ciobanul în aula plină de ovații și dumneavoastră, intelectualul care citea versurile unui poet ce semnează cu numele...

Ușa se întredeschise și în golul ei se ivi capul unei femei, coafat proaspăt, cu rimelul albastru la un ochi și verzui la celălalt. Ionas se minună cînd se convinse că ochii femeii erau diferiți ca nuanță, urmînd și ei culorile desenate în jurul lor.

— Tovarășe profesor, tovarășul decan vă așteaptă la o cafea, spuse, voalîndu-și vocea și, cine știe de ce, după ce-i

observă pe Ionas, începu să-şi maltrateze buza de jos cu dinţii mărunţi şi regulaţi.

— M-am întîlnit cu o rudă îndepărtată, şi Stamate arătă din cap spre Ionas... Aş prefera s-o beau aici, iar dacă nu vă e prea greu...

— Am una de rezervă, naturală, să ştiţi, mai spuse femeia şi din nou îl privi pe Ionas, înainte de a închide uşa.

— Sper să nu mă refuzi, nu te superi că ţi-am oferit-o în numele meu, dumneata care văd că te superi atît de uşor şi pentru orice... Deci fiecare intelectual, ţi-a spus ciobanul, ar trebui... înţeleg... E atît de uşor să vorbeşti despre alţii şi mai ales să-i obligi la responsabilităţi pe care ei, din comoditate, sau ştiind că n-o pot face, nu şi le asumă... Pînă la urmă cred că nemulţumirea dumitale de aici porneşte, de la lipsa mea de responsabilitate în faţa unei lumi în care s-ar părea că numai noi putem hotărî... Am cunoscut cîndva un om, un scriitor în devenire, cum i se spunea, şi care încerca, integrîndu-se evident şi pe el în lumea literelor, să mă convingă de însemnătatea menirii noastre... Nu ştiu ce s-a ales de el, a plecat din sanatoriu înaintea mea, cred că şi-a dat obştescul sfîrşit undeva, acolo jos, acuzîndu-l în sinea sa pe Dumnezeu că era colaboraţionist cu un sistem mai presus de noi, din această cauză măturînd sufletele pămîntene nu în ordinea firească în care le-a născut, distrugînd pur şi simplu pe cei care încercau să gîndească altfel decît el... Scriitorul acela în devenire, sînt dator să mărturisesc, gîndea ca dumneata... Îşi cerea şi îmi cerea să fim factorii, fermenţii... Cred că s-a transformat într-un simplu ferment, pe acolo pe unde o fi ; n-am mai auzit nimic de el... Prima dată cînd te-am văzut...

— Adică vreţi să-mi sugeraţi că pînă şi Dumnezeu s-a ridicat împotriva celor ce voiau de la talentul lor...

— Nu vreau să-ţi sugerez nimic, nici nu ştiu de ce mi-am adus aminte de nefericitul care îşi făcuse din intransigenţă a doua natură, falsă bineînţeles, din moment ce o propaga ca pe o dumnezeire... Uite, stau şi mă întreb, de ce mi-am amintit de acel om, mă chinui şi nici nu mai ştiu cum îl cheamă.

— Doar ideea lui de intransigenţă v-a rămas în minte.

— Da, ciudat, dar aşa este... Domnule Ionas, cu ce se ocupă tatăl dumitale ? întrebă brusc Stamate şi se uită la tînăr.

De data asta întrebarea se formulase ca o rugăminte, vocea profesorului se modulase blînd, părinteşte...

— N-am tată, nu știu nimic despre el, amintirile se opresc la o vîrstă a confuziilor cînd aș fi putut zice despre fiecare că... Am făcut încercări să dau de urma celor ce m-au zămislit, nu prea temeinice, e adevărat, la un moment dat ți-e și lehamite să știi cine te-a adus pe lume, dacă n-au fost în stare să-ți dăruiască ceva din căldura lor părintească... Dar ideea de a da de ei nu m-a părăsit, dimpotrivă, uneori mă trezesc noaptea și duc visul treaz și visul, ca și starea de luciditate, îmi cer același lucru, să caut, să nu mă las... Acum pleacă trenul, spuse Ionas uitîndu-se la ceas, mai am unul la șase seara, nu-i nimic, am să dorm în vagon, dimineață voi fi proaspăt ca să...

— După cum evoluează discuția, n-am să înțeleg de ce sînt un mincinos și nici dumneata nu pui prea multă osîrdie să-mi dezvălui acest păcat, la mine, căpătînd evident, în ochii dumitale, un substrat social, zise Stamate, apăsînd pe ultimele cuvinte ca să le dea un accent ironic.

Femeia blondă, cu ochii de două culori, deschise ușa larg. Intră cu cafelele turnate în cești desperecheate. Era frumoasă, mlădie. Conștientă de farmecele ei, întîrzie în fața lui Ionas mai mult decît s-ar fi cuvenit, în timp ce tînărul, ca să perceapă mai exact nuanțele ochilor, îi cercetă atent. Ajunse la concluzia că diferența de culoare era subliniată masiv de albastrul și verdele rimelului... Oricum ciudățenia atrăgea, la început într-un fel comic, apoi altfel. Ionas simți cum pe sub piele încep să i se miște mici vietăți. Se așeză mai comod pe scaun, ca și cum scaunul ar fi fost de vină pentru starea de agitație...

— E secretara decanului, nu se poate să n-o cunoști dacă spui că ai învățat aici...

— Nu, n-o cunosc, răspunse Ionas.

Cafeaua era amară, de mult nu mai băuse cafea atît de bună. Ionas o sorbi cu zgomot, lichidul era fierbinte...

— Domnule profesor, cred că vă răpesc timpul, al meu nu mai contează, pînă la viitorul tren pentru mine e un cîștig. Acolo unde lucrez există un lac uriaș, nu-i poți vedea malul celălalt, malul de vis-à-vis plutește permanent într-o ceață strălucitoare, chiar și atunci cînd cerul este înnorat și apa n-are de unde să primească o sursă străină de lumină... Unii dintre noi spun adesea că văd malul de dincolo, eu vă măr-

turisesc cinstit, nu l-am văzut și, ce mi se pare și mai bizar, culoarea lui... jumătate din apă, totdeauna calmă, fără nici un val, chiar și atunci cînd vîntul bate îndrăcit, este neagră, iar cealaltă, așa cum v-am spus, argintie... Lumea mi se pare asemănătoare acelui lac și culorile lui se transpun aproape identic existenței noastre umane... Unii văd limanul acestei omeniri și culorile ei ce se topesc într-una singură, poate singura posibilă, cea strălucitoare, pe cînd alții... Eu nu pot avea o opinie despre ea decît pentru anii pe care îi știu, mie această lume mi s-a servit de-a gata, n-am făcut-o ; cei din generația mea, vreau să spun, lumea vă aparține ca formulă... Formulă la care eu pot adera sau o pot respinge, intim, se înțelege, altfel n-aș mai avea de ce să mă urc în trenul de șase seara ca mîine dimineață să contemplu lacul nemărginit și anapoda în privința culorii. Vreau să vă spun că mi-e greu să mă integrez într-o istorie clădită de alții... Pentru mine lumea începe din clipa cînd am înțeles că sînt singur și limitat la periferia unor ani ; n-am fost capabil să văd peste ei. Dumneavoastră, domnule profesor, ați călătorit sufletește dintr-o lume în alta, le cunoașteți la fel de bine pe amîndouă. Cea de a doua nu se putea naște fără aportul considerabil al cuvîntului... Numai cuvintele pot da zidire, fie și efemeră, unei minciuni sau unui adevăr, capabile să dăinuie... Cred că, în forul dumneavoastră intim, sînteți mulțumit cu ce-ați făcut, vă adunați biletelele cu întrebări, cele mai multe neavînd șansa să primească răspuns, așa cum nici întrebarea mea nu l-a primit... Dumneavoastră mă chestionați, cînd de fapt... Instinctual am simțit nevoia să vă întreb, mai ales că am intuit în tonul dumneavoastră o gravitate plină de mulțumire în legătură cu tot și cu toate... Piramidele, dacă n-ar fi fost construite în deșert, văduvite de ploi și zăpezi, n-ar fi ajuns pînă la noi, n-ar mai fi constituit o minune a lumii, după mine o exemplificare a vanității. Și animalele sînt vanitoase, domnule profesor, ele însă n-au spart fereastra chimică, datorită căreia noi sîntem rationali. Numai că natura, drept răzbunare, și-a gîndit în același timp și autodistrugerea, și-a pregătit-o de milioane și milioane de ani... prin noi.

— Domnule Ionas, nu uita, te rog unde te afli și mai ales nu uita ce vorbești... Pregătirea mea este strict literară, spuse Stamate sorbind ultimele picături din cafeaua răcită între timp...

3.

Se ridicase. Discuția i se părea inutilă. Îl lăsase pe profesor să-și soarbă zațul și el ieșise. Nu-și amintea dacă-i zisese bună ziua. De fapt, îi era indiferent dacă își luase rămas bun sau nu. Observase la plecare privirile mirate ale lui Stamate. Ar fi vrut să continue discuția care pînă la urmă nu dusese niciunde. Pierduse trenul de pomană. Nu cîștigase nimic. Dimpotrivă, avea în gură un gust amar, pricinuit de încercările lui Stamate de a ocoli un subiect ce, se vedea cît de colo, nu-i era familiar. Cînd ajunse la etajul doi, se plictisi să coboare scările civilizat, așa cum o făceau studenții. Se așeză pe balustrada de lemn lucios și, în cîteva secunde, lunecă pînă la parter, spre nedumerirea unui om în vîrstă. De mirare, acesta își lăsă ochelarii pe cocoașa nasului urmărind comportamentul de copil al omului în toată firea.

De la subsol urca, adus de curent, un miros de ceapă, și Ionas coborî în nișa unde altădată se afla bufetul. Nu înregistră schimbări. Doar femeia care servea în spatele unui frigider cu zgomot de tractor era alta. Ar fi vrut să mănînce ceva. Se așeză la rînd. În fața lui era o studentă cu bluza umezită sub brațe. Prăjeala și mirosul iute al fetei îi tăiară pofta să aștepte. Ieși din rînd și plecă. În curte, grupuri de tineri stăteau de vorbă. Auzi în spatele lui asfaltul lovit ritmic de tocuri cui și numai cînd zgomotele se precipitară, ca și cum cineva voia să-l ajungă din urmă, se întoarse. Era fata blondă, secretara decanului. Îi zîmbi într-un fel apropiat și i se alătură.

— Stamate a zis că ești un țîcnit, am auzit cu urechilemele cînd i-a spus decanului. Ce-ați discutat? După ce ai plecat, tot timpul s-a șters la frunte. Parcă l-ai pus să tragă la jug. Zicea că semeni cu un dușman al lui.

— Și dumneata ce vrei, întrebă Ionas, privind înainte și mărind pasul.

— Nimic deosebit, cînd am auzit că ești țîcnit, mi-am luat geanta și am alergat după tine... Știi, și mie mi se zice că sînt țîcnită... Doi țîcniți se pot înțelege mai ușor, nu-i așa? spuse fata și-l prinse pe Ionas de braț. Ascultă, vere, eu te știu, te-am văzut de cîteva ori la universitate... Pe-atunci am încercat de

cîteva ori să-mi ridic condiția, dar nu mi-a mers ; am căzut la fărîmă, totdeauna prima dintre cei nereușiți. Am făcut pe secretara la rector, apoi am coborît, cred că știi că de la o vîrstă se coboară, chiar și atunci cînd nu vrei... Te cheamă Ionas Aron, ai rămas la fel de simpatic și sper că ești un focos. Dacă n-ai avea nimic împotrivă, te-aș invita la mine, am o garsonieră proprietate personală...

— Adică vrei să pierd încă un tren, spuse Ionas și abia acum o privi pe față cu atenție. Ochii nu numai că erau diferiți, dar cercetau împrejurul cu o uitătură de animal rănit, incapabil să spună ce-l doare...

— Să știi că nu o fac cu fiecare întîlnit, dar cu tine am interes. Pe urmă ești străin, a doua oară s-ar putea să nu-mi treci pragul, așa că... Mă cheamă Adelaida Jigău, poți să-mi spui simplu Aida, așa mă poreclesc prietenii în bătaie de joc... dar mie nu-mi pasă... Iau lumea așa cum e ; uneori mă plictisesc de moarte și atunci încerc marea cu degetul, cum am făcut acum, tu ești marea...

Nici nu-și dădu seama cum se urcă în tramvai și cum coborî în fața unui bloc cu fațada coșcovită. N-ar fi dorit pentru nimic în lume să piardă trenul de noapte. Cu toate astea știa că are să-l piardă ; dacă inconștient făcuse tot ce făcuse pînă atunci, tot inconștient avea să meargă mai departe. Putea să-și pună frîu, avea puterea s-o facă. După ce înțelese că era în stare oricînd să-și subjuge pofta, apăsă pe fierul umezit de mîna fetei, o umezeală, de data asta, plăcută la atingere.

Ceva din elanul de început al Aidei dispăruse. Căută îndelung cheia în poșetă ; se opri, scăpă printre buze o înjurătură, apoi simțind usturimea fumului în nări, scuipă restul de țigară peste balustradă. Privi supărată la chișlocul oprit pe o treaptă la alt etaj.

— Nu merge liftul, zise.

— Să știi, nu fac parte dintre cei ce se supără atunci cînd o fată își pierde cheful. Înțeleg. Cred că te-a refuzat decanul, sau prietenul tău statornic ți-a făcut figura, iar acum vrei să-ți speli vanitatea, invitîndu-mă pe mine să transpir. Nu sînt din categoria celor care pun în treburi din astea prea multă stăruință, dar nici tăvăleala nu mă doboară ușor. Mă laud, spuse Ionas așteptînd ca fata să nimerească gaura cheii.

— Și încă cum, numai că tu te lauzi ca unul sigur de el. Alții dau pe urmă vina pe fel și fel de fleacuri pe cînd...

Își scoase pantofii fără să se aplece, ajutîndu-se numai cu picioarele, apoi își desfăcu nasturii de la bluză și își suflă în sîn de cîteva ori, încercînd să se răcorească sau dorind să-i arate lui Ionas că sub bluză nu avea sutien.

Era o garsonieră, la prima vedere obișnuită ; un pat de două persoane, fără masă și scaune, pereții pînă la fereastră înconjurați de rafturi din scîndură de brad ars pe care, îngrămădite, la voia întîmplării, fără nici un efort față de ordine, se aflau sumedenie de cărți.

— Toate le faci anapoda ? întrebă Ionas, uitîndu-se la cîteva titluri ce se băteau cap în cap.

Îi păru rău de cuvintele rostite ; avea un respect aproape duios față de fiecare carte și asocierea lor cu o altă îndeletnicire posibilă i se păru de prost gust.

— Eu ce să fac, întrebă și văzînd împletitura de iută cu franjurii ordonați își scoase pantofii înainte de a ajunge pe linoleumul dintre prag și covor.

— Știi ce, Ionas, am impresia că sînt ridicolă, iar tu, complexat de adunătura de hîrțoage citite și, nu puține, răscitite. Sînt, deci, în ochii tăi o intelectuală, nu-i așa, nu te-a dus în coșmelia ei o simplă secretară. Ți-ar fi convenit să lucreze pînă la capăt numai vulgaritatea, am și așa ceva, vulgaritatea te-a făcut să nu mă refuzi, dar odată ajuns aici... Îmi place să citesc, atîta tot, mai ales literatură... Ce să fac în după-amiezile și serile lungi de iarnă ? Auzi, am o conservă de pește și niște ceapă. Zic să-i dăm bătaie. Mi-ar fi plăcut pe drum să mă întrebi unde dracu se poate cumpăra o votcă sau o floare da...

— Votcă am, nu-ți fă probleme, am trei sticle, le duceam fraților să-și ungă osiile, la flori însă nu m-am gîndit... Mi se pare că într-o casă nouă nu se intră cu votcă.

Aida se bucură cînd văzu sticlele în geanta roasă pe la colțuri ; deschise cu o oarecare frenezie una dintre ele...

— Astea două le duci la ai tăi, știu că în mirifica ta lume e greu să găsești așa ceva... De, avantajul urbei...

N-o lăsă să se ducă la bucătărie și nici nu bău din sticlă așa cum făcuse ea. O strînse în brațe. Era ușoară. Nici sub fustă n-avea nimic. Încercă să rîdă. Nu rîse. Încolăci trunchiul fragil, cu brațele mușchiuloase și umede.

— Te rog să nu fugi, toți fug cînd văd că sînt... E prea multă muncă...

O chinui îndelung, se chinui și el... Numai cînd se trezi și o văzu ghemuită, cu degetul mare vîrît între dinți, simți un fior dureros. O iubi din nou, cu grijă. Cîtva timp ea crezu că visează, că acel ceva nu se petrecea real. Numai la urmă deschise ochii larg și se uită cu spaimă în privirile lui.

— Dacă rămîn, îl las ; n-am să-ți spun niciodată, nici să nu te sperii că am să ți-l așez în brațe... Am auzit că la început fetele se dau de ceasul morții, promit marea cu sarea, pe urmă mi ți-l toacă pe iubit... Eu nu fac parte din nici o categorie. De atîtea ori am trăit în visuri această minciună, încît am ajuns să cred că numai acolo poate să fie adevărat tot ceea ce acum, sau azi-noapte, sau niciodată, s-a petrecut între noi... Crezi că trișez, uneori o fac, dar momentul este prea solemn și, dacă nu mi-ar fi rușine, aș plînge de fericire că am scăpat de beleaua asta feminină, atît de prețuită din spusele mamii, altădată... Acum sînt liberă, n-am să mai sperii pe nimeni, poate doar visurile mele să cunoască o întorsătură. Sper să nu fie nedorită... Ascultă, tu cîndva ai făcut dreptul, țin minte că ai luat cuvîntul, ți-ai spus numele și ai rostit cu vocea ta baritonală, ți-a mai spus cineva că ai o voce...

— Nu mi-a spus, zise Ionas și se întunecă la chip.

— De ce-ți tragi mîna, nu ți-am lezat mîndria cu nici o necuviință ; de ce te superi că am o memorie atît de bună !... Da, așa ai zis, că ești student la drept, ca după cîțiva ani, la un cenaclu, să spui că ești la altă facultate, dar numele nu ți l-ai mințit, l-ai dat tot pe cel adevărat... La ora asta pleacă trenul tău de noapte, spuse Aida și, ridicîndu-se, se uită la ceasul electronic de pe bibliotecă. Ultima cifră, un zero alungit, dispărea și apărea în întuneric ca un ochi de pisică.

— De unde știi că pleacă acum...

— Îl aud, simplu, cum aș vrea să aud din gurița ta, dar fără să mă minți, de ce ai făcut acest schimb oribil de facultăți. În general nu-mi vine să cred că, în același timp, un om poate fi dotat, la fel, în știința aglomerării cuvintelor într-un adevăr, și a descongestionării cifrelor dintr-un întreg pentru a reconstitui altul ; să zicem lacul ăla fantastic, negru și strălucitor, parcă așa i-ai spus lui Stamate...

— Trebuie să înțeleg că profesorul te-a trimis după mine să mă ademenești cu ochiul stîng, celălalt drept părîndu-mi-se prea subliniat de...

— Aiurea, de ce să mă trimită... Erați în camera unde se proiectează diapozitive, și eu, ca să te aud, m-am ascuns în dosul ferestruicii de unde uneori se... Profesorii nu vor ca proiecționiștii să fie de față la examinări și reexaminări.

— Deci ai tras cu urechea, descopăr la tine numai calități, care mai de care mai... Adelaida Jigău, mă confunzi ; tu ai vrut să faci ceea ce ai făcut cu altul și te-ai trezit în brațele unui străin, iar străinul am fost eu... N-am făcut nici o facultate, nici dreptul, nici altceva ; e adevărat, mi-am dat uneori importanță, să nu fiu mai prejos decît alții, așa cum l-am interpelat azi pe Stamate cu o întrebare jignitoare ca să mă aflu în treabă.

— Bine, dar nu te cheamă Ionas Aron ? întrebă ea și respirația i se auzi plină de teamă în încăperea luminată doar de cele trei cifre fosforescente ale ceasului deșteptător.

— Mi s-a spus că mă cheamă așa, și dacă mi s-a spus... Vezi, eu mă aflu în situația de a nu mai crede nimic despre mine, am uneori credința că știu totul, alteori că sînt o întruchipare iluzorie din care nici măcar numele nu-mi este adevărat...

— Măi, ce mai minți, minți de rupi pămîntul... Adică eu nu te-am auzit cum te cheamă, ori te-a cuprins frica pentru pustiul de bine pe care mi l-ai făcut, ori pentru consecințele lui. Uite, îți dau în scris, nu mă interesează nimic, ți-am mai spus-o, îmi trebuia pe cineva cu care să încep și l-am găsit. Am recunoscut și că nu mi-a fost ușor... Mi-a trebuit un curaj... Aș fi vrut să rămîn cu imaginea semnului purității, cînd colo, vax, m-am uitat, nici o pată, probabil că limfaticele sînt lipsite de culoarea sacrificiului savurat de beți în noaptea nunții... La noi trebuia să iasă nașul cu cearceaful afară și să-l arate lumii... Tu nu ieși să arăți nopții covorul ?

— Adelaida, tu n-ai glumit despre tot ce mi-ai spus cu facultățile ? Te întreb cinstit, s-ar putea să-mi deschizi o poartă spre lumină așa cum ți-am deschis și eu un drum spre viață, cu singura diferență că descoperirea propriului tău trup te-a amuzat ; spusele tale m-au întors însă pe dos... Simt că mi se amestecă în cap imagini și întîmplări, dar toate se opresc la o anumită vîrstă. De acolo, ce-a urmat, mi se pare neclar...

Am în buzunar o diplomă, nu sînt sigur dacă se află la mine și Ionas grăbit, așa cum era, gol, cu mîinile duse inutil în față, se îndreptă spre scaunul unde își aruncase pantalonii... Nu, nu e la mine ; buletinul și delegația cu care am venit, dar ce-ți spun este purul adevăr, am o diplomă. Vag îmi amintesc de anii de studii... Am avut un accident, probabil un accident de mașină...

— Nu văd nimic, spuse ea după un oarecare timp și, curioasă, aprinse veioza și-i cercetă creștetul cu părul des sub care nu se vedea nici urmă de cicatrice... Tu ești nebun, Ionas, aproape că mi-e frică de tine, zău... Pînă acum cîteva secunde am fost încredințată că vrei să scapi de mine prin tertipuri de doi lei, acum bag de seamă că ieșirea din această situație vrei să-ți fie complicată, adică nici să pari ceea ce nu ești, nici să-mi lași iluzia pipăibilă a propriei tale existențe... Dacă vrei să-ți iei valea n-ai decît, mai ai un tren la șase dimineața, înainte de a alerga după tine prin curtea facultății am cercetat mersul trenurilor, la noi corpul profesoral face deplasări de studii și am aflat... Să știi că nu-mi pare rău de nimic, în afară de caraghioslîcurile pe care mi le-ai spus, zău, nici nu-ți dai seama cît ai fost și continui să fii de penibil... Adică mă iei pe mine drept tîmpită ? Băiatule, la capitolul ăsta nu sînt, și Aida își duse un deget la frunte. Sînt înnobilată cu cîteva grăunțe din care se poate face o pîine mestecabilă... Hai, spune-mi c-ai glumit, că ai fost student și colo și colo, în fond ce te costă adevărul, nu-mi închipui că de pe urma minciunii poți cîștiga ceva... Sau vrei să-ți dai importanță ? Mi-ar părea rău, zău, să știi...

Se uită la chipul luminat de becul din blocul de peste drum : un copil plîngea cu mici intermitențe, lumina în mansarda aceea fusese de la început aprinsă, dar Ionas abia acum realiză că era vorba de un copil. Fruntea i se umbri, iar la tîmple părul deveni strălucitor sub sudoarea apărută din senin.

— Ce-i cu tine, întrebă Adelaida și Ionas își puse palmele sub cap și fixă tavanul, fără să-și mai ascundă goliciunea. Poate că sînt într-adevăr țicnită, își zise, nu de pomană sînt gratulată atît de des cu acest apelativ, continuă ea. Dacă se înșela în privința lui ? Tot ce se putea era ca bărbatul de pe covor să fie o închipuire la care visase, închipuire străină însă de realitatea în care dorea să-l așeze. Voise să-l adune și să-l

scadă din memorie, cu tot ce știa despre el adevărat sau fals, dar opoziția la întrebările izvorîte dintr-o curiozitate feminină, sîcîitoare, o făcu să nu fie în largul ei...

— Dacă tu vrei neapărat să fi fost student la drept, atunci bine, am fost, tot ce se poate să fi fost, nu mă deranjează să mai am o facultate, să adaug orgoliului un plus de...

— Ionas, nu ești pentru prima dată fals... Fals te-am simțit tot timpul, pînă în clipa cînd m-am uitat în ochii tăi și am înțeles că mă dorești, dar în momentul acela în tine nu mai vorbea rațiunea. Cînd ai revenit la normal, din nou am avut în brațe un străin... Să știi că n-am de gînd să-ți arunc în cîrcă resturi din ce s-a petrecut în trecut, că s-au petrecut destule lucruri asta nu poți să negi, indiferent unde ai învățat. Situația, cu mici deosebiri, a fost generală... Știu că au fost destui studenți codoși, chiar eu am pus pe seama unuia niște fapte închipuite, asta deoarece tipului i s-a părut mai interesantă nu știu ce întîlnire la universitate decît să vină în parc să facem ce-am reușit să descopăr în această seară cu tine... Lucruri de nimic, desigur, fără vreo importanță pentru individul în cauză. Am avut azi un moment cînd am transpirat din cap pînă în picioare crezînd că tu eșt cretinul de atunci, cel pe care l-am turnat mai mult în joacă. Am fost la *ceas*, acolo aveam întîlnire cu el, cu băiatul de care ți-am amintit. Mi s-a luat buletinul și am trăncănit ca să-l recapăt, lucru ce s-a și întîmplat. Odată mi-am zis că am procedat ca o turnătoare ordinară, că aș fi meritat. Tu mă asculți, Ionas ?

— Te ascult, dar în același timp sînt cu capul în altă parte... Parcă plutesc pe lacul cu care am să mă reîntîlnesc peste maximum zece ore ; el îmi ocupă conștiința cu imaginea lui, cu barajul în burta căruia mă ascund deseori ca să aflu cea mai mică mișcare a pietrei, clocotul apei... O noapte întreagă am stat lîngă un pilon să aud mișcarea unui aparat, loviturile inutile ale Peștelui de a sparge zidul și a coborî acolo unde, pe scara evoluției, știa că nu poate decît urca. Spirala lui era la cota de sus, la acea cotă a fost oprit și de la altitudinea ei continuă să bată cu capul solzos în zidul mai lat de patruzeci de metri... Cu ce conștiință bate Peștele în zid, el, atît de fragil în comparație cu barajul ; fier și beton ? Și tu mă întrebi de facultatea de drept, ca și cum toate astea ar mai avea importanță în comparație cu strădania acelui...

Adelaida simți răcoare în jur. Sau poate nu era vorba de

fără nici o legătură cu întrebările ei, dimpotrivă, totul anapoda în comparație cu ceea ce voise să afle... Dacă era țicnită, hotărît el se afla într-o formă avansată, țicneala ei pornea dintr-o instabilitate a spiritului, a lui dintr-o fixație vecină cu... Frigul nu se datora frigului din încăpere, era un frig interior, ca o umbră. Precaută, socoti că cearceaful în care își învelise goliciunea o putea apăra de toate necazurile.

— Tu ești nebun de-a binelea, Ionas...

— Nu-s nebun deloc. Nu suport însă ideea să mi se aducă mereu aminte că am fost ba acolo, ba dincolo, că am făcut aia și n-am făcut altceva. De ce n-am dreptul să-mi anulez trăirile, mai ales că nu mi le știu și, după cum vezi, mă pot mișca foarte bine și fără ele. Și de data asta am refuzat la început să vin în tîrgul ăsta care mă amenință cu frînturi de aduceri aminte, cu întrebări pe care nu le pot dezlega. M-am obișnuit cu lacul singuratic și fiecare revenire la o stare pe care nu mă îndoiesc că am avut-o, îmi dă spaime. Ca astăzi, de pildă. Ce-am avut cu Stamate ? De ce i-am pus întrebarea aia stupidă ? Tot cîștigul din venirea în oraș ai fost tu, un cîștig de pe urma căruia habar n-am cît voi pierde. Senzațiile, atunci cînd sufletul îți este gol, pier, odată consumate. Eu te-am consumat întîi în cap, restul n-a fost decît o continuare. Aș fi vrut ca la cîteva minute să mă îmbrac, să plec spre lacul meu, să socot întîlnirea doar o descătușare așa cum s-ar fi putut să fie și pentru tine... Adică de ce să fi făcut eu facultatea de drept, cînd cealaltă, cea unde ne-am întîlnit, o țin minte doar după mirosul bufetului de la subsol ? Eu am acceptat o experiență, fată dragă, vreau să trăiesc fără trecut. N-ai să mă crezi, dar singurul lucru pe care îl știu despre mine este că la vîrsta de cîțiva ani o femeie, probabil mama, m-a lăsat singur în fața unei porți. Aveam legat ceva cu sfoară de gît și în acel ceva se afla numele meu. Dacă atîta știu despre acei ani, la ce bun să-mi amintesc de restul lor ?

— Minți, Ionas, minți sau te minți, dar de data asta cu nerușinare. Fugi de ceva, pentru mine e clar, nu atît de tine fugi, să fim bine înțeleși, sînt oameni care se nasc cu această incapacitate de a-și aduce aminte, fără a fi însă niște invalizi. Tare mi-aș dori să-ți cunosc oaza din care îți transpar mereu afirmațiile și negațiile. Și în clipa cînd am simțit că ești „victorios“ — și te-ai dat ușor de gol —, în loc să strigi de fericire, ai zis : „Îi văd marginile“. Care margini ? Ale cui ? Te

obsedează lacul ăla împuțit, numai împuțit poate fi de vreme ce îți consumă toată fibra și în clipele cele mai frumoase. Ce-i cu tine ? Cred că Stamate ți-a adus aminte de ceva și asta te frămîntă. Uite că se luminează. Intoarce-ți frumosul cap să văd locul unde zici că ai fost accidentat.

Ionas se întoarse.

— Minciună după minciună, dragul meu, n-ai nici urmă de lovitură, ți-am mai spus, poate rana să fie în tine, deși nu-mi vine să cred. Ai inventat o întîmplare, ca să te ascunzi în spatele ei, cînd nu-ți convine să răspunzi. Te-ai obișnuit să întrebi. Lasă, nu nega, am văzut aproape toată discuția cu Stamate.

Ionas se frecă la ochi, apoi se apropie de mal. Tiptil, ca și cum s-ar fi temut să nu facă zgomot, intră în apă. Cînd apa îi ajunse la gît, se scufundă. Din adînc se auziră loviturile ritmice, la intervale egale, în colosul de beton ; era Sturionul.

4.

Stătea cu mîinile sub cap în patul din camera-garsonieră de la etajul întîi. Fereastra dădea spre lac, dar numai pe sfert ; de acolo, Ionas vedea corpul barajului, curbat, să poată înfrînge forța apei ce izbea pe tăcute în toate nervurile zidului. De la început se simțise legat de lac și de baraj. Se calificase în cîteva profesii pînă cînd ajunsese să o învețe pe ultima. Controla prin galeriile mari presiunea apei asupra betonului și nu era centimetru din aglomerarea de ciment, piatră și fier, să nu fie radiografiat cu precizie. Cel mai prețios instrument se socotea a fi însă el. O dovedise odată unei întregi comisii. Prin simpla pipăire a betonului ajunsese, în cîteva fracțiuni de secundă, la concluzii pe care datele, furnizate computerului din marele oraș și reîntoarse apoi după cîteva zile la locul de unde porniseră, le confirmau. Într-o anumită parte a barajului, un loc, nu mai mare de o palmă, devenise vulnerabil ; motivul nu-l știa nimeni, iar aparatele continuau să-l neglijeze. Ionas însă susținea că pericolul era real. Nu putea demonstra științific ; aparatele introduse în baraj, în timpul construcției, nu localizau prin senzorii lor nimic alarmant. Stația terminală de

înregistrare tăcea și ea. Numai Ionas continua să afirme, împotriva evidenței, că se pregătea ceva neștiut de tehnică. Datoria lui era să spună, dar tot datoria îi cerea și să argumenteze. Demonstrația n-o putuse face... Așa ajunsese să se înjghebeze o echipă de cercetători cazați într-o clădire, rămasă doar ca o amintire, de pe vremea forfotei ce domnise cîndva, acum o dărăpănătură în care tinerii locatari se mutaseră, fiecare cum putuse : clădirea fostei administrații a șantierului. Întîi îi dispăruseră caloriferele, centrala termică, ușile și ferestrele, apoi instalația electrică. Nu avea lumină și nici nu se putea conecta peste noapte la rețea ; pînă în orașul cel mai apropiat erau cîțiva zeci de kilometri, iar curentul de înaltă tensiune, ce trecea pe lîngă ei, ar fi necesitat... Nu era nevoie de lumină... Veniseră doar pentru cîteva săptămîni. Voiau să stabilească netemeinicia simțurilor lui Ionas. Să le dezvăluie șubrezenia științifică, se înțelege. Deși fuseseră convinși că își vor termina treaba în cel mult o lună de zile, pipăind și repipăind, cu cel mai sofisticat aparataj, fiecare fibră a barajului și a presiunii apei din marele lac, iată că trecuse destul timp și nu reușiseră să fie convingători. Mai mult, Ionas cîștiga în presupunerile sale. O mică pată albastră, transformată apoi într-o liniuță șerpuitoare, nu mai înaltă de cîțiva centimetri, apăruse în cea de-a treia galerie. Însemna că din partea cealaltă, dinspre aglomerarea de apă, se producea un fenomen pe care instrumentele erau incapabile să-l sesizeze. Apăruseră din nou ușile și ferestrele la fosta clădire, cu cele zece camere ale ei. Numai lumina nu fusese racordată, iar încălzirea centrală... Cîteva sobe, aduse cu un camion, lăsate în fața clădirii, fuseseră urcate în „garsoniere“ și doritorii își luară în grabă cîte una, convinși că cercetările puteau să dureze... De curent electric nici nu prea era nevoie. Nopțile erau scurte. Nu pentru că ar fi fost în acel loc o zonă neinclusă în orarul general. Partea de lac ce se pierdea undeva în depărtare, spre celălalt mal mereu nevăzut, iradia pînă seara tîrziu o lumină caldă. Se putea citi la ea. E adevărat, literele aveau culoarea roșie, semn al unui amurg permanent, dar Ionas și ceilalți se obișnuiseră. Dimineața, cînd în satele din apropiere, casele zăceau în liniștea întunericului dens al nopții, aici, lîngă apă, lumina domnea în jur, radiațiile influențînd împrejurimile. Flora și fauna se schimbaseră atît de mult încît Gavra, nu numai geolog, dar și botanist, ajunsese la concluzia că știința

n-ar fi avut decît de cîștigat dacă sutele de hectare, aflate în apropierea lacului întunecat, într-o parte, și luminat de adîncurile celeilalte părți, ar fi fost studiate cu atenție. Nu-și dusese gîndul la îndeplinire. Alte îndeletniciri mai importante îi răpeau timpul.

Foloseau lumînări. Albinele dăduseră peste scorburi calde și umede, și stupii sălbăticiți, ascunși prin hrubele pomilor, fabricau ceară din care tinerii cercetători își confecționau lumînări de cea mai bună calitate. Cererile pentru introducerea electricității încetaseră. Ce aveau de făcut puteau face foarte bine în intervalul dintre întuneric și zi. Ore în care întunericul nu era deplin. Ținutul parcă s-ar fi aflat undeva lîngă cercul polar și soarele, în virtutea rotațiilor, pămîntului nu se îndura să-și lase viețuitoarele lipsite de lumină.

Ionas privea prin fereastră porțiunea de baraj deschisă vederii ; geamul era vopsit pe jumătate în alb. Nu-l vopsise el. Un țăran se oferise, în schimbul unei sume modeste, să aducă înapoi o parte din lemnăria și sticlăria furată la dezafectarea clădirii. Recunoștea că furase, nu fusese singurul, dar timpul trecuse, ceea ce constituise o ilegalitate acum se transformase într-un drept al lui, negociabil. Ionas cumpărase o fereastră și o ușă ; fusese primul venit și un simț prevăzător îl îndemnase să se gospodărească. Cineva îi spusese în somn că avea să mai stea pe acele meleaguri și, cum credea în subconștient, califica visele drept un semnal de alarmă al acestuia. Se supuse. Deși clădirea era cu etaj, nu avea corpuri sanitare. Existaseră cîndva în apropierea grădinilor cu zarzavat, dar, odată cu plecarea oamenilor, dispăruseră și boxele pentru spălat. Ionas își făcu singur un coteț din scînduri și nuiele, iar pe două bîrne confecționă, cu ajutorul aceluiași țăran, un scaun cu o gaură rotundă la mijloc. Țăranul făcuse proba și numai după ce își încheie strîns brăcinarii, îndrăzni să ceară cuvenita plată pentru trudă.

Ionas privi umbrele negre așezate la distanțe egale. Păzeau digul. Armele nu străluceau, căpătaseră și ele ceva din întunecimea primei părți de lac și, dacă se puteau totuși distinge, asta se datora barajului a cărui culoare alburie arunca asupra mogîldețelor de deasupra o lumină difuză. La intervale regulate paza se schimba, dar nimeni nu putea să surprindă momentul schimbului ; ritualul scăpa privitorului de rînd. Nici

Ionas nu reușise decît o singură dată să vadă cum noii veniți luau, după un anumit număr de ore, locul celor ce-și făcuseră pînă atunci datoria. Corpul de pază locuia undeva la nivelul primei galerii în camere săpate în zid. Paznicii ieșeau la suprafață printr-o scară interioară, asemănătoare celei de piatră prin care se intra în puțurile de control. Barajul se afla la peste o sută de metri sub nivelul apei lacului, partea spectaculoasă fiind între apele negre, de o parte, și cele strălucitoare, de cealaltă. Deteriorarea unui asemenea baraj ar fi însemnat...

Ionas se șterse la frunte. Calcule simple puteau demonstra posibilele urmări ale catastrofei. Dar catastrofa era de negîndit, barajul era durat pentru veșnicie, n-avea cum să se strice. Chiar dacă s-ar fi depistat ușoare defecțiuni, se puteau lua măsuri din timp pentru îndepărtarea lor.

Se ridică. Se așezase în pat să se poată gîndi, dar gîndurile îi săreau de la una la alta, nu se legau între ele. Se duse la fereastră și cercetă lacul în toată întinderea lui. Nu o dată luase din dulap binoclul puternic. Privise prin el apa fără valuri, dar nici lentilele măritoare nu reușiseră să descopere celălalt țărm ; malul se furișa undeva în scînteia orbitoare ; nu și-l putea apropia. O iluzie optică sau un defect de vedere, își spuse Ionas. Nu auzise pe nimeni să-i vorbească decît în termeni obișnuiți despre imensitatea apei lucitoare și despre împărțirea ei în cele două culori. I se păru firesc ca porțiunea de pe marginea unde locuiau ei să fie închisă pînă la negru. Muntele dinspre nord umbrea un spațiu ce putea fi măsurat în kilometri pătrați, la care trebuiau adăugate rocile calcaroase, putrede, dislocate pentru a face albia mai adîncă. Nu o dată se întrebase, ca și acum dealtfel, de ce dădea atîta importanță unor nimicuri ; lucrul cel mai de seamă, pentru care se afla acolo, era legat de descoperirea sa ; ea se cuvenea să-l îngrijoreze. Nu... Nu-l îngrijora în măsura în care s-ar fi cuvenit. Aproape se convinsese că raționamentul științific al celor ce-l contraziceau era adevărat, și cu toate astea... Poate siguranța colegilor să-i fi dat liniștea la care n-ar fi avut dreptul, sau calmul venea din altă parte... Auzi ușa scîrțîind încet, apoi scîrțîitul prelungindu-se, enervant. Nu putea fi decît Cotoban. Nu se întoarse să privească spre intrare.

— Eu sînt, Ionas, se auzi o voce șoptită și noul intrat, convins că nu greșise ușa, o închise cu iuțeală.

Cotoban era potrivit de statură, cu niște umeri firavi iar în dreptul locului unui fost vaccin, pe mîna dreaptă, se mai vedea urma unui tatuaj. Fusese de-o șchioapă cînd taică-său voise să-i facă desenul ca să-i poarte noroc. Într-un moment de neatenție al celorlalți, copilul mușcă mîna ce-i inocula sub piele cu ajutorul unui ac o culoare roșie și se urcă pe casă. Două zile nimeni nu fusese în stare să-l convingă să se dea jos, în a treia coborîse singur. De atunci îi rămăsese în ochii mari o spaimă ce lua proporții de fiecare dată cînd existența îi era real sau fals amenințată.

— Stai, Ilie... Să știi că nu aleargă nimeni după tine.

— Știu și eu că nu aleargă...

— Atunci de ce intri așa ? Parcă ai vrea să te ascunzi sau să surprinzi pe cineva...

Ionas ar fi vrut să zîmbească, să dea cuvintelor un sens glumeț, dar cuvintele îi ieșiseră pe gură aspre și Ilie Cotoban, în loc să se așeze, preferă să rezeme ușa cu spatele.

— A venit de dimineață o echipă de control... Numai de super-control poate fi de vreme ce datoria noastră este să controlăm, să te controlăm în primul rînd pe tine...

Vocea lui Ilie devenise mai sigură. De fiecare dată cînd intra într-un subiect apropiat meseriei stînjeneala îi dispărea, iar buzele nu-i mai tremurau. Și acum albastrul lor se schimbă în rozaliu, semn că inima începuse să-i bată normal... Încălecă un scaun din apropierea ferestrei și se sprijini cu mîinile de spătarul înalt. Restul de tatuaj era transpirat și Ionas, fără să vrea, se uită la el.

— Locul a devenit sensibil, de fiecare dată cînd mă emoționez arsura se umezește... Tîmpitul de tata, cu apucăturile lui... Îl fac tîmpit cu toate că nu merită, s-a purtat cu mine omenos... dar gestul de a-mi... Dumnezeu să-l ierte...

— Ilie, tu ai venit să-mi spui altceva și te-ai apucat să-mi vorbești despre tatăl tău... Nu-ți mai justifica prin el jucăria aia de pe brat. Ce vor, mă rog, cei care au venit să vă controleze pe voi, deoarece vezi bine, cel controlat de voi sînt eu...

— Gavra i-a cazat în camera de sus, singura rămasă neocupată.

— Și ce fac acum ?

— Au întrebat de șef. Chestia asta cu șeful chiar că m-a pus pe gînduri. Ionas, tu ai habar cine e șef dintre noi ?

Ionas se încruntă. Într-adevăr, printre ei nu era nici un șef, adică nimeni nu-i spusese vreodată, „măi fraților, vedeți ce faceți, cum munciți, că eu sînt șeful, eu răspund de voi, de ce se întîmplă în acest“...

— Nu știu cine e șeful, spuse Ionas...

— Parcă nu ne putem vedea de treabă fără un șef ! Importantă este seriozitatea muncii. Din acest punct de vedere nimeni nu ne poate reproșa nimic. Din douăzeci și patru de ore cred că douăsprezece le muncim pe brînci, fără să cerem de la cineva recompense și bani pentru ore suplimentare.

— Ilie, pentru ce-ai venit... Stai, stai, nu mă deranjezi !...

— Am venit pentru altceva, spuse Ilie și își șterse buzele învinețite din nou... Cred că ideea ta cu cei cîțiva centimetri din baraj supuși eroziunii este o gogoriță și noi trăim cu spaima ei și i-am înspăimîntat și pe alții cu ea... Ce ți-a trebuit să tragi concluzii care în concepția unor profani pot însemna o catastrofă... Te asigur, firicelul albastru nu poate fi decît...

— Decît ce, insistă Ionas și-l privi pe Ilie cercetător, aproape cu furie... Explică-mi ce poate fi... dar să-mi dai un răspuns ca lumea, să nu-mi umbli cu fleacuri.

— Am putea excava locul cu pricina... zise Ilie, dar repede își lăsă privirile în pămînt, sursa fisurii ivite în zid putea să fie la adîncime și atunci....

— Hai, dă-i drumul, curaj, văd că din nou tatuajul de pe mînă s-a transformat într-o... Nu te supăra, dar...

Ilie bătu aerul cu mîna. I se păru inutil să se aventureze într-o discuție ce nu ducea nicăieri. Nu pentru asta venise. Toate barajele din lume își aveau propria lor transpirație, infiltrații ce se integrau într-un grafic admisibil. Infiltrația găsită de Ionas era însă albastră. Dacă ar fi fost apă obișnuită, nimeni n-ar fi dat faptului vreo importanță. Mai întîi, neliniștise culoarea apoi loviturile percepute la răstimpuri egale, numai de seismografe și de urechea lui Ionas. Analiza cîtorva granule de beton dovedise că în interiorul colosului se petrecea, într-un perimetru restrîns, un proces de corodare. Să se evacueze apa din lac pentru atîta lucru ar fi fost o nebunie. Specialiștii argumentaseră că numai un aventurier ar fi dat o asemenea aprobare. Pentru ce să se sece lacul ? Pentru a-i putea spune lui Ionas Aron că presupunerile lui erau false ?

— Ionas, azi dimineață am văzut echipa de înotători antrenîndu-se. În clipa cînd unul dintre ei a vrut să treacă de balizã s-a auzit închizătorul unei....

— Balizele pentru asta au și fost puse, să avertizeze...

— De ce nu înoată de-a lungul malului... pasiunea de a se duce în larg... Este într-adevăr o pasiune. Și eu am uneori tentația să-mi încerc puterile. Chiar am avut o discuție cu unul din paznici, îl cunosc de mult. M-a implorat să nu mă încumet, senzori aflați între balize ar semnala imediat prezența cuiva dincolo de punctul admis și atunci..

— Personal n-am nici un fel de curiozitate pentru ce se petrece dincolo !... Înțeleg prin dincolo locul unde presupun că apa își schimbă culoarea. Explicația dată de Stavropol este verosimilă. Cine altul dacă nu el știe ce fel de roci ascunde acest adînc, deși...

— O simplă curiozitate, pînă te obișnuiești... Nici n-o mai bag în seamă, spuse Cotoban, căutînd cu ochii mari și speriați undeva dincolo de fereastră... Tu nu simți uneori că te sufoci în acest aer umed și cald, arbitrar într-un climat temperat ?... Mi-e teamă de acest lac, Ionas, și-ți mărturisesc că m-aș cãra de aici cît mai iute... Ai putea și tu să te încăpățînezi mai puțin... Să fiu cinstit, nici nu știu de ce ți se dă atîta crezare, de ce...

— Simplu, îl întrerupse Ionas, am descoperit o imperfecțiune într-un perete considerat perfect. Descoperirea mea deranjează și totodată pune pe gînduri...

— Țin minte, interveni Cotoban trecînd la alt subiect, cel pentru care venise, țin minte cînd aveai vreo patru sau cinci ani... eram mai mare ca tine cam tot cu atîția... Apropo, tu cîți ani ai, întrebă Cotoban și văzînd că Ionas e gata să rîdă, răspunse tot el... Dacă eu... Te ducea maică-ta la creșă, era o creșă lîngă tribunal. După mutarea închisorii într-o porțiune a vechii clădiri, se amenajase o creșă și mama ta te ducea dimineața... Plîngeai și țipai că nu vrei să te duci. De atunci m-am mirat și am rămas cu mirarea nedezlegată, de ce la vîrsta aceea atîta încăpățînare...

— M-ai văzut tu cu mama, pe mine ? întrebă Ionas și se șterse pe frunte... Creierul îi refuza o asemenea amintire.

— Știi de ce ți-am răscolit acest episod ? Nu numai pentru că încăpățînarea ta își dovedește pe deplin originea încă

din acei ani, dar aveam și eu la vîrsta de-atunci ciudățeniile mele... Nu știam cu ce se ocupă tata și chiuleam de la școală să-l pot pîndi, să văd unde intră, de unde iese. Dacă de cîteva ori l-am surprins dispărînd în aceeași curte, niciodată nu l-am văzut ieșind tot de acolo... Asta a fost dilema tinereții mele, poate numai a unei părți din ea... M-a bătut cumplit cînd am îndrăznit să-l întreb și cînd am încercat, așa cum fac copiii, cu o cinste exagerată, să-i dovedesc că răspunsul lui era măsluit... In ziua aceea plecase de acasă vesel, bine dispus ; l-am văzut ieșind de sub coama muntelui stors ca o cîrpă... La început am crezut că venea de la o întîlnire, că o înșeală pe mama. L-am urît pentru ceea ce, în capul meu, crezusem că făcuse acolo, în clădirea ca o cazarmă, greu de observat dacă nu erai destul de atent... Despre ziua aia l-am întrebat ; mi-a aruncat o privire ucigașă și cînd l-am pîrît mamei m-a bătut cu sete, cu plăcere aș spune ; cu toate că îi ținusem partea mamei, mama nu s-a amestecat, nici n-a tresărit la loviturile lui ignite. Am crezut că nu ies viu din mîinile lui. Și fuga pe casă, ca să nu fiu tatuat, a pornit tot ca o reacție a... Ei bine, în ziua aceea ai țipat și tu, nu voiai să traversezi strada să intri în creșă... Uite că trece Stavropol, se duce să-și privească construcția, spuse Ilie Cotoban și Ionas privi la bărbatul cu părul cărunt ce se îndrepta, sprijinit într-un baston, spre arcuirea de beton.

— Opera lui, are dreptul, spuse conciliant Ionas, gîndindu-se la întîmplarea povestită de Ilie.

— Am început să-l iubesc cu adevărat pe tata după ce-a murit, nu era zi să nu mă gîndesc la el și acum, uneori, îl văd în fața ochilor, cu privirile lui blînde, apoase, atunci cînd nu era măcinat de amărăciunile ascunse cu grijă. Cînd nu știi exact cu ce s-au ocupat părinții parcă te simți frustrat de o parte din propria ta viață... Nu se poate trăi fără trecut, Ionas, chiar fără trecutul altora, al celor străini de tine... Și străinii fac parte din aceeași familie, cu interese, bucurii și dureri asemănătoare... Uneori cred că o țară este o singură familie și părțile neștiute din trăirile acestei familii îmi schimbă propria mea existență...

— Deci tu susții că ești din același oraș cu mine, că îți aduci aminte cum eu și mama... Mi-ai mai spus...

— Da, Ionas, îmi aduc aminte foarte bine... Îți pot servi un amănunt, erai îmbrăcat într-o bluziță albastră, iar pantalonii, în spate, aveau o tăietură pe unde ieșea o parte din bluză... Tăietura era făcută ca să-ți poți face nevoile fără prea mari probleme ; te așezai la marginea unui boschet, crăpătura se deschidea singură și...

Cotoban tăcu. Descrierea minuțioasă i se păru ridicolă, în fața lui avea un om cu umeri largi și mușchii bine pronunțați, semn că Ionas se antrenase în anii primei tinereți.

— Adică ce-ar trebui să înțeleg din tot ce mi-ai spus, Ilie ?... Te doare că nu știi amănunte din viața părinților, te simți deposedat pe nedrept de istoria concetățenilor tăi, în același timp îmi dai de înțeles că necunoscutul din acest baraj, din această apă, rezultat și el al muncii oamenilor, îți este indiferent... Poate m-am exprimat prea direct, știu, aș fi putut găsi nuanțele cuvintelor, spiritul tău altfel reacționează cînd adevărurile lumii îi sînt servite delicat, nu tăiate cu cuțit...

Ionas se îndreptă spre haina atîrnată de un cui... De sub ea apăru un gîndac galben, aproape de două ori mai mare decît goangele obișnuite... Îl apăsă cu cutia de chibrituri. Ilie suferi fizic la vederea masacrului. Ionas curăță cu un chibrit resturile gînganiei, apoi cu același chibrit își aprinse țigara...

— Sînt plini pereții de ei, spuse și arătă cu capul spre ceea ce mai rămăsese din șvab... Uite și acum, după ce e mort de o veșnicie, își mișcă antenele, picioarele din față, vino și privește capul e complet zdrobit, cu toate astea... Se pare că au un sistem nervos diferit, nu le provoacă durerea, nici nu și-o creează inutil, de aici convingerea unora că vor fi supraviețuitorii acestui pămînt... Îți închipui că el își pune probleme sau are deziluzii că o parte din societatea gîndacilor nu i-a sărit într-ajutor ?

— Nu cred în fetișizarea betoanelor, Ionas, spuse Ilie nemișcat, privind cu ostentație spre baraj, scîrbit de insecta terciuită pe care colegul se străduia s-o adune pe o fîșie de ziar... Nu va rămîne nimic din tot ce vezi, omenirea viitoare are dreptul la propria ei imaginație și orgoliul de a face ceva pentru totdeauna mi se pare...

— Și eu am aceeași părere, dar aici nu e vorba de orgoliul altora, de ce ar face alții peste o sută de ani, acum e vorba de propria noastră existență, pentru că în existența barajului intrăm și noi. Și apa, apa asta sărată... de unde ? Eu am gus-

tat-o, am acest prost obicei să beau din orice apă întîlnesc în cale... Te sfătuiesc, cu toată greața ta, spun greață deoarece te cunosc și-ți citesc pe chipul spăimos scîrba pentru propunerea mea... Deci înghite măcar cîteva picături și dă-mi explicația cum din apa asta, cîndva dulce, s-a ajuns la alta cu o concentrație de... Vei zice că apa s-a infiltrat într-un strat de sare, am cercetat rezultatele forajelor geologice înainte de construcție, de altfel Gavra îți poate confirma spusele mele, cu toate astea...

— Ți-am spus că nu mă interesează aglomerările de forță hidraulică decît în măsura în care ele pot fi de folos oamenilor... pentru asta și sînt aici... Pentru asta n-am dat un aviz nefavorabil presupunerilor tale... Pentru asta nu m-am mutat cu slujba în altă parte și prefer în continuare să inhalez aerul ăsta sălciu.

Ionas rîse. Rîdea în felul său, fără să se audă nici cel mai mic zgomot, numai dinții și buzele rîdeau și cîteva cute din jurul gurii, dispuse asimetric pe fața altfel imobilă, cu ochii străini de bucuria pe care o afișau maxilarele. Nu, rîsul nu era rîs, era o fotografie a unui rîs de demult, nefăcînd altceva decît să reediteze clișeul scos dintr-un vechi sertar sufletesc.

— Putreziciunea nu-i în aer, Ilie, trăim într-un microclimat cu cel mai pur ozon. Întîlnirea dintre această întindere de apă, munții și dealurile din preajmă, dintre aceste straturi geologice maltratate de mașini și radiațiile emanate de ele...

— Doamne, nu pricep de ce în acea zi strigai, dacă ai ști cum strigai, Ionas ! Mama ta se grăbea spre creșă ; cred că în clipa aceea sincer te ura și o urai. Lumea se oprise în jur, ochii o admonestau pe femeia care te tîra, pur și simplu. În concepția lor nu era o mamă ca toate mamele, era...

De undeva, dintr-o aripă a clădirii se auzi un țipăt, apoi la scurt timp se văzu ieșind un om cu mîna ținută caraghios în sus. Arătătorul era descărnat pînă la a doua falangă ; parcă cineva, cu o mișcare dibace, desfăcuse pielea, ligamentele și porțiunile de mușchi...

— Ăsta e Mitrofănică, el îi aduce brînză lui Bulat și Stavropol. Ce dumnezeu s-o fi întîmplat ?...

Mitrofănică se opri la marginea lacului și își vîrî mîna, cu degetul rănit într-un pîrîiaș ce scotea un abur leșios, apoi, cu ajutorul celeilalte mîini, și al dinților, își legă cu o batistă

degetul desfigurat. Amănuntul îl remarcase Ionas, el se uita cu binoclul militar la ce făcea ciobanul cu restul de deget...

— Ce dracu s-o fi întîmplat, se întrebă Ionas...

Ilie Cotoban ridică din umeri...

— Ura lui Stavropol împotriva Sturionului, sau ce o fi acolo pe fundul lacului,... sau Bulat cu ciudăţeniile lui...

Ionas aruncă ochianul pe pat...

— Doar nu vrei să-mi sugerezi că Bulat l-a muşcat de deget. Ionas rise din nou fără glas, dar rîsul era ceva mai omenesc, buzele nu dezveliseră decît o mică parte din dinţii frumoşi, puternici...

— Mai degrabă Stavropol, l-ai văzut, nu era cu dulăul, s-a îndreptat spre baraj singur, cred că Mitrofănică a vrut să intre în camera inginerului şi Mutul i-a făcut figura... Şi pe mine a vrut odată să mă înhaţe. Nu ştiam că nu latră, ca alţi cîini... Am deschis uşa şi norocul a fost că Stavropol era la un pas... Se spune că bătrînul îşi poartă cu el toţi banii cîştigaţi în peste patruzeci de ani de muncă.

— Un însingurat, n-are pe nimeni, doar barajul, parcă i-ar fi amantă... L-am surprins într-o seară cum mîngîia piatra şi pe urmă, cînd dulăul, paznicul lui de nădejde, i-a dat siguranţa că nu poate fi văzut, a sărutat betonul de cîteva ori... M-am uitat cu binoclul, de aici.

— Da, s-ar putea să ai dreptate. Dulăul lui Stavropol poate fi pricina, te pomeneşti că Mitrofănică... dar Ilie nu-şi continuă presupunerile... Ionas, tu chiar nu-ţi aduci aminte de ziua de care ţi-am vorbit ?... Nu te cred... Am senzaţia că vrei să ascunzi de noi, sau poate chiar de tine, ceva important...

— De cînd ne-am cunoscut, Ilie, m-ai pisat la cap cu...

5.

Ionas se uită la cadranul ceasului. Minutarul se oprise. Era un ceas automat, cu contragreutate. Trebuia să-l mişti ca mecanismul să funcţioneze. Uitase ceasul pe marginea mesei. Coala albă de hîrtie se afla în faţă. Creionul alături. După plecarea lui Ilie Cotoban simţise nevoia să scrie. Un în-

ceput de amintire i-ar fi fost suficient ca restul să se înșiruie de la sine. Niciodată nu simțise ca acum nevoia de trecut, de viața lui de odinioară, în mod obișnuit străină ; n-avusese nevoie de ea și cînd n-ai nevoie de o parte din tine... Insistența lui Ilie cu acea zi de pomină cînd voise să fugă de maică-sa i se păruse la început o glumă, apoi o invenție a colegului de trudă, ca pînă la urmă, prin repetare, să capete alt înțeles. Și dacă era adevărat tot ce-i spusese Ilie ? Ce motiv avea Cotoban să-l mintă ? Frămîntarea venise după aceea, și capul, limpede pînă atunci, începu să-l doară ; mai întîi avu impresia că tîmplele i se umflă, apoi calota craniană căpătă proporții. Pe urmă i se împăienjeniră ochii și lacrimile se prelinseră pe obraji. Le simțea calde, binefăcătoare, nu-și aducea aminte să mai fi plîns vreodată. Erau lacrimile lui, nu se îndoia nici o clipă. Palma stîngă dusă sub una din pleoape îi confirmă acest adevăr simplu... Da, și atunci plînsese, în ziua aceea de demult, poate nici n-a fost el în povestea ce i se contura cu repeziciune din durerea neomenească a creierului. Durerea o mai simțise și în alte dăți. Remediul era unul singur. Un masaj ușor al frunții cu spirt curat și o fugă grabnică din sine. Numai că acum, cu tot efortul, nu se putea relaxa cum îl sfătuise medicul ; dimpotrivă, mai presus de durere simțea nevoia să afle ceva de lacrimile altui timp, izvorîte acum. Se șterse la ochi. Dorea să se convingă încă o dată de minunea existenței lor. Erau lacrimi, așa cum văzuse odată sub pleoapele lui Bulat, numai Bulat avea obiceiul ca din... Umezeala din palmă era mai convingătoare decît ceea ce văzuse la Bulat, era propria lui durere sau emoție. Nici nu știa cum s-o numească. Însemna că dincolo de viața lui de acum mai avusese una, tot atît de a lui. Altfel la ce bun încercarea de a așeza cuminte, școlărește, pe hîrtie, primele amintiri despre cele povestite de Cotoban... Da, da, plînsese și atunci. Era într-o după masă, se juca undeva într-o curte... Nu, nu era curte, era o cămăruță prin care treceau o mulțime de țevi de diferite mărimi, o gleznă îi era legată de piciorul patului ca să nu poată ajunge nici la sobă, nici la chiuveta de metal aflată lîngă horn...

Ionas se opri din scris. Nu atît durerea îngrozitoare a capului îl determina să-și lase creionul deoparte și nici teama că distrugea în el un legămînt de a-și lăsa trecutul în voia soartei.

Își ridică pantalonul de la piciorul drept și își privi glezna. O porțiune de piele părea arsă. Se cercetă mai atent. Firișoarele de păr crescuseră peste fosta rană. Poate nici nu era vorba de o rană. Glezna în acel loc fusese strangulată, ca un trunchi de copac legat multă vreme, coaja din această cauză crescînd pe de lături. La Ionas adîncitura era aproape ștearsă.

Durerea tîmplelor deveni de nesuportat. Ar fi vrut să lege amănuntul de celălalt, de demult... „Coborîse din așternut unde fusese lăsat dimineața și se dusese la gura sobei". Așa îl găsise maică-sa, pregătit să-și vîre mîna în culoarea albastră a flăcării gazelor. Ca pedeapsă, fusese legat cu o sfoară de piciorul patului.

Nu putea fi nimic adevărat, își zise Ionas, simțind că durerea începe să-l lase la ceafă. Amintirea altcuiva rămăsese în el și o asimilase ca pe o proprie amintire. Locul de la picior, legătura care subțiase pielea se datora altui eveniment, cu siguranță că altuia.

Durerea copleșitoare de la început se stingea treptat. În locul ei apăruse însă părerea de rău, mai dureroasă decît durerea propriu-zisă. În această stare se afla cînd își făcură apariția în încăpere Vugnar și Calafat. Numai într-un tîrziu, cînd își ridică privirile de pe coala pe un sfert acoperită de scrisul său ordonat, înțelese că nu mai era singur...

— Costin, Costin Vugnar, spuse bărbatul elegant din fața lui și, ca să nu piardă momentul, se uită spre însoțitorul de lîngă el cu mult mai tînăr. Colegul e ajutorul meu, Calafat, nu-i așa că vă surprinde numele lui ? Pe mine m-a surprins, zise Vugnar și căută cu privirile un scaun, dar cum nu-l descoperi, își scoase pălăria și, fără să-și ceară voie, și-o aruncă pe pat, apoi, cu un suspin, se așeză pe marginea tare a dormezei... El nu se odihnește din principiu cînd e cu mine, are impresia că așa mă respectă mai mult. Dar asta o crede numai el.

— Eu...

— Lasă, Calafat, te știu, mai bine zis vă știu, generația voastră are duplicitatea în sînge, pe vremea mea... Vă spuneam de numele lui, aș fi vrut să vă povestesc, dar cred că vom avea timp suficient să vă pună singur în temă cu... Orice s-ar zice, e un nume neobișnuit... Nu-i așa Calafat ?

— Eu... se mulțumi să bîiguie Calafat, rostind doar pentru sine ceea ce voise să spună cu voce tare. „Așa face de

fiecare dată cînd este nervos, vrea să scape de nervi printr-o glumă și atunci mă alege pe mine drept țintă..."

Nu pronunțase nici un cuvînt din cele gîndite și Vugnar îi aprecie gestul. Se uită duios în ochii mai tînărului prieten.

— Domnule Ionas, ești în temă, știi pentru ce-am venit și mai ales, cu ce vrem să ne ocupăm... Sîntem energeticieni, deși vreau să-i acord termenului o înțelegere superioară. Colegul meu, Calafat, i-ar fi zis „înțelegere juridică"... Generația de azi, domnule Ionas, este cu mult mai bine pregătită decît a fost a mea, cu toate astea se dă mai ușor bătută în fața greutăților... Vezi acest baraj? A fost construit de noi, cei de vîrsta mea, unii dintre ei, poate chiar mai vîrstnici, exemplu poate fi Stavropol pe care am avut onoarea să-l revăd aici. Îl știu de mai bine de treizeci de ani...

Vugnar își desfăcu nodul de la cravată și Calafat, știind lecția, se duse la Costin și i-o scoase grăbit, apoi o vîrî în servieta de unde se răspîndi cu iuțeală un miros de salam și ceapă dospită. Eliberat de cravată, Costin își cercetă buzunarele și zîmbi fericit cînd înțelese că batista se afla în interiorul hainei. Se șterse la ochiul stîng, la colțul ochiului; știa că acolo se adună zemuiala albă, rod al unei nefericite conjunctivite... Calafat se șterse și el cu buricul unui deget: simțea nevoia să procedeze la fel. Vugnar, fără să fie poftit, își scoase și haina. Ionas îi văzu bretelele late săltate peste pieptul osos.

— Ne împlinim cu timpul, domnule Ionas, hai să ne spunem așa, ideea apelativului oficial, de tovarăș, în meseria mea, mă face să-mi uit intențiile ori fără intenții de procedură, procedura ca atare nu mai impune... Nu-i așa, Calafat?

Calafat înclină din cap, fără să-l slăbească din priviri pe Ionas, vădit amuzat. Prezența celor doi distrăgîndu-l de la o preocupare ce-i crea o suferință fizică, îi readusese liniștea de la început.

Dacă n-ar fi fost trecutul pe care dorea să și-l reînvie, ar fi socotit scrisul inutil. Simțea cuvîntul dar, cu toate astea, fraza gata constituită nu voia să se înfiripe, domesticită, pe albul din fața lui. Hîrtia își avea religia ei, tocul sau creionul, de asemenea. El parcă făcea parte dintr-o altă sectă refuzată de misticismul primelor. Era încredințat că are să domine însă pînă la urmă coala de hîrtie cu acea parte de suflet activ de care se știa capabil și se bucura de clipa cînd

avea să se confunde cu adevărul trecutului său. Creionul și mîna nu erau altceva decît o continuare a creierului, o ușurare a lui de puținul ce-l știa despre sine.

— Deci, domnule Ionas, acum că sîntem la primul contact uman, se simți Vugnar obligat să adauge, nu fac altceva decît să te observ și să mă declar în intimitatea mea funcționărească mulțumit. Mă simt în același timp dator să te previn să nu iei prezența noastră ca un amestec în profesie și în preocupările dumitale de fiecare zi... Am venit dintr-o teama superstițioasă pentru pata albastră, și Costin rîse cu toată fața, mai puțin cu ochiul stîng, din nou șters cu grijă de batista curată și egal împăturită. Ce ne pune mai mult pe gînduri este exodul, da, hai să-i zic așa, deși... Adică de ce n-aș zice fugă, poate că nu strică să dăm cuvintelor sensul lor exact atunci cînd le întrebuințăm... Fug oamenii din satele învecinate... Au auzit ceva ?... Sigur, nu e vorba de mișcări organizate, sînt plecări ale dezvoltării, așa le-aș numi ; orașul înghite omenire, domle, și cei de jos confundă marea migrație, în care individul e totul, cu mutațiile care... Pentru că, domnule Ionas, te întreb, dacă nu este așa cum spun, de ce acest adevăr nu este valabil și pentru localitățile din amonte ? Și Vugnar se ridică de pe pat și își aranjă pantalonii la genunchi, de teamă să nu le strice dunga. Asta-i o întrebare doar... Totul se va rezolva, te asigur, domnule Ionas, toți se vor calma pînă la urmă ; avem noi prostul obicei să facem probleme dintr-o nimica toată... Ca să te conving că e așa am să-ți arăt într-o zi pensulele mele și culorile... Le-am adus, semn al deconectării... Profit de acest peisaj ca să-mi aduc aminte și de suflet...

— Șefule, mi-aș permite să-ți spun că n-am venit să ne deconectăm, se amestecă Calafat cu sinceră părere de rău că trebuia să contrazică. Aș vrea să atrag respectuos atenția că...

— Vezi, domnule Ionas, noua generație se crede mai intransigentă decît cea veche, adică a mea, care a dus tot greul și a făcut toate sacrificiile... Dumnealui, ajutorul meu, acest Calafat, vrea să ne demonstreze amîndurora, dar cu precădere mie, să las la o parte larghețea de odinioară din cauza căreia am avut atîția dușmani. Chiar cu riscul de a fi pus la punct de ajutorul meu de neînlocuit, vreau să precizez — Vugnar desenă cuvîntul în aer ca pe o ieroglifă — că

dușmani există și acum. Desigur, disimulați, cu conștiința nesupunerii în ei, ceea ce în ochii mei... Deci, domnule Ionas, dumneata ai ajuns la concluzia că în peretele central, la adîncimea... a apărut o pată albastră, indiciu fără doar și poate, al deteriorării barajului. Te întreb de ce deteriorarea a apărut doar acolo și dacă nu există pericolul ca asemenea pete să apară și în... Răul trebuie curmat din timp, sau curmate zvonurile neacoperite de dovezi... În capul meu construit, trebuie să recunosc, puțin altfel, netemeinicia dovezilor este mai importantă decît... decît ce, Calafat ?

— Decît proba lor...

— Exact, deși, la prima vedere, s-ar părea că avem de-a face cu un paradox... Sînt și paradoxuri logice, domnule Ionas... Nu, nu te speria de mine, nu mă interesează pregătirea dumitale, nici nu vreau să intru în posesia unor elemente străine punctului nevralgic aflat în discuție...

— Înțeleg că sînt supus unui interogatoriu prietenesc ? se încumetă să întrebe Ionas și se ridică de pe scaun.

— Discuție prietenească, domnule Ionas, nu interogatoriu, doamne ferește, v-am spus, sîntem energeticieni cu o solidă pregătire în materie, chiar dacă noile teorii științifice despre rezistență și altele personal îmi scapă... Pentru asta am acest cap tînăr, ca să-mi completeze propriile mele lipsuri... Ți-am spus, fac parte din altă generație.

Calafat scoase din servietă o hartă a barajului, o întinse pe masă, peste coala de hîrtie abia scrisă pe un sfert ; Ionas înțelese că sub hartă se află și celelalte planșe care desfăceau întregul în bucățile componente.

— Vreți să vă arăt pe hîrtie spațiul ce m-a pus pe gînduri și vă îngrijorează pe dumneavoastră, se oferi Ionas și se aplecă asupra hîrtiei de calc unde erau configurate, în culori diferite, schema de amenajare a barajului în fazele de execuție cele mai importante. Ionas începu să cerceteze harta cu atenție ; i se părea străină, cu toate liniile desenate cu o grijă uimitoare, cu cotele înscrise caligrafic... Privea la cei doi oameni curbați ca și el deasupra hîrtiei de calc. Ceva îl făcu să-și ridice capul. Prin hîrtiile transparente se vedea albastrul scrisului său ; albastrul cernelii se dovedea mai puternic decît multele și întortocheatele linii cu explicațiile lor.

Albastrul de dedesubt se decupa cu ostentație chiar în locul unde celălalt albastru ieșise în corpul barajului. O simplă întîmplare, își spuse .

— Ce vedeți aici, domnule Vugnar ? întrebă Ionas arătînd cu degetul spre locul bine subliniat pe hartă.

— Avantporturile aval, răspunse sigur Vugnar, între cotele 58 000—72,00 metri, construit pe un coronament...

— Numai atîta vedeți, domnule Vugnar ?

— Numai atît, se simți dator să-l continue, în același sens, Calafat pe superiorul său...

Ionas bătu în retragere. Fixă locul cu degetul, apoi se îndreptă spre fereastră. Brusc se întoarse și scoase de sub hîrtiile de calc propriul său manuscris dar și fără el locul arătat înainte cu degetul se delimita clar.

— Te văd tulburat, domnule Ionas, spuse Vugnar și își prinse cu degetele mari, de la ambele mîini, bretelele late, apoi le dădu drumul într-o plesnitură jucăușă și uniformă.

— Cel mai bine putem localiza defecțiunea ce vă interesează la sursă, spuse Ionas. Putem coborî cînd doriți în galeria principală de control...

Vugnar făcu un semn discret cu ochiul și Calafat strînse hîrtiile de pe masă și le vîrî cu grijă în geanta scorțoasă. Pe fața lui Costin Vugnar apăruse o plictiseală vădită. Fără jenă se șterse cu batista imaculată, păstrată doar pentru ochi, la ceafa năpădită de sudoare. Figura căpătase ceva trist, iar statura se deteriorase parcă și ea, în loc să i se pară normală, ca la început ; Ionas îl văzu dintr-o dată pe Vugnar caraghios în pantalonii ridicați de bretele mai sus de buric.

— E limpede, nu-mi priește aerul, zise el și se rezemă de canatul ferestrei, lîngă Ionas. Mi-am dat seama în timp ce urcam... Am călătorit cu o mașină de ocazie, mijloacele de transport din cadrul serviciului au devenit o raritate... Descurcă-te, cam asta se spune, asta spun și eu subalternilor, cu toate că știu, cum știu și ei, că a te descurca înseamnă... Ei bine, trecînd printr-un sat cu casele pe jumătate părăsite, ceva m-a gîdilat la nări și nu mi-a trebuit mult timp să-mi dau seama că de vină era aerul rarefiat, și nu atît aerul, cît compoziția lui... Asta pînă am trecut de baraj... De acolo am venit pe jos, adică ne-am descurcat, spuse Costin voind să mai încălzească cu o glumă propriile lui constatări și sînt dator să mărturisesc că aerul de aici mi-a întărit credința că

puteam, dacă aș fi voit, să-l prind cu mîna... Densitatea aerului de jos, de dincolo de baraj, din aval, și a celui unde ne aflăm, în amonte, validează ideea că cel de-al doilea... Poate tocmai această cantitate uriașă de ozon să nu-mi priască, spuse el și se depărtă de fereastră... Am înțeles că n-aveți lumină și nici nu doriți. Mi se pare curios ca tocmai aici să fiți lipsiți de cel mai la îndemînă mijloc... Cu ce dumnezeu o să-mi prăjesc pîinea ? și Vugnar își împinse cu vîrful limbii protezele cu dinții mărunți, dîndu-i lui Ionas de înțeles că nu putea mînca decît miezul prăjit al pîinii... Ditamai baraj și lac, și nu tu două fire la care să-ți citești noaptea însemnările de peste zi... Cred că vă culcați odată cu găinile, spuse și își mai plezni o dată pieptul cu latul celor două bretele.

— Nu, domnule Vugnar, ne culcăm chiar foarte tîrziu... Avem lumînări de cea mai bună calitate, eu mi le fabric singur, alții le achiziționează de la un cioban care ne vizitează des... Le cumpără de la el aproape pe gratis... I se dă în schimb tutun ; un fel de schimb elegant, la care se mai adaugă, pentru a nu-l jigni, conserve, iar el, ca să nu rămînă mai prejos, îi răsplătește cu urdă și brînză ca untul... n-avem timp să ne plictisim, domnule Vugnar... Unii calculează posibilitatea măririi petei albastre în barajul deversor, alții fac experiențe privind fauna și flora lacului. Avem și un doctor pensionar, iubitor, la anii senectuții, de plante medicinale și pescuit... Ne e de mare folos... A lucrat pe șantier... El l-a castrat pe Mut, dulăul lui Stavropol, să nu mai fugă în perioadele de rut spre satele din vale... Un Alsacian mut, domnule Vugnar, un lup curios, amestec de lup adevărat cu o cățea autohtonă, cel puțin așa îi explică originea doctorul Cameniță.

— Totuși mi se pare ieșit din comun că acceptați să trăiți în condiții atît de modeste, spuse Vugnar și își împinse cu limba proteza și mai în față, buza de deasupra dispărînd aproape cu desăvîrșire deasupra dinților deveniți, în plasticul rozaliu, ascuțiți. Calafat, ce-ai zice de o cafea ? se interesă Vugnar și Calafat deschise un alt compartiment al servietei. Scoase o spirtieră, două cutii de tablă și un set de pahare de inox. În cîteva minute cafeaua aburea în cestile de diferite mărimi, cea mai mare, în care intrau celelalte fiind, după cum observă Ionas, folosită de Vugnar. Pe o margine a ei se vedea gravată prima inițială a numelui.

— Și pe ce gătiți, eu dimineața nu-mi revin fără două ouă jumări, am obiceiul meselor la ore fixe, și Vugnar își pipăi stomacul, ca și cum printr-un impuls ascuns acesta i-ar fi dat de știre că se apropia mult așteptata oră de seară...

— Avem o bucătărie comună la demisol... Vechea bucătărie a clădirii. A rămas intactă... Nu ducem lipsă de lemne... Produse căpătăm, atunci cînd nu ne putem deplasa luăm cu împrumut de la corpul de pază al barajului... Duc o viață singuratică și ei... Beneficiază de lumina electrică, e unicul avantaj față de noi, în rest...

Vugnar tresări... Își scoase din buzunar un aparat nu mai mare decît un ceas și se uită la el...

— Ce se întîmplă... parcă ar fi o mică trepidație, zise și Calafat, întrebător, cercetă o limbă de culoare roșie, subțire ca un fir de păr, care alerga peste primele litere ale unui cadran cu cifre negre...

— Nu vă speriați, nu e un cutremur și nici barajul nu se află în pericol... Unii spun că ar fi vorba de un pește de dimensiuni anormale care la anumite ore, cu o regularitate de ceasornic, lovește în... De ce ține să se lovească, nu știe nimeni... Loviturile se simt foarte bine la patruzeci de metri adîncime, cînd debitul instalat nu depășește 8 700 metri cubi pe secundă...

— Un pește să lovească construcția, asta-i bună, se miră Vugnar, dar Calafat se încruntă la afirmația făcută de Ionas și se mulțumi să noteze informația pe hîrtie.

— Mă mir că nu ați fost pus la curent, zise Ionas.

— Un pește încăpățînat, în orice caz, prea încăpățînat, constată Calafat. S-ar putea să fie altceva, nu un simplu pește... N-ar strica să ne aplecăm puțin asupra problemei, continuă el și îl privi pe Vugnar cu înțeles.

— Fiind vorba de un pește, nimeni nu-i acordă prea mare importanță. Pe urmă n-avem scafandri de adîncime și nici vreun interes să descifrăm taina, de vreme ce numai aparate senzorizate, cum sînt cele ale domnului Vugnar și al inginerului Stavropol, se dovedesc capabile să înregistreze fenomenul.

— O să vedem, o să vedem, notează Calafat, notează la capitolul „o să vedem", sînt de aceeași părere, nimic nu trebuie trecut cu..

Ionas sorbi cafeaua. Era tare, avea un gust bun. Mai mult spumă densă de cafea, o pastă neagră, amăruie, cu un parfum pătrunzător...

— Îți place, nu-i așa? Formula mea... Desele deplasări nu-ți permit să porți în bagajul personal vase prea mari... Am redus volumul vaselor și am mărit concentrația cafelei... În plus, pun pe lîngă zahăr și puțină sare... Sînt convins că acest mic amănunt nici nu l-ai băgat în seamă... Calafat face totul cu o iuțeală remarcabilă... Poate nu mă crezi, dar simt nevoia să fiu lăudat cînd e vorba de cafea... De ce or fi ținînd oamenii atît de mult să se facă remarcați în domenii atît de diferite de meseria... Nu m-ar supăra o părere proastă despre capacitatea mea de inginer, dar cafeaua... Cu retribuția cum stați?

— Domnule Vugnar... Numai un singur coleg n-are salar... Bulat, care este pensionat, a lucrat cîțiva ani în Centrală, apoi s-a îmbolnăvit... S-a întîmplat mai demult, tatăl lui dorea să fie înmormîntat în satul natal. Dar nevasta, mama lui Bulat, s-a împotrivit, a zis că n-are bani de aruncat pe fereastră cu transportul și, ca să-l denigreze pe răposat, a povestit întîmplări ale celui dus în lumea neființei. După ce-a bătut-o, Bulat a fugit din oraș, a umblat prin munți, s-a dus chiar la un sanatoriu de tuberculoși să se intereseze de nu știu ce și de atunci... L-am cunoscut, fără să fim prieteni. A avut și continuă să aibă o fire închisă. Vrea să devină crescător de pești, domnule Vugnar, e singura lui preocupare, în rest se comportă normal, chiar mai normal decît cei considerați sănătoși... De altfel am convingerea că fiecare om pasionat are o stare particulară. Nu-i de mirare că cei aflați aici au ajuns obsedați de sănătatea barajului. Sigur că locul și singurătatea îi fac pe oameni să pară, la prima vedere, ciudați... Deci la capitolul retribuții n-avem probleme... Mă bucur că ați venit. Am și eu pasiunile mele, zise Ionas, încercînd să zîmbească și vreau de la început să faceți cunoștință cu ele... În baraj se simte o tensiune dezordonată, moleculele materialului turnat au tendințe de dilatare. Asta nu se poate observa decît punînd urechea pe beton. Aud, domnule Vugnar, materia încordîndu-se... De cîtva timp tensiunea a început să crească, fără ca nivelul apei să se schimbe, fără ca acțiuni exterioare să denunțe modificări în viața intimă

a betonului... Are și betonul răsuflarea lui, domnule Vugnar, o știți ca și mine... Este viu, lucrează tot timpul, are propriile sale contradicții. Chiar după turnare, molecule de o anumită categorie, necunoscute ca formulă chimică, se grupează și se opun altei categorii de molecule. Rezultatul tensiunii poate fi și încrîncenarea taberelor adverse, obligate prin voia noastră, a oamenilor, la o conviețuire forțată, nedorită...

— Exagerăm, domnule Ionas, exagerăm teribil, spuse Vugnar și albit la față îl privi pe Calafat, care se încrunta... Într-adevăr, singurătatea îi face pe oameni să capete ciudățenii... Altfel s-ar comporta cei de aici, poate, în cazul unei conviețuiri colective... Cred că ar trebui să ajungem la concluzii precise, pozitive, privind structura întregului baraj, să vedem și cu ochii minții, nu numai cu cei ai auzului, micile pete, după mine fără nici o importanță asupra întregului... Dumneata știi cîte milioane de metri cubi de fier și beton se află încorporat aici ?

Și Vugnar arătă spre zidul cenușiu, curbat, profilat pe cerul încă roșu al unui amurg ce avea să se continue în aceeași stare încă multe ceasuri înainte.

— Mă iertați, mă iertați, strigă deodată Vugnar, ținîndu-se de pîntec... Cred că apa din care ai făcut cafeaua, prietene Calafat, are o compoziție... Unde se află instalațiile sanitare ? întrebă și Calafat, luîndu-și geanta jerpelită și paharele de inox, așa cum erau, nespălate, deschise ușa și își conduse șeful în spatele clădirii.

6.

Dulăul lui Stavropol călca în urma stăpînului la o jumătate de pas. Din cînd în cînd îi atingea cu botul genunchiul stîng. La colțul buzelor negre, cu franjuri, lăbărțate spre capăt, lăsînd să se vadă din loc în loc pielea fină alb-rozalie a mucoasei, se scurgea un lichid subțire pe care Mutul încerca să-l prindă cu limba lui, mai groasă și mai scurtă decît a altor cîini. Căscă plictisit. La zgomotul cunoscut, Stavropol se uită spre el ; era semnul pentru stăpîn că putea merge liniștit

mai departe. Stavropol mîngîie cîinele între urechi. Mutul clătină din cap mulțumit și își fixă stăpînul cu ochii verzi, suspicioși. De cînd doctorul Saie Cameniță îl castrase, Mutul se îngrășase ; pieptul i se făcuse dublu, spatele se lățise, în schimb ferocitatea, în loc să-i scadă, se accentuase, ca și cum dulăul ar fi fost conștient că luîndu-i-se o parte importantă din organism, era dator s-o suplinească altfel. Acest altfel era dragostea crescîndă față de Stavropol. Nu mînca din mîna nimănui, putea sta zile întregi cu carnea fezandată lîngă bot, nu s-atingea de ea. Stavropol avea obiceiul să-i ungă felii de pîine cu unt, iar cînd Mutul simțea nevoia de carne și-o procura singur, fără încuviințarea cuiva. Avea un loc lîngă un întrînd în apa caldă, în marele lac, un fel de japșă năpădită de limbariță și cucută de apă. Stătea acolo ceasuri întregi, nemișcat. Știa cînd mergeau paznicii la vînat. Atunci, după primele împușcături, dintr-o latură a imensei adunături lichide, alergau spre golfuleț în șiruri nesfîrșite lișițe cu labele albe. Calcarul și sărurile minerale le schimbaseră culoarea picioarelor. Mutul, ca un trunchi cenușiu, lovea puternic cu laba. Nevoia de carne pentru cîteva zile îi era asigurată. Cînd se nimerea să omoare mai mult vînat, îngropa ce-i prisosea într-un loc cu stînjenei de baltă. După alte cîteva zile se înfrupta din pasărea urît mirositoare. Stavropol se făcea că nu știe de micile lui incursiuni ; Mutul nu se lega de ființe omenești decît atunci cînd cineva se încumeta să intre în camera stăpînului sau cînd instinctul îi spunea că acesta se află în pericol. Acum pe Stavropol, nu-l păștea nici un necaz ; făcea o plimbare de rutină spre baraj și de acolo, pe scările în spirală, urma să coboare într-o galerie unde ore în șir avea să urmărească respirația barajului. El și cu Ionas erau singurii care puteau intra în interiorul colosului cenușiu fără autorizație ; paznicii nu le cereau permisul de intrare, așa cum procedau cu ceilalți, deși îi cunoșteau la fel de bine. Stavropol și Mutul se bucurau de o stimă neîngrădită de nimic și nimeni.

Stavropol se opri. Mutul îi prinsese ușor cu dinții pantalonii, semn că stăpînul ar fi făcut bine să fie atent. Stavropol rămase cu piciorul drept înaintea celuilalt, neștiind ce se întîmplase. Se uită spre stînga și-l văzu, printre niște tufe dese de ciuma bălții și papură, cu nelipsita-i țundră de oaie,

pe Spîrcu Toma. Toma era galben la față și încruntarea de pe chip neobișnuită, încît o clipă Stavropol se gîndi că în familia ciobanului s-a întîmplat o nenorocire.

— Mutule, culcat, ordonă Stavropol, calm. Cîinele, cu părul de pe spate ridicat, se supuse comenzii. Se așeză pe burtă, cu picioarele din față încordate, cu ghearele scoase din învelitorile ca niște teci, gata la nevoie, dintr-un salt, să fie lîngă inginer...

— Ce s-a întîmplat, domnule Toma, nu te-am văzut niciodată atît de *cătrănit*, se interesă Stavropol, utilizînd unul din cuvintele des folosite de cioban.

— Necazuri, domnule inginer, necazuri de tot felul...

— Cine n-are necazuri, domnule Toma, se liniști Stavropol și, odată cu el, Mutul... Ghearele i se retraseră încet în pungile de piele și uitătura, pînă atunci amenințătoare, își pierdu din răutate. Maxilarele, la locul unde se uneau, începură să se umfle, semn că animalului îi era cald...

— Necazul de-acuma e mai deosebit, domnule inginer, sună a bătaie de joc. E vorba de Mitrofănică... L-am luat de jos cum am luat oile, pe răspunderea mea, acum are cu un deget mai puțin. Cum să-l duc acasă să-l arăt părinților?... A fost ieri și v-a adus brînza, i-ați dat banii, pe urmă s-a întîmplat, nu știe să spună, ori îi e frică să zică ce-a făcut!

— Nu știu nimic, domnule Toma.

— Adică dumneata, la care a fost, și de la care a ieșit, nu știi ce s-a întîmplat? întrebă Spîrcu și privirile i se aprinseră.

Mutul își ridică din nou din iarbă coama cu perii ascuțiți și negri, ca tăciunele...

— Domnule Toma, eu pe cuvînt...

Spîrcu lovi aerul cu mîna. Plecă, fără să-i pese de cîine; o mînă și-o ținea sub șerpar și sub șerpar Stavropol știa că ciobanul are un toporaș cu ascuțișul ca briciul și cu cotorul umplut cu plumb; la izbitură, arma era de zece ori mai grea. Nici ciobanul, nici cîinele nu se temeau unul de altul. Ca dovadă, cuvintele blajine ale lui Stavropol îl liniștiră și-i schimbară Mutului intenția, care fusese să sară și să muște.

— Dacă el e de vină, vi-l omor cu mîna mea, domnule inginer, și brînză să nu mai așteptați de la mine, nici cu aur de-o să plătiți nu vă dau... Mîncați beton, beton armat, cu

apă sălcie, strigă Spîrcu Toma, călcînd apăsat prin iarba groasă și afînată.

— Domnule Toma, domnule Toma, încercă Stavropol să-l rețină.

Dar ciobanul nici măcar nu privi în urmă...

Mutul reveni lîngă stăpîn și-i linse degetul mic de la mîna stîngă, degetul pe care inginerul avea un inel de familie. Cu timpul falangele i se umflaseră și fusese obligat să mute inelul de pe inelar pe degetul mic, singurul care nu-l durea. Îi părea rău lui Stavropol că de acum încolo avea să rămînă fără porția zilnică de brînză ; ceaiul băut dimineața fără cîteva pătrățele albe de caș i se părea o pedeapsă nemeritată... Ce se întîmplase cu Mitrofănică ? Nu înțelesese de la Toma mare lucru. Tînărul venise, îi adusese pachetul, el îi dăduse banii, apoi oierul plecase, iar el, Stavropol, ce făcuse mai apoi ?... Nu-și aducea aminte... Scleroza îi dădea deseori de furcă ; odată Cotoban îl surprinsese pe bătrîn cu mîna oprită în fața feței ; uitase ce voise să facă cu ea.

Se îndreptă spre baraj... Avea să se ducă singur pînă la stînă ; stîna nu era departe.

Stavropol se uită spre pajiștea ce se zărea între cornișele celor doi munți... Prin verdele crud, ca un covor, se ghiceau puncte albe... Erau oile lui Spîrcu Toma... Nu-și putea pierde prostește un prieten și un furnizor fără cașul căruia zilele i-ar fi fost searbăde. Se întristă. Îi trecu prin minte să plece din acel loc. În aceeași fracțiune de secundă înțelese că numai aici ar fi putut trăi, lîngă barajul de piatră și fier, lîngă apa cu aerul dens. Izvoarele calde, descoperite de Gavra, îndreptate cu scurgerea spre lac, schimbaseră clima. Stavropol era neliniștit pentru puțurile lui Gavra cu apă geotermală... Dacă apele calde aveau vreo influență asupra structurii betonului, dacă ?... Stavropol nu mai voi să continue... Era prea sigur de barajul său... În alte părți, stăvilarul s-ar fi făcut cu o economie de zece ori mai mare, deci în corpul peretelui se aflau în realitate zece alcătuiri similare, toate avînd ca scop rezistența împotriva neprevăzutului...

„Pata lui Ionas", își zise Stavropol, sărind cu gîndul de la una la alta. Voi să rîdă și ar fi rîs dacă Mutul nu l-ar fi privit încordat, plin de precauții. Îi reveni în minte planul geologic al amplasamentului : pînza getică cu șisturile crista-

line cu grano-gneisele, amfibolitele etc., apoi autohtonul, neogenul cu faliile principale, alcătuite din roci puțin permeabile. Își strînse buzele mulțumit, zecile de mii de tone de materie dură erau așezate pe miliarde de tone de roci la fel de stabile... N-avea de ce să se teamă...

Ionas, cu pata lui, îi reveni din nou în minte. De data asta rîse de-a binelea... Mutul se uita la el fără urmă de înțelegere... Barajul era opera lui de-o viață în care își pusese tot ce mintea avea în ea mai inteligent, lui îi dedicase tot timpul ; timpul și viața erau acest zid. Cu trecerea vremii, Stavropol începuse să uite mulțimea de oameni, sutele de ingineri și tehnicieni, utilajele grele ; pînă la urmă se vedea numai pe sine cu zămislirea vie, cu dinozaurul său, cum îi plăcea să spună asemănîndu-și „ființa" blindată cu uriașul dispărut în era...

Paznicul îl salută. Își întinseră mîna. Mutul se retrase spre celălalt parapet ; știa obiceiul stăpînului, odată intrat în această zonă, nu mai simțea nevoia unor comenzi inutile.

Coborî cincisprezece etaje cu liftul. Liftul cel mare, de materiale, culisa blînd pe șinele unse, era un lift bătrînesc, solid, făcut și el să urce și să coboare o veșnicie. Pe măsură ce intra adînc în carnea barajului, aerul devenea jilav și rece. Stavropol își strînse țundra luată de la paznic și, ca să fie sigur că Mutului n-o să-i fie frig, îl luă sub pulpana mițoasă. Mutul refuză căldura. Nu-i plăcea mirosul de oaie ; de fiecare dată adulmeca îndelung haina îmblănită și, cu toate că se lăsau în adînc, poate pentru a mia oară, cîinele nu voia să se obișnuiască cu mirosul cunoscut, dar ostil.

Prin fața pereților din țesătură de sîrmă ai liftului, puțul negru, cu dîre umede, urca în sus cu încetinitorul. Stavropol îl urmărea atent, rotindu-se ca să înregistreze, cu o dragoste paternă, scurgerea lină a galeriei spre înalt. Privi în sus. Undeva, departe, se zărea o geană de lumină. Nu, aici era marea lui plăcere, în adînc, dacă ar fi fost să moară, în trupul barajului ar fi vrut să-și petreacă lucid ultimele clipe. Pe urmă n-aveau decît să-l dea uitării în cripta secretă, construită de el. Învîrti de manivela liftului și carcasa își încetini coborîrea. Aici, în subsol, avusese cele mai multe probleme. La această cotă, în noaptea aceea, cineva îi spusese că o bucată de beton închegat se prăbușise din benă ; crezuse că înnebu-

neşte de spaimă şi, mai ales, ciudă. Fusese singura noapte cînd îşi permisese să lipsească, prefera să doarmă pe apucate, ziua dar atunci îl chemase Cameniţă ; la turnările de noapte nu lipsea pentru nimic în lume, noaptea se puteau petrece cele mai multe nereguli... Se calmase cînd nu descoperise nimic, cînd meşterii şi inginerii de serviciu, la acel ceas tîrziu, îl liniştiseră ; fusese o părere a celui aflat sus, lîngă benă. În bezna luminată de reflectoarele puternice n-avea cum să nu fie observat de jos bolovanul închegat, a cărui priză superficială ar fi dat apoi de furcă... Nu, nici nu-şi putea închipui o asemenea neglijenţă. Pusese perforatoarele în acţiune. Nu găsise decît beton compact, aşezat strat peste strat, bine omogenizat... Cîteva perforatoare se rupseră, semn că betonul cu priza rapidă devenise mai tare decît metalul...

Mutul îşi zbîrli blana ; Stavropol bănui că îi e frig... Liftul porni din nou, încet, mai nesigur... Mîna lui Stavropol tremura pe manivelă... Ar fi fost timpul să se lase însoţit de un paznic, schimbarea bruscă de temperatură şi mai ales umiditatea şi presiunea scăzută puteau... Ce puteau face toate astea împotriva celui care le determinase ? Stavropol rînji de mîndrie ; era mai puternic şi decît aerul rece şi decît presiunea şi decît...

Opri liftul la indicatorul patruzeci... Deci coborîse douăzeci şi două de etaje. Uşa se dădu singură la o parte şi în faţa lui, sub lumina palidă a becurilor de control, se deschidea galeria fără capăt a barajului, cu cele două şanţuri pe margini, prin care se scurgea, în sens contrar, în nişe speciale, apa infiltrată prin peretele gros. Apa i se păru ceva mai mare ca de obicei... Însemna că barajul respira greoi în acel început de noapte şi Mutul, simţind ce se petrece în sufletul stăpînului, se apropie de genunchiul lui, dînd şi cerşind, în acelaşi timp, siguranţă...

Stavropol îşi înmuie un deget în pîrîiaşul tăcut, apoi îl duse ud la gură... Apa era rece, curată, nu avea nici culoarea celei de deasupra, nici gustul sărat... Ce se auzea ? Nici nu mai era nevoie să-şi cerceteze seismograful portabil, nici nu deschise cămăruţa cu uşă de metal în interiorul căreia se aflau multele aparate de control... Sunetul îl auzise întîi cîinele, apoi îl percepu şi el, cu timpanele pregătite pentru înfruntare... Nu o dată îi spusese Ionas de acest zgomot repetat

la distanță egală... Coborîse de atîtea ori, dar pînă acum nu auzise nimic ; nici instalațiile nu înregistraseră vreo modificare în tăcerea de mormînt a pietrei... De data asta izbiturile se auzeau distinct. Nici într-un caz însă nu erau provocate de un material dur, își zise Stavropol. În zona de impact lovitura era mai puternică, dar aici, în interior, la jumătatea grosimii peretelui, sunetul aducea a ciocănit într-o ușă grea. Numai că el, Stavropol, n-avea cum să vadă cine bate în partea cealaltă a porții ferecate.

Își scoase cronometrul... Loviturile se repetau la cinci secunde... Numai un mecanism putea declanșa cu atîta precizie impulsurile ce se transmiteau în porțiunea de zid, la cîțiva metri de pata albastră descoperită de Ionas. Își aducea bine aminte ; probele de apă extrase din foraje dovedeau mari cantități de sulf. Însemna că piritele aflate din abundență fuseseră alterate în paragneise. Personal ceruse să se intervină la toate forurile, pentru a se lua măsuri împotriva posibilei degradări a betonului și Centrala, atentă la momentele lui de criză, totdeauna justificate, de un motiv real, schimbase cimentul.

Stavropol respiră liniștit... „Doamne, zilele acelea parcă fuseseră ieri, mai precis cu cîteva secunde în urmă" ; inima îi bătea puternic, gata să spargă pieptul coșcovit. Totdeauna fusese slab, dar din clipa cînd Ionas descoperise mica abatere în ordinea lucrurilor stabilite de el, se pergamentase, pielea i se scămoșa, oasele tindeau să iasă de sub învelișul lor, ca și cum în interior agenți patogeni necunoscuți le atacau, supradimensionîndu-le.

Apropie lanterna de peretele uscat. Mutul se cuibări cu capul între gleznele stăpînului ; emoția lui Stavropol, puternică, se transmisese patrupedului și cel care tremura acum era cîinele.

Pata se distingea cu ochiul liber ; un firicel albastru, crescut în lungime cu cîțiva centimetri, semnala că în interior s-ar fi putut afla o plagă cu mult mai mare. Privită calm, noutatea n-ar fi căpătat în ochii lui vreo importanță deosebită. De ce nu-l deranjau dîrele negre sau umezeala, de ce-l neliniștea tocmai acea scurgere colorată ; nici nu era scurgere, își zise Stavropol, dorind fără să poată diminua importanța descoperirii lui Ionas.

Dacă ar fi fost tînăr, ar fi trecut pe lîngă fisură fără s-o observe ; bătrîneţea era de vină şi nesiguranţa ochiului, numai ea exagerase o observaţie ce se cuvenea ignorată. Îşi scoase mănuşa de piele şi pipăi locul bolnav din zid, apoi îşi cercetă degetele, încă reci de atingerea cu peretele. Culoarea se afla sub stratul de suprafaţă, degetul nu se pigmentase cu albastru, doar cîteva firicele albe, de cretă, se luaseră pe buricul arătătorului. Încercă cu vîrful limbii praful alb, şi gustul ascuţit şi acru, de aguridă, în loc să-l liniştească, îi spori excitaţia nervoasă.

Mutul părăsi culcuşul dintre genunchii stăpînului şi, îndemnat de un alt simţ, se duse lîngă perete. Îşi aşeză urechea aproape de zid, schimbîndu-i deseori unghiul. Auzea ceva, deoarece încerca să-i transmită lui Stavropol propria lui simţire. Aparatele încetaseră să mai înregistreze sunetul, nici seismograful de buzunar nu indica vreo mişcare în scoarţă, cu toate astea Mutul dădea din cap la fiecare cinci secunde, semn pentru stăpîn că afară, la peste cincizeci de metri adîncime sub apă, animal, om sau maşină continuau, dintr-o altă poziţie, să izbească obstacolul din faţă.

„Să nu fie vreo undă elastică", îşi zise Stavropol, dar în minte îi erau proaspete forajele şi măsurătorile undelor longitudinale... Nu, nu, aici era vorba de altceva... Ionas trebuia îndepărtat de acest loc sfînt, nu avea ce căuta, cu suspiciunile şi cu puterea lui de sugestionare, între oamenii aflaţi la un control de rutină. Şi pînă la venirea lui, probabil, pata albastră existase... Nimeni n-o băgase însă în seamă, nimeni nu-i acordase atenţie. Se cuvenea ca şi de aici înainte să fie ignorată, pentru ca frumuseţea întregului să nu se piardă cu nimic. Pata era o simplă idee bolnavă în mintea lui Ionas şi, prin contagiune, în mintea celorlalţi.

Mutul ascultă din nou, apoi se apucă să lingă cu limba scurtă şi groasă, ca o limbă de porc, semnul în formă de fulger. Stavropol îndreptă lanterna spre beton ; betonul continua să păstreze în ţesătura lui dură firişorul albastru, iar limba cîinelui refuza şi ea să se coloreze. Cîinele se propti pe picioarele din spate, privind cu tristeţe în ochii stăpînului şi dezvăluindu-şi în acest fel sub burtă lipsa însemnelor de mascul. Stavropol regretă că nu-l lăsase pe dulău să-şi în-

figă colții în beregata celui care îi fusese cîndva prieten, Saie Cameniță.

Mutul intrase într-o curte din satul apropiat și rupsese gîtul cîtorva oi. Așa îl surprinsese țăranul ivit cu lămpașul într-o mînă și cu furca în cealaltă... Cîinele îl doborî, lovind cu pieptul în partea unde se afla lumina, apoi se făcu nevăzut. Dulăul lui Stavropol era însă știut. Saie Cameniță îi împăcase pe oameni, arătîndu-le ce mai rămăsese din bărbăția Mutului. Țăranii se liniștiră și se obișnui și Stavropol cu noua stare a animalului, cu toate că de atunci îl ocolea pe Cameniță. De ce ținuse Saie să-i cruțe cîinele în acest fel, dezonorîndu-l pe el, pe stăpîn în primul rînd, deoarece el era conștiința vie a animalului, el era gîndirea acelei voințe atît de fidele ? De ce nu-i pretinsese să plătească daune păgubașului, se întreba deseori Stavropol, cu toate că atunci, pe loc, în zgîrcenia lui, fusese fericit că Saie nu atinsese punctul nevralgic, banii...

Stavropol avea o avere economisită, bani munciți cu mintea și palmele ; pornise de jos ca simplu fierar betonist, făcuse cursurile la seral, dar citise atîtea despre construcții, încît nu o dată ingineri cu experiență apelau la soluțiile sale.

Își luase diploma în trei ani în loc de patru ; cunoștințele proaspătului absolvent, după spusele profesorilor, depășeau prin vastitatea și profunzimea lor nivelul oricărui student și Stavropol nu se miră cînd Rectoratul îi propusese să dea toate examenele într-o lună, pentru ultimul an de curs... Examenul avusese loc în marea aulă ; examen public. Cadre didactice, mai apoi studenții, din invidie sau din pură curiozitate, îl asediară cu întrebările vreme de șase ore și Stavropol, uitîndu-se într-un punct fix, răspundea calm. Acolo unde cuvintele nu erau în stare să convingă, exemplifica prin cifre : modalitatea îi era mai la îndemînă. Nu-i plăcuse niciodată să vorbească, considera vorbirea o continuare nedorită a calculelor. Cifrele n-aveau nevoie de argumentări pentru cei cu o gîndire ca a lui. Nu toți o aveau însă modelată la fel. După examen, se dusese în parcul din apropiere. Leșinase de oboseală. Se trezi singur, tîrziu, probabil nu-l văzuse nimeni chircit pe banca unde înțelesese că emoțiile luaseră sfîrșit. Din clipa aceea urî oamenii. Nu cu o ură obișnuită, la îndemîna oricui. Cu ura lui, ura omului ce se știe superior în domeniul său.

Examenul făcuse vîlvă. Totul pornise de la numele puţin comun : Stavropol. Dacă l-ar fi chemat altfel, poate că spiritele s-ar fi liniştit. Cu siguranţă, ziceau gurile rele, avusese o diplomă de inginer înainte de a se angaja ca fierar betonist. Voia să-şi ascundă trecutul ; niscai rude peste graniţă sau vechi proprietăţi naţionalizate, fugise de ele şi se ascunsese pe şantier. Aşteptase momentul potrivit. Momentul venise şi el dăduse lovitura. Se impusese. Urmînd cursurile normal, chiar dacă ar fi fost şef de promoţie, n-ar fi fost singurul... Dar aşa era unic şi unicitatea transforma invidiile în venin.

Stavropol venise în anii secetei de undeva din Moldova, n-avea acte, nici martori că îl chema aşa... Crescuse în curtea unui ţăran pînă la majorat. Pe urmă luase viaţa în piept. Nu-şi uitase binefăcătorul. Îl răsplătise cu vîrf şi îndesat. Pînă într-o zi. În ziua aceea socotise că a-i mai trimite ţăranului bani ar fi însemnat să se fure pe el. Nu voia şi nu era nici demn. Muncise în curtea binefăcătorului cît cinci slugi. De atunci, toţi banii îi pusese deoparte. Avea gîndurile sale care, acum, în acest ceas de amurg întîrziat, îi luau de pe suflet o parte din griji. Îşi făcuse testamentul. O parte din avere revenea echipei de întreţinere. Menirea ei era să spele, tot la două zile, partea superioară a barajului şi, în cupa uriaşă de beton, ridicată ca semn al marilor construcţii, undeva la drumul de acces, să se pună în fiecare zi flori. O altă parte din bani îi lăsa paznicilor, iar o sumă destul de importantă i-o dăruia lui Ionas, pentru că îndoiala lui îi dăduse viaţă, i-o lungise în orice caz, îi făcuse mintea să se irige cu sînge din nou. Simţise din plin această binefacere. Tot mai des îşi aducea aminte de lucruri socotite de mult pierite din memorie ; îi revenise memoria, deoarece viaţa îl rechema la viaţă. Şi mai prevăzuse ceva în testament. Să fie îngropat în corpul barajului. Proiectantul se lăsase copleşit de rugăminţile sale. O uşă mascată ascundea un cavou unde putea foarte bine să fie strecurat un sicriu. Pe o latură scria : Stavropol. Nici anul naşterii, nici anul morţii. Dorea să se odihnească în baraj. Era cea mai grăitoare veşnicie, îşi zicea deseori Stavropol. Nu amintise nimic de cîine în testament. Ştia însă că Mutul avea să moară lîngă el, de moarte bună sau împuşcat. Pe urmă trupul n-aveau decît să-l arunce unde doreau. Barajul nu putea fi întinat de nimic neomenesc. Ori Mutul,

cu toată devoțiunea lui, era un simplu cîine. O singură dată își vizitase nișa unde avea să se odihnească. Era sigur că dorința lui are să fie respectată. Pentru asta nici nu încerca să părăsească barajul și nici nu i-ar fi făcut plăcere ca îndoiala lui Ionas să fie înlăturată prea iute. De el, de acest Ionas, se lega prelungirea vieții sale. O clipă, luminat de binefacerile aduse de Ionas existenței sale, se înnegură din nou la gîndul că un oarecare îi putea pune sub semnul îndoielii soliditatea construcției. Dacă în clipa aceea Ionas ar fi murit, Stavropol ar fi fost fericit. Știa însă că nu e suficient să-ți dorești un lucru. Ionas nu era o creație a lui, nu-l putea distruge. Era un om ca și el și asupra lui veghea alt destin, asupra căruia nu avea putere.

Luminile becurilor de control, alungite de-a lungul galeriei, se contopeau. Erau înșiruite la distanțe egale, dar, după cîteva sute de metri, nu se mai zărea decît unul singur. Dincolo de el, întunericul se continua pînă la mare distanță. Într-un anumit punct lumina se autodizolva, lăsînd dincolo de ea să plutească o pată densă, neagră.

Nișa lui mortuară era furișată în zidul gros, la cincizeci de pași de becul puternic, dacă măsurai pașii din acel loc, de unde se afla acum, adică din apropierea scurgerii minuscule. Ar fi fost tentat să se ducă pînă la ea. Nu-și îngădui plăcerea. Altădată nu și-ar fi refuzat-o. Acum se gîndea să găsească soluții împotriva tatuajului de sub pielea albă-brună a zidului. Să dispară ea, sau credința celorlalți în existența ei.

Mutul își vîrî capul din nou între genunchii lui Stavropol. Acum loviturile din partea exterioară erau mai puternice. Unghiul de atac se mutase. Pînă la el ajungeau ecourile regulate a ceea ce se petrecea sub apă, în dreptul său, și Stavropol, făcînd un calcul, ajunse la concluzia că în o sută de ani, în acel loc al agresiunii, barajul abia dacă ar fi îngăduit, în pîntecul său, o gaură de un metru. Refăcu socotelile. Rămase pe gînduri. Desigur, dacă intensitatea loviturilor avea să se schimbe, în funcție de puterea lor, se cereau amendate și calculele.

— Hai, prietene, se adresă el Mutului și cîinele, bucuros, își depășî cu o jumătate de pas stăpînul.

Liftul îi aștepta cu ușa larg deschisă. Afară amurgul era proscris să nu amurgească.

7.

Ionas se afla în bucătărie ; ar fi făcut pe bucătarul şi pentru ceilalţi, dar colegii îşi aveau propriile lor gusturi. Cine ar fi mîncat din ţiparii lui, rîme uriaşe de peste un metru, groase cît un deget butucănos ? Într-o japsă plină de noroi turbos, în apropierea unui puţ forat de Gavra, dăduse peste o colonie de ţipari. O dată pe lună îşi permitea să se afunde pînă la coapse în mocirla caldă, cu iz fieros. Ajutîndu-se de mîinile făcute greblă, nu prindea mai mult decît îi trebuia pentru trei mese. O masă în fiecare zi. În spatele casei, nu departe de barăcile cu instalaţii sanitare, îşi săpase o groapă. Pivniţa, acoperită cu snopi deşi de stuf şi papură, era în stare să conserve pentru cîteva zile alimentele ; ţiparii se păstrau în pătratul umed şi întunecos, la fel de bine ca în orice frigider. Acolo îşi ţinea şi butoiul în care fermentau alături de floarea de soc zeci de plante culese din poienile înalte ale munţilor. Era de ajuns să soarbă o jumătate de cană de ceai, seara, înainte de culcare, însoţită de cîteva hapuri nevinovate şi gîndurile pătimaşe, duşmănoase se linişteau. Dormea pînă a doua zi, neîntors. Formula ceaiului şi bulinele îi aparţineau lui Saie Cameniţă.

În bucătărie nu venise nimeni ; Ionas putea să-şi dărăbuţească vînatul în linişte. Cuţitul, un cosor, bun şi pentru altoit pomii şi pentru spintecat burţile ţiparilor, tăia ca briciul. Înainte de a arunca pe fereastra deschisă maţul lung şi negru, Ionas îl disecă la lumina multelor lumînări aprinse sub tavan. Îl surprinse forma inimii ţiparului, alungită. O gaiţă aflată pe un arin, în apropiere, îşi înhăţă porţia din zbor.

Soba cu lemne, cu patru rotocoale deasupra, împrăştia în bucătărie miros de brad. Băgase în foc cîteva bucăţi din tulpina unei tise, specie ce se înmulţise în toată zona, odată cu schimbarea climei.

Ionas îşi mişcă nările gîdilate plăcut de mireasma amestecată cu fum. Încremenise, într-o mînă ţinînd cuţitul în cealaltă capul ţiparului ; nu auzise nici chemarea nervoasă a coţofenei, atentă şi obraznică, altfel n-ar fi coborît pe pervazul ferestrei să îşi ceară dreptul la un surplus de tain. Dormise bine noaptea, dar dimineaţa aceleaşi întrebări cu care se culcase

îi răscoliră mintea. Nu știa, să dea crezare puținelor fapte amintite de Cotoban sau, dimpotrivă, să le zăgăzuiască în locul mort al scoarței unde creierul nu voia să închege nimic din viața de odinioară ?... Capul începuse din nou să-l doară. Mici impulsuri îi dădeau de știre că, în stînga craniului, sub acoperămîntul de oase, materia cenușie era prost hrănită cu sînge, altfel nu-și putea închipui de ce în ceața tulbure, întunecată, a trecutului, nu răzbătea nici o urmă de lumină.

— „Tu n-ai avut părinți, tu n-ai avut pe nimeni, înțelegi, repetă după mine, repetă."

Ionas înlemni : le auzise cîndva, aceste vorbe demult, în cealaltă existență, aflată în întuneric.

— „N-ai avut pe nimeni, repetă, că tu n-ai avut pe nimeni."

Ionas se trezi strigînd cu voce tare :

— N-am avut pe nimeni, n-am avut...

Coțofana îi fură capul de țipar. I se așezase, fără teamă, pe umăr și pîndise momentul prielnic ; înhățâ partea cornoasă și zbură cu ea prin geamul deschis, pe craca unde se vedeau urmele roșii ale ospățului de dinainte.

Ionas albise la față și fruntea îi era transpirată, altfel Cotoban nu s-ar fi uitat la el, curios și totodată temător.

— Ce-i cu tine, Ionas, nu te simți bine ?

Ionas ridică din umeri... Trezit la realitate, se calmă din nou ; capul încetă să-l mai supere, iar cuțitul, ascuțit ca o lamă, se reîntoarse la menirea lui ; țiparul fu tăiat cu repeziciune în părți egale. Pe foc, într-o tigaie din tablă neagră, uleiul de bostan adus de Spîrcu era încins ; din el începeau să iasă norișori dulci, de grăsime.

— Nimic nou, nimic. Vrei să te ajut ? Ce mănînci în seara asta ?

Cotoban își scoase mîinile din buzunar și îi arătă două ouă ; unul era încă o dată cît celălalt ca mărime...

— Îmi fac o papară și un ceai. Găina porumbacă m-a fericit cu un ou dublu, am să-i dau să mănînce mai puțin, nu-mi plac malformațiile, zise, și căută pe raftul mare un pahar în care să-și spargă recolta din ziua aceea, Ionas, ce s-a întîmplat cu Mitrofănică ? La ora aceea în clădire eram noi doi, tu și cu mine, cei veniți de la centru, Saie Cameniță... M-am

informat, brînză i-a adus numai lui Stavropol, dar Stavropol a ieșit pe dig, deci Mitrofănică, după ce a lăsat cașul, a mai intrat undeva, altfel Stavropol l-ar fi văzut. Stavropol afirmă că pe scări și în fața clădirii n-a observat pe nimeni ; eu îi pot fi martor. Din fereastră de la tine l-am zărit mai întîi pe inginer, apoi pe Mitrofănică, ținîndu-și degetul în sus, ca o luminare.

Cotoban se opri înainte de a sparge cel de-al doilea ou, cel dublu.

— Te-am întrebat ceva.

— Și eu ce trebuie să-ți răspund ? Și-o fi prins degetul la ușă, de unde să știu ? Numai că dacă și-a prins degetul, te întreb, am și eu dreptul să întreb, ce ușă a deschis și cu permisiunea cui ? Sau tu i-ai dat permisiunea ?

Ionas se uită la Cotoban cum își bătea gălbenușurile și albușurile în pahar, cu o furculiță de alpaca.

Cotoban se apucă să fluiere. Nu se opri din fluierat decît în clipa cînd văzu privirile rele ale lui Ionas. O bucată de țipar îi rămăsese în mînă, iar cele cîteva, băgate în tigaie, sfîrîiau, gata să se ardă. Focul era puternic.

— Ionas, la ce dracu' ți-a trebuit să descoperi pata care dă oamenilor întregi la minte atîta bătaie de cap ? Privește pe fereastră, sînt cincisprezece, cu antrenorul șaisprezece... Proști, nu știu să se prefacă, în fiecare zi altul dintre ei face pe antrenorul. Ce nu le place ? Ce vor, ce speră că vor reuși să... cu înotul lor ?

Ionas întoarse bucățile de țipari, rumenite, apoi îi făcu loc și celei uitate în mînă. Uleiul sfîrîi, Ionas se feri să nu-i ajungă stropii la ochi.

— Ilie, pe tine nu te-a interesat niciodată construcția de aici, poate nici celelalte pe unde ai lucrat, cu toate că pe diplomă scrie că ești hidroenergetician...

— Tu m-ai rugat să vin. De ce ?

— Vugnar a venit să afle cîte ceva despre noi toți... El și aghiotantul lui, Calafat... Ce nume...

— Parcă l-am auzit odată pe tata pronunțînd numele ăsta, o poveste de-a lui cu niște... Știi la ce m-am gîndit, Ionas, noi nu prea avem biografii, tu nu-ți amintești de nimic, eu îmi amintesc absolut totul, dar nu prea am ce să-mi amintesc... Se cască o groapă între mine și ai mei, o groapă peste

care nu pot să sar, cu toate că dacă o privesc bine — și Cotoban privi bucătăria ca și cum în locul podelei de lemn s-ar fi aflat groapa cu pricina —, nici nu-i așa de largă și adîncă... Aș putea-o sări și cu toate că uneori o sar, dincolo, adică pe malul celălalt, nu descopăr nimic, trecutul se îndepărtează, în fața mea apare altă groapă, pe care nu mai sînt în stare să o... În ceea ce privește constatarea cu diploma, plus alte chestii, țin să te calmez, sînt tot atît de hidroenergetician ca și tine, cu toate că n-am obsesiile tale. Să nu uiți că satele din Vale încep să se pustiască și de vină nu e diploma mea onorată, ți-o pot dovedi prin cartea de muncă, ci descoperirea ta și vîlva pe care o faci... Uneori te surprind privind spre grupul de înotători care încearcă să-și mărească rezistența fizică ; citesc în ochii tăi porniri sufletești amestecate.

Papara, bine rumenită, era așezată, cu tigaie cu tot, pe masa grea de brad și Cotoban, luînd din partea de dulap rezervată lui, o pîine țărănească, îi făcu întîi semn cu cuțitul, un semn în cruce, apoi își tăie o bucată nu prea mare. Firimiturile le strînse cu grijă, le vîrî în gură și după ochii măriți de plăcere se putea deduce că gustul pîinii, făcută jos, în sat, era ademenitor...

— Nu vrei din pîinea mea ? Mi-a adus-o Mitrofănică, spuse Cotoban.

Ionas nu auzise sau se prefăcea că nu aude, așa că nu se grăbi să încerce pîinea cu cartofi, înaltă, maronie, cu urmele frunzelor de varză întipărite pe partea unde pîinea fusese așezată în cuptor...

— Deci Mitrofănică, după ce a dus brînza la Stavropol, a fost la tine să-ți aducă pîinea, pe urmă la Bulat, nu în altă parte...

— Pîinea mi-a adus-o cu trei zile înainte, dacă îți mai... atunci mi-a adus și mie caș.

— Nu-mi aduc, de unde să-mi aduc, dacă pîinea e proaspătă e semn că nu poate fi de trei zile cum spui și Ionas, ca să-l convingă, îi apăsă mijlocul cu un deget ; coaja se lăsă sub apăsare...

— Ești liber să crezi ce vrei, mai spuse Cotoban și din același dulap unde ținea pîinea luă o bucată de caș din care mîncă încet, cu măsură ; parcă rodea un șoarece din creasta albă, cu găuri, a cașului...

— Poate Bulat i-a strîns degetul la uşă, spuse Cotoban, oarecum supărat pentru sîcîiala la care era supus...

— Eu n-am spus că i l-ai strîns tu, o uşă nu-i poate rupe carnea de pe os, o uşă zdrobeşte, cel mult poate rupe degetul de tot, eu l-am văzut alergînd spre apă cu degetul în sus, degetul nu mai avea carne pe el... Şi tu l-ai văzut. Alergă aşa cum alergi tu seara, ca să nu te vadă nimeni, după apă din lac... De băut n-o bei, de asta sînt sigur, în camera ta n-am fost ca să ştiu la ce-ţi foloseşte.

— Şi eşti curios, nevoie mare, Ionas, aşa-i ? Asta te doare, că nu te-am chemat la mine... N-am chemat pe nimeni şi nici n-am să chem dar, dacă vrei să ştii ce fac cu apa, atunci linişteşte-te, mă spăl pe cap, e ca apa de ploaie... Fac vreo crimă ?

Intră Saie Cameniţă şi Cotoban, cînd îl văzu, se strîmbă, ca să fie observat. Doctorul, într-adevăr, îl observase...

— Ai mai putea, domnule Ilie, să-ţi schimbi grimasa, de fiecare dată mă întîmpini la fel, ce te costă să fii mai inventiv.

— Cînd îţi văd, domnule Saie, arama aia de la mîna stîngă, cu care înlături razele nefaste ale soarelui, raze ce-ar putea să-ţi văduvească sănătatea de fier, îmi zic că la ce dumnezeu mai sîntem medici şi materialişti...

— Medici da, materialişti, depinde în ce sens accepţi termenul.

— Dialectic, se înţelege, răspunse Cotoban, spălîndu-şi tigaia într-o cratiţă în care turnase praf de sodă calcinată.

— Dialectica, domnule Cotoban, e o stare aparte a organismului vis-à-vis de lumea înconjurătoare. Eu mă îndoiesc că această stare a poposit vreodată în dumneata şi nu cred că lumea înconjurătoare îţi oferă probleme de meditaţie... Pentru mine te afli într-o stare primară de înţelegere a lumii şi a structurilor ei, aşa că nu-mi judeca brăţara de aramă şi nici nu-mi ţine teorii tocmai dumneata care la fiecare cinci minute îţi faci două cruci... Dumneata n-ai ajuns întîmplător în această profesie, cu toate că în cea de preot te-ai fi descurcat mai bine. Eu, da, cu totul şi cu totul întîmplător sau poate, puţin interesat. Însă acest puţin pe dumneata şi pe toţi ceilalţi, cu o singură excepţie, nu vă priveşte.

Saie se duse la dulăpior. Căută într-o cutie ceai de plante şi, după ce găsi punga, îşi aşeză cana de aluminiu pe sobă.

— Sper că nu te superi pentru tot ce-am zis, spuse Saie și Cotoban ridică în sus mîna, cu spălătorul, semn că nici nu putea fi vorba de așa ceva.

— Ionas, tu de cînd îl știi pe domnul Saie Cameniță ? Mie mi-e antipatic, sper că nu te superi, doctore, de sinceritatea mea !

Doctorul nu răspunse. Era atent la ceaiul ce începuse să fiarbă. Îi răspunse Ionas, tîrziu, după ce își înghiți, cu gîndurile duse cine știe unde, ceaiul, amestec de floarea voinicului, gențiană și rododendron, fiertură mai veche la care adaugase alta, abia atunci făcută, din caprifoi de munte, cununiță și păltior.

— Lucra pe șantier cînd am venit eu, Ilie... Șantierul avea un dispensar și un staționar, am avut accidente destule, domnul Saie le știe mai bine... Chirurgie generală, asta era ocupația domnului doctor și, crede-mă, mulți ar trebui să-i fie recunoscători că au scăpat cu viață...

— Nu numai chirurg, domnule Ionas, nu numai ! Într-o noapte, eram de gardă, ploua cu găleata, apele creșteau din minut în minut, peste cota de inundație și eu, atent la buletinul meteo, nici n-am auzit cînd s-a deschis ușa... Mărturisesc, m-am speriat. Cînd m-am uitat spre noul venit, l-am văzut pe domnul Aron, răvășit și ud din cap pînă în picioare. Am crezut că a avut un accident sau voia să-mi anunțe un accident întîmplat altcuiva... N-a vrut să-mi răspundă...

— Domnule doctor, cred că maladiile pacienților intră în secretul obligatoriu al profesiei dumneavoastră...

— Secret pe care îl știe toată lumea, domnule Ionas, spuse Saie, sorbindu-și satisfăcut ceaiul în care înmuia, din cînd în cînd, un biscuit amestecat cu brînză și sămînță de chimion. Se sculase din somn, terorizat de un coșmar... continuă Cameniță, referindu-se la Ionas. Cineva îi spusese, în vis : „Ionas, nu te mai chinui, tu n-ai pe nimeni, ai fost un copil găsit, tu n-ai pe nimeni, Ionas“... Cu aproximație, acestea erau cuvintele, dacă am greșit cu ceva, n-are decît să mă corecteze, spuse Saie, așteptînd să fie întrerupt. Dar Ionas nu-l întrerupse... Mi-a rămas în minte ce mi-a mărturisit, deoarece avea impresia că ceea ce i se spusese în somn i se ceruse de către cineva și în realitate. Nu putea localiza în timp trecutul fărîmițat, rămas într-un subconștient tracasat de coșmaruri ; asta era boala

lui. I-am explicat că visul nu reprezintă altceva decît o exagerare, o exacerbare a unor întîmplări într-un moment de emoţie puternică. Atunci emoţia se datora apelor în continuă creştere, de la pericolul iminent de a se inunda lucrările la Centrală... M-am ocupat, ca student, înainte de a-mi alege profesia de bază, cu psihanaliza, văzînd în Freud descoperitorul mecanismelor latente din conştiinţa individului, capabile de răbufniri neaşteptate... Poate te întrebi, domnule Ilie, de ce ţi le spun toate astea ; aş fi putut să tac !... N-am comis o indiscreţie profesională... Cred că domnul Ionas s-a născut cu memoria alterată, nu i s-a şters prin inocularea alteia străine... Dar dumneata, ce ne poţi spune despre trecutul dumitale ? După mine este la fel de mort ca şi al domnului Ionas...

— Te înşeli, domnule doctor, ripostă imediat Cotoban, eu îmi aduc aminte şi cum am făcut pe mine la vîrsta de doi ani... Aşa că nu mă compara, domnule Saie, cu Ionas, el n-are memorie pentru că şi-a pierdut-o, pe cînd a mea, nu m-a interesat.

— Adică dumneata crezi, domnule Ilie, că prietenul Ionas n-are memorie... De cînd ţi-ai pierdut memoria, domnule Ionas ? întrebă Saie, ştergîndu-se cu prosopul de pînză, prins de gulerul cămăşii, să nu se păteze.

Cu toată căldura şi aerul jilav, Saie Cameniţă nu umbla fără cravată, iar cămăşile pe care şi le spăla singur, cu pricepere de gospodină, erau de un alb imaculat.

Ionas ridică din umeri...

— Nu-ţi aminteşti, domnule Ionas, e firesc, dacă ţi-ai aminti ar însemna că ai fi vindecat pe jumătate... Sînt cazuri cînd amănuntele pot sparge zidul opac al minţii... Numai că în anumite momente ale vieţii amănuntele pot fi atît de neplăcute, încît este de preferat uitarea lor.

— De unde ştiţi că ar putea fi neplăcute ? întrebă Cotoban.

Degetele lui Ionas tremurau pe cana cu ceaiul băut pe jumătate, cu sorbituri mărunte...

— Dacă ţine cu orice preţ să le afle, eu l-aş putea ajuta... Pentru asta trebuie să nu mai înghită hapurile din plante medicinale pe care i le-am prescris şi pe care, văd, mi le solicită cu regularitate... Am avea cu ce să ne pierdem timpul amîndoi, eu mai ales. Să ştii, Ionas, că acuitatea simţurilor de acum,

auzul fin, de pildă, îţi va dispare pe măsură ce porţiunea de creier se va hrăni nu cu medicamente ci cu datele necunoscute ale vieţii, ce se vor lupta să-şi găsească şi ele un spaţiu vital... Şi în creier există o luptă pe viaţă şi pe moarte, creierul nu face altceva decît să urmeze, la altă scară a evoluţiei, fenomenele naturale ! Şi acolo sînt porţiuni mai bogate în vase sanguine, mai bine, ori mai slab irigate. Nici materia cenuşie nu se află în nemişcare, unele celule vor să le pună în dificultate pe celelalte, vii, dar mai leneşe, inactive ori mai puţin active decît primele... De vină este aici şi acest microclimat prea bogat în ozon, minat în acelaşi timp de bioxidul de carbon aflat în suspensie... De ce nici unul dintre noi nu se plînge de dureri de picioare ? Bioxidul de carbon circulă pretutindeni, pînă la înălţimea de douăzeci de centimetri.

Şi Saie, ca să fie şi mai convingător, aprinse un chibrit şi-l apropie încet de podeaua de lemn. Deasupra podelei flacăra lemnişorului se micşorase. Cînd ridică chibritul, flacăra îşi reveni la normal.. Experienţa nu-l impresionă pe Ionas...

— Părerea mea este să-l lăsaţi în pace, domnule Saie, mai bine să uite omul. Aduceţi-i memoria la zi lui Stavropol, şi pentru că veni vorba de el, nu înţeleg cum de prietenia dumneavoastră, cîndva la cataramă, s-a destrămat atît de uşor... se amestecă Bulat, care ascultase cîteva minute în dosul uşii întredeschise. Într-o zi l-am văzut oprindu-se, şi luînd-o pe după clădire cînd a observat că aţi dat colţul, şi dacă nu schimba ruta, vă întîlneaţi faţă în faţă...

Bulat se uită cu ochii mijiţi apoi, surprins de doctor, începu să rîdă. Un premolar al medicului era îmbrăcat în aur...

— Domnule Bulat, nu vreau să crezi că mă deranjează întrebarea ! O prietenie poate dura doar atîta vreme cît este sinceră. A continua să fii prieten cu cineva, după ce ai convingerea că la mijloc s-a cuibărit minciuna, mi s-ar părea curată ipocrizie... Eu urăsc ipocrizia...

Afară se auzi eşapamentul unei motociclete. Nu putea fi decît Gavra. El bătea coclaurile cu motocicleta în căutarea unui presupus tezaur. Aşa descoperise apele termale, forînd puţuri ca să dea de eventuale indicii ale unei vechi aşezări. Pînza freatică descoperită se dovedi bogată în carbon şi ioni negativi. Presiunea mare aruncase în sus vapori şi apă... Pînă la lac nu era o distanţă prea mare... În nici un an, zeci de

albii feruginoase se adînciseră, căutînd ieșire la larg. Apele lacului, din reci ca gheața, se transformaseră într-o întindere nesfîrșită de lichid leșios.

Era într-adevăr Gavra. Pe cap purta o caschetă de piele, legată sub bărbie. Numai urechile îi erau descoperite. Pîlnia lor arăta caraghios ; două ciuperci rozalii apărute de o parte și de alta, ale unui cap lunguieț. Gavra își scutură de prag talpa cizmelor, apoi, scoțîndu-și cascheta, se uită roată, împrejur. Trecuse de șaizeci de ani. Cu toate astea, se ținea bine.

— A, sînteți aici, se adresă el, cu o voce groasă de bas, lui Saie... Pe dumneata te căutam, doctore... Ghedeon nu se simte bine... Poate mergeți cu mine să-l vedeți, sau dacă nu vă omoară graba, puteți face o plimbare... Merită...

— I-am spus, domnule Gavra, că ozonul de-aici, în parte datorat dumitale, nu-i priește... A scăpat ca prin minune cu bojocii ciuruiți... S-a vindecat... Ce i-a trebuit să vie aici, unde...

— Domnule Saie, de teorii sînt sătul pînă peste cap... Sînt convins că îți pui întrebarea de ce tot forez și pe banii cui, căutînd ceea ce nu voi găsi niciodată... Poate te întrebi și de ce rămîn, de ce nu plec. Simplu. Spîrcu mi-a spus că această zonă poate ascunde altceva... În timpul liceului a avut un profesor de istorie care venea des pe aceste meleaguri... Toma e convins că în perimetrul în care profesorul lui de istorie a făcut săpături arheologice, pînă la moarte, s-ar afla ceva de preț... Și mi-a mai desconspirat un amănunt : profesorul n-a murit de moarte bună... N-are cum s-o dovedească, dar e credința lui... Forez în perimetrul desenat de Spîrcu... De petrol n-am să dau, vă asigur... dar s-ar putea să găsesc altceva... Deci n-ai chef, domnule Saie, să-l vezi pe Ghedeon...

— Domnule Gavra, crede-mă, sînt obosit și prezența mea nu i-ar face cine știe ce bine... Pe urmă, știi, se ferește de mine... Ani de zile a lucrat pe șantier ca electrician, pe urmă dintr-o dată s-a făcut popă... Am rîs de această schimbare... S-a uitat strîmb la mine, așa cum a făcut-o și domnul Ilie. Ce să-i dau, aspirină și piramidon ? N-am altceva decît pilule din plante, fabricate de mine ; într-o zi a urinat pe ele. Ai împuțit aerul, domnule Gavra, cu puturile dumitale... Scoarța în care s-a intervenit brutal, nu cu cercetări de durată...

— Doctore, ţi-am spus să mă laşi cu teoriile în pace... Semn de ramoleală... Preferi să glagorisești în loc să-ţi mişti fundul mare şi burta grasă...

— Domnule Gavra, măsura totuşi, zise Saie şi zîmbind, semn că-l apostrofa în glumă, îşi cercetă buzunarele în căutarea unei ţigări.

— Vreţi un ceai de plante, domnule inginer, se oferi Ionas...

— O ţuică, Ionas, şi încă una de şaptezeci de grade... Asta aş bea... Mi-e gura plină de praf de pirită şi de praf pur şi simplu...

Inginerul geolog se aşeză pe un scaun şi privi îndelung pălinca. Turnă din ea în capacul ceasului de buzunar apoi, cu un chibrit, o aprinse. O flacără albăstruie îi dădu de ştire că ţuica era rafinată de două ori.

— Am venit de jos... Lumea se cam mută... Degeaba stă administraţia pe la ieşiri şi-i îndeamnă pe oameni să-şi vadă de pămînt, de case, şi vite... Panica, panica, şi pentru ea se pare că de vină eşti dumneata, domnule Ionas ! spuse Gavra.

— Exageraţi, nu e vorba de panică, îl amendă Saie... Am şi eu cîţiva pacienţi... Se vorbesc vrute şi nevrute, oamenii nu sînt lipsiţi nici ei de imaginaţie... Pata lui Ionas este doar pretextul... Ar fi plecat oricum...

Saie îşi descheie un nasture de la pantaloni, cel de deasupra curelei. Pînă şi un biscuit era suficient ca să-l baloneze. Cureaua fu desfăcută fără jenă, deşi ceilalţi se uitau la el... Burta lui Saie atîrna acum dizgraţios peste cordonul care gemea sub greutatea ei.

— Sînteţi un cinic, domnule Saie, spuse Ilie Cotoban... Nu pentru că n-aţi avea dreptate... Ci pentru că vă opriţi, doar enunţaţi ideea...

— Şi, mă rog, ce-ar trebui să fac cu ea mai departe ? întrebă Saie şi chicoti. Buzele umede, vinete, acoperiră dinţii galbeni, mărunţi.

— Ceva ar trebui făcut, răspunse în locul lui Ilie Ionas, neconvingător.

8.

Satul din vale i se păru lui Ionas mai cenușiu ca prima dată. Totul era construit din beton, de la temelie pînă la acoperiș. Țiglele, acum aproape negre, cu urme de mătreață verde pe la olane și, prin rariștele dintre ele, cu pete de pecingine de culoarea oului de rață, semănau cu orice altceva, numai a țigle nu. Cerul era și el închis la culoare, iar norii păreau fîșii de carton gudronat. Cele mai multe dintre locuințe fuseseră turnate direct în cofraje ; se zărea, sub streșini, fierul de opt și zece milimetri. Gardurile erau tot de beton ; cuștile pentru cîini, cotețele de porci și găini, de asemenea cimentate, iar cînd Ionas privi printr-o poartă deschisă văzu curtea întreagă pavată în gri. Cîțiva pomi rahitici, cu spații de-o palmă în jurul lor, ca să poată pătrunde apa, erau singurele repere mișcătoare în bătaia vîntului ; cazematele aveau multe ferestre strîmbe, după forma deschizăturilor rămase în betonul închegat. Numai drumul arăta ca totdeauna, gloduros și cu hîrtoape, puținele căruțe de pietriș aruncate la întîmplare denivelaseră și mai mult panglica șerpuitoare dintre case. Un cocoș de beton, vopsit în roșu, deasupra unui acoperiș, era răsucit cu coada spre stradă... Cineva îl ochise bine, altfel penajul n-ar fi fost rupt în cîteva locuri, iar ciocul n-ar fi atîrnat, cu armătură cu tot, spre un picior, înjumătățit și el. Joaca unor copii, fără îndoială, în jur erau țigle sparte, iar în jghiabul de beton odihneau grămezi de pietre, semn că tirul durase mult pînă cînd înaripatul să ajungă în halul în care se afla. Geamurile din zidul gros erau și ele sparte sub scîndurile bătute cruciș și Ionas văzu nu puține ferestre purtînd însemnele pustiului. O poartă se zbătea singură, scîrțiind în balamalele neunse, iar pe un grajd înalt, cu fînar la mijloc, o elice de lemn se învîrtea bezmetică în suportul din fier crenelat.

Ionas se opri în fața unei clădiri mai arătoase decît celelalte. Țigla era din pămînt ars, iar zidurile vopsite într-un albastru dulce. În apropierea casei cu două ferestre largi, se ridica o ușă din lemn înaltă, încît pe sub porumbarul cu multe găuri deasupra putea pătrunde un car încărcat gospodărește cu fîn. În continuarea porții, zidul de beton prelungea curtea pînă la o altă construcție de cărămidă. Acolo era grajdul de

vite, și, mai departe, acoperit de data asta cu olane de beton, țarcul pentru oi. Un țarc mare, încît Ionas fluieră de mirare cînd din fața porții deschise, privi la cetatea din interior, spatele curții fiind și el împrejmuit cu blaturi de beton de peste doi metri, cu sîrmă ghimpată deasupra, prinsă pe drugi de fier, curbați spre interior.

Un dulău lățos, cu lemnul atîrnat de zgardă, își arăta dinții la noul sosit, dar lanțul greu, cu belciug puternic, îi dădu de înțeles lui Ionas că nu-l pîndea nici un pericol...

Din bucătăria de vară ieși o femeie cu un șorț pătat de zăr... Era nevasta lui Spîrcu ; ea se ocupa de brînzeturi. Tot la două zile laptele era adus în burdufuri de la munte și îl pregătea singură pentru telemea și urdă, urmînd ca zărul să îngrașe porcii ce guițau în cotețele cu scurgători de beton, podite cu bîrne groase de lemn, ca animalele să nu facă aprinderi de plămîni. Dinspre latura aceasta a curții se vedea barajul... Satul se afla cu aproape o sută de metri mai jos și imensitatea de beton, care se pierdea undeva în strălucirea unui mal ce nu se lăsa privirii, semăna cu o aripă pregătită de zbor.

Ionas se șterse pe frunte, înainte de a păși pragul porții, cu toate că femeia uitase să-l poftească în curte.

— E în casă, spuse ea, arătînd spre pridvorul ce dădea în încăperea largă ; că era largă Ionas înțelese după geamurile și ușile aflate la distanță una de alta...

Nu-l căutase anume pe Spîrcu. Se oprise în fața gospodăriei deoarece nu semăna cu celelalte. Numai după ce se văzu în curte își dădu seama că încă de la început pașii îl purtaseră spre cioban.

Spîrcu doftoricea un miel ; îi lega în scîndurele piciorul rupt. Vietatea behăia stins și cu înțelegere pentru efortul făcut de omul așezat pe covorul gros ce acoperea parchetul. Pe pereți se vedeau în rafturi cotoare de cărți. Între două trebi, Spîrcu își arunca ochii peste tomurile legate în piele de porc. Se pricepea și la legatul cărților.

— Ce te aduce la mine, domnule Ionas ? întrebă Toma domol.

Ionas, fără să se aștepte rugat, se așeză în genunchi și ținu el piciorul mielului pentru ca Spîrcu să poată înfășura mai ușor fețele înmuiate în vasul cu zeamă de gips.

— E nebunatic, de cînd s-a născut se ține după mine, nu pot face un pas fără să-i simt botul în preajmă. Din grabă l-am călcat... L-am luat în spate, și l-am adus aici, dacă eu i-am rupt piciorul, eu i-l pun la loc, mi-am zis... Înțelege, uită-te la ochii lui, parcă sînt ochi de om.

Într-adevăr, la intrarea lui Ionas, mielul încercase să se ridice și ochii îl împunseră cu privirile.

— Ai venit să vezi cum se pustiește satul, așa-i ? Oameni proști... M-am apucat să cumpăr case, le iau pe nimic, ar fi cazul să-ți cumperi și dumneata... Dacă ai face-o, aș avea convingerea că necazul de care vorbește lumea nu ne poate strica rosturile. Pe urmă, eu m-am mai mutat o dată de pe coastă, a doua oară nu mă mai mut, fie ce-o fi... Mi-e destul să mă uit la arcul barajului să mă liniștesc și să-i socotesc pe cei care-și lasă avutul niște fricoși...

— N-am venit să văd satul, domnul Spîrcu, am trecut doar să verific spusele lui Gavra. Văd că are dreptate... Cît despre descoperirea mea nu cred că ea ar fi pricina pustiirii. Realitatea e alta, indiferent ce se ascunde în baraj... Atîta vreme cît a existat șantierul, oamenii își aveau un rost, lucrau, cîștigau, îndeletnicirile străvechi, ca aceasta practicată de dumneata, cer trudă grea. Pe urmă, după formarea lacului, terenurile arabile au fost inundate, casele s-au ridicat pe coaste... Cu ce să se ocupe localnicii ?

— Pentru omul harnic, domnule Ionas, totdeauna e cîte ceva de făcut... Puteau crește oi, dar oieritul e o treabă mai de suflet decît șoferitul, să zicem, sau decît statul în crîșmă, ca să-ți cheltui miile de lei luate la chenzină... Eu m-am făcut oier nu din nevoia de a mă întoarce de unde am plecat, ci în semn de nemulțumire pentru că nu m-au lăsat să fiu învățător în satul meu. N-am vrut să trăiesc obligat... Acum, că m-au văzut făcînd avere și că mă descurc, s-au pus pe capul meu... Să știți însă că brînză și urdă nu vă mai aduc, am zis...

— N-am nici un amestec cu Mitrofănică, spuse Ionas, știind că Toma la el se referise...

Ionas se uită la cărțile înșiruite pe lîngă pat și Toma, nu prea fericit că i se ghiceau preocupările din timpul liber, deschise ușa. Mielul o zbughi afară și Toma ieși în curte, obligîndu-l pe Ionas să-l urmeze...

— Citesc, sus n-am ce face, cu toate că viața ciobanului e aspră, al dracului de aspră... Am cîțiva oameni de nădejde, pe ei mă bizui, acum că Mitrofănică e cu degetul rănit iau asupra mea și truda lui și nu-i deloc ușoară... Să mulgi zilnic trei sute de oi, partea lui, nu-i de glumă...

— Nu știu ce s-a întîmplat, domnule Toma, l-am văzut ieșind din clădire cu degetul rănit, asta după ce Stavropol plecase, dar unde a zăbovit între timp, n-am de unde să știu. Dumitale nu ți-a spus ?

— Tace ca mutul, ca Mutul lui Stavropol, și cînd îl înghesui cu întrebările zice doar atît : am băgat degetul în apă și cînd l-am scos... Dar în ce apă a băgat degetul și cum de l-a scos descărnat, asta nu mai poate spune... Cred că de frică și-a stricat judecata... Degetul ca degetul, dar spaima rămasă în el e mare, că tot el zicea că de deget atîrna ceva mișcător și nu s-a lăsat acel ceva mișcător de carnea lui pînă n-a înghițit-o...

Ionas rîse, apoi se opri din rîs.

— O explicație, domnule Toma. N-a știut ce să inventeze și atunci a născocit povestea cu apa, deși...

Ionas nu-și termină gîndul. Mitrofănică era știut pentru puțina lui imaginație, n-avea cum să inventeze prea mult și degetul cu două falange albe și cleioase, cu aței ligamentelor atîrnînd pe lîngă ele, era o dovadă că ceva se întîmplase, totuși...

— Cineva și-a bătut joc de el... Numai că eu răspund ; poimîine trebuie să merg la vale, mă apucă groaza cînd mă gîndesc să dau ochii cu maică-sa...

— Haideți la ciorbă de salată cu balmoș, se auzi din bucătăria de vară vocea femeii și Toma se îndreptă spre fîntînă. Apăsă pe un buton și pompa aduse pe țeavă, în făgașul de lemn, ca o copaie, apă rece.

Toma îl îndemnă pe Ionas să se spele...

— Mulțumesc de invitație, doamnă Spîrcu, dar nu trebuia să...

— Lasă că știm noi ce trebuia și nu trebuia, puțină vitamină nu strică, știu că nu te hrănești decît cu țipari...

Toma scoase în curte masa de lemn din bucătărie și trei scaune, apoi femeia veni cu castronul în care aburea ciorba groasă, cu smîntîna de un deget deasupra, mirosind puternic

a mărar... Apăru și alt castron în care amestecul de mămăligă și brînză lăsa să se vadă urmele untului prelins.

— Copiii sînt sus, la munte, ar trebui să fie la școală.... Nu i-am înscris, îi învăț eu ce trebuie să știe, iar cînd coboară, îi pregătim împreună.

— Toma s-a supărat ca văcarul pe sat, spuse femeia, în timp ce împărțea în farfurii ciorba cu abur de slănină afumată...

— Școala din sat s-a desființat, nu mai sînt copii destui, iar copiii rămași trebuie să se ducă la douăzeci de kilometri... Nimeni nu se încumetă să-și lase odraslele... Vin la mine și-i instruiesc, fac ce pot, n-am nici un ajutor, mi-e greu și cu gospodăria și să le predau bruma de carte să poată apoi, cînd vor fi mai mari, să intre direct în clasa a doua sau a treia... Ea e profesoară de franceză, dar a trebuit o vreme, pînă ne-am adunat și ne-am luat, să predea... Știi ce voiam să-ți spun, domnule Ionas, schimbă Toma vorba, să vii odată acolo, la mine, la stînă. Apa se vede limpede ca lacrima. La mare adîncime am observat un fel de trunchi negru cu capul gros și cu coadă de pește... Era spre ziuă, soarele se furișa printre pomi, atunci m-am uitat și am văzut cum lemnul ăla lung, ca un brad de o sută de ani, se întoarce încovoindu-se și pornește greoi, apoi tot mai iute spre baraj... Îl atinge doar cu capul și se întoarce. L-am văzut făcînd asta de cîteva ori, pînă ce soarele și-a schimbat direcția. Atunci apa m-a orbit și mi-a luat pentru o clipă vederea.

Ionas rămase cu mămăliga în lingura de lemn.

— Poate a fost o umbră, zise, mai mult ca să se liniștească.

— Așa am crezut și eu, spuse Toma.

— Și mie mi-a povestit, cum a coborît, se amestecă Iuliana. A trebuit să-și schimbe cămașa, tot era ud...

— Nu de frică, Iuliană, graba cu care am alergat m-a făcut să transpir...

— Și pentru asta toată noaptea ai citit din Biblie ?

— De cîte ori vin de pe munte citesc. Am cărturărit destul la viața mea, domnule Ionas, cartea mi-a fost și a rămas cel mai bun prieten, dar răspuns la întrebările de nedezlegat nu ți le pot da. Nici ea nu-i în stare să-ți ofere decît semne de întrebare sau nedumeriri și mai mari decît cele pe care ți le-ai fi dorit lămurite.

Ionas nu răspunse. Își umpluse lingura cu lăcomie și acum cerul gurii i se opărea sub cleiul mămăligii. Ochii i se făcură cît cepele. Spîrcu îl observă. Calm îi dădu o cană cu apă, turnată din ulcior.

— Nu înghiți, scuipă, caldul se duce la stomac, numai pe afară îl răcește apa.

Ionas îi ascultă îndemnul. Se îndepărtă cîțiva pași de masă.

— Asta e semn bun pentru gospodină, zise Ionas, încercînd într-un fel să iasă din încurcătura în care se băgase singur.

Mîncă mai departe, dar cumpătat.

— Biblia, domnule Spîrcu, poate liniști doar pe cei ce n-au de dezlegat decît probleme sufletești... Am citit și eu cîteva pagini, sau poate numai mi se pare că le-am citit... Cert este un lucru, doream din tot sufletul să-mi găsesc mîngîierea sufletească de care eram lipsit, zic eu, de un accident mai vechi, sau de o boală care a evoluat fără să știu și fără s-o pot vindeca. Nu prea m-am dus la medici. Ce poate să-mi prescrie mie un doctor cînd îi spun, de exemplu, că nu-mi amintesc de anii copilăriei ! Adică să nu-ți închipui că mîine sau peste un an nu voi ști ce am mîncat azi și cum m-am ars în cerul gurii. Nu pentru un astfel de trecut mort sufăr eu... Nopți întregi stau și mă întreb ce-am făcut în toamna anului... Un an oarecare, n-are importanță care... Că de făcut am făcut ceva, simt fizic că am făcut și încă ceva important, dar ce anume, mă poți omorî, n-am puterea să reconstitui. Vag îmi aduc aminte de un zgomot de blachiu lovind asfaltul...

— Dumneata, cred, nu ești în stare să vatămi o muscă, se amestecă soția lui Spîrcu... Dacă se uită cineva la ochii dumitale, îmi dă imediat dreptate, continuă ea și zîmbi... Vă mai pun ciorbă ? Vă mai pun, văd că vă place, cred că Toma, înainte de a mă lua de nevastă, a gustat din ciorba de salată cu balmoș, era singura pe care știam s-o fac; am predat cîțiva ani într-un sat de oieri, dar el a crezut că...

— Acum ce te lauzi, femeie, spuse blînd Toma... Că te-am luat pentru ciorbă, că te-am luat că mi-ai plăcut, bine că am avut atîta minte să te iau... Mă puteam lega de o apucată și cum apucat sînt și eu, unde am fi ajuns ?

— Eu îl potolesc, domnule Ionas, cînd e supărat... Știu ce are în suflet după cum latră cîinele care-l însoțește... Și

dacă e cătrănit, atunci mă duc degrabă și fac un duș, mă îmbrac curat și mă parfumez și îl aștept în poartă... Știe că-mi bat joc de supărarea lui și atunci se pune pe rîs... Ce poate să-mi facă mie că, în loc să miros a brînză, din capul satului ajunge pînă la el mirosul de parfum...

— Iuliană, ce-o să creadă domnul Ionas despre tine?

— Ce vrea, spuse Iuliana și trase cu ochiul, dar așa, ca să vadă și Toma...

— Femeie, omul ți-a spus un mare necaz și tu vrei să-l faci să uite cu parfumul tău?

— Ar trebui, domnule Ionas, să iei lucrurile gospodărește. Mai adineauri ai zis că nu știi anul sau n-are el, anul, importanță... Ba are, tocmai anul are importanță, după el poți să legi și celelalte lucruri pe care le-ai uitat... Sau le-ai uitat ca să-ți fie mai ușor să trăiești fără ele...

— Nu vreau să trăiesc fără ele, doamnă Spîrcu... Poate că nici nu m-ar fi interesat ce-am făcut înainte dacă un coleg de-al meu, inginer, din același oraș cu mine, nu m-ar fi văzut în anii copilăriei... Și după ce mi-a zis el, mi-am adus aminte și de alte amănunte. Dar peste barajul acelei zile, n-am putut trece. De fiecare dată cînd încerc, simt că-mi plesnește țeasta...

Se auzi, undeva în depărtare, motocicleta lui Gavra. Toma lăsă lingura în farfurie și deveni atent.

— Forează de patru luni în același loc. N-a dat de nimic... Pînă la urmă o să-mi spună că mi-am bătut joc, cu toate că martor mi-e cel de sus că i-am dat desenul exact așa cum l-am păstrat de la profesorul de istorie... N-am crezut că domnul Gavra e și dumnealui un apucat cum a fost domnul Ristea, omul care a plecat din sat și s-a reîntors, pentru că fostul lui profesor i-a povestit ceea ce mi-a povestit Ristea mie... Că aici, sub fruntea dealului, unde se văd pietrele așezate de mîna omului, una peste alta, ar fi o veche așezare sau un mormînt. Și uite că harta mea învechită și desenele lui Ristea i s-au agățat de suflet... De atunci nu s-a mutat cu oamenii de-acolo... Dar mult n-o să mai stea... Muncitorii vor bani și Gavra nu le poate da, deocamdată, decît eșantioane de roci.

— S-a sucit lumea, domnule Ionas, se amestecă din nou Iuliana, strîngînd farfuriile și aducînd în locul lor altele curate...

— Eu nu mai pot, doamnă Spîrcu, nimic nu mai pot...

— Niște ciuperci cu smîntînă ai să poți, să-ți spună Toma ce fel de ciuperci a strîns, că nu mănîncă decît culese de el. N-a dat greș niciodată...

Tocana de ciuperci era gustoasă și Ionas nu se putu abține să nu mormăie de plăcere.

— Eu cred că pentru ciuperci, doamnă Iuliana, domnul Toma...

— Nu, pe vremea aceea nu știam să pregătesc decît iuțani, pe tablă încinsă, cu brînză și slănină prăjită... Toma nici nu s-atinge de iuțani.

Motocicleta mai pîrîi de cîteva ori și se opri în dreptul porții lui Toma. Poarta se deschise doar atît cît să poată inginerul să-și vîre prin ea capul cu caschetă.

— Nimic, domnule Toma... Nimic, dar să știi că am dat de un strat interesant... A, vă salut, domnule Ionas, cu siguranță că ai fost cumpărat cu o ciorbă de salată și cu o ghiulea de balmoș...

— Nu vrei să guști și dumneata, domnule inginer, se oferi femeia, dar Gavra ambală motocicleta.

— Mă duc să văd ce e cu Ghedeon, domnul Cameniță a refuzat să-l viziteze. Am mîncat cu muncitorii. Mai sus ursul a omorît vaca lui... Răsufla încă... Am tăiat-o și omul ne-a vîndut și nouă cîteva kilograme... Pe ziua de azi am fost conectat la proteine. Nea Spîrcu, matale ai armă, de ce nu-l pui pe Moș Martin cu botul pe labe ?...

— L-aș pune eu, domnu inginer, dacă aș avea voie, dar voie n-am și fără hîrtie, nu mă încumet.

Ultimele cuvinte, Gavra nici nu le mai auzi. Motocicleta se opintea să urce panta spre baraj.

— Domnule Ionas, acum că ți-a plăcut atît de mult ciorba și ciupercile, spune-mi cinstit, crezi că se întîmplă ceva cu barajul ? Înainte de a-mi da dumneata vreun răspuns să știi că la centru, pe unde am umblat cu brînza, lumea numai de asta vorbește.

— În măsura în care descoperirea acelei pete îmi aparține, dați crezare și spuselor mele : n-are să se întîmple nimic... Dar nici nu vă pot ascunde că pata crește, că vine de la o adîncime care mie... Eu sînt pus să măsor tensiunea și presiunea barajului, a apei, asta e meseria mea, doar întîmplarea a făcut să dau peste vinișoara aceea... Dar pe dumneata, domnule Toma, nu vreau să te mint, apa ce curge de acolo are

un gust al ei. Dacă o pui pe limbă și o compari cu cealaltă, strecurată firesc printre miile de tone de betoane armate, îți dai seama că între ele este o mare deosebire... Mă pune însă pe gînduri arătarea de care ai amintit dumneata. Animalul ar putea fi la fel de bine și o mașinărie, cu toate că nu-mi vine să cred. Scoate un sunet pe care adesea îl aud. Am un dar, domnule Toma, prind sunete pe care alții nu le pot percepe... Dumneata auzi respirația mielului ce doarme la picioare? N-ai cum s-o auzi, dar în urechile mele ea sună ca un sforăit.

Toma turnă în pahare apă rece de la fîntînă.

— De cîtva timp se petrece ceva în natură și nu numai în ea, și în noi... Uite, eu, cu ea, aș mai fi vrut un copil, dar nu ne-a mai fost dat să avem. În schimb anul ăsta, în iarnă, n-am avut oaie care să nu fete gemeni, iar una a fătat trei și un miel avea patru unghii la un picior în loc de două... Atunci de ce te miri că Gavra cu apele lui calde și, mai ales, pata aceea strălucitoare ce duce spre celălalt mal, pe care nu-l poate vedea nimeni, au putut schimba firea lucrurilor de aici!... Oare mintea dumitale care refuză să-și amintească de trecut nu e tot un semn? Pe mine ea m-ar îngrijora, domnule Ionas, chiar mai mult decît toate celelalte luate la un loc... N-am știut decît din auzite de necazul dumitale, dar de cînd am auzit m-am întrebat, cum mă întreb și acum, dacă nu cumva te-au trimis intenționat în acest capăt de lume ca să nu afli niciodată ce-ai fost înainte și nici alții să nu știe despre dumneata.

— Mi-a zis, domnule Ionas, îl turnă pe soț Iuliana, cu graba pornită din teama de a nu fi întreruptă, că dacă se întîmplă ceva preferă să se înece, cu toate cele aflate aici decît...

Toma zîmbi...

— Zi-i femeie, zi-i dacă tot ai pornit... Nu te opri.

— Eu una nu mă sperii de nici un animal, nici de firișoarele albastre care udă zidul, astea sînt năluciri în care nu cred, domnule Ionas... Eu știu că am de gătit, de crescut copii, de învățat cîte ceva pe cei ce au rămas aici, fără frică de ce-o să se întîmple, eu fac parte dintre oamenii ce nu și-au pierdut încă în ei credința în viață și viitor... Am uitat să vă spun, azi noapte am văzut la transformatoare o flacără albastră, am auzit și un țipăt de fiară rănită... Lumina s-a stins pentru o clipă, adică nu s-a stins, mergea așa cu o fază, cum

mai merge la noi din cînd în cînd, apoi și-a revenit, puternic de tot ; au ars toate becurile din casă...

— Domnule Ionas, eu nu mă închin în fața prezicerilor, dar nu mă poate opri nimeni să nu mă gîndesc la ele... Lumea s-a înrăit, prea nu știe să-și încapă în piele. Că m-am uitat la Mutul lui Stavropol, observă-l, ai ce vedea, nu e numai un cîine, e un om transformat în cîine de cine știe ce putere nepămînteană... Mitrofănică l-a auzit gîngăvind și mîrîiala lui semăna cu o limbă omenească din care nu prea puteai înțelege mare lucru, era limba lui, dar nu limba cîinească... Nu mi-a plăcut niciodată scopitul ăsta cu nume de om necuvîntător. Într-o zi am coborît cu cei șase dulăi ai mei care, nu mă laud, pot doborî o haită de lupi. L-am pîndit pe Stavropol cînd a intrat în baraj... Mutul rămăsese să-i păzească o traistă cu unelte ; inginerului îi place să meșterească, din cînd în cînd bate în beton, ascultă, cînd e mulțumit fluieră de fericire, alteori numai dă din cap, semn că acolo, în burta zidului, ceva nu e pe placul său.... Văzînd eu că e momentul, am asmuțit cîinii asupra Mutului și Mutul numai ce s-a zborșit ; cîinii mei s-au oprit pe loc, scheunînd ca niște pisici... Atunci i-am dat dreptate Iulianei că Mutul nu e cîine, ci întruchipare omenească cu trup de cîine. Poate mă întrebi ce-am cu cîinele lui Stavropol ? M-am înfruptat și eu cu cîte ceva de pe șantier, nu mult, se poate vedea, casa am făcut-o cu cumpătare, nu ca alții. Cînd oamenii ordinii au venit la cercetări ne-ar fi lăsat în pace dacă n-ar fi fost Stavropol și mai ales cîinele. În timp ce la ceilalți furtul era ușor de dovedit, și pînă la urmă oamenii au mărturisit, la mine cîinele nu s-a mișcat de lîngă casă o zi și o noapte ; apoi s-a dus în spatele gardului și s-a oprit la o cruce de beton. O făcuse cineva sus, în vremea lucrărilor, pentru vreun mort, apoi omul renunțase s-o mai folosească, uitase, cum se mai întîmplă, de mort... Și eu acolo, în spatele casei, după gard, în partea de deasupra a vechiului cimitir, am îngropat o femeie, adică ce mai rămăsese din ea... O femeie îmbrăcată în alb... Barajul nu era terminat nici pe jumătate atunci... Ce era să fac ca bun creștin ? Oficialitățile au constatat, Saie a dat o hîrtie că poate fi îngropată, dar de îngropat n-a voit s-o îngroape nimeni. Atunci eu, că Iuliana încă nu venise, am îngropat-o pe puținul pămînt rămas din vechiul țintirim. Și i-am așezat la cap crucea adusă de pe

șantier... La crucea aceea s-a oprit Mutul și Stavropol, văzînd-o, n-a mai vrut să facă nici o expertiză a betonului, și-a luat taşca și s-a dus în ale lui... De atunci i-am urît ciinele, l-am urît de moarte și nu-ți ascund că, dacă pot, tot eu am să-i fac felul...

— ...Fă-i-l, Tomo, mie tot timpul mi-e frică de el cînd știu că-mi coboară pruncii de la munte și sînt obligați de drum să treacă pe lîngă clădirea fostei administrații...

Nu-i plăcuseră lui Ionas ultimele destăinuiri... Adevărul lor parcă luase ceva din gustul bucatelor mîncate pînă atunci ; și apa rece, scoasă de la cincizeci de metri cum se lăuda Toma, nu mai era rece, paharul aburit nu-l mai bucură ca la început...

— Adică dumneata ai îngropat o femeie aici, în spatele casei, în locul vechiului cimitir, întrebă Ionas și cuta dintre sprîncene i se adînci.

— Mulți s-au înecat atunci, domnule Ionas, dumneata nu lucrai încă aici... Sanepidul a strîns ce era de strîns, oameni și animale, dar restul de femeie de care am vorbit era agățat într-un rămuriș desfrunzit, am dat de el după miros prin drumurile mele și dacă îmi aduc bine aminte, pe femeie am mai văzut-o înainte, în tovărășia lui Stavropol... S-ar putea să greșesc, n-am dovezi, numai rochia de pe ea, adică un petic de rochie îmi spunea că înainte cu două săptămîni o zărisem în tovărășia inginerului și a Mutului. O rochie albă... Poate te întrebi de ce n-am spus mai departe ? De ce să-mi aprind paie în cap și pe urmă, dacă n-aveam siguranța că era așa... Cîte nu i se pot părea unui om. Niciodată nu l-am avut drag pe Stavropol, o știe și el, dacă îl trimiteam pe Mitrofănică cu brînză și urdă asta era că doream să priceapă că am făcut pace și pentru treaba cu crucea și pentru că atunci, cînd am vrut să mă angajez, ca simplu salahor, mi-a aruncat în obraz că am o diplomă și se cuvine să-mi fac datoria unde am fost trimis... Dar el și-a făcut-o ? Parcă eu singur am zvonit că numai fierar betonist n-a fost la viața lui ?

— Lasă, Tomo, uite s-a făcut tîrziu. Vremurile acelea au trecut, am îmbătrînit, nici noi nu mai sîntem tineri... Nu te-a angajat, nu te-a angajat, era dreptul lui, nu-i mai purta pică pentru asta... Poate că nu i-a convenit ce se zicea pe seama lui și tu știi cum sînt oamenii care au ceva de ascuns...

9.

Ionas trecu întîi pe acasă. Semnul pus într-un loc știut numai de el era neatins ; nimeni nu voise să-i forțeze ușa. Găsi în gaura cheii, răsucită, o bucată de hîrtie. Era de la Vugnar : „Te-am căutat dragul meu coleg și prieten". Un scris ordonat, fiecare literă, înainte de a fi rotunjită, parcă fusese îndelung cumpănită, ca să semene cu celelalte. Ionas rîse de această grijă de a demonstra o totală lipsă de personalitate, sau pentru a silui personalitatea cu o scriitură copilărească. Lăsă peticul de hîrtie unde îl găsise. Coborî scările cu grijă. Nu voia să facă zgomot. Scara a patra, spre parter, scară de lemn, era pe jumătate putredă, cineva îi bătuse în cele două părți laterale întăritoare și Ionas se feri să nu se împiedice. Doar în dreptul ușii lui Bulat zăbovi. Auzul lui fin prinse un clipocit de apă și niște sunete, multe la număr, a căror origine n-o ghici...

Își văzu mai departe de drum cu aceiași pași de pisică.

Soarele se apropia de ceasul cînd viețuitoarele pămîntului, toropite de căldură, se ascund la umbră, să se ferească de arșiță.

Ocoli clădirea prin partea stîngă, să nu fie văzut de la fereastră. Trecu pe lîngă corpul sanitar. Observă că lacătul lui Stavropol atîrna doar într-un belciug, semn că inginerul se afla înăuntru. Lîngă veceu, Stavropol avea și o magazioară. Ionas își zise că inginerul își pregătește uneltele pentru controlul de seară ; la fiecare apropiere a amurgului intra în baraj.

În spate începea stufărișul des, iar prin el, o potecă se afunda sub acoperișul verde al unor plante ce căpătaseră dimensiuni neobișnuite. Toma bătătorise drumeagul ; era singurul în stare să deosebească pămîntul bun de celălalt, gata oricînd să se scufunde, cu omul de deasupra lui, cu tot. Zeci de plauri se uniseră la marginea lacului, la cel mai mic pas greșit puteau să se dea peste cap, arătîndu-și rizomii negri, bulbucați, îngropînd în iarba broaștelor, cu frunzele ei reniforme, orice vietate s-ar fi aflat deasupra. Așa i se înecaseră odată ciobanului zece oi. Acolo, în mîlul cald cu miros de gaz metan sfîrșise și un funcționar, odată ; nimeni nu reușise să-l găsească, deși încercări se făcuseră. Autoritățile ar fi vrut

să arunce vina pe Toma ; *impozarul*, cum îi ziceau oierii, voise să urce la stîna lui Spîrcu. Păşise pe lîngă cărăruie, cu toate că Toma îl rugase să se lase însoţit de unul din oamenii săi. Nu ascultase sfatul ; sfîrşise sub un plaur. La un an, cînd grindurile se mişcaseră din locul lor pentru a face loc unei alte împărţeli între plante, mortul ieşise la suprafaţă, învăluit în rădăcini şi frunze din care stăpîne păreau să fie roşăţeaua apei şi limbariţa. Numai hainele nu putreziseră. Oasele erau de un alb imaculat, iar printr-un găvan gălbui un peştişor ieşise la lumină să vadă cine îi stricase casa gata făcută. De atunci nimeni nu mai scurta cărăruia lui Toma. Nevinovăţia îi fusese dovedită şi răzdovedită, casierul călcase greşit, se dusese la fund ; nu mai ieşise de acolo.

Poteca parcă intra în negrul lacului şi Ionas rămase locului, privind spre partea cealaltă a malului. Nu văzu decît o lumină orbitoare. Uitîndu-se la înclinaţia soarelui faţă de apă, dădu din cap, neconvins că fenomenul putea fi explicat prin unghiul ce dădea luciului străluciri obositoare.

Auzi un clipocit nu prea îndepărtat. Îşi deschise pleoapele cu grijă ca fulgerele apei să nu-i vatăme vederea şi zări, la nici o sută de paşi, în lac, apărînd pe după nişte trunchiuri groase de sălcii, cu rădăcinile aţoase, maronii, cîţiva înotători. Nu li se zăreau decît capetele, şi ele doar din cînd în cînd. Mîinile abia atingeau faţa limpede a apei într-o plutire aparent leneşă, dar în realitate trupurile alunecau cu repeziciune, deoarece Ionas, cînd voi să-i numere, nu mai văzu decît nişte pete aflate la mare distanţă de ţărm... Grupul înota într-o formaţie asemănătoare zburătoarelor, cu vîrful mereu schimbător, înotătorul din frunte avînd nu numai menirea de a lua greul curentului în piept, dar şi de a supraveghea efortul celorlalţi... Curînd Ionas îi pierdu din vedere. Apa neagră se vălurea dincolo de cortina iluzorie, făcînd imposibilă orice cercetare mai atentă a lacului.

Avertizaţi, tinerii preferaseră să nu mai dea cu ochii de paznicii barajului şi se retraseseră mult înapoia arcuirii de beton. De aici cu greu i-ar fi descoperit cineva şi, chiar dacă i-ar fi descoperit, cei cîţiva kilometri despărţitori făceau orice puşcă inutilă... Exagerase Cotoban... Ionas era convins că undeva prin apropiere se aciuase o tabără de studenţi. Sau erau geologii veniţi odată cu Gavra şi care îşi foloseau timpul liber înotînd în voie.

De pe mal se auzi un țipăt, parcă un pescăruș singuratic își chema confrații la locul de odihnă și, nu după multă vreme, în larg, din nou se auzi clipocitul undelemnos al brațelor abia furișate deasupra apei. I se păru rușinos să privească fără să fie văzut. Ocoli cîteva sălcii și ajunse din nou la cărăruia lui Toma. Scăpată de apa sulfuroasă, cu puzderie de bășici gazoase, cu capcane la tot pasul acoperite măiestrit de otrățel, de foarfeca și de ciuma bălților, cărăruia se transformase în cărare ; era cu mult mai dreaptă, cu pămîntul mustos. În locul papurei apăru un covor înalt de trestie cu frunzele scorțoase și spicele ramificate, cu florile în buchete galben-violet. Ionas începu să tușească. Un praf stîrnit de pala de vînt îi intră în nări și, nemaiputînd respira în voie, deschise gura. Noroc că perdeaua verde se lățea în partea dreaptă și pierea acolo unde poteca înainta spre munte. Treptat, începură să apară arbuști de corn și lemn cîinesc, tufe dese și încîlcite de păducel, de sînger și verigariu, legate între ele de hamei și liane, inutil tăiate din loc în loc de toporișca lui Toma, pentru că alte frînghii răsucite și noduroase luaseră repede locul celor văduvite de viață. Și, dintr-o dată, Ionas zări la umbra unui stejar o scroafă dungată și cîțiva purcei. Din prevedere, o ocoli.

Se așeză pe un trunchi doborît de furtună. Scoase din buzunar hîrtia albă împăturită, ținută într-un plic, ca să nu i se îndoaie colțurile. Nu-și dădea seama dacă în cele cîteva rînduri începute se afla viața lui, cert era însă că simțise nevoia să se elibereze de ceva dureros, altfel cuvîntul durere n-ar fi fost întrebuințat de cîteva ori, pe o pagină doar pînă la jumătate scrisă. Da, da, s-ar fi cuvenit să le lase pe toate baltă și să...

Pe potecă, din sens contrar, se auziră pași ; o împușcătură cu amortizor, urmată imediat de alta. Un guițat sparse liniștea, apoi crăcile arbuștilor fură cu brutalitate date la o parte. Se întoarse pînă la stejarul pe lîngă care trecuse. Doi purcei zăceau în frunzișul roșu, uscat ; unul își mai zbătu cîteva clipe picioarele din spate, apoi se liniști lîngă celălalt, cu capul zdrobit de proiectil...

Ghedeon își așeză arma pe umăr și, fără să-l observe pe Ionas, prinse purceii de cîte un picior ; îi cîntări pe fiecare în cîte o mînă, apoi îi vîrî în ranița mare și pătată, așezată la picioare.

— Şi eu care te credeam pe patul de suferinţă, domnule Ghedeon. Aşa a zis Gavra despre dumneata acum cîteva zile...

Ghedeon era potrivit de statură, îmbrăcat cu nişte pantaloni bufanţi de culoare kaki, peste care o haină din aceeaşi stofă îi atîrna pînă aproape de genunchi, legată la mijloc cu o curea militară, lată, avînd la cataramă un pătrat de alamă cu o stea în cinci colţuri, bine lustruită.

— A, dumneata erai, spuse Ghedeon într-un tîrziu, plictisit. Veneai la mine, întrebă luîndu-şi rucsacul în spate, sau mergeai spre stîna lui Toma necredinciosul ?

Ghedeon apucă pe cărăruia ce se despărţea de drumul bătucit de pasul ciobanului.

— Veneam la dumneata, eram îngrijorat. Saie Cameniţă n-a vrut să te vadă... Dar să ştii că Toma nu e necredincios, am fost pe la el, l-am găsit cu Biblia în mînă.

— Eu sînt mai necredincios, dar asta nu înseamnă că nu citesc zilnic Biblia şi celelalte cărţi sfinte... Dar cel mai necredincios dintre toţi eşti dumneata, domnule Ionas, pentru că nu eşti străin de cuiele Mîntuitorului...

— Din nou faci aluzie la ceva ce nu ştii, părinte.

— Nu-mi zi părinte, că nu sînt, m-am despărţit de mult de credinţa aflată în stare de dogmă... Dacă mi-au ridicat schitul, se cade să fie slujit. Oamenii acestor locuri au şi ei dreptul la un cărturar care mai ştie cîte ceva din canoanele mucegăite în cărţi... Ei n-au nevoie, domnule Ionas, de sfinţenia mea şi nici de leveleandra ce, vezi bine, n-o port ; eu sînt pretextul credinţei sau necredinţei din ei, aşa cum dumneata alergi după credinţă şi nu eşti în stare să dai de ea...

— Eu nu alerg, domnule Ghedeon, pentru un om care nu-şi aminteşte aproape nimic despre viaţa lui, credinţa nu e cu putinţă. Credinţa se cere legată de ceva, de faptele vieţii, ori fără ele, ce credinţă mai pot avea eu !...

— Credinţa nefaptelor şi a întrebărilor ce-ar trebui să te ardă pe dinăuntru ca focul gheenei, deoarece pui atît de puţină lucrătură pentru aflarea propriei dumitale vieţi... Aici toţi vă ascundeţi, toţi vreţi să vă furaţi căciula. Parcă nu te-am văzut uitîndu-te la o icoană şi încercînd să-ţi faci cruce... Bine că nu ţi-ai făcut, îţi trimiteam din altar un potir în cap, să mă pomeneşti, în vecii vecilor... Nu te-am dat afară ca pe-o spur-

căciune pentru că ești om ca toți oamenii ; înșelăciunea n-am iubit-o însă, nici la mine, nici la alții. Mai ales la alții.

— Adică dumneata mă crezi de alt neam ?

— Ce importanță are ce cred, de vreme ce nu știi dumneata ce să crezi... Doar nu eu ți-am dat numele, nu eu te-am botezat... Eu te-aș fi botezat...

Își scoase din buzunarul larg al hainei un pachet de țigări ; trase cu nesaț un fum, fără să-l întrebe pe Ionas dacă poftește.

— Eu nu primesc bani și altele, spuse Ghedeon, merg la lucruri concrete și de întrebuințare imediată. M-am dat dracului, mai zise el și își săltă rănița pe-o parte.

— Dă s-o duc eu, domnule Ghedeon, se vede cît de colo că ți-e grea, arma la fel...

— Lui Isus Hristos i-a fost cu mult mai greu să poarte crucea și pe deasupra a urît tovărășia celor doi ucigași ce urcau Golgota cu el... Eu îmi duc prada și pedeapsa odată cu ea, în asta stă forța păcatului meu, că-l fac singur și tot singur îl port. Ai putea să mă sărăcești de-o țigară, le capăt și datorită dumitale ; fără stricăciunea de care se tot vorbește că a apărut în baraj, enoriașii mei ar fi fost mai puțini, poate cîțiva din oamenii lui Toma ; unu, doi, din clădirea împuțită în care locuiți... O știu de pe vremea cînd am lucrat ca electrician... Schitul e plin, fac pe zi, după cum cer nevoile, cîte trei, patru slujbe ; începînd cu cea de a doua obosesc... Aș vrea într-o zi să-ți spun de ce se spovedesc oamenii. Bate teama la ușa sufletului lor ; eu nu le-o îndepărtez, n-am nici un interes, dar nici nu le-o ațîț. Tăcerea mea este însă o acceptare a fricii și fraierii îmi spun lucruri de mi se ridică puținul de păr ce-l mai am, măciucă... N-am nici o jenă din a face publice păcatele lor, unele din cale-afară de grele și rușinoase... Dacă vrei să te spovedești m-oi convinge singur ce hram te-a adus aici, pe aceste locuri, că de bună voie și nesilit de nimeni nu cred să fi venit...

— Sînt inginer, domnule Ghedeon, și asta e meseria mea să măsor...

Ionas fu întrerupt mai întîi de un gest de lehamite, făcut de Ghedeon cu mîna, apoi de un scuipat gros și verde, ca un trup de lăcustă...

— Toți sînteți ingineri ! Cum dracu a fătat țara asta atîția ingineri și, mai ales, de ce ți-o fi trebuit diplomă ca să descoperi cu ochiul ceea ce pot descoperi și eu ?... Dar hai să acceptăm că ești ceea ce zici, Bulat e tot inginer, Cotoban la fel, unul și unul... Cotoban îmi dă tîrcoale, are ceva de spus, ascultă ce-ți zic, a pus un miar în cutia milei. Tare mult aș vrea să nu dau ortul popii pînă ce nu vă am pe toți la tărtăcuță, exact în partea aia de creier care zici dumneata că îți lipsește... Pentru asta m-am și pus pe mîncat și adăpat, nu mai vreau să mor, cu toate că și moartea vine ca o izbăvire... Simt că nu trebuie să mor, așa cum dumneata simți că n-ai putut trăi fără să ai o viață a dumitale. Numai că atunci te întreb, cum de-ai învățat și ai ajuns inginer, doar trebuia să ții minte ce citeai la examenul ultim, toți dăm un examen ultim, nu puteai trece mai departe, în viață, cu diplomă luată, fără să știi ce-ai învățat.

Ionas simți că-l sfredelește ceva la tîmplă, apoi partea stîngă a creierului îi trimise în mîna dreaptă un semnal dureros. Parcă s-ar fi fript la un deget, atît de iute își ridică mîna. Ghedeon îl observă. Dădu din cap la teama pe care i-o citi în ochi.

— Te-am pus pe gînduri, ți-am dat cum se zice cu leuca în ceafă. Îmi pare rău, domnule Ionas, sincer îmi pare rău, a doua oară n-am să mai fac asemenea gafe... Ți-am spus că îmi ești de folos în mai multe chipuri... Și ca să te am aliat de la bun început, uite, te rog să nu te duci să mă torni la ceilalți cu lucrurile auzite, dacă le spui sînt pierdut, n-au să mai vină la mine, cu păcatele lor, au să se ducă la alt nepricopsit, mai sînt prin munții ăștia cîțiva păduchioși ca mine... Faptul că nu mă fandosesc și mă port omenește îi determină pe oameni să mă caute ; mi s-a dus vestea de sfînt. Auzi unde au ajuns cu tîmpenia... Tîmpenie într-un fel, ascultă ce-ți zic, schit așa cum am eu nu prea se află, nici cîntăreț ca mine, mai ales de cînd bag în stomac zilnic zece ouă amestecate cu un kilogram de miere.

— Stau și mă întreb de ce o fi spus Gavra că nu te simți bine. A insistat ca Saie Cameniță să vină să te consulte. Poate are și el plăcerile lui cînd e vorba să afle cîte ceva mai mult despre tovarășii de cvartir și interese, zise Ionas.

— Te apropii, te apropii.

Și Ghedeon, ca să nu piardă un chibrit, își aprinse de la chiștoc o altă țigară, dintr-un pachet colorat în roșu.

— Mă gîndesc să-mi fac și un alambic, acolo în altar aș putea distila sutele de kilograme de țuică adusă de oameni : țuică bună uneori, poșircă cel mai adesea ; așa e creștinul, pe el îl doare pînă nu dă, după ce a dat, nu se întreabă ce calitate a avut darul... Că doar Domnului i-o dau, nu mie... Aș scoate o pălincă de prima clasă și aș îndulci viața celor de la fosta clădire a administrației, mai ales că Spîrcu e pornit împotriva alcoolului... Cred, pînă la urmă, domnule Ionas, după viața pe care o duce, că Toma e cel mai sfînt, poate nu sfînt în înțelesul obișnuit al cuvîntului, sfînt ca om cu scaun la cap, pe care te poți bizui. Mi-a zis într-o zi că decît să vină de Paști să se spovedească la mine cu familia mai bine le taie la toți beregata... A spus-o pe un ton din care am simțit că ne putem tîrgui, el cu intransigența, eu în privința tăcerii... Pe un om ca el nu l-aș trăda, nu din prietenie, din cu totul altă cauză : în el am încredere...

Ionas călca cu grijă, nedorind nici să fie înaintea lui Ghedeon, nici să rămînă în urmă. Îl respecta pe Iova Ghedeon așa cum era, spurcat la gură, pentru felul direct, pentru miile de înțelesuri despre lume, citite și rămase într-o ordine desăvîrșită în capul său, de o formă ciudată ; partea din spate a țestei era neobișnuit de mare ca și cum acolo s-ar fi aflat creierul, în timp ce fruntea se teșea între arcade. Nu-și dăduse seama cum reușise Ghedeon să-l influențeze. Își aminti că cel ce-l făcuse să nu-și retragă referatul în legătură cu descoperirea din baraj fusese Iova. Îl îndemnase, pornind de la alte temeiuri decît cele de acum, strict comerciale. Îi spusese că Cel de Sus a făcut lumea să fie cunoscută pînă la capăt și n-a avut niciodată nimic împotrivă ca lutul din care l-a mlădiat pe om să capete puterea de a îmbunătăți la nevoie chiar Dumnezeirea. Dumnezeu e perfectibil, e un mare inventator și căutător în propriile lui taine, nu se dă înapoi să refacă ceea ce n-a găsit zidit cu sîrguință și aplicație la început. Omul s-ar cuveni să ia aminte și să-i urmeze, nu atît vorbele rămase prin cărți, cît adevărurile observabile de către oricine își îndreaptă ochii

spre cer. Dumnezeu nu e Natura, ci prefacerea ei, din praf în lut, și lutul din nou în colbul de la început, din care s-a născut...

— Taci, domnule Ionas, taci, semn că te gîndești la trecătoarea dumitale viață neștiută... Cată și ad-o la mal, pe urmă strînge-o de gît pînă scoate pe gură tot ; viața trebuie sugrumată, domnule Ionas, dacă vrei s-o supui și mai ales s-o afli... N-ar trebui să pierd atîta vreme cu un păgîn, dar o fac din motive bine gîndite. Poate nici nu ești evreu, și o să te spovedesc. Și Iuda s-a spovedit argintului cu care și-a vîndut înțelepciunea, cu douăzeci de arginți... Hai, că am o ciorbă bună de fasole, deși confrații dumitale glăsuiesc că te-a cumpărat regele țiparilor. Te caută Cel de Sus pe dinăuntru cu șerpii lui neveninoși și dumneata vrei să-i ucizi, tăindu-i bucățele și mîncindu-i... Adică te răzbuni de două ori pe ei...

Drumul se lățise și începuseră să calce pe resturi de beton. Din pădurea deasă se îmbulzeau la lumină pîlcuri de paltini tineri, scorușI de munte și goruni ; se deschise o poiană, plină de narcise. Ionas nu era pentru prima dată în acel loc, dar pînă atunci nu mai prinsese înflorirea masivă a florilor albe și galbene. Rămase o clipă descumpănit de atîta frumusețe.

Trase adînc în nări aerul înmiresmat și Iova, pentru prima dată cucernic, aruncă scîrbavnica țigară direct sub talpa cizmei.

Schitul cenușiu se zărea prin frunzișul des de carpen și Ionas rămase înmărmurit de turnul de beton, triunghiular, ca o căciulă moțească în vîrf, ieșit deasupra coroanelor ce acopereau restul lăcașului brumăriu. Nu se încumetase pînă acum să se apropie prea mult de construcția Cetate ; odată un muncitor zidar scuipase în dreptul lui, iar a doua oară unul îl povățuise calm să nu mai treacă pe acolo. Atunci nu înțelesese nevoia oamenilor de a-l îndepărta. Acum Ghedeon i-o spusese deschis. Îl socoteau de altă credință. Niciodată nu se întrebase cărei religii aparținea. Era sincer convins că nu-și avea decît propria lui religie interioară, incapabilă să se plieze sau să se supună alteia. Abia acum, însoțit de Iova Ghedeon lua cunoștință de amănuntele zidirii din beton și fier, armată ca o linie de apărare cu traverse de toate dimensiunile ; ce putuseră sustrage drept-credincioșii în nopțile fără lună de pe șantier... Șoferii își făcuseră drum pînă aici în poiană, lăsînd parte din încărcătură lîngă trunchiurile copacilor. Așa se ridicase schitul, din truda fără bani a tuturor. Doar cîțiva meșteri de ba-

toane zăboviseră mai îndelung în acel loc. Ei făcuseră planurile după cum îi dusese capul, ei turnaseră în cofraje groase aluatul, cald iarna, rece ca o pivniță, vara. Pînă și icoanele erau din betonul de cea mai bună calitate, negativul în gips îl modelase Ghedeon, el era cu talentul. La început îl ajutase și Gavra. Se descoperiseră și își făcuseră cruce cînd icoana negrie, cu urme de unsoare pe ea, se desprinsese din gips. Fuseseră atît de îndrăgostiți de izbînda lor artistică încît mai turnară împreună cîteva duzini și Ghedeon, în zilele lui de odihnă, se apucase să le coloreze cu vopsele vegetale, amestecate cu praf de cretă. Dacă unele icoane păreau ca niște biete pietre, altele, prin urîțenia lor expresivă, îi făceau pe enoriași să îngenuncheze, parcă loviți de trăznet.

Ionas se opri în pronaos, un simplu intrînd, ca un beci, cu urme de bureți în locurile umede sau nepătrunse de soare. După ce intră, aplecat, prin ușa scundă, largă cît grosimea unui trunchi, îl izbi tavanul ce se urca spre turn în aceleași forme triunghiulare, parcă fără sfîrșit. Un clopot cu limba legată de o sfoară, atîrnat chiar sub căciula turnului, putea fi bătut din mijlocul schitului. După ce își lăsă arma și ranița într-o nișă de lîngă intrare, Ghedeon mișcă frînghia de cîteva ori și limba de fier se tîngui, aducînd în încăpere un strigăt de spaimă. Pe o fereastră a altarului, un cocoș negru cîntă de doua ori și Ghedeon lovi cu talpa cizmei în podeaua de lemn. Cocoșul zbură înainte de a putea scoate cel de-al treilea strigăt.

— Se tem de vulpi și atunci își caută adăpost aici, spuse, ca o scuză, Ghedeon... Am lipsit cu treburi pentru schit și la întoarcere, din altar a ieșit o găină cu doisprezece pui, toți albi, cu toate că găinile mele, ca și cocoșul, sînt negre așa cum ai văzut.

Ghedeon îl prinse de braț, voind să-l ducă spre altar, dar Ionas se smulse din strînsoarea lui.

Calm, ieși afară. Latura stingă a schitului era îmbrăcată în flori de un roșu vișiniu, parcă cineva ar fi aruncat pe ea cîteva găleți de vopsea și Ionas avu un tremur la stomac văzînd cupele deschise ca niște guri, cu limbile tăiate, din rădăcina cărora sîngele nu contenea să curgă...

— Gavra a cumpărat într-o zi pește oceanic, lămuri Ghedeon ; leneș cum e, a aruncat resturile lîngă schit și din mațe

uite ce frumusețe a ieșit... Cine știe de unde o fi înghițit peștele ăsta sămînța care a adus pe pămînt atîta frumusețe. Gavra i-a adus spre rădăcină, cu ajutorul unei țevi, apă călduță, și cum iarnă nu prea avem pe aici, floarea se întinde spre bucuria mea și a lui, spre nedumerirea și spaima enoriașilor care văd în vișiniul amestecat cu griul zidului întruchiparea Judecății celei de pe urmă... Te-a impresionat și pe dumneata, să nu mă minți, zise Ghedeon.

Înfrigurat, își căută țigările.

— Și data trecută cînd ai fost cu Cameniță ai ieșit din lăcaș, să nu crezi că nu te-am văzut. Atunci am socotit că te temi de supărarea mea, dar acum am înțeles că nu supărarea te-a scos... Ți-ai amintit de ceva, nu se poate ca acest cenușiu, acel tavan ridicat în unghiuri ascuțite, gîtuit de turn, să nu-ți fi adus aminte... Să știi că am glumit mai înainte, pentru mine oamenii sînt o apă și un pămînt, am nume de păgîn, ca și dumneata, iar dragostea și ura pentru fiecare o împart nepărtinitor, nu după cum o merită, ci după cum îmi vine mie... Azi e liniște, au citit că m-am dus la mai-marii mei.

Și Ghedeon luă cartonul pe care era scris cu roșu : „Plecat cu treburi urgente".

— Ce trebuie să știe ei că m-am dus după friptură.

Și Ghedeon se îndreptă spre o clădire anexă, legată de lăcaș, făcînd parte din arhitectura lui. Din interiorul schitului se putea vedea una la fel, în partea stîngă a zidului...

— Aici e locuința, mi-au făcut-o băieții pe cinste. Credeau că făcînd construcția își spală păcatele și îl vor face pe Cel de Sus să uite că au fost de acord să se strămute cimitirul din adîncul lacului... Acolo era cel mai mare cimitir de prin aceste părți. Abia după ce m-am instalat ca lumea aici și au înțeles că nu sînt un navetist mi-au arătat o galerie părăsită în care și-au băgat ceea ce au mai putut aduna în grabă din rămășițele țintirimului... Prin galeria asta fugea apa cînd s-a construit o parte din baraj... Știu că nu ți-e frică de galerii și nici de morți, glumi Iova și aproape îl tîrî pe Ionas spre patul grosolan, de o mărime neobișnuită, așezat în mijlocul unei camere cu același plafon conic terminat într-un vîrf de ac... Sub pat e ușa, dar n-am de gînd să te duc acolo... Mi-e o foame de lup.

Dînd o perdea la o parte descoperi pentru Ionas un cuptor în care își avea rînduite proviziile.

— Dacă n-ar fi vorba de pîine, nici n-aș avea de ce să cobor în satul din vale sau să urc în cele de pe munte... Pune mîna pe cratiță... Rece, spuse Ghedeon după ce își lăsă oala, pipăită de degetele tremurătoare ale oaspetelui.

Ciorba era cenușie, iar acrimea îl făcu pe Ionas să saliveze după prima înghițitură. Ghedeon o acrise cu corcodușe, un sîmbure nestrecurat i se opri în ultimul moment în gură și Ionas scuipă rotundul taninos, mai aspru la gust decît zeama tuciurie.

Ghedeon sorbea sălbatic, fără să-i pese că nu e singur la masă ; prindea lichidul din lingură în zbor. Odată cu mîncarea sorbea și o porție zdravănă de aer, altfel n-ar fi rîgîit tot la a treia înghițitură...

— Ceapă nu mănînc astăzi, am spre seară cîteva fete de spovedit și-i făcu cu ochiul lui Ionas... Mai poate bătrînul, e un dar nemăsurat al Domnului să poți la anii mei să te bucuri de viață, chiar dacă nu mai mult decît mi-ar îngădui buna-cuviință. Să nu-mi spui că ești un sfînt, nu te cred, continuă Iova, un om cu înfățișarea și trupul dumitale e făcut pentru dragoste, cred că și în privința femeilor ai rămas fără ținere de minte ; am în vedere numărul lor, habar n-ai pe cîte le-ai pus în gura raiului. Nu-ți plac, așa-i ? țistui Ghedeon, curățindu-și dinții cavernoși din față.

— Nu, domnule Ghedeon, de ce să mint, nu numai că am prea puțină afecțiune față de dumneata, dar ceva mai presus de mine mă face chiar să-mi fie greață... Poate cuvîntul e greu, dar sensul e exact, simt în dumneata o doză exagerată de lăudăroșenie și o brutalitate care nu ți-e proprie... Cred că vrei să recuperezi ce-ai pierdut de-a lungul unei vieți trăite fără o credință adîncă, ori poate vrei să mă convingi că ai rupt-o definitiv cu starea înaltă cu care se îmbracă cei ce-și scot leveleandra de pe ei... Numai că pe mine nu mă duci, după ce te-ai lăsat de preoție, în sinea dumitale ți-a părut rău ; n-ai știut cum să te întorci la ea și te-ai întors, nu spășit cum face omul ce-și simte vina, te-ai întors, negîndu-ți sentimentele și încă într-un fel zgomotos... Știu că vrei să întemeiezi o altfel de credință, nu a supunerii, nu te mai mulțumește plecăciunea în fața neantului și a acestei scurte vieți,

vrei să înfrunți nemurirea, să-i pui cu botul pe labe pe nemuritori...

Ghedeon mestecă încet, graba îi dispăruse din mișcări, acum rumega fiece îmbucătură și de cîteva ori rămase cu lingura la gură, gîndindu-se cine știe la ce...

— Înseamnă că ai auzit bine, cu toate că le-am cerut enoriașilor să-și țină limba. Da, nu mai cred că biserica, așa cum e, mai poate fi de vreun folos acestei omeniri, sărăcite pînă în măduva sufletului... Credința în Cel de Sus cere un bici cu plumbi la capăt ca răii să poată fi opriți... Și biciul meu este arma, domnule Ionas, nu obrazul celălalt întors...

Ghedeon se ridică, apropiindu-se de pat ; îl trase cu ușurință la o parte. Sub el nu era greu de ghicit, în podeaua de lemn, un chepeng cu belciug metalic : fără prea mare efort ridică spre el capacul, lăsînd privirii o spărtură în care hăuli vreme îndelungată un clipocit reîntors spre suprafață de zeci de ori. Pe pervazul nișei se afla un Petromax vechi, de alamă, bine lustruit. Ghedeon, după ce pompă în el de cîteva ori, coborî primul scările late și umede ce duceau spre adînc, făcînd un semn cu mîna. Într-adevăr, era vorba de o galerie cu pereți de beton, al cărei afund nu se putea ghici. Galeria cobora destul de abrupt și Ghedeon călca cu grijă pe scîndurile bătute din loc în loc cu lețuri pe orizontală, ca să nu lunece piciorul. Pe măsură ce înaintau, aerul era tot mai jilav, clipocitul tot mai aproape...

Ionas se opri. De pereții de beton, în saci de plastic, erau atîrnate la distanțe egale rămășițe pămîntești. Sub ele o mînă neștiutoare scrisese numele. Un șobolan sau o mișcare neglijentă a cuiva spărsese un sac și hîrca privea prin ochii goi spre lumina petromaxului, într-un fel mirat. În fața unui sac își lungea gîtul o sticlă și Iova nu se sfii să se oprească și să-i scoată dopul. Trase o dușcă bună și îl îndemnă și pe Ionas să facă la fel. Înțelese că acesta, înspăimîntat de priveliște, ar fi dorit. Îl mai îndemnă o dată. Ionas înghiți de cîteva ori din pălinca tare și galeria cu sacii de plastic, în care se aflau rămășițe pămîntești, în diferite faze de descompunere, nu-l mai sperie atît. Scîndurile ce duceau, ca niște scări, spre adînc, se opreau în fața unei limbi lichide. Apa umpluse o parte din

galerie. Era apa lacului, de bună seamă, pînă la acel nivel se găseau marginile lui şi Ghedeon, ca şi cum tot ce văzuseră pînă atunci ar fi fost floare la ureche, făcu un semn prin care cerea liniște deplină.

— Auzi, întrebă el...

Ionas ascultă şi nu-i trebui mult să audă o răsuflare, apoi o lovitură moale.

— E el, spuse Ghedeon, de cînd mi-au arătat minerii grota, bate în baraj la fel, el, prietenul meu !

Şi Iova, cuprins de emoţie, se apucă să ciocănească cu inelul în peretele galeriei, exact în ritmul în care se auzeau celelalte bătăi, gelatinoase, grave. De undeva, de departe, venea răspunsul la timpul cuvenit. Jocul între Iova şi făptura nevăzută dură citva timp.

— Vor să-l omoare, şi-au pus în gînd să-i curme bătăile, le e frică de încăpăţînarea lui, îi deranjează mai mult decît efectul ei... Bătăile sînt atît de slabe încît barajul nu poate, după mine, suferi cu nimic. Şi cu toate astea le e teamă, teamă de ce, te întreb eu ?... Tot aşa vor încerca să te...

...Într-o zi, odată cu bucata de ţipar, ai să înghiţi şi altceva şi atunci Ionas va fi trimis în fundul lacului, să-i putrezească oscioarele lui cinstite, în timp ce prietenul meu va bate mai departe în curcubeul de beton. Nu-i aşa că m-ai strînge de gît ? Fă efortul ăsta, altfel s-ar putea să-ţi spun prea multe deodată.

Ionas, cuprins de mînie, se îndreptă cu mîinile desfăcute spre gîtul lui Ghedeon. Iova nu vedea decît palmele mari cu degete butucănoase, incomparabil mai butucănoase acum cînd se îndreptau spre grumazul lui decît atunci cînd se uitase la ele prima dată. Mîinile îl fascinaseră, muşchii mari, muşchi munciţi, nu cu sapa. Ghedeon fu aproape fericit cînd simţi atingerea acelor muşchi pe pielea lui de găină, zbîrcită şi, sub nodul lui Adam, căzută, încreţită pînă la adîncitura dintre cele două clavicule.

— Aşa, strînge, dă-i drumul, mai avu vreme să spună şi Ionas strînse, fără să depună efort, strînse în joacă.

Numai ochii ieşiţi din orbite şi mai ales duhoarea ce ieşea din pielea transpirată îl făcu să înţeleagă că jocul lui îl putea duce pe Ghedeon la moarte.

Atunci își descleștă mîinile și se concentră adînc, rămînînd cu palmele enorme în aer, ca și cum ar fi vrut să binecuvînteze pe cineva de care îi era teamă... O durere groaznică îl chinui în moalele capului. Nu își reveni din ea decît în clipa cînd văzu lîngă buric strălucind lama unui cuțit cu vîrf de sulă cizmărească. Înțelese că dacă nu și-ar fi curmat strînsoarea la timp, metalul ascuțit i-ar fi trecut prin măruntaie.

— Dacă nu-mi dădeai drumul, reuși să îngaime Ghedeon, frecîndu-și cu mîna liberă burlanul gîtului, mai alungit din cauza strînsorii... Dar ce ți-am spus și ce te-a supărat e adevărat, au să te alunge, dacă te încăpățînezi mai departe, cu toate că ai să te încăpățînezi, pentru că îți place starea curată în care te-ai învelit ca un Isus Cristos în giulgiu neprihănit. Nu mai vrei să te întorci, chiar dacă ai putea, la vechea aducere-aminte. Te-ai sugruma cu mîinile tale.

Ghedeon tuși, aruncă lîngă petromaxul răsturnat un cartuș verzui de scuipat, după el alte cîteva negre, pline cu firișoare sîngerii. Ghedeon le privi, nu le dădu importanță. Dintr-un spirit devenit obișnuință în ale curățeniei terciui sputa bolnavă, să n-o vadă, să uite de ea...

— Hai, fiule neștiutor al lui Dumnezeu, hai și nu te amărî, moșul Iova nu e supărat... Eu te-am provocat din dorința de a afla ceea ce tu încă nu știi și n-ai cum să afli... Eu știu multe și mai adun ca să am ce pune deoparte. Prima verificare am făcut-o pe pielea mea, a doua însă n-am s-o mai încerc, ai mîini de asasin...

— Bine, dar nici nu te-am strîns pe măsura unei jumătăți din puterea mea, spuse Ionas și își privi cu mirare mîinile... Acum le vedea și el. Erau mari și late, cu muchiile groase ca niște cărămizi.

— Ține minte, Ionas, îi zise bătrînul, numindu-l direct pe nume, tu ai să-mi fii prieten și eu ție la fel... Dumnezeu te-a vrut așa, curat cum ești, și tot Dumnezeu mi-a zis să fiu pentru o clipă diavol, să te zgîndăresc să-ți ieși din firea calmă și supusă... Aș mai fi vrut să-ți arăt ceva, mijloacele noii mele credințe... Nu ți le arăt, m-ai strîns prea tare, simt cum fasolea s-a urcat pînă la locul de intrare și dacă nu ies cît mai iute de aici, degeaba am mîncat-o... Auzi, iar bate prietenul meu; s-a odihnit în vremea cît ai vrut să mă omori. Acum își reia liniștit îndeletnicirea de unde a lăsat-o. Nu bate în zadar, și

nici fără urme, încăpățînarea în dreptatea lui vine de dincolo de el și numai întîmplător se încrucișează cu a mea, pentru marea lucrare, cerută de Dumnezeu pe acest pămînt betegit.

10.

Primul țarc din împletitură de sîrmă nu intra în lac mai mult de un metru, al doilea era dublu ca mărime, ultimul măsura vreo cincizeci de pași. Apa avînd o oarecare adîncime, Bulat fusese nevoit să înnădească țesătura metalică și să o sprijine la colțuri în stîlpi de lemn. Numai partea dinspre mal nu era îngrădită ; nici nu era nevoie, roca negricioasă se îndulcea spre ieșire.

Nu știa nimeni de cele trei rezervații construite undeva într-o margine de japșă, bine camuflate de vegetația din jur. Deasupra lor se aplecau trei coroane de salcie a căror umbră era binefăcătoare în zilele călduroase. În cîteva săptămîni, sîrma țarcurilor își schimbase culoarea ; din argintie ajunsese verde ca o plantă. Doar un ochi încercat, urmărind linia dreaptă vizibilă din apă, putea să presupună că sub sîrmulița unduitoare, încurcată în tulpina mlădie a cosorului de baltă, se afla un indiguitor cu pătrățele mărunte, anume pus pentru ca peștii să nu poată ieși în largul lacului. Bulat căutase îndelung acest smîrc retras, greu accesibil, ferit de trecătorii rătăciți, cu apa însă la fel de moale și sălcie ca pretutindeni, din cauza unui pîrîiaș ce bolborosea la cîteva sute de metri, izvorît dintr-un puț forat cîndva de Gavra. Apa pîrîului era rece. Amestecată cu cea călduță a lacului, era exact ceea ce îi trebuia lui Bulat pentru crescătoria lui. Peștișorii, de mărimea unor obleți, negri la culoare, cu ochii roșii, cu burți sticloase, în care se vedeau intestinele ca niște rîme roșii, nu suportau deocamdată nici apa de lac, nici pe cea curgătoare. Acum Bulat îi adapta noilor condiții. Își începuse treaba cu cîțiva ani în urmă ; primul peștișor îl adusese în termos Cameniță, iar al doilea i-l procurase tot el la scurt timp.

Acvariul, Bulat și-l construise singur ; geamuri se aflau pe fostul șantier, corniere de asemenea. Ce altceva avea de făcut ? Să urmărească descreșterea sau creșterea apei albăs-

trii în zidul barajului și să-și vadă de pești, treabă migăloasă, dar plină de promisiuni. Avusese noroc. Cei doi pești alcătuiră o bună pereche și Bulat fu de-a dreptul fericit cînd văzu la o margine a eleșteului improvizat, între frunzele de foarfeca bălților, plantate într-un pahar cu nămol, cîteva ouă roșii de mărimea unei gămălii de ac. Înțelese că reproducerea, chiar în acele condiții primitive, era posibilă. Și peștii erau primitivi. N-aveau inimă, nici bronhii, respirau prin intestinul spongios, inelat, ca la șarpe. Tot mecanismul vieții lor era dirijat de inelele asemănătoare unei trahei omenești... Amănuntele acestea Bulat le află cu ajutorul unui exemplar mort din cauze necunoscute. Rămăsese impresionat cînd văzu întreaga familie veghind îndelung cadavrul cu burta plesnită din care mațul încă mai făcea încercări disperate să muște. A doua zi dimineața, Bulat nu mai găsi nimic din peștele răposat. În zadar cercetă ușa ferecată cu trei lacăte și ferestrele cu un sistem de închidere prin interior ; nimeni nu-i violase încăperea modestă unde își făcuse crescătoria. „Sufleții", cum le zicea el, se înmulțeau de două ori pe an. Așa ajunsese la cele trei îngrădituri. Pagubele din primele trei zile cînd îi trecuse aici din acvariu fuseseră însă atît de mari, încît Bulat slăbi cîteva kilograme ; își pierduse cu desăvîrșire pofta de mîncare și, căzut într-o criză de misticism, se înfățișă spășit la Ghedeon. Încercă un fel de mărturisire din care se opri îngrozit, înțelegînd că se dădea în vilag. Pe urmă îl urî pe popă cîtva timp. Se pare că rugăciunile date canon și mătăniile, în urma cărora își julise genunchii de betonul pivniței unde se ascundea să le facă, se dovediseră tămăduitoare pentru „sufleții" săi. Peștii încetară să mai pleznească, să-și arate burțile despicate, cu intestinul roșu plutind. De la o zi la alta, odraslele începură să se adapteze noii vieți. Bulat își înzeci rugăciunile și își dublă mătăniile, dîndu-și singur penitențe. În ziua cînd nu mai descoperi în bazinul cel mic nici un „sufletel" mort îl înjură aprig pe Ghedeon, dorind astfel să vadă reacția forțelor cerești; nu exista nici o forță, peștii înotau și se zbenguiau ca niște draci împieliați. Bulat își zise că are să i-o plătească falsului preot pentru că îl obligase la slăbiciuni de care nu se știuse în stare.

După o ploaie amestecată cu nisip roșu, epidemia se cuibări din nou în bazinul mic. Nu supraviețuiră decît vreo zece exemplare. Bulat își făcu din nou drum, ca din întîm-

plare, pe la schitul din pădure... De data asta se rugă fierbinte să-i fie salvate „sufletele" și Ghedeon, neștiind despre ce e vorba, se lăsă înduioșat. După cuminecătură, își îngădui să se îmbete cu Bulat din țuica adusă. Atunci Bulat îi spuse că peștii îi erau trimiși de Dumnezeu și că aveau o menire sfîntă de vreme ce le făceau bine rugăciunile ; ca dovadă, numărul mare de urmași. El stătuse ore în șir lîngă ouă, ca să urmărească metamorfozarea lor în vietăți. Se închină cînd înțelese că, după un anumit timp de clocire în apa călduță, ouăle erau înghițite de masculi apoi eliminate sub formă de peștișori. Un singur ou se pierduse în măruntaie, restul se transformaseră în fire de praf, vii. Acum stăpînea „sufletele" din trei generații. Pentru ele construise cele trei bazine în aer liber. Bulat avea totuși o neliniște : prinzînd un peștișor în cangioc îi văzuse dinții ascuțiți, de fierăstrău ; vietatea încerca să se elibereze, mușcînd plasa de metal. Se temu și se bucură totodată. Lăsă peștele cu grijă în bazinul mare, apoi luă dintr-o traistă de pînză, aflată în apropiere, cîteva broaște și le aruncă în îngrăditura pentru mezini. Apa începu să spumege apoi, în cîteva clipe, se liniști. Rar se mai vedea cîte o mișcare fulgerătoare la suprafață și pielițele de culoare albă, rămase deasupra, dispărură și ele. Celelalte două crescătorii nehrănite începură să se agite. Bulat studie reacția peștilor flămînzi. Cocoțat pe o ramură groasă de salcie, deasupra modestei rezervații, observă cum „sufleteii" de mărime mijlocie se grupează în părțile laterale, păzindu-și eventuala pradă de dușmanii aflați în celelalte îngrădituri. Lăsă o crenguță cu cîteva frunze spre luciul apei, dar peștii nu se lăsară înșelați. Doar unul făcu o săritură, se agăță cu dinții de ramul fragil care căzu secționat, cu pește cu tot, în apă. La scurt timp, verzitura apăru la suprafață cu frunzele neatinse. „Nu le plac vitaminele", își spuse Bulat. Voi să coboare. De la înălțimea la care se afla zări ceva mișcîndu-se printre trestii, parcă o rochie înfloratâ. Scoțînd o înjurătură, nu mai pierdu vremea și sări pe verdeața moale. Ascunzîndu-și traista, cangiocul, haina de ploaie și un cuțit de vînătoare la rădăcina sălciei, se ascunse și el. Mai bine de o jumătate de ceas nu apăru nimeni în poieniță. Nemulțumit că putuse fi descoperit atît de ușor, se retrase prin altă parte a păpurișului spre cărarea principală. Cu mîinile în buzunare, ca și cum s-ar fi întors de la

plimbare, începu să fluiere o melodie. Nu văzu pe potecă nici urmă de rochie înfloratã.

Cărarea se lărgea, peste cîteva minute avea să intre în drumul pietruit încă de la începutul existenţei şantierului. Bulat cercetă în stînga, în dreapta. Nu se vedea urmă de om. Crezu că avusese vedenii. Era pe punctul de a face calea întoarsă şi ar fi făcut-o dacă la marginea lacului n-ar fi observat o valiză galbenă, deschisă, iar în spatele ei un cap blond. Musafira avusese timp să se dezbrace şi să-şi pună costumul de baie. Acum căuta cine ştie ce printre lucruri. Nu voi să dea buzna. Nu din jenă. Nu voia să sperie femeia ridicată în picioare, al cărui mers săltat, pe vîrfuri, deşi era desculţă, îl făcu să zîmbească. „Uite ce mică e şi cu toate că e singură, vrea să pară mai înaltă", îşi mărturisi Bulat, fluierînd.

Fata tresări. Nu se pierdu cu firea, văzîndu-l. Călcă mai departe, aruncînd bărbatului proţăpit în drum o privire prietenoasă. Bulat voi să înceapă discuţia ; era firesc, ca om al locului, să o întrebe pe străină ce căuta acolo. Nu mai avu timp.

— Ascultă nene, drumul ăsta pe care vii mata duce la un schit sau la o catedrală ? Eu sînt Adelaida Jigău, prietenii în bătaie de joc îmi zic Aida. Zi-mi pe nume şi mai ales dă-mi răspunsul cerut, pe-aici oamenii sau sînt muţi sau n-au mai văzut femei în viaţa lor !

— Dar ce-aveţi cu schitul ? întrebă la rîndu-i, aproape răstit, Bulat, suspicios, mai ales că drumeagul spre lăcaşul lui Iova Ghedeon începea din spatele clădirii fostei administraţiii, nu de acolo de unde se aflau ei...

Din locul unde se găsea fata şi pînă la clădire era mai bine de un kilometru.

— Nene, eu m-am recomandat, s-ar cădea să-ţi spui numele, zise cu obrăznicie Adelaida şi, legănîndu-şi şoldurile mici, se apropie de bărbatul rămas împietrit în cărare.

— Bulat, Bulat Ion mă cheamă, se spovedi rapid Ion, neputîndu-şi lua ochii de la forma picioarelor femeii : un fel de opt prelungit şi închis la genunchi.

— Eu la toţi le dau un nume, nu te superi, nu, că-ţi zic nene. Eşti cam de vîrsta lui Ionas, pe el îl caut. Un boşorog cu burtă de cămilă mi-a zis că e la schit... Ce să caute Ionas la schit ? comentă tot Aida şi prinse între degete un fir de iarbă pe care şi-l duse, după ce-l mirosi, la gură.

Bulat nu-și putea lua privirile de la ochii ei. Adelaida, dîndu-și seama de încurcătura bărbatului, se răsuci, își acoperi fața cu mîinile, apoi din nou se întoarse spre Bulat. Acesta deschise gura de mirare. Ochiul stîng, verde înainte, devenise albastru, cel albastru luase culoarea primului, adică se înverzise... Acum ochii păreau mai lucioși, mai ales că rimelul cu care erau vopsite genele contrasta cu culoarea lor...

— Te-am făcut praf, așa-i ? Și lui Ionas i-au plăcut ochii mei... Dacă nu se uita la ei, nu mă vedea pe mine, așa m-a descoperit. Pînă la urmă, m-a plăcut. Nene, cred că și ție îți plac...

Bulat nu știu ce să răspundă... Întotdeauna se simțise mic și neajutorat în fața femeilor tinere, din acest motiv preferase să nu aibă de-a face cu ele. Numai maică-sa era de vină. Ca să devină bărbat, îl încurcase de copil cu o vecină de vîrsta ei. Bulat își zisese că dacă asta era dragostea, atunci se putea trăi și fără ea. Nu regretă faptul că se putea lipsi de femei... O fată ca Adelaida nu văzuse însă niciodată. Hocus-pocusul făcut cu ochii îi tăie spaima și zîmbi căprește, apoi rîse, cu întreruperi, nesigur că rîsul pe care-l auzea în urechi era rîsul său. Da, el rîdea. Ca să se convingă, mai rîse o dată.

— Rîzi frumos, nene... Văd că-ți place de mine, din primul moment am observat, dar să știi că eu țin la Ionas... Sînteți prieteni ?

— Îhî, se mulțumi să spună Bulat... E la schit, l-am văzut. Numai că schitul e în partea cealaltă, pe după clădire... Treci o parte de baltă, apoi se face un drum...

Tăcu. Ce rost avea să-i explice unde vine lăcașul lui Ghedon, cînd ea era în costum de baie în fața lui și la un kilometru distanță de clădire.

— Cameniță v-a spus de... El are burtă de cămilă și bretele cu care ai putea să prinzi o șea, pe sub burta calului...

— Așa-l cheamă, Cameniță ?... Pe dumneata, nene, te cheamă Bulat, pe ăla Cameniță, pe Ionas... Doamne, ce nume... De unde le-ați cumpărat ? Hai, nu vrei să stai cu mine la soare ? Pînă acolo n-am de gînd să mă duc... Te superi dacă nu mă duc ? Și pe urmă, să știi, eu sînt complet necredincioasă... Dacă ar fi existat Dumnezeu, cît m-am rugat de el, m-ar fi luat un arab și aș fi fost acum în lumea celor o mie și una de nopți... Simt că ceva nu-ți convine, sau poate nu-ți mai plac....

În loc de răspuns, Bulat rîse şi se îndreptă spre bagajul fetei. Aida îl urmă, călcînd pe vîrfuri. Ajunsă la valiză, îşi încălţă pantofii cu toc înalt şi, ca să fie observată, luă o piatră de pe mal. Aruncă cu ea pe deasupra luciului de apă... Piatra se lovi de lichid, se săltă, de şapte ori la rînd, pînă ce ajunse să se scufunde.

— Eu m-am născut pe malul unei ape. Scuipam pe piatră cum scuip acum. Şi Adelaida, după ce umezi cu scuipat piatra plată, o aruncă cu mai multă forţă decît o făcuse prima oară. Unu, doi, trei... de nouă ori... Pun pariu că nu ştii să arunci ca mine, zise ea, şi se lungi pe prosopul întins lîngă poşetă. Nu-şi scoase pantofii din picioare.

— Cred, domnişoară Jigău.

— Zi-mi Aida, ţi-am spus, nu mă simt deloc jignită şi pe urmă nu-s mai bătrînă decît tine... Cîţi ani ai ?

Lui Bulat nu-i plăceau întrebările directe sau neaşteptate. Aceasta era directă şi nici nu se aşteptase la ea. Se mulţumi s-o privească pe Adelaida pe sub sprîncenele stufoase, împreunate la rădăcina nasului, apoi se puse pe rîs, arătîndu-şi dinţii cu strungăreaţă. Faţa îi deveni, datorită dinţilor, cu mult mai plăcută şi Adelaida, ţinînd în continuare verdele ierbii într-un colţ al gurii, rîse săltîndu-şi un picior de la genunchi în sus. Flecul de la toc era mîncat, pielea cu care era învelit metalul se răsucise în sus, lăsînd să se vadă aluminiul din care era confecţionat.

— Treizeci şi patru, spuse Bulat, cu ochii la toc şi înduioşat de sărăcia fetei.

Îi era milă de oamenii cu tocurile scîlciate, mai ales cînd era vorba de femei. Şi celălalt e la fel de tocit, observă Bulat.

— Ce tînăr eşti ! Pari mai tînăr decît anii pe care îi ai ! Zău, nene, eu nu ţi-am dat mai mult de douăzeci şi cinci... Climatul ăsta, mi-am dat seama de cum am trecut de baraj că în aer pluteşte ceva străin, parcă aş fi într-o grădină tropicală, pe cuvînt. Ăsta a fost motivul pentru care am preferat să mă dezbrac decît să mă duc la mînăstirea aia, cu toate că intenţia mi-a fost să dau de Ionas... Mi-a spus domnul ăla cu burtă de cămilă că aici sînteţi numai bărbaţi. Cînd mi-a spus, zău, nene Bulat, m-am înroşit, nici nu ştii ce mişto e să te afli înconjurată numai de masculi.

Bulat nu înțelese la ce anume se referea Adelaida. Dădu din cap, așa era cum zicea ea, ce-l costa să nu fie de acord ?

— Eu am fost secretară, adică mai sînt, dar dacă o să-mi placă aici și Ionas o să vrea, rămîn cu voi. Ador clima asta. Am tușit tot timpul, acum însă nu mai tușesc. Și Adelaida Jigău se forță să tușească, fără rezultat însă. Doar fața i se înroși în urma efortului, și la fiecare nouă încercare sînii, cu sfîrcurile ascuțite, săltau sub sutien. Bulat se bucură copilărește de jocul femeii.

— Și tu ești inginer ? întrebă ea, continuînd să-și ridice cînd un picior, cînd altul în aer, în timp ce-și căuta în poșetă o țigară. Am să-mi aprind o mărășească, de-al dracului și să vezi că tot n-am să tușesc.

— Sînt inginer hidroenergetician, spuse el, în vreme ce Adelaida își aprindea țigara. În geantă se vedeau mai multe pachete de Mărășești.

— Uite, nu tușesc, ți-am spus, cred că din cauza climatului faceți voi atîția pureci aici... Vă place, nene, trageți chiulul, mamă, mamă... Știi, își aduse aminte Adelaida, cînd veneam, m-am întîlnit pe șosea cu niște camioane încărcate cu mobilă. Voiau să treacă spre oraș, dar nu-i lăsau, cred că cineva păzea ieșirea. Am înțeles că erau bejenari, pînă la urmă au fost obligați să se întoarcă... M-a luat și pe mine unul, stăteam pe un fotoliu, femeia lui tricota în hurducăturile mașinii și înjura că nu erau lăsați să scape de potop... Auzi, potop... Cică barajul ar fi pe cale să crape și apa... Păi ce, ăsta-i baraj să crape ?... M-am uitat o oră la el, crapă omenirea, dar el... Nu țin minte să te fi văzut la facultate la noi. Sau ai făcut-o în altă parte ! avu îndoieli Adelaida, convinsă că pe cei care învățaseră la „noi“ trebuia să-i știe.... Eu îs mai mare ca tine, nene, cu niște luni bune, spuse ea rîzînd, în vreme ce cu mîna liberă își maltrata un coș aflat între perii argintii și fini crescuți deasupra buzei superioare și își turnă puțină colonie pe locul unde piela se înroșise. Eu pe toți foștii și actualii studenți îi știu,... Nu trece unul pe lîngă mine să nu se uite la ochii mei și dacă se uită, pînă îmi dau seama de ce se uită, le reține fața. Așa am cunoscut sute de nătăfleți, dar pe tine nene, nu te-am filat... Înseamnă că n-ai făcut la „noi“... Pe Ionas îl țin minte, el a venit de la drept, cu toate că nu vrea să recunoască... Îi place să facă pe nebunul ! Nici

nu-ți dai seama cît îi place... Mie mi-a căzut cu tronc de prima oară cînd l-am văzut, numai că el zice că nu m-a zărit în viața lui. Mincinosul...

Bulat era vesel, uitase de cele trei țarcuri cu pești, uitase de toate ; se simțea bine lîngă fata asta „haioasă" cum îi zise în gînd. Nici umezeala parcă nu mai era atît de pătrunzătoare, nici soarele prea puternic ; permanenta lui transpirație, neurovegetativă cum îi spusese omul cu burta de „cămilă", se evaporase. Se miră cînd își duse mîna la fruntea veșnic broboni tă ; era uscată, netedă.

Ar fi vrut să-i spună fetei ceva frumos, un lucru deosebit, în orice caz interesant, chiar inteligent dacă s-ar fi putut... Trebuia să se grăbească ; Adelaida își aprinsese țigara, pufăia semiplictisită, așteptînd o vorbă, aștepta poate gîndul lui, mult căutat ; și Bulat se dădu de ceasul morții să inventeze ceva.

— Aș da mult să fii fericită, domnișoară, spuse el ; nu-i veni pînă la urmă să creadă că erau vorbele lui, îi izvorîseră din inimă, îi veni să scîncească cînd le repetă în minte pentru a treia oară... Da, într-adevăr ar fi vrut să fie fericită. Măcar tot atît de fericită cum era el ; parcă deasupra lui coborîse din înalturi un înger și îi șoptise cuvintele de care se emoționase cînd le auzise, mai mult decît ea.

Se auzi clipocitul apei ; Adelaida își duse o mînă streașină la ochi. Grupul de înotători își făcuse din nou apariția undeva în larg, la mare distanță. Caschetele albe li se zăreau ca niște păsări plutitoare. Fericirea lui Bulat se strică, nu putea suporta în preajmă pe alții mai mulțumiți decît el. Că înotătorii erau veseli, nu era greu de ghicit ; acum înotau dezordonat, se hîrjoneau, formația își pierduse din unghiul ascuțit în care înaintase pînă atunci, albul caschetelor se amesteca, se auzeau chiar cîteva chicoteli, repede reduse la tăcere de o voce baritonală.

— Ce minunat trebuie să fie acolo, zise Adelaida, lungînd acel acoloooo neînchipuit de mult.

Ca să nu piardă nimic din spectacolul din larg, își duse cealaltă mînă în dreptul sprîncenelor...

— Și eu știu să înot.

Adelaida se ridică și, aruncîndu-și pantofii din picioare, voi să se îndrepte spre apă.

— Nu-i voie, domnișoară ! Aici unde sîntem, paza te poate lua la ochi, oricînd.... Descreierații ăia sînt la cîțiva kilometri

depărtare, liniștea apei, contrastul dintre negrul de aici și strălucitorul de dincolo, face posibilă... Te rog eu, nu te du, te rog din suflet... Îți promit că în curînd n-ai să-i mai vezi, de ce să-ți strice ei bucuria asta de pe mal, fericirea de care am vorbit...

— Chiar, nene, că mi-au stricat-o ! Dar malul celălalt nu se vede ! Parcă ar arde un foc acolo sau ce dracu, mi-au dat lacrimile, dar de văzut...

— Nu se poate observa ceea ce nu există, domnișoară Adelaida. Inginerul Stavropol ne-a explicat că tot ce vezi mata acum e o iluzie optică ; a prezis-o încă înainte de inundare ; strălucirea de care vorbești rezultă din contrastul culorii rocilor. În lac se formează o oglindă uriașă și prin refracție lumina capătă întinderi nebănuit de mari. Apa la fel...

Bulat era mulțumit de felul cum vorbise : fusese cursiv, nu se poticnise.

— Nene, dumneata ești fericit ? întrebă Adelaida, întorcîndu-se spre prosopul abia părăsit, după ce înțelese că înotătorii erau prea departe ca să-i mai poată zări... Cînd i-am văzut pe ei, parcă înotam eu, în timp ce tu, nene, te întristai. De ce te-ai întristat ?

— Fericire, repetă Bulat ca pentru el. Ca să fiu fericit trebuie să fac ceva de seamă ! Nu se poate să fim fericiți, de-a valma, toți ! Unde am ajunge dacă fiecăruia i-ar fi dată fericirea fără să aducă societății binefacerile de care ea are atîta nevoie... Eu sînt pe cale să-i dăruiesc ceva deosebit, dar pînă atunci nu pot să fiu fericit.

Rîse din nou, înțelesese din privirile ei că tonul spuselor lui fusese prea sobru. Adelaida se speriase, altfel nu și-ar fi prins fusta peste talie și n-ar fi legat-o cu șnurul de aceeași culoare albastră.

— Eu aș interzice fericirea superficială, domnișoară ! N-aș lăsa decît fericirile adînci... Barajul acesta este pentru mine suprema bucurie... Fericirea noastră constă în a-l păzi ca ochii din cap, să nu apară în el nici cea mai mică defecțiune de ordin tehnic... Defecțiune interioară, se înțelege, pe dinafară nu ne facem probleme, n-are cum să i se întîmple nimic, e păzit. Înotătorii ăștia nu mi-au plăcut niciodată, oricine poate, de la o anumită distanță de baraj, să facă baie...

Cu toate astea te întreb, dacă unul dintre ei are un aparat special, se apropie de...

Bulat nu mai pronunţă substantivul, atît rămăsese de perplex din cauza posibilităţii îndeplinirii propriei lui idei... Da, într-adevăr, dacă unul dintre ei... Nu, n-avea cum... Plasa de metal păzea barajul pînă la adîncimea de patruzeci de metri... un om n-avea cum să... Bulat respiră liniştit. Zîmbetul îi reveni pe faţă...

— Nici nu ştii, domnişoară Adelaida, ce piatră mi-am luat de pe suflet ! Singur mi-am luat-o.... Părerea mea este să te întorci la clădirea de unde ai plecat. N-aş vrea să mă vadă Ionas cu dumneata. Eu îmi respect prietenii...

— Mă, nene, ce de cuvinte spui pentru o prostie ! zise ea şi-l privi pe Bulat dispreţuitor.

Răutatea lui Bulat împotriva înotătorilor, ivită din senin, nu-i plăcuse.

Soarele se ascunse sub o perdea subţire de ceaţă. Căldura deveni apoasă şi Adelaida simţi nevoia să-şi aerisească pielea de la ceafă, săltîndu-şi coama blondă cu o mînă apoi, răsucind-o, şi-o legă cu o bentiţă. Îşi făcu din păr o coadă groasă, ca un fuior.

— Mă, nene, dacă şi aici unde am crezut că e raiul pe pămînt sînteţi răi, atunci... Am fost de faţă într-o zi cînd Ionas a stat de vorbă cu un profesor, mai mult un literat decît profesor. De-atunci n-a trecut o zi fără ca ăla să nu-mi dea telefon şi să mă întrebe dacă m-am văzut cu cavalerul Bunei Speranţe ! De ce i-o fi zis aşa lui Ionas, poţi să-mi crăpi capul, tot n-am să pricep... Măgarul de profesor mi-a dat de înţeles că nu-i sînt indiferentă ; într-o seară m-am trezit cu el la mine, fără să mă anunţe în prealabil. Mi s-a aşezat în genunchi, adică, vezi doamne, el de mult mă avea la suflet, dar numai întîlnirea în trei l-a făcut să-şi dea seama de înaltele sentimente ce mi le poartă !

Şi Adelaida Jigău îşi înălţă o mînă în sus, cu degetele resfirate graţios, ca o balerină, lăsînd să i se ghicească sub braţ perii, incredibil de negri în comparaţie cu părul de pe cap.

Bulat se uită la ghiocul atrăgător şi-i păru rău cînd femeia îşi readuse mîna în poziţia de la început, apucînd cu ea o altă ţigară.

— Ţigările astea de la el le am, zise, lungind elul în bătaie de joc. Nu venise profesoraşul literar cu mîna goală, pe lîngă un calup, a adus şi-o votcă. M-a apucat o dulce scîrbă cînd am priceput că intuiţia mea n-a dat greş ; tipul se grăbise nu pentru că avea nevoie de mine. Venise cu speranţa că, văzîndu-mă cu Ionas, puteam afla cine ştie ce... Ce puteam afla eu de la Ionas, care nu prea ştie nimic despre el ? Tu ştii, nene Bulat, că Ionas nu are habar ce lapte a supt de la mă-sa? După ce profesorul şi-a dat cravata jos, cu toate că eu nu-i dădusem nimic de înţeles, m-a întrebat, pe un ton aproape rugător, de cînd îl ştiam pe Ionas ? după ce s-a despărţit de el la facultate, nu mi-a povestit nimic despre viaţa lui ? I-am păstrat ţigările, votca ; i-am dat cu tifla, zicîndu-i că trebuia să vină un boxer la mine... A plecat val-vîrtej, uitîndu-se urît, cum te-ai uitat tu, nene, la ăia care se zbenguiau în apă... Păi eu am citit în cărţi că la noi ura a fost abolită.

Adelaida îşi schimbă pantofii... După îndelungi căutări îşi scoase din valiză o perche de sandale cu două barete de culori diferite, culoarea ochilor.

— Caracteristicile de deformabilitate şi de forfecare ale rocilor au fost determinate prin numeroase măsurători „în situ", în galeriile săpate pe maluri, în puţul adînc şi în galeria de sub albie...

Bulat se opri, zîmbi la fraza pur tehnică rostită din dorinţa de a schimba subiectul.

— Mă, nene, te crezi deştept ! Să ştii că eu sînt mai deşteaptă de zece ori decît tine şi Ionas, amîndoi luaţi la un loc... Eu am cumpărat o maşină de calculat, toţi banii mei de secretară i-am adunat pentru ea. De-a dracului, am cumpărat-o, ca să-mi verific mintea. Am demontat-o, fără să numerotez nici o piesă şi după două săptămîni am montat-o la loc, adăugînd cu ajutorul unor tranzistori încă două circuite. Maşina merge perfect... Vrei s-o vezi ?

Adelaida scoase de la fundul valizei, învelită într-o cutie de tort, o maşină de dimensiunile unei plăci de patefon cu o claviatură sofisticată. Rîse, cînd îl văzu pe Bulat înmărmurit.

— Şi cu toate astea, mă nene, n-am putut intra la facultate. Ai înţeles ? Dar ca să-ţi dovedesc că sînt deşteaptă, vreau să-ţi spun, nene, că în alt an am dat, fără nici o pregătire, la

drept. Am reușit, dar n-am vrut să rămîn, mie îmi plăcea electronica și am preferat să rămîn secretară la un electronist curat ca lacrima... Și tu faci pe inginerul, pe deșteptul, cu mine... Păi, nene, mie îmi vorbești de lunecarea construcțiilor, păi eu toate astea le-am fumat de mult... Eu am venit aici cinstită, mă nene, pentru amărîtul ăsta de Ionas, că mi-a deschis o poftă de viață de te doare capul. Și Adelaida rîse îndelung, în timp ce mîinile dibace apăsau fără pauză pe claviatura modestului computer... Păi dacă plec cu Ionas, cumpăr unul din generația a treia, îl demontez și-l montez, într-un an învăț cinci limbi aplicative, el două, e mai greu de cap.

— Adică ai vrea să pleci cu Ionas, asta ai vrea ? Pentru asta ai venit aci, așa-i ? întrebă Bulat, dar Adelaida se mulțumi să tragă din țigară și să cotrobăiască în valiza mare cu mîna cealaltă... Dădu peste votcă.

— Ca să vezi că nu te mint. De deschis n-o deschid, numai în prezența lui Ionas o fac...

— Și o să-i spui și lui, domnișoară, cum a venit profesorul la dumneata ?

— Ți-am spus să-mi zici Aida, așa îmi spun prietenii în bătaie de joc, dar eu nu mă supăr, sînt superioară, nene... Bineînțeles c-am să-i spun, adică de ce nu i-aș spune ?

Se văzură spicele trestiilor din apropierea cărăruii mișcate brutal, apoi se auziră pași grei lipăind prin ochiurile de apă. În poieniță își făcu apariția Ionas, cu pumnii strînși. Se uită încruntat la cei doi. Încercă să zîmbească, fără să reușească, buzele se întinseră peste dinți, dar în locul bucuriei pe care dorise să o afișeze, nu putu decît să îngîne...

— De ce-ai venit, Ida ?

Adelaida se răsuci spre el, apoi se ridică și-i sări în brațe, îndoindu-și picioarele de la genunchi.

— Cum mi-ai zis, Ionas ? Cum mi-ai zis ? Te rog, repetă...

Ionas nu voi. Dimpotrivă, încerca s-o respingă, fără brutalitate, ca și cum gestul de tandrețe al fetei l-ar fi descumpănit.

— Merita, mă, să vin numai pentru cum mi-ai zis ! Ai auzit și tu, nene Bulat, că mi-a zis Ida ! Păi mie nimeni nu mi-a spus așa ! Înseamnă că și tu te-ai gîndit la mine.

— Saie... Saie Cameniță mi-a zis că ai luat-o în partea asta. Tot el a adăugat că încă de azi dimineață și Bulat e aici.

— Şi ce, ţi-a fost frică ? Păi o femeie dacă nu vrea, nu vrea şi pace. Nenea ăsta, care zice că ţi-e prieten, s-a purtat ca un dulce.

— Ida, de ce-ai venit ? întrebă din nou Ionas.

— Ca să te văd, dragul meu. Să mă iubeşti... Pentru asta a venit Ida ta...

11.

Din apropierea barajului deversor, Stavropol privea în depărtare. Soarele se căznea să apună. Razele lui topeau lacul şi, între luciul apei şi astrul ceresc, se clădise o punte ; pe acea punte urcau privirile inginerului. Cu toate că oamenii de pază ştiau cine se află lîngă pila numărul şapte, o cercetau totuşi. Dar inginerul, încremenit lîngă balustradă, nu dădea nici un semn că ar fi avut de gînd să facă ceva cu cele două bucăţi de tablă, mari de patru metri pătraţi. Tabla o adusese Stavropol cu un cărucior ; la un capăt de ham trăsese Mutul, la celălalt, stăpînul. Sub tablă, ascuns privirilor, se afla un mosor cu un cablu de oţel, gros cît o sîrmă obişnuită, rezistent însă şi uşor manevrabil. Paznicii nu pricepuseră prea bine ce avea de gînd inginerul cu echipamentul jucărie, dar Stavropol îi asigură că voia să facă doar o mică experienţă. Il lăsară în plata Domnului, cu toate că un paznic tînăr dădu din cap ; nu-i plăceau experienţele, el se afla acolo ca nimeni să nu se apropie de construcţie...

Ceasul seismograf, din buzunarul lui Stavropol, începu să ţiuie. Îl scoase şi-l privi neliniştit. Acul fin se mişca din nou, aşa că se grăbi să-şi pună ideea în aplicare.

Experienţa se anunţa simplă. Voia să afle forţa cu care era lovit barajul şi obiectul ce se încăpăţîna să-l lovească. Tabla era găurită în cele patru colţuri ; Stavropol pregătise în cărucior toate uneltele de trebuinţă ca să nu piardă timp. Lucrase cîteva zile în magazia de lîngă grupul sanitar ; întîi construise o machetă, apoi făcuse calculele necesare, în funcţie de ele topi bucăţile de plumb, pentru ca undele longitudinale să-i împingă bucata de tablă exact în dreptul fisurii

din interiorul barajului. De la locul unde apăruse pata albastră pînă unde voia să scufunde tabla, distanța arăta a fi ceva mai mare de douăzeci de metri. Nu era o problemă să coboare tabla și contragreutățile cu ajutorul cablului sub plasa de protecție. Dacă cel ce izbea cu atîta regularitate era un animal, atunci tabla avea să fie lovită, cu siguranță. În schimb, dacă pătratul de tablă, aflat la locul stabilit, înceta să fie atins, concluzia nu putea fi decît una : în adînc, o minte omenească, dușmană, punea la cale ceva împotriva trudei lui de-o viață. Nu voise să știe nimeni ce intenționează să întreprindă. Numai lui Bică Stupariu, șeful paznicilor, îi povestise ; acesta se mulțumi să ridice din umeri ; era bucuros dacă marea construcție, aflată în grija sa, se bucura de o proteguire în plus.

Stavropol aștepta apusul soarelui, atît cît putea el să apună ; se străduia în același timp să se nască și să moară, moartea se consuma incomparabil mai chinuit, altfel limbile roșietice, umede, n-ar fi străpuns fîșia de cer dintre cei doi munți. Stavropol voia să evite ca razele să se reflecte în tabla galvanizată, curățată, ca să nu emane nici un miros, dată apoi cu o soluție sensibilă ; orice urmă de lovitură ar fi rămas întipărită la cea mai mică atingere. De pe acum inginerul se bucura de reușita experienței aflate încă la început.

La capătul drumului ce lega barajul de mal, printr-un strat gros de argilă, pardosit cu pămînt și îmbrăcat în ciment pe ambele laturi, cineva cu o voce pițigăiată se certa cu Bică Stupariu care răspundea rar, cu vocea lui de bas. Se opunea ca inginerul să fie deranjat. Cu toate acestea se petrecuse ceva neobișnuit, altfel Vugnar, însoțit de Calafat n-ar fi trecut de cea de a doua barieră unde un paznic tînăr îi salută ceremonios, după ce ascultă în aparatul minuscul, prins pe piept, ordinele lui Stupariu, aflat la postul principal de control.

Vugnar înainta primul, încercînd să-și desfacă din mers cravata incomodă ; la acel ceas căldura era sufocantă, iar umezeala din aer se lipea de trup ca un albuș de ou.

— Trudim, trudim și nu spunem la nimeni. Ce zici Calafat de atîta abnegație, extraordinară, nu ?

Calafat se mulțumi să-și treacă servieta din mîna stîngă în dreapta. Voise să se uite la ceas. Era trecut de zece, mai exact era ora douăzeci și două și patru minute și Calafat își

propuse să consemneze în carnet cu exactitate locul și timpul întîlnirii, pentru a da raportului lui Vugnar precizie.

Stavropol îl știa foarte bine pe bărbatul chel, cu pungile duble sub ochi. Noutatea era alta. Niciodată Vugnar nu adusese calmul, dimpotrivă, cînd apărea el spiritele se nelinișteau. Sub zîmbetul lui curtenitor totdeauna se ascundea altceva. Pe vremea cînd făcuseră cunoștință, Vugnar nu avea însoțitor, ca acum, semn pentru Stavropol că inginerul cu problemele speciale își consolidase poziția. Sau dimpotrivă, bătrînețea era de vină, superiorii prevenitori punînd lîngă el un sprijin tînăr și viguros, pe Calafat.

— Așteptam apusul soarelui, domnule Vugnar, răspunse Stavropol calm.

Strînse mîna molatecă și asudată a lui Costin și cealaltă, uscată și feminină, a tînărului inginer.

Stavropol privi tabla de pe cărucior, apoi se uită la Calafat. Plictisit, își dezbrăcă haina și se așeză pe bordura de beton, nu înainte de a pune batista sub pantalonii largi, dublați cu piele la fund.

— Ce aer, domnule, ce aer ! Ce zăpușeală, domnule, ce zăpușeală ! mormăi Vugnar.

Și, scoțînd din buzunar o altă batistă, își șterse gîtul umed, gușat.

— Te-am căutat, domnule Stavropol, te-am căutat, am fost chiar pînă la Ghedeon. În ultima vreme toți vă faceți drum la el... Un simplu calcul îmi spune că de pe acest șantier s-a furat nu glumă, numai schitul necesitînd... Cît a necesitat, Calafat ? întrebă Vugnar, nevoind să pronunțe singur cantitatea de beton și fier furată pentru lăcaș.

— Patru mii de metri cubi de beton de două sute, peste cincizeci de mii de kilograme de armături... opt mii metri cubi de...

— Nu, nu, Calafat, să nu exagerăm ! Armăturile sînt mai puține ! În partea de sus a cupolei ar mai fi fost necesare vreo două tone pentru o siguranță deplină a clopotului și a barei de susținere ! Și mie îmi plac, domnule Stavropol, lucrările solide, nemuritoare, ca să întrebuințez termenul preferat, cu toate că acel clopot... Mai ții minte cînd ne-am cunoscut, cum mi-ai răspuns ? se grăbi Vugnar să lase în plata Domnului clopotele. „Vreau o construcție nemuritoare !“ îl imită Vugnar.

Rîse îndelung, privind cele două bucăți de tablă unse cu rășină.

— A trebuit să fac eforturi supraomenești să-l conving pe Bică să-mi dea drumul, aici, unde dumneata vii fără nici o oprelişte. Stupariu mă știe, e același de pe vremea cînd eram ceva mai tineri, cu toate astea mi-a cerut delegația și dispoziția scrisă că am acces pe coronament... Mie, auzi, să-mi ceară mie ! se indignă Vugnar.

Calafat își scoase grăbit pachetul de țigări, ca să-și servească șeful.

— Vă rog, vă rog, fără... ! Jarul țigării poate fi interceptat la fel de bine și de sus și de jos !

Și Stavropol arătă cu mîna spre adîncul apei, negre la acea oră, ca tușul.

— În privința lui Bică, să nu uitați, domnule Vugnar, eu am purtat răspunderea acestei construcții. Sufletește, o mai port și acum, cu toate că sînt un simplu pensionar... Am preferat să-mi petrec restul zilelor aici, unde mi-am trăit cea mai mare parte din viață, eu care...

— Da, da, mai știm și noi cîte ceva, domnule Stavropol. Avem memoria bună.

Ca să-i ajute memoria, Calafat deschise servieta și scoase de acolo un carnet cu scoarțe negre. Vugnar făcu un semn disprețuitor, n-avea nevoie de memoria carnetului, a sa se dovedea într-o zi bună...

— Ați fost un fenomen, domnule inginer șef, spuse Calafat ferm, dar înclinîndu-se subaltern ; Vugnar îl zdrobi cu o privire de plumb.

Calafat se dădu doi pași înapoi... Mutul își zbîrli blana de pe spate. Calafat se apropiase prea mult de pătratele de tablă și Stavropol se simți dator să-i atragă atenția.

— Stați acolo, domnule Calafat, e imprevizibil, cu oamenii imprevizibili...

— Auzi, Calafat, că noi sîntem imprevizibili ! Într-adevăr, domnule Stavropol, nu ești prea departe de adevăr... Nu vrei un sandviș cu țipar dat prin ou ? Ionas, cu tinerica lui proaspăt sosită, a ținut neapărat să ne facă deplasarea agreabilă, iar domnișoara Jigău ne-a urat „drum bun" în scurta noastră călătorie spre dumneata... Nostimă fată...

Calafat despachetă al doilea sandviș ; îl mirosi, i-l întinse lui Stavropol, dar acesta îl refuză, făcînd un semn semnificativ cu capul.

— Dumneata crezi, domnule Stavropol, că Ionas întîmplător mănîncă în fiecare zi țipar ?

Vugnar își privi inferiorul. Acesta se lansă într-o amplă expunere.

— Țiparul conține cea mai mare cantitate de fosfor, în plus o substanță nedepistată încă medical, dar ale cărei influențe sînt de netăgăduit în conservarea memoriei vii... Am aici cîteva analize temeinic verificate.

Și Calafat scoase alt carnet, de altă culoare. Grăbit, cu degetul udat între buzele bine conturate, dădu cîteva file și tresări găsind-o pe cea de care avea nevoie.

— Este unul din cei mai vechi pești, se pare că face parte chiar din specia care, cu milioane de ani în urmă...

Vugnar închise pleoapele. Era plictisit de noutățile știute atît de bine, subalternul nepermițîndu-și să emită opinii în afara celor cenzurate de el colegial...

— Lasă, Calafat, lasă, mai avem timp să determinăm concentrația de vitamine din acest pește... Al dracului de cald, mai adăugă Vugnar și brusc se lumină la chip.

Întunericul ce începea să domine împrejurimile îl bucura pe Stavropol, dar bucuria se domoli de la primele cuvinte rostite de Vugnar.

— Cu foarte mulți ani în urmă, o asemenea zăpușeală a anunțat o ploaie de pomină, nu se poate să nu-ți amintești de ruperea aceea de nori. Potop nu altceva...

Stavropol se mulțumi să privească orizontul. Atîtea ploi dezlănțuite trecuseră peste el încît nu știa cu exactitate la care anume se referea Vugnar. Îl deranja prezența acestui inginer, tocmai în ceasul cînd el avea nevoie să se concentreze asupra experienței și nu...

— Se vorbea că te plimbai atunci cu o femeie, domnule Stavropol, trebuie să recunosc, o femeie al dracului de frumoasă... Am remarcat-o după îmbrăcămintea albă, altfel poate nici n-aș fi băgat-o în seamă. Nu-i așa, Calafat, că femeile neinteresante m-au lăsat totdeauna rece ?

— Este foarte adevărat, șefule, dar sînt dator să vă mărturisesc că pe vremea aceea eram cu douăzeci de ani mai tînăr. N-aveam cum să remarc ceea ce dumneavoastră...

— Așa-i, n-aveai de unde să știi, Calafat ! Pe vremea aceea tatălui tău nici nu-i trecea prin minte că n-ai să rămîi țăran la plug... S-au transformat țăranii, mai adăugă Vugnar, din nou plictisit de cuvintele care n-aveau nimic comun cu gîndurile lui adevărate. Reveni la primele.

— Frumoasă femeie, la început am avut chiar senzația că e o iluzie, numai a doua zi spre amiază, cînd am trecut pe lîngă coronament, am văzut-o și am auzit-o vorbind... Accent... Da, da, ca să fiu mai exact... Și crezi, domnule Stavropol, că această experiență va lumina neluminata idee a lui Ionas de a descoperi în corpul barajului, neapărat, o defecțiune ? Am observat pe hîrtie că fisura seamănă cu un țipar spintecat, aflat în stare de convulsii.

Stavropol se mișcă de lîngă pila de care stătuse rezemat. Într-adevăr, semnul aducea cu un țipar pe care singur Ionas îl gîtuise după ce îl scosese din nămol.

— Ca formă da, dar numai ca formă, domnule Vugnar... Sînteți în cunoștință de cauză că orice corp viu, la presiunea uriașă a betonului, se transformă, se amestecă, se confundă pînă la urmă cu particulele cimentului... Colosul are o dublă presiune : asupra spațiilor din afara lui și asupra celor interioare. Ambele presiuni protejează... Culoarea, numai culoarea fisurii seamănă cu a țiparului, în rest...

— Și, mă rog, domnule Stavropol, de ce nu vă începeți experiența ? M-ar bucura să văd ce faceți cu...

Stavropol se mișca ferm. Nu mai avea nimic din lentoarea ultimelor secunde. Nici vocea nu îi mai era moale și gîfîită.

— Domnule Vugnar, mă deranjează prezența dumneavoastră la acest ceas, și nici n-am de gînd să întreprind nimic cît stați aici. Singurul martor viu al meu doresc să fie Mutul...

Cîinele se scutură. Cu pași moi se apropie de stăpîn. Ochii îi erau lucioși, verzi, răi, și Vugnar se temu un moment că bestia cu limba groasă și cu dinții ascuțiți n-are să poată fi ținută în frîu.

— Culcat, sună melodios vocea lui Stavropol, și cîinele se duse supus la locul de unde plecase.

— Mă rog, mă rog, dădu înapoi Vugnar, dacă vă deranjez... În orice caz, femeia era foarte frumoasă, domnule Stavropol ! O țin minte.

Rîzînd îi făcu semn lui Calafat. Cu servieta neagră sub braț, Calafat își urmă șeful, pășind în spatele său în același ritm.

Umbrele lor se pierdură pe digul de pămînt. Soarele încerca să se ascundă după coama muntelui. Cei doi îi furaseră lui Stavropol bucuria pentru ceea ce avea de gînd să facă. Rămăsese singur cu cîinele și supărarea stăpînului își făcu efectul și asupra patrupedului ; se gudura la picioarele inginerului, făcînd încercări disperate să schiaune, dar gîtlejul și coardele vocale îngroșate, cu elasticitatea pierdută, nu scoaseră nici un sunet. Ceea ce ar fi trebuit să iasă prin botul jilav i se citea în ochii cuprinși de o tristețe egală în intensitate cu a inginerului. Ce voise să insinueze Vugnar cu amintirea de demult și mai ales cît de mult știa despre legăturile lui cu femeia în alb ? Simple supoziții, Vugnar, grosolan ca întotdeauna, se interesa nu atît de meseria lui, de inginer supracalificat, ci de... Se plictisise de vara prea fierbinte a marelui oraș de unde venise și își aranjase un concediu, ascuns sub interesul stîrnit de pata depistată de Ionas. Dovadă pensulele și culorile țipătoare cu care picta Vugnar, plus lansetele și mulinetele lui Calafat, curățate cu o dragoste aparte și încercate zilnic, pe „uscat" la punct fix.

Se auziră pași grei de bocanci țintuiți ; dintr-o încăpere întunecată își făcu apariția Bică Stupariu, un om la vreo patruzeci și cinci de ani, greoi pînă în clipa cînd profesia îl obliga să fie activ. Atunci întreaga fizionomie i se schimba ; Bică Stupariu întinerea cu douăzeci de ani.

— Nu vă iubește ăsta, domn' inginer, îl auzii cînd trecu pe lîngă mine zicîndu-i celui tînăr... „Se preface că a uitat, că nu știe, las că-l fac eu să-și aducă aminte"... Am vrut să vă spun, dom' inginer, știți că vă respect și nu e seară să nu-i scriu neveste-mii de dumneavoastră... Îmi cere s-o informez zilnic ; eu îi scriu... Despre ce să-i scriu dacă nu despre plictiseala noastră, a tuturor și... Adică mi-am permis chiar să bag un fir polițist în scrisori, chestia asta cu semnul lui Ionas... I-a plăcut, a zis că niciodată n-am distrat-o așa de mult... Dintre toți cel mai mare respect îl are pentru dumneavoastră, ea îmi zice pe cine respectă și pe cine nu ; eu îi dau faptele și ea trage concluziile... Vugnar ăsta nu-i place, tocmai de aia l-am frecat cu legitimația cît am putut, cu toate că îl cunosc și nu era cazul să fac mare tărăboi cu...

— Mulțumesc, domnule Bică, deși îmi permit să-ți dau un sfat... Nu da în vileag prea multe amănunte, nu se știe niciodată cum pot fi interpretate și mai ales de cine... Desigur, nu mă gîndesc la soția dumitale, ea reprezintă discreția întruchipată, dar pînă nu descoperim cauzele adevărate ale acestui *nimic* supărător care, cum vezi, a început să te preocupe și pe dumneata, lumea străină s-ar...

— Puteți avea încredere, domnule inginer... Soția mea e nu numai un păzitor al meu, ci și al barajului, în general... Dacă v-aș arăta scrisorile, ați roși, așa de bine vă știe din spusele mele. Vă zice : „Ce mai face drăguțul de inginer", și Stupariu își șterse sudoarea apărută sub bărbia puternică... Poate aveți nevoie de ajutor... Nu văd cum o să vă descurcați singur. Tablele astea... Tamburul cu cablu... Plumbii... Eu, domn inginer, n-am auzit, ca să fiu cinstit, să trăiască pe aici pești așa de mari... Au fost cîndva în aval, acum... Nici n-au cum să urce pînă la noi...

— Nu, mulțumesc, domnule Bică, mă descurc singur. E chiar timpul să mă apuc de treabă. Cît despre ajutor, nu uita că Mutul trage cît doi oameni și e supus comenzilor mele...

— Cum vreți, domnule inginer. Și vă promit să fiu mai atent cu ce-mi iese pe gură, chiar foarte atent.

Bică Stupariu se întoarse spre postul de pază, lăsat pentru cîteva minute în grija subalternului mai tînăr.

— Nu i-ați mai văzut pe înotătorii ăia ? întrebă tot el, după ce făcu cîțiva pași... Am auzit că și-au mutat corturile la vale, spre coada lacului, ca și cum cineva ar ști unde vine coada, mai zise Bică și, salutînd, își continuă drumul, fără să aștepte răspunsul inginerului.

Soarele își arunca sulițele micșorate sub fierăstrăul munților din față în vreme ce Stavropol își pregătea uneltele trebuincioase pentru experiență. Mai întîi verifică seismograful și, cînd se convinse că loviturile continuau, își scoase haina și o așeză lîngă el. Ceasul cu cifrele fosforescente îl puse deasupra și, cu mînecile suflecate, cu nodul de la cravată desfăcut, se apucă de treabă. Mai întîi legă contragreutățile de belciuge, apoi, de celelalte două găuri ancoră cablul de oțel. Fixă mosorul de balustrada de metal, folosindu-l acum ca scripete. Tabla se ridică de pe cărucior pînă ce ajunse aproape de înălțimea pilei de beton. Mutul, știind de la repetițiile din baracă ce are de făcut, împinse tabla cu botul. O clipă,

Stavropol avu certitudinea că a scăpat ceva din vedere, bara de sus era aproape de bara de jos, ceea ce ar fi făcut imposibilă lansarea. Nu, nu greşise cu nimic. Cînd ea ajunse la nivelul barajului, Mutul se propti cu picioarele din faţă în tablă şi greutăţile de plumb o afundară în apa neagră, cleioasă. Mutul se uită la stăpîn. Cînd acesta îi făcu semn, se retrase lîngă cărucior, în aşteptarea celui de-al doilea moment. Mosorul scîrţîia uniform. Stavropol se mustră că nu unsese şi pîrghia de susţinere. Se opri din învîrtit. Aşeză piedica la scripete şi din găleata cu mărunţişuri scoase o sticlă de plastic şi unse metalul. Scîrţîitul încetă. Cablul se derula normal, urmînd mişcarea egală a mîinii lui Stavropol. Indicatorul de pe tambur arăta treizeci şi doi de metri. Tabla se apropia de locul unde barajul continua să-şi primească loviturile, înregistrate de acul seismografului. Stavropol puse piedica. Se şterse la încheietura mîinii drepte, udă de emoţia care îl cuprinsese. Mutul îl urmărea. Limba nu-i mai atîrna apoasă, prin dreapta caninului, cu toate că zăpuşeala din aer nu scăzuse, dimpotrivă, pe măsură ce cădea întunericul, se accentua.

Deasupra întinderii de apă o ceaţă rară se ridica din valurile abia ghicite. Negrul şi strălucitorul, la linia de demarcaţie, aflată undeva departe, spre stînga lui, se uniseră, născînd o a treia culoare, de un roşu pal. Stavropol se uită la cîine. Cîinele îl fixă, aşteptînd. Pe coronament se auziră paşi. Cîţiva doar. Apoi paşii se pierdură undeva deasupra lacului, ca şi cum omul ar fi trecut cu bocancii din betonul drumului pe un alt coronament, lichid, continuînd să-şi facă auzit mersul. Mutul alergă spre balustrada dinspre care urechea fină înregistrase un sunet cu mult mai important. Un peşte sărea din apă şi se afunda la loc, dar de fiecare dată trupul lui, după saltul făcut în aer, se micşora. Pînă la urmă peştele mai făcu o ultimă încercare să iasă din mediul în care îşi găsise adăpostul pînă atunci. Căzu înapoi şi, în vînzoleala ce urmă, în bulbucii spumoşi ai apei clocotite, nu se mai zări decît un ochi gelatinos, curînd omorît de întunericul sîngeriu. Mutul se întoarse. Ce se petrecea în apă îl interesa mai puţin. Pe drumul pe unde venise cu stăpînul său nu se anunţa nici un pericol. Stavropol, liniştit, desfăcu piedica. După încă un metru, simţi că de firul de oţel nu mai atîrna nimic. Văzu coarda de metal ţîşnind răsucită şi retrăgîndu-se în cercuri

spre mosorul de unde fusese desfăcută. Stavropol înlemni. Mutul alergă grăbit și stăpînul, involuntar, îl mîngîie între urechi. Cîinele se încordă. Nu intra în obiceiul lui Stavropol să-și arate afecțiunea în acest fel.

Inginerul nu-și putea explica ce se întîmplase. Învîrti de manivelă în sens invers și, cînd capătul cablului ajunse în mîna liberă, înțelese că ruptura era accidentală. Cablul avea cîteva fire mai lungi, semn că nu fusese secționat dintr-o dată. Presiunea apei nu putea fi de vină. Tabla, la acea adîncime, era incomparabil mai ușoară. Ce se întîmplase atunci ? Nu avea timp de răspunsuri pripite. Alături se găsea cea de-a doua tablă. Grăbit, îi legă contragreutățile, puse două șuruburi, în loc de unul, la belciugele unde prinse tabla de cablu și, pentru mai multă siguranță, înveli legătura cu o țesătură de sîrmă. Nu întîmpină nici o dificultate cu cea de a doua lansare care ajunse la cota verificată. Cincizeci și trei de metri. Se uită la ceasul seismograf. Limba se așezase cuminte la cifra zero, anunțînd în acest fel, în adîncul lacului, un calm desăvîrșit. Stavropol se retrase de lîngă balustradă. Umbra, cît ar fi fost de imprecisă, nu putea fi zărită din adînc. Privi îndelung și tot mai speriat cadranul fosforescent. Acul continua să stea la punctul inițial. Cele cîteva minute scurse, cu ochii pironiți pe ceasul de mînă, i se părură inginerului o veșnicie. În adînc, tabla rămînea nemișcată, cablul de care era atîrnată nu tremura. Stavropol lăsă acele ceasornicului în voia lor. Fără ele, timpul se scurgea mai ușor. Faptul că împletitura de oțel nu reacționa anunțînd atingerea așteptată, și nici seismograful nu ieșea din starea de lîncezeală nu însemna că experiența era ratată. Tăcerea adîncului însemna și ea un răspuns, și încă unul îngrijorător. Deci loviturile ușoare, dar neîntrerupte, se datorau unei ingeniozități umane, nu unui fenomen întîmplător. Luni în șir, de cînd Ionas dibuise pata din zidul barajului, și auzise zgomotele, confirmate apoi de aparate, calculase și răscalculase toate posibilele greșeli tehnice. Presiunea interioară a barajului putea produce frecări, transmise pînă la urechea omului, sau în fibra intimă a aparatelor de înregistrare, altfel de cum porneau de la sursă. Calculele erau perfecte, perfecte fuseseră de la început, și Stavropol, cînd ajunse definitiv la această concluzie, respiră adînc, ușurat. Computerele aduse mai tîrziu, și folosite de specialiști cu datele furnizate de Stavropol, încorporate în mă-

runtaiele betonului, dăduseră în cîteva ore aceleași rezultate la care el muncise ani de zile. Atunci, cine atenta la durata trudei lui ? Trudă pentru care renunțase la viață și odată cu ea la micile și marile bucurii omenești ? El nu avusese decît bucurii și necazuri tehnice, celelalte îi erau străine, le dușmănea din principiu chiar și numai cînd le simțea, ca Mutul, apropierea. Ce voia Vugnar. Ce căuta, după atîția ani, pe locurile pline de forfotă odinioară, de ce-i pusese întrebări ce ascundeau capcane, cînd esențialul în existența lui era curat ca lacrima ? Esențialul era betonul, fierul și noua construcție ce ieșise din ele. Și mai era ceva adăugat acelui zid, aparent fără simțire. Tocmai *simțirea* lui, jertfa acelei *simțiri*. Mîngîie cu palma udă curbura pilei, apoi își apropie obrazul de cenușiul rece al pietrei. Se auzea în ea mugetul adînc al apei, fantastica ei forță, zăgăzuită cu folos pentru oameni. El nu fusese un simplu inginer, fusese altceva, cu mult mai important ; în puterea lui stătuse totul. Peste zeci și sute de ani cine urma să-i descopere numele scris cu litere arnate în nișa oferită ca loc de odihnă viitoarelor rămășițe pămîntești, avea să înțeleagă cît de mult își iubise construcția. Nu, la viața barajului nu putea atenta nimeni, nici dinăuntru, nici dinafară. Pavăza lui cea mai bună nu era în oamenii înarmați, capabili să reacționeze prompt, cu uluitoare iuțeală, la orice încercare de sabotaj de altfel nimeni pînă acum nu încercase vreodată un asemenea act necugetat — pavăza era în calcule, în creierul construcției existînd în miile de aparate încorporate cu grijă și în deplină siguranță la distanțe și adîncimi variabile în baraj, să nu scape terminalului tehnic nici un zgomot, așa cum nu-i scăpaseră nici neînsemnatele lovituri pornite din adînc.

Stavropol mîngîie din nou curbura rece, dar atît de caldă sub degetele lui îngroșate de reumatism. Nu era un zid oarecare, era carnea cea mai perfectă în unduirea ei feminină și Stavropol închise ochii de plăcere. Nu, barajul, nu era o construcție inertă, era o creatură cu un puls propriu și numai palma lui lată, de betonist obișnuit cu munca grea, era capabilă să reacționeze la răspunsurile venite din interiorul ei. Colosul răspundea în felul său la mîngîieri prin mici zgîrieturi ce răneau pielea moale a palmei.

Mutul se uita la tamburul pe care metrii de cablu neîntrebuințat erau înfășurați ordonat, în cercuri, ultimul con-

tinuîndu-se prin firul întins spre adînc. Firul începu să tremure. Urechea fină a lui Stavropol surprinse zumzetul și, cînd văzu urechile cîinelui îndreptate într-un anumit fel, înțelese că și patrupedul înregistrase esențialul. Lăsă la o parte aducerile-aminte. Se apropie de mosor. Ochiul nu sesiza nimic. Cu toate astea Mutul, prin atenția cu care asculta coarda, îi dădea de înțeles că în adînc liniștea încetase. Prinse cablul între două degete și abia atunci simți în fibra lui mișcarea delicată din interiorul metalului. Cercetă cadranul seismografului. Acul continua să rămînă inert. Oare ce se petrecea sub apă? Că ceva se întîmpla, era indiscutabil. Cablul continua să-i transmită un tremur continuu și palma asudată îl percepea în toate nervurile ei. Nu era mișcarea normală a undelor la acea adîncime. Era cu totul altceva. Presiunea lichidului lipise pătratul zincat de corpul barajului. Undele, cît ar fi fost de brutale, nu erau în stare să afecteze bucata de tablă. Apoi brusc, tremurul încetă. Coarda de oțel deveni mai puțin întinsă, iar numai la cîteva secunde tamburul pîrîi sub o nouă greutate — alta decît a plumbului atîrnat. Și, din nou, liniște deplină. Îi făcu Mutului semn să păzească instalația și, cu toată iuțeala de care era în stare, alergă spre cabina liftului. Stupariu era acolo, ținea ușa deschisă. Asta fusese rugămintea inginerului. Liftul cel mic se prăbuși în adînc. Stomacul inginerului se ridică în sus, vinele de la tîmple, sub presiunea schimbată, îl făcură să-și piardă pentru o clipă cumpătul. În cîteva secunde, Stupariu îl dusese la cota de la care aștepta răspunsul. Drumul pînă la semnul lui Ionas i se păru kilometric, cu toate că de la lift pînă acolo nu erau mai mult de...

Rămase cu gura deschisă. Prin pata cu formă de țipar se strecurau acum picături violete. Șiragul picăturilor se prefăcuse într-o dungă continuă. Stavropol se apropie și scoase lupa din buzunar. Nu era nici o crăpătură. Porii betonului lăsau să treacă prin ei culoarea pe care acum o ura, cum nu urîse nimic atît de mult în viață. Simțea zbuciumul milioanelor de tone, suferința lor; în acel loc, nu mai mare de o palmă, se concentra parcă întreaga forță de apărare a barajului împotriva dușmanilor. Cercetă seismograful. Tăcere dincolo de zid. Privi din nou cu atenție prin lupa măritoare o picătură ce voia să se strecoare neobservată din strînsoarea particulelor cenușii. Da, betonul suferea, se chi-

nuia, își putea da seama ; cine altul, dacă nu el putea fi conștient de bucuria și suferința unui lucru neînsuflețit ? Pentru alții neînsuflețit, pentru el o vietate în care globulele rosii erau atacate cu dușmănie și parte din ele, moarte, începeau să curgă în afară, ca dintr-o plagă. Ce dimensiuni avea însă plaga în interior, cît de mare era durerea și în ce măsură forțele de apărare erau în stare să se opună acelei deșănțate deteriorări ? Îi veni să pună mîna pe tîrnăcopul aflat la punctul de intervenție — asemenea puncte erau cu zecile — și să lovească în pata și mai ales în balele violete ce se scurgeau din ea. Se opri la timp. Stupariu l-ar fi socotit ieșit din minți și, dacă paznicul intra la idei, atunci adio liniște, rămas bun definitiv de la plăcerea zilnică de a-și vizita monumentul. Mîna aplecată spre tîrnăcop reveni la ceasul seismograf. Știa că orice lovitură încetase și aparatul i-o dovedi prin limba moartă. Stavropol urî și aparatul, dar mai mult urî pe altcineva. Dușmănia se îndrepta împotriva celui ce o descoperise și Stavropol făcu semn cu mîna, arătînd că ce avusese de cercetat cercetase.

Liftul urcă la fel de rapid precum coborîse. Stavropol își simți picioarele de plumb, capul golit de sînge ; se clătină, de data asta nu numai de ameteală. Era plin de venin împotriva omului care îi stricase liniștea. Dușmanul lui poate, în acea clipă, se bucura de mîngîierile femeii abia sosite într-un loc ce s-ar fi cuvenit cruțat de vulgaritate. Dragostea, pentru el, în afara marei iubiri din piatră, era un desfrîu. Se hotărî să-l curme.

Mutul era la post. Cablul își încetase tremurul. Fibra zumzăitoare din adînc era o simplă fibră de care era atîrnat un pătrat metalic. Învîrti de manivelă, vlăguit de curiozitatea pentru un semn cît de mic dorit pe cei patru metri de folie. Tabla apăru la suprafață așa cum intrase în apă. Cu toate astea, ceva se schimbase pe fața ei argintie ; purta urmele unei guri. Stavropol întinse „clișeul" pe pardoseala de beton, lîngă el ; aprinse lanterna de buzunar. O purtă grăbit peste întreaga suprafață, apoi reluă primele observații cu ajutorul lupei puternice. Într-adevăr, se vedeau contururile unei guri monstruoase. Sau poate nu era gură, era altceva, o mașinărie ce-și trimisese senzorii să cerceteze obstacolul aflat la fața locului, bombardat zilnic, noapte și zi.

Experiența eșuase. Stavropol era mîhnit. Se așteptase la cu mult mai mult. Dar și din acest puțin se putea deduce un lucru cu tîlc. Prezența unei inteligențe, acolo în adînc, în stare să observe, să-și ia măsuri de precauție, să se oprească din activitatea ei la cel mai mic semn ostil : tabla fusese o mărturie. Dacă tabla fusese cercetată, apoi lăsată ostentativ, în plata Domnului, era încă o dovadă că eșecul experienței se transformase în certitudinea necesității de a o folosi. Bică Stupariu, curios și intrigat în același timp de lanterna jucăușă, mutată nervos, cu cîte o rază de lumină scăpată cînd ici, cînd colo, de-a lungul ori de-a latul construcției, apăru pe neobservate.

— Ce s-a întîmplat, domnule inginer ? V-ați jucat de pomană, așa-i ? dori el să se liniștească și inginerul, intuind spaima paznicului, se mulțumi să murmure ca pentru sine :

— Nimic deosebit, domnule Bică, nimic. Barajul e făcut să reziste la un cutremur de gradul unsprezece, ori mișcările auzite de Ionas n-au nici o zecime de grad.

— Atunci de ce nu-l lăsați în pace, domnule inginer, și vă măcinați nervii ! Pe deasupra mai băgați și lumea în sperieți... Uite, din satul de pe coastă iar au plecat zece familii... Au plecat noaptea, fără să-și ia cu ele nimic. Au fugit ca niște hoți, lăsîndu-și gospodăriile la voia întîmplării. Ca să nu-și lepede vitele, muritoare de foame, le-au tăiat, domnule inginer... S-au sălbăticit oamenii, s-au sălbăticit, adăugă Stupariu, îndepărtîndu-se.

Stavropol nu înțelese dacă vorbele lui sunaseră a reproș sau nu. Pricepuse însă altceva. Paznicului începuse să-i fie și lui lehamite de cercetările lor și de semnele lui Ionas.

12.

— Mă, tu ești gelos, ce dracu ? Adică eu vin, fac efortul, stau pe culoarul trenului o zi cu gîndul la tine și tu în loc să-mi sari de gît, mă întrebi de Bulat ; ce mi-a spus, ce-a zis, ce aluzii a făcut... Hai, mă, Ionas, vino să-ți dau un fum din gura mea, am văzut că-ți place, zise Adelaida Jigău și trase adînc un fum în piept.

Sînii rotunzi, strînși prea tare de rochia sugrumată în talie, îi dădeau un aer copilăresc, iar obrajii supți de efort, în timp ce se silea să-și vîre în plămîni cît mai mult fum, îi făceau o feţişoară caraghioasă. Ionas stătea turcește pe podea, cu spatele rezemat de zidul ce da spre fereastră, în timp ce Aida, tolănită pe patul tare, încerca în zadar să-l ademenească cu fumul ţigării și picioarele dezgolite.

Nici măcar n-o îmbrățișase ca lumea. Pe drumul de întoarcere, Adelaida înțelesese că nu numai Bulat era de vină pentru primirea atît de rece, dar nu luă în tragic felul lui de-a se purta. Asta o și atrăsese la el, dacă nu l-ar fi auzit cum îl interogase pe Stamate, modul brutal cum i se adresase literatului, poate acum, n-ar fi fost acolo, nu s-ar fi „sacrificat", cum îi spusese de cîteva ori partenerului posac. Aștepta de la el un răspuns măcar, dacă simțurile, atîta vreme neatîțate, nu-i vibrau în nici un fel sau poate, aruncă ea o ipoteză, ăștia de aici își fac mendrele... Își trase pe sub rochie elasticul de la chiloți ; o strîngeau, în tren cumpărase de la un șperţar un set de șapte perechi, una pentru fiecare zi a săptămînii. Poate greșise ziua, se mulțumi ea să dea o lămurire în doi peri și pentru că el nu veni să-i soarbă fumul din gură, așa cum o făcuse nu o dată, în noaptea aceea, în orașul de jos, se înfurie ; stinse țigara direct pe podea.

— E o scrumieră pe etajeră, spuse el și ridicîndu-se i-o așeză în față, fără să uite să adune mucul cu scrum cu tot, gospodărește, cu palma.

— Doamne, cum te-ai schimbat, zise ea și se întoarse pe burtă, lăsînd să i se contureze formele, sub rochia de pînză topită. Dacă știam că am să dau de un mut și de un sfînt nu grăbeam compasul în baia asta de aburi cu miros de pucioasă, vere Ionas, pe cuvînt... Trebuia doar să trag cu ochiul verde spre Bulat, omul ar fi înțeles, ceea ce eu n-am vrut de la început să înțeleg din privirile lui... Ăla m-a dezbrăcat din prima clipă, vere Ionas, zise ea, după ce stătu o clipă pe gînduri, ca să aleagă un grad de rudenie convenabil. Nu prea pricep nimic din ce se petrece aici, parcă nici nu sînteți vii, parcă v-a trimis cineva forțat la odihna asta patriarhală din care-mi plac lumînările și brînza de la oierul de care mi-ai zis... Păi, dacă asta e staţiune de cercetare, cum îi zici, atunci eu sînt împărăteasa Bizanţului, pe cuvînt...

— Ida, începu el și reveni grăbit asupra apelativului utilizat... Adelaida, nu trebuia să vii, nici nu știu cum ai reușit să dai de mine, de noi, de acest loc despre care oamenii din împrejurimi n-au ce vorbi, deoarece în afară de o teamă a lor, instinctivă, pricinuită de o catastrofă posibilă, habar n-au cu ce ne ocupăm... Încep să cred că puținul descoperit de mine n-are, din punct de vedere tehnic, nici o importanță... Un nebun a aruncat piatra în baltă, nebunul sînt eu, și tot cu mine în frunte ceilalți încearcă s-o caute. Căutăm de atunci întruna... Nu-mi place c-ai venit, nu-mi place deloc... Acolo te știam în siguranță, aici cu toți ăștia...

— Ianos, să nu-mi spui că mă iubești... Ți-am zis că-s fată deșteaptă, psiholoagă trebuia să mă fac.... Din prima clipă ți-am citit pe față plictisul că mă vezi, ce mai calea-valea, dar de ce te deranjez atît de tare nu bănuiesc, doar nu ți-am mîncat din salar și, așa cum mie nu mi-a fost rușine să te duc la mine acasă, nu văd de ce pe tine te sperie prezența mea aici... Mă copile, dacă m-ai făcut femeie, mai lungește-o și tu puțin, să simt gustul pîinii, pînă mă plictisesc, eu sînt din alea care se plictisesc repede...

— Adelaida, tu n-ai venit pentru asta... Acolo jos puteai găsi exemplare cu mult mai reușite... N-ai venit să te iubesc, deși aș fi măgar dacă n-aș recunoaște că nu o dată, de atunci, m-am gîndit la tine și tocmai la acel amănunt despre care oamenii se jenează, în general, să vorbească... Vezi, tu ai fost cum ai fost, dar pe lîngă noutatea evenimentului am simțit în tine altceva, poate atîțare sună necuviincios ; fiecare fibră a trupului tău respira o dorință și o dăruire care pot face pe oricine fericit... Ți-am spus-o sau ți-am îngînat-o atunci, cînd mă pierd totdeauna spun ce gîndesc, fără perdea, fără sentimentul rușinii. Ce te-a făcut totuși să vii și, mai ales, cum ți-au dat drumul să ajungi aici...

— Păi ce, n-am delegație ? Și încă ce delegație... Mă vere, cînd Stamate a fost la mine cu gînduri necurate, a avut în el și unul cuviincios, se interesa de tine ; această curiozitate l-a făcut să-mi facă rost de o hîrtie specială, semnată de... Unde-i geanta ? Patru ștampile, cinci semnături, plus trei deștepți fără ștampilă mi-au îngăduit să galopez să te găsesc stors de cine știe ce muierușcă ori țigancă ; mi-a zis cineva pe drum că aveți tarif fix. Îți dă, îi dai și brăcinarii la loc... Știi de ce-am venit, vere Ionas ? Hai, să nu te mint...

Dar pentru asta, iubește-mă mai întîi, fără plata asta n-am răgazul să intru în detalii, mi-e teamă că am să fiu prea scurtă, neconvingătoare, ori eu vreau să te încredințez că e așa cum îți spun...

— S-ar putea să fiu eu neconvingător. Atunci tu ai să fii mai falsă. Prefer să-mi povestești, n-am o întrebare anume ; instinctul, doar el îmi dă ghes să fiu precaut, cum sînt și cu alții. Și cel mai suspicios sînt cu mine însumi...

Adelaida nu mai insistă cu farmecele ; se răsuci cu spatele la perete, își prinse genunchii în mîini apoi, cu coada ochiului, se uită la una din coapse să vadă cît se alungește sub rochia scurtă, transparentă. Acoperi unghiul cald descoperit privirilor cu cotul, apoi suflă spre chiștocul ce începuse să fumege în scrumieră...

— Mă, vere Ionas, la început am crezut că mă minți în chestia aia cu facultatea de drept ; doar eu te-am văzut și acolo și la cenaclu, ți-am spus, eram secretară, tu erai student și după ce-ai fost la mine în pat și ai făcut pe prostul, negînd o evidență, m-am dus la secretariat ; am căutat în hîrțoage, n-am dat de tine, mai bine zis numele de Aron n-a existat în arhive niciodată. Abia atunci mi-a fost teamă, teamă pentru tine, nelămurită, derizorie la început... Am crezut că-mi joacă memoria o farsă ; astăzi memoria nu mai e un tipar viu al timpului trăit, dar eu credeam că tiparul meu e în orice caz cu scaun la cap ; s-a dovedit a nu fi... Nu m-am lăsat cu una cu două, Jigău nu e o Aidă tembelă, tata a fost notar într-o comună, m-am născut cu simțul actelor în sînge ; atunci m-am dus la facultatea pe care ai absolvit-o, în dosarul tău scria că ai intrat ca student în anul trei, deci ești hidroenergetician făcut peste noapte, Ionas, vere, și treaba asta iar nu mi-a plăcut deloc... Sînt directă, cum vezi, n-am simțul despicării firului în patru și nici nu-l pot inventa după atîtea ore de stat în picioare cu gîndul la alte detalii omenești. ...Mă, să fiu clară, dincolo de acest modest interes al plăcerii, am și altul. Ionas, nu m-ar deranja să te însori cu mine de formă, și, după ce mă duci în țara lui Israel, să mă lași în plata Domnului... Am să mă descurc, îți promit... Dar înainte de a ți-o cere, am vrut, ca orice femeie, să te subjug cu armele aflate la îndemînă, am simțit că îți plac, să nu zici că nu-i așa... Și, ca să fiu mai convinsă că nu-ți cer o prostie, m-am dus din nou la documente, din acest punct de vedere am distrus mili-

oane de hectare de pădure pe inutilități consemnate agramat, dar ce vrei, asta-i viața ; hîrtiile nu mi-au spus nimic. La dosar nu exista nici o explicație din care să deduc de unde ai venit, cine îți sînt părinții, ce nume ai purtat și dacă este autentic numele pe care-l porți acum. Și atunci mi-a venit mie una, așa, în cap ; m-am dus la Stamate, prea te-ai repezit în el ca să n-ai un motiv, trebuia să existe, el nu putea să fie în afară... Să nu crezi că a venit să-mi facă cu șarpele și cu necuratul fără ca necuratul din mine să nu-i întindă mărul Evei... Numai că eu am făcut-o cu interes, interesul conta, în sufletul meu chinuit, mai mult... Și-atunci mi-a zis că semeni cu cineva, cu cine anume n-a fost în stare să-mi spună, dar că semeni, de asta a fost sigur. Și că cel cu care semeni îl urmărește, nu-i dă liniște, îl atinge mereu cu mîna lui nevăzută și-i reproșează... Uite, nu știe nici el ce-i reproșează fantoma aia ce-ți seamănă. I-am mărturisit că n-am putut afla nimic despre tine ; atunci m-a trimis într-un oraș de jos, așa-i zicea el, *de jos*, la un orfelinat ; am întrebat de Ionas Aron... Ce crezi ? O femeie în vîrstă și-a adus aminte, o spălătoreasă, rămasă singură pe lume, dormea în subsol, mînca din porțiile copiilor. Directoarea era îngăduitoare. Și-a zis, spălătoreasa, că a existat o femeie în alb care te-a găsit pe scări cu o trăistuță legată de gît și în trăistuță era o hîrtie în care scria că te cheamă cum ți-am zis ; era un fel de certificat de naștere neautentificat, cum m-am convins mai apoi, iar lîngă certificat erau și trei rînduri, cum că femeia care te-a însoțit și-a sfîrșit zilele ; singură și le-a sfîrșit... Deci dacă ea te-a adus, înseamnă că și-a sfîrșit zilele după ce te-a părăsit, sau te-a lăsat pe scări altcineva ? Scrisul era al ăleia de te-a adus, dar oare era scrisul mamei tale ?

Ionas asculta impasibil, parcă Adelaida ar fi vorbit de altcineva ; o singură dată tresări : prin fereastra deschisă Saie Cameniță îi povestea ceva grăbit inginerului Stavropol...

— Ionas, tu mă asculți ?

— Te ascult, Ida...

— Mă asculți pe dracu. Mă lași să vorbesc ca o proastă, tot ce-ți spun tu știi de mult, de mult și cu mult mai amănunțit decît mine... Sau tu nu știi că Ionas a fost... Dar o evreică nu-și părăsește copilul în orice situație s-ar afla, cu toate astea mama

ta te-a părăsit, ținînd să se afle cum te cheamă și de ce neam ești...

— Adelaida, înțelegi că pe mine nu mă interesează trecutul meu ? Dacă de la mine vrei, acum, ceva, sînt gata să fac tot ce pot, dar ce-ai cu trecutul meu ? Vag îmi aduc aminte că cineva, tot o femeie, îmi spunea mereu că n-am pe nimeni, că sînt un copil găsit și atîta tot. S-ar putea să nu mă minți, atracția față de mine să fi fost interesată, din prima clipă te-ai gîndit că te-aș putea ajuta să pleci de aici, dar eu te întreb, unde și de ce, mai ales ?

— Ionas, tu nu mă iubești nici cît negru sub unghie ?

— Ți-am dus lipsa Ida, ți-o duc și acum, chiar în clipa asta. În timp ce vorbeai, voiam să mă mai nasc odată cu cuvintele rostite și am înțeles că este o naștere provocată, nu eram eu cel găsit în scripte de tine, în scripte era cel dorit de trupul tău... Nu înțeleg nici acum ce-am avut cu Stamate, de ce m-am purtat așa... Cred că mi-a rămas pe scoarță o rămășiță din vremea cînd mergeam la cenaclul condus de el... În același timp îmi dau seama că puținele ore, în timpul cărora l-am cunoscut, nu mi-ar fi dat dreptul să-l bruftuluiesc, cum am făcut-o, deci pornirea dușmănoasă era rodul unui rest de aducere aminte real, dar mai mult nu știu. N-am decît o singură preocupare acum, să văd ce-i cu porcăria apărută în baraj, ea este țelul vieții, de ce este țelul meu suprem, nu știu... Cred că între pata aceea și viața mea există o legătură, aș vrea s-o descifrez ; nu pot, de fiecare dată cînd încerc, îmi crapă țeasta, cum îmi crapă în momentul de față. Un filtru dureros se interpune între mine, cel de azi, și cel de odinioară, cu toate că n-am senzația că pentru mine a existat vreodată cuvîntul odinioară... Unde să plec și de ce ? Înțeleg că ai avut probleme de dosar din moment ce tatăl tău a fost notar, dar argumentul mi se pare minor, aici avem de făcut lucruri fundamentale, nu...

Adelaida sări din pat, își aprinse o țigară... Scoase din valiză sticla de votcă, o deșurubă cu greutate, mîna ei mică n-avea forța să rupă cele două legături metalice ale dopului... Pînă la urmă, reuși. Bău două înghițituri zdravene și lăsă sticla destupată...

— Ionas, tu ești lovit în cap, tu ești damblagit sau te-a damblagit cineva... Auzi, aici avem așa, pe dincolo... Îi fi avînd tu, pentru tine totul e curat și drept, tu nu ai ce înmormînta,

nici ce-ți aduce aminte, tu ești fără trecut, te afli la vîrsta viitorului, prezentul fiindu-ți... Atunci află că ești din neamul lui Iuda, mi-a spus spălătoreasa ; de la sinagogă veneau în fiecare săptămînă să se intereseze de tine. La cinci ani te-au tăiat împrejur... De ce n-ai curiozitatea să te verifici, eu am încercat, n-am reușit, nici nu știu cum arată, nu te-am avut decît pe tine.

— Ești vulgară Ida, nu mi-am închipuit...

— Sigur că sînt vulgară, dar tu ești de nerecunoscut... În noaptea aceea n-am fost, și nu ți-am reproșat micile tale vulgarități, desigur, inconștiente... Dar să lăsăm acest capitol, n-au intrat zilele în sac, nici să nu te sperii că vreau să te duc la altar să-ți legi viața ta, atît de importantă, de a mea... Ce mă doare este faptul că n-ai tresărit, nici nu mi-ai mulțumit pentru efortul de a afla ceva din trecutul tău, ceea ce mă face să cred că te interesez foarte puțin... Vere, n-o să-ți mai povestesc nimic, trec greutățile venirii mele la capitolul „afacere nereușită", n-are să fie nici prima, nici ultima, sînt sigură... Pot pleca dacă vrei, dar nu înainte de a-mi termina concediul, am dreptul, după atîtea strădanii de a da de tine, să plec cel puțin bronzată de aici... Parcă-i o mare moartă lacul ăsta.

Afară se auziră din nou vociferări, apoi Ionas fu strigat de Saie Cameniță.

Se ridică, se aplecă peste tocul geamului, dar Saie dispăruse, Ionas voi să iasă, Adelaida îi făcu semn că vrea să-l însoțească. Fără jenă, își lăsă pînza topită, ce-i acoperea trupul, la o parte; își căută în cuierul acoperit cu o perdea, de lîngă ușă, o rochie ușoară, albă, atîrnată pe un umeraș. Trupul gol îl făcu pe Ionas să se încrunte ; ceva se dizolva în el fulgerător, cineva lovise în vasul neînsuflețit cu toporul, lichidul stătut se scursese gălăgios, dar cu aceeași grabă vasul se umpluse ; conținutul nou îi dădu lui Ionas alte porniri. Se îndreptă spre Adelaida și o prinse în brațele vînjoase, dorind s-o ducă în pat. Ida, cu un calm și o forță nebănuită, reuși să se desprindă din îmbrățișarea lacomă. Deschise ușa de la intrare.

— Cînd am vrut eu, ai dat cu piciorul, acum adună-ți poftele, să ai ce risipi la noapte.

Zîmbi și coborî cîte două scări deodată, desculță, călcînd pe vîrfuri, să pară mai înaltă. În bucătărie, Saie Cameniță, Gavra și Ghedeon se uitau, aplecați deasupra mesei ; la ce,

Ionas nu-și dădu seama decît în clipa cînd își făcu loc printre ceilalți. Pe o mușama se afla un pește cu cîrligul în gură, dar peștele rămăsese pește numai pe treisferturi, partea de la coadă nu era altceva decît un schelet. Vietatea încerca să se miște capacele branhiilor se ridicau în sus, în timp ce ciotul osos al cozii bătea aerul cu o ușurință de necrezut.

— M-am dus cu lanseta, doream să mănînc o saramură ; uite ce s-a dat la rîmă... E o știucă, un răpitor adică, dar dacă acest răpitor arată așa, vă întreb, cine i-a mîncat partea cărnoasă a cozii ? Știuca este suverană în materie de șmecherii..., iată însă că cineva e mai...

— O pură întîmplare, îl întrerupse Gavra și-i făcu loc Adelaidei lîngă el.

De mirată ce era, ea își dusese un deget la gură și îl sugea.

— Eram sigur că cineva o să pună pe seama întîmplării această mutilare, eram...

Și Saie, grăbit, își aduse traista de pescuit, de lîngă ușă, și scoase ținînd de cap un crăpcean, nu mai mare de un kilogram, cu coada la fel de mutilată... Se uită la cei din jur, fără să spună nimic.

— Și asta e o întîmplare ? întrebă el, cu un soi de triumf în priviri.

— Ce nostim, zise Aida și își scoase degetul dintre buze. Abia atunci fu remarcată cu adevărat. Ghedeon își miji ochii, surprins.

— Sfîrșitul lumii, dragii mei, sfîrșitul lumii, murmură el și nu-l refuză pe Gavra cînd acesta îi dădu să guste din sticla plată de care nu se despărțea.

— O fi o boală, se mulțumi să adauge geologul.

— Bine, dar aici se observă clar, mai ales la știucă, a fost atacată și mîncată din spate... Peștii, de obicei, înghit prada în întregime și de la cap, ori, precum vedeți aici, e cu totul altceva, dușmanul care a atacat aceste exemplare este același, iar metodele de atac identice, comentă Cameniță și își aruncă traista.

Se apucă să scoată cîrligul din falca știucii. Se ajută cu un cuțit și cîrligul ieși, fără prea mari dificultăți. Ochii știucii sclipeau apos, în timp ce gura însîngerată se mișca leneș, ca și branhiile, tot mai vinete din pricina lipsei de oxigen...

Ionas se duse la căldarea aflată în colț. Fără să ceară încuviințarea cuiva, luă știuca și o aruncă în apă. Peștele pluti

cîtva timp cu burta în sus apoi începu să înoate molatec. Coada lipsită de carne bătea apa într-un fel care o făcu pe Aida să se retragă un pas.

— Crapul e mort, cu el nu mai avem ce face, dar știuca, dacă o putem ține în viață, trebuie dusă...

Ionas se întrerupse. Ceilalți înțeleseră și ei de ce Aron nu-și terminase fraza. Unde s-o ducă ? Ionas intenționase să propună o deplasare pînă la un laborator de specialitate ; așa ceva nu exista, iar dacă ființa totuși pe undeva o asemenea instituție, îi era necunoscută. Ceea ce crezuse la început a fi o simplă întîmplare acum, prin existența celui de-al doilea exemplar, mutilat la fel, căpăta o semnificație nouă. Își aduse aminte de Mitrofănică, de degetul descărnat. Imaginea ciobanului ce alerga spre lac cu arătătorul ridicat îi stăruia și acum în minte.

Intră inginerul Stavropol cu cîinele. Gavra luă crapul de pe masă și-l aruncă dincolo de ușă. Mutul se hrănea cu pește viu, chiar Stavropol, deseori, pescuia pentru el. Cîinele se uită la stăpîn, acesta îi făcu un semn. Stavropol nu băgase de seamă coada peștelui acum acoperită de noroi, cu scheletul, din această cauză, ascuns. Mutul se apropie de pește, îl mirosi, mai privi o dată la inginer, apoi se îndepărtă. Se așeză pe labele din spate, uitîndu-se la mortăciunea ce zăcea în față.

— Nu vrea sau...

Și Stavropol îl cercetă pe Cameniță, fulgerat de un gînd. Se îndreptă spre pește, îl ridică din colb, îl duse în încăpere și-l privi cu atenție.

— Nu-i otrăvit, domnule inginer, am martori. Adineaori l-am scos din traistă. Dacă nu mă crezi, vino și vezi. Știuca arată la fel.

Și Saie întinse un deget spre găleata în care peștele zăcea la fund, mișcîndu-și tot mai spasmodic capacele branhiilor...

Stavropol privi cîtva timp crapul în tăcere. Cuvintele lui Saie într-un fel îl liniștiseră, într-altfel îl neliniștiseră. Era pentru prima dată cînd vedea așa ceva. Nu ! Cameniță nu se putuse preta la șmecherii. Era de necrezut să fi mutilat peștii cu mîna lui, numai din dorința de a da atmosferei un plus de tensiune. Ar fi vrut să arunce peștele mort. Nu se clinti din loc. Veni spre el Adelaida și, fără să-și ceară permisiunea, apucă crapul de scheletul cozii și îi făcu vînt pe fereastră. Coțofana, la post pe vîrful pomului din apropiere, pluti spre

pămînt ; se apucă să ciugulească, începîndu-și festinul din locul de unde dușmanul necunoscut și-l încheiase. Toți se îndreptară spre geam. Coțofana își vedea mai departe de îndeletnicirea ei ; în curînd peștele fu dezgolit cu dibăcie, încît Cameniță rămase surprins la vederea părții curățate cu atîta acuratețe încît șira spinării, cu oasele ce porneau din ea, rămăsese albă. Ca și cum ar fi știut că e privită, coțofana își întoarse prada pe partea cealaltă ; după cîteva minute, pe iarba verde și jilavă, cei aflați în bucătărie nu mai zăriră decît scheletul, cu găvanele ochilor goale. Nimeni nu scoase o vorbă. Adelaida se depărtă prima. Trecîndu-și o mînă prin păr, zise :

— O coțofană subacvatică a făcut acolo ceea ce a făcut asta aici.

Era o explicație sub formă de glumă, dar Gavra, luminîndu-se la chip, o acceptă.

— S-a înrăit lumea, s-a înrăit, murmură Ghedeon și își strînse cureaua la pantaloni. Diavolul ne dă tîrcoale, își arată adevărata față schimbătoare...

Nu se feri să o privească direct pe Adelaida. Nu știu însă la ce ochi să se uite ; atunci îi luă la rînd, de cîteva ori, încercînd să dezlege taina culorii lor.

— Nu vom mai trăi în bună pace, o să vedeți, spuse tot el și, luîndu-și ranița, se îndreptă spre ieșire... Ziua de apoi se apropie...

Ghedeon trecu prin dreptul ferestrei, fără să mai privească înăuntru. Cărăruia pe care apucase nu ducea însă spre schit și Ionas se încruntă.

— Acu de ce tăceți, ca și cum n-ar fi ora prînzului ? Oare nu s-ar cuveni să mîncăm ? Ionas, după o votcă merge o țuică ?

— Cum să nu meargă, domnișoară Adelaida Jigău, se grăbi Saie să dea răspunsul. Ca să fie și mai convingător, se duse la dulap, cotrobăi cîtva timp și scoase de acolo sticla cu țuică.

Adelaida își turnă cu delicatețe și ridică paharul. Mirosi întîi lichidul, abia apoi îl bău...

— Domnișoară, dumneata joci și teatru, se mulțumi să afirme Stavropol și chemîndu-și cîinele se duse spre magazia din spatele clădirii. În curînd se auzi un ciocănit bramburit.

— Și totuși, Ionas, în apă se află un răpitor nou, în privința asta n-am nici o îndoială, spuse inginerul.

— Nici nu mă mir, se amestecă Gavra, scoțînd din buzunar un săculeț de pînză cauciucată. Răsturnă conținutul pe masă.

— Vedeți, aparent e un simplu praf, luat dintr-o sondă geologică. În realitate este altceva, cu mult mai interesant. Probele făcute de mine confirmă existența pe aceste locuri a fundului unei mări, dispărute cu milioane de ani în urmă, într-un cataclism greu de explicat. Cert este că această catastrofă a fost provocată de mîna omului. Natura s-a autodistrus din motive de conduită morală. Imoralitatea o introdus-o omul și nașterea acestui lac fără margini nu face decît să recompună, în timp, fosta mare, cu toate datele ei de altădată. Și descoperirea lui Ionas e un semn. Și acest praf peste care am dat după ani de forări... Și mai oferă o mărturie acest praf. Că la adîncimea de două sute de metri a fost cîndva o așezare omenească, cu o cultură a metalelor avansată. Iată dovada.

Gavra scoase din alt buzunar un săculeț albastru ; își turnă în palmă cîteva firișoare aurii.

— Veți zice că-i simplu praf de aur. Vă înșelați... Nu l-am putut omogeniza. Concluzia, domnilor ? Are în amestec un aliaj străin, o componentă ce scapă științei mele. Am să-l trimit mai departe, să văd ce vor spune savanții. Sapa are marginile din diamant, cu toate astea s-a rupt de cîteva ori... Duritatea aurului mă uluiește. Devoratorii de ocazie, sau legici, ai acestui lac sînt o nimica toată pe lîngă ce-am aflat eu... Dar vă întreb, prin ce împrejurări a dispărut această civilizație, fără îndoială superioară celei de azi ? Spusele părintelui Ghedeon pot fi luate în seamă pînă vom găsi adevărata motivație.

— Domnule inginer, interveni Adelaida, în timp ce-și mai turna în pahar o doză dublă de țuică. Sînteți un caraghios, iertați-mă că îmi permit să vă spun așa. Văd că vă strofocați să complicați lucrurile, și viața. Sfîrșitul lumii... Civilizații apuse ! Catastrofe în amor... De ce n-ați descoperit, domnule inginer, o mașinărie să putem zbura : uite, eu simt nevoia să mă transform într-un condor, cu aripile de trei metri și să plec, domnilor, că din moment ce am venit pe lume, se cade să trăiesc optimist, nu interpretînd semne și dînd, în fiece moment, de înțeles că sîntem la sfîrșitul lumii... Păi dacă sîntem la sfîrșitul lumii, cum zice preotul acesta răspopit, măcar să-i

dăm un brînci, să terminăm mai repede... Am venit la prietenul meu din motive pe care n-am să vi le explic, dar din motive serioase, oricum... Ce-am găsit ?

— Adelaida, Ida, te rog !

— Ce mă rogi ? Domnilor, nu sînteţi întregi la minte, dar absolut nici unul, zise Adelaida şi încetă să mai continue, deoarece în uşă îşi făcură apariţia Vugnar şi nelipsitul Calafat.

— Pardon, pardon, stimată domnişoară, şi Vugnar îşi şterse colţul buzelor umede şi albe din cauza rămăşiţelor unor miezuri de alune mîncate pe drum... Nu chiar toţi, sau în nici un caz eu şi prietenul meu. Dacă mă uit bine, nu văd semne de degradare nici pe chipul celorlalţi. Atunci de unde această blasfemie ? şi ca să atenueze gravitatea ultimului cuvînt, rîse, arătîndu-şi pielita albă de sub limbă la capătul căreia se puteau observa cîteva buburuze roşii... Exagerez, domnişoară, exagerez, dar exagerării dumitale vreau să-i dau dimensiunea exactă... Toţi sîntem cum sîntem, pasiunea ne dă fiecăruia, în specialitatea lui, fanatismul simplu al preocupării omeneşti. Ori dumneata tocmai în aceste îndîrjiri ale pasiunii vezi degradarea.

— Domnule Vugnar, a te lega de domnişoara Adelaida este ca şi cum ai dori să întuneci soarele acestui minunat ceas de amiază. Priviţi peştele din găleată şi încercaţi, evident, cu îndîrjire omenească, să descifraţi mutaţiile biologice. Eu nu le-am putut elucida, spuse Saie şi îşi turnă o jumătate de pahar de ţuică, după ce înainte măsurase porţia într-o eprubetă gradată. Mai mult de o sută de grame este contraindicat pentru oameni de vîrsta mea, se explică Aidei şi plescăi de plăcere după prima înghiţitură.

Calafat fu primul care se îndreptă spre găleată. Vugnar îşi atîrnă haina în cuier, îşi dezlegă cravata, neglijent înnodată, şi cercetă chipul ajutorului său.

Calafat nu părea surprins. Fără teamă, îşi vîrî mîna în apă şi scoase ştiuca mutilată. Vugnar se învîrti în jurul lui Calafat. „O ştiucă fără carne pe coadă", gîndi el, dar gîndul nu-l mulţumi. Felul în care era rănită ştiuca presupunea existenţa în lac a unui răpitor cu un sistem de atac „original". Dacă n-ar fi fost vorba de un peşte, ar fi zis „bine gîndit". Nu se hazardă să treacă sentimente proprii fiinţelor raţio-

nale unor specii, fără îndoială, impulsionate spre distrugere doar de instinct.

— Cine a prins ştiuca asta ? se interesă Vugnar.

— Eu, răspunse Saie şi Calafat, ca să-şi poată nota răspunsul, dădu drumul ştiucii de la înălţimea la care se afla. Peştele pluti un timp cu burta în sus.

— La ce oră ? sună întrebaread in nou, dar Saie se mulţumi să-l privească pe Vugnar intens, preferînd să-şi bea restul de ţuică.

Vugnar se îndreptă spre dulap. Apăruse în bucătărie un dulap nou lîngă sobă, cu uşile din scîndură de brad, întunecat pe alocuri din cauza flăcării lămpii de benzină. Bulat făcuse dulapul. Tot el îl decorase, cu o plăcere de artist.

— Nu vă mai interesează ora, se interesă Cameniţă, privind ceasul şi creionul din mîna lui Calafat.

— N-are importanţă... Colega, aruncă hoitul ăsta în devenire, spuse scirbit Vugnar.

Saie se împotrivi, apucă găleata şi o trase lîngă uşă, în apropierea lui.

Adelaida se uită la cei adunaţi acolo altfel decît o făcuse pînă atunci. Gesturile păreau autentice, cuvintele logice, personajele definite, cu toate astea un simţ necunoscut îi spunea că nimic nu e în ordine. Ionas îi făcu un semn, ar fi voit ca Ida să-l urmeze. Adelaida răspunse gestului, dar nu se mişcă de lîngă sobă. Era curioasă. Se părea că Saie avea asupra colegilor, inclusiv asupra lui Vugnar, o influenţă ce depăşea importanţa dialogului purtat cu ceilalţi. Vugnar îşi lăsă privirile în pămînt. Ca să nu fie obligat să pună altă întrebare, se apucă să fluiere, urmărind flăcările din sobă.

— Cine e de rînd la lemne ? se interesă, rupînd şirul discuţiei.

— Bulat, răspunse Gavra şi, preocupat, îşi legă pungile de piele. Le vîrî cu maximă precauţie în buzunarele interioare.

— Domnilor, spuse Vugnar preţios, aşezînd cu un cîrlig cercul de fontă la loc pe plită... Ar fi cazul să terminăm cu coada de ţipar descoperită de Ionas... Vin din aval. Am umblat prin cîteva sate. Nici nu vă daţi seama ce se vorbeşte pe seama noastră.

— Cine vorbește, domnule Vugnar, în ce sate ați fost? îl interogă Saie...

Vugnar își șterse nervos nasul cu dosul mîinii.

— N-are importanță. Nu sînt obligat să dau socoteală unde umblu și ce discut. Pot să afirm că în tot ce fac am în vedere interesele barajului și, în egală măsură, ale noastre. Oamenii simt nevoia unei explicații argumentate în privința destinului lor. Prin ceea ce întreprindem sîntem datori să-l dăm. Domnișoară, ești de-a dreptul fermecătoare, încheie el, înclinîndu-se elegant și demn în fața Aidei. Mi s-a spus de către paza locală că sînteți ziaristă, corectă el pronumele de reverență, că doriți să cunoașteți munca... Aceasta este o fațetă, i-aș zice exterioară documentării și arătă cu mîna întinsă spre cei adunați... Fondul ține însă de suflet... Ferice de cel ce vi l-a cîștigat... Sper că veți rămîne mai mult, continuă Vugnar și, întîlnind privirile lui Saie, tuși discret...

Rîse ușurel și se îndreptă spre dulapul de lîngă sobă de unde luă o cratiță.

De afară se auziră cîteva cuvinte aspre. Stavropol se certa cu Ionas. Adelaida uită de intenția de a rămîne în bucătărie. Dorise să pregătească o mîncare comună. Adusese cu ea cîteva conserve de carne; învățase ca nimeni alta să prăjească din ea șnițele trecute prin făină și ou.

Plecă spre baraca aflată lîngă instalațiile sanitare. Ușa era deschisă. Ionas, cu mîinile în buzunare, asculta calm injuriile inginerului. Stavropol agita un ciocan de lemn. Jos, pe o bucată de șină, se vedea un pătrat de tablă.

— Sînt convins că totul e făcut ca să mă compromită pe mine... Și doar te-am ajutat, ți-am fost ca un părinte. De acum vei fi dușmanul meu declarat, da, domnișoară, declarat, repetă el cînd o văzu pe Adelaida în spatele lui Ionas... Să n-ai încredere în el, te rog eu să n-ai încredere. Pînă la urmă va descoperi în dumneata exact ceea ce a descoperit și în construcția mea. Deoarece este a mea, să-ți intre bine în cap, și cine se leagă de baraj, se leagă de mine. Înainte de a cere oficial începerea unei intervenții în locul ăla blestemat doresc să perforez pata. Sînt sigur că nu are în profunzime mai mult de cîțiva centimetri... Vreau să te fac de rîs. Da, asta vreau...

— Domnule inginer și eu sînt răspunzător de ce se petrece în construcția pe care... Poate chiar mai răspunzător.

Dumneata uiți că ești un simplu pensionar. Din clipa cînd ți-ai luat talonul, răspunderea de care vorbești ține de amintire. N-am să-ți dau voie să faci nimic... Nici un cui nu vei mai bate de acum înainte în zidul...

— Poftim, domnișoară, poftim... Vrea să-mi răpească dreptul la răspundere și plăcerea de a demonstra siguranța construcției mele... Vrea să mă compromită, nu în ochii celor care mi-au dat cîndva, este adevărat, legitimitatea să fac ce-am făcut, ci în fața propriei mele conștiințe pe care mi-o doresc senină și corectă pînă la capătul zilelor... Uită că l-am apărat, că l-am liniștit... Știți, domnișoară...

— Domnule Stavropol, urlă Ionas...

— Nici un Stavropol... A dormit cu mine în cameră, apoi cu mine în pat... Îi era frică să doarmă singur, domnișoară... Îl urmărea trecutul, asta striga noaptea prin somn, de asta se temea... Eu l-am însănătoșit, eu i-am vîrît în cap că se poate trăi fără trecut... Să pornești, matur fiind, de la zero, să știi că nu-ți apasă umerii nici un păcat, că sufletul și conștiința îți sînt imaculate... Cît aș fi dat să pot uita... Să nu mai țin minte. De cîte ori nu m-am sculat noaptea din somn și am stat ore în șir de vorbă, împreună, pînă la ivirea zorilor, ca să-și recapete liniștea, spuse Stavropol și ultimele vorbe le adresă lui Ionas, cu ochii umezi.

Supărat, aruncă ciocanul de lemn peste tablă. Multă vreme zgomotul ascuțit îi sună Adelaidei în urechi...

— Și acum vrea să mă distrugă, vrea să arate lumii că în barajul meu...

— Iartă-mă, domnule inginer, iartă-mă.

— N-am să te iert, să știi. De astăzi...

Stavropol se poticni. Obrazul i se tulbură. Pete albe îi apărură peste roșul intens de pînă atunci.

— Plecați de aici, plecați amîndoi... Altfel pun Mutul să vă...

Cîinele, cuminte, întins pe o rogojină în locul cel mai umbros al magaziei, nu dădea însă semne de agresiune.

— Hai, Ionas, îl îndemnă Aida și Ionas, cu mîinile în buzunare, se îndreptă spre clădirea fostei administrații.

În urma lor se auzi un chițcăit ca de șoarece. Stavropol plîngea.

— Ionas, ce se petrece aici ? întrebă Adelaida, aflată la un pas în urma bărbatului.

Ionas nu-i răspunse. Nici nu avea ce să-i răspundă, cu toate acestea o explicaţie era dator să-i dea. Se opri în drum şi o aşteptă. Adelaida aproape se lovi de el. Nu crezuse că o să se întoarcă şi o să se pironească în faţa ei atît de iute. Chipul îi era palid, buza de sus, spre colţul din dreapta, avea un spasm abia perceptibil şi Aida înţelese că Ionas era tulburat de cele auzite de la Stavropol.

— Aida, Ida dragă, simt în mine o frică nelămurită ! Stavropol a avut dreptate, dar e un porc, un porc ordinar ! Nu trebuia să-mi reamintească cu tine de faţă... A făcut-o ca să mă desconsidere în ochii tăi, să mă...

Aida îl prinse de braţ şi-l trase după ea spre clădirea din apropiere. Pe drum îşi schimbă însă gîndul. În loc să urce scările, se întoarse spre Ionas şi el o secondă docil, fără să pună întrebări. Urmară o cărăruie ce ducea într-o japşă de nuferi. Din mers, îşi scoase întîi rochia, apoi sutienul. Sînii abia tresăreau. Aida nu se sfii să rămînă pînă la urmă goală. Îl ţinea cu o mînă, în continuare, ca şi cum i-ar fi fost teamă să nu-l scape, în timp ce sub celălalt braţ, îşi purta îmbrăcămintea uşoară. La malul japşei se debarasă de haine. Copilăreşte, se apucă să-l dezbrace. Ionas se opuse la început. Cedă mai apoi îndemnurilor ei. Apa era caldă. În jur, nuferi roz şi albi, galbeni şi portocalii îşi ţineau cupele deasupra luciului lichid. Ionas crezu că în apă a sărit o broască. Nu, clipocitul venise de altundeva. Aida îl strînse în braţe, apoi se lăsă cu el cu tot în vernilul crud al mătreţii de baltă. Simţi spaima în el, o spaimă cumplită. Apoi spaima dispăru şi Ionas o iubi acolo, pînă uită de toate.

Niciodată nu fusese atît de fericită. Cînd se ridicară din apa caldă începea să se însereze. Amîndoi erau plini de lipitori. Ghidilitura lor le făcu bine, nu-i sperie şi Ionas, rîzînd, o strînse pe Aida în braţe şi o duse din nou spre baltă, de data asta într-un loc mai adînc. Se uitau amîndoi cu ochii închişi în soarele ce se chinuia să apună, în timp ce în jurul lor japşa făcea vălurele. Îşi aşeză capul pe umărul lui. Unghiile ascuţite se înfigeau adînc în Ionas.

13.

Vugnar se așeză în genunchi în dreptul frînghiei atîrnate de cupolă ; așa cum stătea, cu gîtul îndreptat în sus, ca privirile să poată cuprinde vîrful triunghiului unde se ascundea clopotul, părea un om spînzurat în poziție îngenuncheată. Rămăsese înmărmurit de tot ce văzuse. Nu atît cantitatea betonului cărat în pădure îl copleșise, cît floarea stranie cu cupele roșii, din care se scurgeau la acel ceas de dimineață picături de rouă de aceeași culoare. Nu auzi în spate bocăniturile lui Ghedeon. Iova, ca să nu-l deranjeze, rămase nemișcat lîngă ușa de la intrare.

Ziua urma să fie neînchipuit de plină pentru Ghedeon. Vreo cincisprezece tineri, pripășiți cu corturile pe marginea lacului, aflaseră și ei de schit și se înțeleseseră cu Ghedeon să-l viziteze. Nu-i spuseseră despre ce era vorba, dar Iova nu se găsea la prima cerere de acest fel, de cînd construcția lăcașului luase sfîrșit. Se spovediseră și alți turiști. Cu toate că îi promiseseră că au să-l mai caute, nici unul dintre ei nu se mai întorsese. Cu siguranță, credincioșii acelei zile aveau să procedeze la fel. Voiau să-și lepede păcatele, apoi să dispară curați, ca și predecesorii lor.

Vugnar nu-i anunțase vizita. Ghedeon părea cu atît mai mirat, cu cît în aceeași zi se văzuseră întîmplător pe malul lacului ; în afară de un salut respectuos, Vugnar nu-i spusese altceva.

Ghedeon tuși. Tusea se amplifică și turnul triunghiular, ca un vîrf de suliță, golit în interior, îi transmise hîrîiala din piept. Vugnar nu se întoarse. Se ridică într-un tîrziu, se apropie de altar și sărută o icoană din beton, colorată hidos cu un roșu vișiniu. Numai atunci îl zări pe preot. Sărută și cea de a doua icoană, pictată cu albastru, și, ca să se convingă de stabilitatea pigmentului, se șterse la gură cu o batistă albă. Buzele nu lăsaseră pe pînză nici urmă de culoare. Vugnar se așeză într-o strană de beton, asemănătoare unui fotoliu cu spătarul curbat, acoperită cu perne înflorate și-i făcu semn lui Ghedeon să se apropie. Ceremonia împăcării cu sine terminată, Vugnar aproape uită că se află într-un loc de cult. Se bucura copilărește că scăpase de Calafat. Îl lăsase să-l

aştepte într-o poiană, la cîţiva kilometri, spunîndu-i că are de rezolvat o treabă intimă şi importantă. După ce rupsese intenţionat cîteva rămurele de brad, să-şi facă auzită prezenţa, călcînd cu maximă precauţie, fugise de ajutorul său.

Se rătăci de cîteva ori înainte de-a ajunge la cărăruia ce ducea la schit. Planul făcut de Saie pe hîrtie nu era perfect şi Vugnar se miră cum de Cameniţă nu cunoştea topografia acelei văi străbătută...

Ghedeon, neobişnuit să i se facă cu degetul în propriul lui lăcaş, avu un moment de reţinere, repede depăşit. Se apropie cucernic de Vugnar şi se înclină, înainte de a se aşeza lîngă el, pe un scaun de beton, similar cu primul, la fel de frumos colorat de pernele cusute cu arnici. Ghedeon era îmbrăcat într-o rasă de culoare kaki, aşa cum erau înveşmîntaţi în campanii preoţii militari cu singura deosebire că în picioare purta cizme de cauciuc, iar în spate arma cu care avusese de gînd să purceadă la vînătoare. Cei doi porcişori se topiseră în propriul lor suc ; mîncaţi fără garnitură, se prăpădiseră în gura lacomă, în cîteva zile.

— Nu te superi, domnule Ghedeon, că am venit neanunţat. Am considerat, ca fiu al Celui de Sus — privi spre cupolă, îngîndurat — că am dreptul să intru în lăcaşul lui... A propos, schitul ăsta a fost sfinţit ? se interesă el, dar repede bătu aerul cu mîna, mărturie că puţin îl interesa acest detaliu fără importanţă.

Deşi era ateu, rămăsese din copilărie cu o spaimă idioată faţă de biserici şi cimitire ; spaima, nu altceva, îl făcuse, să se apropie de cele două icoane şi abia apoi curiozitatea faţă de desen şi culorile stranii cu care erau pictate.

— Recunosc că sînt impresionat de arhitectura schitului, de ideea de a fi construit din acelaşi material ca... Analogia mă face să cred că şi aici, în acest interior, se zăgăzuieşte ceva, kilometri de spaţiu spiritual. Senzaţia copleşitoare am încercat-o imediat ce am intrat. Te simţi apăsat, iar aerul rece şi uscat, în comparaţie cu cel de afară, mă face să cred că prin mijloacele fireşti credinţei ai creat un microclimat conspirativ pentru mine. Să nu-mi spui că oamenii nu vin să se destăinuie, o biserică, redusă şi la denumirea de schit, n-ar mai fi biserică fără un depozit de sentimente, iar un preot n-ar avea ce sluji fără credinţa dominatoare asupra

supușilor. Spovedania este actul nescris prin care un credincios, odată descătușat, intră sub pavăza protectorului spiritual.

Vugnar zîmbi, nodul de la cravată îl deranja. Îl slăbi din strînsoare, se simți cu mult mai bine. Ar fi vrut ca discuția cu acest fals preot să o aibă în altă parte, nu sub icoanele ce-l priveau acuzator, dar aerul jilav din poiană îi era neplăcut, îl făcea să transpire.

Deasupra turnului se vedeau două răsuflători, cu ieșirile în jos, pentru ca ploaia să nu poată pătrunde în cupolă ; Vugnar se bucură că descoperise sursa curentului plăcut și a șuieratului molcom ca și cum în înalt ar fi curs un pîrîiaș obligat să treacă, în scurgerea lui, peste cîteva obstacole.

— Domnule Ghedeon, știi foarte bine ce m-a adus pe aceste meleaguri. Nu vreau s-o lungesc. Sper să am ajutorul dumitale. Ionas a descoperit o fisură fără importanță după modestele mele cunoștințe, dar care a căpătat amploare prin culoare și mai ales, în ultima vreme, prin zemuiala ce se prelinge din ea. Datoria mea este să curm zvonurile, să readuc încrederea în această frumusețe pe care n-aș fi bănuit-o cînd se afla în faza de proiect. Ce motive speciale are Ionas să divulge cui vrei și nu vrei mărunta lui descoperire ? M-ar ajuta enorm datele în posesia cărora prin graiul preoțesc le afli, aș zice, cu imensă plăcere.

— Domnule Vugnar, cu alte cuvinte, vreți să trădez...

— Dragul meu, n-o lua așa, te rog, pentru numele lui Dumnezeu... Eu vreau să colaborăm, atîta tot... Nu te întreb dacă ai permisiunea să profesezi, aici, această meserie de suflet, nici nu pun întrebări legate de materialele de construcție aduse, cu siguranță, fără aprobarea cuiva... Discreția m-a caracterizat totdeauna. Pe urmă, nu sînt nici eu altceva decît un inginer. Pentru asta am renunțat astăzi la colaboratorul meu, tînăr și curios din fire, permanent temător că în spatele fiecărui argument s-ar putea afla altul împotriva celui exprimat de mine. Nu, eu vreau doar, în măsura în care se poate, să aflu ceea ce altfel n-aș putea decît pierzînd o groază de timp. Cred că îți dai seama ce înseamnă o fisură în corpul barajului care reține în spate o cantitate de energie egală cu... Am în vedere energia ca forță de distrugere, în primul rînd... Un ținut ar avea de suferit, un iminent dezastru... S-au

luat măsurile de precauție... Cu toate astea, zvonurile se amplifică, populația din împrejurimi nu mai crede în soliditatea lui... Înțelegi ce s-ar întîmpla dacă în aval s-ar ști că noi nu deținem garanția preîntîmpinării procesului de degradare și nici capacitatea de a-i apăra pe localnici de puhoaiele ce s-ar revărsa peste ei ? Un păstor este omul păcii, al liniștii, al calmului sufletesc și în...

— Și în consecință, îi luă Iova vorba din gură, sînt dator, în numele acestei liniști, să-ți transmit gîndurile omului ascuns sub patrafir... Domnule Vugnar, Ionas nu este de credința mea, nu s-a spovedit niciodată... A fost aici de două ori, atîta tot, dar alte motive l-au adus decît cele la care te referi... Sigur, te poți întreba ce mă determină să-i acord o atenție evlavioasă în comparație cu ceilalți găzduiți în clădirea unde am lucrat ca electrician la... Seamănă cu cineva, cu cine nu știu ; s-ar părea că în sufletul golit de aduceri aminte s-a reîncarnat spiritul unei existențe cîndva cunoscute doar de mine, într-un sanatoriu de tuberculoși. De unde să iau acest chip de demult, cum să topesc în tiparul lui Ionas plămada celuilalt, nu știu ! N-ar fi cu mult mai simplu să se sondeze acel loc blestemat, să reparați ce se poate...

— Domnule Ghedeon, dincolo de motivele știute, există și altele... Dacă această pată și fisura care ar preceda-o este actul dușmănos al cuiva dintre cei aflați aici ? Parcă nu știu ce faci dumneata cu pușca aia veche, din timpul războiului !... Sînt copil, îți închipui că nu înțeleg că braconezi ca un hoț de rînd !?... Toate le știu, și Vugnar îl bătu pe Ghedeon cu mîna pe umăr. Să nu crezi că vreau să te șantajez... Departe de mine un asemenea gînd... Vreau să-ți aduc un argument geologic, chiar Gavra mi l-a sugerat... Scurgerea bruscă a cantității uriașe de apă ar crea în spatele ei un vid, mișcări tectonice de o forță nemaipomenită, în urma cărora și acest lăcaș ar fi înghițit de pămîntul ce se va surpa... Nici nu bănui că sub această construcție bizară curge un fluviu oprit de o placă bazaltică nu mai groasă de o jumătate de kilometru, placă ce se deplasează anual spre interiorul lacului cu cîțiva centimetri... Oare forța acestei ape, odată pornită, mai poate fi zăgăzuită de ceva ? Domnule Ghedeon, Stavropol s-a mărturisit... o știu... Eu nu-ți cer să desconspiri legămîntul unei

profesii... Meseria dumitale nefiind însă legalizată, nici lucrurile aflate nu-ţi pot schilodi sufletul...

— Depinde ce înţelegi dumneata prin legalizat, domnule Vugnar. Nimeni nu ţi-a cerut vreo aprobare, să nu crezi, nici mie să-mi dedic aceşti ultimi ani ai vieţii unei credinţe anume... Spun *anume* deoarece ideologia mea depăşeşte cadrul religios conformist şi mă îndoiesc că cineva mi-ar da consimţămîntul pentru alta, din capul locului înnoitoare... Religia nu mai este în stare prin dogmatismul atotliniştitor, asimilat pînă la lipsă de decenţă, nu atît de propovăduitorii ei, ci de sclavii ei, să mai schimbe ceva în această lume ! Religia a devenit o piedică în faţa adevăratei religii. Voinţa şi ruga mea sînt să propag o înţelegere capabilă să redea omului ochi să vadă, urechi să audă... Vezi, eu vorbesc deschis, n-am de ce mă teme, nici fricã nu-mi este... N-a mai rămas decît dureroasa mea evlavie, numai ea mai e capabilă să schimbe ceva. Pentru ea mă lupt. Or, cum crezi că aş putea să te ajut eu, care sînt împotriva dumitale ?

Vugnar se puse pe rîs. Felul deschis al fostului electrician, liberalismul lui clerical îl înveseliră. Rîsul îi dădea în acelaşi timp răgaz să se gîndească la răspunsul cerut de francheţea lui Ghedeon.

— Solid în argumente şi incapabil să mai fi modelat, ca şi sperietoarea asta de beton, părinte, spuse Vugnar, scoţîndu-şi batista din buzunar ; nu avea nevoie de ea. În interior era răcoare. Îşi tamponă transpiraţia imaginară, gîndindu-se că va trebui să şi-o şteargă pe cea reală odată ieşit în poiana deschisă.

Apusul soarelui intra în cupele florilor răsfirate pe zidul schitului şi florile îl lăsau să treacă mai departe bucuroase că erau furate de culoarea lui sîngerîndă.

— Eh, eh, se mulţumi să îngîne Vugnar... Cum îşi uită oamenii trecutul, cum se lasă înşelaţi de ideea că nu mai există pe lume nimeni să le aducă aminte de el... Domnule Ghedeon, poate îţi aminteşti de femeia venită la Stavropol ? Tiparul acela de frumuseţe... Nici n-aş putea spune exact cîţi ani au trecut de atunci. În orice caz ai văzut-o şi dumneata, nu o dată, întîmplător, cum am văzut-o şi eu.

Şi Vugnar scoase din buzunarul unde îşi vîrîse batista o fotografie. O duse sub nasul preotului. Ghedeon îşi miji

ochii, își îndepărtă capul să poată privi mai bine, apoi își trecu palma prin fața ochilor, ca și cum ar fi vrut să șteargă un vis.

— Nu stau prea bine cu ținerea de minte, domnule Vugnar, o femeie este uitată ca și o cruce străină, sărutată demult. Omul e om...

— Sigur că e om pînă cînd... Nu, nu te am în vedere pe dumneata, nici vorbă... Dacă nu-ți amintești de ea, nu-i nici o nenorocire, nici eu nu-s sigur că aceasta e fotografia ei. Am crezut că-mi împrospătezi dumneata memoria...

Ghedeon își miji din nou ochii. Pentru o clipă voi să-l prindă pe Vugnar de gulerul hainei și să-i facă vînt, dar gestul fu îndepărtat de un alt gînd ; nu era al lui schitul, nu-l putea pîngări cu purtări necugetate.

— Ai vrut să mă dai afară, așa-i ? și Vugnar rîse din nou... *Innoitorule*, bine ai făcut că n-ai transformat intenția în fapt... Chiar te felicit. În același timp mă întristez, ești mai inteligent decît mi-am închipuit și, fiind deștept, îmi va fi incomparabil mai greu să te conving că-mi ești necesar...

— De ce să te dau afară ? N-am nici un drept... Casa e a Domnului, nu a mea, zise stins Ghedeon, străduindu-se să tușească...

— Văd că te-am obosit, scuză-mă, n-am vrut.

Ghedeon nu răspunse. Privea cupola triunghiulară. Prin cele două răsuflători, vîntul pornit din senin fluiera continuu și limba clopotului se clătina unduind la rîndu-i frînghia mlădioasă. Părintele își mută ochii roată, de la intrare pînă la altar, cercetă chipurile monstruoase turnate în icoanele de beton, apoi din nou privi prin ușa deschisă razele soarelui, acum palide, de un sîngeriu închis. Se simți încremenit sufletește. Tot ce se putea vedea cu ochiul și pipăi cu mîna făcea parte din viața și conștiința lui, el era stăpînul acelor lucruri și păstorul sufletelor ce-și aflau liniștea. Numai că în locul cuminteniei obișnuite, căutate de enoriași, le inocula neliniștea și neîncrederea în lîncezeala liniștii lor. O făcea cu brutalitate, cu cuvinte aspre. Adeseori cînd întîmpina rezistențe, simțea nevoia să blesteme, crezînd sincer că turma Domnului se pervertise. O recitire proaspătă a Noului Testament împrumutat de la Toma Spîrcu îi întări convingerea că biserica s-a autodizolvat, trădîndu-și funcțiile. Era de datoria *lui* să le repună

în drepturile de la început. Vugnar, cu toate aerele pe care şi le dădea, i se părea mărunt ; pe furiş îi privea ochii temători de şuieratul vîntului, de limba grea de fier atîrnată într-o clătinare primejdioasă. Se strîngea aţa, Ghedeon o simţea. Se cerea să fie atent, de zece ori mai atent ca pînă atunci. Vugnar intrase în posesia unor informaţii. Intrase sau le ştiuse de mult ; acum le scotea la iveală, folosindu-le pentru un act de vînzare. Greşea Vugnar. Dacă nu ar fi amintit micile detalii legate de trecut, nu i-ar fi dat posibilitatea să-şi ia din vreme măsurile de prevedere. Nu era înţelept Vugnar. Sau era prea sigur de sine.

— Domnule Vugnar, mă gîndesc la tot ce mi-ai zis. Mă tem şi eu de consecinţele catastrofei, chiar dacă n-are cum să mă atingă. Viaţa noastră, a celor de o credinţă, este topită în credinţa celorlalţi, aşa că indiferent ce se va întîmpla, sufletul mi-ar fi îndurerat întîi de nenorocirea aproapelui. Cu orice te pot ajuta, dacă e vorba de a ajuta pe oameni. Credeţi că pata descoperită de Ionas ar reprezenta în mic starea lui de dinăuntru, în mare. Zic şi eu. N-am de unde să ştiu ce se petrece în inima muntelui de beton. Nu căuta vina, chiar dacă ea există, doar în trăitorii de aici. Lasă mai ales ameninţările. Şi dumneata poţi fi ameninţat. Nu cu fleacuri. De-o pildă, n-am să uit nici eu o noapte, cum n-ai s-o uiţi nici dumneata, cînd l-ai lovit pe însoţitorul benei şi cred că nu eşti străin de schimbarea, la acel ceas de noapte, a macaragiului. Jos, la staţia de betoane se produsese un mic scurtcircuit. Reflectorul proiectat asupra macaralei ţi-a luminat faţa. Nu mi-a scăpat înjurătura macaragiului, cam băut, ce-i drept, cînd a trecut pe lîngă mine ; înjurătura viza un nume şi numele nu era al meu. Pe urmă starea de agitaţie a lui Stavropol că în zid s-a prăbuşit ceva ; plecarea lui, în acea noapte, de la turnări, singura dată cînd cineva îl ispitise să-şi lase locul de observaţie. Sigur, sînt simple întîmplări pe care ochii mei le-au fotografiat, mintea le-a developat şi din ele întreagă rămîne o singură făptură ; nici chipul ei nu e al meu. Deci vina pentru tot ce se poate întîmpla cu viaţa şi liniştea oamenilor poate fi a multora. Datoria cu care m-a obligat credinţa este de a-i întări sufleteşte pe fricoşii Domnului, dar altfel decît ar face-o un laic, obişnuit cu lenea spirituală la care l-a obligat o scîrbavnică înţelegere a dogmei...

Vugnar se scărpină în podul palmei de la mîna stîngă. De mult i se ivea în acel loc, la mîini, o eczemă urîtă. Pielea se descuama, mici băşicuţe asemănătoare rîiei supurau şi-l mîncau. Nu totdeauna. Atunci cînd nu-şi putea descărca supărarea. Nici acum nu se ivise din alt motiv. Mîncărimea venea de la cele auzite din gura lui Ghedeon. Neştiind cît anume ştia Iova, nu voia nici el să arunce anatema asupra lui, printr-un gest necugetat.

Salvarea veni din pădure.

— Şefule, şefule, se auzi vocea lui Calafat şi Vugnar ridică din umeri.

Nu mai avea ce face. Ghedeon îl urmă pînă la ieşire. Vugnar nu-i întinse mîna. Mîna dreaptă era ocupată cu scărpinatul celei stîngi.

Îl privise pe Iova blînd şi cu compasiune, apoi rîse din nou.

— O să ne înţelegem, zise el, în timp ce în poiană, speriat, îşi făcu apariţia Calafat...

Ajutorul lui Vugnar era vînăt de furie. În acelaşi timp, sub spaima ascunsă îşi făcea loc bucuria că dăduse pînă la urmă de superior. Nutrea pentru Vugnar o dragoste dincolo de supuşenie şi obligaţii de serviciu. Îl iubea aşa cum Mutul îşi iubea stăpînul, fără să se dea de gol, fără să-şi manifeste în vreun fel dăruirea. În ceasul de aşteptare, apoi de căutare, îi trecuse prin cap fel şi fel de presupuneri, una mai neagră decît cealaltă. Se temea să nu i se fi făcut rău, inima lui Costin nu mai era tînără. Fusese prevenit în acest sens. Acesta era şi motivul pentru care plînsese la început. Purta cu el geanta lui Vugnar. Obţinuse cu greu acest drept. Dar îl obţinuse, tot aşa cum seara îi spăla picioarele obosite în apă fierbinte cu sare. Făcea bine la umflături, iar unul din izvoarele calde descoperite de Gavra era remediul necesar să-i uşureze şefului suferinţa pricinuită de o proastă circulaţie. Nodul lui Adam se mişca nervos. Calafat înghiţi în gol. Supărarea îi trecuse. Vugnar era întreg, nu descoperise pe trupul lui nici o deteriorare.

Costin Vugnar îşi înfrînă bucuria pentru devoţiunea colegului, împinsă, dacă i s-ar fi cerut, pînă la sacrificiu. Fericirea i se transformă în mîndrie. O mîndrie pe merit, îşi zise şi, ca să-şi ascundă plăcerea pricinuită de gluma făcută lui

Calafat, tuși scurt. Nu era pentru prima oară cînd își încerca subalternul copilărește. Îi plăcea să se ascundă de el, apoi să-l privească, fără să fie văzut, cum tînărul se șterge la ochi terorizat de ideea că *idolului* i se putuse întîmpla o nenorocire. Manifestarea de dragoste era la subordonat lăuntrică. Nici el nu voia să se dea de gol.

— Altă dată cînd vă mai îndepărtați, vă rog să luați o sfoară, am să v-o leg de mînă ca să știți de unde ați plecat, zise Calafat, făcînd pe autoritarul și prevenind astfel un răspuns stereotip pe care Costin îl dădea de obicei : „Și de ce te sperii ca un copil că m-am rătăcit ?“

— Am văzut printre pomi arhitectura asta grotescă și mi-am zis că n-ar fi rău să-mi aduc aminte de vremile cînd mă trimitea mama cu prescurile. Ghedeon mi-a fost de ajutor. M-a oprit la timp să-mi dau în vileag sentimente vechi și redescoperite acum, odată intrat în lăcaș. Nu-i așa că-i sfînt, domnule Ghedeon ? întrebă Vugnar, dar nu-l lăsă pe Ghedeon să-și spună părerea. O să mai viu, cum ne-am înțeles, cred că ne leagă lucruri și interese comune. Să știi, eu cred în Judecata de Apoi, chiar dacă odată cu ea nu va veni și sfîrșitul lumii. Ce pricepem noi despre universul acestui biet pămînt ? Mai nimica. Nu știm nici măcar de ce peștii prinși de Saie Cameniță n-au carne la coadă. Dar o să aflăm, părinte, mai spuse Vugnar.

Cei doi se îndepărtară.

Ghedeon se uită la soare. Se căznea să apună. Florile roșii agățate cu tulpina șerpuitoare de betonul clădirii își aveau cupele întoarse spre el. Pe măsură ce pe lăcaș cădea umbra, cupele rubinii se închideau.

14.

Adelaida Jigău se trezise ca dintr-un coșmar la cuvintele rostite de Ionas. La început crezu că are febră. Îi puse palma la gît ; în afară de umezeala transpirației, nu se simțea nici urmă de căldură. Se gîndi că lipitorile erau de vină. Neștiind ce se întîmplă, se sculă și aprinse o lumînare. Prin geamul

vopsit pînă la jumătate în alb, se zărea pe întinderea lacului urmele unei strădanii de răsărit de soare. Nu puteai să ghicești din ce parte vin razele, atît de intens colorate. Cînd Aida se îndreptă spre fereastră, înțelese că astrul zilei încă nu apusese. Își aprinse o țigară. Reveni cu lumînarea la căpătîiul lui Ionas. Așeză sfeșnicul de metal pe lada somierei și privi fruntea îmbrobonită. Încercă să-l trezească ; întîi îl mîngîie blînd pe creștet. Cînd văzu că gemetele continuă și vorbele dezlînate, fără sens, nu se opresc, îi dădu cîteva palme. Ionas nu se trezi. Avea buzele întredeschise. Printre ele, limba își făcea loc, vînătă, spre vîrf. Îi șterse din nou fruntea și îi scoase cămașa de la pijama. Urmele ventuzelor unde lipitorile îl supseră de sînge se conturau ca niște buze de copil. Adelaida se uită la pîntecul ei. Semnele erau la fel. Viețuitoarele umflate cu sîngele lor, în timp ce ei se iubeau, nu le putuseră face nici un rău. Adelaida, la aducerea aminte, simți că-i e foame. N-o mai îngrijora starea semiinconștientă ; de cînd venise, aproape în fiecare noapte coșmarurile lui Ionas se repetau, la altă scară. Niciodată însă gemetele și vorbele amestecate, cu frînturi logice, n-o treziseră din somn ca acum. Încercă să-și aducă aminte dacă la prima întîlnire Ionas se purtase la fel. Nu-și amintea. Dormise tun, pînă aproape de dimineață, după plăcutele chinuri prelungite. Ce straniu i se părea omul din pat, în comparație cu celălalt, cunoscut cîndva și cu care se iubise mai apoi, nu din nevoie, ci din teama de a nu rămîne în noaptea aceea singură. Voise să scape cu orice preț de fetie. Își zisese că dacă nu are să-l aibă pe Ionas, atunci nu va mai avea niciodată pe nimeni. Făcuse un pariu cu ea însăși. Îl cîștigase, spre bucuria ei. Ce se întîmplase între timp însă cu el ? Poate nu se întîmplase nimic, natura lui adevărată să fi fost aceea în care dormita acum, excepția făcînd-o legătura de-o noapte în orașul de jos.

Înmuie prosopul plușat în găleata cu apă și-l șterse pe Ionas pe piept. Picături mari de sudoare se prelingeau de sub bărbie pe gît, de acolo lunecau printre firele uleioase ale părului cîrlionțat, des, încurcat, între mușchii ațoși. Îl ștergea și îl mîngîia în același timp, fără să-i pese de gemetele și cuvintele amestecate.

Ar fi dat mult să afle ce visa Ionas. Știa însă că în clipa cînd se va trezi n-are să fie în stare să-i povestească nimic.

Uita cu desăvîrșire epica întîmplărilor din subconștient sau se prefăcea că le uită. Cu o noapte în urmă reușise să-l scoale. Ionas, buimăcit, spusese doar atît : Sturionul. Apoi privise pereții camerei, ca un somnambul. Numai în ultimul moment ochii se pironiseră pe chipul ei, atunci se trezise deplin, altfel n-ar fi prins-o în brațe, n-ar fi strîns-o cu o dragoste vecină cu spaima de moarte. Fusese convinsă că mărunțișurile biografiei lui l-au surprins în măsura măcar în care o uluiseră pe ea. Ionas se uitase adînc în irisurile de două culori ; nuanțele lor i se părură o glumă. Nu dăduse crezare spuselor Aidei sau aceste spuse îi erau cu totul indiferente. Coșmarul de acum nu era altceva decît aducerea aminte a întîmplărilor de demult, ce aveau să fie date uitării, cînd conștientul urma să pună stăpînire pe el. Un ecran dur, mat, despărțea cele două *Euri* ; în momentul lucidității, fiecare parte rămînînd în final cu trăirile ei. Ce voia să însemne acel cuvînt : Sturion ? Se referea la specia ca atare sau sensurile aveau alte înțelegeri în cugetul lui bîntuit de furtuni ?

Ionas gemu din nou. Își răsuci capul. Adelaida se uita la el, dar gîndurile îi alergau aiurea. Ar fi vrut să se rupă de trecutul ei. I-ar fi fost mai ușor să meargă înainte, fără să-și amintească, la tot pasul, viața de odinioară. Simți că o podidesc lacrimile. Era suficient de tare să le domolească scurgerea, printr-un efort de voință. La urma urmei, nici nu știa dacă trebuia să-și lege viața de a lui. Îl iubea prin carnea trupului, nu prin dăruirea sufletească. Sau legătura dintre trup și suflet era atît de puternică, încît acum, în acel ceas de noapte, stînd lîngă omul mirosind a transpirație, era incapabilă să le despartă ? I se părea că era singura lucidă dintre toți cei adunați acolo. Sigur, normală sută la sută nu era nici ea, recunoscu Adelaida, privind prin ochii de două culori spațiul imens, verzui, vizibil prin fereastra și ea verzuie.

Soarele murea undeva după o coamă de munte ; zbaterea lui se reflecta în luciul de oglindă al lacului. Simțea o tentație bolnăvicioasă să ajungă dincolo, unde apa arunca lumini și scînteieri nefirești. Unde se termina lacul și unde se despărțeau cele două culori, sugerînd, fiecare dintre ele, sentimente atît de încîlcite ?

— Dragul meu Ionas, se pomeni murmurînd, dar bărbatul continua să-și miște capul, cufundat într-un delir adînc.

Se duse spre fereastră. O deschise. Flacăra lumînării ardea în continuare ; drept. Nici urmă de curent în cameră, nici urmă de adiere din afară. Adelaida avu impresia că este capabilă să vadă aglomerarea de molecule ; că le poate deosebi unele de altele, cele mari și albastre fiind, fără îndoială cele care îi umpleau pieptul, dîndu-i senzația de vigoare. Particulele mici, gălbui, se risipeau în jur, incapabile să-și organizeze zborul spre ea. Se dădeau înapoi din fața celorlalte hulpave, gălăgioase, aflate într-o permanentă luptă pentru a-i domina plămînii.

— Sînt scrintită, ce mai, zise Adelaida, convinsă că, deși era trează, nu se deosebea foarte mult de omul cufundat într-un somn tulbure. Nu mai putu suporta gemetele. Înmuie din nou prosopul în apă rece și-l șterse pe frunte, apoi îl frecă pe piept.

La celălalt etaj, auzi un zgomot. Curioasă, ieși din nou la fereastră. Pe sub clădire se vedea umbra alungită a lui Stavropol, însoțit de Mut, ultimul adulmecînd aerul ferestrei lîngă care se afla. Se îndepărtă de geam. Nu voia să fie zărită. Înțelesese din primul moment că venirea ei acolo nu fusese dorită. Privirile lui Saie Cameniță, alternînd între dorință și ură disimulată, fuseseră primul semn. Pînă și Ionas fusese stînjenit de apariția ei, ca și cum s-ar fi temut că venise să-l anunțe că era însărcinată. Înțelesese că spaima nu ținea de pensia alimentară ; avea altă motivație, dar care, anume, era departe de a-și da seama. Deranja, aceasta fusese unica senzație, pînă la urmă. Înjurase în gînd, bărbătește și pentru moment îl iubi mai puțin. Crezuse că are să se dea peste cap de bucurie văzînd-o acolo. O întîmpinase egal, rostind doar un nume nou. Numele îi devenise drag de la început. Poate sub el Ionas să-și fi ascuns sentimentele față de colegi ? Dar ce sentimente, și de ce să le ascundă ? De ce se temea ? Pentru ce își rotea privirile speriate cînd voia s-o ia în brațe, cum se întîmplase în japșa cu nuferii colorați ? Se înfurie cînd văzu că Ionas, cu toată strădania ei, nu voia să se trezească.

Căută degetul de la mîna stîngă a bărbatului și înainte de a-l maltrata cu unghia îl privi intens. Era un deget butucănos, curbat între cele două falange. Adelaida își înfipse unghia în el. Capul lui Ionas încetă să se mai tînguie pe pernă.

Ochii i se deschiseră mari și curioși. Nu înțelegea ce se petrece. Nu se trezise încă. Adelaida îl menajă un timp. Cînd se convinse că ochii priveau în gol nu se mulțumi să strîngă cu unghia. Îi duse degetul la gură și-l mușcă cu brutalitate. Ionas sări în sus.

— Ce s-a întîmplat cu Sturionul ? întrebă el, apoi, dezmeticit își masă cu mîinile fruntea umedă.

— Ce ai visat, Ionas ? întrebă Adelaida și-i aduse un pahar cu apă.

Ionas sorbi lichidul cu precauție, temător.

— Ce să visez, n-am visat nimic...

— Cum n-ai visat, se înfurie ea. De mai bine de o oră stau lîngă tine și-ți șterg zoaiele în timp ce tu vorbești vrute și nevrute. Acum îmi spui că n-ai visat !... Ionas, tu îmi ascunzi ceva ? Să știi, vere, începu ea pe tonul obișnuit, nu mă dau în vînt să-ți aflu secretele, dar dacă nu mă respecți nici atît ca să-mi spui ce te frămîntă, să știi că eu mă car. Renunț la propunerea pe care ți-am făcut-o, la dragostea ta de care simt că încep să mă plictisesc. Dacă n-aș fi avut eu fantezie, te-ai fi mulțumit cu același ritual bovin... Băiatule, dacă am început-o tîrziu, vreau să-i prind iubirii toate subtilitățile. Mă crezi ? Te-ai obișnuit să sari ca pe-o bicicletă, apoi să pedalezi la voia întîmplării, fără ca măcar să strigi, cînd te lovești de pomul plăcerii : Evrica !!!

— Aida, am visat... am visat...

— Ce ai visat, întrebă ea și roși ; se dovedise vulgară cînd în sufletul lui lupta cu întunericul continua, cu toate că spaima trează era domolită.

Se ridică în șezut. Așternutul, sub spate, rămăsese pătat de transpirație. Aida îl frecționă între omoplați pînă ce pielea se înroși. Ionas părea străin însă de strădania de a-l scoate din starea de amorțeală. Își ținea capul în mîini. Uneori își lovea tîmplele cuprinse de durere.

— Am visat ceva straniu, Ida, ceva, cum să-ți spun... dacă aș putea lega la loc toate firele visului, să le dau un sens, poate nu aș fi atît de zăpăcit... Mă obsedează nu de acum, simt asta, de mult... Tot ce mi-ai spus tu și Cotoban, tot ce a încercat să-mi povestească Ghedeon, fără însă să-mi dezlege nici unul măcar o fărîmă de... Aparent, s-ar părea că nici nu-mi pasă, numai în somn simt adevărata nevoie de

personalitate, atîta cît o am se dezlănțuie în vis ; cred că dacă te-aș iubi în vis aș face-o altfel, cu mult mai inspirat, mai profund, cred că adevăratele mele sentimente față de tine numai la cumpăna dintre trezie și moarte sînt cinstite, doar acolo nu trișează... Am visat că mă cheamă la el un pește, nu i-am putut zări decît un ochi, un ochi uriaș, în care ființa mea se reflecta neputincioasă. Încercam să scap de pupila cu deschideri de prăpastie, gata să mă înghită sau să mă arunce în abis. Eram hipnotizat, nu mă puteam mișca din punctul negru în care mă pironise. Eram de vină cu ceva față de el, față de ochiul neiertător ? Sigur eram de vină, altfel nu m-ar fi obsedat, nu mi-ar fi promis la despărțire că nu voi scăpa pînă nu-mi voi ispăși păcatele. El va fi martorul Judecății de Apoi și tot el va veghea ca pedeapsa să fie pe merit... Mi-am făcut o corabie și am încercat să ies din apele adînci ale ochiului fără margini : spun ochi, deoarece pleoapele grele, ca niște falii, se mișcau, voind să mă prindă între loviturile lor. De fiecare dată cînd se apropiau de mine, cu genele ca niște arbori ascuțiți, gata să mă străpungă, începeam să mă rog ; ochiul îmi asculta ruga și își retrăgea peste cornee carnea încrețită și apoasă ; încercam să ies de sub pleoapele ucigașe, luptam să scap din acel spațiu al morții... Cînd m-am deșteptat, am auzit ochiul depărtîndu-se, cu un zgomot de clopoțel. Ochiul era încălțat, avea un blachiu sunător la bocanci ; în acel zgomot metalic, m-am trezit fără să-i pot spune că n-am nimic pe suflet, că îmi simt conștiința curată ; trecutul, puteam proba, neexistînd pentru mine... De ce a trebuit să te întîlnesc, Ida, să-mi spui ce mi-ai spus, puteam trăi fără întrebări, somnul pînă la venirea ta era o odihnă, o cufundare în calm. Înțelege-mă, reproșul ține de moartea acelei liniști. Mi-am dat seama că o să se întîmple așa în clipa cînd mi-ai adus aminte de facultate... Am crezut că glumești pînă am rememorat dialogul cu Stamate ; numele lui de ce nu-l uit ? Dialog brutal din parte-mi, fără îndoială, pornit dintr-un somn la fel de adînc ca acel trăit de mine cu cîteva minute înainte. Deci și Stamate a existat, cu toate că îmi aminteam vag de el. Dacă nu l-aș fi văzut în aulă n-aș fi recunoscut în el pe omul ce mi-a apărut nu o dată în vis cu trăsăturile clare. Deci o legătură între subconștient și realitatea unei existențe necunoscute de mine există, ea nu este întîmplătoare și coșmarurile nu fac altceva decît să încerce

dezvăluirea legăturii dintre mine, cel de acum, și cel de ieri, acel ieri reprezentînd partea neștiută a vieții mele... Sturionul m-a chemat să-l însoțesc în adînc, el bate în corpul barajului cu fruntea ; el îmi va decide soarta dacă n-am să-i dau ascultare... Desigur, ultimele lucruri pe care ți le-am spus rezumă simple supoziții, dar dacă *El* n-ar dori asta, de ce-mi tulbură viața și somnul ? Poate acest Sturion nu există, reprezintă o închipuire născută din ce-am auzit în trupul barajului... Poate să fie o invenție a minții mele bolnave din dorința de a găsi o explicație zgomotului egal ca o picătură chinezească, capabilă în timp, prin îndărătnicie, să spargă cel mai puternic beton... Cred că Stavropol are dreptate, ar trebui să cooperez mai temeinic cu el, să intrăm cu pichamerul în pata în creștere. Ieri după masă, în timp ce dormeai, m-am dus în galeria unde am făcut descoperirea ; am rămas buimac... Pata s-a lărgit, betonul pufos, ca o făină pe deasupra, împrăștiat la o simplă atingere, s-a fisurat, gaura este cu mult mai adîncă decît mi-am închipuit. Explicația este simplă ; distanța dintre fisură și zidul exterior s-a micșorat. Sturionul a găurit coronamentul, restul îl va face presiunea apei... Înțelegi, Ida ?

Ida se duse la fereastră. Ionas continua să vorbească ca și cum ea s-ar fi aflat în fața lui, îngăduitoare cu întreaga lui destăinuire...

— Mă auzi Ida, mă auzi ?

Sigur că-l auzea, nu era surdă, numai că vorbele lui îi întăreau convingerea că sufletul bărbatului, cu care împărtise durerea și plăcerea primei iubiri, se străduia să-și descopere, cu prețul unui efort imens, propria lui naștere... Cine i-o întunecase sau cine șterse în creierul său cu buretele fapte și trăiri de care nu-și mai aducea aminte ? Întîmplarea cu Sturionul i-o povestise și în garsoniera din orașul de jos ; întîlnirea i se părea dintr-o altă viață.

— Ida, trebuie să mă duc, spuse gîfîit Ionas, îmbrăcîndu-se în grabă... Nu-și dădu seama că își luase ciorapii pe dos, că încălțase un pantof maron și altul negru, nici că se încheiase strîmb la cămașă. Adelaida înregistra amănuntele calm, fără să-i atragă atenția.

Îl privi prin luciul ferestrei. Îmbrăcatul în oglinda geamului i se păru pe dos. Se sperie pînă ce înțelese că sticla era de vină. Se întoarse spre Ionas.

— Ionas, nu vrei să vin cu tine ?

— Unde să vii cu mine ?

— Unde te duci tu, din moment ce te-ai îmbrăcat înseamnă că ai o țintă.

Ionas nu-i răspunse, căuta mai departe un obiect ce nu se lăsa găsit. Pînă la urmă renunță, ieși val-vîrtej.

Adelaida îi auzi pașii coborînd scările în grabă, apoi îi privi fuga prin fața fostei clădiri a administrației. Curînd se pierdu pe cărăruia ce ducea spre stufăriș.

— De ce n-or fi racordat lumina electrică, se întrebă Adelaida, apoi întrebarea i se păru fără rost, și noaptea se vedea, ca acum de exemplu ; lumina soarelui era prezentă cu toate că rotundul de foc se ascunsese după munte.

Ionas nu privi în urmă. N-avusese nici o clipă senzația că împreună cu el se mai afla cineva în cameră. Nici măcar nu-i spusese o vorbă Adelaidei la plecare. Da, cizmele de cauciuc le uitase. Nu-și mai suflecă pantalonii. Intră în apa caldă a japșei și străbătînd-o, scurtă o bună parte din drum. Rizomii îl răniseră la ambele picioare, dar mocirla cleioasă astupase rănile și el călcă fără grijă mai departe.

Îl întîmpinară la început sălciile tot mai dese și scorburoase, apoi locul lor fu luat de arini și de ulmi, ca la scurt timp foioasele să-l înconjoare din toate părțile. Auzi în depărtare clopotul de la schit ; suna undeva spre dreapta, dar Ionas mergea în partea opusă ; nu se opri să-i cugete dangătul. Urca pieptiș coama dealului, fără să simtă oboseala. Doar tîmplele continuau să-l doară neomenește și știa că orice ar fi făcut nu le putea astîmpăra. Sîngele colcăia prin vine, gros, veninos, altfel ochii nu i s-ar fi împăienjenit, iar ceafa, la rîndul ei, nu l-ar fi înțepat. Ajuns într-o poieniță de frasini, zăbovi. Privi valea de unde pornise urcușul. Nu se vedea decît o porțiune de lac. Știa însă că din acel loc, pînă la lăcașul de vară, unde se afla stîna lui Toma Spîrcu, drumul îi mai cerea vreo două ore de mers ; fără să stea prea mult pe gînduri, își iuți pașii. Curînd, oboseala îl doborî. Coasta cu pășunile largi era înclinată amenințător ; urcase pe ea ocolind drumeagul întortocheat al cărăruii făcută de oi și ciobani.

Soarele se ridica lin ; pe măsură ce înainta muntele cețos își descoperea pășunile verzi. Ascultă atent. Nu se auzea nimic. Doar vîntul îndoia vîrfurile cetinilor rare de brad și Ionas avu o străfulgerare de teamă. Ce bine ar fi fost dacă

ar fi luat-o cu el pe Adelaida. N-o chemase, dar nici ea nu se omorîse să-l însoţească. Era terorizat de visul chinuitor şi numai coşmarul îi dădea forţa de a escalada un munte pe care oierii, obişnuiţi cu urcuşurile, îi străbăteau întinderea, într-un timp de două ori mai lung.

Zări în depărtare un foc. Nu putea fi decît stîna. N-ar fi vrut să fie simţit de cîinii lui Toma, cu toate astea nici nu apucase să-şi rostească dorinţa că auzi un lătrat stingher apoi altul, gros, bătrînesc. În mai puţin de o jumătate de oră avea să ajungă la Spîrcu. Culese de sub brad o creangă uscată ; înarmat, sui mai departe. O pasăre cu aripile largi zbură pe lîngă el, tăind aerul apăsat. Aştepta să-i vină cîinii în întîmpinare, dar în locul lătratului auzi ca dintr-o mare adîncime o voce omenească.

— Mă, care eşti acolo ? Era Toma, numai el striga aşa.

— Eu sînt, răspunse Ionas cu mici întreruperi între silabe din cauza gîfîitului.

— La ceasul ăsta, domnule Ionas ? se miră Toma şi se arătă de sub tulpina unui brad cu arma în mînă, însoţit de cei doi cîini, amîndoi cu pripoane de lemn atîrnate de gît.

— Mi-ai spus ceva în ziua cînd am fost la dumneata, zise Ionas şi se aşeză la picioarele ciobanului, obosit. Îşi şterse cu dosul unei mîini transpiraţia de pe obraz.

— Nu-i de umblat singur prin părţile astea, domnule Ionas. Urcă lupii şi urşii prin locuri altădată străine lor. Mai acum cîteva zile am văzut un rîs de o mărime neobişnuită, poate nici nu era rîs... Era vărgat, coada o avea lungă şi cu vîrful gros, ridicat ca o secere... Noaptea m-am trezit la stînă cu două oi furate. Cîinii nici n-au avut vreme să se ridice din culcuş. Numai arătarea vărgată, de care am amintit, m-a putut păcăli. Urşii şi lupii, de la o vreme, trăiesc în bună pace, sau frica să-i fi mînat împreună la asemenea înălţimi. Animalele simt cel mai bine apropierea necazurilor, cu toate astea goana lor spre piscuri nu cred să pornească numai de la frică... Toate s-au întors cu fundul în sus, domnule Ionas, altfel nici eu n-aş fi ridicat stîna cu şase sute de metri mai spre vîrf ca anul trecut, deşi iarba, cum ai putut vedea, nu-i de ocolit nici aici. Toma călca, în acelaşi ritm, nu-i păsa că Ionas se grăbea.

— Mi-ai zis atunci la dumneata, domnule Toma că...

— Ți-am zis, cum să nu-ți zic... Eu te-am chemat să vii, dar credeam că ai să mă anunți din vreme.

— Un vis, un vis cumplit m-a făcut să mă grăbesc, și Ionas îi povesti coșmarul din care îl trezise Aida.

Toma dădu din cap, fără să răspundă ; nu-i plăcuse nici lui visul. Mai visase și el, dar ca un om să se trezească în ochiul unui pește, așa ceva nu-i mai fusese dat să audă.

Stîna era așezată la loc deschis, sub poala unei păduri, nici prea aproape de ea, ca sălbăticiunile să se apropie nestingherite, nici prea departe, ca vîntul să-și facă de cap cu saivanul. Oile dormitau sub adăposturile semicirculare acoperite cu un frunzar des, iar un măgar își ridică botul, adulmecînd aerul, ca un cîine. În preajma îngrăditurii, din ostrețe de brad, se afla cabana propriu-zisă ; lipite de ea două magazii. Agățat de ușciori înalți, cașul se storcea lăsînd să cadă în ciuberele dedesubt picuri grei și grași de zer. Cîinii, ajunși la poteca ce dădea spre casa din bîrne, se culcară la locul lor ; unul, la intrarea animalelor, altul lîngă pragul de lemn. O vacă mugi prelung, apoi se auzi cum îi intră din stomac între fălci golomoțul de iarbă, apoi rumegatul uniform și leneș.

— Poate ți-o fi foame, domnule Ionas, se interesă Toma, dar Ionas dădu din cap ; nu-i era foame.

Din singura încăpere ieși Mitrofănică și Ionas se grăbi să-i privească degetul mutilat.

— Arată-mi și mie, Mitrofănică.

— Ce să vă arăt, nu vă arăt nimic, zise el supărat, dar Ionas tot apucă să-i vadă degetul scurtat cu două falange.

— I l-am tăiat eu, nu se mai ținea decît în niște ațe, spuse Toma. N-a vrut să se ducă la medic, nici să povestească cu de-amănuntul ce s-a întîmplat cu el...

— Poate a încercat să fure ceva ? îl întărîtă Ionas și Dumnezeu l-a pedepsit.

Acuzația îl înfurie pe tînăr.

— Eu nu fur, domnule. Baci Toma poate să spună cum sînt ai noștri că nu m-o luat din drum. Mie nu mi-a plăcut școala, dar sărăntoci nu sîntem, eu am venit la dumnealui să învăț meseria asta, de la un străin înșcolat altfel o furi... Avem oi mai multe ca Baci Toma, dumnealui e martor, poate să spună...

— Lasă, Mitrofoane, c-am să-i zic, și-o să-i mai spui că pentru degetul ăla am plătit douăzeci de oi și un tăuraș... Și taică-său tot n-a fost mulțumit, dacă m-ar fi dat în judecată, zicea el, legea i-ar fi dat dreptul la mai mult...

— Oile am să vi le dau înapoi, Baci Toma, tata și așa nu le știe numărul... Pe urmă, pentru un bărbat, nu-i mare lucru să n-aibă un deșt. Rămîn nouă, destule-s ca să mulgă oile și să-și bată nevasta, zise Mitrofănică cu răutate neprefăcută.

— Du-te, Mitrofănică, și te culcă, peste două ore soarele răsare, treaba nu ne-așteaptă, că la noi soarele răsare de unde apune, domnule Ionas, așa ceva n-am mai văzut, parcă face ocolul pămîntului peste munte și tot acolo îmi dă de veste că începe o nouă zi. Ți-am văzut femeia, așa a spus domnișoara, că-i femeia dumitale... A cumpănit-o și Iuliana. Zice că nu-i stau ochii bine în cap.

— Domnule Toma, eu am venit...

— Știu pentru ce-ai venit... dar dacă te țin de vorbă o fac să treacă vremea, numai eu știu cum trebuie să cadă lumina, să vezi ce te interesează atît de mult... Putem merge, zise el, luîndu-și un toiag și fluierînd un cîine, porni spre vale.

De unde se aflau, lacul abia se ghicea, negru. Toma o luă spre dreapta, apoi urcă din nou muntele, cu pasul așezat.

— Nu se arată totdeauna cînd vreau, de cîteva ori m-am dus de pomană, cu toate că apa era limpede ca lacrima ; n-am zărit urmă mișcătoare în adînc.

— Să nu fi fost și la început o părere, domnule Spîrcu, zise Ionas abia acum simțind cu adevărat oboseala. Genunchii îi tremurau, mușchii îl dureau.

— Am auzit că Vugnar vă cercetează pe toți, în felul lui... Mai acu cîteva zile a venit la mine și m-a pus să-i arăt locul unde a fost îngropată femeia aia...

— Nu-mi place omul ăsta... Nu-mi place...

Toma se odihni. Așa cum se proțăpise în măciuca noduroasă părea mai înalt, iar cioarecii albi, strînși pe picioare, îl făceau suplu. Ochii albaștri, cu bătăi spre verzui, din pricina luminii difuze, rideau fără ca fața să se supună veseliei lor.

— Cineva a păcătuit, domnule Ionas, numai păcatul poate fi la mijloc, altfel n-ar fi apărut semnele astea de care lumea se teme... În curînd n-o să mai rămînă om prin părțile astea,

toți pleacă, lăsîndu-și agoniseala la voia întîmplării... Eu îs de partea lui Vugnar, adică boala nu trebuie întinsă mai mult decît se cuvine.

Trecură printr-o pădure deasă și Toma se aplecă să culeagă gălbiori și laba ursului. Își scoase din buzunar o pungă și puse ciupercile în ea. Găsi cîteva familii de urechiușe cu foliile încă umede de aerul jilav și Toma, după ce le cercetă, le așeză în altă pungă să nu le fărîmițeze...

— Dumneata îl crezi pe Mitrofănică? întrebă Ionas.

— E cinstit, n-are de ce minți, cu toate că mi-e greu să cred că s-au agățat peștii de degetul lui... Eu n-am mai auzit de asemenea pești... Poate să fi fost acolo altceva, sau poate degetul să fi suferit schilodirea în altă parte și lui îi e teamă să recunoască... Dar de mințit nu l-am prins niciodată cu minciuna... Ba da, o singură dată, mi-a furat mielul și l-a dus să doarmă cu el, a zis că îi e urît să doarmă singur... Acum uită-te, domnule Ionas; Ionas privi în jos; nu ghici în depărtare decît o pînză albastră, fără margini, cu puncte strălucitoare din loc în loc. Uită-te cu binoclul, spuse Toma și-i dădu tînărului ocheanul puternic scos din traista atîrnată de umăr. Lui Ionas nu-i veni să creadă că, la o distanță pe care singur n-ar fi putut să o aprecieze numai din ochi, se afla luciul de apă. Avea altă culoare și altă formă... Își potrivi ocularele. Lacul se apropia de el; era la nici cinci sute de pași. Se puteau distinge și peștii, aurii în razele calde ale soarelui... O știucă se aruncase de sub o tufă de nuferi spre un biban, dar apa începu să clocotească în jurul ei și Ionas nu înțelese ce anume se petrece în învolburare. Apropie focarele de baraj. Putea să observe plasa de protecție și sub ea străluci, de mărimea unui ban, ceva sidefiu. În rest, apa, atît cît putea s-o cuprindă, era netedă, nu se ghicea în ea nici o mișcare. Apoi dintr-o dată lichidul începu să fiarbă în adînc; clăbuci mari se iviră la suprafață ca niște bășici de săpun, un val năprasnic se formă ca o coamă chiar în locul unde cele două culori ale lacului se uneau și Ionas avu senzația că imensul baraj se clatină sub lovitura primită din plin. Dar ce anume lovise barajul îi scăpă privirii. Din nou domni cîtva timp liniștea peste lac, valul se spărsese și el, ceea ce văzuse Ionas la suprafață era zbaterea în străfund, apoi din nou îi fu dat să observe răsucirea apei într-un vîrtej imens. Zări bine peștele

cu gît de taur, și pentru un timp ochiul din vis îl privi dintre pleoapele căscate. Ionas, asudînd, reuși să îngîne, cuprins de spaimă :

— E el, i-am văzut ochiul, e el...

15.

Bulat îi ieși în întîmpinare. Era supărat că al doilea om, într-un răstimp scurt, îi descoperise ascunzătoarea cu atîta ușurință. Înainte de a construi cele trei bazine, împrejmuite cu sîrmă, căutase îndelung ; umblase pe jos kilometri întregi pînă să găsească japșa. Cu toate astea Adelaida fusese la un pas de ea, iar acum Stavropol și Mutul înaintaseră prin păpuriș, spre el, chiar mai adînc decît o făcuse Aida.

Așezase de-a lungul cărăruii cîteva sfori la nivelul malului. Oricine ar fi încercat să treacă, se împiedica de ele. Sforile se continuau prin stufăriș cîteva sute de metri pînă la cele trei sălcii aflate deasupra ascunzătorii. La cel mai mic semn o creangă se mlădia adînc în apă, dînd semnalul că un nedorit se afla pe drum. De data asta, Stavropol sau cîinele călcase de la început pe mai multe din „soneriile“ improvizate. Cele trei crenguțe se lăsară deodată ; Bulat abia avu timp să-și tragă pantalonii și să fugă în întîmpinarea intrușilor. Ce căuta Stavropol ?

Bulat începu să fluiere. Cu secera, tăie cîțiva snopi de papură. Voia să fie găsit lucrînd și Stavropol, cînd dădu de el, nici nu se bucură, nici nu se miră. În spatele lui cîinele stătea cu părul zbîrlit ; stăpînul îl mîngîie de cîteva ori și Mutul se liniști.

— Ce vînt vă aduce pe aici, domnule inginer ? Tai niște papură, am o înțelegere cu Spîrcu. I-o dau uscată și el o vinde altcuiva pentru coșuri și pălării... Uite cît am tăiat, adăugă Bulat arătînd spre un stog. Papura de prin aceste locuri e mai mlădie. Domnul Gavra mi-a spus că din pricina climatului. Seamănă cu o papură de pe alte meleaguri, ușoară, în același timp rezistentă.

Bulat tăcu. Era furios că dăduse atîtea explicații. Stavropol vedea doar foarte bine ce face. Nu trebuia să se justifice. Ca dovadă că inginerul luase peroraţia drept justificare era zîmbetul ce se dorea ascuns ; aşa ar fi şi rămas, dacă dungile, plecînd din colțurile gurii, nu s-ar fi adîncit urmîndu-şi drumul spre cele două părți ale bărbiei.

— Domnule Bulat, unde putem sta de vorbă, se interesă Stavropol și cutele se așezară cuminți între celelalte mărunte ale feței, lăsînd să se adîncească șănțulețele aflate la rădăcina nasului, dispuse asimetric, de o parte și de alta a sprîncenelor.

— Despre ce să vorbim noi, domnule inginer, răspunse Bulat înspăimîntat. Într-o clipă rememoră faptele ultimelor zile ; ceva nu fusese pe voia inginerului, numai aceasta putea fi pricina pentru care Stavropol îl căuta cu atîta grabă. Se fîstîci. Cu o săptămînă în urmă îi pîndise pe Ionas și Aida din spatele unui grind cum intraseră în apa mîloasă. Nu-i putuse urmări pînă la capăt. Avusese impresia că în spatele lui se mai află un curios și atunci își părăsi ascunzătoarea. Cînd se întorsese, în japșă nu mai era nimeni. Poate Stavropol să fi fost curiosul și acum venise să-i spună...

— Domnule Bulat, mă aflu aici pentru a avea grijă de baraj, asta este menirea mea, fără a fi obligatorie...

Bulat respiră adînc. Lăsă secera deasupra papurei abia tăiate și își șterse fruntea de cîteva ori.

— Nu înțeleg, domnule inginer, spuse Bulat și se uită la cîinele tolănit, dar pîndindu-l de fapt pe Stavropol.

— Hai să mergem la sălciile alea... Nu suport soarele, spuse inginerul, descheindu-și singurul nasture de la haină.

— Eu treaba mea mi-o fac, domnule inginer, încercă să se disculpe Bulat, neștiind despre ce e vorba... Veghez la cantitatea de apă infiltrată, fac analizele de cuviință, trimit eșantioanele unde...

— Știu, domnule Bulat, știu că ești un om conștiincios, dar acum despre altceva vreau să mă sfătuiesc cu dumneata...

Bulat se uită spre sălcii, de sub ele s-ar fi văzut japșa cu cele trei bazine. Nu-i convenea. Zări nu departe de el, dar mai jos, spre mal, o altă salcie, pe jumătate trăznită, cu coroana mult aplecată spre apă.

— Să mergem spre aia, e mai aproape.

Și ca să nu existe nici un dubiu, Bulat arătă cu mîna spre trunchiul găunos și negru. Stavropol zîmbi.

— Mutule, du-te înainte, porunci Stavropol, arătînd cu mîna spre salcie și cîinele, docil, înlătură cu capul primele trestii apoi, pătrunzînd prin verzitura papurei, începu să calce cu grijă.

— Se vede, domnule Bulat, că n-ai fost nici dumneata la salcia la care vrei să discutăm, altfel ai fi știut că la fiecare pas greșit poți ajunge la doi-trei metri sub apă și numai norocul... Uită-te la cîine cum calcă, ce ocoluri face... Sau poate ți-ai pus în gînd să... tot mai mult am credința că cineva de aici dorește să-mi pierd urma.

Bulat nu știa ce să răspundă. Fusese de mai multe ori la salcia cu pricina, dar cărăruia folosită ținea marginea țărmului. Niciodată nu încercase să ajungă la ea din locul în care se aflau acum.

Un picior al cîinelui alunecă, dar patrupedul se redresă. Se întoarse de cîteva ori spre stăpîn și Stavropol, cu figura încruntată, se luă după animal. Pășea sigur ; dacă Mutul îi făcuse semn știa că îl putea urma fără nici o teamă. Supărarea îi venise de la felul cum voia să-l mintă Bulat, mai ales pentru locul unde voia să stea de vorbă cu el.

— Domnule inginer, eu mi-am lăsat cămașa mai încolo, în două minute te ajung din urmă.

Grăbit, Bulat se întoarse spre potecuță și alergă spre grindul unde își lăsase cămașa. Luă și secera așezată pe papură și, ținînd același drum, făcut de cîine și Stavropol, îi ajunse repede din urmă. Pînă la salcie nu erau mai mult de douăzeci de pași. Cîinele, oprit, privea înapoi. Dădea un semnal, dar ce fel de semnal nu știa nici inginerul. Se auzi un grohăit, apoi din tufiș zbură, zvîcnind, o arătare neagră, dungată. Era un pui de mistreț. Fîșîitul papurei încetă. Cîinele își continuă drumul, de data asta cu mult mai grăbit ca pînă atunci. Cînd atinse pămîntul ferm, de la marginea salciei, Mutul se gudură la picioarele stăpînului.

Umbra era deasă, plăcută, soarele nu mai dogorea cu atîta putere, parcă și aerul își pierduse din pulberea umedă ce-i însoțise pînă atunci. Cîteva cuiburi de păsări se zăreau printre crengi și inginerul se miră că în aceeași coroană viețuiau mai multe specii. La o margine de cuib se văzu ciocul galben al unui stîrc, ca la numai cîțiva metri să se zborșească la el o

gaiță : coborî cîteva crăci și de acolo, cu aripile desfăcute, îi certa, scoțînd țipete scurte. Stavropol își mută haina și pasărea nemulțumită rămase încă multă vreme pe o creangă din apropiere.

— Înainte cloceau o singură dată, acum de trei ori pe an... Și-au pierdut bunul simț, altele, călătoare, nici nu mai migrează, stau peste iarnă, dacă asta se poate chema iarnă...

— S-au schimbat multe pe-aici, domnule Bulat, pînă și încrederea între oameni... Să nu crezi că nu știu de ce m-ai adus aici, de ce n-ai vrut să poposim lîngă cele trei sălcii lîngă care dumneata trudești zilnic.

Bulat se uită la inginer, încruntat.

— Degeaba te încrunți, domnule Bulat, n-ai de ce. Deocamdată sîntem singurii oameni care ne putem înțelege deși, în mod normal, ar trebui să avem cu toții același punct de vedere asupra ciudățeniilor apărute în baraj.

Bulat tuși de cîteva ori, nici într-un caz nu voia să înceapă el discuția. Personal n-avea să-i comunice inginerului nimic, acesta îl deranjase, deci era de datoria lui să-i spună ce dorește. Cu toate acestea Stavropol, așezat pe o margine a hainei, să nu-l prindă răceala pămîntului la măruntaie, se mulțumea să-și cerceteze unghiile unei mîini, unghii bine îngrijite ; avea oroare de unghiile murdare.

— Întîmplarea a făcut, domnule Bulat, ca acum cîteva zile să te văd ascuns după un stog de păpuriș, unul din cele multe pe care zici că le vinzi lui Toma Spîrcu... Numai că de un an tot număr stogurile, ele se înmulțesc, dar nici unul nu a fost cărat de la locul lui.

Stavropol tăcu, voia să vadă reacția lui Bulat, dar acesta arunca cu pietricele în apă, vesel că de fiecare dată lovea aceeași frunză.

— Nu s-ar putea spune că Ionas n-are gusturi bune, sări la alt subiect Stavropol, nevoind să primească un răspuns grăbit la amănuntele povestite, în legătură cu stuful, din care Bulat ar fi trebuit să înțeleagă că minciuna cu vînzarea papurei nu mai era o taină.

— Ce vreți să spuneți, domnule inginer, se interesă Bulat și încetă să mai arunce cu pietre.

Își scoase cuțitul și aplecînd o ramură de salcie arcuită spre apă, o tăie dintr-o zvîcnitură. Descoji cu abilitate coaja

verzuie, prefăcîndu-se că nu-l interesează spusele omului de alături.

— Nimic deosebit, domnule Bulat, doar nu ești lipsit de imaginație... Dacă nu te-aș fi urmărit și nu te-aș fi văzut cum strîngeai stuful, n-aș fi avut curiozitatea să-mi arunc privirile spre jocuri date de mine de mult uitării. Sînt bătrîn, domnule Bulat, cu toate astea chinul dumitale, acolo, ca peștele pe uscat, m-a făcut să-mi aduc aminte de tinerețile mele ; am încercat, sînt dator să recunosc, sentimente de părere de rău că am dat vieții acesteia, de fiecare zi, atît de puțină importanță... Viața mea au fost construcțiile, în esență acest baraj de care mi-am legat visurile, din cauza căruia n-am avut timp să-mi judec bucuriile la care am renunțat... Dumneata ești tînăr, am înțeles după felul cum îl invidiai pe Ionas, ai fi vrut să fii în locul lui... Știindu-te puțin, iar viața învățîndu-mă să cîntăresc oamenii, am ajuns, nu din ziua aceea, ci cu mult mai de mult, la convingerea că ești capabil să-ți închini existența unei cauze cu mult mai pozitive ; uneia singure, dacă e nevoie... Din clipa cînd i-am văzut degetul lui Mitrofănică mi-am pus întrebarea ce s-a putut întîmpla, ieșise doar din clădirea unde locuiam, a intrat cu mîna întreagă și...

— Și atunci, zise Bulat, ce ți-ai zis, hai să-l urmărim pe Bulat, numai el putea să-i ciuntească degetul nenorocitului de Mitrofănică...

Stavropol era calm, efectul spuselor era cel scontat. Bulat se uita la el, nemulțumit ; momeala fusese mușcată.

— Da, da mi-am zis, domnule Bulat, numai dumneata ești capabil de pasiuni constante, pasiuni care fac din oameni modești oameni mari... Pentru mine a fost limpede, după felul cum mi-a povestit Spîrcu Toma, nu era vorba de o agresiune voită împotriva ciobanului, altceva s-a întîmplat cu el. De atunci v-am pîndit. Recunosc, pe fiecare în parte, la început, apoi la cîteva zile, numai pe dumneata. Ești omul cel mai retras dintre noi, singurul cu două lacăte, al treilea la fereastră ; prin interior, trei închizători, la aceeași ușă... Era firesc să-mi pun întrebarea de unde nevoia unei asemenea paze. M-am chinuit să înțeleg de ce cumpărai de la același Toma Spîrcu de trei ori mai multe lumînări decît ceilalți... Dacă ai observat, în fiecare om moare, într-o stare mai avansată sau mai puțin dezvoltată, un... detectivul din mine a început să se nască în clipa cînd mi-am zis că ascunzi de confrați ceva de preț... Nu,

n-am intrat în camera dumitale, n-aș fi îndrăznit, e împotriva principiilor mele. Pe urmă chiar dacă aș fi trecut peste o morală adînc înrădăcinată ar fi fost în zadar, locuința dumitale, cum am zis, seamănă cu o cetate... Într-o zi am zărit, prin fereastra deschisă, greutatea de cinci kilograme prinsă deasupra ușii, greutate al cărui rost mi se pare a nu fi altul decît acela de a cuminți pe cel ce face imprudența să-ți violeze intrarea. Vrei o țigară, domnule Bulat ?

Bulat voia. Întinse mîna și o luă de la Stavropol, gata aprinsă ; o țigară bună, după cum își putu da repede seama, cu toate că inginerul nu fuma decît rar și atunci tutun ordinar.

— Cele bune le am pentru musafiri, nu vreau să par cărpănos, deși în realitate cu mine sînt, dar mi se pare strigător la cer să dau atîția bani pe... Prefer să-mi strîng pensia cu grijă, banii depuși fac pui... în fine... observi cum arde, se consumă singură, știu cum să fabrice țigările, te obligă să tragi cu sete din ea, altfel se fumează...

— Adică dumneata cu de-alde astea te ocupi, domnule inginer, tragi cu ochii după alții cum fac dragoste, numeri căpițele de papură, ajungi la concluzia că te mint, nu-i așa, nu mi-ai spus-o, dar asta gîndești, te uiți în casele oamenilor prin fereastră, nu te sfiești să-mi spui de la obraz că am intenții răzbunătoare față de cei curioși...

— Exact, domnule Bulat...

— Cu toate astea, nu ca să mă servești cu țigări, nici ca să-mi povestești fleacuri din astea cu care mi-ai împuiat capul, ai venit la mine...

— Nu, domnule Bulat, recunosc...

— Și eu sînt curios, domnule inginer, viața celorlalți ni se pare furată din viața fiecăruia și atunci alergăm după semenul nostru să-i aflăm micile taine, să facem din universul lui secretul nostru, dacă se poate, sau cînd e cazul îl înghesuim cu propriul lui trecut, așa cum vreau eu să te înghesui, domnule inginer, înainte de a ști ce vrei de la mine... Cînd omul e conștient că nu calcă pe un teren sigur, se gîndește înainte de a întreprinde ceva ; nu întîmplător ți-am spus să venim la salcia asta. Eram convins că Mutul va căuta un drum stabil, fără el de mult ai fi fost în lumea drepților, numai eu știu că în stînga și în dreapta potecuței, în afară de mîlul gros de care te temeai, sînt nisipuri mișcătoare, privește dacă nu mă crezi...

Bulat luă un pietroi, îl aruncă cu precizie chiar la ieşirea din cărăruia pe unde intraseră. Bolovanul poposi deasupra nisipului umed cîteva secunde apoi începu să curgă odată cu el în cealaltă parte a clepsidrei. În curînd Stavropol nu mai văzu decît o cupă de mărimea unui adînc de palmă, cupă ce dispăru şi ea, terenul rămînînd neted pe locul unde bolovanul se afundase. Bulat hohoti. Stavropol era speriat, nu ştiuse pînă atunci că erau grinduri în stare să nască şi asemenea capcane.

— Domnule inginer, eu nu-s uşă de biserică, cum vrei să pari dumneata, sînt pur şi simplu om cu toate păcatele unuia care ştie să iubească şi să urască.

— Mai ales să urască, se amestecă Stavropol, care nu voia să piardă puţinul cîştigat cu atîta greutate. Nu intenţiona să lase balanţa înclinată în favoarea adversarului, mai ales că abia acum se convinsese că Bulat putea să-i fie duşman. Domnule Bulat, am văzut în plimbările mele grupurile de tineri înotători ; s-au mutat cu mult mai jos de cînd domnul Bică s-a supărat pe ei. I-a fascinat partea strălucitoare a lacului care v-a tulburat la toţi minţile şi care nu e decît o iluzie creată în urma excavaţiilor de un depozit monstruos de *mică ;* în viaţa mea n-am văzut o asemenea aglomerare de ţesut mineral transparent... Razele soarelui, cît ar fi de palide, se refractă din oglinda subacvatică, difuzînd lumina în exterior pe distanţe mari... Ţi-a luat şi dumitale ochii, spaţiul ce pare fără margini din cauza ecoului luminii, da, nu te mira, există şi un ecou al luminii, în cazul nostru el dînd senzaţia infinitului lichid. Eşti singurul om căruia i-am făcut această mărturisire şi asta deoarece te vedeam cu cîtă ură priveai la tinerii ce se antrenau cînd în apele calde, cînd în reci. Dar din ura dumitale am înţeles şi dragostea ascunsă pentru ceva ce nu ştiam, deoarece în om ura se naşte dintr-o mare iubire, numai din dragoste poate creşte celălalt sentiment care te chinuia de fiecare dată cînd grupul de tineri — să-i zicem aşa — se arunca în apă şi se avînta cu forţa braţelor şi picioarelor spre o simplă fata Morgana. Cu intuiţia mea am înţeles că echivalentul nemulţumirii era născut din prea marea dăruire pentru aceste locuri şi tot ce s-a zidit pe ele. Să nu-mi spui că barajul nu intră în zestrea de suflet, atît de activă la dumneata. Te-am surprins, urmărindu-te, cum mîngîiai peretele de beton cu o plăcere de care nici eu n-aş fi fost în stare, te-am văzut gravîndu-ţi cu

o daltă numele, cu discreție, acolo unde se îngemănează apa cu ploturile : voiai să fii și al apei și al luminii, născute din frumusețea acestei construcții.

Bulat se încruntă, nu știuse că fiecare pas îi era urmărit cu atîta insistență. O clipă se temu pentru marile lui secrete : cele trei îngrădituri la care ținea mai mult ca la ochii din cap. Într-adevăr, își cioplise numele în peretele de beton, se chinuise zile în șir, peretele avea ceva din duritatea oțelului, stricase două dălți cu vidium la capete, își pocnise de cîteva ori degetele lovind cu sete în muchiile de metal ca să-și poată lăsa nemuririi numele în zidul dur. Acum bucuria ascunsă se topise, ca orice lucru ce încetează să mai fie o taină. Bulat transpiră abundent și-l urî pe Stavropol pentru tot ce-i povestise.

— Domnule Bulat, bazează-te pe discreția mea, nimeni nu va afla despre dorința de a rămîne viu prin acea inscripție, trebuie să recunosc, migălită cu măiestrie. Toți vrem să dăinuim după ce ne vom trece în lumea neființei. Ca să mă apropii și mai mult de dumneata vreau să-ți dezvălui că orgoliul m-a împins și pe mine la nesăbuite legături cu misterul ce va veni după noi. În cripta dăltuită cu mîinile mele, mi-am scris numele ; numai eu știu cum se poate ajunge la ea și cei ce-mi vor deschide testamentul. Pentru că am un testament, domnule Bulat. Sper să fie respectat din stimă pentru mine și, totodată, pentru cel mai drag baraj pe care l-am cunoscut vreodată... Dar eu sînt bătrîn, am încă o dată anii dumitale, deci toate șansele să mă sting curînd. Nu vreau însă să mor lăsîndu-mi iubirea în pericol. Sînt pus în temă că ești la curent cu fisura descoperită de Ionas, și că nu-ți este străină sporovăiala care se face pe seama unui animal care lovește, de mai bine de cinci ani, curbura, în același loc. Te întreb, eu, cu ce scop ? N-am fapte doveditoare, dar cele pe care le dețin m-au convins că nu poate fi vorba decît de o uneltire, peștele uriaș este creația unei mîini rele. A fost crescut în adînc cu scopul de a-mi rușina truda unei vieți. Am făcut experiențe la nivelul unde se produce impactul de care ți-am amintit ; sînt sigur de existența unei ființe raționale, acolo, în adînc.

Stavropol se ridică de pe haină. Scoase dintr-un buzunar un plic, apoi dădu la iveală o hîrtie pergamentoasă cu niște desene ciudate.

— Vezi, reluă Stavropol, acesta este planul în urma experienței. O tablă de zinc a fost atinsă chiar în mijloc ; vibrațiile, transmise printr-un cablu, la suprafață, au notat, după cum se observă din acest contur, existența uneltei criminale ce atentează la soliditatea construcției. Iată, aceste cercuri, calculate la cota de unu la o sută, demonstrează că lungimea obiectului, aflat într-o continuă manevră de lovire, e de peste cincisprezece metri. Deci numai o minte omenească a putut crea un monstru, dînd instrumentului de distrugere forma unui pește. Calculele atestă existența în baraj, din exterior, a unei găuri de cîteva picioare adîncime și iată cam tot de atîta ; ușor de dedus, deci, grosimea și forța mașinăriei care ciupește zi și noapte, prin atacurile repetate, din carnea mea...

Bulat asculta încruntat destăinuirea inginerului. Auzise de monstrul care își făcuse un obicei din a se buși cu capul de corpul masiv de beton. Socotise povestea o glumă. Înregistrările seismografelor mărturiseau mici și neînsemnate zguduiri, echivalente ca importanță cu lovirea... Era pentru prima dată cînd afla în detaliu temerile lui Stavropol. Încetă să mai fie supărat pe inginer pentru că-l urmărise. Ionas ar fi trebuit să-l țină la curent, era de datoria lui, amîndoi lucrau în aceeași echipă de întreținere, dar în afara petei, observate și de el, Aron nu-i mărturisise altceva.

— Poate că exagerați, domnule inginer, cine să se încumete la un rău de o asemenea durată ; după cîte înțeleg, făpturii aceleia i-ar trebui încă cincizeci de ani ca să poată primejdui... Poate nici nu e vorba de un pește construit, cum credeți dumneavoastră, ci de un pește pur și simplu, lacul l-a prins în amonte și el se încăpățînează să coboare în aval ; de milioane de ani asta știe și asta face...

— Domnule Bulat, chiar dacă ar fi cum spui, tot ar trebui reprimată încăpățînarea de a lovi, la fiecare cinci secunde, în zid ; nu-ți dai seama că din punct de vedere psihologic o asemenea vanitate ține pe loc o echipă de ingineri, pune pe drumuri mii de oameni înspăimîntați, stîrnește temeri sus, implicit pune sub semnul întrebării inteligența constructorilor ? Datoria noastră este să ne apărăm prin toate mijloacele, acesta este motivul pentru care am apelat la dumneata.

— La mine ! se miră Bulat ; cu ce vă pot ajuta eu !

— Domnule Bulat, se supără Stavropol, degetul lui Mitrofănică n-a fost mușcat de cîinele meu.

Bulat își scoase din nou briceagul, ca un pumnal, și tăie dintr-o zvîcnire o altă creangă de salcie.

— Nici eu nu i l-am mușcat, domnule inginer... Crede-mă...

Bulat descoji salcia și, fără să-și dea seama ce face, se apucă să toace între dinți coarda gălbuie și umedă.

— Deci cu toată sinceritatea mea, continui să-mi ascunzi secretele dumitale... Și eu aș fi tăcut, domnule Bulat, dacă n-aș avea credința că pericolul este mai mare decît mi-am închipuit și incomparabil mai dăunător. Mitrofănică a mărturisit că în locuința dumitale a văzut un bazin de sticlă cu cîțiva pești. Din curiozitate și-a vîrît mîna să prindă unul. Cînd și-a scos-o, îngrozit de durere, a constatat că degetul arătător arăta așa cum știi foarte bine că arată. Ce anume ai în îngrăditură, domnule Bulat ? Nu-mi da nici un răspuns, nu vreau, în continuare, să-mi ascunzi lucruri pe care le știu, să te oblig la interminabile minciuni. Te vreau aliat și meritul, dacă vom salva barajul, va fi al nostru, în primul rînd... Te-am urmărit zi și noapte, domnule Bulat, nu eu, l-am pus pe cîine s-o facă. Mutul mi-a îndeplinit dorința ca nimeni altul. Mi-a fost destul să te pîndesc la întoarcere, cînd veneai să te culci, ca Mutul să mă ducă la locul abia părăsit. În acel loc, sub cele trei sălcii, în japșa în care era să-mi pierd viața, dacă nu eram suficient de atent, am dat de crescătorii. Le-am vizitat de zeci de ori înainte de a-mi lua răspunderea actului pe care l-am făcut cu de la mine putere. Eu am scos cu mingiocul cîteva exemplare și le-am dat drumul în lac, voind să verific dacă în condiții naturale peștii se comportă la fel ca în îngrădituri. Cum se comportă în bazin, am văzut. Nu m-am mirat cînd Saie Cameniță a venit cu crapul și știuca pe jumătate mîncați. Am înțeles că autorii erau exemplarele lăsate libere. Atunci mi-a venit ideea să-ți cer ajutorul în legătură cu tot ce ți-am povestit. Dacă le dai drumul la toți, peștele cel mare, monstrul, înțelegi...

Bulat albi. Aruncă creanga din gură și închise lama cuțitului.

— De ce-ai făcut asta, domnule inginer... Mă aflu la început, nu cunosc felul lor de-a trăi și a se înmulți. Poate în momentul de față, în lac, puietul aruncat de dumneata să pună în pericol... Vrei un lac mort ?

Undeva în depărtare se auzi un fluierat și Stavropol, împingîndu-și proteza cu gingiile de ebonită rozalie, arătă spre grupul de tineri care înota undeva la limita dintre cele două ape.

— Sînt întregi și nevătămați, spuse Stavropol.

— Întregi și nevătămați, deoarece au costume de cauciuc. La mijloc lacul are curenți reci, puternici, termometrul nu se ridică peste cinci grade... Peștișorii mei nu rezistă la o temperatură mai mică de douăzeci și cinci.

Chiar în clipa aceea, apa se vălătuci spre mal. În păpuriș intră, lăsînd o urmă de sînge groasă, un somn de cîteva kilograme. Spatele îi era forfecat. Spinarea groasă, înaltă, se mai zbătea convulsionată de mușcăturile aprige ale unor viețăți de forma unor săbii, străvezii. Stavropol, ca să nu mai vadă suferința peștelui, luă un bolovan, lovi cu el de cîteva ori în capul negru, cu ochii dilatați.

— Și-a căutat salvarea la apă mică, fără să știe că aici își va afla sfîrșitul, zise Bulat.

Ochii înroșiți la început de bucurie se aspriră, după cîtva timp și, întors la locul său, inginerul nu mai scoase o vorbă. Doar din cînd în cînd se uita la somnul întors cu burta în sus, cu mațele ieșite prin găurile pe unde peștii intrau și ieșeau cu repeziciune tîrînd după ei măruntaiele albe. Stavropol nu putu rezista tentației. Se apropie din nou de peștele ce se zbătea neputincios încercînd să se elibereze de necruțătoarele răpitoare. Privi gurile deschise, dinții de fierăstrău ce forfecau carnea și Stavropol se înspăimîntă cînd observă iuțeala cu care devorau și eliminau prin intestinul transparent carnea nemacerată, densă, ca o rîmă. Resturile plutitoare erau repede înghițite, ca la cîteva secunde din nou să fie eliminate, stoarse, printr-un simplu procedeu chimic, de substanțele hrănitoare.

Stavropol înfipse un vîrf de trestie în pîntecul unui răpitor, apoi decupă cu o piatră capul de trup. Multă vreme capul, singur, continuîndu-și destinul instinctual, făcea eforturi disperate să se apropie de pradă. Odată ajuns la carnea albă a somnului începu să se înfrupte lacom, eliminînd, prin intestinul rupt, bucățile de hrană, așa cum le înghițise. Stavropol voi să vomite, se abținu. În spatele lui era Bulat.

Privea capul peștelui tot mai lent în mișcări, pînă în clipa cînd moartea îl prinse așa cum era, cu gura deschisă. Capul se

scufundă în apă, lipsit de viață. Cu ajutorul crenguței, Bulat îl aduse la mal ; cu cuțitul, scobi pămîntul și vîrî restul în nămol. Pe fața lui Stavropol apăru din nou bucuria. Odată greața învinsă, trăsăturile își reveniră la starea lor de dinainte. Cu mîna tremurîndă, își scoase dintr-un buzunar un plic sigilat.

— E testamentul, domnule Bulat, testamentul meu... Sînt gata să-l schimb, să-ți ofer jumătate, dacă mă ajuți să scap de lighioana care nu-mi dă liniște și nici plăcere să trăiesc.

Bulat se răsuci spre locul unde șezuse pînă atunci. Înnegurat, se apucă să cioplească o altă crenguță.

— Domnule Stavropol, în urmă cu niște ani a venit la dumneata o femeie... o femeie despre care lumea spune că umbla numai în alb... Mi-ai aflat cel mai mare secret... Nu mă pot învoi să deschid bazinele pînă nu-mi spui ce s-a întîmplat cu femeia căreia Ghedeon și Gavra i-au turnat o cruce de beton cu un Isus sculptat grosolan, cu capul aplecat spre piept, cu brațele strînse pe pîntec, cu ochii plini de ură față de lumea pentru care el s-a jertfit, dorind s-o izbăvească... Crucea e înfiptă în spatele casei lui Toma Spîrcu, sub ea, din spusele ciobanului, s-ar afla trupul ei. Nimeni însă n-a putut spune dacă era al femeii cu care dumneata ai sucit mințile oamenilor...

Stavropol avu un zîmbet rău. Se uită la Mut. Cîinele moțăia cu un singur ochi deschis, cu urechile însă drepte, tremurînd la fiecare cuvînt mai răspicat.

— Domnule Bulat, nu mi-ai spus cel mai mare secret al dumitale... Știi bine că nu mi l-ai spus... Treaba cu peștii este un adevăr intermediar la care am ajuns... Aș fi putut cu ușurință să renunț la acest ajutor. Nu mi-e greu să spun tuturor cu ce anume te îndeletnicești, că pui nu numai viața lacului în pericol, dar însăși a oamenilor de pe malurile lui ; a noastră în egală măsură. M-ai mințit și cu Mitrofănică... Greutatea de deasupra ușii l-a trîntit la pămînt... Anume ai lăsat ușa deschisă ca el să intre și, ciobanul, curios, a intrat. Amețit de lovitură l-ai dus cu forța la bazin, i-ai băgat degetul în apa plină de răpitori. Pe urmă i-ai arătat degetul și i-ai spus că va fi mîncat pînă la ultimul oscior dacă va spune cuiva ce-a văzut în casă...

— Domnule Stavropol, ce s-a întîmplat cu Mitrofănică s-a aflat, puțin mai contează dacă întîi l-a lovit greutatea și pe

urmă și-a pierdut degetul. Varianta cu vîrful degetului e a lui, nu e a mea, ea mă exclude pe mine și face din întîmplare ceva de necrezut. Puțin îmi pasă ce spune lumea, faptul e consumat ! Nimeni nu crede că un pește i-a putut amputa degetul, în afară, bineînțeles, de dumneata... Ești singurul care știi, singurul care a intrat fără voia mea, nu numai în îndeletnicirile mele, dar în viața mea. Și ca să-ți dovedesc că nu mi-e teamă, nu mă feresc să-ți zic că pe femeia în alb dumneata ai omorît-o.

Stavropol rîse, un rîs numai din proteze și Mutul, văzîndu-i dinții în afara maxilarelor, se apropie de stăpîn...

— Deci se spune că eu am omorît-o, repetă Stavropol și bărbia ascuțită începu să-i tremure. Domnule Bulat, în acest caz vei înțelege mai bine dorința de a salva această construcție. Nu, n-am să-ți spun dacă e adevărat ce bate lumea din gură. Insinuări asemănătoare mi-a făcut și Vugnar... Treaba lui... Un adevăr mai trebuie și dovedit... De dovedit n-au cum să dovedească... Vreau însă să înțelegi că barajul e tot ce am mai scump pe lume, pentru el am fost și sînt gata să fac orice... Numai supraviețuirea lui mă interesează... Mijloacele pentru a-l dărui veșniciei nu contează... Să nu-ți închipui că mă sperii de cuțitul dumitale... Te sfătuiesc să te stăpînești... Cîinele nu te-ar lăsa viu... Pe urmă n-ar avea nici un rost... Din clipa cînd ți-am aflat secretul nu mai sîntem decît un singur om, indiferent de trecutul meu atît de diferit de al dumitale...

— Domnule Stavropol, spune-mi doar atît... E adevărat că atunci cînd lucrai ca fierer betonist aveai o diplomă de inginer ?

Stavropol tăcu cîtva timp. Privi la cuțitul vîrît în buzunar, apoi la cîinele care încetase să-și mai zbîrlească blana pe spate. Zise :

— Am dorit să construiesc, și-am construit, asta contează ; nu pentru binele meu personal, nu numai pentru orgoliul bolnav... Hai, Mutule, ajunge pentru ziua de azi, spuse Stavropol și strîngîndu-și fălcile o apucă primul pe cărăruia descoperită de cîine.

Călca ferm, tinerește. Ajuns în cărăruia mare strigă :

— Colaborăm, domnule Bulat, asta am înțeles, colaborăm, eu îți pot fi de folos, poate chiar mai de folos decît îmi ești dumneata.

16.

— Vai, domnișoară Adelaida, de cînd te caut, era cît pe-aci să renunț, dar un Saie nu-i făcut să renunțe... Nu-i așa că nu te superi că n-am renunțat ?

Adelaida era întinsă pe un strat de papură uscată la marginea lacului ; un golfuleț cu apă limpede, străjuit spre larg de o perdea groasă de trestie, oprea privirile indiscrete, dacă ele ar fi existat cumva. Adelaida nu se sperie de apariția neașteptată a omului cu „burtă de cămilă", cum îl botezase. Indiferentă, își luă sutienul, își acoperi cu el sînii mici, cu nasturii întunecați, din care porneau sfîrcurile, punctate din loc în loc cu alb.

— Îmi place să mă bronzez fără pete, spuse și își strînse slipul ; două bucăți de pînză, frumos colorată, legate la mijloc cu un lănțișor auriu.

— M-am întîlnit cu Ionas, mi-a spus că sînteți aici, altfel n-aș fi îndrăznit, preferă să fiu eu în preajma dumitale decît un... și Saie se opri rîzînd, fără să pronunțe numele atunci ivit pe buze... Poate te întrebi, domnișoară Adelaida Jigău, de unde la mine acest interes matinal de a te găsi, eu un om... Sînt bucuros că nu te-ai speriat de apariția... Anii mei nu mai pot duce, în nici un caz, în ispită o femeie de vîrsta dumitale... Nu-i așa că-mi dai dreptate ?

Adelaida Jigău se uită la pîntecul mare al doctorului ; rîse gălăgios, ducîndu-și un căuș al palmei la gură.

— Aveți o burtă așa de caraghioasă... Cînd v-am văzut prima dată v-am zis „omul cu burtă de cămilă".

Saie se încruntă ; la multe comparații s-ar fi așteptat, la una atît de grotescă pentru nimic în lume... Își dădu haina jos, cămașa, și rămase într-un maiou de bumbac strîns pînă aproape de gît, cu fermoar la spate. La vederea acelei vestimentații, mai ales cînd intui la ce putea servi fermoarul dus pînă le fese, ea rîse arătîndu-și dinții mărunți.

— Prefer să transpir decît să răcesc, v-ați putut da singură seama cît de capricios e climatul, și Saie își cercetă cu palmele late dimensiunea burții catalogată atît de puțin delicat de fată. Într-adevăr, e cam mare, poate chiar exagerat de mare, zise Cameniță, concentrat asupra propriilor lui dimensiuni... Toată viața, cu modeste intermitențe, am fost obez, domnișoară Ade-

laida Jigău, de cînd m-am născut am avut cîteva kilograme în plus... Biata mama m-a dus pe la toți doctorii să-mi găsească hiba care-i dădea concepției ei despre estetic de furcă. Bineînțeles, nimeni nu mi-a găsit nimic, în afară de o poftă de mîncare ieșită din comun, cum în general, ieșit din comun prin gabaritul meu, eram și eu... A murit biata de ea ; ultimele cuvinte i-au fost : să slăbești, dragă Saie, altfel nici o femeie n-are să te ia de bărbat... Eram student la medicină în anul trei cînd s-a stins. Îmi aduc aminte că am dat fuga la bucătărie și am mîncat o franzelă întreagă cu un pachet de unt, amestecate amîndouă cu lacrimile de tristețe pentru viața aceleia ce mi-a fost cea mai dragă pavăză în viață... Nu s-a adeverit decît prezicerea ei cu slăbitul... Slăbind, m-am însurat de trei ori, motivele deselor despărțiri au fost rezultatul nestatorniciei mele în greutate... Vezi, domnișoară Adelaida Jigău, ce înseamnă să ai o părere prea bună despre tine ?... Eu aveam... Dar mă îngrășasem din nou. Înainte de a ajunge pe acest șantier am descoperit un regim împotriva obezității, un regim eficient... repede însușit de cele mai de seamă doamne din anturajul meu ; regimul bine dozat în proteine și grăsimi a dat cele mai neașteptate rezultate. Am ajuns în curînd o somitate. Oamenii veneau și ieșeau ca de la un loc sfînt. În curînd n-am mai știut ce să fac cu banii, nici cum să scap de femeile care mă copleșeau cu darurile lor. În lumea noastră nu oricine se îngrașă, stimată domnișoară, ca să ai proporțiile mele trebuie... Dacă anumite atenții nu-mi displăceau, în schimb cele legate de epidermă mă oripilau de-a dreptul, întîlnirea între doi supraponderali e dizgrațioasă mai ales în pat, și Saie rîse copios, lăsîndu-și burta să tremure în cele patru straturi ale ei. Pînă vine Ionas va mai trece cel puțin un ceas, s-a dus la Ghedeon, are din nou ceva pe suflet iubițelul dumitale, altfel n-ar fi coborît de pe munte și nu s-ar fi grăbit să ajungă la închisoarea Domnului, că a închisoare seamănă schitul, domnișoară Adelaida Jigău... Nu te superi dacă-mi dau și pantalonii... Sîntem la șrand, șrandul e pentru toată lumea și Saie rîse, de data asta numai din maxilare, burta nu-i mai tremura.

Adelaida observă o încercare de a-și suge pîntecul în timp ce făcea efortul să-și scoată pantalonii prinși cu bretele late, să țină la efortul pe care îl făcea burta jucăușă sub ele. Adelaida intuise perfect, maioul era dintr-o bucată, chiloții avînd

posibilitatea să fie deschiși de fermoarul de culoarea și strălucirea alamei.

— Domnule Saie, dacă ați venit pînă aici cu consimțămîntul lui Ionas, scopul n-a fost, cred, numai de a vă prăji la soare în prezența mea... Dar dacă numai pentru asta ați venit, s-ar cuveni să vă cer o recompensă... recunoașteți că nu aveți cel mai agreabil fizic pentru o companie ca a mea...

— Domnișoară Adelaida Jigău, dacă vrei să mă jignești în continuare, n-ai decît s-o faci, sînt convins că nu peste multă vreme ai să te legi și de chelie, la fel de respectabilă... Vreau să-ți atrag atenția că dacă m-au iubit femeile așa cum sînt, asta pentru ce s-a ascuns și se ascunde sub chelie și, cu îngăduința dumitale, și sub... Nu toate lucrurile prețioase au nevoie de un acoperămînt și Saie, bucuros pentru cele spuse, își lovi palmele mici, grăsuțe, una de alta, făcînd să se atingă inelele delicate, de aur, de la ambele mîini... Îmi pun toate inelele pentru că n-am siguranță ; dacă mi le fură cineva, la noi în clădire...

Saie se opri și se încruntă, își dădea seama că lărgise prea mult aria conversației pe care, de la bun început, și-o dorise altfel ; de vină era Aida, cu pieptul dezgolit, cu picioarele în formă de opt prelungit, cu o vagă atingere la genunchi, poate tocmai din această pricină obligîndu-te să te uiți la ele.

— Am glumit, am glumit golănește, se acuză el, nu-mi intră în obicei... În sălbăticia asta omul uită de bunele maniere... Dacă te deranjează costumația, sînt gata să mă îmbrac, spuse el și se alungi după pantaloni. Își vîrî un picior, normal ca dimensiune în comparație cu burta, singura lăbărțată, apoi pe celălalt și, săltîndu-se tinerește, îi ridică în sus. La urmă, își trecu peste umeri bretelele.

— Nu mă deranjați deloc, domnule doctor, spuse Aida cu întîrziere, de ce să mă deranjați, ieri m-am ... de mi-au ieșit ochii din cap, așa că dacă ar sta lîngă mine și... plictiseala pentru cele lumești ar fi...

Saie rămase perplex. Îl încurca o asemenea sinceritate.

— Uite, mi-au și apărut pete pe mîini, am crezut că tovărășia dumitale are să mă scutească de buburuzele astea... Se cuvenea să mă gîndesc, nu e prima dată cînd mă umplu de rîie... Nu suport soarele... Nici nu mi-am dat seama cînd m-am dezbrăcat, spuse el, spășit, luîndu-și fără grabă cămașa și haina. Viața, domnișoară Adelaida Jigău, viața fir-ar să fie,

ea își bate joc de om. Altfel la ce bun graba cu care m-am... Vina o poartă masculul din bărbat, vrea cu orice preț să cucerească, uitînd că gabaritul chiar și la... contează al dracului de mult... Cînd tot timpul ești cum ești, îți uiți proporțiile, te încadrezi în propriul tău normativ ; cum n-ai cunoscut de-a lungul timpului un alt grad de comparație pentru tine, te socotești... Nu înțeleg un lucru, domnișoară Adelaida Jigău, de ce ai venit tocmai aici, ce te-a făcut să lași orașul fericiților și să alegi acest perimetru atît de puțin ofertant... Puțin ofertant din toate punctele de vedere... Locul se cuvenea să rămînă o oază pură, calmă, lipsită de invidii bărbătești... Or dumneata ai adus discordia, deocamdată tăcută, nemărturisită, prezentă însă în fiecare dintre noi, și în mine, de ce te-aș minți... Sîntem un colectiv de cercetare, desigur, fiecare în domeniul său, și Saie încercă din nou să rîdă fără să reușească, cu răspunderi pe care prezența unei femei le-ar putea diminua... Acum în mine vorbește masculul obligat să iasă din competiție, dar mă grăbesc să te avertizez, s-ar putea pînă la urmă să fiu mai competitiv decît alții... Nu e bine c-ai venit ; ce e mai grav că, stînd cu noi, ne poți cunoaște slăbiciunile, odată cu ele preocupările atît de secrete încît, după cum ți-ai putut da seama, le știe sau le intuiește toată lumea...

— Vezi, domnule Saie, cum ți-ai îmbrăcat pantalonii, ai devenit sobru, ca să nu zic oficial. Dacă îți pui și pălăria, tonul dumitale are să capete accente grave și am convingerea că o să aflu și adevăratul motiv pentru care ai venit să faci rîie.

Saie, grăbit să-și așeze pălăria de papură pe cap, nu auzise ironia Aidei. Era cu mintea la întrebarea ce voia s-o pună fetei și avea îndoieli în privința formulării ei. Prima i se păru brutală, acum era prea ocupat să alcătuiască alta — cu același conținut — dar exprimată mai delicat.

— Voiam să-ți mărturisesc părerea de rău, domnișoară Adelaida Jigău ; datorită prezenței dumitale, Ionas are să piardă nu numai din greutate, dar și din convingerea privind importanța fisurii buclucașe. Poate nu acesta ar fi dezastrul cel mare — Saie voi să-și atenueze spusele cu un zîmbet de circumstanță —, ci faptul că lumea exterioară, dumneata faci parte din ea, îi poate produce un dezechilibru fatal, asta ți-o spun ca medic.

— La ce dezechilibru vă gîndiți, domnule doctor, eu știu că o femeie normală nu poate da unui bărbat decît echilibru...

— Nu mă refeream la echilibrul biologic, atît de necesar unora, dar puțin important cînd ți l-ai scos din preocupări... Nu-i așa, un organ cînd nu funcționează stinge în organism și dorința de a-l activiza. Dumneata i-ai agresat conștiința cu cîteva date despre trecutul său... Vezi, nimic nu poate rămîne ascuns, lumea noastră e mică, fără să vrem ne spunem unul altuia tot ce știm, iar eu dezvolt cu insistență această preocupare în ei, nu te mint... Nu-i bine ca un om să se frămînte despre ce-a fost, ce hram a purtat cîndva, într-un cuvînt e rău să neliniștești sufletește pe cineva cu fragmente despre... Eu fac tot posibilul să i le alung, dumneata vii și-mi strici, ca să nu spun că-mi dai peste cap strădania...

Adelaida deveni atentă. Se întoarse pe-o parte, își rezemă capul de palma sprijinită, cu braț cu tot, pe cot, și se uită lung la Saie.

— V-am supărat cu ceva, domnișoară Adelaida Jigău? și pentru că Aida scuturâ din cap, se șterse la colțurile gurii și continuă... Ce ți-am spus ține de experiențele mele, deloc obligatorii, timpul îmi permite, la anii de pensie, să-mi pun în aplicare curiozități mai vechi... E nemaipomenit, domnișoară Adelaida Jigău, să nu te poți referi la nimic din viața ta, sau printr-un exercițiu zilnic de anulare a unor trăiri, să plantezi pe terenul defrișat un alt trecut, adică să sădești și să clădești un destin nou... De exemplu, nu ți-ar conveni să fi descendenta unei familii de vază, să poți spune la toată lumea, dar fără să minți, că ești verișoara, hai să zicem, a reginei Angliei? Nu însă cu sentimentul că înșeli, ci cu cea mai sinceră credință... Ca să fiu pînă la capăt drept, cred că obezele feminine, pe care le-am tratat, nu au dat cantitatea de grăsime mărturisită la cîntar, ci cealaltă, oferită de mine, tratamentul fiind doar un prilej zilnic de-a le avea sub ochi și de a le convinge cît de mult au slăbit... Poți să numești preocuparea hipnotism, deși, după mine, hipnotismul este o... în veacul nostru, de o importanță... Procedeul meu nu se înscrie în această latură o cercetării umane, nici nu-și trage seva dintr-o persuasiune intimă... Domnișoară Adelaida Jigău, nu vreau să-ți împui capul cu teorii, exemplul lui Ionas este, prin sine, destul de grăitor. Crezi că l-ai putut convinge că la o anumită vîrstă maică-sa l-a lăsat în fața unui orfelinat cu o trăistuță atîrnată de gît? L-ai tulburat, atîta tot; în capul lui s-a înrădăcinat o altă credință, aceea că datorită unor cauze necunoscute și-a

pierdut memoria legată... De ce vii dumneata să răstorni... N-ai observat că din clipa cînd te-a cunoscut, acolo jos, n-a mai fost om ?... A fost și vina mea că am împins experiența într-o altă etapă, nu trebuia să-l las să plece în delegație, delegația pentru el trebuia să fie o ieșire într-o lume cu care nu avea nimic de împărțit... Dintr-o dată, dumneata și acel Stamate, factori minabili... Așa-i numesc eu și Saie voi din nou să zîmbească. Dacă nu te întîlnea, nu și-ar fi adus aminte de profesorul de literatură pe trei sferturi dispărut din memoria lui vie, s-ar fi întors, precum a plecat, iar eu, în clipa aceasta, n-aș fi fost ridicol în fața dumitale cu chiloții cu fermoar aurit, ci un mare savant... Poate încă nu-i tîrziu, pînă la urmă am să te șterg și pe dumneata din memoria lui, dîndu-ți o altă destinație. Recunosc, nu mi-ar fi așa de simplu... Ca medic acționez asupra psihicului celor care se tem de trecutul lor sau ar dori, dacă ar exista această posibilitate, să și-l schimbe... O femeie grasă vrea să devină slabă, un om complexat dorește să scape de complexul lui, un urît vrea să pară în fața celorlalți frumos ; aș putea să lărgesc la nesfîrșit sfera exemplelor... Dumneata nu vrei să fii nici urîtă, nici grasă, nici nu dorești să fii verișoara reginei...

— De unde știi, domnule Saie, că nu vreau... Poate că este lucrul pe care îl doresc cel mai mult pe lume...

— Da, domnișoara Adelaida Jigău, te rog vorbește mai departe, nici nu știi ce plăcere îmi faci auzindu-te, deci și dumneata dorești... Poate ai ceva de ascuns, de ascuns nu neapărat față de alții, față de propria-ți persoană...

— Nu, domnule Saie, în general nu am de ascuns nimic, dar cred că dacă aș fi verișoara cui știu eu, aș avea toate șansele ca Ionas să vină după mine, să scape de atîția înțelepți cîți se află aici... Și, pe urmă, ce minunat ar fi să mă scol dimineața într-un pat cu baldachin, să văd cameristele cum se strofloacă să mă bine dispună, să mă spele, să mă îmbrace... Nu-i așa că atunci picioarele mele ar avea altă valoare, ar fi cu mult mai atractive ? Aida rîse sincer. Dar nu, n-aș vrea să fiu verișoara reginei, banal pentru secolul nostru, aș vrea să fiu... Deci dumneata, domnule Saie, cu asta te ocupi, poți face oamenii nefericiți fericiți... Am crezut că Ionas suferă pentru lipsa de trecut și încercările de a i-l descoperi, pe cel adevărat, nu pe celălalt, cu care s-a obișnuit, i-ar face bine, acesta a fost motivul... Unul din ele... Chiar înainte de

a veni stăteam și mă întrebam dacă îl iubesc, domnule doctor ; n-am găsit încă în mine un răspuns pe măsura adevăratelor sentimente... Dacă l-aș iubi aș avea și forța să-l salvez din falsul lui prezent... Pentru că nu mă poți convinge că ștergînd cu buretele o viață poți să-i dai, celei fabricate, valoarea celeilalte. O viață este o viață, cum o prăjitură... Deci cauza e asta... Se chinuie... Aleargă după adevărata lui identitate, iar dumneata, ca un bun prieten, faci tot ce-ți stă în putință să-l ajuți s-o uite... Ce nostim, zise Adelaida și își scoase din geanta de plajă un măr... Îl lovi cu pumnișorul la mijloc și mărul, pe jumătate tăiat, se frînse în două... Nu vrei din mărul Evei, domnule doctor ? Să știi că nu te va duce în ispită... Ce colosal, să fii altceva decît ești... Nu, chiar că ar fi grozav ca în două zile să mă cred regina nu știu cărui trib, să stau în cușcă, să ajung la patru sute de kile, deoarece pe iubitul meu îl înfierbîntă femeile umflate cu tapioca... Zău, m-ai putea face obeză ?

— Domnișoară Adelaida Jigău, sper că nu-ți bați joc de o concepție științifică dovedită... Nu mi-aș îngădui să-ți promit nimic, dar cunoscîndu-te, în timp, mi-aș putea da seama care îți sînt poftele ascunse și prin ele aș găsi cărăruia ce duce, în subconștient, la încăperea în care realitatea se confundă cu dorința. Am avut cazuri, cum ți-am spus, reușite, domnișoară Adelaida Jigău, și ochii lui Saie sclipiră nefiresc, pupila i se dilată, mai ales la ochiul stîng.

Adelaida simți cum o furnică pielea. În clipa aceea ar fi vrut să se întindă într-un pat imperial.

Își lăsă pleoapele peste ochii de culori diferite și avu senzația că în aer nu plutește mirosul de baltă al golfuletului lîngă care se afla, ci un parfum de o finețe... O aduse la realitate un țînțar, îi auzi la început bîzîitul, apoi îi înregistră cu un ochi întredeschis rotirile tot mai mici. Cînd i se așeză pe lobul urechii se plesni cu furie. Pe deget îi rămase un firicel de sînge. Adelaidei i se făcu greață ; cu siguranță sîngele era de la Saie, pe el îl pișcase țînțarul înainte de a suge din sîngele ei, aflat pînă cu cîteva clipe înainte într-o somnolență plăcută.

— Domnule Saie, știi ce cred despre dumneata ?

Saie își mișcă gîtul gros, necugetat de iute ; un mușchi nepregătit pentru o asemenea mișcare îl duru și Cameniță, așteptînd ca fata să continue, se frecționă îndelung.

— M-ar interesa să știu ce crezi despre mine, zise el și clătină din cap cu o oarecare teamă. Față de propriile dureri avea o compasiune exagerată.

— Cred că ești un fel de părinte al lui Ionas, l-ai adoptat, nefăcînd nimic, ca să nu te plictisești, iar eu un mic intrus care încurcă, nici eu nu știu cui, socotelile...

— Domnișoară Adelaida Jigău, sînt obișnuit cu toate franchețile de pe lume, un doctor aude destule la viața lui, dar dă-mi voie să-ți mărturisesc că așa-zisa dumitale sinceritate frizează...

— Obrăznicia, îl completă Adelaida, după ce văzu că Saie face o mică pauză, alegîndu-și un cuvînt mai puțin aspru...

— Nu, nu asta am vrut să spun, frizează un curaj străin firii dumitale... O femeie singură între atîția bărbați, dintre care potențiali sînt doar cîțiva ; o femeiușcă își poate permite orice, ea e cea mai frumoasă, cea mai femeie, cea mai inteligentă...

— Cea mai verișoară dintre toate verișoarele reginei Angliei, adăugă din nou Adelaida și, grăbită, își aprinse o țigară. Trase cîteva fumuri cu repeziciune și poftă.

— Domnișoară Adelaida Jigău, îți dau dreptate, nu mă prefac, nici nu sînt într-o ureche... Nu văd însă ce te determină să crezi că ceilalți sînt. Poate sentimentul unei catastrofe să-i facă mai puțin măsurați, mai necontrolați în gesturi și porniri, dar întregi la minte sînt, domnișoară Adelaida Jigău, cine altul le-ar putea da, aici, un certificat de sănătate, dacă nu eu ? Aș adăuga și condițiile pedoclimatice, cantitatea de umezeală, aburul pe care Gavra l-a scos din măruntaiele pămîntului ; toate astea oferă naturii înconjurătoare o altă stare, lesne de observat în floră și faună, în egală măsură, și în oameni. Crezi că preocuparea de care ți-am vorbit e lipsită de importanță ; o preocupare ca oricare alta, să scap de plictisul care deseori mă omoară ?... Nu domnișoară Adelaida Jigău... Ambițiile mele sînt mari. În orice tîrg aș fi cîștigat cu ceaiurile împotriva obezității o avere, cu toate astea am renunțat, știința se sacrifică științei, nu echivalentului ei material, cu toate că nici banul, în zilele noastre, nu-i de lepădat... Ștergîndu-le trecutul îi aduc la starea pură de dinainte de-a se naște, le inoculez inocența. Dacă vrei să știi, purtarea lui Ionas față de dumneata, timiditatea lui, în compa-

rație cu lipsa ei la prima întîlnire, acolo jos, își trage esența din nemulțumirea că a pierdut din terenul cîștigat. Pe sfert, conștiința lui s-a întinat din nou... Lucrez și mă strădui în folosul acestei purificări, dumneata împotriva ei. Este limpede că în competiție adversar direct ești dumneata. Dumneata avînd în plus și îndrăzneala sexului, n-am decît de pierdut... Dar nu te grăbi să jubilezi, nu te grăbi, domnișoara Adelaida Jigău... Nu mă servești și pe mine cu un Mărășești ? Au un miros de pleavă ; anumite stări de alergie îmi dispar la acest miros...

Adelaida îl servi. Saie, înainte de a lua țigara, se uită la degetele prelungi, la unghiile cu vîrfurile ascuțite, proaspăt vopsite ; îngîndurat, își încălecă brutal buza de jos cu cea groasă de sus.

— Domnișoară Adelaida, ar fi bine să pleci, zău ar fi numai spre binele dumitale...

Saie își aprinse țigara de la bricheta ei. Cu nările largi aspiră parfumul degetelor Aidei.

— Deci pentru asta ai venit, domnule Saie, să mă rogi să plec... Această rugăminte i-ai comunicat-o și lui Ionas, iar el, grăbit să ajungă la puritatea de care vorbeați, s-a declarat de acord și, ca să se știe curat ca lacrima, s-a dus la Ghedeon să se spovedească...

— Nici chiar așa, nici chiar așa, răspunse înveselit Saie. N-am nimic împotrivă să vă întîlniți din cînd în cînd în folosul experiențelor mele, dar aceste întîlniri m-ar bucura să fie rare, domnișoară Adelaida Jigău. Mai întîi s-ar cuveni să cîștige ce-a pierdut, apoi ar fi de dorit, o perioadă, să-și găsească liniștea pentru a pregăti terenul pentru noi răsaduri interioare... Abia pe urmă ar fi fructuoase, pentru toți trei, întîlnirile... Credeți-mă, ar fi spre fericirea tuturor... Mai ales că, domnișoară Adelaida Jigău, surparea barajului nu este o invenție de-a lui Ionas, ea este...

Se auzi trestia dată la o parte, Saie se răsuci cu mult mai vioi decît și-ar fi închipuit Adelaida, avînd în vedere volumul diform. Printre trestii se văzu capul lui Ilie Cotoban. Fruntea îi era transpirată ; Ilie era îmbrăcat într-un costum închis, cu cravată asortată. Nici nu luă aminte la Adelaida, femeia parcă n-ar fi existat, privirile îi erau ațintite la doctor, numai pe el îl vedea.

— Te-ai întors din deplasare, Ilie ?

— M-am întors, domnule doctor, vin direct de la gară, mi-a fost greu pînă am găsit o ocazie, mașinile se îndreaptă în ultima vreme spre oraș, rar cîte una să vină spre noi...

— Ilie, spune-mi tu mie, dragule, cum te cheamă, întrebă Saie și, privindu-și țigara stinsă, o aruncă în apă.

— Ilie, domnule doctor, dar de ce mă întrebați ?

— Precis așa te cheamă ?

Tînărul se fîstîci, îl încerca un moment de derută, apoi răspunse la fel de senin.

— Ilie.

— N-ai auzit vreodată de numele Cotoban ?

Ilie stătu pe gînduri, își mută servieta în cealaltă mînă, scoase batista din buzunar și se șterse sub gulerul cămășii, apoi fruntea.

— Domnule doctor, ce-aveți cu mine ? Înainte de a pleca în delegație mi-ați pus aceeași întrebare...

— Bine Ilie, foarte bine, spuse Saie și se uită victorios la Adelaida.

— Dacă îmi aduc bine aminte, Ionas mi-a amintit de numele Cotoban, zise Aida și temătoare se ridică și își legă, din cîteva mișcări sigure, fusta.

— E domnișoara Adelaida Jigău, prietena lui Ionas, a venit în vizită la el, dar sînt sigur că nu va zăbovi prea mult după graba cu care se îmbracă.

— Vă înșelați, domnule doctor, vă înșelați, zise ea și la înclinarea tînărului se mulțumi să zîmbească.

— Cum ți-au mers treburile, Ilie, ai adus probele ?

— Le-am adus, domnule doctor, poftiți, zise el și desfăcu grăbit servieta ; scoase din ea cîteva hîrtii ținute într-un dosar.

— Vorbim deseară, Ilie, deseară, repetă Saie cînd văzu că tînărul nu-și mai dezlipește ochii de la bluza Aidei. Bluza se agățase într-un ac cu care Ida își prinsese părul și fata făcea eforturi să și-o desprindă.

Ilie se grăbi să-i vină în ajutor. Saie, ocupat cu hîrtiile abia primite, încuviință gestul tînărului cu o mișcare din sprîncene.

Ilie se îndepărtă, mai întîi de-a-ndăratelea, apoi se răsuci și alergă pe cărăruia ghicită printre trestii.

— Da, se mulțumi să spună, ca pentru sine Saie și vîrî dosarul răsucit în buzunarul de la piept.

— Ce vă nemulțumește, domnule doctor, se interesă Adelaida și își luă geanta de pe legătura de papură.

Saie își țuguie buzele. Era nemulțumit, nu numai de ceea ce citise în cele cîteva rînduri, dar și de faptul că Adelaida pomenise un nume pe care și el, medicul, l-ar fi dorit uitat...

— Deci Ionas ți-a spus că-l cheamă Cotoban, iar Ilie te-a deconfirmat neamintindu-și de el... Domnișoară, nu te mint, cu toate că ora marilor sincerități n-a venit, cum ar zice Ghedeon, pe Ilie îl cheamă așa cum i-ai spus... Așa îl știu și ceilalți... Cu toate astea, ai văzut reacția lui la mirarea dumitale și la întrebarea pusă privind adevăratul lui nume! Te văd speriată, domnișoară Adelaida Jigău... Îmi pare rău... Cred că în sinea dumitale mă socoți un spirit malefic, pus să mistific conștiința umană, să mă joc cu ea, să-i iau omului plăcerea de a avea un trecut, fără să-i ofer nimic în loc. Îi ofer... Nu totdeauna, așa cum presupui dumneata, trecutul îl fericește pe om... Ilie a ajuns inginer hidroenergetician, cu alte cuvinte i-am dat posibilitatea să se califice în altă meserie decît cea pe care a avut-o ; era nu numai interesul lui să se despartă de cea veche. Văd că te-am uluit, mă bucur. Măcar în acest fel am reușit... Dacă Ionas nu te cunoștea pe dumneata, acum...

— Domnule Saie, zise Adelaida și își făcu loc spre cărăruia pe unde dispăruse Ilie ; înseamnă că dumneata le cunoști trecutul, știi ce a făcut fiecare, ești într-un fel depozitarul lor. Ca să-l faci pe cineva să uite un lucru, mergînd pînă la propriul lui nume, trebuie să fii la curent cu datele vieții sale și mă îndoiesc că pacienții au alergat, cu voia lor, aici, să dea de dumneata și să-i bucuri cu amnezii necesare purificării...

Saie nu răspunse... Nu voia să-i dea fetei nici o confirmare. O vedea pe Adelaida interesată de experiențele sale. Acest joc îi făcea plăcere. Nu avea însă nici un interes să împingă curiozitatea prea departe. Și așa întrecuse măsura.

— Desigur, reală din toată pălăvrăgeala mea, domnișoară Adelaida Jigău, este preocuparea pentru soarta barajului, restul sînt simple maimuțăreli cu care-mi umplu timpul... Ilie mi-a adus niște analize, mi le-a adus mie, cu toate că cel în măsură să le descifreze importanța nu sînt eu. Numai Stavropol poate să ne confirme cît de mare este nesiguranța în care ne aflăm. Spune-mi, dar sincer, Ionas nu te-a dus în galeria principală să-ți arate comoara cu secreții albastre ?

— Nu m-a dus, nici nu mă interesează.

— Ar trebui să te intereseze, domnișoară Adelaida Jigău, mai mult decît activitatea tinerilor pe care-i admiri pentru felul curajos în care înoată. Și mie îmi place sportul, teoretic vorbind... Grupul care se zbenguia mai acum o oră și care nu s-a întors din larg, cum prea bine ți-ai putut da seama, este antrenat de un individ care se ambiționează să împingă rezistența umană pînă la limita imposibilului... Ce se ascunde în spatele acestor antrenamente habar n-am... Dar plăcerea cu care te uitai la ei, pofta de a fi în mijlocul lor nu mi-au scăpat... Lui Saie rar îi scapă lucrurile esențiale... Oi fi avînd burtă de cămilă, în schimb am ochi ageri, în spatele lor o încăpere solidă, spațiul vital al creierului, în care înmagazinez milioane de impulsuri pe care mi le furnizează sufletul omenesc... În momentul de față, spațiul rezervat persoanei dumitale este amenajat... curățat, mai trebuie să-l mobilez cu tot ceea ce crezi că știi despre dumneata și presupui că eu n-am de unde să aflu... Adică trecutul dumitale, domnișoară Adelaida Jigău... Te fac atentă, dacă nu pleci pînă intru în posesia acestui minicalculator unde se află înregistrată întreaga dumitale viață, n-ai să mai poți pleca. Singură n-ai să mai vrei să pleci. Firele lui te vor lega de sistemul meu de ghidaj. Pînă la urmă vei voi cu adevărat să devii verișoara reginei Angliei... Știu că nu dorești să-ți uiți trecutul, că-l aureolezi, că-i dai semnificații fără rost în ziua de azi. Ești gata să arunci anatema asupra întregului numai din cauză că dumneata, ca o umilă parte a lui, ai avut mici necazuri de existență. Ei și ? Au trecut ? Au trecut... Dă-le uitării. Unei uitări care să depindă de dumneata... Dacă te ajut eu să uiți, nu e bine... Nici n-aș putea... Dumneata ești o înrăită... Cu înrăiții nu pot lucra. Cum n-am putut lucra cu femeia în alb. M-am convins că Stavropol... Ne cunoaștem de atîta amar de vreme... Își ascunde trecutul ca nimeni altul... Dacă îl ascunde înseamnă că ține la el, deși ar fi fericit să nu-l aibă, să-l știe pierdut, așa cum ți-ai pierde portmoneul într-un șanț și apa l-ar duce la vale sau l-ar îngropa definitiv în nămol. El nu vrea să piardă nimic, în același timp nu vrea să se afle despre persoana lui nici pe atîta... Nu se poate... Asta e strigător la cer...

Peste vîrfurile trestiilor se vedea clădirea fostei administrații. După încă o sută de pași intrară în drumul principal. Saie se bucură.

— Aș minți dacă nu ți-aș mărturisi, domnișoară Adelaida Jigău, teama mea ori de cîte ori mă strecor prin smîrcurile astea care reprezintă în mare parte împărăția lui Bulat și Stavropol... Nu e zi să nu-i vezi afundîndu-se în mlaștinile astea puturoase. Dumnezeu știe ce-or fi căutînd, zise Saie și o străfulgeră pe fată cu privirile. La gabaritul meu fiecare pas îmi poate fi fatal... Cînd eram prieten cu Stavropol, cîinele lui mă scotea din impas, așa am ajuns să cunosc o bună parte din împrejurimi. Dar întîmplarea a făcut să-i rănesc amorul propriu, de-atunci Stavropol mă ocolește... Nu vrea să înțeleagă că l-am salvat castrîndu-i cîinele, că l-am ferit în acest fel de mii de primejdii. În viața mea n-am văzut cîine mai perfid, mai ascuns, mai periculos. Or cîinii împrumută uneori, pînă la identificare, caracterul stăpînului. Mutul este un Stavropol la o altă scară a înțelegerii sau invers dacă îți face plăcere...

— Mi-e egal, domnule doctor, spuse Adelaida și își puse pantofii după ce înainte își curățase tălpile picioarelor cu un prosop umed... Domnule Saie, întrebă ea pe neașteptate, și Cameniță luat prin surprindere, se întoarse speriat. Dumneata ești chiar doctor ?

Saie rîse copios, dîndu-și capul pe spate. Avusese impresia că în locul întrebării cineva îi vîrîse în ceafă țeava rece a unui pistol și acum aceeași burtă eliberată de teamă tresărea ca o piftie la hohotele sale.

— Ce te determină să crezi că nu sînt medic ? Nu-ți doresc să faci vreo complicație în climatul ăsta, mulți au sfîrșit rău. Unii au contractat boli tropicale, străine pe aceste meleaguri înainte de construcția barajului... Sper să n-ai nevoie să-mi cunoști profesionalismul... În orice caz, nu strică să iei, înainte de a te culca, o aspirină și la două zile cîte o chinină... Paza bună trece primejdia rea. Saie rîse iar.

Clădirea apăru în fața lor, scăldată în soarele de seară. În dosul ei se ghiceau magaziile și instalațiile sanitare. Ușa în spatele căreia își ținea Stavropol uneltele era dată în lături. Mutul, așezat pe prag, dormita cu urechile ciulite. Adelaida se uită la fereastra camerei lor. Geamul era deschis. Nu mai ținea minte dacă la plecare îl lăsase așa.

— Domnișoară Adelaida Jigău, dacă nu te deranjează, vreau să te invit la masa de seară. Mi-a adus Ghedeon o pulpă de căprioară. Am pregătit-o cum scrie la carte. Înainte îți pot

da o ţuică de afine şi nişte brînză cu ceapă. Precis n-ai să te îngraşi. În schimb mie mi-ar face o deosebită plăcere să-mi primeşti invitaţia. Ai observat, aici fiecare se duce la bucătărie după ce se convinge că înăuntru nu e nimeni... În clipa de faţă chiar că e pustie... Uită-te la coş... Nu iese fum...

— Mulţumesc, domnule doctor, prefer să-l aştept pe Ionas...

Saie ridică din umeri. Zări capul lui Stavropol în uşa magaziei şi scoţînd dosarul primit de la Ilie Cotoban îl ridică în sus.

— Veşti, domnule inginer, veşti proaspete, spuse el şi, ca să nu se apropie prea mult de cîine, aşează mapa cu hîrtii pe pervazul ferestrei de la bucătărie. Saie privi în interior. La masă, singur, încruntat, Bulat mînca şi plîngea.

17.

Ionas îl văzuse cu ochii lui, acolo în adînc, cu toate că ceea ce se lăsase priveliştii era mai mult o umbră. O umbră însă conturată, cu mişcări legate. Corpul negru, cu dungi argintii nu putea fi o maşinărie. Venit acasă încercă să-l deseneze. În urma proaspetelor observaţii arătarea semăna cu o balenă, cu singura deosebire că partea unde se afla capul era mai ascuţită iar ochiul, neînchipuit de mare, singurul pe care-l zărise, avea în luciul lui sclipiri furioase. Nu era mulţumit de desen. Încercă să-l refacă de cîteva ori. Nu reuşi o variantă mai bună. Pînă la urmă, din corpul animalului nu mai rămăsese decît ochiul imens şi Ionas se sperie de propriile lui linii. Rupsese hîrtia ; de ce să vadă şi alţii o dimensiune exagerată pornită dintr-o stare sufletească la fel de exagerată. Cel mai bine ar fi fost să-l descrie în amănunt, creierul îi fusese incomparabil mai tensionat decît ochiul, cu toate că prin ochi ajunsese la impresia covîrşitoare de care nu putea scăpa nici acum.

Numai scrisul ar fi putut să-l secătuiască de senzaţiile obsedante pînă la durere ale unui trecut ce refuza să i se dezvăluie. Din cîteva legături de cărţi îşi înjghebase o măsuţă într-un colţ al camerei, pe măsura scaunului nu prea înalt.

Așezase peste cărți două scînduri ; pe masa improvizată încercă să-și pună pe hîrtie trăirile pînă în momentul...

Adelaida, întinsă pe pat, citea o carte de dragoste. Nu participa la încercarea lui de a așterne măcar un cuvînt pe coala albă din față.

La început Ionas își zise că masa prea joasă era de vină, din cauza ei spatele, cu junghiurile dureroase, nu-i dădea posibilitatea să se concentreze. Pînă la urmă înțelese că masa n-avea nici un amestec în neputința lui. Deoarece de neputință era vorba. Îl deranjă pînă și mirosul străin al încăperii, un miros taninos, cu amestecuri acre ; nu înțelese de unde putuse intra în cameră o asemnea duhoare. Nu voi s-o întrebe pe Adelaida. Ar fi dorit ca și ea să-i confirme aerul viciat, să-i explice proveniența.

Aida continua însă să-și balanseze picioarele îndoite, străduindu-se să atingă cu genunchii marginea somierei. Exercițiile le luase din carte ; o eroină citea la fel, cum citea ea, în clipa aceea, și autorul descria mișcarea picioarelor în sensul în care voia să-l repete și Aida. Simți în zona inghinală o înțepătură. Se apostrofă. Era o prostie să-și recreeze viața după viața cărților...

Ionas o privi de cîteva ori, crezînd că, pînă la urmă, mirosul de vopsea are s-o facă să întoarcă privirile. Nu, Adelaida își balansa corpul, uitînd că din nou reface întocmai mișcările personajului din roman.

De unde provenea mirosul ? Sobă nu era în încăpere, geamul era închis, pe sub ușă nu putea intra pînă la el izul scîrbos fără să treacă întîi pe la nasul Aidei.

— Aida, ție nu-ți miroase nimic ?

Fata se întoarse, inspiră aerul de cîteva ori, apoi negă.

— A ce-ți miroase ? întrebă ea și Ionas nu fu în stare să răspundă.

— N-aș putea să-ți spun.

Adelaida închise cartea și se apropie de Ionas. Se uită la hîrtia albă, așa cum o văzuse cu aproape o oră înainte ; puse o mînă pe umărul bărbatului.

— Ce vrei să scrii, Ionas ?

— Din pricina acestui... se justifică el, de cînd m-am așezat aici... Straniu este că am mai simțit undeva acest miros, dar poți să mă tai, că nu știu unde.

— Ionas, un om cînd n-are ce spune nu poate să scrie...

— Și tu crezi că n-am ce spune ? Poate că am ce spune și nu știu cum... Mirosul, numai el e de vină...

— Nu, Ionas, nu, și Aida se apucă să adulmece ca un cîine locurile mai ascunse din încăpere. Nimic, nici urmă de miros, un deodorant, asta-i tot, nici într-un caz o balegă. Mutra ta e atît de scîrbită încît ceea ce simți tu și nu-mi dau seama eu nu poate fi asemănat decît cu... Dar pentru că tot te-ai întrerupt, răspunde-mi, rogu-te, de ce l-ai trimis pe Saie la mine și, mai ales, de ce te-ai dus la Ghedeon... Puteai să-mi spui și, în general, dacă ai impresia că-ți stau ca o piatră de moară pe umeri, mă pot căra frumos, frumușel... Tot ce se poate ca regretul lui Saie, că n-am șters-o chiar de a doua zi, să fie și al tău, destăinuiește-te vere, mă pot volatiliza. Cu toate că trebuie să-ți mărturisesc un secret, oaza asta a voastră mă atrage din ce în ce mai mult. Pe tine te doare capul cînd vrei să-ți amintești de trecut, pe Saie îl furnică burta cînd are convingerea că n-a făcut suficient să-l uiți, pe mine mă apucă pandaliile văzîndu-te ca un mielușel pus cu botul pe labe, dumnezeu știe de cine...

— Te-ai întîlnit cu Saie ?

— Ți-am spus că m-am întîlnit... Și nu ne-am întîlnit oricum, ne-am întîlnit pentru că știa unde m-am dus să fac plajă, ori locul l-am ales împreună, numai tu puteai știi..

Ionas se încruntă.

— Eu nu i-am spus nimic de tine și nici la Ghedeon n-am fost, am urcat la Toma Spîrcu. Ida, am văzut dihania care vrea să spargă barajul, spuse Ionas și, ridicîndu-se de pe scaun, se apropie de somieră și se trînti pe ea cu fața spre tavan.

— Pe cuvîntul tău că nu i-ai spus lui Saie nimic ?

— Dacă vrei să știi, ieri nici nu l-am văzut. Cînd am plecat, te-am lăsat în casă, pe urmă te-am observat cum mă urmăreai pe fereastră. Ți-ai putut da singură seama că n-am luat-o pe cărăruia care...

Aida se duse la valiza așezată sub cuier, scoase din ea punga cu cafea, luă de sub fereastră spirtiera, puse două bucățele de spirt solid, aprinse modesta instalație și, nervoasă, aruncă trei linguriță de cafea în cana cu apă rece.

— Mă, voi aicea toți mințiți, zise plictisită. Burta de cămilă mi-a reproșat că din cauza mea îți aduci aminte de trecut, că eu stau în calea purificării tale. Înțeleg că, înainte,

ai făcut ceva murdar de vreme ce vrei să uiți atît de ușor. Puțin m-ar interesa ce te obligă să ștergi din tine cu buretele ce a fost, dacă în Ionas cel prezent n-ar fi amestecat puțin din trecutul meu, trebuie să recunoști, la fel de pur...

— Aida, mă chinui de mai bine de o oră și sînt incapabil să scriu, iar tu îmi dai în cap cu un trecut despre care... Dacă nu erai tu, nu aflam despre el nici pe sfert...

— Deci Cameniță are dreptate, eu sînt de vină că încerc să te aduc pe linia de plutire.

— Ce linie de plutire ? Eu îți povestesc ce-am văzut de pe munte, în lac, îți reproduc fotografic pata din galeria principală, refuz să păstrez un secret impus de profesie, te țin la curent cu loviturile monstrului și dumneaei...

— Deci am și ajuns *dumneaei*... Vere, eu te las, să știi, mie nu mi-e greu.

— Mie mi-e greu, Ida, de ce nu înțelegi ? Am crezut că mă pot reîntîlni cu trecutul prin scris ; nu merge. Singurul lucru omenesc pe care îl fac fără complicații, dar și asta datorită ție, este dragostea, numai iubindu-te mă comport normal, tu mi-o spui...

— Ionas, amintește-ți, după ce ai fost lăsat pe pragul casei de copii găsiți, ce-ai făcut ? Nu se poate să nu-ți amintești cum arăta chipul femeii care te-a dus acolo... Dacă te-a lăsat înseamnă că i-a fost neînchipuit de greu, că n-a putut altfel, că era singura soluție de a-ți oferi ție viața și ei... De ce nu-ți zbați creierul ăsta anchilozat să-ți refaci în el trăsăturile femeii. Nu înțeleg cum de n-ai încercat pînă acuma, o mamă este ființa cea mai prețioasă de pe lume.

— O mamă adevărată nu-și lasă copilul cu o traistă atîrnată de gît.

— Nu și-l lasă, dar pe lume te-a adus, te-ai putut bucura de viață, fie și numai cunoscîndu-mă... Îți spun asta, deoarece fără tine, fără cele cîteva clipe de uitare și pentru mine viața ar fi fost searbădă. Ionas, femeia care te-a părăsit a avut o justificare, femeia a fost mama ta și dacă...

— Și ce vrei să fac ? Sîntem la un pas de o catastrofă de pe urma căreia ar avea de suferit atîția oameni și tu-mi ceri să-mi pierd vremea căutînd o femeie care, fără nici o părere de rău, m-a aruncat pe niște scări, lăsînd în loc de afecțiune un nume, și acela poate fals ?

— Oare n-ai în tine atîta curiozitate să afli dacă e adevărat sau nu ? În fond, dacă lucrurile fundamentale îţi trec pe lîngă urechi, pe tine ce te interesează, de fapt ? Mama s-a sinucis în clipa cînd pe tata l-au luat ; un simplu notar. Da, asta mă face să trec lacul şi am să-l trec, singură, dacă tu nu vrei să pleci...

— Aida, spui nişte bazaconii... Unde să plec ?... Cum să las barajul ?... Cum să las nişte oameni care nu mi-au făcut nici un rău... Tu nu vezi că vor cu orice preţ să mintă, fără ruşine, în loc să recunoască deschis că au făcut o greşeală, o greşeală de construcţie, de vreme ce materia plînge, nu se mai poate suporta, numai că nu ne înjură cu grai omenesc pentru incapacitate. În aceste condiţii tu îmi vorbeşti de plecat, de Saie căruia i se scurg ochii după tine ?... Aida, lampa se mişcă sau numai eu o văd mişcîndu-se ?

Adelaida se uită spre tavan, într-adevăr becul cu abajurul, rămase încă de pe vremea cînd clădirea era conectată la curent, oscila.

— Se clatină, Ionas... E cutremur, spuse precipitat Adelaida. Ca şi cum singurul obiect din casă ce merita să fie salvat era cartea lăsată pe pat, se duse şi o luă grăbită.

Ionas nu se mişcă de la locul său. Urechea fină simţise oscilaţiile pămîntului, ridicarea lui pe verticală şi, odată cu el, şi a clădirii în care se aflau. În acelaşi timp îşi reprezenta vizual cum cărămizile se încrîncenează una împotriva celeilalte, cum grinzile frontale se opun forţei subpămîntene aflată sub tensiune. Apoi tija neagră, ca un pendul, încetă să se mai mişte, pereţii îşi intrară în calmul de piatră şi abia atunci Ionaş realiză pericolul. Nu era singurul.

Stavropol alerga cu Mutul pe sub fereastră, semn că înregistrase seismul.

— Plec, Ida, să nu se fi întîmplat ceva...

— Vin şi eu.

— Nu se poate, n-ai ce căuta acolo.

— Asta s-o crezi tu, spuse, dar Ionas fu mai rapid ; scoase cheia din broască şi o introduse în lăcaşul ei pe dinafară. Închise uşa în urma lui. Ionas nu luă aminte la înjurăturile Idei. Coborî scările şi alergă spre coronament. Stavropol era înaintea sa cu cîţiva paşi.

— Domnule inginer, întrebă el, rugîndu-se aproape.

— Ai auzit și tu, Ionas ? murmură inginerul, numindu-l simplu. Înseamnă că e adevărat, am crezut că e doar o părere, vorbi Stavropol din mers, cu o voce calmă, plină de afecțiune, ca și cum ar fi avut în vedere același copil, crescut și îngrijit de amîndoi.

— Domnule inginer, dacă e vorba de un seism, el n-a putut afecta cu nimic... Teama mea este însă alta...

— Teama ta e și teama mea, Ionas... Nu-i așa că te-a dus gîndul că barajul este cauza acelei mișcări pe orizontală a clădirii ?

— Eu am crezut că pe verticală...

— Dacă ar fi fost pe verticală nu mă oboseam să mă scol din pat...

— Ce s-a întîmplat, domnule inginer, îl întîmpină Bică Stupariu...

— N-ai simțit nici o mișcare, domnule Stupariu ? întrebă Stavropol.

Paznicul ridică din umeri, nu simțise și nu auzise nimic.

— Liniște și pace, se mulțumi să uziteze formula cu care preda schimbul celorlalți paznici și cu care își întîmpina inginerii cazați în clădirea fostei administrații.

Cîinele călca înainte. Coama îi era zburlită, iar un ochi trăgea discret spre Ionas. La cîțiva zeci de metri se vedea marginea de sus a scărilor care duceau la liftul de serviciu. Stavropol se făcu nevăzut primul, după el Mutul. Ionas rămase surprins de agilitatea cu care cîinele cobora pe treptele de fier. Nu-și mărturisi uluirea. Nu se miră nici atunci cînd, în spatele lor, auzi o voce cunoscută. La scurt timp, deasupra o văzu pe Adelaida. Alerga cu iuțeală în urma lor.

— Adelaida, strigă Ionas în semn de nemulțumire.

— Am sărit pe fereastră... Bună ziua, domnule inginer... Dumneavoastră dacă ați fi avut o iubită atît de frumoasă ați fi închis-o în casă, cum a făcut Ionas ?

Inginerul n-avea timp de comentarii. Mai erau cîteva trepte și umezeala de pe ele îi tăiase lui Stavropol respirația. Papucii vechi, cu talpă de crep lunecaseră nu o dată.

— Cum ți-a dat drumul Stupariu, voi Ianos să lege o conversație și în același timp să curme supărarea de care era încă stăpînit.

— I-am spus că ți-ai uitat aparatul de măsurat.

— Ce aparat ? se miră Ionas.

— Stiloul, ce era să iau, stiloul și cartea de dragoste... De unde să știe Stupariu al tău ce avere științifică port sub braț...

Ajunseră la lift. Stavropol apăsă pe butonul roșu, dar liftul refuză să-și deschidă ușile. Inginerul îl privi pe Ionas întrebător. Ionas, pentru mai multă siguranță, apăsă și el. Se auzi un clinchet, semn că nu contactul era de vină, dar ușile rămăseseră pe mai departe zăvorîte.

— Cobor pe scări, zise Ionas și, fără să mai aștepte răspunsul inginerului, se duse spre puțul unde brațele metalice se încolăceau pe marginea găurii ce ducea în adînc. Becurile de control, așezate la intervale egale, abia reușeau să arunce atita lumină încît să-și dea seama pe unde calcă.

Inginerul Stavropol șovăi. Scările erau umede, se putea prăbuși. Se îndreptă spre puț, dar Mutul se postă ostil în fața lui. Cînd stăpînul voi să facă un pas înainte, ciinele îl prinse pe tăcute de picior. Stavropol nu mai putu înainta.

— Aida, du-te pînă la Stupariu și spune-i să cheme echipa de intervenții. Domnule inginer, te rog eu, nu risca. Defecțiunea este minoră... Dacă nu se repară între timp, într-o jumătate de oră sînt înapoi cu primele impresii. Sînt convins că nu barajul...

Stavropol își strînse maxilarele din pricina neputinței. Nu-și ascunse lipsa de simpatie față de Ionas, iar acesta înțelese că numai teama comună îl făcuse pe inginer să-i vorbească pe drum.

În curînd capul lui Ionas se pierdu, iar picioarele subțiri în formă de opt ale Aidei se precipitară în sus, spre ieșire. Metalul care ținea loc de bară de sprijin era cleios. Crescuse pe el un mușchi mărunt, neplăcut la atingere. Ionas înjură în gînd echipele de supraveghere. Era de neconceput ca o scară atît de importantă să nu fie curățată zilnic. Era adevărat, liftul se defecta rar, dar uite că acum se defectase, nu le trecuse prin cap să-l încerce pe cel cu care se cărau materialele și iată-l obligat să calce cu precauție pe cele peste o mie de trepte pînă în tunel... Ce s-ar fi întîmplat dacă ar fi coborît spre servomotor ?

Un picior îi lunecă. Se auzi un chițcăit de șobolan. Pînă la urmă, Ianos se dumiri. Era un liliac, pripășit cine știe cum

în puț. Făcea încercări disperate să se înalțe. Zgomotul încetă. Scara se derula ca pelicula unui film lăsată la voia întîmplării să atîrne. Ionas trăgea, din cînd în cînd, cu coada ochiului, încercînd să surprindă becul puternic aflat pe un mic podium metalic. Nu vedea nici becul, cu atît mai puțin podiumul. Se opri. Privi în înalt. Nu surprinse decît botul cîinelui aplecat peste hăul găurii. Auzi niște vorbe neinteligibile venite din... Probabil inginerul Stavropol îi comunica ceva, fără să-și dea seama că n-are cum să-l audă.

Continuă coborîrea. Pe marginea galeriei se auzeau picăturile de apă și Ionas, după liniștea cu care se pierdeau, înțelese cît de fără capăt era puțul vertical.

Se opri. Cercetă rotundul de beton prin care se afunda. Nu văzu nimic demn de luat în seamă. Zidul gros, bine armat, nu avea în netezimea lui nici cea mai mică fisură. Umezeala obișnuită, atîta tot. Se afla exact la punctul unde undele longitudinale scoteau un muget cînd se loveau de peretele încovoiat dinafară. Ionas le ascultă cîtva timp. Îl încerca un sentiment straniu. Nu de frică. Altceva era în sufletul său. Era pentru a doua oară cînd cobora aceste scări. Prima dată o făcuse din simplă curiozitate, ca să se familiarizeze și cu acest mijloc de pătrundere în galerie. Îi pocnise și atunci ceva în urechi. Numai că de data asta, pe lîngă semnele presiunii schimbate, încerca o tristețe pe care nu și-o putea explica. Poate de vină să fi fost Aida ? Se simțise atît de bine fără ea și atît de singur după ce se despărțise de trupul ei, acolo, în orașul din aval. Singur ar fi luat viața așa cum era. Împreună, o vagă responsabilitate îl făcea să-și piardă din siguranța și calmul dobîndite cu atîta greutate. La gîndul că acolo, deasupra, alerga pentru el, cu picioarele ei subțiri, o fată care încetase să-i mai fie străină, se bucură. Simți că un picior îi alunecă din nou în gol. Se prinse cu mîinile de bară. Palmele puternice îi înfrînară căderea pînă la întîlnirea cu cealaltă treaptă. Ce se întîmplase ? La lumina slabă a becului văzu că treapta de metal era corodată, greutatea lui o rupsese. Ar fi vrut să privească cu atenție locul rupturii. Nu avu timp. O nouă mișcare laterală și un muget din adînc îl făcură să transpire. Din afară se auzeau, cu o altă forță decît cea percepută la început, loviturile animalului văzut cu o zi înainte din vîrful muntelui. Oare el să fi provocat mișcarea seismică ?

se întrebă Ionas, înspăimîntat. Ca să-şi alunge frica, începu să fluiere. Nu putea nici un animal de pe lume să mişte din loc construcţia făcută pentru sute şi sute de ani. Văzu podiumul aşteptat. Un bec de o sută de waţi lumina dintr-o nişă placa de metal, zimţată, ca piciorul să nu lunece. Picături mari de apă se loveau de tabla groasă, scoţînd un zgomot plescăit. Mişcarea laterală se opri. Ionas auzi încă multă vreme în corpul metalului tremurul materiei. Palmele ude înregistrară şi ele fiorul ce se scurgea încet, prin barele groase, spre adînc. Puse piciorul pe podeaua galeriei principale. Răsuflă uşurat. Abia acum simţea oboseala pricinuită de încordare şi durerea violentă de sub genunchi. Călcă cu greu. Celălalt puţ, al liftului, se vedea slab luminat, în apropiere. Iar sus se distingeau zgomote de fier lovit. Echipa de intervenţii sosise.

— Hello, auzi o voce vag cunoscută şi speriat se apropie de gura galeriei. Văzu mai întîi picioarele dezgolite ale Aidei, apoi fusta ridicată peste mijloc din cauza curentului.

— E complet nebună, şopti fără să-şi dea seama că zgomotul se propagă în sus mai uşor.

— S-o crezi tu ! auzi răspunsul ţipat al Adelaidei.

Cuprins de furie şi bucurie în acelaşi timp, urcă în întîmpinarea Idei. În loc s-o certe, îşi rezemă fruntea de piciorul ei. Zîmbi, cînd înţelese că micile asprimi de care dăduse pielea feţei nu erau altceva decît firele de păr de pe picioare. Uitase de cîteva zile să şi le depileze.

— Ai crezut că am să te las singur ? Dacă fugeai pe undeva, pe un drum ştiut numai de tine, glumi, dar Ionas înţelese că sub tonul glumeţ se ascundea şi o spaimă adevărată.

O prinse în braţe. Aida îşi desprinse mîinile de pe drugii de fier şi-l strînse puternic. Abia acum, aflată în siguranţă, îşi dădu drumul spaimei. Începu să scîncească.

— Nici nu ştii ce teamă mi-a fost.

— Ai merita să-ţi trag o mamă de bătaie, zise el, dar strînsoarea ei aproape îl sufocă şi în curînd, din pricina buzelor umede, lipite de gura lui ca o ventuză, nu mai putu scoate un cuvînt.

— Dacă aş vrea aş putea face din tine...

Aida se dezmetici. Nici ea nu ştia prea bine ce voise să zică. Rămase cu gura întredeschisă şi braţele, pînă atunci strînse în jurul lui, se lăsară moi. În faţa ei se deschidea galeria cu becurile de gardă. La început avu impresia că se afla în

trupul unei viețuitoare ; intestinele multicolore erau întinse pe marginea pereților unui stomac ce nu se mai termina. Voi să ghicească punctul terminus al acestei galerii. Nu reuși. Becurile de la o anumită distanță se comprimau, creau o altă impresie despre aproape și departe. Marginea putea fi la cel mult un kilometru, cum tot atît de bine putea fi la o sută. Înțelese că reveria o împiedicase să-l urmeze pe Ionas. Numai cînd îi auzi sunetul metalic al tocurilor înțelese că o lăsase singură. Furioasă, Aida fugi după el. Lumina piezișă nu-i dădu posibilitatea să-l vadă. O umbră uriașă cerceta pereții, umezi pe alocuri. Umbra devenea tot mai întunecată pe măsură ce Ionas se depărta. Aida renunță la pantofi. Îi luă în mînă. Fără să-i pese că lipsa tocurilor o diminua în propriii ei ochi alergă cît o ținură puterile. Recele betonului, zgrunțuros, clipocitul apei, ce se scurgea prin cele două canale, apoi căderea ei în puțurile de colectare îi dădeau sentimentul desprinderii de lume.

— Ionas, murmură ea, dar un ecou amplificat îi mutilă murmurul. Numele omului rostit ca o chemare se întorcea la fiecare fracțiune de secundă, lovind-o peste obraz ca o palmă rece. Nici nu-l observă pe Ionas, stînd aplecat, cu genunchii rezemați de marginea canalului de scurgere.

Pe perete, la înălțimea unui om, se vedea o pată albastră din care șiroia, prelingîndu-se o zeamă de aceeași culoare. Ionas, cu urechea lipită de zid, auzi fierul vibrînd. O clipă voi să se ridice și să fugă. Înțelese că numai urechea lui era în stare să audă metalul suferind. Nu se clinti din loc. O nouă ruptură se produse în interior. Pentru cîtva timp, prelingerea lichidului se opri, apoi se porni din nou. Dacă înainte cu cîteva săptămîni *țiparul*, cum numise Stavropol fisura, avusese mărimea unei jumătăți de braț, acum ea căpătase proporții. În spatele petei, loviturile, din cealaltă parte a barajului, se auzeau cu claritate.

Ionas își dezlipi pîlnia urechii de pe zid. Îi înghețase. Abia atunci o văzu pe Aida. Stătea în spatele lui și privea emoționată la pata atît de deosebită, în comparație cu albul murdar al betonului.

— Ionas, din partea cealaltă parcă bate ceva, constată ea nesigură pe zgomotul uniform.

— Bate, Ida, de cîțiva ani bate, și va mai bate de aici înainte dacă nu vom lua măsuri... Cu toate că această pată n-are

nimic comun cu ce se petrece în afară. Licnidul este rodul unei eroziuni din adînc, un izvor subteran ce și-a găsit în această zonă punctul slab prin care a penetrat. Ce este ciudat, Ida, că îmi dă tîrcoale același miros pe care l-am simțit în casă în timp ce încercam să aștern pe hîrtie amănuntele alea despre trecutul meu uitat.

— Într-o anumită stare de tensiune oamenilor li se par... Te afli într-o asemenea stare, Ionas, acesta este mirosul pe care-l simți tu, el e în tine, o simplă excitare nervoasă din care îți faci acum o problemă.

Se auzi ușa liftului deschizîndu-se cu zgomot, apoi pașii de puf ai Mutului și pantofii cu talpă de crep ai inginerului. Tălpile calde ale crepului, ajunse pe betonul rece, umed, se lipeau de suprafața tare, scoțînd un zgomot de carton descleiat.

— Ce-ai constatat, Ionas, întrebă Stavropol cu sufletul la gură.

— Uitați-vă și dumneavoastră, spuse Ionas și o feri pe Aida de cîinele interpus între ea și stăpîn.

Inginerul se apropie de locul unde pînă atunci stătuse Ionas. Privi zidul apoi, grăbit, își scoase seismograful de buzunar. Acul oscila puternic. La distanță de cîteva secunde avea chiar tendința să sară din lăcaș, mînat de o forță explicabilă doar prin tensionarea zidului din afară. Mîinile inginerului tremurau. Îl preocupau mai puțin loviturile din exterior, pentru ele credea că a găsit remediul, în presupusa înțelegere cu Bulat. Îl îngrijora puroiul vînăt ce se revărsa din rana largă. Figura trasă a inginerului părea mai palidă, becul de deasupra fila, pierzîndu-și din intensitate, ca la puțin timp să-și revină la voltajul normal.

— Am auzit, domnule Stavropol, că ați primit foile cu analizele, poate ele...

— Nu dau nici o cheie... Compoziția apei în amestec cu un colorant de indigou. Am reluat toate schițele, toate planurile din perioada forajelor de control, n-am găsit nicăieri pînză de apă asemănătoare cu... Ionas, aici nu poate fi vorba decît de un sabotaj, un sabotaj uman, un dușman mînat de ambiția de a nărui cu orice preț sensul existenței mele. In afara barajului, Ionas, viața mea nu mai are rost...

Tonul plîngăreț al inginerului i se păru lui Ionas exagerat. Îl știuse pe Stavropol ferm, dur în felul lui ; nu îl cu-

noștea de ieri de-alaltăieri... Cineva rîcîi zidul. Toți trei se întoarseră spre cîine. Culcat pe-o rînă, cu ochii bulbucați, cu picioarele într-o poziție de animal paralizat, Mutul, cu limba vînătă, ieșită afară, făcea încercări sufocante să respire. Adunătura de sub picioarele din spate, lipsită de păr, se umflase, iar cele două proeminențe scopite lăsau în spatele inciziei o umflătură de pungă goală.

Stavropol uită de baraj, de ceasul seismograf. Năpădit de transpirație se apropie de cîine. Încercă să-l mîngîie după urechi. Limba grea, vîscoasă, tot mai vînătă, era un semn că animalul se sufoca. Aida, fără să stea pe gînduri, luă din canalul de scurgere un căuș de apă și-l aruncă pe capul patrupedului.

Mutul se scutură. Primul gest fu acela să-și scoată limba și să lingă mîna salvatoare. Din gură îi curgeau bale galbene și Aida să dădu un pas înapoi.

— Temerile mele i se transmit și lui, dar incomparabil mai puternic... E a treia oară de cînd vin cu el aici că îmi face... Îți mulțumesc, domnișoară, zise Stavropol și lăsînd cîinele la o parte, ca și cum prezența lui nu-l mai interesa, colectă cu o pensetă cîteva fragmente de beton macerat de substanța ce izvora din el.

Graba inginerului, ca și cum imensitatea de beton era gata să se prăbușească dacă nu aduna la timp descuamările minuscule, ca și chipul împietrit al lui Ionas i se părură Aidei grotești. Simți la picior o undă de aer cald. Cînd privi în spate văzu limba Mutului încercînd să-i lingă glezna. Avu un sentiment de repulsie ; pînă la urmă socoti apucătura cîinelui suprema lui recunoștință. Nu-și retrase piciorul.

— Domnule inginer, nu simțiți un miros ? întrebă Ionas apropiindu-și obrazul de umezeala vînătă a zidului. Inginerul se opri din îndeletnicirea ce-l absorbise pînă atunci. Își duse și el nasul spre izvorul violet apoi, nemulțumit că simțul olfactiv nu-i fusese agresat cu nimic, își scoase vîrful limbii și de cîteva ori atinse peretele.

— Acriu, acrișor, parcă e o poamă oarecare, spuse el... dar de mirosit nu miroase, cel puțin eu nu simt, zise Stavropol și își continuă, cu penseta, îndeletnicirea întreruptă.

— Aida, nu ți-e frig ? Nu trebuia să vii, îngînă Ionas văzînd umerii strînși ai fetei. Își scoase haina, o așeză pe spatele ei. Aida se scutură nervos, gîdilitura de la picioare o

enerva. Neavînd alt mijloc de a îndepărta cîinele, se dădu la o parte. Aruncă haina în brațele lui Ionas și desculță începu să alerge în lungul coridorului.

La început Ionas crezu că fuga este o simplă încercare de a-și pune sîngele în mișcare. Numai cînd trupul începu să i se confunde cu umbrele multiplicate de becurile tot mai îndepărtate, înțelese că Aida sau era pradă unei tulburări interioare, incapabilă s-o poată controla sau...

Nu se mai auzea decît ecoul vag al pașilor. În locul siluetei, Ionas distingea doar un punct luminos. Trupul se făcuse una cu lumina. Începuse să-i fie frică. Niciodată nu încercase să depășească granița unui sector pe care ea o trecuse acum de mult. Pe pereții uscați văzuse, nu o dată, inscripțiile prin care se atrăgea atenția că... Linia roșie de demarcație se putea delimita cu ochii liberi. Aida sărise peste ea.

Stavropol se opri din îndeletnicirea lui. Înțelesese că se întîmplase ceva grav.

— Am spus de totdeauna că investițiile privitoare la ventilație sînt prea mici, cred că bioxidul de carbon, mai spuse el... Noi sîntem aproape de gurile lifturilor... Domnule Ionas...

Ionas nu mai așteptă să audă părerea inginerului. Alergă cît îl ținură puterile spre locul unde dispăruse Adelaida. Avea senzația că o vede, ca la scurtă vreme să înțeleagă că umbra ei nu era altceva decît grilajul becului din tavan, proiectat pe pereți la dimensiuni anormale. Strigă de cîteva ori. Repede își duse mîinile la urechi. Sunetul se întorcea înapoi cu atîta furie încît avusese senzația că un timpan îi fusese spart. Simți cum plămînii nu se mai pot alimenta cu aer. Era poate o simplă părere. Încetini goana. Respirația nu-i reveni la normal. În trecere se uită la pereții albi ca varul. Nici urmă de umezeală. Canalele de scurgere erau uscate. Deci greșeala de construcție se petrecuse doar în acel perimetru detectat de el. Lăsă grijile pentru baraj la o parte. Își refuză orice alt gînd în afara celui legat de dispariția Aidei. Undeva, în depărtare, lumina din jur se transforma în altceva, așa cum și apele barajului, de la o anumită distanță, din negre deveneau argintii, ca apoi să se schimbe în strălucitorul orbitor. Fenomenul din exterior se continua aici și Ionas simți transpirația rece alunecîndu-i pe frunte. Explicația lui Stavropol cu plăcile de *mică*, dacă putea fi reală, pentru fundul lacului nu-și găsea nici o adeverire aici, în galeria principală.

Se auzi un alt fel de zgomot decît cel provocat de tocurile cu metal. Ca o umbră alungită, Mutul săgetă pe lîngă el. Curînd nu se mai văzu. Un strigăt doar îndepărtat ascuțit la început, apoi tot mai stins, îl făcu să-și mărească efortul. Aproape că nu mai putea alerga. Avea senzația că picioarele merg înainte în timp ce trupul rămîne pe loc, dovadă același bec pe care îl vedea deasupra capului îmbrăcat în sîrmă. Înțelese, pînă la urmă, că becurile fiind la fel, goana pe lîngă fiecare nu-i mai dădea imaginea exactă a numărului lor. Alerga sub același bec, singurul oferit privirilor de spaimă. Undeva, spre dreapta, o văzu întinsă pe Aida. Mutul, cu botul larg deschis, o strîngea de gît. Un firicel de sînge se prelingea încet spre bluza cu nasturii desfăcuți. Mîna i se odihnea pe o ușă de beton prinsă în balamalele grele de bronz. Ușa era deschisă. Pe zidul interior se vedea scris, tot cu litere de beton, numele lui Stavropol. Cîinele, cu părul zbîrlit, își descleștă fălcile. Ionas închise ușa. Scîrțîitul ei neuniform, dar ascuțit, o făcu pe Aida să deschidă ochii. Rana de la gît nu era adîncă. Cîinele o împiedicase doar să privească în interior. Nu avusese intenții ucigașe. O spuneau ochii lui cu sclipiri domolite.

Stavropol îi striga. Nimeni nu-i răspunse. Aida se ridică. Ionas cu o batistă îi tamponă rana de la gît. Dîra roșie nu se lăsă ștearsă. Se aplecă și înmuie batista în firișorul ce se scurgea pe marginea galeriei. Pe gît nu se mai vedeau decît cei doi canini ai Mutului, singurii care sfredeliseră pielea albă.

— Aida, de ce-ai fugit, de ce-ai fugit, draga mea? întrebă Ionas în timp ce se întorceau spre locul de unde plecaseră.

Adelaida nu răspunse. Avusese impresia în halucinația de-o clipă că în nișă se afla o femeie și chipul femeii semăna cu al ei.

18.

Iova Ghedeon își hrănea păsările. Numai după ce boabele de porumb se răspîndiră pe suprafața de tablă cu zgomot, pe o fereastră a schitului își făcu apariția cocoșul negru, pă-

zitor al unei găini ce-şi făcuse cuibarul sub masa de beton a altarului improvizat. Cocoşul îşi desfăcu aripile largi, scoase un cucurigu neconvins, apoi văzînd celelalte galiţe ciugulind pe întrecute cîntă de două ori, răguşit şi puternic. După el ieşi o găină de aceeaşi culoare, cu ciocul galben şi creasta roşie bătută. Zburlindu-se de cîteva ori coborî într-un zbor nesigur spre tava largă, meşterită de Ghedeon, ca boabele dăruite de Toma Spîrcu să nu se piardă prin desişul ierbii. Ghedeon aşteptase vreme de mai multe ceasuri sosirea tinerilor înotători, fixase cu ei chiar ora la care să-i primească pe rînd, ca spovedaniile să nu se încurce, iar oamenii să nu se aştepte prea mult unul pe altul ; iată însă că amurgea, soarele încerca fără putere să se ascundă după coama golaşă a muntelui, dar nici unul dintre ei nu-şi făcuse apariţia.

Spovedania nu prea era spovedanie, Ghedeon se dezobişnuise ; se mulţumea să-i asculte pe oameni şi să le dea canoane şi curaj ; îi îndemna să nu pună prea mult la suflet păcatele omeneşti, ele fiind orînduite, pînă la urmă, tot de Domnul, de vreme ce în puterea lui stătea să le ierte.

O găină se învîrtea pe lîngă cocoş, se prefăcea că nu poate înghiţi bobul prea mare ; cocoşul cu penele strălucitoare îi dădu întîi tîrcoale, apoi în cotcodăciri mărunte încercă sămînţa de porumb din mai multe poziţii. Găina luînd aminte o înghiţi cu repeziciune ca şi cum i-ar fi fost teamă să n-o piardă.

— Curva dracului, a mîncat cu douăzeci de boabe mai mult, zise Ghedeon impresionat de repeziciunea şi precizia cu care culegeau boabele găinile în comparaţie cu cocoşul, nesigur, pierzînd destulă vreme cu îndemnul prostesc adresat suratelor care mîncau şi aşa îndoit decît el...

Auzi dinspre pădurice un fîşîit şi Ghedeon îşi zise că, în sfîrşit, tinerii au venit. Mai aruncă un pumn de boabe apoi, ca să fie sigur că găinile au să poată sări pervazul ferestrei, deschise oblonul larg şi rezemă de zid o scăriţă de scîndură. O încercă cu mîna. Era bine priponită.

Florile roşii, cu cupele sîngerii, din latura aceea a construcţiei erau mai palide ca cele din partea opusă altarului. Ghedeon, după ce vreme de mai bine de doi ani, încercase să dezlege taina, se lăsă păgubaş. Peretele din stînga era mai bogat în flori, tulpinile agăţătoare mai groase, cu nervurile puternice, deşi soarele bătea mai multe ore pe zi în partea să-

răcită de plante, a clădirii. „Poate că tocmai soarele nu le place“ își zise Ghedeon, voind să se dea bătut și de data asta în privința argumentelor ce i se refuzau.

Foșnetul din pădure se repetă și Ghedeon nu mai avu nici o îndoială că erau întîrziații săi, altfel nu ar fi auzit spre intrare o tuse omenească.

Lăsă oala cu grăunțe pe masa aflată între cei doi brazi, printre care intra pe ușa din spate în presbiteriu și, după ce se spălă pe mîini, își aranjă ținuta. Nu se cuvenea să purceadă în sfîntul lăcaș cu hainele gospodărești. Își lepădă zdreanța de toate zilele, peticită pe la coate, într-un cuier, își așeză peste umeri un soi de leveleandră de o culoare incertă, acum decolorată și cîrpită la poale. Încropise în minte cîteva cuvinte de admonestare pentru nepunctuali, dar încercarea de supărare se dovedi inutilă deoarece în locul grupului de tineri o văzu în fața bisericii, cercetînd florile de culoarea sîngelui, pe Adelaida Jigău. Își umezi buzele și, involuntar, își cercetă mîinile. Nu erau nici pe departe atît de curate pe cît ar fi trebuit, nici ținuta la înălțimea acelei întîlniri. Avea și haine mai bune, iar pe policioara din camera unde trebuia să se afle baia, o sticluță cu apă de colonie primită în dar.

— Așteptam pe altcineva, se scuză Ghedeon, frămîntîndu-și degetele osoase ale unei mîini în cealaltă. Vă știam bolnavă, continuă, dorind mai mult să-i spună fetei că era la curent cu tot ce se întîmplase în galeria barajului.

— Domnule Iova, am auzit că oamenii vin la dumneata și se mărturisesc, zise ea și-l măsură pe Ghedeon din cap pînă în picioare, într-un fel atît de direct, încît Iova se simți obligat să-și parcurgă încă o dată ținuta.

— Nu prea m-am învrednicit să-mi întrețin straiele. Cerințele credinței, știu...

— Lasă asta, părinte, nu sînt formalistă, te-am întrebat ceva, dacă răspunsul este da, aș vrea să am o discuție creștinească cu dumneata.

— Adică vrei să te spovedești, draga mea, întrebă cald Ghedeon, luînd loc pe banca de lîngă pridvor, din beton, ca tot ce se vedea împrejur...

— Da balaurul ăsta ce înghite ? Văd cum intră prin limba de foc tot felul de trupuri, bănuiesc pline de năravuri din vreme ce pictorul a ținut să le înjumătățească spre a fi pildă păcătoșilor de rînd...

Ghedeon nu răspunse la a doua întrebare legată de desenele pictate în culori țipătoare. Era interesat de spovedanie, curios de ce putea să-i spună fata.

— Din cînd în cînd mai ascult sufletul enoriașilor de pe coclaurile astea... S-au împuținat de cînd cu teama că barajul... Zilnic îmi bat gura că sînt simple zvonuri, că...

— Nu sînt simple zvonuri, spuse Adelaida. Iar dumneata știi la fel de bine că nu sînt scorneli... Aș putea chiar să-ți spun că ruptura din corpul betonului se va lărgi și odată fisurată îngrămădirea de fier și beton, apa nu va mai putea fi oprită.

— Văd că te-a impresionat tot ce-ai văzut ; nu trebuia ca Ionas să te ducă, nu avea nici un drept...

Aida rupse o floare roșie spre nemulțumirea lui Ghedeon, dar cînd fata o duse la nas o îndepărtă cu grabă. Floarea mirosea urît.

— Domnule Ghedeon, ceva s-a petrecut în zid. Dumneata știi mai multe decît vrei să pari că știi... Iar dacă taci, nu e bine... Un dumnezeu avem toți, spre deosebire de alții, eu cred în puterea lui. Am fost făcută să cred... Dacă va veni, odată și odată, ziua aceea, aș vrea ca dumneata să mă cununi cu Ionas, asta ar fi voia mea... Dar pînă atunci, spune-mi de ce se urăsc atît de mult acești oameni despre care se zice că au fost cîndva prieteni.

Iova Ghedeon rîse ; se șterse cu mîna butucănoasă la gură. Fata de lîngă el i se părea un copil, un copil frumos și atîta tot ; pornirile din el erau stăvilite de vîrstă și, înainte de anii bătrîneții, de o convingere sinceră că deșertăciunea lumească trece întîi și întîi prin trupul femeii. Își mai schimbase cu timpul părerile, dar după ce se convinsese că fusese prea aspru cu trupul său, se liniști zicîndu-și că și trupul se plictisise de înțelepciunea minții sale, îmbătrînind înainte de vreme.

— Domnișoară, văd că în loc să-mi spui ce ai pe suflet, vrei să mă iscodești pe mine...

— Poate nu acesta este cuvîntul potrivit, dar sensul nu-i departe de presupunerea dumitale. I-am spus odată lui Ionas o poveste, același lucru l-am auzit apoi de la Saie Cameniță... Or Ionas numai dumitale îți spune puținele lui secrete... O știu de la el... Nici nu are ce-ți povesti prea mult.

Ghedeon se încruntă. Fata îl acuza deschis, odată ca preot, apoi ca om.

— Domnișoară, aș putea să nu-ți dau nici un răspuns, aș putea să mă ridic și să-mi văd de treburi... M-am îmbrăcat crezînd că niște tineri ce s-au aciuat pe marginea lacului, și se ocupă cu îndeletniciri sportive, vor veni la mine... Văd că în locul lor ai apărut dumneata... M-am bucurat și în același timp, ascultîndu-te, m-am întristat... Să știi că eu nu trădez sfînta împărtășanie, nu dintr-o convingere a scriptelor, a sufletului meu chinuit, deoarece nu numai al dumitale se află subjugat de neputință... Știu, e adevărat, cu mult mai multe decît îți închipui, despre unul sau altul dintre oamenii aflați în clădirea fostei administrații, dar ce știu, știu în folosul meu, nu al lor și nici n-am trădat pe cineva vreodată... Nu țin minte ce i-ai spus lui Cameniță, dar pot să jur că...

— Nu te jura, juri strîmb sau ai să-mi spui adevărul numai pe jumătate... Eu nu confund dumnezeirea cu slujitorii ei pe pămînt. Ce mă face să fiu interesată este faptul că enoriașii, cum le zici dumneata, din clădirea fostei administrații au devenit credincioși și nici unul nu se codește să ți se dezvăluie... Ca să supui niște oameni întregi la minte unei credințe în care ai îndoieli destule și dumneata înseamnă pentru înțelegerea mea prea mult...

Ghedeon își prinse cu o mînă crucifixul legat cu o împletitură de cînepă. Era și el turnat din beton, numai că grija pentru amănunt fusese deosebită, amestecul de nisip și ciment intrase perfect și se modelase cu gust în cămașa de argint a ramei. Acum îl apucase cu mîna bătătorită din neputința de a vorbi. Ce putea să-i spună fetei cu ochii de culori diferite? Nu putea să-i spună nimic, în același timp nici nu voia s-o lase fără răspuns. Iar răspunsul se cuvenea să facă parte din adevăr. Chiar dacă era convins că adevărul, spus numai pe sfert, era în celelalte trei sferturi, trecute sub tăcere, minciună.

— Deci nu vrei să te spovedești, înțeleg, mai încercă Ghedeon cu vocea blajină.

Aida își scoase din traista-poșetă, atîrnată de gît, pachetul cu țigări și o brichetă. Îl servi pe Ghedeon. Acesta n-o refuză.

— Mă duci în ispită, draga mea, rîse el, lăsînd să-i fumege pe nări două fuioare de fum la fel de negru ca și culoarea flăcării prin care balaurul își sugea păcătoșii pămînteni.

Deasupra capetelor, scrise cu litere chirilice, se aflau nume de oameni, de păcate, și Aida citi cu ușurință pe fruntea unuia : *ucigașul,* iar deasupra unui trunchi, tăiat de la mijloc în jos : *măcelarul.*

Ghedeon își mută privirile spre locul unde ochii stranii ai fetei se pironiseră de cîteva minute. Mîna îi tremură pe crucifix.

— Un pictor aciuat pe aici mai demult... L-am hrănit și îngrijit... Un analfabet cu vocație de artist, adăugă el și privi cu ciudă la țigara ce dădea semne să se stingă... Domnișoară, eu am venit aici ca electrician, începu Ghedeon urmărind reacția vizitatoarei. Numai după ce ochii ei se dezlipiră de peretele pridvorului, părintele aruncă țigara sub talpa unui bocanc, groasă de două degete. O strivi îndelung. Continuă pe același ton, fără să se uite niciunde. Privirile erau răsucite în el, ochii i se ascunseseră sub coada nasului și Aida se temu pentru el. Nu i se mai vedea decît albul ochilor. Pentru o vreme din nou își răsuci privirile spre pictura din topor. Văzînd ochii balaurului, înțelese de unde se născuse albul lor fără retină.

— Am visat cîndva, continuă Ghedeon, că am venit dintr-un loc al durerii ; m-am chinuit îndelung ca să ghicesc dacă visul era vis sau trăiam într-un adevăr ce mi se refuza să-l fixez în timp. Dar vis sau realitate, nu asta contează acum. Am venit cu mintea plină de îndoielile unui om ce-și părăsise menirea, menirea de slujitor al Domnului. Asta nu pentru că mă lepădasem de el. El se lepădase de pămînteni ; era singurul fel în care mă puteam răzbuna pe el, trădîndu-l domnișoară, dar nu așa cum poate fi trădat un bărbat sau o femeie, era o trădare făcută din dușmănie dacă nu chiar ură, pentru că Dumnezeu nu poate fi trădat în termeni lumești. Mi se părea că și eu eram făcut din alt aluat, supus nu umilirii omului de către om, credeam că scăpînd credincioșii din durere prin revoltă, față de spiritul împăciuitorist al cărții sfinte, pot să rămîn ceea ce credeam din suflet că sînt. Eram pe moarte, pe vremea aceea. Cu atît mai mult se cădea să mă păstrez cucernic, împăcat cu Cel de Sus de la care puteam aștepta mîntuirea. Ei bine, nu numai că nu am vrut să-i cer-

șesc tihna veșnică și fericirea de apoi, dar voiam, atît cît mai puteam, să intru în conflict cu aceste binefaceri iluzorii... M-am angajat electrician, mă învățase un mare prieten acest meșteșug, dar cum de felul meu eram cinstit, și scriam pe hîrtiile cerute numai adevărul, am fost înlăturat din această meserie. Decăderea, de la o zi la alta, a fost așa de mare încît n-am mai avut loc pe șantier nici ca simplu cărăuș. Atunci mi-a venit ideea să sfîrșesc cu această scurtă petrecere prin lume, numită viață. Cu gîtul atîrnat de un stejar m-a găsit Gavra, plecat cu treburile lui geologice nu știu pe unde. Pe locul unde atîrna capul meu într-o parte, gata să asfințească, cu frînghia deasupra lui, oamenii au ridicat acest lăcaș. Capul de altădată, aplecat, s-a mutat în sus, sub formă de clopot, iar frînghia se lasă slobodă la îndemîna oricui paracliser învrednicit să tragă de ea. Vezi, domnișoară, în loc să te despovărezi dumneata, am făcut-o eu, atît cît am putut. Știu că-ți vine greu să-mi dai crezare, dar eu pun puțin preț pe ce crezi.

— Părinte, n-ai cumva o tărie ?

Ghedeon o privi speriat, ochii, cu greu reveniți la normal, cu irisurile strălucind, o țintuiră, dorind să afle dacă fata nu glumea cumva. Nu, Adelaida n-avea vreme de glume.

— Eu beau numai vin, domnișoară, vin făcut de mine din fructe de pădure amestecate cu miere de albine, dar am și tărie, de ce să te mint.

Ghedeon grăbit, curbat de spate, ca și cum ar fi fost conștient că săvîrșește o necuviință, se duse în chilia de la dreapta altarului și reveni la fel de iute cu o sticlă dolofană, cepuită cu cocean de porumb. Iova voi să scoată din buzunarul larg al sutanei un pahar, dar fata îl îndepărtă cu mîna. Bău direct din sticlă, cîndva un galon englezesc. Rămase cu gura deschisă, pe jumătate asfixiată. În clipa cînd își reveni, mai bău un gît. Ghedeon, cu dopul în mînă, voi să apuce clondirul burduhănos, dar Adelaida puse singură dopul. Temătoare, așeză sticla între tălpi, bucurîndu-se de răceala ei. Pantofii se odihneau alături și preotul zăbovi îndelung, nemulțumit în sinea sa, că fetișcana mîngîia glaja pîntecoasă cu picioarele.

— Cumnate, n-am băut ca să prind curaj. L-am lăsat pe Ionas să se certe cu Bică Stupariu ; aseară am vrut să plec, dumneata nu te supăra că-ți spun așa. Eu la fiecare îi găsesc cîte un grad de rudenie, pe dumneata te-am așezat sus de

tot, de vreme ce te-am numit atît de frumos. Mi-a plăcut revolta interioară cu care te-ai lăudat, dar mai ales țuica făcută pe măsura unei asemenea nesupușenii. Vorbești frumos, e drept și n-am nici un motiv să nu cred calvarul prin care ai trecut. Ți l-aș putea povesti și pe al meu, numai că al meu ar fi fără ocolișuri, adică adevărat, cumnate, pînă la capăt... Poate te întrebi de ce-am venit aici ! Am venit și gata, spovedania a început, dar nu-i spovedanie, cum crezi...

Ghedeon se foi pe scaunul de beton, duritatea și răceala pietrei nu-i făceau bine la sciatica veche, dar de plecat nu putea pleca și nici s-o invite pe fată în schit, să se așeze în fața lui, pe banca de piatră, nu-i convenea. „Tot un drac", își zise pînă la urmă „mai bine stăm aici". Trase cu coada ochiului spre geana de soare ca să afle cam peste cît timp locul unde ședea avea să intre în umbră.

— Zi-i, draga mea, zi-i, o îndemnă el.

— Te întreb pe dumneata, dacă ieri am vrut să o șterg, de ce nu mi-a dat drumul Bică Stupariu, iar Vugnar de ce mi-a spus la plecare, cînd m-a văzut cu bagajul în mînă, „la revedere, *donșoară*, vezi că peste o jumătate de oră țiparul lui Ionas are să fie prăjit, am să-l prăjesc eu pînă te conduce el la autobuz"... Își bătea joc de mine... Nu era nici o stație de autobuz, placa văzută de mine la venire dispăruse, se mai observa doar locul cuiului unde fusese bătută... Pe urmă de ce m-a rugat Bică Stupariu să mai rămîn, el care m-a lăsat atît de greu să ajung aici ? Cumnate, pe cuvînt, am avut senzația că sînt sechestrată, că am venit de bună voie și n-am să pot pleca la cerere, așa cum am vrut...

— Dar de ce-ai dorit să pleci, fetița mea ? întrebă Ghedeon și ochii din nou se ascunseră la rădăcina nasului, ca și cum întrebarea era pusă de altul... Nu-i bine aici ? Cu ce ți-au greșit oamenii ? Nu-ți ascund că m-am bucurat de venirea dumitale... O fată între atîția bărbați este un dar ceresc. Oare s-a purtat cineva în afara bunei cuviințe ? Dacă s-ar fi întîmplat aș fi fost primul care să afle... Păcatul săvîrșit cu o femeie este cel mai greu dintre toate, cu el ar fi început spovedania acești enoriași de soi... Că se mai uită la femei, schimonosiți de aduceri aminte, asta nu-i rău, dar să nu te temi de uitătura lor. De ce să pleci ? Dacă îți place să bei, băutură am, iar Saie te poate ferici să mai uiți, nici Cel de Sus nu vrea ca omul să trăiască mereu cu ce-a fost ! Nu

intenţionează nimeni să te ţină cu forţa, dar de ce îi cerţi că le pare rău că te pierd ?

Ghedeon se încruntă. Avu o clipă impresia că exagerase deşi voia sincer ca fata să rămînă şi tot cinstit credea în vorbele grăbite, ieşite pe gură.

— Cumnate, eu beau şi dumneata vorbeşti ca un om beat.

— Eu beat ? se miră Ghedeon, fără să se supere... Sînt beat de credinţa mea, de nevoia de a face din ea altceva decît este. În dumneata văd ajutorul trimis de puterea la care mă închin. Deoarece bunul Dumnezeu nu este altceva, domnişoară, decît întruchiparea năzuinţelor noastre despre El, noi îl întruchipăm cum voim, eu voindu-l în felul meu mă dezic de Cel în care crezi dumneata. Al meu nu mai suportă nimic din nimicul blestemat în care respirăm aerul acestei ape ce se va preface în mlaştină. Dumnezeul paşnic, cinstit în toate bisericile, este de mult îmbătrînit, trebuie să se nască altul, un alt Mesia, care să strice din temelii jocul supunerii. Pentru că Dumnezeul dumitale ne vrea pe noi supuşi, să fie el de-a pururi puternic, al meu este egalul din mine şi numai prin mine se va preamări şi se va transforma în pămîntean aşa cum sîntem amîndoi.

Adelaida, cu toată ţuica băută se uită la Ghedeon, altfel decît la început. Pricepea fiecare cuvînt în parte, dar sensurile filozofiei lui, dacă era filozofie, îi scăpau. Ghedeon intui echivocul din sufletul fetei.

— Domnişoară, Dumnezeu, cel de altădată, cel pe care eu vreau să-l renasc, n-a fost aşa. Să mă înţelegi bine, domnişoară, eu nu sînt împotriva Celui de Sus, eu mă învîrtoşez să-i fac pe oameni neîncrezători în lenea lui actuală... Numai revolta faţă de el ne va aduce la adevărata noastră faţă şi-l va scoate pe el din contemplarea visătoare în care se află...

Ochii lui Ghedeon scînteiau. Se uitau direct într-ai ei şi Ghedeon nu se sfii să apuce sticla de la picioarele fetei şi să bea.

— Ești un păcătos, cumnate, zise ea, cînd își aruncă ochii la sticla înjumătățită... Chițcăi din nou. Sticla rece o gîdilase la tălpi.

— Toți sîntem păcătoși, altfel n-am fi aici, numai că unii sînt mai păcătoși decît alții și vor trebui să plătească și păcatele celorlalți. Domnișoară, îți spun doar atît că Ionas a avut o mamă ca toate mamele, un tată cinstit între tați, mamă-sa, neavînd încotro, s-a sfîrșit cu mîna ei. Înainte de asta a vrut ca el să scape și să trăiască și...

Ghedeon, trezit parcă dintr-un somn adînc, tăcu. Își albi din nou ochii iar gura i se strînse pungă. Îi păru rău că n-o strînsese mai devreme. Cedase îndemnului de a fi pe placul fetei de lîngă el. Pălinca își făcuse efectul, dar nu ea ci un neastîmpăr interior, mai puternic decît orice țuică, îl obligase să se oprească.

— Cumnate, te rog, te rog mult, cerși Aida, dar preotul nu se mișcă de la locul său. Buzele subțiri se făcură și mai subțiri, intrînd una în alta, încît între ele nu se mai văzu nici o linie ; fălcile fuseseră parcă țesute pe dinăuntru.

— Visează oamenii, visează... spuse el într-un tîrziu, dorind să-ncurce în sine, în primul rînd, cele spuse pînă atunci.

Adelaida puse dopul la sticlă și așeză galonul lîngă perete. Aflase ceva neștiut. Simți că tremură de frig, deși soarele era în unghiul clopotniței și o încălzea cu razele lui, filtrate prin cupele sîngerii ale florilor.

Frigul venea din altă parte.

— Te-ai oprit, cumnate, să-ți duci gîndurile mai departe... Te-ai ferit de mine, deci n-ai încredere în nimeni...

— Domnișoară, de aproape cinci ore trebuiau să ajungă la mine tinerii de care ți-am vorbit. Se întunecă și nici unul n-a ajuns aici.

Era o încercare nedibace de a schimba vorba. Adelaida înțelese și-i păru rău. Credea că în Ghedeon va găsi un prieten ; jumătatea de prietenie ce nu i-o putea oferi Ionas. Îi venea să fugă, așa cum fugise cu cîteva zile în urmă în galerie,

fascinată de lumina și întinderea ei... Putea să fugă. N-o oprea nimeni, cum nimeni n-o oprise nici atunci... Își duse mîna la gît. Pipăi cele două locuri ascunse privirilor lui Ghedeon cu fond de ten, unde caninii Mutului îi zdreliseră pielea. Voi să zîmbească. Nu putu. Trecea printr-o stare de surescitare. De vină era țuica. Poate că nici nu voise s-o oprească cineva să se reîntoarcă în marele oraș. Poate dorința de plecare era doar cea de a doua conștiință nefructificată. Începea să aibă îndoieli că așteptase la autobuz. Nu, nu era o minciună. Voise să plece. Își amintea perfect. Ionas fusese la Stavropol. Puneau ceva la cale în legătură cu spărtura din baraj. Din dușmani declarați, în cîteva zile deveniseră de nedespărțit. Ionas nu mai avea timp pentru ea. Stavropol reușise să-l năucească cu calculele sale. Se simțise singură, de prisos, iar dragostea lui dezlănțuită la început...

— Domnișoară, soarele a trecut de turlă... Zic să te întorci, dacă nu vrei să te mărturisești... Enoriașii întîrzie, aș vrea să merg să văd ce s-a întîmplat cu ei, zise Ghedeon și făcu un gest care voia să însemne că și așa pierduse prea mult timp... Tuși de cîteva ori puternic, apoi tot mai discret. Adelaida îl văzu că-și duce batista la gură.

— Ai răcit, cumnate, spuse ea.

În poiană năvăli un miel. Alergase ca un bezmetic pe picioarele moi pînă în fața bisericii. Odată ajuns lîngă cei doi se opri, botul îi era deschis, ochii plini de spaimă.

În spatele lui, într-un tufiș se văzu rîsul dungat. Preotul se grăbi spre dormitor. Ieși cu arma gata încărcată. Dintr-un salt animalul sări într-un copac stufos. Ghedeon luă pușca de la umăr. Nu voia să tragă în fața bisericii. Mielul căzu pe genunchii piciorușelor din față. Adelaida se duse la el și-l luă în brațe. Ochii mielului păreau omenești. O priveau pe Aida cercetător. Behăi de cîteva ori ca și cum ar fi vrut să vorbească. La scurt timp, pe potecă, se ivi Toma Spîrcu. Se liniști, chiar zîmbi cînd văzu mielul în brațele fetei. Se apropie, fără să zică nici măcar bun găsit. Numai după ce se convinse că animalul n-a pățit nimic, îl luă în brațe, îl mîngîie

îndelung, cu o mînă și își ridică pălăria fără boruri, din postav îndesat la piuă.

— Credeam că l-a omorît... S-au înmulțit animalele pădurii, Iova, semn că te preocupă mai mult sufletul decît haitele de rîși și lupi.

O privi pe Adelaida, apoi sticla de la picioarele lui Ghedeon.

— Dumneata ești fata lui Ionas, nu-i așa ? Mi-a spus că ai venit... Poate n-ar strica să dai pe la noi... Ieri cînd ați trecut prin fața casei am crezut că o să ne vizitați... V-ați dus și v-ați întors. Poarta mea nu s-a deschis... Mi-am zis că îți fi supărați... Nevastă-mea se plictisește... Nu poate sta tot timpul la stînă... Iar jos îi e frică de baraj... Am auzit că spărtura s-a mărit ; în aval n-am rămas decît noi.

— Nu se va întîmpla nimic, domnule Spîrcu, zise Ghedeon pe un ton blajin, altul decît cel cu care discutase pînă atunci cu Aida. Se simțea în vorbele lui o căldură falsă și Adelaida ar fi vrut să-i spună „cumnatului" că noua haină în care își învăluise gîndurile suna mai mincinos decît cea de dinainte.

— Am plecat de sus, cu el, continuă Spîrcu ; nu mi-am luat carabina... A fugit, spre vale, ca un bezmetic... Îi e dor de Iuliana, de asta s-a grăbit. Graba era să-l coste... Acu vă las... Iertați-mă că v-am deranjat, mai spuse Toma și lăsînd mielul din brațe, își șterse bine haina de pănură de părul alb prins de ea...

— Nu mi-ai mai adus caș, Tomo, îl mustră Ghedeon... E adevărat că nici pe celălalt nu ți l-am plătit... Nu-i vina mea că Mitrofănică n-a vrut să primească banii...

— Lasă, cașul să rămîie de sufletul celor adormiți... Pentru sufletul meu, și alor mei, am să-ți mai aduc. Nu se știe ce va fi cu noi...

Spîrcu dispăru cu miel cu tot, precum venise. Mielul mergea lîngă el, cu un pas înainte.

Ghedeon duse grăbit zebeul la umăr. Glonțele porni spărgînd liniștea din jur. De pe craca înaltă a unui stejar căzu spre pămînt trupul unduios al unui rîs. Adelaida alergă spre capătul poienii. De acolo îl zări pe Toma cum mergea mai departe, fără să se sinchisească de împușcătura auzită. Fluiera în urma mielului jucăuș.

Rîsul fusese lovit direct între ochi. Părea un al treilea ochi deschizătura de lărgimea unui deget, adîncită în interior, prin care se prelingea, spre botul cu mustăţi albe şi lungi, un firişor de sînge.

— Argăsesc eu blana, domnişoară... Îţi iese de o căciulă şi un guler... Cu toate că nu prea ai ce face pe la noi cu căciulile. Şi-a căutat-o singur, spuse el, arătînd sălbăticiunea... Ar fi sărit din nou asupra mielului dacă nu-i observam furişarea de pe o cracă pe alta. Ochiul meu a fost mai iute decît mintea lui. El mi-a prădat şi cei patru pui pe care nu i-am găsit, cu toate că nu prea au obiceiul să se dea, de cînd au crescut, la cimilituri.

Preotul scoase jungherul de la brîu. Voia să tragă pielea frumos învîrstată de pe trupul cald.

Adelaida ţinea capul animalului în mîini şi privea fascinată la cel de-al treilea ochi. Ochiul făcut de glonte, singurul deschis, era întrebător.

19.

Adelaida rătăci îndelung pe malul lacului. Îi rămăseseră întipărite în minte spusele lui Ghedeon ; tinerii uitaseră să vină la el. Îi văzuse şi ea înotînd. Se bucurase. Acum bucuria se umbrise.

Ca să n-o mai stînjenească pantofii, îi agăţase unul de celălalt cu ajutorul baretelor, apoi îi atîrnă de un umăr. Picioarele n-o mai dureau ca la început ; nici nu ţinea să pară mai înaltă. O urmărea şi acum ochiul glontelui tras de Ghedeon în sălbăticiunea de culoarea flăcărilor potolite. Tălpile, cu unghiile de la degete cîndva îngrijite şi date cu lac, intrau în băltoace mici, calde. Lipitori cu ventuzele avide de sînge se repezeau la pielea gleznelor încă fină. Erau lipitori liliachii. Cum îşi scotea piciorul din apă, cum se umflau.

Voia să nu se gîndească. Mersul fără o ţintă exactă o ajuta să fugă de cealaltă lume din care plecase. Nu avea păreri de rău nici pentru lumea trăită. Era sigură că, mai devreme sau mai tîrziu, avea să dea de ea. Se cuvenea însă s-o cunoască mai întîi pe asta în care se afla acum. Era convinsă că locul în care poposise, cu aerul lui rarefiat, cu lacul îm-

părțit în două culori, cu arborii și animalele străine pentru flora și fauna de altădată, reprezenta un arbitrar pe care natura, în climatul ei temperat, îl suporta cum un om își suportă o rană pe trup sau un semn de frumusețe apărut fără voia sa.

Se înțepă la picior. Numai atunci înțelese că trecuse de partea mlăștinoasă a lacurilor, intrînd într-un alt teritoriu. În fața ei apăru o poieniță umedă, cu iarba deasă, înțesată cu flori de toate culorile. Nu cunoștea decît una singură : untul vacii cu pintenul cilindric și candelabrul pornit de jos în sus, purpuriu-violaceu.

Pe malul lacului, lipsit acum de vegetație înaltă, apa se vălurea calmă și leneșă. Nu departe un izvor — sau un pîrîiaș născut din sonda lui Gavra — traversa pășunea scoțînd, în mersul domol, aburi subțiri, fosforescenți în lumina de amurg. Și soarele acesta ce nu se învrednicea să apună, cu căldura lui maternă, dulceagă, care-i făcea greață. O bătea și acum numai în ceafă. Razele erau ca o palmă omenească, permanent umedă și oricît încercă s-o dezlipească de pielea transpirată a gîtului nu fu în stare. Adună cîteva flori : papucul doamnei, mlăștiniță, sîngele voinicului, cu gînd să le prindă cu o agrafă în părul devenit dezordonat și închis la culoare ; apa conținea calcar, săpunul nu făcea spumă. Privi florile, le răsuci între degete, le legă cu un fir de iarbă și abia atunci se dumiri că firul avea o rezistență neobișnuită. Cu greu reuși să-l scoată din rădăcină. Cu el își legă snopul de flori, apoi îl puse după ureche.

Se auzi lătrat de cîine, undeva în depărtare, dar Aida nu-i dădu importanță. Lătratul repetat o puse însă pe gînduri. Aruncă florile și se îndreptă spre locul unde animalul, simțind prezența omenească, făcea eforturi disperate să dea de știre că exista și avea nevoie de ajutor.

Poieniția părea înaltă față de restul malului, deși se termina direct în apa lacului. Cu toate astea, de pe tăpșanul în care aruncase florile, se putea vedea în depărtare imensitatea barajului curbat a cărui unică margine se distingea cu dificultate, în timp ce cealaltă plutea, fără să poată fi observată, ca un nor. Clădirea fostei administrații nu-și arăta decît coșurile de fum, inutile în climatul cald format de zăgăzuirea de apă și de izvoarele termale aduse la suprafață din adîncul pămîntului de Gavra.

Numai lătratul părea real în tot ce vedea şi auzea. Gîndul că poate Ionas, neştiind unde se află, are s-o caute, o neliniști la început. „Să fie sănătos", îşi zise, pe urmă, înciudată pe ea însăşi că dădea importanţă unui om atît de puţin preocupat de viaţa ei.

Părăsi poiana. În faţa ei apărură cîteva tulpini de bambus. Nu, nu era nici o greşeală, trestiile înalte, dar incomparabil mai groase, cu nodurile lucioase, bine legate de tulpină, nu erau altceva decît tufele grupate riguros ale bambusului atît de familiare regiunilor calde şi umede. Lătratul se auzea în partea stîngă. Poate cîinele era legat pe sîrmă, altfel scheunatul n-ar fi ajuns la urechi din părţi diferite, cînd dinspre lac, cînd dinspre poala muntelui. Îşi aranjă pantofii pe umăr, să nu-i cadă şi, convinsă că e singură, îşi dădu fusta, legată doar cu o bentiţă de culoare roşie la mijloc, la o parte. Punînd-o peste pantofi, rămase în slip. Era aproape sigură că se apropie de locul unde îşi făcuseră tinerii corturile, înotătorii aşteptaţi în zadar de Ghedeon.

Zăbovi îndelung în faţa unui pîrîiaş dezlănţuit ce se strecura fierbinte spre lac. Era mai lat de un metru, curgea aburos, scoţînd clăbuci şi miros de sulf. Adelaida nu ştia ce să facă. Lătratul se auzea tot mai stins, ca şi cum cîinele fusese dus de cineva cu cîţiva kilometri mai departe de locul de unde îl auzise întîia dată. Or ea înaintase, asta se vedea după soarele tot mai aciuat după munte. Coborî pînă la prundiş. Voi să treacă înaintînd prin lac, unde bănuia că apa e mai puţin fierbinte. Nu se încumetă. Văzu un banc de peşti, aproape nemişcat, cu guri ciudate, cu capetele de o formă bizară, înconjurînd laguna fierbinte şi părînd a se simţi foarte bine dincolo de ea, adică în albastrul răcoros din care ieşiseră. Urmă firul pîrîiaşului în sus. La nici o sută de metri, între două maluri, zări cîteva scînduri aşezate pe două trunchiuri rotunde. Bucuroasă trecu dincolo. Îşi duse mîna la nas. Hidrogenul sulfurat o îneca. O urmări încă multă vreme mirosul neplăcut emanat de bulele albicioase ca nişte băşici de săpun. Privi în sus. Un nor alb, mult apropiat de pămînt, acoperi pentru cîtva timp soarele şi Aida îşi şterse fruntea transpirată cu o margine a fustei. Îi era lene să-şi scoată batista ţinută în săculeţul de voiaj, poşetă făcută din cubuleţe de piele de care nu se despărţea niciodată.

— Domnișoară Aida, dumneata aici ? auzi o voce. Cînd se uită spre dreapta, îl văzu pe Vugnar șezînd pe un scaun colorat, cu suporturile de aluminiu. I se păru stranie apariția neașteptată și mai ales scaunul așezat între două tufișuri ale unei plante cu totul necunoscute. Cine adusese scaunul acolo ?

Cîinele nu mai lătra ; un schelălăit, atîta tot, apoi încetă și el. Domni liniștea în acel loc cu aerul stătut. Fără lătratul cîinelui, celelalte zgomote intrau în tăcerea peisajului, făceau parte din el, din calmul și nemișcarea lui.

— Sînt exact cincisprezece kilometri de la locuința noastră pînă aici, zise Vugnar ; zîmbi cînd aminti de „locuința noastră". E periculos pentru o femeie să se aventureze atît de departe. Sau poate ai avut un scop, o mică întîlnire pe care vrei s-o ții secretă... Nu mă bag, nu mă bag, se scuză el pe un ton glumeț, apărîndu-se cu mîna, dorind în acest fel să dovedească totala lui discreție.

— Eu ca eu, dar ce cauți dumneata aici, domnule Vugnar ? și pentru că înțelesese că mai departe îi va fi greu să treacă, se apropie de scaunul a cărui pînză, pe spate, era decorată cu lotuși aurii.

— La o întrebare am obiceiul să răspund printr-o altă întrebare, asta în mod obișnuit. Dumitale însă am să-ți spun adevărul și numai adevărul... Nu te supăra că nu-ți ofer acest scaun pliant... L-am găsti părăsit aici, probabil a aparținut tinerilor de la corturi. Calafat s-a dus să vadă ce-i cu cîinele. Tineri fără suflet. Sînt sigur că au plecat și au lăsat vietatea în voia soartei. Calafat nu uită cînd facem plimbări, să aibă grijă de un mijloc comod de... Poftim, zise el și, despachetînd un portscaun, îl așeză pe picioarele subțiri din duraluminiu, ovale, ca să nu se scufunde, lîngă scaunul pe care ședea el.

Adelaida cu greu își putu înfrîna ciuda că dăduse peste Vugnar. Din prima zi îi suportase privirile cu greu, nu poftele domolite, ci curiozitatea poftelor moarte. I se părea că și acum ochii verzi, penetranți, alunecă pe trupul ei dezgolit, ca o rîmă unsuroasă, grețoasă, ea neavînd forța s-o strivească.

Se așeză pe scaun, cu genunchii ușor desfăcuți. Vugnar nu era interesat de ceea ce putea bănui dincolo de... Senzațiile pe care și le crea singur, cerebral, erau cu mult mai plăcute și se bucură de ele închizîndu-și pentru o clipă ochii și lăsînd printre pleoape să se zărească luminițele de licurici ale pupilelor.

— Deci așa, dumneata ai venit la plimbare, întîmplător, noi am venit la plimbare întîmplător, ei au plecat din aceste locuri întîmplător și așa mai departe, concluzionă rîzînd... La școală, un elev de mîna a doua așa ar fi răspuns... Și eu sînt din această categorie, domnișoară Jigău. Nu te superi că-ți rostesc numele și nu prenumele.

— Nu mă supăr, răspunse Aida. Nu era prima dată că Vugnar o numea așa și nici scuzele lui nu o surprinseseră. Ori avea o slabă ținere de minte ori calculat dorea să le invoce pentru a doua oară...

— Domnișoară, domnișoară... zise el și din nou își miji ochii verzi, de data asta cu scînteierile domolite... Vezi tufișurile astea între care m-am așezat? Sigur că le vezi, doar te afli lîngă unul din ele, dădu tot el răspunsul... Sînt din familia lauraceae, se numesc Cinuamonum zeylanicu... Au frunzele ovale, alungite și pieloase, cu nervuri ce se arcuiesc spre vîrf... Ei bine, acest zeylanicum absoarbe o parte din umezeală prin porii frunzelor, se desfată cu ea, în schimb aruncă în jur acest miros fermecător... Este după mine cel mai perfect schimb de sentimente dintre plantă și natura care a creat-o. Eu mă mulțumesc să fac acest schimb intim prin ceea ce am mai sensibil, ochiul, prin el mă desfăt și tot prin el dau lumii înconjurătoare aprecierile despre ea. Aș fi preferat să fiu plantă în acest moment, și Vugnar rîse puternic, arătîndu-și dinții sănătoși, cu toate că aveau culoarea osului îngropat de ani și ani în pămînt. Dacă mi-ar fi stat în putință, mi-aș fi desfăcut porii și i-aș fi umplut cu aerul proaspăt adus de dumneata. Poate nu atît cu el, ci cu imperfecțiunea acestui trup atît de nepus la punct, luat pe bucăți, și atît de perfect privit în întregime... Pentru asta nici nu iau în seamă ostentațiile...

— Ce vorbești, nepoate, uite că m-ai dat gata cu filozofia asta.

Auzi respirația lui Vugnar oprită cîteva secunde. Părul ieșit prin nările largi încetă să se mai miște. Aida înțelese că lovise.

— Chiar așa, adică luată pe bucățele îți displac... În întregime, merge... Păi, nepoate, așa cum nu ești bun nici pentru părți, mă îndoiesc că întregul are să-ți folosească... N-aveam de unde să știu că te afli aici... Dacă știam m-aș fi îmbrăcat ca o profesoară, corect, ca elevul din fața mea să se simtă apt doar pentru răspunsuri...

Nervoasă, Aida rupse un ram din scorțișor și cînd dădu de gustul acru, înțepător, dulce și aromat, îl scuipă cum ar fi scuipat o frunză de tutun îndelung mestecată.

— Hai, nu mai fă pe părintele, se vede după ochi că la vîrsta mea ai fost un afemeiat, zise Adelaida blînd, ca să îndulcească atmosfera încărcată.

— Te înșeli, domnișoară Jigău... Ce ți-am spus n-a fost o minciună. Mă pot bucura incomparabil mai intens și simt mai profund privind, decît... Aceasta este după mine forma superioară la care, mai devreme sau mai tîrziu, vor ajunge și instinctualii... Nu vreau să te jignesc... Nu pentru asta te-am invitat să stai lîngă mine. Puteam să intru direct în subiect, să te întreb de ce anume voiai să te duci la corturile tinerilor, mai ales cine ți-a spus unde s-au aciuat.

Vugnar tăcu. Privi undeva înainte, apoi vorbi, cumpănind distanța dintre cuvinte.

— Am impresia că Ghedeon începe să aibă limbariță. Nu-i așa că el ți-a spus unde s-au ascuns ăștia ? Sau ți-a povestit cu mult mai mult ?

— Ce putea să-mi povestească, sau era un secret acest loc pe care, după cum observ, nepoate, n-am ajuns încă să-l văd ?...

— De ce-mi spui așa, aș putea să-ți fiu...

— Las-o baltă, domnule Vugnar, cu ce ai fi putut să-mi fi... Nu puteai să-mi fi, pentru simplul motiv că cei ca mine nu se fac aspirînd aerul din jur și degajînd senzații din care ulterior se nasc copiii. Copiii se fac dacă nu știi...

— Domnișoară Jigău...

— Deci știți totuși cum se fac...

— Afurisită mai ești, înțepi ca o albină... Mărturisesc sincer că în tinerețe, din neglijență, am înghițit o boabă de strugure în care se afla o albină. Noroc că m-a mușcat numai de limbă. Îți dai seama că Vugnar cel de azi n-ar mai fi fost dacă înțepătura s-ar fi produs în gît... Deci, domnișoară Jigău, ai făcut atîta drum ca să ajungi la acești viitori prieteni... să intri în relații cu ei, eventual să le împărtășești punctul de vedere despre lume... Eu nu merg atît de departe ca Bulat... Un tînăr plin de calități, dar mintal cum să zic... Cred că teama lui pentru posibila lor dispariție provine de la un gînd ascuns, intim, că și el ar fi capabil de așa ceva, dar conștient alungă

acest simțămînt... Și simțămîntul îl alungă, urîndu-i pe cei care n-au conștientul atît de subordonat ca al său. El a răspîndit vestea că am avea de-a face cu niște răufăcători și tot din teamă pentru ei a conceput... Acest om e capabil de orice pentru a-și apăra propria convingere despre iubire. Te rog să mă crezi, nu-ți pun în cîrcă intenții pe care, probabil, nu le-ai avut și nici nu le poți avea atîta vreme cît ai lîngă dumneata un om care nu se mulțumește doar să aspire aerul parfumat al naturii înconjurătoare...

— Nepoate, nepoate, îl apostrofă batjocoritor Aida și se ridică.

— Vrei să pleci ? Te rog, nu pleca... Pe urmă te duci în zadar... Ți-am spus, nu e nimeni... Calafat are să se întoarcă îndată. Are să-ți confirme spusele mele... Deci falsul Iova ți-a jalonat acest spațiu...

— Nu, domnule Vugnar, nu mi l-a jalonat nici Iova adevărat, nici cel fals... Și pe urmă cumnatul pentru mine nici nu e preot, tot așa cum dumneata nu ești inginer hidroenergetician...

— Deci nu sînt nici măcar inginer ? Ha, ha, ha, rîse Vugnar și ochii verzi mișcară ceva negru în adîncul lor.

— Nu sînteți, pentru că de cînd mă aflu aici v-am văzut preocupîndu-vă doar de oameni. Probabil singurul care știți cele mai ascunse lucruri despre ei...

— Nu chiar singurul, cred că mai multe decît mine știe Ghedeon... Acesta este și motivul pentru care mă tem că ți-a spus, exagerînd firește, fapte ce ar fi trebuit să rămînă doar în el... Cît despre baraj, domnișoară Jigău, oamenii fac parte tot din sufletul lui, fiecare în felul său este amestecat în tot ce se întîmplă cu el. Desigur, sînt doar niște unități ale unei mărimi dispărute acum de aici, cum era și firesc, odată ce șantierul a fost închis... Sau poate crezi că nedorind să văd descoperirea lui Ionas asta îți dă dreptul să mă socoți în afara meseriei căreia i-am dedicat anii cei mai frumoși... îi mai dedic încă... Sigur, mi-ar conveni să nu se facă tămbălău, să putem soluționa singuri acest necaz după mine nesemnificativ... Am auzit că și dumneata ai coborît în adînc... Am rău de ascensor, ai mai pomenit așa ceva ? Pe unde am lucrat, m-am eschivat de etaje, am preferat parterul, cred că numai la parter se află soliditatea maximă a unei clădiri, cu toate că seismele dovedesc... Dar mie pur și simplu mi se face rău. Cred că este

vorba de o inadaptabilitate la modern, la viteză... Mă crezi, n-am călătorit nici cu avionul... Să fi coborît pe scări, cum ai făcut-o dumneata ? Imposibil. La anii mei... Pornesc totdeauna de la convingerea că sînt mai important decît imaginea pe care ochii o pot prinde la fața locului. Calafat face parte, așa cum vezi, din tinerețea mea, el îmi înlocuiește picioarele, inima, eu capul lui, mult prea tînăr, fără experiență... Servește-te, te rog, știu că fumezi ; Vugnar o servi cu o țigară... Trebuie să mă las, îmi face rău la inimă, simt, dar realizez răul numai după ce fumez... Dacă mi-ar face rău înainte...

Adelaida își aprinse țigara. Privea undeva fără țintă, străină de tot ce auzea de la Vugnar. Ar fi putut să se ridice și să plece spre corturi, acum era și mai sigură că distanța pînă acolo nu era mare, dar ceva îi stricase buna dispoziție și odată cu ea îi atenuase și curiozitatea.

— Te-am plictisit, văd, îmi dau seama, un Vugnar repede își dă seama cînd un interlocutor se plictisește... Înseamnă că eu sînt de vină... Da, da, nu nega, eu sînt... Dar domnișoară Jigău, țin să-ți amintesc, fiecare striație a zidului nefericit, din adînc, îmi este cunoscută și sînt la curent și cu proporțiile luate de fisură... E vorba de o defecțiune tehnică, de un calcul neglijat... Ce să caut atunci în subteran ? Greșeala tehnică s-a petrecut întîi în conștiința oamenilor, abia apoi s-a repercutat în materie... Eu de conștiințe mă ocup... Ele sînt cele care îmi pot da răspunsul la întrebarea-cheie. Ceea ce numai cu o lună înainte părea o simplă zgîrietură în baraj, a căpătat dimensiuni ce nu pot fi trecute cu vederea, cu atît mai puțin tăinuite... De ce taci ? întrebă Vugnar.

— Te ascult, nepoate.

— Ți-am spus să nu mă mai numești așa, am un nume și cred că mă bucur în ochii dumitale de respect...

Adelaida se uită în ochii lui. Ridică din umeri.

— Bine, nepoate, pot să-ți spun cum îți face plăcere.

— Mă bucur, draga mea... Așa cum aseară m-am simțit fericit cînd am văzut că te-ai întors.

— Să nu-mi spui că ești străin de această revenire.

— De ce să te mint... Eu nu mint niciodată, și Vugnar rîse din nou, privind la țigara ce se fuma singură.

Într-adevăr, fumul nu-i făcea bine, obrajii îi căzură brusc, porii pielii se măriră, pielea din bronzată și netedă cum era se decoloră, mai ales sub ochi și în pomeții obrazului.

— Am avut impresia că plecarea mea a fost privită de toți cu zîmbetul pe buze... Se știa că am să mă întorc... Cînd am venit în sala de mese unde erai și tu nepoate, lumea era la curent că aveam bagajul făcut.

— Exagerezi, domnișoară Jigău, exagerezi... Îți închipui că sîntem... Doamne ferește... Autobuzul a fost scos din rațiuni de economie... Cine mai călătorește pe ruta asta ? Ditamai autobuzul pentru Toma Spîrcu și ai lui sau pentru oile sale bolnave ? Satele din vale sînt pustii, așa că... De ce tragi concluzii pripite ? Nu-ți ascund bucuria că te-ai întors și nici convingerea mea, încă de ieri, că n-ai să reușești să pleci... Ce m-aș fi făcut acum ? Cu cine aș fi stat de vorbă ? Știu că nu pot face din dumneata un confident, dar sînt gata să-ți mărturisesc că munca mea se confundă, pe plan ingineresc, cu o anchetă subtilă... Îl vezi pe Stavropol cît este de preocupat să pună la punct defecțiunea ? Pe Ionas al dumitale cum suferă pentru ea ? Ca să nu mai vorbesc de ceilalți... Cu cît suferă omul mai mult pentru un rău, cu atît este mai implicat în motivele provocării lui... Nu trăim într-o lume simplă, domnișoară Jigău, cu toate că microclimatul o face artificială pentru cei ce n-o știu și nu trăiesc în ea. Sechelele unei lupte de clasă, pe vremea tinereții mele în floare, au dispărut doar la nivel verbal. În fond ea există încă, de vreme ce rezultatele ei își află deznodămîntul acum... Toți cei ce ne-am întîlnit aici am lucrat cîndva pe șantier, în diferite funcții, știm unul despre altul nu puține trăiri. Eu, de exemplu, aș prefera să nu dau ochii cu unii din ei... Stavropol s-ar bucura să mă vadă undeva în fundul lacului, acolo lîngă monstrul inventat să-i distrugă construcția... Vedeți, el vrea neapărat să arunce vina pe cineva, numai să și-o asume, cinstit, nu... De ce nu recunoaște că a scăpat din vedere perimetrul unde s-a petrecut neajunsul, că n-a coordonat lucrările în sectorul respectiv din vreme... dar nu vreau să intru în mărunțișuri de construcție... Ele n-au importanță, deși ceea ce ai văzut în interiorul barajului te-a determinat să-ți faci bagajul și să pleci. Unde să pleci ? Nu uita că noi sîntem în amonte, la adăpost față de cei din aval...

Adelaida aruncă chiștocul printr-o mișcare dibace a degetului mare și mijlociu, departe, în iarbă, și fumul albăstrui continuă să se ridice, ca fumul unei lumînări stinse.

Își netezi părul de pe frunte și printr-un gest mecanic își legă fusta de mijloc după ce se ridică în picioare...

— Impresia mea este că toți ascundeți ceva și nu știți cum să aruncați răspunderea unii pe alții, delicat, se înțelege sau cum s-o reparați, fără să aibă cineva sentimentul că e amestecat.

— Domnișoară Jigău, știi foarte multe lucruri.

— Periculos de multe, nu ? continuă ea.

— Nu asta, n-am vrut s-o zic... dar ai trecut cu vederea un amănunt, și el la fel de important, dacă nu chiar mai important decît celelalte, domnișoară Jigău... Dragostea oamenilor pentru această construcție. Și Vugnar, uitînd că barajul nu se putea vedea, aruncă mîna înainte ca și cum ar fi vrut să arate concretețea lucrului ignorat și atît de iubit.

— Las-o baltă, nepoate, las-o baltă... Știi ce face acum Saie Cameniță ? E în casă cu Ionas și-l pune să repete că eu nu sînt eu... De ce, domnule Vugnar ?

Pentru prima oară Vugnar se mișcă în scaunul pliant, dădea semne de nervozitate și Adelaida rămase surprinsă cînd inginerul, fără s-o servească, își aprinse o nouă țigară.

— Poate că Saie are ceva cu trecutul lui Ionas, are motive personale să-l știe adormit... Nu-i o noutate că toată viața s-a jucat cu experiențe de genul ăsta. Acum, că e la pensie, are și timp mai mult. Recunosc, multe din hapurile lui au dat rezultate neașteptate.

Vugnar se opri, fața din galbenă i se îngălbeni și mai mult. Strivi țigara brutal, sub picior...

Adelaida era convinsă că inginerul, fără voia lui, fusese pe punctul de a da în vileag întîmplări ce se doreau uitate. O clipă de supralicitare nervoasă îl determinase să se confeseze. În secunda următoare frîna se strînse brusc în jurul memoriei cu care trăia într-o simbioză perfectă. Saie nu-i era unul dintre cei mai apropiați prieteni, putea să arunce asupra lui ușoare bănuieli. În acest fel o făcea pe Adelaida Jigău mai puțin curioasă cu ceilalți.

— Desigur, cele spuse în legătură cu Saie sînt simple supoziții, reluă plictisit Vugnar. N-am de unde să știu exact ce urmărește. Cert este că la anii lui ar fi putut să-și încropească o existență în urbea după care tînjești și dumneata. Saie a vrut și el, la un moment dat, să plece de aici. S-a în-

tors, invocînd motivul că nu mai are pe nimeni... Mințea, domnișoară Jigău, s-a întors pentru că nu putea trăi fără baraj... Cînd sînt departe de zgomotele acelui început, de aparenta dezorganizare în care limpede era doar drumul aflat în formulele din mintea fiecăruia dintre noi, parcă sînt al nimănui... Stavropol ?... Nu-l iubesc, dar ce cap, domnișoară Jigău, ce cap !... Se crede singurul constructor, singurul important, dincolo de funcția de răspundere pe care a avut-o, într-adevăr... Se crede un demiurg ; în capul lui bolnav a fost și a rămas unicul creator al acestei lumi pe care vrea s-o salveze, călcînd peste tot și toate, cum sînt convins că a mai făcut-o... Nu-mi plac oamenii care iubesc prea mult, mai ales cei care vorbesc despre iubire și vor să și-o dovedească în văzul tuturor... Aceștia ascund în ei porniri vrăjmașe și Stavropol este unul din ei. Dacă ar putea ar reîncălzi betonul la temperatura turnării și în colcăitul cimentului și al pietrei l-ar băga pe Ionas ; asta numai pentru că i-a pipăit vulnerabilitatea din propria lui conștiință... Pricepi, din propria lui conștiință, domnișoară Jigău, el nu e în stare să abordeze construcția în afara lui... Dacă ar fi făcut-o, ar fi rezolvat de mult pata și excavația neimportantă din ea... Nu, el se teme că cineva va excava, că va tăia în propriile lui mădulare să scoată la lumină mirosul pe care Ionas îl simte de la o vreme încoace tot mai des plutind în jur, miros pe care dumneata îl ignori sau nu-i dai importanța cuvenită.

— Domnule Vugnar, mirosul de care v-a vorbit, cine v-a vorbit, este o simplă excitație nervoasă...

— Este și nu este, domnișoară Jigău... De ce aceeași excitație nervoasă l-a cuprins mai deunăzi, cînd a avut proasta inspirație să pătrundă în măruntaiele barajului ? Vezi, mă acuzi că nu cobor, dar chiar dacă nu mă afund în peștera în care ai fost dumneata reacțiile oamenilor îmi sînt vizibile și de aici, de deasupra.

Se auzi un fluierat dinspre pădurea de arini ; arini cu forme ciudate, altfel Vugnar nu i-ar fi privit cu o curiozitate crescîndă, ori poate din partea aceea așteptase să audă fluieratul. Pomii n-aveau coroană pînă la înălțimea de aproape douăzeci de metri ; de acolo în sus ea se forma rotundă, din cîteva crengi puternice. Pe fiecare creangă se zăreau zeci de cuiburi uriașe și țipătul a sute de păsări se auzi de îndată ce

semnalul porni din nou. Un nor negru, dezlănțuit, se ridică acoperind pentru o clipă soarele firav al serii, incapabil să apună, ca apoi norul, lopătînd compact, să coboare cu repeziciune. La început păsările încetară să țipe în cele două note prin care își manifestau furia împotriva celui ce le deranjase de la cuibărit ca, de îndată ce ajunseră mai jos de coroana pomilor, țipătul lor să devină dușmănos.

Vugnar se ridică de pe scaunul pliant. Privirile nesigure căutau un punct undeva în aer ; acel punct se refuza vederii.

— Gavra, cu apele lui tîmpite, el a adus aici fel și fel de...

Vugnar tăcu, ar fi vrut să-l înjure pe Gavra, dar păsările trecură cu iuțeală deasupra lor și Adelaida zîmbi cînd îl văzu pe inginer ducîndu-și instinctiv mîinile la țeastă, temător că ar putea să se întîmple ceva. Nu, nu se întîmplă nimic. Păsările cu aripile prelungi, cu penele despicate la capăt, cu ciocurile încovoiate trecură fîlfiind din aripi cu o grabă greu de bănuit pentru niște zburătoare atît de mari. Numai după ce atmosfera se limpezi și soarele scînteie din nou, Vugnar respiră în voie. Aerul era viciat, un miros putred se răspîndi în jur, iar cele cîteva pene negre, lungi, ce planau, căzură în apa lacului... La puțin timp dispărură în adînc ca și cum de ele ar fi fost agățate bucăți de plumb.

— Să nu se fi întîmplat ceva cu Calafat, se îngrijoră Vugnar. Pentru prima dată își cercetă ceasul. Îl scutură, apoi îl duse la ureche. Ceasul nu mergea, altfel el n-ar fi întrebat nervos ?

— Cît e la dumneata ?

Adelaida rîse copios după ce privi nasturele aurit de la mînă prins în curele subțiri din piele de șarpe.

— Nici al meu nu merge, nepoate, se pare că timpul aici n-are nici o importanță... Dar să știți că al meu nu funcționează de cîteva săptămîni... Puteți să mă omorîți, nici nu știu ce zi e azi, se pare că atunci cînd toate zilele seamănă încercarea de a le deosebi este inutilă. Am obiceiul să mă orientez după soare, și Adelaida, închizînd un ochi, ținti coama muntelui unde parte din astru mai rămăsese deasupra lui. Să tot fie, zise ea nedorind să greșească și fiindu-i, în același timp, egal cît arăta sau cît putea să arate cadranul solar. Voi să pronunțe o cifră, una oarecare, de seară, dar păsările întu-

necară din nou înaltul și în urma lor, ca o grindină grea, căzu găinațul, murdărindu-i pe amîndoi.

— Cretinelor, fire-ați să... strigă Vugnar în timp ce Adelaida se mulțumi să țopăie nu atîta din pricina întîmplării neplăcute, cît din cauza furiei lui Vugnar.

— Ne-au pedepsit, nepoate, zise ea și scoțîndu-și bluza o scutură de cele cîteva proiectile alb-negrii cu care o pictaseră înaripatele. Numai ciori puteau fi cu toată mărimea lor neobișnuită.

Cele cîteva tufe de bambus mai îndepărtate se văzură mișcîndu-și vîrfurile, apoi trestiile obișnuite se dădură la o parte, înlăturate de mîinile lui Calafat. Tînărul apăru în poiană, galben la chip. Rămase surprins zărind-o pe Adelaida. Înainte de a spune ceva se uită subaltern în ochii superiorului.

— Ce s-a întîmplat, Calafat? De ce-ai stîrnit păsările? Uite ce ne-au făcut.

— Am fluierat, atîta tot, zise el nesigur și înaintă spre sacoșa de unde Vugnar scosese scaunul pliant pe care șezuse Aida.

— Eu merg să mă spăl, sper că n-o să-mi duceți lipsa, spuse Aida...

— Numai să nu te depărtezi prea mult, domnișoară, o rugă temător Vugnar, cu păsările astea nu-i de glumit. Ce-ai găsit acolo, Calafat, întrebă el voit autoritar. Tînărul ridică din umeri.

— Au plecat, nu mai era nimic. Un cîine legat în sîrmă... I-am dat drumul, spuse el, privind în sacoșa de unde își luă un sandviș.

— Te așteptăm, domnișoară, te rog să nu întîrzii, mai sus e un pîrîiaș răcoros. Calafat mi-a adus de acolo apă să beau.

— Nu-ți fă probleme, nepoate, zise ea, și prin locul pe unde apăruse Calafat dispăru din fața celor doi.

Cărarea era proaspătă, acoperită pe alocuri cu bălți calde, dar Adelaida se obișnuise cu terenul schimbător, mereu altul, nou, din preajma lacului. Motivul supărării ciorilor se desconspiră singur. Jos, la rădăcina unui trunchi, se zăreau cîțiva pui morți, cîteva cuiburi distruse. Urmărind scoarța apoasă a copacului, Adelaida nu se îndoi că în drum Calafat se oprise și, ca un copil curios și rău, se urcase pe unul din arini. În joacă, le distrusese cîteva cuiburi.

Aida trecu mai departe. De sus se auzeau din nou țipetele amenințătoare. Nu voia să aibă de-a face încă o dată cu pedeapsa păsărilor negre. Alergă pînă ce intră din nou într-un ghiol adînc. Nu știu ce să facă. Să-l ocolească pe maluri sau să intre direct în apă. O cuprinse frica. Preferă să înconjoare ochiul larg, plin de verzitură. Nu mică îi fu mirarea cînd zări o urmă ; mai tînărul ajutor al lui Vugnar se dezbrăcase și trecuse direct prin golfuleț. Se vedeau labele picioarelor desculțe întipărite în nămolul cleios, plin de rizomi. Avu o presimțire. În aer plutea un miros de ars, cu toate că vîntul o bătea din spate. Fumul ar fi trebuit să fie dus în cealaltă parte. Grăbi pașii. Sub niște sălcii plîngătoare, se vedeau urmele unei așezări de corturi, acum pustie, martor viu era focul ce mocnea în continuare, ca și cum cineva, înainte de a pleca, se gîndise să lase poienița curată. Se vedeau și cei doi stîlpi de care fusese legat cîinele. Sîrma era tăiată la mijloc, dar lanțul nu se zărea nicăieri.

Adelaida se înnegură. Poate iarba gălbuie, cu rădăcinile zdrobite, acolo, unde fuseseră întinse cele trei corturi, să-i fi pricinuit amărăciunea. Că erau trei se putea vedea foarte bine după culoarea firelor aurii, spre deosebire de celelalte verzi, semn că acolo iarba nu avusese parte de prea multă lumină. Nădăjduise să găsească pe cineva. Cu acest gînd plecase în căutarea tinerilor, tot cu această speranță, seara, se întorsese însoțită de Ionas de la stația de autobuz.

Acum locul celor pe care voise să-i cunoască era pustiu... Se întrebă de ce tinerii nu-l anunțaseră pe Ghedeon, dacă tot îi promiseseră că au de gînd să-l viziteze ! Un miros de cauciuc ars o făcu să-și lase întrebările la o parte, să se apropie de focul pe jumătate stins. Cineva aruncase stuf și trestie uscată deasupra lui ; cu toate astea la marginea jarului Adelaida descoperi un fermoar gros de care se mai zăreau prinse bucăți de stofă răsucită. Nu, nu era stofă, de acest lucru se convinse cînd cu ajutorul unei tulpini de trestie, pe jumătate nearsă, ridică gunoiul ce împrăștia un miros înecăcios. Era partea de jos a unei îmbrăcăminți cauciucate. Răscoli cu trestia spuza focului ; descoperi un inel de aluminiu de capătul căruia atîrna o sfoară și un petic de pînză portocalie... Transpiră abundent. Cine avusese interesul să-și ardă cortul ? se întrebă. Aruncă cele două resturi în mijlocul grămezii. Tinerii sau plecaseră precipitat, și în graba lor voiseră să șteargă orice urmă, sau în

locul lor cineva le dăduse foc la echipament. Dacă voiseră să traverseze lacul, nu vedea strădania de a lăsa curat în urma lor. Nu, nu putea fi vorba de nici o traversare și Adelaida, ca să fie și mai sigură în presupunerile ei, privi lacul, încercînd să deslușească celălalt țărm. Aceeași apă pînă la un punct de culoare neagră, de acolo, trasă parcă cu rigla, alta, argintie, strălucitoare pînă la orbire, încît era imposibil să distingi dacă avea un mal dincolo de orizont sau nu. Voise să fie de față la întîlnirea cu o altă viață cu cea a celor abia plecați. Ce nădejdi își pusese în ei ?

Apa era curată, pe întinsul ei nu se vedea nici o urmă, nici peștii, în amurgul însîngerat, nu săreau cum le era obiceiul, după muștele ce zburau deasupra aburului dulce și cald. Totul părea pustiu. Același gol și în sufletul ei. Dacă ajutorul lui Vugnar găsise poienița în starea în care o aflase și ea, de ce zăbovise atît ? Poate cuiburile să fi fost de vină, își zise, și făcu calea-întoarsă.

De data asta nu mai ocoli japșa. Desculță, fără să-i fie teamă de adîncime și ventuzele lipitorilor, intră în baltă. Apa nu era caldă. Dimpotrivă. O răcoare plăcută o gîdilă la glezne iar tălpile în loc să se adîncească în nămolul la care se așteptase erau mîngîiate de un prundiș mărunt, plăcut călcăturii. Piciorul se agață de ceva, Adelaida își înfrînă cu greu un țipăt. Își ridică talpa unui picior. De degetul mare văzu că atîrnă un lanț. Îl ridică. Celălalt capăt nu se lăsa tras cu ușurință. Făcu eforturi ca să-l scoată cu ce era atîrnat de el. Lăsă cîinele să alunece înapoi, așa cum era legat de gît, cu un bolovan. Înaintă spre malul ce părea că se depărtează, cu toate că nu mai avea pînă la el mai mult de cîțiva pași.

20.

Ionas încerca să scrie ; avusese o dimineață bună, două pagini erau pline cu litere rotunde, așezate spre stînga, îngrijit. Din cînd în cînd, își contempla truda, fără s-o citească ; se uita doar la cuvinte, la felul cum se lega din ele o frază. Rămase mulțumit. Spre sfîrșitul paginii se grăbise, rîndurile nu

mai erau atît de drepte, ca la început, iar grafica era departe de a fi ireproşabilă.

— Ionas, mi-a zis Ghedeon că mamă-ta s-a... zise urmărind pe chipul lui o reacţie de surprindere. Ionas se opri din contemplat hîrtia, o aşează la locul ei, peste celelalte ; pregăti alta, o numerotă, apoi îşi întoarse faţa spre Aida.

Adelaida era aşezată în pat, jos pe podea se vedea o carte cu o pagină îndoită, semn de unde încetase să mai citească. Privise tavanul pînă atunci, ca să se întoarcă deodată spre bărbatul aflat la masa improvizată, să-i spună pe şleau ce aflase de la Ghedeon.

Chipul lui Ionas se încruntă, cele două cute se adînciră în netedul smead al frunţii, părul, cu firul gros, cîrlionţat spre creştet, avu o mişcare dezordonată, indiciu că pielea capului se cutase la fel ca şi fruntea.

— Tu ce urmăreşti, Ida ? întrebă el. M-am aşezat să scriu, adică să pun pe hîrtie ceea ce ştiu despre mine, acesta este efortul la care m-am înhămat şi tu vii şi-mi spui... Este limpede că ceva s-a întîmplat cu mama, de vreme ce-am ajuns pe treptele acelei clădiri cu înscrisul numelui meu de gît. Am îndoieli însă, da, că mă cheamă aşa, cum am motive să cred că urmăreşti un scop pe care mi-l ascunzi... De cînd ai venit mereu îmi aduci aminte, mereu mă tachinezi, ca să nu zic că mă tragi la răspundere pentru acest trecut. Nu mi l-am făcut eu, nici nu port vreo vină că nu-l pot scoate din întuneric. Fiecare dintre noi a avut părinţi, a locuit undeva, şi-a pierdut mama sau tatăl, poate pe amîndoi, au făcut o facultate sau n-au făcut, îşi văd de meseria lor... Eu îmi văd de a mea... De ce neapărat să nu pot trăi fără ce-a fost, de ce să-mi pierd vremea încercînd să-mi descopăr un dosar mai complet decît cel pe care-l am ? Pentru a cîta oară să-ţi spun că de mic mi s-a spus că sînt singur, că n-am avut părinţi ; tu, ca să-mi dai lovitura de graţie, îmi mărturiseşti cu indiferenţa cu care mi-ai spune cît e ceasul, că mama mea s-a... Ai fi vrut să sar în sus şi să urlu de durere ? Nu sar şi nici nu mă doare, cum ai vrea tu, asta deoarece nu mă poate durea o amintire ce nu există, nici adîncul afecţiunii atunci cînd n-am avut-o.

— Le-ai avut, Ionas, le-ai avut, tu singur mi-ai spus că le-ai avut... Dacă prietenul ăla al tău şi-a adus aminte de tine, de femeia care te-a dus de mînă, femeia care voia să te treacă strada şi tu nu doreai s-o urmezi, înseamnă că această afec-

țiune a existat... Să știi că afecțiune nu înseamă întotdeauna dragoste, afecțiunea implică toate sentimentele de care este capabil un om, chiar și ura dacă vrei să știi.

— Mă rog, să zicem că Ghedeon... Ce pot să fac ?... Și mai ales de unde știe cu atîta precizie cum s-a întîmplat atunci, n-a fost martor, nici eu nu i-am povestit...

Adelaida se ridică din pat, se duse la raftul cu cărți, luă o sticlă de palincă, darul lui Gavra.

— De ce bei atît ?

— Cum atît ? Beau cît îmi trebuie, nici mult, nici puțin, suficient însă ca să-mi ascut mintea încît să nu-mi mai fie jenă să-ți pun întrebări indiscrete... De ce te spovedești lui Ghedon, adică ce păcate faci în afară de cel pe care-l practici cu mine fără autorizație legală și ștampilă de la împărăție... Ce te macină, dragul meu ? Doar ești lîngă mine de atîtea luni și nu-mi amintesc să te fi jignit măcar cît un cîine... Acolo, în galerie, cînd ai văzut dulăul că m-a prins de gît, nici nu i-ai dat un picior, cum s-ar fi cuvenit, dimpotrivă, i-ai vorbit omenește, cu teamă, i-ai cerșit înțelegerea să-mi dea drumul... Aș fi vrut să-l strîngi de gît, să te văd îngrozit pentru ceea ce mi se putea întîmpla ; voiam să-l pedepsești, înțelegînd prin răzbunarea ta puțina dragoste pe care o merit. Canci, nimic din toate astea... Dacă nici un cîine n-ai putut supăra cu bocancii ăștia ai tăi soldățești, ce te face să te duci la Ghedeon în fiecare săptămînă să-ți pui patrafirul soios pe cap și să-i dezvălui ce-ai făcut și ce n-ai făcut... Eu cred, dragă vere, că tu îl ții la curent cu intențiile pe care le ai. Din privirile lui apoase am înțeles că i-ai povestit în detaliu și cum te culci cu mine... Sper că i-ai spus totul. Nu vreau să-mi dai un răspuns exact, e treaba ta ce-i turui din gură, eu vreau să știu ce păcate ai tu, și ceilalți, toți semnați condica la Ghedeon, în afară de Vugnar... Am uneori credința că Ghedeon nu e preot, nu din considerentele spuse de el, nu e preot pentru că menirea lui este să vă completeze la fiecare fișa vieții, ca apoi să... Știi de ce am vrut, de ce am ținut cu atîta încăpățînare să cobor cu voi în galerie ? Aș fi fost gata să-i dau lui Bică Stupariu un sutar ca să mă conving cu ochii mei că pata există, ca și galeria, ca și construcția asta gigant, că voi nu sînteți niște păpuși care vă jucați pe-o temă dată : „catastrofa"... Poți să-mi spui de ce am ținut atît să verific autenticitatea gesturilor voastre ?

Ionas se ridică de pe scaun. Cu mîinile în buzunare, începu să se plimbe prin cameră. Făcea drumul de la pat la fereastră, în fața geamului se oprea cîteva secunde, apoi se întorcea din nou cu același mers, mai grăbit... Se uita prin sticla proaspăt curățată cu apă amestecată cu oțet și fixa barajul despre existența căruia Adelaida îi spusese că...

— Spovedindu-mă mă simt mai ușurat, mai gol sufletește, dar nu gol în sensul în care ți-ar conveni ție, se grăbi el să adauge...

— Ba din pricina acelui gol, vere, acel gol îți dă liniștea, el te ajută să nu te sufoci de cele trecute și înmormîntate în conștiința ta... Vere, avea tata un obicei : îi plăceau florile, mai ales lalelele, avea școală de lalele, pe clase și dracu mai știe ce, nu vindea nici o lalea, nici nu dădea cuiva vreun bulb, cu toate că oamenii se rugau să nu omoare bulbii din care nu mai puteau să iasă flori de prima mînă ; lui numai cele perfecte îi plăceau. Ca să nu mai aibă nimeni în sat lalele ca el, nici să nu-l poată fura, nu arunca bulbii cafenii la gunoi, săpa în fundul grădinii o groapă, acolo era cimitirul bulbilor de lalele, nereușite sau prost încrucișate ; bulbii nu mai puteau ieși la suprafață din adîncitura acoperită în fiecare toamnă cu pămînt... Eu mi-am iubit părinții, Ionas, suferința ce-a urmat din cauza lor am îndurat-o stoic, am crezut o vreme că a fi notar era ceva dușmănos, ca și cum acum n-ar mai exista notari... Ei bine, nu l-am iertat pe tata niciodată pentru mormîntul lalelelor, nu puteam înțelege de ce o floare mai puțin reușită n-are dreptul la viață, mai ales lalelele mari, pe care le măsura cu centimetrul, îmi plăceau mai puțin decît celelalte, dacă celelalte ar fi existat.. Într-o primăvară umedă și tristă, ieșind în curte, am văzut în cimitirul din care nu răsărise niciodată nimic, un vîrf verde. Ca o apucată am luat hîrletul, am săpat o jumătate de zi, tata era plecat. Ceilalți bulbi erau putrezi, dăduseră colț, muriseră apoi înăbușiți, numai unul reușise să spargă capcana de țărînă... Am înțeles repede că o tulpină de doi metri, subțire și firavă, n-are cum să poată fi răsădită. Atunci am vrut să îngrop tulpina la loc, să rămînă spre soare doar bănuțul verde, dar soarele atinsese deja tulpina și unica frunză s-a moleșit... Am vegheat-o, Ionas, zile și nopți în șir. Mi-a părut rău pentru curiozitatea mea. Tata s-a înfuriat. Voia să distrugă... Pînă la urmă n-a putut-o distruge ; i-am zis că mă

sinucid și m-aș fi sinucis, vere, dacă îmi rupea floarea imperfectă, cu petalele de două culori, semn că acolo în pămînt, înainte de a se naște, viitoarea plantă s-a încrucișat, poate din încrucișarea aceea și-a tras forța să iasă la lumină... Uneori am impresia, Ionas...

Adelaida tăcu... Nu mai voia să vorbească ; să-i dea sfaturi.

— Ce impresie ai, întrebă el, oprindu-se la jumătatea drumului dintre pat și geam... De unde ai scos parabola cu florile, din ce capitol al Bibliei sau pe vremea aceea nu erau lalele și sfinții aveau alte preocupări... Spune-mi sensul ei, să nu mor prost, orice parabolă are o învățătură, dragă verișoară...

— Ce frumos mi-ai spus, verișoară, se bucură ea sincer. Nu se mulțumi numai cu țipătul șoricesc, își lovi cele două palme una de alta, apoi și labele picioarelor. Cînd își lovi oasele de la glezne plăcerea se transformă în durere și născu în ea alt fel de țipăt, iar după el o înjurătură.

— Nu ți-am citat nici o parabolă, ți-am povestit un adevăr, mă obsedează și acum... Ar fi fost normal ca un om să aibă înțelegerea matură și plină de respect față de un cimitir... Află că de atunci, cu cimitirul tatei, nu mai am nici o plăcere să intru în locul de odihnă al muritorilor de rînd, parcă văd niște bulbi băgați în coșciuge, nu niște oameni... Cred că și pata violetă este o floare, o rădăcină azvîrlită de cineva între tonele voastre de beton, rădăcina a dat colț, a ieșit la lumină și viața ei vă sperie, vă torturează... Ideea de pe urmă mi-a venit acum, vere, știi cum e omul, poate supăra pe aproapele său numai de dragul unei comparații sau al unui cuvînt ce-i iese meșteșugit pe gură... Eu n-am vrut să te supăr, mi-a venit să zic și am zis ; ce rădăcină poate crește în striveala aia de milioane de tone de piatră și ciment ?... Parabola mea, dacă ai numit-o așa, e cu mult mai simplă, Ionas. Cred că bănuțul verde a ieșit și în tine, vrea spre soare, dar îi e frică de legătura subțire cu bulbul din care s-a născut ; atunci tu preferi să tai legătura decît să-i oferi viață imperfecțiunii florale de care am amintit. Poate și bulbul tău este imperfect, are multe neajunsuri estetice, dar dacă ai fi fost perfect, Aida n-ar fi alergat nici cincizeci de metri după tine, cu toate că ești un tip...

— Un tip bine, nu ? Niciodată nu m-am gîndit la aşa ceva, nici n-am avut timp, am trăit şi trăiesc cu preocupări de altă natură... Ce poate da frumuseţea unui om ? Ţie ce ţi-a dat ? Cu toate că nici pe departe nu eşti aşa de frumoasă precum îţi închipui... Tu semeni cu laleaua ieşită din cimitirul tatălui tău, poate de atunci îţi plac aşa de mult imperfecţiunile şi pui atît de puţin preţ pe lucrurile ce tind spre desăvîrşire... Nu mă puteai lăsa în pace să-mi continui scrisul ? Poate ieşea ceva, dintr-o idee se naşte alta, dintr-un fapt scos la lumină...

Ionas îşi reluă plimbarea, obosit de data asta, fără chef...

— Uită-te jos, în spatele coronamentului... Stavropol face experienţe, el, numai el, dintre noi toţi, ştie cu adevărat să iubească şi să urască, unica lui iubire este construcţia asta în care eu i-am găsit laleaua imperfectă... Fără să vreau m-am apropiat de bulbul, singuraticul tău bulb. Nu sînt departe nici de ideea că cineva a îngropat în baraj o strădanie, o... Am convingerea, Ida, că barajul se va surpa cu toate că nimic pe lume, nici un calcul, refăcut de zeci şi sute de ori, nu explică forţa acestui nimic ce continuă zi şi noapte să lucreze pentru sine şi împotriva noastră... I-am văzut mapele lui Stavropol, miile de scheme, adnotări, pe zile... O singură noapte, a recunoscut el, n-a supravegheat lucrările... Ce se putea petrece în acea noapte, cu ce-l poate acuza pe el, doar pe şantier, în locul lui, erau zeci de ingineri, mii de muncitori... Ce putea să se întîmple ? El calculează, face şi reface drumul sinuos al construcţiei, totul îi iese perfect, în afară de laleaua asta cu bube în cap de care ai amintit. Lalea am să-i zic de acum înainte, o lalea născută din dorinţa cuiva ce ne vrea răul, aşa cum din visul tău a înverzit, parcurgînd doi metri, de pămînt — lucru aproape imposibil —, cealaltă floare... Apropo, ce s-a întîmplat cu ea ?

Aida era cu gîndul aiurea ; dacă cineva scăpase în baraj o sămînţă din arborele de... Rîse voluptuos, ceea ce văzuse cu propriii ei ochi nu putea fi floarea arborelui de indigo, din zid nu putea răsări nici o plantă, violetul era rezultatul unui amestec chimic, iar fisura nu făcea parte din tulpina florii cu ramificaţii ciudate, era o fisură şi atîta tot, prin care apa lacului, mai devreme sau mai tîrziu avea să răbufnească, distrugînd ce avea să întîlnească în cale...

Din spatele ferestrelor se auzea un ronţăit metalic ; betoniera portabilă se învîrtea uniform... În spatele ei, Stavropol,

cu un caiet, iar lîngă el zeci de sticluțe cu felurite soluții în amestec... Din cînd în cînd arunca din nenumăratele lui eprubete, ca un alchimist, cîteva picături în pasta moale, călduță a cimentului... Voia să obțină culoarea voită, o culoare asemănătoare celei apărute în galerie, dar picăturile se dizolvau în grămada de balast ; pînă la urmă domina tot culoarea cenușie a cimentului.

— Ionas, tu nu vrei să recunoști, dragul meu, niște lucruri simple ca bună ziua... Tu spui că n-ai fost student la drept.

— N-am fost, răspunse grăbit, ușor plictisit, Ionas. Tot ce se poate ca pe coridoarele acelei facultăți să ne fi întîlnit, ți-am spus, nu o dată, am frecventat cenaclul de acolo...

— Ionas, tu figurezi din anul întîi în scripte, le-am văzut cu ochii mei... Doar din anul trei dispari din fișele lor și reapari la hidroenergeticieni... De ce nu recunoști că între o facultate și alta diferența este atît de mare încît stau și mă întreb dacă n-am avut halucinații cînd am răsfoit cataloagele. Poate să mai fie vreunul cu numele tău, sau am făcut eu o confuzie, dar din cîte mă cunosc nu-s chiar în halul ăsta de cretină să nu-mi dau seama ce citesc...

— Poate ești, Ida dragă, și ți-e greu să recunoști, în orice caz, lăsînd la o parte lapsusurile legate de trecutul meu, mă simt lucid și coerent în tot ce fac, nu mă pot suspecta de nimic care să-mi pună în cumpănă o judecată de care tu te îndoiești.

— Adică tu ești coerent și eu sînt idioată ? Subtil, cam asta vrei să spui !

— N-am spus-o decît în glumă, dar toată purtarea ta îmi dă de... Toată noaptea m-ai asasinat cu cîinele înecat în japșă... Ei și ? Poate Calafat n-a vrut să lase javra să se prăpădească singură de foame prin stufăriș, poate i-a făcut cîinelui un bine și tu...

— Tu ai fi făcut la fel, Ionas, ai fi fost capabil să omori un cîine ?

— De ce să nu fiu capabil... Desigur, i-aș fi mărturisit lui Vugnar, n-aș fi avut nici un motiv să... Tu pe toți ne socoți loviți cu bîrna în cap, numai tu ești sănătoasă... Bine, fie și așa, dar atunci furnizează nu supoziții, fapte, să-mi dau seama că ai într-adevăr dreptate... Mie mi-e teamă de baraj, în fie-

care clipă, iar domnișoara Adelaida Jigău umblă brambura, caută tineretul sportiv și cînd nu-l găsește zice că Vugnar și cu ajutorul lui le-au făcut ceva, numai ei...

— N-am spus asta, am zis că ceva nu mi s-a părut firesc... Focul de pildă, cu restul de cort, cîinele înecat barbar. Dacă nu mi-ar fi spus Ghedeon că îi așteaptă pe tineri poate că bănuielile mele n-ar fi ajuns la urechile tale... S-au dus cine știe unde, mi-aș fi zis, dar la Ghedeon n-au ajuns, urmele lor au fost șterse... De ce ?

— Aida, mi-am propus să scriu măcar două ore, o oră mi-ai mîncat-o, jumătate de ceas îmi trebuie să-mi revin din multele întrebări fără rost puse de tine... Dacă ai puțină stimă față de preocupările mele, lasă-mă să le aștern pe hîrtie. Poate hîrtia să-ți dea răspunsul pe care în clipa de față eu nu ți-l pot da... Vreau să-mi imaginez trecutul, dacă nu l-am trăit, la asta trudesc dacă te interesează... Îmi dau seama că scrisul presupune imaginație, o imaginație în stare să deformeze realitatea, prin asta dîndu-i mai mult adevăr. Nu știu dacă sînt capabil să imaginez, mă aflu la început ; dă-mi o mînă de ajutor, nu-mi tăia aripile cu realitatea ta care, în afară de laleaua violetă apărută în baraj, nu mă interesează absolut deloc...

Aida se ridică. Își scoase din punga așezată lîngă cuier o pereche de pantofi cu toc cui, își cercetă picioarele, răsucindu-se ; ceva nu era în ordine. Udîndu-și un deget cu limba, prinse cu umezeala o scamă agățată de pulpa piciorului. Se privi în oglindă, acum rămase mulțumită de felul cum arăta. În ultimul moment își legă părul la spate cu o fundă rozalie.

Ionas o privea curios, nu voia s-o împiedice să plece, în același timp ar fi vrut s-o determine să rămînă... Scrisese incomparabil mai bine în prezența ei, cuvintele se îngrămădeau în creier încît mîna abia prididea să le continue pe hîrtie cu vîrful peniței... Se mai liniști cînd îi văzu tocurile. Nu avea de gînd să se plimbe prea departe, cu asemenea tocuri risca să rămînă fără pantofi.

Ida privi mărgelele stîrnite de învolburarea lichidului din sticla de țuică și ieși fără să-i adreseze un cuvînt.

Nici el n-o întrebă unde merge. Cîtva timp Adelaida stătu în fața clădirii și privi la becul inutil, plin de praf, de deasupra ușii. În perete se vedeau firele tăiate. Nu știa unde să se ducă. Discuția cu Ionas o enervase. Preferase să se adune

de una singură. Îl văzu pe Stavropol cu Mutul lîngă el și împinsă de plictiseală se îndreptă spre ei. Ura cîinele, în același timp ochii lui cu pupilele mărite o atrăgeau într-un fel straniu.

Betoniera era alimentată cu curent de la un generator aflat în apropiere.

Cînd o zări, Stavropol apăsă pe un buton. Mașinăria se opri într-un uruit de piatră lovită de metal.

— Domnișoară, nici n-am avut cînd să vă cer scuze pentru indisciplina prietenului meu, și Stavropol se uită la cîine cu recunoștință, nu cu părere de rău, pentru ceea ce Mutul făcuse cu Adelaida în galerie.

— După cum îl mîngîiați, nu s-ar părea că sînteți chiar atît de afectat că m-a prins de gît... La noi, la țară, cînd un cîine mușca un om, venea brigadierul silvic și-i trăgea un glonte, apoi ducea capul cîinelui la primul laborator... Nici nu v-am întrebat, e vaccinat?

Stavropol, încruntat, nu știu ce răspuns să dea. Era stupefiat că un cîine putea fi împușcat numai pentru că își apăra stăpînul...

— Domnișoară, Mutul nu e un cîine, este parte din ființa mea. Dacă eu aș mușca pe cineva ar exista poate riscuri de turbare, glumi el, pe cînd patrupedul meu... Este vaccinat, domnișoară, Saie mi-a făcut rost de un triplu vaccin, cu toate că Mutul nu se îndepărtează de mine niciodată, nici nu are de a face cu alți cîini, de cînd Saie... Nu știu ce l-a apucat în galerie, stau și mă întreb; nu-mi pot da un răspuns...

— Poate l-a deranjat fuga mea, domnule Stavropol, cîinii, în general, nu suportă oamenii care fug, spuse Ida și, în sinea ei, după ce privi îndelung „jigodia", avu un vag simțămînt de neliniște...

— Nu i-a plăcut că ați venit după noi... În galeria în care ați fost, de obicei, nu intră decît doi oameni; Ionas și cu mine, cînd ați coborît...

— Mutule, vino și linge-mi mîna, îți dau voie, în felul acesta înțeleg că-ți ceri scuze, spuse Aida și Mutul, după ce-și privi stăpînul, se duse la fată, îi linse degetele cu limba groasă, îndelung, cu plăcere.

— Gata, destul, îi jupoi pielea, îl opri Stavropol, gelos pe supușenia și mai ales pe afecțiunea arătată Adelaidei... Domnișoară Adelaida, vreți să vă arăt ceva? Un ceva pe care

nu-l înțeleg... Poate îmi dați dumneavoastră explicația ce mie mi se refuză.

Stavropol se îndreptă spre dig, urmat la o jumătate de pas de cîine.

Aida ridică din umeri, îi era indiferent unde se duce dacă tot ieșise. Trase cu coada ochiului spre fereastra unde îl lăsase pe Ionas. Îi observă chipul furios. Scoase limba. Lovind o piatră cu vîrful pantofului o trimise direct peste parapet, în lac... Auzi un pocnet, apoi altul, și deasupra apei crescură doi bulbuci albicioși, repede împrăștiați de vălurelele grăbite formate în jur... În dreapta, cu mult mai departe, pocnetul se repetă de cîteva ori. Deasupra apei din nou se văzură bășicuțele albe, repede împrăștiate și ele...

— Cum vă merg experiențele, domnule inginer, întrebă Aida, neștiind ce anume se întîmplă în apa lacului...

— De unde știți că fac experiențe ?

— Mi-a spus Ionas... Vreți să descoperiți substanța care a colorat porcăria din pricina căreia văd că...

— Domnișoară, cred că e vorba de o farsă... Dacă aș ști cine mi-a făcut-o... Sigur, fac experiențe, dar găsirea acelei substanțe — eu sper să o dibui — nu justifică fisura... Ori pe mine mă interesează nu numai culoarea, ci energia și defecțiunea care au putut-o produce. Nu este exclusă existența unei substanțe corozive care macină betonul, îl atacă... Primele analize am fost convins că mă vor îndruma spre o categorie de paraziți a căror hrană este cimentul. Nu, nici gînd... Computerul și-a aprins becul roșu, semn de întrebare. Nu știe nici el ce a provocat apariția alarmantă.

Undeva, în apropierea țărmului, din nou se auzi pocnetul ca o explozie ; de data asta Adelaida tresări.

— Ce pocnește așa, domnule inginer...

— Pentru asta v-am și adus să vedeți.

Se apropiară de baraj, apoi, pe o scară de beton ce ducea spre marginea lacului, coborîră în șir indian spre apă, cu Mutul în frunte.

Apa era netedă, fundul negru, ca smoala, nu lăsa ochiului putința să observe mare lucru. Brusc, la suprafața apei, se produse mica explozie auzită de Adelaida înainte ; deasupra luciului lichid apăru un pește de mărimea unei săbioare cu

pîntecul desfăcut. În cîteva secunde, băşica, cu trup cu tot, dispăru în apa agitată din preajma peştelui mort...

— Peştii, se întîmplă ceva cu ei... ies afară şi plesnesc...

Stavropol scoase din buzunarul larg al canadienei un binoclu. După ce privi prin el, i-l întinse Adelaidei... Pe întinderea lacului, pînă acolo unde ocularele aveau putere de cuprindere, văzu sute de explozii asemănătoare celei petrecute sub privirile ei...

— Domnule inginer, ce pot să vă spun ! Tot atît mă pricep la peşti cît la baraje... dar ciudăţenia asta mă sperie, pe dumneavoastră nu ? Îi întinse binoclul, se apropie şi mai mult de ţărm unde văzu suind din apă, cu repeziciune, spre suprafaţă, ceva strălucitor. Pocnetul se produse aproape în faţa lor. Adelaida nu putu vedea decît un intestin alb, gelatinos, cum se umflă ca un balon de săpun, apoi se sparge într-un zgomot surd... Alţi peşti se grăbiră să-şi înghită prada moartă...

— Sînt nişte răpitori, domnule inginer. E limpede după felul cum şi-au mîncat confratele mort...

— Că sînt răpitori nu mă îndoiesc, nu înţeleg însă ce anume provoacă aceste explozii repetate, aceste sinucideri în masă... Nu-i aşa că seamănă a sinucidere?

Adelaida ridică din sprîncene, nu ştia că peştii se pot sinucide. De altfel spectacolul nici n-o prea interesa, nişte peşti ce se haleau unii pe alţii, atîta tot...

— Domnişoară Adelaida, te-am adus nu numai ca să-mi dai o explicaţie, ci să te convingi singură că în apa lacului au apărut... Saie Cameniţă, cînd a venit cu ştiuca şi crapul fără cozi... Vă mai amintiţi, nu ? Asta este explicaţia... Lacul e invadat de o specie nouă, de o rapacitate fără seamăn. Ochii lui Stavropol luciră. V-aş sugera să nu faceţi baie în lac, domnişoară, voiam să vă previn.

Faţa lui Stavropol radia o plăcere ascunsă, invazia de care amintise nu numai că nu-l deranja, răpitorii ce-şi înfulecau cu repeziciune confraţii decedaţi se bucurau din partea lui de toată înţelegerea. Scoase din buzunarul de la piept ceasornicul seismograf. Zîmbi la vederea acului imobil. De două zile loviturile în baraj încetaseră. Atinse cu vîrful unei unghii capacul de sticlă. Acul continua să rămînă nemişcat, semn că la nivelul zidului exterior agresiunea încetase.

— Domnule Stavropol, am auzit atîtea despre dumneavoastră, se grăbi Aida să întreţină discuţia.

Stavropol tresări. Își vîrî ceasornicul la loc, în învelitoarea de pluș apoi, cu ea cu tot, ascunse ceasul în buzunarul lăuntric al hainei.

— Ce-ai auzit, domnișoară ? Aici toți aud mai mult decît se spune, iar imaginația oamenilor, de obicei, n-are margini. Puțina preocupare serioasă față de lucrurile fundamentale îi face palavragii.

— Nu vă poate deranja faptul că se vorbește de o iubită foarte frumoasă, dispărută în împrejurări greu de explicat ? Mie îmi plac îngrozitor de mult poveștile romanțioase, dumneavoastră nu ? întrebă Aida și se uită la cîinele ce stătea în spate, nelăsînd-o să urce malul.

— Cine v-a spus bazaconia asta ?

— Parcă are importanță cine mi-a spus-o ? Dacă vă incomodează întrebarea îmi cer scuze, pot să renunț, am crezut că vă face plăcere... Oamenii, de la o anumită vîrstă, se gîndesc sau ar trebui să privească nu numai înainte. Drumul înapoi, sau spre înapoi, e cu mult mai lung.

— Domnișoară, mie nu-mi place trecutul... Nu pentru că, ori de cîte ori mă gîndesc la el, sînt obligat să-l judec, dar n-am ajuns încă la vîrsta la care vă refereați. Eu n-am decît un singur bilanț... Construcția pe care te afli... Atîta tot.. Trecutul ? Am avut și trecut, unul pe care prefer să-l uit ; și numai stima față de dumneata mă determină să discut despre el. Trecutul meu a fost concret, mi-l aduc aminte perfect... E cu totul altceva că n-am nici o plăcere să fac din el un roman de dragoste... Și eu știu cîte ceva despre dumneata ; în această lume restrînsă în care trăim, fiecare devine depozitarul celuilalt... Din motive oarecum asemănătoare, n-am putut să-mi profesez meseria. Eram nebun după construcții, acesta a fost visul vieții mele, să ridic un baraj mai mare decît toate cele de pînă acum, pentru asta am riscat, m-am ascuns, pentru asta în loc de inginer m-am angajat ca simplu fierar betonist... Încă din timpul facultății problema construcției acestui gigant a fost pusă în discuție. Eram sigur că, mai devreme sau mai tîrziu, proiectul se va aplica, că datorită capacității mele aș putea...

Stavropol deveni gînditor... Pumnul unei mîini se strînse, lăsînd să se vadă oasele falangelor ieșind ascuțit de sub piele. Trecuse peste un moment de slăbiciune. Era timpul să-l curme. La ce bun să-și amintească de ce-a fost, mai ales de ce să

povestească unei fetișcane... Nu regreta ce făcuse. Din sacrificiul lui se născuse zidirea pe care se afla. Meritase oare ? Nu era timpul de întrebări. Ar fi vrut ca această iubire adîncă, omenească, pentru tot ce construise să fi atras noi adepți, preocupările celorlalți să se fi integrat preocupărilor sale. Nu, pe ceilalți îi interesau mai mult cancanurile oferite de viața particulară decît unicul destin material de care era legată, pînă la urmă, existența tuturor. Fața i se zbîrci. Ruptă de preocupările mai adînci ale lui, melancolia punea încet stăpînire pe el. O adusese pe Adelaida la marginea lacului pentru altceva. Nu să i se destăinuie. Exploziile minuscule din pîntecele peștilor îl puneau pe gînduri. Cu atît mai mult cu cît ele aveau loc lîngă baraj, unde în adînc mașinăria distrugătoare atenta la munca sa. Ce mult ar fi dorit ca acul seismografului să nu se mai miște niciodată, să rămînă mort, cum rămîneau pentru o clipă peștii cu burta crăpată, după ce erau alungați din apă, spre suprafață, de o voință pe care nu o putea denumi. Nu putea fi vorba de o luptă pe viață și pe moarte, acolo, la patruzeci de metri, sub calmul aparent al apei. Micile viețuitoare erau prea repezi ca să poată fi nimicite. Cauza era alta. N-o știa și era trist că n-o știe. Se uită din spate la fata din fața lui. Stătea pe ultima treaptă a scării. Un simplu semn și Mutul ar fi împins-o în apa colcăind de peștii înfometați. N-avea rost. Sacrificiul îl făcuse la timpul cuvenit. Poate din el se născuse puterea sa, ea îi hrănise vanitatea, îi dăduse curaj să înfrîngă necazurile hărăzite de soartă. Înțelese că lipsa de simpatie față de Adelaida pornea din lipsa de afecțiune față de Ionas. Tot ce atingea el pîngărea sufletul celuilalt și Stavropol pricepu că ura mocnită îndreptată asupra creaturii suple o hrănea pe cealaltă.

Se simți murdărit sufletește. Întrecuse măsura. Era sigur că gîndul periculos, fulguit prin minte, putea deveni realitate. Era tot mai tentat să facă singur gestul oferit pînă atunci cîinelui. I-ar fi pus mîna pe spate și, înainte ca ea să-și poată întoarce capul, cu ochii de două culori, i-ar fi făcut vînt în apa neagră. Sub privirile lui s-ar fi petrecut, la alte dimensiuni, războiul atît de dorit în adînc împotriva celui mai mare dușman. Mutul se răsuci cu tot trupul spre stăpîn. Coama îi era zburlită. Ochii i se măriseră, urechile își îndreptară pîlniile. Voiau să asculte un ordin. Instinctul îi spunea că stăpînul se pregătea să-i facă o bucurie. Aștepta sem-

nalul. Dar Stavropol nu făcu nici o mișcare. Ființa slabă, cu picioarele curbate, îi aducea aminte de cealaltă ființă de demult. Se întoarse și chemă cîinele lîngă el. Mutul se zbîrli. Se așteptase la astfel de comandă. Stavropol insistă. Cîinele se supuse. Dacă ar fi putut, ar fi mîrîit. Se mulțumi s-o privească pe Adelaida cu răutate și, urcînd cele două scări, ajunse primul pe coronament. Cînd Adelaida își luă privirile de la altă bășică abia explodată și se uită spre terasament nu-l mai văzu pe Stavropol. Cîinele ajunsese pe țărm. Stavropol, cu pași repezi, trecu pe lîngă betonieră, fără măcar s-o bage în seamă.

Adelaida scuipă copilărește în apă și trăgînd o înjurătură bărbătească urcă scările. Nu s-ar fi așteptat la atîta necuviință. Putea s-o prevină că pleacă. El o invitase, nu coborîse singură scările. „Un necioplit și un apucat ca toți ceilalți", își zise, dar cînd văzu că Mutul ocolește clădirea și apucă pe cărăruia ce duce la schit, un gînd o făcu să nu mai zăbovească. Își scoase pantofii din picioare și, hoțește, își continuă drumul spre clădirea fostei administrații.

Era sigură că Ionas, din dosul ferestrei, o urmărește. Nu voia să se trezească cu el pe urmele ei. Cînd ajunse sub zid, stătu o clipă locului. Din bucătărie se auzeau rîsul lui Saie și vocea gravă a lui Gavra. Nu voi să asculte argumentația lui Gavra cu siguranță privind descoperirea marelui mormînt. Aștia toți descoperă cîte ceva, își mărturisi și, scăpată de fereastra pe unde Ionas ar fi putut-o observa, ocoli clădirea și alergă pe cărăruia unde îl văzuse dispărînd pe Stavropol. După cîteva sute de pași voi să-și schimbe planul. Îi era teamă de cîine. Se liniști. Stavropol era un fricos. N-ar fi îndrăznit să-și lase dulăul să se îndepărteze nici zece metri de lîngă el. Fără Mut își pierdea siguranța.

Înaintă fără grijă. Cunoștea locurile. Nu era pentru prima oară pe acel drum. Pașii ei nu făceau zgomot. Îl auzi în dreapta pe Stavropol, îndemnîndu-și patrupedul să-l urmeze. Probabil Mutul, simțind-o, se oprise, adulmecînd aerul. O poruncă, de data asta plină de autoritate, mișcă animalul din loc. Ce bună ar fi fost acum o gură de țuică, își zise Aida. În orașul de jos avea obiceiul să-și toarne, într-o sticluță de colonie, porția zilnică. Putea fi și rom, nu neapărat coniac sau palincă. Important era să-și mențină doza de întreținere, odată cu ea și buna dispoziție. Dacă n-ar fi fost băutura, viața

i s-ar fi părut altfel. Nu știa nici ea dacă s-ar fi încumetat s-o continue. Ionas o făcuse, după plecarea lui, să renunțe săptămîni în șir la euforizantul lichid. Pe urmă, după ce nu primise de la el nici o veste, se pomenise încercînd gustul viciului din nou. Nu-i părea rău.

Trecu pe lîngă japșa în care îl tîrîse pe Ionas aproape cu forța. Își vîrî un picior în apă. Simți gîdilitura unei ventuze, prinsă de pielea piciorului. Își scoase glezna din apă și urmări mîncătoarea de sînge cum se umflă. O mîngîie cu un deget, apoi, cu scrum de țigară, o obligă să se desprindă de piele. Locul rămase însă ca o arsură roșie. Tăie cărăruia. Alese alta, cu mult mai mică, prin stufăriș. În nici o jumătate de oră ajunse în poiana de lîngă schit.

Ghedeon dădea de mîncare la păsări. Sticla era lîngă el, semn că se *cumineca* de unul singur.

Nu ieși în luminiș. Ocoli clădirea prin pădure. Cocoșul se opri din mîncat. Scoase un cucurigu prevenitor și Ghedeon cercetă încruntat împrejurimile.

Adelaida ajunse în spatele altarului. Nu-i fu greu să escaladeze zidul. Scara pe care se urca, de obicei, cocoșul în coteț, era la locul ei, destul de solidă ca s-o țină și pe ea. Prin vitraliul deschis pătrunse în interior. Înțelese că la turn se putea ajunge numai prin altar. În spatele unei perdele se ascundea vederii o altă scară, de beton, șerpuitoare, în jurul unei bare groase de fier. Nu ezită. Cu pantofii agățați pe spate, urcă treptele reci, zgrunțuroase. Erau optzeci și șase de trepte. Cînd ajunse sus avu senzația că se prăbușește. Își trase sufletul. Bătăile regulate ale inimii îi dădură de știre că putea explora locul în voie. Scările se terminau sub un intrînd, probabil o parte a acoperișului. Din interiorul întunecat pătrundea pînă la ea un miros cald, încins, de găinaț. O undă de lumină răzbătea dinspre clopotul a cărui legătură de metal, de care atîrna, se decupa din întunecime. Zăbovi cîtva timp, pînă se acomodă cu lumina puțină. Pe o grindă atîrnau, ca niște bucăți de pastramă, puse la uscat, puzderie de lilieci. Stăteau agățați de cîte un picior. Repulsia de moment o ispiti să facă drumul înapoi. Se răzgîndi. Nu era proastă ca după un asemenea efort să se dea bătută. Ajunse lîngă clopot, ocolind bara de care erau agățate viețuitoarele nopții. Prin ferestruicile laterale, din apropierea clopotului, se zărea nu

numai poienița, dar și interiorul lăcașului. Stavropol nu era pe cărăruie. Numai să nu fi mers în altă parte, își zise, temătoare. Îi atrase atenția clopotul. Era disproporționat față de turn. Poate din această cauză sistemul de tras era altul. Sfoara era atîrnată de limbă ; în loc să se deplaseze cupa de bronz, se deplasa lateral doar ghioaga de fier, de vîrful căreia era prinsă frînghia. Un mecanism simplu, poate prea simplu, ținea greutatea agățată de o grindă de fier. „Toți sînt nebuni", își mărturisi sieși, simțind cum o mănîncă ceva la rădăcina părului. Mîncărimea se întinse. Pînă la urmă, socoti prezența păduchilor normală. Ca să urce scările fusese obligată să treacă prin cele trei cuibare ale găinilor lui Ghedeon. Își refuză injuria față de un om care pîngărea cel mai ales loc, transformîndu-l în coteț.

Prin geamul dreptunghiular îl văzu mai întîi pe Mut, apoi pe Stavropol. Inginerul se ștergea cu batista la frunte. Ochii vii, strălucitori, nasul acvilin, pometii obrajilor ascuțiți și netezi îi dădeau lui Stavropol un aer de distincție neremarcat de Adelaida pînă atunci.

— Ce-i, domnule inginer, ce s-a întîmplat ? auzi Adelaida vocea preotului.

Ghedeon aruncă ultimele boabe de porumb la păsări, își șterse mîinile umede de anteriul murdar, și se apropie de Stavropol. Inginerul tăcu, uitîndu-se adînc în ochii bătrînului.

— O clipă, domnule inginer, se scuză Iova, fără o altă explicație. Se întoarse la scurt timp îmbrăcat altfel, așa cum îl găsise Adelaida prima dată. Intrară în schit. Mutul nu voi să rămînă la ușă, cu toate rugămințile lui Stavropol. Privea spre turn îndoindu-și ceafa groasă ; inginerul urmîndu-i privirea se uită și el într-acolo.

— S-ar părea că nu sîntem singuri...

— Singuri, domnule inginer, n-a venit nimeni astăzi.

— Înseamnă că oamenii își văd liniștiți de treburile lor.

— Am după masă niște oaspeți din satul de munte... Vin, ca de obicei, să se spovedească... Cu toate că, la înălțimea la care locuiesc, ar fi ultimii care ar avea de suferit în cazul unei... Ce să-i faci, domnule inginer, teama de Judecata de Apoi îi face pe muritori mai credincioși, mai aplecați eternului, decît strădaniilor zilnice pline de fărădelegi și păcate... Dar ce s-a întîmplat, întrebă moale Ghedeon.

Stavropol era însă cu privirile pe tavan. Mutul își ridicase coama.

— Domnule inginer, nu e nimeni... Spre pod numai eu știu drumul... E o scară ce pornește din altar... Eram în fața ușii cînd ai venit... Înainte am stat pe o bancă, așa că...

— Rămîi aici, porunci Stavropol și Mutul, cu greutate, se culcă în apropierea stranei de mărturisiri.

Iova Ghedeon își șterse nasul de două ori, suflîndu-și fiecare nară în parte, apoi cu aceeași batistă-prosop absorbi transpirația de pe frunte. După căldura de afară răcoarea din interior îl făcuse să năduşească. Ghedeon intră în cușca de lemn și prin fereastra ei scoase patrafirul, cu firul auriu ros, cu crucea din mijloc găurită de molii în cîteva locuri. Inginerul și-l puse singur pe cap.

— Povestea veche, domnule inginer ? Simți nevoia să-ți alungi spaimele ? Ți-am spus, Dumnezeu te-a iertat de mult pentru tot ce-ai făcut... Și pe urmă, gîndindu-mă la timp, n-am avut credința, cum n-o am nici acum, că ai fi în vreun fel mai vinovat decît alții.

— Dumneata n-ai de unde știi ce-a fost în sufletul meu atunci. Cuvintele mele sînt puține și nealese pentru ce-am pătimit. Dacă aș putea să mă spovedesc în cifre atunci ai înțelege că spiritul meu e cu mult mai înalt, în plus ți-ar fi dat putința să te convingi că în mine a existat diavolul și există încă... Am calculat ipotetic tot ce-am făcut ; din calcule a reieșit că sînt un criminal. Am trei tomuri de cifre ; printr-o formulă nouă a sufletului, încorporată în uriașa cantitate de date, am înțeles că sînt mai vinovat decît canonul pe care mi l-ai dat... Dumneata m-ai pedepsit în numele Domnului la înțelegerea vinei mele, or înțelegerea era măruntă, ca și explicația pe care ți-am dat-o... N-ai nici o vină. Vina e numai a mea. Poate mă întrebi de ce-am venit tocmai astăzi, de ce n-am venit ieri sau în altă zi... Pentru o clipă, am vrut să prelungesc neomenescul din mine și numai un impuls pe care nu mi-l explic m-a făcut să n-o împing pe iubita lui Ionas în apă... Îl urăsc și pe el și pe ea... Pe ea mai mult, deoarece întruchipează nu numai răutatea din el, ci ura împotriva mea, ură instinctuală cum ți-am zis, nu o dată... În ea sălășluiește ființa creaturii celeilalte, dusă de mult dintre vii : femeia în alb. Și pentru că mi-a fost teamă de gestul meu, am venit

să-mi cer iertare Celui de Sus pentru gîndul aprig ce mi-a trecut prin cap...

Ghedeon tuşi de două ori, apoi strănută o dată scurt. Iar îşi aplecă fruntea sub gîdilitura venită de undeva din cerul gurii.

Adelaida, chircită, asculta mai departe cuvintele ce abia ajungeau pînă la urechile ei. Unii termeni spuşi acolo, sub patrafir, îi scăpau, inginerul avea o voce moale, vorba se lovea de golul din clopot, o parte din ea era absorbită. Metalul era un mîncător de sunete şi Adelaida simţi vibraţia bronzului, rotocoalele ce se formau în cupa lui, într-o învîrtire continuă. Clopotul era deasupra celor doi, parcă anume instalat aşa ca să fie părtaş la tot ce se vorbeşte.

Deci Stavropol voise să facă ceva cu ea, ceva inuman, îşi zise Adelaida... Ce anume nu înţelesese însă... Era, totuşi, în posesia unor... Şi Stavropol credea în asemănarea ei cu cealaltă femeie. Dacă Stavropol simţise nevoia să se mărturisească şi i se iertaseră păcatele, însemna că avea partea lui de vină în dispariţia sosiei.

— Domnule inginer, se zborşi Ghedeon, care simţea cum îl pătrunde frigul, te mai întreb încă o dată, pentru că eu cu calculele dumitale nu pot ajunge prea departe. Mă încurc şi în tabla înmulţirii... Reiese deci din cifrele alea aşezate de dumneata pe hîrtie că te socoţi vinovat de moartea... de moartea...

— Femeii în alb, părinte, îl completă Stavropol.

— Domnule inginer, fata aia a existat într-adevăr ? Toţi vorbesc de ea, deşi nici unul nu poate spune cu certitudine c-a văzut-o.

— A venit la mine, părinte, a vrut să mă... Şi eu... Nu fizic am omorît-o... A murit de viitură şi eu ştiam că apa înaintează. În loc s-o previn, am lăsat-o în biroul meu, zicîndu-i să mă aştepte... După o oră, jumătate din şantier a fost măturat de inundaţii. N-am spus nimănui. Măcar dacă aş fi căutat-o pe urmă. N-am făcut-o... L-am lăsat pe Toma Spîrcu s-o găsească. El a îngropat-o... Dacă nu i-aş fi dorit moartea, pentru ce te-aş fi rugat ca împreună cu Gavra să-i înjghebi a cruce ?

— Domnule inginer, crucea m-ai rugat s-o fac pentru că nu strică să fie făcută... Îl poţi întreba şi pe Gavra... Şi noi

am asudat, eu împletind armătura şi cioplind sculptura, Gavra ocupîndu-se cu ce-a fost mai greu : turnarea.

— Te-am minţit, în sinea mea pentru ea o dorisem. Poate nu m-aş fi gîndit la toate astea dacă n-aş fi văzut-o pe fata lui Ionas pe malul lacului... Şi ea ştie ceva despre mine, altfel n-ar semăna... Am avut de gînd s-o omor... Nici pe dumneata nu te iubesc. Am momente cînd ura mea este la fel de adîncă... Fisura s-a mărit... Pata violetă e de zece ori mai întinsă. În afara fulgerării din beton mai e şi monstrul care vrea să dărîme truda mea pe dinafară. De ce se ambiţionează Vugnar să mă înspăimînte cu ce-a fost ? Oare n-am plătit destul, oare n-am muncit toată viaţa ? Spune-mi, unde ai mai văzut o asemenea zidire, poate în Apocalips...

Stavropol se opri. De ce îi ieşise cuvîntul pe gură ?

Ghedeon ridică patrafirul, îşi apropie urechea de buzele inginerului...

— Ce-ai zis de zidire, domnule inginer ?

— Nimic, am zis fără să-mi dau seama.

— Te înşeli, domnule inginer, eu n-am trăncănit. M-ai scap eu cîte un mic adevăr la un pahar de voie bună, dar din el nimeni nu poate reconstitui o poveste. Ce-am eu cu Vugnar ?

Adelaida făcu o mişcare nedibace. O durea încheietura unui picior. Stătuse aplecată. De jos nu mai auzea nimic, Stavropol vorbea încet, mai încet ca la început, iar între cuvinte se aşternuse o respiraţie grea, sufocantă, de om sfîrşit. Culese o sîrmă rămasă de la instalaţia veche, electrică, şi cu ea jidări ciorchinii de lilieci ; se clătinau, dar nu se desprindeau unul de altul. Atunci lovi în aripile lor străvezii cu împletitura de aramă. Prin podul bisericii începură să zboare înaripatele scoţînd ţipete lugubre. Înnebunite de lumina ce răzbătea prin cele două geamuri din dreptului clopotului, şoarecii nopţii se izbeau neputincioşi, scoţînd în urma loviturilor sunete sparte. Clopotul era negru de lilieci. Nu mai aveau loc să se agaţe unul de altul. Se înghesuiră sub el. Se prinseră de limba aflată în mişcare. Din cauza greutăţii şi a balansului, limba se clătină întîi lent, apoi se lăsă spre partea dreaptă. Cînd fierul atinse buza de bronz, în biserică şi împrejurimi se răspîndi un singur dangăt. Liliecii prinşi de ghiuleaua de metal căzură terciuiţi peste preot şi Stavropol.

— Un semn, domnule inginer, un semn că se apropie...

Adelaida nu mai aşteptă. Aşa cum urcase, coborî treptele de metal. Cînd ajunse afară, soarele se muncea să apună. Nu mai ocoli biserica. Continuă cărarea din dreptul altarului fără să ştie unde duce. Important era că scăpase de mirosul urît şi de dangătul nemilos. Îşi căscă gura şi îşi mişcă maxilarele în ambele sensuri. Într-o ureche pocni ceva. Cu urechea aceea începuse să audă.

21.

Ion Bulat, cu un topor, se încrîncena să spargă magazia lui Stavropol. Prin fereastra bucătăriei, Saie îl privea plictisit, încercînd să descopere motivul pentru care peştele prins de dimineaţă, cu prostovolul, nu avea decît cap, restul fiind doar un simplu... Aruncase pleaşca din bărcuţa de lemn, confecţionată de un dulgher priceput întru asemenea îndeletniciri pescăreşti. În loc de peşte cu grămada, cum prindea altădată, plumbii ce adunau plasa la un loc nu strînseră între ei decît un schelet. Plin de spaimă aruncă în barcă împletitura de nailon cu ciucurii de plumb legaţi de margini şi, cu singura vîslă de care se folosea, ancoră la mal. Avea japşa sub o grămadă de stuf, departe de privirile indiscreţilor sau ale răuvoitorilor. Acolo îşi duse barca lată, mai mult o lotcă obişnuită, cu chila supradimensionată anume pentru gabaritul său. Venise cu scheletul agăţat de un cîrlig şi aşeză prada pe masa din bucătărie. Cine mîncase somnul atît de meticulos şi de ce, din această măcelărire, nu rămăsese întreg decît capul? Saie, pedant din fire, temător de infecţii, îşi trase pe ambele mîini mănuşile chirurgicale şi deschise capacul unei branhii... Se dădu un pas înapoi. Branhia dispăruse. În interiorul ţestei nu se vedeau decît oasele mari. Ar fi trebuit să-şi dea seama... Dacă s-ar fi uitat dinspre şira spinării spre cap, ar fi înţeles... Dar ochii măriţi ai somnului îl făcură să creadă că şi ce se afla sub ei era neatins. Se înşelase. Saie, cu ajutorul unui cuţit, se apropie din nou de peşte. Încercă cealaltă branhie. Era goală şi ea, lustruită în comparaţie cu prima, semn că în

partea ascunsă pînă atunci vederii răpitoarele lucraseră la fel de migălos.

Bucătăria era goală. Pe plita sub care focul nu fusese încă aprins, un țipar răcit și încovoiat își dormea somnul de veci într-o tigaie. Alături cîteva ouă sparte. Probabil că o preocupare importantă îl îndemnase pe Ionas să-și lase mîncarea de seară neatinsă. Saie luă scheletul. Îl atîrnă de un cui al cuierului. Se așeză pe un scaun în timp ce-și scotea mănușile de cauciuc, încet, trăgînd deget după deget, străduindu-se să nu-și umezească palmele pudrate înainte cu talc. Se duse la geanta pescărească și le aruncă într-o despărțitură largă. Se spălă îndelung în ligheanul de lîngă ușă, trăgînd cu coada ochiului spre scheletul neînchipuit de alb. Ce se petrecea în lac ? El, care le știa pe toate, de data asta nu-și putu oferi nici o explicație. Cu cîteva săptămîni înainte prinsese doi pești cu cozile golașe de carne. Iată că răpitorii nu se mai mulțumeau cu părțile moi. Sau nu mai aveau ce mînca, presupuse Cameniță și, la acest argument, rămase cu mîinile în aer. Și le șterse tîrziu de prosopul agățat separat de unul din piroanele bătute în spatele ușii. Rîse, fără să-și miște buzele. Numai obrajii bucălați, roșii, se adunară spre nasul borcănat, puternic. Nu putea fi adevărat ; lacul avea destul pește, nu-l putea nimeni secătui într-un răstimp atît de scurt, pe urmă micile explozii erau un semnal de necontestat că în joaca lor nebunească, săreau după mîncare. Se duse la dulap. Își scoase sticla de țuică. Linia era la locul ei ; nimeni nu se atinsese de băutură. Pălinca i se păru fără gust. Era terorizat de întrebarea la care nu găsea răspuns. Atunci auzi loviturile de topor ale lui Bulat. Se duse la fereastră. Nu înțelesese de la început de ce Bulat lovește cu atîta osîrdie. Numai cînd văzu lacătul sărind de la locul lui presupuse că la mijloc era vorba de o supărare amarnică.

Ușa se dădu în lături, împinsă brutal. Bulat își lăsă toporul rezemat de tocul de scîndură și pătrunse în interior. Ieși la scurt timp, fără să întrebe nimic, luînd din nou toporul cu el ; se îndreptă spre clădirea fostei administrații.

— „E într-o criză de amoc", își spuse Cameniță și ieși în întîmpinarea tînărului răzvrătit.

— Ce-i, domnule Bulat, ce s-a întîmplat ? întrebă curios Saie.

Tînărul nu înțelese de unde vine întrebarea. Se învîrti de cîteva ori în jurul propriului trup pînă ce zări în ușă statura lată a medicului.

— Numai el, numai el, șopti Bulat... dar ceva din supărare, la vederea medicului, îi dispăru. Mîinile și o parte de obraz îi tremurau ; mai ales obrazul stîng îl îngrijoră pe medic.

— Domnule Bulat, i-ai spart magazia lui Stavropol... Nu se cădea... Ce ți-a făcut, cu ce te-a putut deranja puțina lui agoniseală ? Magazia, de ea e vorba, cu ce te-a necăjit ?

Bulat își acoperi un obraz cu palma. Luat prea repede nu găsi răspunsul potrivit. Cel adevărat nu voia să-l dea.

— Peștii, domnule Saie, peștii, bîigui el, știi dumneata care pești și se uită pieziș și înrăit la medic...

— Din pricina peștilor sînt distrus și eu, vino să-ți arăt ceva, spuse Cameniță și fără să aștepte aprobarea celuilalt, îl apucă blînd de braț și-l duse în bucătărie.

Scheletul era la locul său, se clătina la curentul făcut de aerul ce pătrundea prin geamul deschis și ușa dată în lături. Bulat privi rămășițele somnului apoi, cu toporul, zburătăci coțofana intrată pe fereastră, oprită deasupra unui dulăpior. Furase un ochi și acum ciocănea în el încercînd să spargă pielița densă și lucioasă a corneii. Coțofana zbură. Nu de la prima amenințare. Locatarii clădirii îi încuviințaseră cu timpul obrăznicia și pasărea luase amenințarea drept o invitație la joacă. Cel mai adesea ea făcea pe supărata, își desfăcea, ca și cum s-ar fi pregătit de un salt, aripile, își apleca grumazul și capul înainte, apoi își deschidea ciocul negru, lăsînd să se vadă limba ascuțită. De data asta înțelese că lui Bulat nu-i ardea de hîrjoană. Pasărea se opri pe pervazul ferestrei, se găinățâ chiar acolo apoi, cu restul de pielițe în cioc, zbură pe arinul din apropiere.

— Ce părere ai, domnule Bulat ? Este a doua oară cînd mi se întîmplă ca în loc de pește... Prima dată dumneata ai luat știuca și crapul și le-ai aruncat de la locul unde le lăsasem eu... Înseamnă că între pești și îndeletnicirile dumitale... Iar acum scheletul ăsta care nu prea văd să te înspăimînte cum m-a înspăimîntat pe mine. Poate nu-ți este străin nici degetul lui Mitrofănică... A făcut o infecție, am fost obligat să merg la stînă. Zăcea în țundră, cuprins de febră. M-am dus

cu un catîr, domnule Bulat, se explică Saie, ca nu cumva celălalt să creadă că a fost în stare cu burta lui mare să urce jumătate de munte... O infecție ciudată, de la o mușcătură nici ea pe înțelesul meu... Spîrcu nu m-a așteptat, i-a tăiat singur degetul din rădăcină... Altfel făcea cangrenă... Nici acum nu sînt sigur că mîna îi va fi salvată... Dacă se dovedește că ai vreun amestec în treaba asta, îți spun de pe acum, n-o să ai liniște...

Bulat sau nu auzise sau se prefăcea că nu aude. Se uita cu fața radioasă la scheletul agățat de o margine a ușii. Nu-l impresionase neplăcut încrengătura de oase. Brusc, chipul i se schimonosi din nou, obrazul îi tresări ca la început...

— Asta pentru că n-am vrut să-i primesc oferta, numai el mi-a făcut-o, am să i-o plătesc cu vîrf și îndesat, spuse Bulat și apucă din nou toporul.

— Domnule Bulat! Ce vrei să faci? Vino-ți în fire...

Saie turnă într-o ceașcă un deget de țuică, nu fără părere de rău, rezerva îi era pe terminate, și-l pofti pe Bulat să se așeze. Voia să tempereze elanul inginerului. Și mai voia ceva...

— Cum te cheamă, domnule Bulat, întrebă Cameniță, exact în clipa cînd tînărul, refuzînd paharul, voi să plece. Bulat se opri încremenit. Nu se aștepta la întrebare, nici nu-i vedea rostul. Doar Cameniță știa foarte bine cum îl cheamă.

— Ion Bulat, sosi numele prompt, dar cu o oarecare ezitare.

— Nu-i adevărat, domnule Bulat, știi foarte bine că nu-i adevărat... Acesta este numele de împrumut, cel pe care ți-l știm noi, dar numele primit la botez e altul...

— N-am alt nume, acesta mi-a fost singurul nume pe care l-am avut.

— Dacă îți place să minți, domnule Bulat, nu-i treaba mea... Nici cu Mitrofănică n-ai vrut să recunoști că ai vreun amestec, nici cu...

Bulat duse paharul la gură. Paharul tremura și cîtva timp buzele nu se putură lipi de el... Bău. Apoi buzele i se destinseră ca un elastic roz.

— Eu i-am crescut, eu n-am dormit pentru ei, dacă ai știi, în afară de ei n-am avut la suflet pe nimeni. Dragostea față de pești și ura împotriva celor ce voiau să treacă dunga

iacului, ele m-au ținut în viață... La început unul s-a îmbolnăvit, îl vedeam cum înoată mai mult cu pîntecul în sus; pîntecul străveziu era gol, nici urmă de mîncare în el...

Bulat grăbit se duse și închise fereastra, temător să nu-l vadă cineva, apoi își dădu pantalonii jos. Își arătă pulpa urît cicatrizată a piciorului drept... Eu am tăiat-o, domnule Cameniță, fără calmante, așa cum tai dumneata, am tăiat cu briciul, n-am ținut seamă de durerea neomenească... I-am dat Afroditei firimituri calde și umede de sînge din carnea mea și numai cînd am văzut-o repezindu-se la ele, am înțeles că am învins... Cîteva zile am hrănit-o din bucata aceea, apoi am tăiat alta, uite, din celălalt picior. Afrodita s-a înzdrăvenit, nu mi-a uitat sacrificiul niciodată... M-am vindecat greu. Nu ți-am spus.

Bulat își îmbrăcă pantalonii la loc, își strînse cureaua peste ei, apoi deschise fereastra. Coțofana era pe pervaz, n-avea decît să privească în voie. Odată destăinuirea făcută, Bulat se întristă. Micile secrete, după ce se descotorosise sufletește de ele, nu mai făceau parte din tainele personale. Parcă pierduse ceva de seamă și odată cu această pierdere și voința de a fi cel de dinainte. Nu mai avea nimic al lui, era singur, un trup umblător, atîta tot. Ce-l apucase să-și dea drumul cu atîta ușurință, să se despovăreze în fața acestui om fără nici un Dumnezeu. Voința, acel fir necunoscut, dar atît de puternic ce-l ținuse pînă atunci dîrz, gata de orice, se rupsese, acum îi era greu să se ridice de pe scaun și să plece. Lăsă toporul în plata Domnului și ieși. Cameniță nu-l urmă.

Își clăti gura uscată cu un strop de țuică; puse sticla la loc. Prin fereastra deschisă îl văzu pe Bulat cu mîinile în buzunare îndreptîndu-se spre stufăriș. Curînd nu i se mai zări decît capul, apoi și acesta se făcu nevăzut în verzitura deasă a grindurilor.

Dar Bulat nu-și schimbase gîndul. Cînd se convinse că nu mai poate fi văzut, făcu cale-întoarsă, pe alt drum... Simțurile moarte se ascuțiră din nou. Dorința de răzbunare nu murise definitiv. Ceea ce mai rămăsese putea fi alimentat din nou, dacă știa exact ce avea de făcut. Și Bulat știa. Dacă Stavropol ar fi fost cinstit ar fi putut ajunge la o înțelegere. Inginerul procedase ca un hoț de rînd. La ce bun atunci să-l ierte?

Își revenise la normal. Asta era starea cea bună cu care plecase de dimineață de lîngă cele trei bazine după ce descoperise dezastrul. Planul îi venise pe drum. Acum îi mulțumea lui Cameniță că-l oprise de la un gînd prostesc. Omul trebuia altfel lovit, să simtă lovitura.

În fața lui străluci un ochi de apă dintre doi plauri mișcători. Pe unul din ei se afla un mistreț, cu pîntecele supt. Probabil plaurul se deplasase în timp ce animalul ronțăia rizomi și tîrziu înțelese că era departe de mal, că sărind în apă putea să se înece. Între cei doi plauri se întinsese o plasă de ciuma bălții. Bulat fusese odată prins de frunzele încurcate amestecate cu altele de cosor, lipicioase și înțepătoare în același timp.

Nu stătu pe gînduri. Vierul se uita la el, fără spaimă. Un colț îi lipsea, celălalt încovoiat, ca o secere, strălucea în bătaia sîngerie a soarelui. Bulat intră în apă îmbrăcat. După primul pas simți în jurul gîtului ciuma bălții cum îl înțeapă cu marginile frunzelor pline de urzici. Nu-i păsă și nici nu se temu cînd nu mai atinse fundul apei. Înotă cu toată forța de care era în stare, pînă la plaur apoi, cu mișcări supraomenești, încercă să tragă bucata de pămînt spre mal. Nu reuși. De cîteva ori voi să se lase păgubaș, dar ochii vierului nu-i dădură pace. Îl priveau nemișcați, ca niște ochi de sticlă de sub care, printre pleoapele grele, cernite, distingea o secreție roșcată... Se încrîncenă din nou. Nu izbuti nici de data asta să tragă plaurul. Atunci se scufundă sub el, rupse cu mîinile legăturile ce îl țineau de fund, ca niște ancore. Refăcu scufundarea de cîteva ori ; pînă la urmă împinse plaurul spre mal. Stătu în apă pînă ce mistrețul sări pe uscat. Fără să simtă oboseala, Bulat ieși lunecînd de cîteva ori. Se așeză pe un snop de papură, apoi respiră adînc. Vierul îl privi lung, apoi răsucindu-și coada, se făcu nevăzut în păpuriș. Bulat ar fi vrut să-și stoarcă pantalonii și cămașa. Nu-i era însă frig, nici oboseala nu-i împleticea picioarele. Plecă mai departe, bucurîndu-se în sinea sa că făcuse o faptă bună. Nici el nu-și dădea seama de ce zăbovise atît cînd avea altceva de întreprins, cu mult mai de seamă.

Spre baraj se vedeau băsici mari cum pocneau producînd un zgomot asemănător baloanelor sparte cu acul. Ochii i se umeziră. Dacă Stavropol ar fi avut răbdare i-ar fi spus că,

peștii lui nu rezistau decît pînă la zece metri adîncime. Trupurile fragile și pîntecele străvezii, neacomodate încă, își pierdeau puterea de orientare ; năuciți de presiunea prea mare a apei erau aruncați la suprafață, pe jumătate inerți, băşica le plesnea, distrugîndu-le măruntaiele. Un an sau doi de experiențe ar fi fost de ajuns pentru ca Stavropol să se poată bucura de dispariția vietății care se lovea cu încăpățînare de baraj. Inginerul se grăbise. Peștii, simțind dedesubtul lor carne vie, se buluciseră în zona coronamentului. Exploziile lor nu erau altceva decît încercarea neputincioasă de a ajunge la animalul pe care voiau să-l devoreze.

Bulat își șterse lacrimile. Alergă pe cărăruia ce se lățea treptat. Alerga încovoiat. Se temea să nu-l observe cineva. Auzi pași. Se afundă din nou în stufăriș. O văzu trecînd pe lîngă el, cu pantofii atîrnați de un umăr, pe Adelaida Jigău. Era numai în costumul de baie. Oare unde mergea la ceasul acela ? Era cărăruia spre care el, de obicei, se îndrepta spre cele trei țarcuri cu pești. Nu mai voi să-și bată capul. Îi era totuna unde avea fata plăcere să se plimbe. De la prima lor întîlnire simțise în sufletul Aidei o mînă întinsă pe care nu voise s-o strîngă. Era singura făptură caldă, nu pentru că era femeie, sau poate tocmai pentru că era singura femeie ?

Ieși din ascunziș. Nu mai avea de ce să se pitească. Soarele își mai arăta cele cîteva raze de care nu avea să se despartă toată noaptea, dar razele luminau corpul clădirii, nu și lacul unde avea el treabă. Mergînd pe marginea apei, ascuns privirilor de coronament, ajunse fără greutate la locul unde se auzea betoniera lui Stavropol. Zîmbi. Nu-i era frică de ce avea să facă. Important pentru el era să se răfuiască, atîta tot... Pe urmă... Pe urmă, întîmplă-se ce s-o întîmpla... Ar fi vrut să-și aprindă o țigară, pînă la timpul cuvenit mai avea aproape o jumătate de oră. Atunci soarele își ridica lumina din partea clădirii și o trimitea în sus, lingînd cu culoarea roșie panta stîncoasă a muntelui. Ca să nu fie descoperit își refuză plăcerea fumului acriu, dovedit nu o dată atît de binefăcător.

Țigara cu foița umezită se rupse între degetele nervoase. Frămîntă tutunul în palmă. Mirosul îi făcu bine. Era timpul. Urcă taluzul ; nu-i mai păsă că sub bocancii cu talpă groasă pietrișul aluneca în apă, clipocind. Se agăță cu mîinile de ieși-

turile betonului neregulat şi priponindu-se de ele ajunse deasupra.

Stavropol nici nu-l observase. Era în culmea fericirii. Se vedea după coada Mutului care se balansa. Pipăia cu degetele unei mîini o pastă, în palma celeilalte, apoi amestecul îl ducea la nas. Începu să strige în direcţia clădirii fostei administraţii.

— Ionas, am găsit, Ionas...

Stavropol rămase nemulţumit de strigătul lipsit de forţă şi atunci îşi scutură palma plină de ciment cald, o făcu şi pe ea căuş, lîngă cealaltă, ca strigătul să pară mai puternic, mai precis direcţionat. În timp ce o fereastră se dădea în lături, Bulat se apropie de betonieră. Mutul îi simţi prezenţa, se zbîrli. Aştepta din partea stăpînului un îndemn, dar Stavropol era prea bucuros de descoperire şi prea ocupat cu strigătul ca să fie atent la ciine. Cînd îşi întoarse capul, nu văzu altceva decît om şi animal tăvălindu-se pe taluzul înclinat. Bulat cu mîinile înfipte în gîtul lupului, strîngea cu toată puterea în timp ce picioarele din faţă şi din spate ale patrupedului, lăsaseră pe faţa şi pieptul omului semnele disperate ale ghearelor în luptă pentru viaţă.

Ochii lui Bulat erau ieşiţi din orbite. Prin botul larg deschis al cîinelui limba groasă, vîscoasă, începea să se învinetească...

Stavropol, cu o lopată în mînă, voia să lovească, dar rostogolirile, de o parte şi de alta, erau atît de iuţi încît se temea pentru soarta unicului prieten. O ultimă labă muşcă adînc fruntea şi obrazul lui Bulat. Cîinele horcăi scurt apoi se destinse. Bulat îi simţise sub degetele sîrmoase vena plesnită ca un arc. Se ridică greoi. Nu mai vedea cu un ochi.

Stavropol, aplecat asupra animalului, scîncea. Bulat asta şi dorise. Coborî taluzul şi neţinînd seamă de durerile abia acum devenite neomeneşti, îşi aprinse amînata ţigară. Trase puternic fum în piept, dar fumul, spre mirarea lui, nu-i produse nici o plăcere, dimpotrivă, o greaţă puternică îi supse coşul pieptului şi odată cu ea se topi şi ultima fărîmă de bucurie.

— Criminalule, am să te omor, am să te omor, auzi din spate vocea piţigăiată a inginerului, dar Stavropol, în afară de faptul că agita lopata cu care îşi dozase cantităţile de ba-

last și ciment, nu făcea nici o încercare să-și ajungă dușmanul.

La picioarele lui, cu limba inertă, Mutul își dormea somnul de veci, cu ochii îndreptați spre inginer. O singură vorbă să-i fi spus și Bulat n-ar mai fi fost viu. Așteptase comanda, ea nu venise și cîinele murise nevoind să atace fără îndemnul stăpînului. O dîră de sînge înroșise dinții ascuțiți și puternici. În zadar încerca Stavropol să-și readucă amicul la viață. Cîinele făcu un efort să-și dezdoaie spatele. Mușchii puternici îi împliniseră voia. Trupul se destinse, dar viața dispăruse din el.

Bulat, după ce stătu cîtva timp pe marginea unui grind și vărsă tot ce avusese în el, se spălă pe gură, apoi porni mai departe. Nu-i păsa pe unde calcă. Nu i se părea curios că imaginile își schimbau forma, nici nu era impresionat că ochiul atins de două gheare puternice i se prelingea pe obrazul plin de sînge. Călca pe același drum străbătut de atîtea ori cu plăcerea deplină că își va găsi măruntele viețuitoare. Își reaminti de suferința Afroditei și se întrebă oare unde se afla favorita în clipa aceea. Nu se putea ca tocmai ea să fi murit inutil, coborînd în negrul adîncului, acolo unde o trimiseseră egoismul și răutatea lui Stavropol. Era cel mai cuminte dintre exemplare, cel mai apropiat sufletește de el, era prima femelă.

Apa tot mai adîncă a japșelor îl obliga deseori să urce pe mal. Înțelese că prin apa ce colcăia de mormoloci, broaște și lipitori, acoperită aproape în întregime de frunze de peștișoară și ostrățel, n-avea să ajungă la timp. Își dăduse întîlnire cu Afrodita. Cu toate că ceasul, lovit de coronament, își spărsese sticla și își îndoise limbile, Bulat continuă să-l privească ; se mustră că n-avea spor la mers. O fericire fără margini, pentru apropiata întîlnire, îl făcea să fie atent la fiecare vîrf de papură îndoit de vînt, la vălurelele verzui acoperite de sîrmulița bălții, cu florile bărbătești desprinse de tulpină și alergînd pe luciul apei în căutarea celorlalte flori, femeiești, ca să se împreune.

Din depărtare se auzea strigătul lui Stavropol, același, de amenințare.

Îi era indiferent ce se petrecea în spatele său. Înainte se zăreau coroanele celor trei sălcii plîngătoare, cu crengile apro-

piate de luciul apei. Voi să ajungă mai repede la mal, dar o altă baltă îi apăru în cale. Știa că era ultima ; după ea drumul se transforma în poiană. El de poiană avea trebuință.

N-o văzu pe Adelaida ascunsă în tufele mari de trestie, speriată cînd auzise pași și vorbă omenească bîlbîită. Bulat era singur, deci vorbea cu sine, își zise. Își duse mîna la gură cînd îi zări fața desfigurată. Voi să țipe, se stăpîni. Prima intenție, după spaimă, fu aceea de a se duce la Bulat. Credea că îi putea fi de ajutor. Se răzgîndi. Bulat, așezat în genunchi, privea spre cele trei îngrădituri cu pereții din față răsturnați.

— Dragii mei, unde sînteți, dragii mei, se adresă el rugător și neprimind răspuns se ridică și intră în lichidul călîi. Începu să caute cu degetele resfirate ale ambelor mîini în leșia închisă la culoare. În afară de cîteva frunze de salcie, între degete nu rămase nimic.

Înaintă spre larg. Cercetă fiecare compartiment al celor trei împrejmuiri crezînd că, din întîmplare, nu toți răpitorii au fugit în larg.

— Dragii mei, dragii mei, repetă el și o clipă rămase locului ca și cum cineva l-ar fi lovit la un picior... Mai făcu un pas, șchiopătînd, dar la al doilea pas, infirmitatea de moment dispăru. Călcă din nou egal, pînă cînd piciorul stîng iar îl dezechilibră la mers.

Adelaida ieși în poiană din locul ascuns.

— Domnule Bulat, domnule Bulat, strigă cît o ținură puterile, intuind că ceva s-a întîmplat cu picioarele tînărului, dar Bulat nu o auzea. Pășea clătinîndu-se spre marea lui întîlnire. Apa începu să freamăte în jurul său, să bolborosească ; parcă zeci de capete omenești căutau să iasă la suprafață, să se înfrupte din aerul ce le era refuzat. Unul dintre ele era chiar capul lui Bulat. Numai el se mai văzu cîtva timp, rostogolindu-se prin apă, rupt de trup, neavînd putința să se afunde. Bancul uriaș de pești, deasupra căruia se afla, era atît de compact, încît ochiul lui Bulat, singurul viu, avu multă vreme putința să privească viermuiala cenușie în căutarea Afroditei. O văzu sau i se păru că o vede. Se îndreptă spre ea, bucuros de întîlnire. Și Afrodita intră în pupila mărită se înfrăți cu ultima fărîmă de lumină din ea, apoi o înghiți... Numai întunericul mai însoți bulgărele alb ce continua să se învîrtă și să sară în sus, ca o minge.

Din spatele unei sălcii apăru Mitrofănică cu ţundra pe umeri. Rîdea cu răutate, în cascade scurte, lăsînd apoi între ele tăceri prelungi.

— A crezut prostul că inginerul le-a dat drumul... Mi-am luat cizmele de cauciuc, ca să nu păţesc cum am păţit cu degetul, şi cu măciuca am rupt plasa de sîrmă. Păcat că am venit prea tîrziu şi n-am putut ajunge să-i dau una cu bîta în moalele capului, să ştie de unde i se trage. La bună vedere, domnişoară, şi nu mai umbla aşa singură că s-o găsi vreun prost nemuierat şi ţi-o face felul, şi Mitrofănică, salutînd din măciucă, urcă înapoi spre vîrful muntelui, de unde coborîse.

22.

Ionas auzise strigătul lui Stavropol. Îl auzise de prima dată cînd chemarea sunase mai mult a rugăminte. Nu voise să se ridice de la masă ; era într-o dispoziţie bună, scrisese încă o jumătate de pagină. Nu atît cantitatea conta în clipa aceea, ci cu totul altceva, rîndurile ultime erau doar începutul altora ce aveau să continue un adevăr mărunt, venit în minte după plecarea Adelaidei. Acum era convins că prezenţa ei îi submina puterea de concentrare, deşi fără ea, adevărul, marele adevăr din care se străduia să le descifreze pe celelalte, şi odată cu ele, poate, întregul lui trecut, n-ar fi ieşit la lumină.

Adelaida îi spusese că mama lui îşi pusese capăt zilelor. La început nu dădu importanţă deosebită veştii ; maică-sa nu-i era mamă cu adevărat, mamă îi fusese locul unde crescuse, loc uitat ca tot ce fusese înainte de a veni aici. Vag cîte o frîntură de aducere-aminte străpungea nebulozitatea creierului. În ferestruica pîcloasă a minţii răsări o rază şi el n-o lăsă să-i scape.

O îngrijitoare îmbrăcată în alb îl dusese noaptea tîrziu la marginea oraşului ; acolo, într-o cămăruţă, însoţit doar de lumina unei lumînări plăpînde, văzu un chip pe care nefiinţa îl schimonosise. Gura femeii aflată în coşciug era întredeschisă, vîrful limbii, vînăt, nu putuse să se întoarcă la locul

său, stătea prins între dinți. Femeia parcă nu era moartă, zîmbea forțat, scoțînd limba la cei ce voiau, în acel ceas de tihnă, s-o privească. Îngrijitoarea în alb îi răscolise copilăria ; ea fusese detaliul în urma căruia simțise că sub frunte întunericul se destramă.

Desigur moartea mamei sale, ca atare, avea mai puțină importanță, important era altceva ; înlănțuind momentul plecării spre cartierul îndepărtat, cu toate frînturile de aduceriaminte, avusese putința să reconstituie și să verifice spusele Adelaidei. Erau adevărate. Avusese o mamă, o știuse, o și văzuse moartă...

Lumînarea ardea pocnind, deseori, din flacără ; atunci încăperea se lumina mai puternic. În timpul unei asemenea iluminări văzuse gîtul femeii ce-i fusese mamă.

Ar fi vrut să se sperie, să stai alături de o moartă nu era o priveliște plăcută numai că el nu credea că mamă-sa era dusă dintre cei vii, iar dacă era dusă se cuvenea să fie cu ea. Semnul acestei dorinți era tocmai alunecarea sufletească și trupească sub același acoperiș al sicriului. Un nod din scîndura capacului era căzut ; prin el Ionas văzuse flacăra lumînării cum pîlpîie, apoi cum se face mai mică. Parcă cineva voit ar fi micșorat fețtila ca el să poată auzi în tihnă și taină vorbele ei. Ce-i spusese atunci ? Simți din nou că tîmplele îi zvîcnesc.

Auzi pentru a treia oară strigătul lui Stavropol. Așeză stiloul pe hîrtia liniată cu grijă și se duse la fereastră. Nu văzu mare lucru, soarele era spre asfințitul de totdeauna ; ceva se mișca pe dig, ceva nedefinit.

Deschise fereastra. Betoniera era oprită și Stavropol, cu o lopată în mînă, se învîrtea agitat. Ionas închise geamul, fusese deranjat de pomană. Descoperirea de care amintea Stavropol, prin chemarea lui lătrată, n-avea nici o însemnătate pe lîngă trăirile sale. Ce putuse găsi Stavropol ? Amestecul de culori aruncate în proporții meșteșugite riguros peste cimentul și balastul, aflate într-o continuă rotire, nu putea duce prea departe. Inginerul îi spusese că în corpul barajului se infiltrase o substanță străină, pornită sau dintr-un foraj insuficient cimentat înainte de turnarea fundațiilor, sau cineva în timpul construcției sabotase lucrarea aruncînd din benă, odată cu betonul, un sac de substanță corozivă care le dădea acum

atîtea necazuri... Era nebun Stavropol, numai aceasta putea fi explicația cercetărilor pe o pistă atît de fragilă. Nici o substanță, cît ar fi fost ea de corozivă, nu putea ataca betonul. Făcuse nu puține experiențe înainte de a-și dezvălui descoperirea, rezultatele fuseseră nule, barajul era măcinat lăuntric de altceva. Poate că nici după catastrofă nu aveau să fie capabili să explice cauza surpării, tot așa cum nimeni dintre ei nu putea să aducă nici un fapt lămuritor în legătură cu peștele care se încăpățîna să străpungă, pe cont propriu, truda de ani și ani a unor oameni care munciseră ca niște sclavi.

Nu se mai putea așeza la masa de scris. Stiloul îl privea plin de infatuare, peniția era întoarsă spre el, puterea ei era incomparabil mai mare decît voința puțină de a și-o face subalternă, s-o pună la treabă, ca pe o unealtă. Întui și în golul rămas pe hîrtie aceeași neputință de a se concentra. Ar fi trebuit să lase totul la o parte, să nu-i pese de trecut, viața despre care nu putea spune nimic era de o mie de ori mai puțin sugestivă decît strigătele lui Stavropol, sau truda zadarnică, după el, a nevestei lui Spîrcu. Voise să dea curaj celor ce o puteau vedea ; se apucase să semene trifoi pe taluzuri, în aval, printre trifoi răsăriseră și puzderie de crizanteme ; o specie necunoscută pînă atunci pe acele locuri.

Peniția aurie lăsă pe hîrtie o picătură de cerneală, Ionas supărat luă stiloul și înșurubîndu-i capacul îl aruncă pe măsuța improvizată. Mirosul, mirosul asemănător celui din galeria de control, îi reveni din nou. Nu mai stătu pe gînduri. Se îmbrăcă în grabă și cu un pulover de lînă, — o vestă primită în dar de la nevasta lui Toma, — sub braț, ieși pe coridor.

Rămase nemulțumit de ceva. Se întoarse. De vină era hîrtia cu rîndurile migălite, ea l-ar fi putut da de gol dacă Aida ar fi venit în lipsa lui acasă. O ascunse între filele unei cărți, apoi, contrar obiceiului, închise nu numai broasca, dar prinse în cele două belciuge și lacătul mare, țigănesc. Lacătul nu-l mai folosise de mult.

Coborî scările în timp ce își legă cheile la cureaua pantalonilor. Ajuns afară boarea serii îl obligă să-și îmbrace și vesta. Soarele se prefăcea că se duse spre amurg, ca la nici o oră să-și arate fața în același loc, curbura făcută zilnic micșorîndu-se și ea.

Prin gura deschisă a betonierei cimentul violet curgea într-o căldare. Căldarea se umpluse, iar amestecul dăduse pe de lături. Se părea că inginerului nu-i păsa de risipa ce se petrecea sub ochii săi goi de expresie.

— De ce m-ai chemat, domnule inginer ? se zborși Ionas, neînțelegînd de ce Stavropol nu se grăbea să-l pună la curent cu vestea pentru care îl solicitase atît de insistent. Nu primi răspuns. Ionas, supărat că făcuse drumul inutil, voi să se depărteze. S-ar fi întors la masa de lucru sau poate s-ar fi dus înaintea Adelaidei dacă privirile n-ar fi surprins, la cîțiva metri depărtare, în conul de umbră al unui pilon, trupul Mutului, nemișcat. Se apropie de animal încercînd, înainte de a ști adevărul, o bucurie ascunsă. Cine ar fi putut să-l omoare ; se descumpăni singur. Mutul zăcea cu botul deschis, limba vînătă era un semn că ceea ce presupusese era un adevăr. Era mort, nu exista nici o îndoială, altfel o piatră, trimisă copilărește, pe ascuns, ca să nu fie văzut, cu vîrful ghetei, spre patruped, ar fi trezit dulăul din picoteală. Nu, cîinele nu picotea, se convinsese pe deplin. Singurul ochi ce se lăsa vederii era ieșit din orbită, iar gîtul gros, umflat, explica și el...

— Ce s-a întîmplat, domnule inginer ? M-ați strigat, am simțit în chemarea dumneavoastră că... Și acum... Cine l-a omorît ?

Stavropol continua să tacă. Privea spre larg la bășicile ce se spărgeau tot mai des deasupra lacului. Rezemă cîtva timp balustrada de metal, apoi se întoarse la prietenul intrat în neființă. Îngenunche lîngă el. Murmura ceva de unul singur, în timp ce mîna, cu degetele prelungi, fine, aproape feminine, netezeau coama zburlită a animalului înțepenit. Trecu nu puțin timp pînă ce Stavropol înțelese că nu era singur. Stînjenit, se ridică după ce încercase zadarnic să închidă o pleoapă peste ochiul bulbucat. Pielița cu genele scămoșite de timp nu se lăsa întinsă.

— Cine l-a omorît, domnule inginer ? repetă Ionas întrebarea, de data asta cu participare. Nu crezuse că Stavropol putea să sufere atît. Oricît de prieten ar fi fost cu Mutul, cîinele nu era altceva decît un simplu cîine, n-avea în dragostea supusă față de stăpîn nimic rațional, omenesc, atunci... Cu toate astea durerea inginerului era atît de sinceră și profundă încît Ionas se înduioșă pentru afecțiunea împinsă dincolo de...

— Bulat, Ionas, nici nu știu de ce, dacă ar fi avut vreun motiv : n-a avut... Cîinele nu i-a făcut niciodată vreun rău, dimpotrivă, țin minte cum a sărit la un șarpe, cum i-a zdrobit capul cu dinții. Șarpele se pregătea să sară la Bulat, îl călcase, fără să vrea, era un șarpe de apă, spăimos, dar neotrăvitor, cu toate astea Mutul și-a făcut datoria, fără să aștepte de la mine vreun îndemn... A cumpărat atunci Bulat de la Toma Spîrcu o pulpă de oaie, eu i-am dat-o Mutului în semn de recunoștință pentru gestul său.

A fost pentru prima dată în viață, lăsînd lunile de început, luni de imaturitate la cîini, cînd nu s-a uitat în ochii mei, cînd nu mi-a așteptat comanda. A simțit pericolul și a atacat ; șarpele s-a zbătut o vreme apoi și-a așezat trupul cu burta galbenă în cearceaful de mătasea broaștei ; cu ea cu tot, ca într-un lințoliu, s-a dus la fund. De ce n-a făcut și de data asta la fel ? Ce l-a împiedicat să muște, să se apere, doar era viața sa în joc. Eu te strigam, betoniera mergea, n-am avut cum să văd și, mai ales, să aud că ei doi...

Inginerul își scoase batista albă, egal împăturită din buzunarul interior al hainei ; se șterse la nas...

— N-am avut pe nimeni în afară de el, Ionas, tu știi foarte bine... Se statornicesc uneori între oameni și animale legături tainice, între mine și Mut o astfel de legătură s-a înrădăcinat. Simțea singurătatea din mine, voia să-mi fie util nu numai ca paznic de zi și de noapte, ca ființă vie, și mi-a fost, aș fi nedrept să nu recunosc. Deseori în spaimele mele nocturne îl vedeam cum se ridică de la ușă, se tolănea cu partea din față a trupului peste pat pînă ce ajungea cu capul la picioarele mele înghețate. Rămînea așa, transmițîndu-mi siguranță și încredere. El a fost una din speranțele mele de viață, Ionas... Nimeni nu mă iubește, cu toate că rău, cu voia mea, n-am făcut decît unui singur om ; nici tu nu mă iubești, o știu, neafecțiunea ți-ai răsfrînt-o și asupra Mutului, cu toate că nici ție nu ți-a pricinuit vreun necaz... Cum am să mai dorm singur, Ionas ? Nu mi-e teamă de moarte, moartea mea fizică și spirituală ar surveni doar în clipa cînd aș ști că truda mea e sortită pieirii. Există însă și o altă moarte, nu cea legată de existența lucrurilor pe care le vezi, altă moarte m-a speriat pe mine și numele ei nu-l știu și nici n-am idee cum s-o definesc. Moartea e una singură, dar fațetele ei, în conștiința

mea, sînt multiple... Poate de vină sînt și eu, am păcate nemărturisite și cum pe lumea asta totul se plătește, am plătit cu vîrf și îndesat prin moartea lui... Dacă m-aș fi uitat cu o clipă mai devreme la el... Strigam și în timpul ăsta...

Stavropol sărea de la una la alta încercînd să-și ocolească prin cuvînt frica de care amintise și care intervenea, fără voia lui, în explicațiile tot mai scurte, mai ascunse, semn că regreta că se dezvăluise în fața celuilalt.

— El, care avea atît de puțină încredere în oameni, cum de s-a lăsat de data asta înșelat? reveni Stavropol la același subiect, învîrtindu-se în același cerc al simțămintelor. Numai Cameniță a reușit să-l înșele, o singură dată, atunci cînd l-a scopit, din motive lesne de înțeles pentru mine... Cîinele s-a dus la el, Cameniță îmi era prieten, numai în el avea încredere, o încredere la care aderasem atunci. I-a pus pe bot o mască de cloroform și fără voia mea, a făcut din Mut ce-a făcut. Să te ferești de Cameniță, Ionas, să te ferești, ascultă ce-ți spun... Vă văd împreună, știu că te îndoctrinează, că face cu tine experiențe. Ele dau rezultate bune dacă intuiesc, deseori în ochii tăi, o detașare de rest, inclusiv față de această construcție; sensul și rostul vieții mele... Ionas, nu mai mi-e teamă de nimic, știu că n-are cine să mă ocrotească, nici cine să doarmă la picioarele mele, gata la cel mai mic zgomot să mă apere... N-a mai fost în stare să se apere pe el, asta din prea marea ascultare, din pricina sclaviei impuse de mine... Numai eu sînt de vină... Cameniță o să se bucure cel mai intens, e singurul om de pe lume care știe să se bucure adînc și ascuns încît nu vezi pe fața lui nimic. Eu îl cunosc prea bine, ca să nu-i bănuiesc, încă de pe acum, delirul cu care are să trăiască săptămîni și luni de zile de aici înainte... Mutul mi-a fost mai mult decît ocrotitor, Ionas... Venise într-o toamnă la mine o femeie îmbrăcată în alb, rochia, un halat la prima vedere. Îmbrăcămintea ei m-a făcut s-o recunosc îndată, cu toate că n-o mai văzusem de amar și amar de ani... Era îngrijitoare pe undeva, cu toate că avea studii... În alte condiții ar fi avut altă meserie. Sufletul ei deosebit ar fi rămas însă pe mai departe la fel dacă ceva știut numai de ea și... Ei bine, Cameniță s-a îndrăgostit de femeia în alb, mi-am dat seama din prima clipă... Rar s-a întîmplat să mă viziteze pînă atunci, locuiam într-o baracă pînă la construirea blocului administrativ. Cameniță a

început să-mi facă vizite dese și nu venea cu mîna goală. Sticla de vin roze, era cu el, lui numai *roze* i-a plăcut să bea toată viața și cînd n-o vedea pe femeia în alb devenea nervos și, în lipsă de altceva, se răzbuna pe mine dorind ca un turbat să mă consulte... N-am idee dacă ți-a fost dat vreodată să se lipească de trupul tău ceva urît, dizgrațios ; cînd Cameniță apărea în cămăruța mea asta era senzația pe care o simțeam, o reptilă vrea să sugă sînge din mine și reptila asta era Saie... Doar cînd femeia în alb se afla de față, chipul lui devenea uman, ochii de tăciune, impenetrabili, îi limpezeau adîncul. Îi tremura mîna pînă scotea din sacoșa pescărească rozeul ; nu se despărțea de sacoșă niciodată, cum nu se desparte nici acum. În ea își avea tensiometrul ; casoletele cu bisturiuri și seringi, iar alături se lăfăiau, în spații cu mult mai mari, mai curate, mulinetele, cîrligele, sutele de metri de fir ca și cum meseria lui adevărată ar fi fost aceea de pescar. Putea și atunci a pește cum pute și acum ; îi era scîrbă de săpun, zicea că e cancerigen. Pun pariu că nu se spală, mai mult se preface că se spală... Nu întîmplător se îmbracă pe dedesubt cu un tricou pantalon, cu fermoar la spate, cred că nu l-a dezbrăcat de ani de zile ; nu are încredere decît în ceaiurile lui medicinale și în ura lui nemăsurată. Crede că omul e o pastă oarecare, din care o mare voință poate face orice. El se crede marea voință... De cînd a văzut-o, a fixat-o cu ochii lui veninoși și cu toate că nu se bucura de vreun avans, în afară de o politețe firească, reținută, el i-a făcut propuneri, fără să-i pese că femeia venise la mine și nu în altă parte. L-am mințit, zicîndu-i că vreau să mă căsătoresc cu ea, atunci a început să rîdă, i se părea că spusele mele au ieșit din gura unui descreierat... Din clipa aceea n-a fost zi să nu mă urmărească, să nu mă omoare cu sfaturile lui, cu îndemnurile la cumințenie, eu eram făcut să construiesc, eram un geniu al betonului, nu trebuia pentru nimic în lume să cobor la înțelegerile lumești, mi-ar fi dăunat profund... Era atîta căldură și persuasiune în sfaturile sale, că, nu după mult timp, am început să-l cred, eram în propriii mei ochi un neterminat biologic, un apendice rațional al unui trup incapabil să desăvîrșească ceva în afara calculelor ; numai în creion și hîrtie, în avalanșa de idei constructive stătea puterea mea... Eram după el un infirm. Ionas, vreau să-mi îngrop cîinele, mă ajuți, și grăbit Stavropol își scoase haina,

Rostogoli cadavrul între mînecile sacoului, apoi îl legă cu ele peste mijloc. Din nou își duse mîinile la ochii cîinelui cu genele scămoșate.

Ionas ar fi vrut să audă povestea pînă la capăt, și el de abia se despărțise de o femeie îmbrăcată în alb, i-ar fi plăcut să vadă destinul celeilalte, poate în el ar fi aflat urme, străine, dar urme, din alt destin... Era o copilărie, ce legătură putea exista între cele două femei fără nume, acum își aducea bine aminte, Stavropol n-o numise în nici un fel...

— Unde vrei să-l îngropi, domnule inginer ? întrebă Ionas nemulțumit că era dator, în virtutea vîrstei, să ia asupra-și răspunderea purtării cadavrului. Stavropol nu răspunse.

Luă trupul în brațe, cum ar fi luat un prunc, mîinile îi erau încă vînjoase în ciuda descărnării lor, fibra ațoasă a mușchilor se păstrase, altfel n-ar fi putut ridica cele peste cincizeci de kilograme. Ionas se precipită spre inginer, i se părea o necuviință să nu participe la o rugăminte, cu toate că nici acum nu înțelesese pe deplin adevăratele simțăminte dintre cei doi. Fără să întrebe, înșfăcă el cadavrul învelit în haină. Stavropol nu se opuse. Povara era prea grea pentru puterile sale. Chipul, în urma efortului și voinței de a nu se da bătut, se albise, buzele întredeschise lăsau aerul să pătrundă și să iasă din plămîni cu zgomot.

— Îți mulțumesc, Ionas, spuse simplu inginerul și călcă apăsat pe pietrișul coronamentului pînă ce ajunse la banda de asfalt ce ducea spre barajul propriu-zis.

Bică Stupariu era la post, îmbrăcat în pelerină, fuma mărșăluind pe lîngă parapet în timp ce tovarășul de pază, aflat în aceeași tură, îi repeta mișcările, dar din sens invers. Paznicului tînăr i se auzeau doar pașii, se afla undeva departe, la întretăierea celor două culori ale apei, vizibile de aici, unde se aflau acum cei trei și cîinele mort.

— Era bătrîn, domnule inginer, spuse simplu Bică și inginerul nu se supără și nici nu stătu să dea explicații. Mutul, cu toată vîrsta lui, ar mai fi putut trăi cîțiva ani buni, în orice caz nici o clipă nu-i trecuse prin minte lui Stavropol că patrupedul n-are să-i supraviețuiască.

Bică scuipă în stînga, își scoase leneș din buzunar o țigară, barînd cu trupul, poate fără să-și dea seama, drumul spre scările ce duceau la galeria superioară, unde se afla liftul. Era în

ținuta lui aroganță ; ceva din respectul de pînă atunci pentru inginer scăzuse, fără Mut Stavropol era un inginer ca toți ceilalți, cel puțin aceasta era impresia lui Stavropol.

Inginerul nu era în discuțiile sale departe de adevăr. Mutul reprezentase în ochii lui Bică o forță, făcea parte din paza barajului ; așa cum în dotarea lui era automatul legat în două belciuge de o curelușă moale, dar rezistentă. Cîinele îl înspăimîntase și pe Bică nu o dată. Dacă-i permisese inginerului să pătrundă în miezul coronamentului, chiar și atunci cînd viza expirase pe legitimația roșie, nu personalitatea lui Stavropol era aceea care-l determina să se poarte îngăduitor, ci Mutul, cu privirile mereu atente, cu botul întredeschis, prin care colții își arătau de fiecare dată neprietenia. De Mut îi fusese frică lui Bică Stupariu. Acum Mutul mort atenuase, eliminase ceva din autoritatea secretă reprezentată de inginer.

Scuipă din nou, mai apăsat, mai aproape de picioarele lui Stavropol. Curios, scoase din buzunar un pix. Cu capătul desfăcu, atît cît putu, botul cîinelui, spre stupoarea lui Stavropol și nemulțumirea lui Ionas, obligat să țină în continuare greutatea animalului în mîini. Numai după ce se miră de cîteva ori și clătină din cap, numai după ce aruncă țigara, se dădu la o parte cu respect. Își scoase chipiul de pe cap și luă poziția de drepți. S-ar fi cuvenit să întrebe unde au de gînd să ducă cadavrul cîinelui, dar starea de moment, de uluială, în fața dinților puternici de care se temuse întotdeauna, îl amuțise, era treaba lor unde aveau să-l îngroape. El, Bică Stupariu, nu coborîse niciodată în „adînc", meseria lui era să apere barajul, să-l vieţuiască pe din afară și dacă Mutu intrase viu, împreună cu stăpînul, de sute de ori, ce importanță avea că intră încă o dată, mort.

— Atenție la scări, domnule Ionas, sînt umede, în ultima vreme oricît le șterge echipa de întreținere, nu știu ce dracu au că se umezesc, prind un fel de burete verde, se avîntă în explicații subalterne Bică Stupariu.

Ionas luă aminte la sfatul înțelept. După prima treaptă era gata să lunece, barele de metal sudate în formă de scări erau cleioase ; își încordă și mai mult mușchii picioarelor. Cînd ajunse la galerie, aflată doar la cîțiva metri de suprafață, Ionas era ud leoarcă, maioul de sub cămașă se lipise de piele, iar

sub braţe simţea cum umezeala se strecura prin păr lunecînd în jos.

Stavropol nu voi să ia ascensorul rapid, îl preferă pe cel de transport, greoi, leneş, cu şinele puternice, dar alegerea era chibzuită, Mutul putea vedea în scurgerea înceată, spre adînc, ultimul lui drum. Becurile de semnal îl salutau din găvanele împletite cu sîrmă, îşi luau un adio prietenesc, existenţa lor depinsese nu în mică măsură şi de oamenii şi de animalul ce dormea în braţele lui Ionas. Pe măsură ce coborau, Ionas îşi pierdu bucuria de la început pentru moartea cîinelui. Incerca cu totul alte porniri. Şi în el se petrecuse o schimbare. Mutul, cu toată greutatea, în loc să-l stînjenească, îi clădea credinţa unei mutuale iubiri, parcă purta propriul său cîine, nu unul străin.

— Eram sigur că nu l-ai urît aşa cum am presupus, Ionas, dumneata nu poţi urî definitiv ceva, aşa cum cred că nici nu poţi iubi, ţi-a ciuntit din cele două componente principale ale vieţii prietenul dumitale, Saie. Ieri te-am văzut din nou cu el...

Inginerul îi şterse ochii lui Ionas cu propria lui batistă.

Ascensorul continua să se scurgă, pereţii galeriei prin care luneca erau tot mai întunecaţi, mai umezi. Ionas percepu din nou loviturile în baraj ; le înregistră şi Stavropol.

— Se pare că e mai tare decît noi, Ionas... Nu mi-e teamă atît de el. Mă întristează stăruinţa cu care se înverşunează să dărîme un obstacol. Această explicaţie m-a făcut să nu mai cred în varianta unei malformaţii inventate de om. La ce bun să construiască cineva un aparat de forma unui peşte cu care să izbească pînă la Judecata de Apoi în baraj ! Este vorba de un animal, sînt sigur de asta. Un sturion rămas în amonte şi datorită climatului ajuns la proporţii...

Ionas nu răspunse. Era atent la becurile ce urcau, pe măsură ce ei intrau tot mai în afund. Picăturile de apă, căzute de undeva de sus, scoteau un plescăit exagerat. Liftul se opri. Uşile deschise anunţară printr-un clinchet metalic că se putea coborî.

Inginerul luă cîinele din mîinile lui Ionas cu toate protestele acestuia.

— Te rog, lasă-mă singur, îţi mulţumesc, spuse inginerul şi cu greutatea în braţe, porni clătinîndu-se.

Curînd Ionas nu-l mai văzu. Luminile din tavan se uniseră din nou. Un singur bec, cu puterea waţilor celorlalte concentrate în el, crea senzaţia unui far cu un fascicul puternic ce

oprea privirile să treacă de el. Ionas auzi de departe zgomote nedeslușite. Nu era curios să le afle proveniența. Își aduse aminte că Stavropol îl strigase deoarece descoperise ceva, dar moartea Mutului îl făcuse să uite, iar descoperirea în tragismul momentului nu mai avea importanță. Ce descoperise ? Ionas se uită la crăpătura din baraj, mai vînătă ca oricînd. Apa se infiltra puternic, iar din spatele ei zgomotul loviturilor putea fi auzit fără dificultate. Ce legătură exista între ce se petrecea afară în lac și în corpul barajului ? O legătura exista, fie și întîmplătoare, dar care anume îi era greu de spus. Simți în nări mirosul de care se despărțise cînd penița arogantă își lăsase picătura de cerneală pe coala nescrisă pînă la capăt.

Susținuse cu hotărîre ca apa să fie evacuată din lac și să se purceadă rapid la reparațiile de rigoare. Orice intervenție, în miezul barajului, cu cantitatea uriașă de lichid, din spatele betonului fisurat, ar fi reprezentat un risc.

Stavropol nici nu voise să audă. Ar fi însemnat să fie pusă sub semnul întrebării propria lui construcție. N-ar fi admis pentru nimic în lume. Nu numai Stavropol fusese împotriva unei asemenea hotărîri. Ca să fie cu conștiința împăcată, Ionas așezase cîteva cuvinte pe o hîrtie și trimisese scrisoarea prin poștă organelor de resort. Nu mică i-a fost mirarea cînd a doua zi Aida i-a adus din fața ușii plicul rupt în bucățele mărunte. Aida îl întrebase ce conținuse scrisoarea. Ionas refuzase să-i explice. Înțelesese de atunci că amestecul în problemele de fond, ignorînd dorința celor aflați cu el, l-ar fi pus într-o situație fără ieșire. Era obligat să tacă sau să se supună docil dorințelor lui Stavropol. El fusese constructorul principal. Pe umerii lui apăsa răspunderea.

Din depărtare se auziră din nou cîteva zgomote amplificate de ecoul prelung, apoi liniștea se înstăpîni din nou atît de grea și apăsătoare încît loviturile venite din amonte se defineau cu claritate. Se auzea întîi bufnitura, apoi o învîrtire zgomotoasă, ca și cum animalul s-ar fi răsucit pe loc, apoi o nouă zvîcnire puternică, urmată de lovitură. Ionas privi la ceas. Între o izbitură și alta distanța era acum de patruzeci de secunde. Atît cît îi trebuia animalului să se răsucească în larg ca să-și poată lua avînt din nou.

Apăru Stavropol. Nici nu-i auzise pașii. Era fără haină. Doar cîteva acte se vedeau sub cureaua pantalonilor. Stavropol,

cînd se simți privit în acel loc, își vîrî legitimațiile și cîteva hîrtii cu calcule, sfios, în buzunarul pantalonilor.

— Îmi era teamă să nu-i fie frig... Nu-l puteam lăsa așa... Te rog să nu spui nimănui unde am fost, Ionas, te rog, îmi promiți ? Cu Bică aranjez eu, partea ce i se cuvine din testament l-a făcut și îl va face, în continuare, să închidă ochii atunci cînd trebuie. Testamentul a fost cauza pentru care nici nu m-a întrebat unde-l duc pe Mut. Nu respectul față de el l-a făcut să fie îngăduitor, pofta de bani. Nu te supăra că n-am vrut să mă las însoțit la locul de veci. Prietena ta a făcut imprudența să se apropie prea mult și Mutul ar fi gîtuit-o dacă n-aș fi sosit la timp. Acum mă voi transforma eu în paznicul locului său de hodină.

Stavropol se întoarse spre zid. Urmări cîtva timp scurgerea lină a apei prin crăpăturile de formă ciudată.

— Debitul a crescut. Va trebui să intervenim, Ionas, dar nu așa cum ai dorit tu... Vom găuri barajul după schița asta, și Stavropol scoase din buzunar o hîrtie mîzgălită cu creionul. Zece găuri cu foreza în jurul infiltrației vor capta apa, pe urmă vom face spărtura de investigație chiar pe linia fisurii. Am ferma convingere că infiltrația se află la un nivel superficial, apa vine nu din lac, ci din adînc și în tentativa ei de a ieși la lumină a dat peste o soluție a cărei compoziție a corodat betonul. Nu vreau să-ți spun despre ce soluție e vorba deoarece simplitatea ei m-ar face în ochii tăi ridicol. Vreau să mă conving întîi că e așa, pe urmă n-aveți decît să vă puneți voi întrebări în legătură cu felul în care a putut ajunge în corpul barajului. Ionas, eu am rămas singur... Cu toate că prin testament nu ți-am lăsat mult, adevăratul testament viu se află în dorința de a mă ajuta... Nu mă surprinde faptul că nu pui întrebări, că nu m-ai rugat să-ți continui povestea cu Saie Cameniță și femeia în alb. Mai avem timp pentru frînturile din trecut. Din acest punct de vedere ești un om fericit. Dacă poți fi... Deoarece în afara unei vieți complete, indiferent de cîte falsuri pot intra în ea, crîmpeiele ei dau existenței doar o valoare aproximativă. Deci tristețe și sărăcie lăuntrică...

— Domnule inginer, fiți sincer, cine mi-a luat scrisoarea din cutia poștală și mi-a așezat-o în fața ușii, ruptă în bucăți ?

Stavropol se uită la Ionas încruntat.

— Ce fel de scrisoare, domnule Ionas, eu nu mi-aș fi permis niciodată să...

— Vă mulțumesc, domnule inginer... Consimt să vă ajut, cu toate că nu-mi ascund nici de data asta ingrijorarea față de pericolul ce ne poate paște... Doar în cazul că spusele dumneavoastră vor fi adeverite de... Aș dori din toată inima ca infiltrația să fie la nivelul superficial de care ați vorbit... Eu personal nu cred...

— Ionas, în noaptea în care am lipsit de pe șantier, s-a petrecut ceva, ce eu nu știu... Desigur, multe s-ar fi putut întîmpla și în prezența mea, dar neprevăzutul care ne dă atîta de furcă s-a concretizat atunci, de asta sînt sigur... Infiltrația asta păcătoasă e o răzbunare a destinului, mă înțelegi, o răzbunare feroce împotriva barajului și omului care l-a clădit... Adică împotriva mea... De ce ? Eu n-am făcut, așa cum ți-am zis, nimănui un rău atît de mare ca, prin mine, să se producă un rău general... Dacă ar fi să suport consecințele rupturii numai eu, dacă numai eu aș pieri, mîine m-aș supune experienței de dragul muncii mele și al vieții celorlalți, aflați sub aceeași năpastă. M-aș tăia bucăți ; m-aș vîrî în gaura pe unde curge apa, considerînd secret că șubredul meu trup ar putea s-o oprească... Știu că e prea puțin pentru a curma o evoluție de care n-o să ne putem da seama decît în clipa cînd vom face intervenția de care ți-am amintit... Trebuie s-o facem, Ionas... Te rog să ai încredere în mine... Nu sînt omul clipei, gata să se hazardeze... Infiltrația este de suprafață. Sînt sigur... Între ea și loviturile de afară nu există decît o legătură accidentală... De altfel, răutatea lui Bulat față de Mut va fi recompensată de ajutorul pe care o să ni-l dea, fără să-și dea seama... Dacă ești atent la lovituri, nu se poate să nu simți că o stare de enervare a pus stăpînire pe acest dușman necunoscut... Și el este dușmănit. Știi de cine ? De peștii lui Bulat... Ei ne vor scăpa de teroarea de pînă acum. Ascultă, zise Stavropol, și scoase din buzunar ceasul seismograf. Linia roșie, subțire ca un fir de păr, tremura după fiecare coliziune. Acum o săptămînă impactul era ferm, acul nu avea oscilații, vitalitatea, după cum vezi, a animalului, a scăzut, urechea poate înșela, dar aparatul nu poate minți... Dacă ajutorul îmi va fi dat pînă la capăt îl voi ierta pe Bulat, dar recunoscător n-am să-i fiu niciodată. Nu eu i-am deschis plasele de metal.

Ionas rămase surprins, nu știa nimic de peștii lui Bulat, nici de îngrădituri. Nu voi să întrebe.

— Ionas, nu peste mult timp am să mă odihnesc definitiv... Îmi vei supraviețui... Să nu lași să fiu dus în cimitirul lui Ghedeon. Fiecare om are dreptul să-și pună semnătura pe opera lui. Eu am dreptul, măcar acest drept, să mă identific cu ea și după ce nu voi mai fi...

23.

Ghedeon lucra de zor. Avea de cîteva zile un ajutor de nădejde, Cotoban ; el învîrtea la manivela betonierei, amestecînd cimentul, nisipul de *mică,* cu praful de aur dăruit de Gavra. Lucra Ghedeon la Judecata de Apoi, o icoană mare, plăsmuită într-o noapte de nesomn cînd Cotoban îi bătuse la ușă, rugîndu-l să-l primească ucenic în ale suferinței. Îl primise Ghedeon după ce-l ascultase, vreme de cîteva ceasuri, în strana de spovedanie, cu clopotul mare deasupra lor, ca o pedeapsă cu gura larg deschisă îndreptată împotriva celui ce s-ar fi încumetat, în acel loc de taină, să mintă. Cotoban nu mințise, n-avea de ce s-o facă. Își adusese aminte cine era Ionas Aron și o spaimă neomenească îl făcuse să cadă în genunchi. Alergase, de la clădirea fostei administrații, pînă la schit, într-o goană fără oprire. Căzuse în fața ușii de la intrare și acolo ar fi rămas peste noapte, dacă Ghedeon n-ar fi încercat să retușeze un sfînt pe o icoană proaspăt turnată în ciment. Aruncase peste tînăr o găleată cu apă rece ; crezuse la început că e beat. O să se dea pe brazdă în curînd, își zise Ghedeon, pipăind între degete amestecul, apoi uitîndu-se la el de la o oarecare distanță. Ochelari n-avea și era certat cu vederea. Numai la vînat îl ajutau ca lumea și la pigulitul formelor stranii turnate mai întîi în ghips, apoi cu neasemuită grijă în balast cernut, din dorința ca încercările lui artistice să rămînă viitorului, spre deosebire de ale altor pictori, prin rezistență. Mulajul Judecății de Apoi era întins pe un pătrat de scînduri sub formă de podium, între ghips și lemn aflîndu-se o folie groasă de nailon. Pozitivul ieșise bine. Iova se scărpina mulțumit în barba rară, în timp ce Cotoban, îmbrăcat în straie confecționate în grabă de o femeie de la munte, înota în leveleandra de o culoare incertă ; un

amestec de negru și cafeniu, pe alocuri cu picățele albe, așa cum o primise de la țăranca ce voise să fie schitului de folos.

Cotoban învîrtea mai departe la manivelă în timp ce deasupra, pe betonieră, prinsă într-un lănțișor, o Biblie deschisă îi dădea putința să și citească în același timp. Acesta fusese canonul, să citească Biblia de cinci ori, la fiecare răgaz de zi și de noapte. De mult nu mai dăduse Ghedeon o asemenea cumplită pedeapsă, dar Cotoban era fericit că scăpase cu atît.

Amestecul era bun. Ghedeon întinse peste ghips armătura de sîrmă oțelită, ca la răsturnare întreaga lucrare să nu se crape, apoi îi zise ucenicului cu voce joasă, autoritară.

— Citește, fiule, cu glas tare.

Era partea cea mai migăloasă a muncii, între ghips și țesătura metalică existînd cîteva puncte de sprijin, de fier și ele. Prăbușirea scheletului la turnare ar fi însemnat muncă făcută în zadar. Greul nu consta în a turna alt beton, ci în praful de aur. Alt praf Ghedeon nu mai avea. Era prima lui experiență de anvergură după o icoană lucrată doar ca model. Rămăsese minunat de strălucirile metalului fin, ca o pulbere, în cenușiul dur al cimentului și cîteva granule mari, oprite întîmplător chiar în pupila unui ochi, îi dădură acestuia o privire omenească, jumătate tristă, jumătate amenințătoare.

„A treia parte din oameni au fost uciși de aceste trei urgii, de focul, de fumul și de pucioasa care ieșea din gurile lor."

Ghedeon lovi aerul cu mîna, sfaturile Bibliei i se păreau, din acest punct de vedere, neconforme cu evoluția lumii, lumea de-acum se cerea supusă urgiei altfel, cu propriile ei mijloace, nu cu pucioasă, foc și alte asemenea nimicuri. Firește nu-i mărturisi tînărului nimic din gîndurile intime ; continua să așeze plasa cu grijă de artist, în vreme ce Cotoban, aproape plîngînd, de emoția lucrului citit, de înspăimîntătoarele pedepse la care avea să fie supusă omenirea, continua să cînte fiecare verset.

„Apoi am văzut un înger ce cobora din cer învăluit într-un nor. Deasupra capului lui era curcubeul ; fața lui era ca soarele și picioarele lui erau ca niște stîlpi de foc."

— Asta da, zise Ghedeon cu vocea groasă, mulțumită, dar tînărul intrase în transă, nu mai auzea ; învîrtea mai departe de manivelă, mecanic, ducîndu-și un deget la buzele

umede ca să poată întoarce pagina subțire, ca o foiță de țigară...

Ghedeon se duse la butoiul de lemn plin cu apă de ploaie și, udîndu-și vîrful degetelor, corectă lărgimea unei nări. Numai el putea citi întreg tabloul pe dos, așa cum era acum, cu nasurile diavolilor și îngerilor întoarse înăuntru, cu protuberanțele adîncite, cu găurile din trupuri ieșite în afară, pînă în clipa cînd pasta moale, cu fir auriu, avea să umple totul, acoperind denivelările vreme de douăzeci și opt de zile. Minunea muncii abia după aceea avea să se observe. Ghedeon se bucura de pe acum văzînd gura hulpavă, ca o galerie de fugă, cu chepeng, în care trupurile măcinate de păcate aveau să fie sfîșiate și aruncate, ca odinioară, creștinii, în gropile leilor. Era propria lui Judecată de Apoi, poate opera lui capitală, mai importantă decît barajul lui Stavropol sau decît joaca lui Cameniță de a face pe oameni să-și uite trecutul.

În partea din față se vedea, cu susul în jos, marele zid, curbat, cu o deschizătură adîncă la mijloc, iar după el chipurile celor ce trebuiau să piară. Ghedeon surîse. Mîngîie cu un deget umed un loc aflat departe de spațiul rezervat viitorului supliciu ; acolo se rînduiau îngerii cu trompetele aurite și Iova Ghedeon avea de gînd să bage, în pasta de beton, mai mult praf auriu decît în capul răzbunător, de deasupra, al cărui singur ochi, cu raze, semăna întocmai cu ochiul său. Așa își închipuise trupul fără cap ; cu un singur ochi de ciclop. Pleoapele avea să le picteze mai apoi, după terminarea turnării, în culori vinețiu ; găsise cîteva plante din care își făcea singur vopselele, erau mai rezistente ca cele de ulei, nici nu își pierdeau strălucirea atît de iute.

„Lăcustele acelea semănau cu niște cai pregătiți de luptă, pe cap aveau un fel de cununi, care păreau de aur, aveau părul ca părul de femeie și dinții ca niște dinți de lei."

— Mai încet, Cotobane, mai încet, că mă doare capul, cu toate că ideea asta cu dinții de lei nu e rea deloc, deloc nu e rea și Iova avu remușcări că nu-l pusese pe tînăr să citească la timp acest pasaj.

Avea el un personaj căruia nu i-ar fi stricat pe figură cîțiva dinți de vampir. Se uită la schiță, cu desenele așezate normal, așa cum avea să arate și marea pictură turnată, și privi chipul celui care-i tulburase pentru o clipă liniștea. Semăna aidoma ; păcat că nu-i desenase dinții de care amintise

Cotoban, i-ar fi stat foarte bine. Nu mai avea cum să-i schimbe. Trebuia să se mulțumească cu ce făcuse ; și de supărare scoase de sub podium sticla cu țuică ; se cinsti de două ori apoi, cu un deget muiat în tărie, își tamponă rana de la mîna stîngă. Se tăiase cu un colț al fierăstrăului în timp ce pregătise imensa ramă pe care se odihnea mulajul de ghips.

— Deci zici că ți-ai adus aminte de noaptea aceea Cotobane, cînd cineva, acolo la sanatoriu, te-a rugat să furi gîndurile unui om, truda și suferința lui de-o viață...

— Da, părinte, îmi amintesc, cu toate că... zise Cotoban umil în timp ce trăgea cu coada ochiului spre litera ultimă a cuvîntului din Biblie, abia rostit.

— N-o să-ți capeți liniștea, fătul meu, dacă n-o să mergi cu aducerea aminte mai departe, adică dacă n-ai să-ți bați capul să afli cu cine ai fost, cine te-a îndemnat la acest pas, altfel ai pus-o de mămăligă, te bag și pe tine printre nenorociții ăștia, spuse el, arătînd cu degetul amenințător spre figurile, cele mai multe cu gurile căscate, împietrite în spaima albă a ghipsului... Și aici încă nu-i nimic, să vezi cum au să arate în beton, ai să te cufurești de frică.

Și lui îi era teamă. Nu numai de ceea ce făcuse. Credea întocmai în destinul personajelor, inclusiv în al lui, un păcătos de rînd la urma urmei, își mărturisi pe tăcute.

— Am să mă strădui, părinte, am să mă strădui...

— Cît mai iute, fiule, timp mult nu mai avem. Ionas îi povestise lui Ghedeon cele văzute la stîna lui Toma ; necrezînd decît în propriii lui ochi și aflîndu-se în apropierea ocolului de oi, privise și el în apele limpezi ale lacului ; se cutremurase. Ca să-l sperie pe Cotoban, îl luase într-o zi și el ; tînărul, cu mîinile împreunate, fusese obligat de răspopit să cadă la pămînt, să se roage fierbinte pentru iertarea multelor păcate săvîrșite cu voia ori fără voia sa.

Dacă pînă atunci ucenicul urmărise și luase parte la truda lui Ghedeon de a prinde în forme pămîntene Apocalipsa, cu spaimă doar, acum neliniștea, după ce se lămurise de existența judecătorului divin, nu-i mai dispăruse de pe chip. La tulburare se adăugaseră și cuvintele citite în cartea sfîntă, cuvinte pline de sînge și răzbunări, de boli și amenințări la tot pasul ; numai supușenia totală în fața ce-

lui *Mai Mare* îl va face pe om iertat de neiertatele lui fărădelegi.

Trăise liniștit pînă atunci Cotoban, din cînd în cînd era trimis chiar în orașul de jos cu probe și alte mărunțișuri ; venea de acolo mai proaspăt, mai întremat sufletește, imaginile trecute nu-i reveniseră însă niciodată pe retină.

Se nimerise, în ziua aceea, să fie ascuns în barca lui Cameniță ; voise să fure ceva din pasiunea omului care-i tocase mintea zi de zi spunîndu-i că trecutul era o invenție, că tot ce făcuse înainte trebuia șters cu buretele, că viața de abia acum începe pentru el.

Nu prinsese Cotoban nimic, peștele parcă dispăruse din apă. Cu toate astea mămăliga din vîrful undiței pierea îndată ce arunca momeala.

„Aveau niște cozi ca de scorpii, cu bolduri. Și în cozile lor stătea puterea, pe care o aveau ca să vatăme pe oameni cinci luni. Peste ele aveau ca împărat pe îngerul adîncului !...“

„Sigur, sigur, își zise Cotoban, în timp ce buzele continuau să citească, numai acel înger al adîncului îl pedepsise pe Bulat, ținîndu-l cu capul tăiat deasupra apei spre a fi văzut de cei ce aveau ochi să vadă. Și el, Cotoban, văzuse.

Acum era convins că în vremea de demult între el și Ionas existase o legătură, tot așa cum nici numele și înfățișarea lui Bulat nu-i erau străine...

„În clipa aceea s-a făcut un mare cutremur de pămînt și s-a prăbușit a zecea parte din cetate... Mii de oameni au fost uciși în cutremurul acesta, iar cei rămași s-au îngrozit și au dat slavă cerului și Lui“...

Ar fi vrut atunci, cînd se găsea în barcă, să tragă la vîsle, să vadă mai bine ce se petrecea la cîteva sute de metri de el, dar barca era priponită de salcia din apropiere. Cameniță îi dăduse voie doar să pescuiască din ea, nu să se plimbe, pe deasupra lanțul era prins cu un lacăt și în zadar se chinui Cotoban cu o sîrmă-șperaclu să se desferece de mal... Ca un făcut, tocmai atunci pluta se afundă cu repeziciune ; Cotoban trase grăbit firul din apă... Agățase de coadă un peștișor de formă curioasă, cu scînteieri aurii, dar în graba în care smucise cîrligul, peștele de mărimea unui deget se rupsese de acul subțire și căzu într-o băltoacă lîngă drum. Îi auzise plescăitul în cădere. Așezase undița cu firul nerăsucit în barcă. Grăbit, alergase spre schitul lui Ghedeon. Era convins că

sfîrșitul lui va fi asemănător cu al omului al cărui cap continua să se rostogolească pe întinderea lacului.

Nu-l liniști decît Iova, zicîndu-i că iertarea și pedeapsa stau în puterea adevărului și în mai mică măsură în a trimisului său ; Ghedeon își arătase atunci unul din ochi, cel mai aprig, cel peste care pleoapele nu reușeau niciodată să se închidă pe deplin, ochiul pictat și scobit apoi în ghips și care aștepta acum cuminte să fie nemurit în beton...

În ziua aceea de demult se luase după femeia fără dinți, cu copilul de mînă, copil ce nu era altul decît Ionas.

— De ce nu citești, fiule, ori ți s-a uscat cerul gurii de atîtea cuvinte înghițite, îl aprostofă Ghedeon în vreme ce făcea niște măsurători deasupra mulajului ale căror sens și importanță numai el le știa.

— Nu, preacuvioase, dar mi-am adus aminte de ceva și...

— Atunci adu-ți aminte mai departe, dar citește în același timp, nu te lăsa pradă nici grabei, nici lenei, aici avem încă de muncit, nu glumă... Și ce ți-ai amintit în afară de cele ce-mi sînt cunoscute și mie ?

— Părinte, zise Cotoban, bucuros că era îndemnat să vorbească, răgaz în care își putea trage sufletul cu cititul... Mi s-a spus că voi fi trimis la facultate dacă nu spun nimănui că am fost pus să fur mîzgălelile unui confrate de boală al cărui nume nu-mi vine încă în minte.

— Atunci amintește-ți numele, dar fără să lași cititul, pe urmă, la următoarea spovedanie, vii și-mi spui amănunțit, să știu ce loc meriți în Judecata asta pămînteană care tot a Lui este. Și Ghedeon, plictisit, se uită spre cer. De mult nu mai văzuse un nor. Peticul alburiu îl făcu să se bucure ca un copil.

Cotoban, încruntat, citi mai departe, cu vocea înceată, creierul continuînd să alerge în noaptea adîncă după numele ce nu se voia luminat în mintea sa.

— Spaima poporului, legea altarului, auzi Cotoban vocea vîscoasă a preotului și Ghedeon, mirat de propria lui mărturisire, începu să fredoneze o melodie, jumătate bisericească, jumătate lumească. Citește, fiule, citește, mi-a ieșit pe nas un adevăr de mult mistuit în mine, numai înspăimîntînd poți porunci, cu toate că frica din tine nu eu ți-am vîrît-o, ci propriile tale fapte. Din mic în nimic, din nimic în alt nimic

și mai mare s-a născut spaima veșnică, spaima de moarte și folosind această neliniște nemăsurată a nimicului, adevărul a avut puterea să aducă la pragul lui, îngenuncheat, orice încercare a trăitorului de ieșire la lumină... Puterea ta nemăsurată te-a adus la frică și frica la adevărul meu, nu al credinței. Putea fi alt adevăr, mai aprig în canoane... Zi-i, citește, simt nevoia să aud cuvîntul care să mă facă să-mi fie teamă de sticla aflată sub rama Judecății și care-mi face cu ochiul, ca un păcat femeiesc altădată.

Cotoban se oprise în dreptul unei case pe jumătate dărîmată. Era prea tînăr ca să le înțeleagă pe toate, dar rugămintea femeii o înțelesese. N-o mai urmă. Plînsul lui Ionas se auzi încă multă vreme după ce trecuse colțul unei alte străzi, mai arătoase ca celelalte. Se ținuse de cuvînt. Se ascunse în spatele unuia dintre zidurile dărîmate. Era aceeași femeie, mama lui Ionas, numai că de data asta era singură, fără copil... O lăsă să treacă și numai pe urmă căută strada unde femeia tîrîse după ea pruncul... Strada era pustie, nu se vedea țipenie de om... Doar în depărtare o lumînare pîlpîi, trecînd drumul singuratică, și Cotoban fusese aproape lămurit că nebuna i-a făcut copilului de petrecanie. Încetă să mai caute copilul, se luă după ea. Nu înțelese de ce arătarea îmbrăcată în negru, slabă, cu dinții din față lipsă, cu un ciorap căzut mai jos de genunchi, în timp ce celălalt era rupt deasupra pantofului, alerga ca o bezmetică. Începuse să plouă mărunt, apoi ploaia se transformă în lapoviță ; cîtva timp, pînă se întunecă de-a binelea, femeia se aciuase în hruba unei porți groase cît trei ziduri de clădire obișnuită. Nu se mișcase nici el de la locul lui de pîndă...

Ploaia se transformase din lapoviță în ninsoare... Cu greu se mai putea vedea la un pas... Și cînd Cotoban se apropie curios să afle dacă sub bolta porții se mai află cineva, nu văzu decît un trup atîrnat de o grindă ; trupul era al femeii pe care o urmărise mai bine de două ceasuri.

Fugise și rămăsese cu fuga în suflet. Toată viața, atît cît și-o amintea, nu făcuse altceva decît să se ascundă și să fugă.

— Iar te-ai lenevit, Cotobane, în felul ăsta nu-ți sfîrșești canonul în veeii vecilor, spuse Ghedeon nu prea aspru deoarece calculele îi ieșiseră pentru a doua oară fără nici un cusur, semn că turnarea, deși urma să fie făcută în etape, nu avea să dăuneze întregului cu nimic.

— Mi-e frică, părinte, se mărturisi Cotoban și în urma celor spuse, învîrti manivela cu și mai multă osîrdie.

— E în firea lucrurilor să-ți fie frică, fiule, de aia te și afli aici, ea e de vină ; locul acesta, rugăciunile și canonul te vor scăpa de ceea ce acum îți tulbură privirile. Simt că dincolo de spaima firească a păcatului te macină alta, poate la fel de mare, dacă nu chiar și...

Ghedeon se opri din vorbă, măsură ușa bisericii ; ca să nu uite, își legă lanțul cu care era atîrnat crucifixul la gît de două ori.

— Ce va zice domnul Vugnar aflînd c-am venit aici ?... Peste cîteva zile trebuia să cobor din nou cu niște analize.

— Fiule, nu eu te-am adus... Ai venit din voia ta și numai voiei tale să i te supui, ascultă un sfat bătrînesc... L-am aflat nu din cărți, din traiul meu și al altora. Citește mai departe, atîta vreme cît limba va vorbi din carte, înseamnă că n-ai de ce să te temi, nici din citit nu te poate nimeni opri, numai eu.

Ghedeon se scărpină în cap, avea chef să vorbească cu toate că lanțul înnodat la gît îi amintea mereu că altceva trebuia să facă în clipa aceea.

— Acum vezi și tu cum judeci înțelesurile cuvintelor... Nu te lua după cele spuse de scribi... Poate unul să fi fost amețit cînd a pus să cadă smochinele după ce înainte a întunecat soarele... Se cădea să pornească întîi vîntul, să ne iasă ochii din orbite urmărind cum scutură pomul ; numai

după ce smochinele s-ar fi întins pe pămînt ca rîia trebuia întunecat soarele și luna stropită cu sînge de prunc nevinovat... Vinul nu-i o descoperire nouă, fiule, numai țuica a adus-o diavolul atît de tîrziu. Dacă pe vremea aceea scribii ar fi băut țuică s-ar fi lipsit de puterea imaginației. Țuica înclină pe om spre trudă zilnică, poate de aceea mi-am ales pe lîngă strană și meseria de dulgher în piatră, în sudoarea frunții, pricinuită de efort, aburii tescovinei zboară mai ușor din trup... Nu vrei un degetar ?

— Nu, părinte, mi-e teamă să beau.

— Nu-ți fie, bea un pahar și oprește-te pentru o clipă din citit... Însă cartea să n-o lași din mînă. Aflîndu-mă la locul unde trebuie să îngenunchez vreau să-ți aud glasul și ruga știută, mai ales auzindu-te să veghez asupra ta și a spaimei față de Vugnar.

Ghedeon sorbi cumpătat, apoi șterse sticla la gură.

— Propria ta limbă poate deveni spurcată după ce o păcătuiești cu otravă din asta, zise el și făcîndu-i semn lui Cotoban intră în lăcaș.

În fața ușii își făcu cruce, apoi merse întins spre altar. Din față îi făcu semn lui Cotoban să se oprească în apropierea stranei de spovedanie.

Îi părea rău lui Ghedeon că se purta aspru cu proaspătul ucenic, că își alcătuia cuvintele cu un dichis duhovnicesc, obișnuință de care se debarasase de mult... Nu voia însă ca tînărul să vadă în vînzoleala spirituală numai haina de cult, ci și forma duhului din ea.

Alungă cocoșul negru din fereastra altarului. Urcă treptele în spirală. Se opri pe drum de cîteva ori. Nu de oboseală. Cu toată tusea ce-l mai încerca, avea puteri destule să urce scara dintr-o răsuflare.

Un damf străin, dulceag, deosebit de cel lăsat de lilieci îi ajunse la nări și el îl inspiră adînc. Nimeni nu putuse intra fără știrea sa în podul clădirii, cu toate astea un parfum slab, muieresc, era prezent, nu se înșela. Își mirosi mîinile crezînd că țuica își schimbase între timp aroma. Nu, nu licoarea gălbuie, cu miros de tămîioasă, era de vină, mirosul avea altă proveniență și ultimele scări le urcă precaut ca și cum la gura podului s-ar fi aflat cineva cu un ciomag hărăzit oaselor lui betege.

Pe ultima lespede se opri ca să alunge ciorchinele împuțit aflat chiar în deschizătură, semn că nici liliecilor nu le pria mirosul muieresc.

În pod nu era nimeni. Prin cele două găuri, ce țineau loc de ferestruici, aflate în stînga și în dreapta clopotului, atît în interiorul bisericii, cît și în afară, spre acoperișul de beton, auzi tînguiala lui Cotoban venită de jos.

— Ce acustică, *domle*, își zise Ghedeon mirat el însuși de căldura cuvintelor rostite încet și ajunse sus cu o limpezime desăvîrșită.

Ghedeon își făcu cruce, atît ar fi trebuit să se întîmple în realitate ce se întîmplase sau avea să se întîmple după prezicerile sfinte. Se chirci, ca să nu-și murdărească leveleandra kaki, îi ridică poalele și le vîrî sub brîu. Se tîrî pe genunchi, stofa groasă de lînă, a pantalonilor peticiți îmblînzea duritatea betonului găinățat din belșug. Din nou mirosul îl opri din mers, cu toate că pînă la clopot nu mai avea mult. O fi poposit parfumul de la corturile tinerilor, vîntul bate dinspre lac, își zise Ghedeon. Făcu o rotocoală și înțelese că, de la ultima lui urcare în pod, mireasma n-avea cum să fi pătruns, se convinsese singur că tinerii plecaseră, nici măcar nu se învredniciseră să-i zică o vorbă de rămas bun. Ghedeon zburătăci alt chiorchine de lilieci. Unul mai spăimos, greșindu-și ținta, trecu prin ferestruica din dreapta și chițcăi ca un șoarece speriindu-l cumplit pe Cotoban. Căzu în genunchi, cu ochii în pagina cu marginea roșie. Citi cu mai multă aprindere.

Liliacul se prinse de ghioaga de fier aflată în interiorul clopotului și aripile lui fură îndeajuns să stîrnească un curent ce împînzi lăcașul cu un fior tremurat. Ghedeon scoase de sub leveleandră o cheie și fără nici o greutate trebălui la șuruburile ce țineau în chingi greutatea de bronz a clopotului.

Privi încă o dată prin spărtura grinzii de care era legată cupa de metal. Văzu dedesubtul ei strana de spovedanie și pe Cotoban care, îngenuncheat, citea pe șoptite, cuvintele cu greu se mai auzeau pînă la înălțimea unde se afla.

„Căci a venit ziua cea mare a mîniei Lui"...

— Încă nu fiule, încă nu, dar va veni, îl îngînă popa și făcu cale-întoarsă, cu spatele înapoi, ținîndu-se cu mîinile de trepte, să nu cadă.

24.

— Domnule Toma, domnule Toma, zise Vugnar uitîndu-se la cîmpia de flori ţesută cu migală în aval de baraj, de soţia lui Spîrcu.

Auzise Vugnar de îndeletnicirea femeii şi venise să vadă cu propriii lui ochi cum se schimbase peisajul din vale. În locul buruienilor şi dunelor de pămînt, pînă atunci neroditor, ea şi Mitrofănică, cu ajutorul unui cal şi-al unei grape, schimbaseră înfăţişarea, aproape respingătoare, a pămîntului sterp, aflat între construcţia de beton şi casa lor. Coborîse de la stînă şi Toma. Vugnar numai pe el îl văzu în clipa cînd îi repetase acestuia numele.

— Pămînt bun, domnule inginer, spuse Toma, dar nu numai pămîntul e de vină pentru frumuseţea de aici... Pămîntul, Iuliana şi, mai presus de pămînt şi femeia mea, climatul, mai jos de baraj e cu totul altfel decît dincolo... Şi-mi spune inima că nu-i departe ziua şi oamenii au să se întoarcă pe locurile lor de baştină.

Calafat vedea că şefului nu-i ardea să plece mai departe, voiseră să-l viziteze pe Gavra ; îşi scoase raniţa de pe umeri şi din ea scăunelul pliant. Îl aşeză în apropierea lui Vugnar şi acesta se aşeză cu oarecare greutate ; de cînd venise aici, sus, reumatismul de la picior îi dădea din nou de furcă. Îi pierise în schimb cu desăvîrşire durerea de cap şi de şale, cu mult mai chinuitoare decît junghiul de la picior.

Calafat pufăi nemulţumit ; întotdeauna şeful făcea altceva decît ce îşi punea în gînd atunci cînd se pornea la drum. Acum îl oprise vorbele lui Toma.

Vugnar simţi nemulţumirea lui Calafat din înclinarea acestuia prea respectuoasă, subalternă ; nu-i dădu importanţă...

— Un picior, el nu-mi dă pace, spuse şi rîse, rotund, contagios... Un singur lucru nu pricep, domnule Toma ; eu care am pretenţia că pricep mai multe decît s-ar părea la prima vedere. De ce această nevoie de flori, tocmai aici, ştii doar foarte bine că atunci cînd apele cresc, din pricina viiturilor, deversoarele inundă această porţiune, acum de vis, nu alta...

Știu că vrei să dai curaj puținilor oameni rămași în fața barajului... Dar dincolo de asta ? Crezi sincer că cei fugiți se vor întoarce ?

— Domnule Vugnar, să zicem că e ceva adevăr în ce spuneți, poate nu mult, dar un adevăr tot este. Am pus florile din nevoia de frumos, să-i pară pămîntului, apei și cerului rău cînd tot ce se vede acum nu va fi de văzut... Sau să-l îmbuneze pe neîndurător și să dea liniște oamenilor plecați din neliniște.

Mielul aflat în spatele lui Spîrcu își frecă botul jilav de încheietura cioarecului. Toma, fără să se întoarcă, îl scărpină între cele două buburuze : viitoarele coarne...

— Deci sufletul dumitale e optimist.

— Nu eu am făcut cîmpul ăsta de flori, domnule Vugnar, pămîntul a simțit nevoia, în sufletul nevestei mele, să arate așa. Ea nu s-a codit să-i îndeplinească dorința...

— Îmi dau seama, domnule Spîrcu, de influența binefăcătoare a acestor locuri asupra oamenilor... Țin să-ți mărturisesc că dacă n-ar fi datoria ce-mi cere să fiu mereu pe drumuri n-aș mai pleca de aici pentru nimic în lume ; două boli mi-au dispărut, jena de la piciorul stîng e doar semnul că voi scăpa și de artroza care mi-a pricinuit atîtea necazuri.

— Șefule, e ora șase și un sfert, se auzi din spate vocea lui Calafat și Vugnar tuși de trei ori, înțelesese că avîntul cuvintelor îl purtase prea departe.

— Domnule Vugnar, în tot ce facem e nevoie de sacrificiu, poate sacrificiul...

— La ce te referi, domnule Toma, teama de catastrofă văd că nu te-a mișcat de aici, mai mult, crezi că bejenarii îți vor urma exemplul. Atunci la ce bun încercarea de a mă convinge în credința unui sacrificiu de care, pînă la urmă, n-are nimeni nevoie...

— Eu sînt vechi pe aceste meleaguri, aș zice că sînt aici de totdeauna. Și poate nu numai întîmplarea a vrut să fiu eu cel ce te-am cunoscut la alți ani... Dumneata nu mă mai ții minte...

— Cum să nu te țin... Știu cînd v-ați mutat aici, la un pas de șantier, cum v-au dărîmat de două ori, ca să construiți mai la deal, cum ați coborît mai apoi, după liniștirea lucrărilor, din nou aici. Atunci ți-ai clădit casa asta arătoasă de acum... Nimeni nu-i de vină că mama și tatăl dumitale s-au închis pe dinăuntru în... spunînd vecinilor că au plecat la

oraș, adică la dumneata... Apa a venit, trebuia să vină, cînd s-au auzit țipetele toți au înțeles că nu se mai putea face nimic...

— Nu sînt singurii care au murit acolo, domnule Vugnar...

— Mor numai cei ce nu vor să trăiască sau nu le place viața, zise el și mustăci, dar zîmbetul nu i se desenă pe chip.

— Mor și cei ce nu vor să se supună umilinței... Poate nu-ți aduci aminte, nici n-ar fi de mirare, domnul Cameniță cu asta își și pierde vremea, să-i facă pe oameni să uite, dar cum eu nu fac parte dintre cei ce locuiesc în amonte... Pe mine mintea nu vrea încă să mă înșele, poate acesta e motivul pentru care mă întorc mereu la ce a fost, ca și cum ce ar fi, de acum înainte, ar avea mai puțină importanță... Eram la gară, la gara veche, nu se poate să nu vă amintiți, se afla la vreo doi kilometri sub albia de acum ; sosisem în vacanță, era vacanța de paști, eu mi-am făcut vacanța respectînd datinile străbune. De la gară n-aveam cu ce veni...

Vugnar își pironi ochii direct în pupilele lui Toma, nu știa ce voia să i se povestească, anii erau mulți de-atunci, se afla la începutul carierei. Oricum, povestea oierului nu-i plăcea, și îi părea rău că nu ascultase sfatul lui Calafat să nu se abată din drumul pe care porniseră...

— N-aveam cu ce veni de la gară, linia era întreruptă, se lucra la un pod, circulau numai camioanele și betonierele... Era la scurt timp după o viitură, camioanele umblau unul după altul, nu-i păsa nimănui de nimeni, te putea călca fără ca șoferul să-și scoată scobitoarea dintre dinți... Se zvonise că nu apa fusese de vină, adică nu Dumnezeu cu pedepsele lui, ci un sabotaj pus la cale de înrăiți. Paza se înăsprise pe șantier, bariera lîngă care stăteam eu nu era nici ea așezată de florile mărului. M-am rugat de șoferi să mă ducă pînă la ai mei ; nu m-a luat nimeni, era ordin să nu fie luați străinii, domnea încă atmosfera durerii pricinuită de inundație și credința că dușmanii fuseseră la mijloc. N-am mai putut aștepta... M-am agățat de scara din spate a unei betoniere care se învîrtea bezmetic. Tot trăgîndu-mă în față, ca să prind bara de susținere, am ajuns în dreptul geamului de la portieră ; te-am văzut pe dumneata.

— Pe mine ? se miră Vugnar surprins.

— Pe dumneata, domnule Vugnar. Erai în cabină, înghesuit cu încă doi, m-am căznit pînă am ajuns să-i recunosc : Bulat şi Ionas. Aveai vîrsta mea de-acum, domnule Vugnar, adică tînăr de tot, mai tînăr ca domnul Calafat, numai că la chip, în seara aceea, arătai cu mult mai bătrîn. M-am ascuns în spate, din nou, cu riscul că am să fiu prins de betoniera rotitoare, neagră, ca un sicriu. Înainte de a ajunge la barajul de astăzi am sărit, m-am rostogolit de cîteva ori, n-am păţit nimic, dar de-atunci imaginea chipului dumitale, a lui Bulat şi Ionas m-au urmărit fără hodină.

— Poate m-ai confundat, domnule Toma, şi Vugnar rîse, de data asta din plin, fără efort.

— Domnule Vugnar, n-am confundat decît două lucruri în viaţa mea, pentru care am plătit scump, dreptatea amestecată cu minciuna. Şi una şi alta erau să mă omoare... Cînd am venit să văd ce s-a ales de pe urma alor mei, m-am dus la inginerul Stavropol, ştiu că avusese dezlegare să înduplece oamenii încă două săptămîni ; n-a vrut să zăbovească, a dat drumul la ape mai devreme, ca şi cum i-ar fi fost teamă că-l ucide cineva dacă mai aşteaptă... Am vrut să-l trag la răspundere pentru viaţa alor mei, ştiu, nu era el de vină, dar, cu puţină bunăvoinţă, i-ar fi putut convinge, n-a vrut şi cînd l-am rugat să-mi spună ce l-a făcut să se grăbească a dat drumul Mutului, adică i-a făcut un semn.

— Nu-mi amintesc, domnule Spîrcu, de ce să te mint, cu vremea creierul omului se comportă după legile lui nescrise... Scleroza... Nimeni n-o doreşte, nimeni n-o cheamă, cu toate că l-am rugat pe domnul Saie să-mi dea nişte pilule... Mi-a rîs în nas. A zis că împotriva naturii se poate lucra doar în sens invers, dar ceea ce ea vrea să desăvîrşească, cu propriile ei puteri, nu-i cale să fie oprit... Nici conflictul cu fostul cîine al inginerului Stavropol nu mi-e cunoscut... Ce rost ar avea să nu-ţi spun adevărul... Acum e mort, nimeni nu ştie unde l-a îngropat. Trebuie însă să recunoşti, domnule Toma, că fără ştiinţa şi perseverenţa lui Stavropol dumneata n-ai mai fi răsădit aici raiul acesta de flori, nici n-ai mai fi avut unde să cobori de pe munte...

— Adică admiţi şi dumneata posibilitatea ruperii barajului de colo, spuse Spîrcu, arătînd cu mîna spre curbura sîngerie de beton...

— Nu numai că admit, dar s-ar putea ca, în sinea dumitale, să ai dreptate şi cu sacrificiul, cu toate că nu ştiu exact ce anume înţelegi prin el.

Toma zîmbi, era sigur că Vugnar are să sucească discuţia, din locul unde el o lăsase şi, dacă pînă în momentul acela avusese dubii în privinţa aducerii-aminte, de demult, acum era sigur că inginerul, tocmai pentru că îşi amintea ce se petrecuse atunci, voise să se abată de la...

— Simplu, domnule Vugnar, zise Toma încercînd pentru un timp să continue subiectul propus de Vugnar... Am avut în vedere un sacrificiu personal... Ce se petrece în baraj nu este altceva decît o plată cerută de legile necunoscute ale betonului, pentru altă plată...

Toma se întrerupse, fixîndu-l ca din întîmplare pe Vugnar.

— Pentru ce plată, domnule Toma ?

— Mi-e greu să spun, sau poate nu vreau să afli mai multe decît trebuie de la mine... Am avut un vis, domnule Vugnar, nu un vis aşa cum ai avea dumneata noaptea ; era ziua în amiaza mare, mi s-a arătat în crăpătura ochilor o speranţă fără înfăţişare omenească, dar cu grai asemănător graiului nostru şi mi-a zis speranţa aia : nu-i chip de scăpare fără sacrificiul de care vorbeam... Numai că omul ce vrea să fie sacrificat trebuie să fie curat la suflet, nepîngărit în faptele vieţii lui. Or, din acest punct de vedere, am îndoieli că odată zidit în templul de colo — Toma arătă spre baraj — apa nu mă va zvîrli afară, necrezînd că sînt potrivit plăţii de care ea are nevoie... Toma rîse, evident exagerase, voise să-l pună pe Vugnar la încercare.

Vugnar, contaminat, mustăci şi el cu pauze mărunte, fără însă ca ochii să clipească măcar o dată. Erau mereu la pîndă.

— Eu sînt un suflet plin de imperfecţiuni, domnule Toma, dar nu atît de păcătos să nu iau în maşină un om aflat la ananghie.

Vugnar căută cu coada ochiului la privirile lui Spîrcu...

— În noaptea de care v-am vorbit, Ghedeon era la benă, se stricase ceva la un motor electric. El, ca mare specialist, a fost chemat cu echipa să repare... Se afla pe la jumătatea trebii cînd a apărut maşina în care erai dumneata, Ionas şi Bulat... De unde ştiu că era la benă şi cum a apărut maşina în care

eraţi, a fost simplu. L-am chemat în aceeaşi noapte pentru cîteva rugăciuni, era ziua morţilor, domnule Vugnar, Joia mare. Iova, cu toate că lucra ca electrician, nu se dădea înapoi pentru un pol să spună cîteva rugăciuni bine simţite, fusese doar de meserie preot, cîndva...

Lui m-am adresat în acea noapte. Erau înfipte în pămîntul fostului cimitir sute de lumînări. Dacă pînă atunci oamenii nu prea dăduseră importanţă morţilor, acum, după ce cimitirul fusese strămutat, luminile gălbui umpleau coama de munte. Ghedeon era acolo, nu pridideа cu slujbele lui mici ; cerinţa era mare... Noaptea tîrziu l-am dus cu barca pe începutul de lac, pe atunci barajul era turnat doar pe jumătate, apa avea vreme să se adune de pe toate coclaurile.

El mi-a povestit cum a venit o betonieră neagră cu o dungă galbenă la mijloc. Şi dumneata, domnule Vugnar, l-ai coborît pe macaragiu din cabina lui şi l-ai trimis după un kil de drojdie. Ghedeon nu uită cuvîntul, i-a fost drag totdeauna ; auzind despre ce-i vorba a încetinit lucrul, crezînd că va fi chemat la ospăţ... Numai că oamenii dumitale l-au obligat să nu-şi lase treaba. După ce motorul a fost reparat, Ghedeon spune, nu eu, dumneata te-ai urcat pe scara interioară în cabina care dirija benele. Ai coborît oala de turnare la doi paşi de betonieră.

— Auzi Calafat ce inventează Ghedeon ? Bine, domnule Toma, am să stau de vorbă cu el... Multe minciuni mi-a fost dat să aud la viaţa mea, dar una ca asta, trebuie să recunosc...

Toată purtarea lui Toma i se păru lui Calafat necuviincioasă. În locul lui Costin n-ar fi admis familiarisme de acest fel pentru nimic în lume. Nu le-ar fi admis, din principiu, şi pentru că în spatele lor, aşa cum se dovedise şi de data asta, erau capcane pe care şeful nu ştia să le ocolească în ultima vreme cu iuţeala şi talentul de altădată. Devenise mai greoi în judecăţi, argumentul cel mai de seamă era rîsul, tot mai prezent în discuţii, semn că avea nevoie de timp de gîndire înainte de a da o replică tăioasă. Unde era Vugnar de odinioară ?

Din spatele dîmbului, Toma fu strigat. Un glas feminin lungea ultima literă a numelui la nesfîrşit, ca şi cum cel ce trebuia să audă s-ar fi aflat în vîrful muntelui.

— Sînt aici, Iuliană, răspunse tare, dar arțăgos Toma, fără să se clintească din loc. Din partea de jos a lanului cu flori apăru întîi capul Iulianei, apoi femeia mai făcu cîțiva pași și se opri. Nu crezuse că bărbatul era atît de aproape și nici nu-i trecuse prin minte că nu era singur.

— Ce-i Iuliană ? întrebă Toma și Vugnar, văzînd că femeia refuză să vorbească, deveni curios. Își luă scaunul pliant cu el și coborî spre buza dealului.

— S-a dus să îngrijească mormîntul străinei, zise sec Toma... Poimîine e ziua morților.

Vugnar se încruntă. Toma îi mai pomenise o dată de această zi, într-un alt context, dar repetase apropiata sărbătoare cu un scop ascuns. Costin abia mai tîrziu își dădu seama.

Iuliana porni spre spatele grădinii, de acolo îi arătă lui Vugnar crucea albă, cu Isusul prăbușit în sine. Cu timpul ploile și vîntul lustruiseră sculptura, îi rotunjiseră colțurile nefinisate după turnare. Răstignitul părea și mai dușmănos, cu capul răsucit spre pîntecul supt, cu coastele de fier ieșite din beton.

Mormîntul era simplu, îngrădit cu nuiele de alun de aceeași grosime, iar deasupra florile de toamnă crescuseră dese ca peria, fiecare tinzînd să cuprindă în corola ei cît mai mult soare.

— Poimîine e ziua morților, se explică ea...

— Ai mai zis o dată Iuliană, nu mai da atîtea explicații, domnul Vugnar nu e credincios, puțin îl interesează.

— Nu-i adevărat, domnule Toma, cu tot ateismul meu, țin să mărturisesc că am o stimă, din convingere, pentru locurile de veci, pentru cei intrați în neființă... Am cunoscut-o și eu pe această femeie îmbrăcată în alb. Se scurgea ca o arătare, mai ales seara, cînd se ducea să contemple lacul ce se înălțase binișor. N-o oprea nimeni, nici Bică cu paznicii lui n-au îndrăznit vreodată să-i ceară un permis de liberă trecere, asta poate și pentru că cel mai adesea...

Vugnar se uită mai atent la Toma, apoi își trecu privirile la soția acestuia.

— Domnule Toma, mă bucur că m-am oprit să vorbesc cu dumneata... Intenția primă a fost să merg la Gavra. Doream să-i văd forajul și ciudățeniile scoase din adînc, dacă este adevărat că a scos ceva... Dar intuiția mea n-a dat greș, dumneata

ești pornit, m-ai supus la un adevărat interogatoriu, fără să fi vrut, bineînțeles, și fără ca eu să-mi arăt în vreun fel nesupunerea... Vugnar rîse... Vezi unde pot duce presupunerile ? Presupun și eu cum presupui și dumneata că m-ai văzut în acea seară în mașină, apoi urcînd în turnul macaralei.

— Eu nu presupun, domnule Vugnar, eu am spus adevărul, în schimb aluzia dumitale rămîne și ea în picioare, cu toate că e o...

— Tomo, te rog eu, încetează, ce rost mai are toată povestea asta... mai bine veniți la o cafea, domnule inginer, de ce dumnezeu nu lăsați trecutul în plata Domnului, ce aveți cu el și cu sufletele celor duși de mult dintre noi...

— Iată un sfat înțelept, doamnă, cît se poate de înțelept... Și pentru că te văd realistă, n-ar strica să-i scoți soțului dumitale din cap ideea cu sacrificiul... Un om nu poate opri ceea ce tehnica cea mai avansată nu e în stare... Cred că a avut în vedere propriul său sacrificiu, nu-i așa, domnule Toma ? În privința asta, stimată doamnă, este mai bigot decît Ghedeon, Iova are un sens al ridicolului cînd este vorba de propria lui credință, n-o împinge pînă la absurd, deoarece, pe urmă, i-ar fi greu să revină la o purtare lumească... Și el este om, are nevoie de un echilibru în viață, mai ales în relațiile cu credincioșii... Domnul Toma este radical, împinge lucrurile prea departe.

— Aveți dreptate, domnule Vugnar, căzu de acord Iuliana, dar în clipa aceea de undeva, de sub deal, se auzi un strigăt din care nimeni nu înțelese nimic, apoi strigătul se repetă, deveni mai clar, vîntul bătea exact din direcția de unde se pornise. Cineva striga după ajutor, era o singură voce și Vugnar se uită speriat la Toma.

— De la sonda lui Gavra, spuse simplu Spîrcu, dar nu se grăbi să alerge spre locul cu pricina.

— Ce s-o fi întîmplat ?

Nu ajunseră prea departe. În fața lor se întindea dealul transformat cîndva în carieră de piatră. La început pămîntul începu să tremure ușor, apoi cîteva secunde, case și copaci se frînseră, se culcară pe-o parte ca, pe nesimțite, din mișcări pe orizontală, pămîntul să înceapă să se cocoșească. Atunci, îngroziți, văzură cum din locul unde fusese sonda se ridică spre înalt o țeavă largă și lungă, trasă din locul ei subpămîn-

tean de o putere nevăzută. Ţeava, ca un burlan uriaş, pluti cîtva timp în aer, apoi piatra începu să se rostogolească într-un zgomot asurzitor. În alte cîteva secunde, valea se făcu deal de piatră aşa cum fusese înainte de a fi cărată spre staţiile de betoane. Mărturie a unui efort zadarnic era doar tubul gros de fontă culcat pe-o parte a mamelonului, spart în zeci de bucăţi.

— Doamne, ăsta a fost cutremur, spuse Iuliana şi mielul behăi vesel, ţopăind ca un drăcuşor pe cele patru picioare de gumă.

Fugiră care cum apucară... În locul sondei se înălţa vîrful conic al dealului, de zece ori mai înalt decît cel excavat înainte. Sonda lui Gavra dispăruse.

25.

Îl găsi pe Cameniţă coborînd din barcă, cu două lansete şi cu minciocul gol.

— Nimic, domnişoară Adelaida Jigău, nimic, este pentru prima dată cînd mă întorc atît de sărac în vînat. La ora asta, altădată, scoteam pe puţin cinci kilograme, acum nici măcar schelete n-am găsit, lacul pare pustiu.

Adelaida se uită peste întinderea lichidă ; băşicuţele, ca nişte mici baloane sparte, se vedeau rar, din ce în ce mai rar şi numai în apropierea barajului, în rest linişte, apa dormea parcă într-un lighean de care nu se atingea nimeni. Se precipitase spre medic cu graba omului care vrea să scape de un coşmar trăit, dar Saie, respirînd greu, cercetînd nişte urme rămase pe fundul bărcii, aproape n-o luă în seamă. Era fără cămaşă, haina şi cămaşa erau întinse pe cîţiva snopi de stuf tăiaţi, cu multă vreme în urmă, de Bulat.

— Domnişoară Adelaida, Bulat a fost trimis în oraş cu nişte treburi... Domnul Vugnar l-a trimis, spuse el categoric.

Aida, neputincioasă, se aşeză pe mal cu picioarele în apa caldă a japşei...

— Adică, nene, eu sînt tîmpită, nu mai ştiu ce văd şi nu văd, ai, se băţoşi ea golăneşte. De data asta tonul nu-l impre-

sionă pe medic. O privi îndeaproape, îi cercetă ochii colorați diferit și, ca să se răcorească, își descheie cu greutate fermoarul de la maioul de lînă îngălbenit sub brațe.

— Deci acum am ajuns nene, spuse Cameniță și își strînse cu grijă cîrligele. Își vîrî lansetele în geanta mare, cadrilată, rezervată pentru transportul uneltelor de pescuit. Domnișoară Adelaida Jigău, ca să fiu drept am îndoieli că te cheamă așa. De la început am avut. N-am zis nimic, dintr-o discreție ce m-a însoțit toată viața. Dacă oamenii vor să se numească altfel decît au fost botezați, ce treabă am eu, nu ! Aș putea să mă revolt, să sar în sus apărînd propria mea teorie despre fals, dar nu o fac... Am pudoarea de a rămîne liniștit, în continuare.

— Unchiule, poate îmi dai și o pastilă, din alea cu care îl îndopi pe Ionas, am văzut că are opt cutii, pe fiecare stă scrisă ora la care trebuie să le înghită și scrisul nu e al meu, nene...

Cameniță își întinse bretelele late ; îl deranjau, apoi își descheie fără jenă cureaua de la pantaloni, slăbind-o cu o gaură. Acum se simțea mai bine ; respiră în voie și bău din termos cîteva guri de ceai de plante.

— Unchiule, l-am văzut cu ochii mei, a intrat în apă, apoi s-a micșorat, s-a făcut din ce în ce mai pitic, pînă la urmă...

— Pînă la urmă a ajuns în orașul de jos, și a predat probele cu care a fost trimis, iar peste o săptămînă ai să-l vezi înapoi. Atunci, dacă nu te liniștești de pe acum în privința lui, acceptînd varianta mea, ai să înnebunești de-a binelea, ascultă ce-ți spun... Mai bine înghite o pastilă, uite ca să nu-ți fie teamă că te otrăvesc, iau și eu, și Cameniță, scoțîndu-și limba, așează pe ea o pastilă roz. Cu iuțeală și-o trase la loc, parcă ar fi fost limbă de reptilă și, cu ochii pe jumătate închiși, înghiți lin, de cîteva ori, pînă ce medicamentul lunecă, fără dificultăți din esofag în stomac.

Adelaida luă pastila, o privi pe ambele fețe, voi s-o rupă dar se răzgîndi. Curiozitatea fu mai mare și o frînse în două. În pastila roz găsi un praf cu miros de mușețel și alge.

— Unchiule, și a dumitale a fost la fel ?

Saie scoase din cutia aflată într-un buzunar al sacoșei o altă bulină, o rupse în fața Adelaidei. Pastila era identică.

Aida luă resturile celor trei pastile ; pentru că zdrobite erau amare, acceptă paharul cu ceaiuri medicinale de la Cameniță.

— La ce folosesc, unchiule, spuse ea pe un ton conciliant, plictisită să se mai rîcîie cu omul ce năduşea din greu încercînd să-şi scoată cizmele de cauciuc, lungi pînă aproape de fese.

Aida îl ajută.

— Nu simți că miroase, că din larg vine spre țărm un iz greu, îi ceru părerea sincer îngrijorat că fata putea să creadă că aerul îmbîcsit avea altă proveniență.

Adelaida se uită în zare, ca şi cum din amurgul roşu, incapabil să se transforme în întuneric, înainta aerul stătut ; îl simțise de la început, dar nu-i dăduse importanță...

— Deci, domnișoară Adelaida Jigău, dumneata crezi sincer că sîntem într-o ureche, singurul dintre noi capabil să raționeze logic fiind dumneata... Ca medic pot să-ți mărturisesc că rar ai să întîlnești un nebun care să spună despre sine că e nebun ; de obicei nebunii sînt doctorii, ei ar trebui să stea sub supraveghere strictă, nu bietul pacient... Crede-mă, am vizitat asemenea instituții de sănătate. De multe ori am avut impresia că cel bolnav sînt eu... Există la suferinzii din această categorie o putere de persuasiune uluitoare, aproape m-am lăsat convins că mingea ce se învîrtea pe lac nu era altceva decît capul sărmanului Bulat... Toată forța omului bolnav stă în capacitatea de a-i insufla interlocutorului propriul său crez. În sprijinul afirmațiilor sale, sistemul nervos, deteriorat, naşte, pe lîngă monştri, şi o acuitate a simțurilor capabile nu numai să argumenteze, dar să şi susțină argumentul, în folosul propriei lui credințe. Şi cum credința în sănătatea sa e atît de mare, nu face altceva decît să-ți demonstreze că cel nebun, pînă la urmă, eşti tu.

Cameniță îşi scoase ciorapii de lînă, şi-i schimbă cu alții subțiri, de mătase, şi Adelaida rîse cînd îi văzu degetele mari de la picioare lipite cu o pieliță fină de celelalte două aflate în imediata lor apropiere.

— Puteam s-o tai, de multe ori au rîs colegii de această malformație, dar mi-a fost teamă să nu ating cine ştie ce vas de sînge, aparent fără importanță... Nu uita, domnişoară Adelaida Jigău, cel de-al treilea război mondial a început de mult, cancerul este virtualul cîştigător ; nu vreau să provoc o luptă inutilă în propriul meu organism...

— Vă e frică de moarte, nene ?

— Teribilă, domnişoară Adelaida Jigău, teribilă, aş minţi dacă nu aş recunoaşte...

Aida era incomparabil mai veselă, Cameniţă nu i se mai părea chiar atît de respingător, avea, prin sinceritatea lui, o doză de omenesc neremarcat pînă atunci. Parcă era un frate mai mare, gata să facă pe clovnul numai să provoace bună dispoziţie, or Saie, cu întreaga lui construcţie masivă, lipsită de migală estetică, era un bufon reuşit şi Adelaidei începu să-i placă neputinţa trupului plin de grăsime, neajutorat la prima vedere, dar agil în mişcări atunci cînd Saie avea interes.

— Dacă ar şti sărmanul Bulat ce-ai inventat pe seama lui, vai, vai, repetă Saie în timp ce se ştergea între degetele picioarelor cu un prosop, întrebuinţat înainte, cu aceeaşi meticulozitate, sub braţe...

— Nene, ce dracu, doar nu-s mai chioară decît sînt în realitate, am văzut cu ochii mei, cu toate că...

— Vezi, draga mea, cu toate că... te rog mai spune de cîteva ori, *cu toate că,* în clipa cînd începi să ai îndoieli înseamnă că adevărul este pe jumătate sub semnul întrebării, or dumneata trebuie să pui sub acelaşi semn şi minciuna pentru că asta ai susţinut, o minciună... Bică Stupariu l-a dus la gară, mă crezi sau nu ?

— Din partea mea putea fi el, putea fi altcineva, puţin mă interesează, dar pe luciul apei se rostogolea capul lui, sau...

— Vezi, din nou *sau...* mai repetă acest *sau* te rog eu frumos. *Sau, sau sau...*

Adelaida îşi simţi ochii umezi, apoi se puse pe bocit, simţea că plînsul nu era plîns, dar de plîns plîngea, cu toate că în primul moment îşi pusese întrebarea ce anume îi crease emoţia falsă, de unde pînă unde acele lacrimi străine şi ele de vreme ce nu avea motiv temeinic de amărăciune. Sau motivul exista, era acolo lîngă ea, sub forma unui peştişor cu capul pe jumătate ieşit din apă, cu ochii pironiţi la limba unei broaşte aflată într-un du-te-vino continuu ; frunza unde îşi găsise broasca adăpost era plină de furnici, cine ştie cum ajunse acolo. Saie se uită la peştişor apoi cu talpa pantofului îl călcă de cîteva ori.

— Ce te-a apucat, nene, de ce, era aşa nostim.

Auzi de departe strigătul lui Ionas. Își luă grăbită pantofii, geanta-poșetă și, fără să-și ia rămas bun, alergă pe cărărușa ce ducea la fosta clădire a administrației.

— Mi-a fost teamă să nu ți se fi întîmplat ceva, o întîmpină Ionas. O îmbrățișă cu o căldură neobișnuită pentru felul lui de a se comporta în ultima vreme.

— Ce să mi se întîmple ?

— N-ai simțit cutremurul ?

Adelaida se uită în jur ; numai cînd văzu un coș al clădirii căzut la marginea scării și cîteva găuri în zidul exterior, semn că Ionas n-o mințea, își duse mîinile la gură.

— N-am simțit nimic, Ionas... Am stat pe malul lacului cu Saie, n-a observat nici el, altfel mi-ar fi spus... Am fost foarte supărată pe tine, de ce-ai închis ușa cu lacătul ? Niciodată n-ai făcut-o... Venisem să-ți spun că l-am văzut pe Bulat...

Adelaida tăcu.

— Unde l-ai văzut pe Bulat ?

— Saie Cameniță a rîs de mine, e convins că o stare anapoda mi-a jucat o festă, Bulat nu numai că n-a murit, dar Vugnar l-a trimis nu știu unde cu...

— Bulat i-a omorît cîinele lui Stavropol, se pare că nici cîinele nu s-a lăsat răpus așa ușor...

— Deci Bulat n-a fost trimis nicăieri, minte și Saie, poate minte și Vugnar... zise Adelaida și, cu toate că afară era cald, începu să tremure.

Ionas o strînse și mai tare în brațe, apoi o duse în camera de la etajul întîi. Ușa era întredeschisă. Ionas fusese mai întîi înăuntru să vadă dacă cutremurul de care amintise nu i-a deteriorat încăperea. Doar vechiul calorifer, inutilizabil, de prisos, de cînd se schimbase clima, căzuse din cele două cîrlige. Peretele de la fereastră era fisurat tot în formă de x.

— Ida, l-am însoțit pe Stavropol. Și-a îngropat cîinele. La întoarcere mi-a fost dintr-o dată teamă pentru soarta ta. Te-am căutat peste tot, dacă aș fi știut că te afli cu Saie aș fi venit acolo, n-am încredere, Ida, în omul ăsta. Emoția așteptării, faptul că la strigătele mele repetate n-ai răspuns, m-a făcut, cum să-ți spun, am simțit că ceva mi se rupe în cap, Ida, la început am căzut în genunchi, eram aproape sigur că am făcut o comoție cerebrală... În realitate n-am avut decît un spasm, el m-a trîntit, dar tot el mi-a împrospătat memoria

cu ceva teribil. Îţi aminteşti de femeia în alb, de care ţi-am vorbit ?

— Îmi amintesc Ionas, dar te rog, înainte de a-mi povesti... cred că e singurul lucru care m-ar readuce la liniştea de dinainte. Cameniţă mi-a dat o pilulă, simt în mine o stare de agitaţie, în acelaşi timp o...

— Nu pot, Ida, nu pot acum, nu te supăra. L-am văzut pe tata, Ida. Femeia aceea în alb m-a scos într-o zi la plimbare. A luat cu ea de-ale gurii, într-o sacoşă, ţin minte culoarea, era gri, şi amîndoi, la început pe jos, apoi cu un camion de ocazie, am urcat într-un orăşel de munte... Ne-am apropiat de o clădire albă, un sanatoriu pentru bolnavii de tuberculoză. Era o oră de după-amiază, oamenii se plimbau pe alei, unii sprijiniţi de femei în alb. În clipa cînd prin apropierea mea a trecut un bărbat, am strîns-o de mînă ; i-am zis încet, ăsta e tata...

— „Pentru asta te-am şi adus, să-ţi aminteşti de tatăl tău, numai să nu pomeneşti nimănui de acest drum, nici ce-ai văzut..."

N-a vrut să-mi spună mai mult... Ne-am reîntors la orfelinat. Femeia în alb mă întreba zilnic dacă am vorbit cu cineva despre cele văzute şi de fiecare dată mă săruta pe obraz cînd îi dădeam de înţeles că n-am încălcat, nici n-am de gînd să divulg consemnul stabilit între noi... Deci am avut un tată, Ida, înţelegi, nu sînt al nimănui. Cred că părinţii mei nu de bunăvoie s-au lipsit de mine, au fost obligaţi, şi mai cred ceva : nu mă cheamă Ionas Aron, numele meu a fost altul.

— Ionas, hai să fugim de aici...

— Unde, Ida ?... Nu pot fugi, nici pleca fără să ştiu exact cine sînt. Nu pot lăsa nici barajul lui Stavropol şi cu atît mai puţin pe el... Cred că Bulat a înnebunit, n-avea nici un motiv să se răzbune pe bătrîn, Stavropol nu i-a făcut nimic...

— Ionas, Mitrofănică nu ştiu ce a stricat acolo la marginea lacului, l-am văzut, dar asta înainte de a intra Bulat în apă... Dar oare a intrat ? Dacă a intrat înseamnă că a murit, a murit...

Ionas se ridică de pe patul cu cerga desfăcută. Se duse la dulăpiorul aflat deasupra ligheanului. Deschizînd o uşiţă luă dintr-o cutie o pastilă roz...

— Ionas, te rog, nu mai lua, te rog foarte mult... Mi-a dat şi mie Saie una la fel, cred că din cauza ei nu mai sînt

convinsă de ceea ce am văzut și n-am siguranță nici în adevărurile pe care le rostesc...

— El le face, Ida, din plante medicinale, pentru asta le și înghit, nu-s altceva decît ceaiuri în formă... are o mașină de zdrobit, de filtrat și capsulat.

Aida se ridică. Luă cutiile din dulăpior și alergă cu ele afară.

— Nu, Ida, te rog nu... strigă el cuprins de o agitație neobișnuită. Se luă după ea. Ida era pe marginea lacului. Aruncase cutiile deodată, numai una pluti cîtva timp, restul se înecaseră făcînd în urma lor rotocoale mărunte. Ultima se opinti, parcă ceva n-o lăsa să se afunde, atunci Ida o lovi cu pietre ; numai lovită de cîteva ori se scufundă nu direct în jos, cum se întîmplase cu celelalte, ci costiș, așa că multă vreme Ida o mai putu vedea alunecînd spre adînc.

Ionas se uită în ochii ei cuprins de mînie, dar pămîntul se cutremură din nou, numai pentru o clipă, și Ionas, îngrozit, o strînse în brațe. Voi să se ascundă de frică în ființa ei, dar Ida, simțindu-i tremurul, se lipi strîns, îl sărută, apoi fără să-i pese de mugetul pămîntului ce se apropia de ei dezlănțuit își uni trupul cu al lui. Senzația de durere și plăcut fu atît de mare încît nu mai avură timp să vadă cum pămîntul se înalță, ca o cocoașă uriașă, odată cu ei.

Apa lacului scăzu vertiginos alunecînd într-un val uriaș spre amonte și barajul dezgolit își arătă fundația. Într-o zvîrcolire scurtă, un monstru gri se învîrti cu repeziciune voind să prindă apa din urmă. Goana lui se poticni de talazul care își revenea în matcă. Cînd Ida se ridică în mîini, transpirată, dar plutind încă, fără urmă de teamă, toate lucrurile înconjurătoare erau la locul lor, numai clădirea fostei administrații se rupsese în două, camera lor dispărînd în praful și molozul înălțat ca o ciupercă. Ida îl sărută pătimaș. Ionas, cînd se convinse că erau vii, nevătămați, înțelese că uitase de altceva.

— Barajul, rosti el, ca și cînd existența lui, acum după ce viața le era neatinsă, i se părea lucrul cel mai de seamă.

Îl văzură pe dig pe Stavropol, alerga într-o parte ; de cîteva ori căzuse dar tot atît de iute se ridicase și își urmă goana spre puțul unde se afla ascensorul. Cerul cu amurgul roșu se schimbase ; albastrul și roșul se transformaseră în auriu, în jurul lunii, galbene, pătate. Ida își văzu propriul ei păr despletit, ca și auriul nopții de coșmar.

Ionas începu să fugă după inginer. Ida, surprinsă de plecarea lui, voi să-l ajungă din urmă.

— Ionas, nu mă lăsa, nu mă lăsa...

Îl întîlniră pe Stavropol la scara de coborîre în galerie. Era rănit la un genunchi, zgîriat pe față. Sîngele îi acoperea o jumătate de obraz, dar inginerul nu părea preocupat de răni.

— Ce bine-mi pare că te-am întîlnit, ce bine-mi pare, eram în barcă în momentul cînd a început; am văzut cu ochii mei clădirea rupîndu-se, am fost sigur că te-am pierdut și pe tine... Să nu se fi lărgit fisura, sînt îngrozit... Nu-și mai continuă temerile...

Becurile care însoțeau scara pînă la ascensor erau stinse, în pîntecul colosului nu se auzea nici generatorul, dovadă că oamenii încă nu-și reveniseră și fuseseră incapabili să-l cupleze.

— Domnule inginer, dați-mi mie lanterna, spuse Ionas și inginerul zăbovi, îi era peste mînă să-l lase pe Ionas singur, în același timp era convins că în halul în care se afla n-ar fi putut coborî pînă la lift. Mai mult ca sigur nici ascensorul n-avea cum să funcționeze de vreme ce becurile de control dormeau învăluite în întuneric.

— Ionas, se întoarce! spuse Stavropol pierit. Se uitară în amonte. Văzură coborînd de sub poala muntelui un val, cu mult mai înalt decît barajul. Înainta încet, cu coama albă a spumei răsucită, ca un vîrtej, lăsînd să se ghicească în mijloc cercul aproape perfect. De undeva de jos se auziră strigăte, la scurt timp luminile de control pîlpîiră, apoi se aprinseră la intensitatea normală. Din adînc, un motor puternic gemea, lăsînd pămîntul, în urma efortului, să trepideze. Valul se apropia tot mai mult, pierzîndu-și însă din putere, lovitura plăcilor tectonice fusese în dreapta mai slabă, nu ridicase în sus decît o parte din lac. Și această parte era suficientă pentru a distruge totul în calea ei. Ionas nu așteptă nici un semn, se repezi la scară. Înainte de a ajunge lîngă ascensor deschise o ușă de metal unde se găseau tablourile de comandă ale servomotoarelor. Cuplă mai întîi unul. Numai cînd auzi ronțăitul monoton, făcu la fel și cu celelalte. Barajul se scutura de propria-i frică. Deasupra, Stavropol și Adelaida asistară la privelișteа uluitoare a ridicării porților imense prin care apa urma să se scurgă.

Ionas apăru după cîteva minute. Din aval alergau spre coronament cîțiva oameni, cu Bică Stupariu în frunte. O sirenă răgușită încerca să dea semnalul de alarmă pentru cei aflați pe locurile unde apa ar fi putut să năvălească.

— Bine c-au pornit generatoarele, spuse Bică aiurit de toate cele prin care trecuse. Cutremurul îl surprinsese în bîrlogul de beton, mișcarea pămîntului își multiplicase asurzitoarea clătinare. Crezuse că sosise sfîrșitul lumii.

— Da ce face ăla acolo, spuse el uitîndu-se prin binoclul puternic.

Ionas luă ocheanul și privi prin oculare spre curtea lui Toma Spîrcu... În grădină, așezați la masă, Toma citea dintr-o carte în timp ce mielul dormea în brațele Iulianei, aflată lîngă bărbat.

— Ce dumnezeu, n-aud sirena ? spuse din nou Bică și își luă automatul de la spate voind să tragă o salvă în aer să-i facă pe cei doi oameni atenți la ce se putea întîmpla.

— Lasă-i, domnule Bică, după calculele mele nu se poate petrece nimic, dacă pînă la răsturnarea talazului ușile vor fi deschise în întregime, barajul deversor va putea...

— Domnule inginer, domnule inginer, murim dracului cu calculele dumneavoastră, spuse Bică gata să o ia la sănătoasa cu ajutoarele lui cu tot.

— Plecați, domnilor, dacă vă e frică. Eu rămîn, am spus că nu se poate întîmpla nimic, zise bătrînul și Adelaida citi în privirile lui strălucitoare o siguranță de om stăpîn pe el sau alta, a unui inconștient.

— Ionas, îngînă Adelaida.

Ionas, înțelegînd neliniștea Aidei, o luă în brațe, o sărută pe frunte, apoi pe amîndoi obrajii. Numai la urmă își lipi buzele de buzele ei umede, sărate de lacrimi.

— Ida, barajul e în siguranță, repetă el credința lui Stavropol ; valul se apropia, se lărgise odată ieșit din strînsoarea munților. Își diminuase înălțimea, dar își îndoise furia dînd de ape adînci.

Izvoarele cînd calde, cînd reci erau singura teamă a inginerului. Pentru aceste izvoare îl disprețuia pe Gavra, cu toate că, fără el, multe din tainele adîncului stîncos nu le-ar fi aflat și n-ar fi putut să-și ia măsurile de precauție normale în orice construcție. Fundația avea să fie peste cîteva minute salvatorul sau criminalul întregului zidit și Stavropol refăcu

mintal, în grabă, calculul forței posibile și rezistența, pe centimetru pătrat, a loviturii ce avea s-o primească barajul.

— Ionas, spuse el încet și Ionas se duse lîngă bătrîn. Uitase să stingă lanterna.

Inginerul, calm, apăsă pe buton. Fasciculul de lumină se topi făcînd azuriul amurgului să devină mai clar ; parcă era zi, dar o altfel de zi, cu nimic asemănătoare cu celelalte, spuma albă a uriașului talaz se rostogolea undeva între cer și pămînt făcînd particulele din atmosferă să strălucească intens.

— E tîmpit, am zis eu de totdeauna că e tîmpit, se auzi vocea lui Bică și, nemulțumit de constatarea că Toma și ai lui erau tîmpiți, le făcu semn ajutoarelor să-l urmeze. Mă duc să văd cum stau cu stația de conexiuni, spuse el și alergă bucuros că putuse atît de rapid să găsească o explicație plauzibilă dorinței de a fugi din acel loc, cel mai periculos, valul urmînd să atingă cu toată puterea latura malului de protecție.

Toma Spîrcu nu se mișca de la locul său ; îi citea ceva nevestei dintr-o carte groasă ; n-avea cum să observe pericolul ce urma să vină, el crezuse că odată cu liniștea pămîntului viața își intrase în ale ei.

Ionas ar fi vrut să alerge pînă acolo, bucuria că nimic din casa lui Toma nu avusese de suferit era umbrită de neîncrederea în cele susținute de Stavropol. Dar nici el, Ianos, cu toate că avea îndoieli în presupunerile și schemele matematice ale bătrînului inginer, nu îndrăznea să plece, arătîndu-și astfel neîncrederea.

— Lasă-l, domnule Ionas, lasă-l, calmul lui mi-l întrege ște pe-al meu, n-am să mă mișc din acest loc cu toate că n-am nici un drept să vă reții cu mine. Știu, Ionas, de ce nu pleci, ai vrea să te convingi, să afli ce s-a întîmplat în adînc, la patruzeci de metri mai jos de locul unde stăm noi, ești curios dacă seismul a influențat fisura, acea fulgerare bizară a betonului turnat de mine... Te asigur că nu s-a întîmplat nimic, construcția e solidă, dacă nu se vede nici o crăpătură în afară mă îndoiesc de producerea ei în interior, cu toate că... N-aș vrea să uiți ceea ce ți-am spus odată, germenele răului, în acel loc, pe unde apa pătrunde nu e de natură tehnică, are o altă explicație. Vom afla în curînd. Dacă acest val se supune calculelor mele și vom ieși teferi

din această încercare, vom coborî în adînc, ai să te dumireşti că am dreptate... Domnişoară Adelaida, mă bucur că în momentele acestea eşti alături de noi, gata să înfrunţi un pericol pe care nu ţi-l cere nimeni. Am cunoscut o femeie, i-am povestit lui Ionas de ea, un om deosebit, femeia în alb, aşa-i ziceam atunci, nici ea n-a vrut să fugă din faţa prăpădului, l-a preferat decît să mă lase singur, aşa cum a făcut Bică Stupariu... Pentru asta îl şi stimez pe Toma, pe nevasta lui ; fără să ştie, îmi confirmă tezele liniştitoare, cu un fel al lor de-a tăcea, de-a ascunde, de-a se mărturisi, o linişte pe care le-o invidiez... Am iubit-o pe femeia în alb, domnişoară Adelaida, dacă un om ca mine poate iubi altceva decît fierul şi betonul, cu toate astea în nopţile de veghe, de acum, cînd îmi rememorez trecutul, înţeleg mai bine că am iubit-o, aşa, cum meriţi şi dumneata să fii iubită... Pe atunci n-aveam vreme de serenade, nici spaţii libere dedicate sufletului, pe atunci munceam, voiam să dovedesc că sînt mai bun în meserie ca alţii, în ciuda neîncrederii faţă de mine... Toată viaţa am fost suspectat, tracasat, dar recunosc, am fost lăsat să-mi duc nebunia la capăt, şi nebunia, priviţi-o, o să reziste tuturor valurilor, ele se înspăimîntă de creaţia mea, şi Stavropol arătă spre tăvălugul ce cuprindea în lărgime un diametru infinit, capătul ce intra în zona luminoasă a lacului fiind ascuns privirilor. Am încercat, după moartea ei, să refac ceva din puţinul existent în mine, să dau inimii dreptul la ce i se cuvine, dar după încercări infructuoase am înţeles că ceea ce mai păstram pentru ea nu se putea împărţi cu altcineva. Deci o iubisem fără să-mi dau seama. N-am preţuit cum se cuvine sacrificiul ei decît acum, cînd toate se adună, se calculează, dar altfel decît calculez în mod obişnuit. Sufletul, se pare, are alte ecuaţii, el nu le suportă în starea în care eram pregătit să i le ofer. Multă vreme am crezut că rezistenţa ei la toate capriciile mele, la toate jignirile pornea nu din dragoste, din altceva ; de ce să mint, am crezut o vreme că ura o ţinea lîngă mine, după ce a înţeles că de iubire nu putea fi vorba. Nu, nu m-a urît, dimpotrivă, m-a iubit, ca nimeni altul, pentru asta nici n-am fost capabil să-mi încălzesc decît amintirile, să le reevaluez la adevărata lor tensiune, dar asta cînd totul a fost prea tîrziu... Şi atunci, ca să scap de ea, am încercat un vicleşug care a prins, am început să-i povestesc cuiva despre calităţile ei cu atîta con-

vingere și pasiune încît n-a durat mult ca noul confesor să se aprindă din prea multul foc al vorbelor mele. Nu mințisem cu nimic, fusesem sincer, credeam în laudele pe care i le aduceam. Voiam să scap de ea. Ca să scap am vrut s-o vînd. Să-mi vînd iubirea de care nu eram conștient, dar de care am devenit conștient mai apoi... Am făcut uneori și pe gelosul, ca omul căruia voiam s-o dau să-și ascută spiritul, să se angajeze mai mult, să i se pară lupta luptă, cu miză grea, fără să știu că atracția lui Saie era de altă natură, el nu voia s-o cunoască pe ea, voia să mă știe pe mine mai bine. Cînd am aflat, era prea tîrziu. Indiferent de gîndurile lui amestecate, din care dominant era cel privitor la mine, nici pasiunea nu era falsă, bărbatul din el era aprins, chiar dacă flacăra nu era nici pe departe asemănătoare celei ce ardea în sufletul meu. Trăisem atît de ascuns, atît de calculat ascuns, încît crima de a nu mă da în vileag, cu adevărata mea identitate, mi se părea perfectă, știam nu numai să calculez rezistențele și amestecurile — construcția îți dă și sentimentul artei prin viziunea ce ți-o creezi înaintea lucrului finit — or traiul meu, pe dinăuntru și pe dinafară, mi se părea blindat, nu puteam fi descoperit... Și, dintr-o dată, a venit ea... Nu s-a desconspirat, cu toate că știa că trăiesc numai cu numele, numai el mă reprezenta cu adevărat, restul era o falsitate deliberată, pînă ce aveam să cîștig încrederea și odată cu ea dreptul să mă impun, așa cum aș fi meritat de mult. Dacă m-ar fi căutat atunci, în clipele mele de slăbiciune, de teamă, de nesiguranță, poate aș fi abdicat, s-ar fi găsit și aiurea o construcție mastodont de care să-mi leg viața, poate aș fi muncit ca *negru* pentru unul din iluștrii ingineri care n-au timp, așa cum am avut eu, pentru fiecare minut din chinul betonului, de a se constitui în ceva durabil și folositor. În aceste condiții socotite înjositoare, aș fi cîștigat înzecit... Nu, nu cîștigul mă obseda, dorința de a le demonstra că greșesc profund ; oameni ca mine erau cu sutele, abnegația nu se judecă la nivelul cuvintelor, nici atașamentul, legat exterior ca o centură de siguranță, folositoare pentru tine și inutilă pentru ea. Cel mult îi poți oferi ceva din valoarea ta acestei centuri de siguranță, dar lucrurile nu se adună decît cu lucrurile, ființele așijderea, o centură de siguranță nu era idealul vieții mele, cu toate că am apelat la dedublarea propriului meu *eu*, însă nu din nevoia de parvenire ; din nevoia de sacrificiu... Știam

că am să prind un asemenea timp... Tîrziu, cînd am avut cîteva discuţii brutale cu femeia în alb, liniştită în felul ei, deloc sîcîitoare, dar de o duritate fără seamăn, atunci cînd considera că am să mă pierd din cauza inconştienţei mele de a vedea starea lucrurilor, am înţeles cît de puţin valoram în faţa lor... N-am priceput însă exact ce voia de la mine, de ce voala un adevăr ce se putea rosti simplu, deschis. Cameniţă dorea să afle biografia mea, aceasta i-a fost întrebarea, de ce mă ascund, ce legături am cu ea, dacă nu cumva urmăresc să arunc şantierul în aer. Atunci eram doar fierar-betonist. O clipă, o clipă, uite-l că vine, spuse Stavropol şi coborînd cu greutate pînă la postul de „ajutor", aflat într-o nişă apropiată celei unde se aflau conexiunile pentru servomotoare, veni cu cîteva frînghii de iută.

— Vă rog să vă legaţi, nu pentru că aş fi nesigur în presupunerile mele ; în faţa vieţii pînă şi hîrtia poate greşi, deşi un val nu face parte decît din forţa majoră a vieţii, cel mai adesea subordonată ei, acesteia din urmă... Eu n-am să mă leg. Dar nu vreau ca voi să aveţi de suferit, suferinţa fizică este minoră faţă de cea sufletească, or văd, domnişoară Aida, că încrederea mea a sădit în dumneata slăbiciune... Nu te învinuiesc... Să plătesc numai eu, dacă nu va fi aşa cum presupun... Eu sînt căpitanul acestei corăbii, dar spre deosebire de unul ce pluteşte pe întinderile albastre, eu nu vreau să-mi leg liniştea de un punct fix, căpitanul unei minuni ca aceasta se vrea liber, doreşte să piară, chiar dacă barajul nu va fi atins cu nimic... Calculele mele prevedeau acest cataclism, l-am soluţionat teoretic nu o dată, acum practica nu mă mai înfioară nici a suta parte ca atunci, cînd l-am fabricat artificial, în laborator... Priviţi-l, spuse Stavropol cu chipul transfigurat, priviţi-l cum se teme de ce va întîlni în cale...

Adelaida se uită spre locul arătat de inginer. Valul nu numai că era la fel de mare, dar rostogolirea lui înceată, mugetul neomenesc, neauzit înainte, o sperie şi mai mult. Se legă singură cu otgonul de mijloc, pe urmă trecu frînghia groasă de cîteva ori în jurul unui pilon de beton... Se aşeză apoi în spatele pilonului, el urma să preia izbitura, ea rămînînd în golul dintre stîlpul proteguitor şi apă. Ar fi dorit ca Ionas s-o ajute, să-şi neglijeze propria securitate. Ionas n-avea timp. Cu o grabă febrilă îşi lega otgonul de un stîlp apropiat, numai după ce-i verifică rezistenţa, smucindu-se de cîteva ori, veni

lîngă Ida, o luă în brațe, strîngînd-o între el și betonul salvator.

Stavropol încetase să mai vorbească. În mijlocul coronamentului, cu brațele încrucișate, aștepta izbitura ignorată pînă atunci de povestirea nedusă pînă la capăt. Nu-i era indiferent ce se va întîmpla. Nu voia să moară ca un erou de operetă. Voia să înfrunte stihia fizic, după ce o înfruntase mintal...

Valul se apropia, era tot mai aproape, tot mai zgomotos, parcă o putere nepămînteană venită din adînc răscolea măruntaiele apei împingînd-o înainte...

Adelaida închise ochii, strîngîndu-l pe Ionas cu disperare.

— De ce n-am plecat, Ionas, de ce n-am plecat, ți-am spus că Stavropol nu e normal, țipă ea ca să fie auzită.

Ionas n-o auzea sau se prefăcea că n-o aude. Îi era și lui frică, dar altfel decît ei. O teamă reținută, rațională. Măsură lărgimea stîlpului aflat în spate, apoi își culcă fruntea între umărul și gîtul fetei.

— Adelaida, îmi pare rău.

Din pricina strînsorii, Adelaida aproape că nu mai putea respira. Ionas nu-și dădea seama de forța brațelor lui. Apoi se auzi izbitura. Avu curajul să deschidă ochii, să privească în lungul barajului. Apa se plesnise de pilonii puternici, apoi porni cu forță printre stîlpii cu porțile ridicate. Pe urmă nu mai văzu nimic, simți șuvoiul trecînd peste ei, voind să-i smulgă din îmbrățișare și i-ar fi smuls dacă pilonul n-ar fi preluat cea mai mare parte din furie, și dacă otgonul, intrat în carne, nu i-ar fi ținut pe loc.

Totul dură cîteva secunde. Suficiente însă ca părul auriu al Adelaidei să-și schimbe culoarea ; semăna acum cu un fuior de cînepă, cenușiu, pe jumătate albit. Nu se întîmplase nimic cu ea, semn era tremurul mîinilor, al trupului, un tremur răsfrînt și în el. Ianos își deschise pleoapele ; barajul era la locul său, în aval apa se domolise, se scurgea lină pe făgașul vechi, poate doar cu un metru doi mai înaltă ca înainte. Nici casa lui Toma nu fusese atinsă, apa trecuse doar peste mormîntul femeii în alb, crucea ca și florile sădite de Iuliana erau răsucite într-o parte.

Stavropol avusese dreptate. Calculele se adevereau, inginerul putea fi mîndru de construcție.

Ionas se dezlegă cît putu mai repede, lăsînd-o pe Ida să se descurce singură. Coborî scările spre nișele de unde trebuia să cupleze servomotoarele în sens invers. Apa trecuse cu repeziciune peste deschizătura acoperită metalic, interiorul galeriei nu suferise, motoarele mergeau din plin, semn că generatoarele nu fuseseră deteriorate. Ascensorul funcționa ; Ionas îl luă pe cel rapid. În patruzeci de secunde se afla în galeria principală. Din tot vacarmul de afară, aici în interior, persista doar mugetul de mult trecut al valului, ecoul lui venea de undeva dintr-o mare depărtare, dar de fiecare dată, prin repetare, zgomotul părea mai intens.

Ionas alergă spre fisura atît de cunoscută. Crăpătura nu se lărgise din cauza șocului, își schimbase forma doar. Dar nu lovitura apei fusese de vină. Fărîmițarea betonului, în perimetrul de zid devenit violet, era rezultatul unei eroziuni continue ; nu avea nici o legătură cu seismul, nici cu milioanele de metri cubi de apă pregătite să doboare totul în calea lor.

Nu, Stavropol chiar dacă era nebun, în nebunia lui era unic.

Ionas respiră adînc, ușurat. Barajul trecuse examenul de fiecare dată cu bine, ar fi fost păcat să se petreacă cine știe ce cu el din cauza unei amărîte de fisuri. Pînă la urmă Stavropol avea să-i vină de hac. El era cheia rezolvării acestui nimic în comparație cu dezastrul la care se așteptase. Nici o crăpătură în rest, nici o pată umedă, constată Ionas cu voce tare după ce cercetă cîteva sute de metri din galeria devenită mai spațioasă, mai trainică în ochii săi. Își aduse aminte de Ida. Alergă la ascensor.

Cînd ajunse la lumina caldă a amurgului o văzu pe Ida dezlegată de stîlp, privind speriată în jur.

— Unde-i Stavropol, întrebă ea.

Într-adevăr inginerul nu era la locul unde îl lăsaseră. Nu se vedea nici pe coronament, nici în dreptul barajelor deversoare, ale căror uși ciclopice se închiseseră în timp ce el cerceta galeria din adînc.

— Domnule inginer, domnule inginer, strigă el. Nu primi nici un răspuns. O fîșie de cămașă albă, prinsă de o ridicătură de beton, rămasă din devierea vechii albii, îl puse pe Ionas pe gînduri. Cum de nu-i trecuse inginerului prin minte că apa, chiar dacă nu era în stare să-i facă construcției nimic, îl putea mătura pe el de pe coronament. Se confundase cu

propria lui operă. Opera rezistase, dar apele îl smulseseră pe el. Primise valul în față. Ionas își făcu reproșuri. Ar fi trebuit să insiste ca inginerul să-și ia cel puțin măsura minimă de precauție. Să se lege cu otgonul. Ținea perfect de bine minte, Stavropol adusese trei frînghii. Una rămăsese lîngă el. De ce n-o folosise ? Acum nu mai avea rost să se lamenteze. Mai mult ca sigur că trupul lui Stavropol, luat de valul domolit de izbitură, trecuse pe lîngă ei. Dacă apa se înălțase cu mult mai sus de capul lor, nu mai încăpea nici o îndoială că Stavropol luase lovitura în plin.

Acum lacul era calm, parcă nu s-ar fi întîmplat nimic. Micile explozii dispăruseră. Doar spre mijloc, acolo unde apa închisă la culoare încercase să se amestece cu partea ei luminoasă, se vedea o umbră mișcătoare, unduind în cercuri mari lichidul. Nu putea fi decît peștele, cel care se luptase cu atîta încăpățînare, clipă de clipă, cu barajul. Probabil animalul era rănit sau năucit de cele întîmplate, altfel n-ar fi plutit aproape de suprafață.

Ionas ar fi vrut să meargă spre locul de unde mișcarea i se putea urmări mai bine. Aida nu-l lăsă din brațe.

— Nu te las, Ionas... Cînd ai fugit spre interior l-am văzut sărind în apă. Și am mai văzut ceva. După ce apa s-a lovit de zid s-a retras din nou, ca și cum ar fi vrut să-și ia un alt avînt. În golul rămas de retragerea ei am observat în baraj o gaură rotundă, și capul monstrului ieșind din ea.

— Ți s-o fi părut, Ida, ți s-o fi părut... dacă nici cutremurul, nici consecințele lui n-au putut mișca o pietricică din construcție, de acum înainte nu mai mi-e teamă de pești, nici de fisuri, socotite pînă acum dezastruoase. Ți-a fost frică Ida, draga mea, spuse el și-i mîngîie părul schimbat la culoare.

— Ce-i cu părul meu ? întrebă ea.

— Nimic, ce să fie, frica din tine s-a răsfrînt în el, așa se întîmplă uneori... Ida, cred că Stavropol n-a scăpat cu viață, doamne, de ce l-am lăsat nelegat, se apostrofă Ionas.

Coborîră amîndoi taluzul și se îndreptară spre grădina cu flori a lui Toma Spîrcu.

În curte ardea un felinar agățat de o cornișă a casei. În jur, florile îngrijite de Iuliana erau neatinse. Doar în partea de dincolo de deal, unde începea să coboare panta, apa, în scurgerea ei, le smulsese din rădăcină dezgolind pe mari porțiuni pămîntul. Toma și Iuliana nu erau afară. Cîinele lătra

ca turbat, urcat pe un șopron de unde nu avea curajul să coboare. Poarta din spatele grădinii era deschisă. Ionas și Adelaida pătrunseră prin ea. La cîțiva metri de gardul de cărămidă începea valea și, lîngă crucea răsturnată, Ionas văzu trupul lui Stavropol. Inginerul era gol, numai în piciorul stîng mai avea o urmă de ciorap.

— Asta i-a fost soarta, spuse Iuliana.

Ionas se apropie. Ida rămase în dreptunghiul porții. Iuliana despături un cearșaf și voi să-l acopere pe inginer. Ianos o opri. Se uită în dreptul inimii inginerului. Un fir subțire ca o ață era desprins de minusculul aparat acoperit cu un plasture roz. I s-a decuplat stimulatorul sau și l-a rupt singur, își spuse Ionas și se adumbri la chip. Poate în ultimul moment, nefiind sigur că va avea dreptate, inginerul... Nu știuse că Stavropol suferea de inimă.

Prin vîntul ce nu încetase o clipă să bată, se auzea vocea domoală a lui Toma Spîrcu.

„Ascultați-mă voi care umblați după neprihănire, cari căutați pe Domnul. Priviți spre stînca din care ați fost ciopliți, spre gaura gropii din care ați fost scoși"...

— Lasă omul să se odihnească, Tomo, tot nu te aude și dacă te-ar auzi n-ar crede în tine...

Toma nu ascultă de nevastă-sa, citea mai departe, dar cu vocea joasă. Numai el auzea cuvintele.

— Unde să-l îngropăm, domnule Ionas, întrebă Toma și, fără să aștepte răspunsul, continuă ca și cum decizia n-o luase acum în fața trupului nemișcat al inginerului, ci demult, de cînd îngropase femeia în alb.

— Aici, cu ea, numai cu ea, îi întări și Iuliana vorbele.

— Are un testament, doamnă Iuliana, dacă se poate, și nu văd de ce nu s-ar putea, ar fi bine să ținem cont de el... Cred că ar trebui să-l chemăm și pe Vugnar, pe Saie, pe părintele Ghedeon...

— Nu chemăm pe nimeni, domnule Ionas... Apa l-a adus aici, nu noi, poate asta i-a fost soarta și dorința sufletească mai presus decît dorința scrisă.

— Degeaba spune Toma că cineva a omorît-o, vorbi mai departe Iuliana ; a murit de moarte bună, eu așa cred... iar pe Ghedeon de ce să-l mai purtăm pînă aici ?... Inginerul avea altă credință ; în ciment și în beton, asta era credința lui... Tomo, apucă-te și sapă groapă, zise ea și Toma, ascultător,

lăsă cartea și întorcîndu-se în curte căută două cazmale. Una i-o dădu lui Ionas.

— Și eu cred, domnule Ionas, că Iuliana are dreptate... Nu-l putem îngropa lîngă un cîine... Eu îl știu bine, n-am stat o singură dată de vorbă cu el, nu-și putea închipui că Mutul are să moară înaintea lui... Dacă el l-a dus pe Mut în cripta din galerie, se cade ca inginerul să aibă parte de o îngropăciune omenească.

Se apucară să sape amîndoi. Pămîntul era moale, se lăsa lucrat ușor...

— Domnule Ionas, n-am vrut să spun nimănui, nu era treaba mea, eu îs vechi pe aceste locuri, și ce n-am văzut eu mi-au spus alții, ce nu știau ca lumea, ăștia din urmă, verificam eu, ce îți zic acum e purul adevăr... El, zise Toma și arătă spre trupul acoperit cu cearceaful, a inventat-o pe femeia în alb... Uite c-am dat de coșciug, zise Toma, și lovi stejarul.

— Ce faci, Tomo, te bate Dumnezeu !

— De ce să mă bată ? Toți ajungem aici... Ce rău vezi în faptul că vreau să știu cum arată un mort după atîția ani ?

Toma ridică cu ajutorul hîrletului capacul.. În sicriu nu era nimeni... Nici urmă de femeie în alb. Se vedea un rest de floare, atîta tot. Toma se uită speriat la Iuliana, apoi la Ionas. Ca și cum toți trei s-ar fi înțeles, fără nici un cuvînt, îl coborîră pe Stavropol în sicriul gol. Grăbiți, începură să arunce pămîntul reavăn, mustos, peste rămășițele pămîntești ale inginerului. Toma se propti cu toată greutatea trupului în crucea răsucită și o aduse la locul ei, de dinainte. Hristosul turnat în beton arăta și mai ascuns privirilor, se vîrîse cu totul în carnea cenușie, iar coastele de fier, ruginite, se adînciseră făcînd pieptul și pîntecul să pară mîncați de viermi.

26.

Stavropol dusese cu el în pămînt și secretul. Ce aflase oare din multele amestecuri făcute în betonieră ? Dacă ar fi știut, lui Ionas i-ar fi fost mai simplu. Avea de gînd să continue planul lui Stavropol, să foreze el în baraj, să colecteze sursa de culoare ce le punea atîtea semne de întrebare. Sta-

vropol reușise să-i spună că rezultatele erau neimportante. Nu voise să se facă de rîs cu ele. Intenționase să le dea în vileag după confruntarea cu materialul extras din baraj. Nu mai avusese timp.

Ida stătea pe pat. Fixa tavanul, apatică, străină de gîndurile și încercările lui Ionas de a așterne pe hîrtie continuarea puținelor amintiri despre sine.

Îl surprinsese pe Ionas afirmația lui Toma despre femeia în alb. Întîmplarea făcuse ca trei oameni, străini unul de altul, să definească o ființă în același fel. Oare ce legătură exista între femeia care dispăruse din sicriu și cealaltă, văzută de el, la casa de copii găsiți ?

— Te frămînți, Ionas ? întrebă Adelaida și își ridică un picior în sus să se vadă jumătatea de opt.

— Aida, într-un timp atît de scurt, Bulat, Gavra, Stavropol... E numai începutul, cum ar spune Ghedeon...

— Ionas, dragul meu, te implor să plecăm. Ar fi cel mai... Trecem prin orașul de jos, îmi iau lucrurile, cîtva timp ne ascundem să nu ne știe nimeni de urmă... Apoi n-avem decît să ne ducem unde om vedea cu ochii... M-am săturat de lumea asta sucită, de climatul... În ce lună sîntem, Ionas ?

Ionas își ridică tocul de pe hîrtie ; începu să numere în gînd. Nu știa nici el în ce lună se aflau...

Prin fereastra deschisă Adelaida îl văzu pe Bică Stupariu, oamenii lui de pază, pe Vugnar cu nelipsitul Calafat după el.

Vugnar citise testamentul lui Stavropol și Bică era în culmea bucuriei... Își luase angajamentul nu numai să aibă o grijă deosebită față de baraj, dar să și răsădească pe mormîntul inginerului florile preferate, crizanteme albe, cu petalele cîrlionțate. Bică fredona ceva, era ușor afumat ; ieșise din tură. Agita mereu o sticlă, apoi, cine știe de ce, aruncă sticla de primul pilon al barajului. Parcă ar fi botezat cu șampanie marea lui Bucurie.

Ionas și Adelaida se mutaseră în locuința lui Bulat. Camera nu pătise nimic în urma cutremurului. Doar acvariul se vărsase pe jumătate și o sticlă cu vitamine pentru pești căzuse de pe colțul dulapului ; se spărsese. Adelaida adunase conținutul, cu toate că nu știa la ce mai putea folosi.

Fusese gospodar Bulat, se vedea după aranjamentul puținelor lucruri. Avea pînă și perdele, cusute de el fără în-

doială, se vedea după franjuri.

— Tu crezi Ionas că Bulat, într-adevăr, a fost trimis în deplasare ? întrebă Adelaida şi Ionas, puţin supărat, că era mereu întrerupt, se răsuci spre ea.

— Ce motive ar avea Vugnar să ne mintă. Dacă el susţine aşa şi tu susţii altfel...

— Eu n-am spus că l-am văzut înecat, pentru numele lui dumnezeu, a cîta oară să-ţi... L-am văzut intrînd în apă, făcîndu-se din ce în ce mai mic, pînă n-a mai rămas din el decît rostogolul ăla ce nu mai reuşea să se afunde.

— Şi mie mi s-a părut într-o zi, Aida, că văd o minge de foc alunecînd pe valuri. M-am speriat la început. Pe urmă am înţeles că era soarele reflectat într-un anumit fel în şisturile cristaline din adînc.

— Ionas, mi-am adus aminte de Stamate.

Ionas lăsă stiloul pe marginea mesei. Ida nu voia să-l lase să lucreze, se plictisea fără să vorbească.

— Ce-i cu el... ? Aida, sînt într-un punct unde vreau să fac legătura între femeia în alb şi... Nu poate fi aceeaşi... Îmi spunea de o sută de ori pe zi că n-am pe nimeni, că...

— Şi Saie Cameniţă ce-ţi cere ? Nu-ţi cere acelaşi lucru ?

Ionas se ridică.

— Ionas, după toate cele întîmplate am parcă mai multă minte, vere, şi ce-i mai curios că încep să-mi dau seama că e cazul s-o întrebuinţez... Înainte de a veni aici, Stamate m-a sunat de cîteva ori... Aş fi vrut să mă întrebi de ce-a făcut-o ? Crezi doar că de ochii mei frumoşi ? Voia să-mi spună un secret, dar înainte de a mi-l spune ţinea să-l verifice, pe urmă să stea de vorbă cu tine. Zicea că semeni cu un făcător de cuvinte, asta demult, cînd şi el şi cel cu care presupunea că semeni au trăit cîţiva ani într-un sanatoriu. Şi mai zicea Stamate că acest făcător de cuvinte avea un băiat pe care-l chema Aron... Să fii tu ăla, Ionas ? Nevoia asta de uitare la unii, de încercare de a experimenta la alţii, porneşte din aceeaşi dorinţă de a ascunde ceva... Stau de cîteva zile şi mă perpelesc ; cine o fi avut interesul s-o scoată pe femeia în alb şi de ce-a spus Toma că e o invenţie de-a lui Stavropol după ce atîta timp ne-a lăsat vag să credem că el, Toma, a îngropat-o.

Ionas se gîndea la altceva ; poate o auzise pe Ida şi-i era indiferent ce-i spusese sau adevărurile ei, dacă erau adevăruri, nu-l emoţionaseră.

Soarele răsări din aceeași parte în care apusese. Razele erau însă mai puternice, după cutremur atmosfera se limpezise, stratul de praf, prezent ca o ceață deasupra lacului, se împrăștiase, pomii începuseră să înflorească, în același an, pentru a treia oară. Partea neagră a întinderii de apă i se părea Aidei mai largă, cea strălucitoare mai întinsă. O rază se strecura pieziș prin perdeaua nu prea curată a ferestrei ; ea fu aceea care-i dădu putința Idei să observe mișcarea curioasă din dreptunghiul de sticlă.

Din fundul acvariului se înălțară la suprafață doi peștișori ; era prea mult spus peștișori, două firicele de ață, de cîțiva milimetri fiecare. Numai vînzoleala lor disperată o făcu pe Adelaida să înțeleagă că nu se mișcau pe netedul lichid două fire de praf, ci două vietăți. Rămăseseră probabil în acvariu cîteva ouă macerate de masculi ; condiții prielnice le dăduseră viață. Adelaida se ridică de pe pat. În vîrful picioarelor se apropie de vasul de sticlă plin la fund cu plante de baltă, cu cîteva scorburi în care peștii, crescuți de Bulat, se puteau ascunde. Adelaida împrăștie pe suprafața lucie praf vitaminizat. Cele două firișoare se arcuiră hulpave după hrana plutitoare ; în cîteva secunde din ce aruncase ea nu mai rămăsese nimic. Avu o revelație. Și ea era capabilă să facă o experiență. De ce nu, își zise, dar cînd voi să arunce din nou mîncare, se opri. Se apropie de zidul crăpat în urma cutremurului și luă de jos mortar. Amestecă molozul cu praful vitaminizat și-l presără apoi cu grijă. Firișoarele de viață se năpustiră spre mîncare, apoi se opriră privindu-se unul pe altul, în poziții stranii, cu gămăliile de capete ieșite afară.

— Instinctul, își zise Adelaida și fără să mai dea importanță acvariului se îndreptă din nou spre pat.

Era cu mult mai interesant să-și privească picioarele și, văzîndu-le, să-și reconstituie pe retină spinarea de pămînt din timpul cutremurului. Îl simțise în ea nu numai pe Ionas, ci întreaga forță a pămîntului dezlănțuit. Îi fusese frică ? Cu siguranță, dar frica din acel răstimp, de cîteva secunde, multiplicată la aceeași scară cu simțirea lăuntrică, îi zdruncinase echilibrul în asemenea măsură încît o nouă dragoste, cu Ionas, în ziua următoare i se păru de un plictis fără seamăn. Era nebună și ea, nu-ncăpea nici o îndoială, dacă alerga după senzații ieșite din comun. Se trezea noaptea, simțindu-se suptă de ventuzele sutelor de lipitori, dar trezirea nu era tulburarea

pricinuită de spaimă, ci bucuria născocită cu cîteva luni în urmă în japşă. Cînd îl provocă pe Ionas, povestindu-i, el se întoarse cu spatele şi-i zise ironic că un psihanalist, citit de el pe apucate, i-ar fi fost un partener incomparabil mai prețuit...

— Tu crezi că sînt isterică, vere, crezi că am nevoie de nemțălăul ăla... ?

— Aida, să ştii că nu-ţi mulţumesc că mi-ai aruncat medicamentele. Faptul că nu te-am pedepsit cum aș fi dorit s-a datorat cutremurului şi credinţei că tu mi-ai salvat viaţa.

— De două ori ți-am salvat-o Ionas, vere... O dată nemailăsîndu-te să înghiţi măgăriile lui Cameniță, a doua oară făcîndu-te bărbat. Mi-am dat seama acolo jos, după felul cum mă mîngîiai, că te purtai ca un copil, curat, dornic să te afirmi, speriat şi fericit în acelaşi timp că ai izbutit să fii tu... Una cu experiență te-ar fi dat jos, vere, în doi timpi şi trei mişcări... Noi doi o luaserăm de la zero...

— Ida, uneori eşti vulgară.

Aida îşi ridică din nou piciorul şi-l privi, sedusă de forma lui imperfectă. Dădu neconvinsă din cap, apoi ca să se poată privi mai bine, îşi descheie ultimul nasture de la fustă.

— Vere, noi nu ştim să suferim, am crezut că te va îneca plînsul văzîndu-l mort pe Stavropol, oricum, ţi-a fost naş în multe, te-a ajutat, ştiu precis, cu toate că nu mi-ai spus-o ; a făcut pentru tine ceea ce un tată n-ar prea fi făcut.

— De unde ştii ?

— Vere, într-o noapte de nesomn pentru mine, de coşmar pentru domnia ta, ai vorbit ; ai povestit de Stavropol de mi s-a făcut lehamite... Te-am crezut un pervertit, nu-l ştiusem pe Stavropol, abia peste cîteva zile mi-a fost dat să-i văd mutra. Am înţeles că şi eu cînd sînt tîmpită merg cu imaginaţia pînă... Nici o lacrimă n-am văzut pe chipul tău cînd l-ai vîrît pe Stavropol în mormîntul celeilalte. Te-a interesat doar sîrmulița care lega bateria aflată sub plasturele de la mîna stîngă şi nasturele din dreptul inimii, adăpostit şi el sub un alt plasture... A propos, Ionas, oare în cei doi ani cît ai fost student la drept n-ai lucrat şi în altă parte ?

Ionas nu răspunse. Aida îi pusese prea multe întrebări ca să-şi poată explica mai întîi lui, apoi la nevoie ei...

— Ştiu că a avut grijă de mine, dar şi eu i-am fost un slujitor devotat, Ida, am muncit cît zece... Nu vreau să mă laud, dar odată, cu trupul meu, am oprit o infiltraţie apărută

dracu știe cum... Am stat o noapte întreagă lipit de ciment, nimeni nu era în preajmă, nici n-aveam cum să strig, cei de sus erau atenți la bene, eu eram jos, acolo se făcea o corecție de turnare. A doua zi au trebuit să-mi taie hainele, peste noapte betonul s-a întărit, eu, cu căldura trupului, l-am ajutat să facă priză și să astupe gaura ce s-ar fi putut mări. N-am povestit nimănui, nu fac parte dintre cei care se trezesc cu orgoliul pe buze, doritori să se afirme în propriii lor ochi. Stavropol a înțeles însă că l-am salvat de la o dandana. Și a mai înțeles că sînt capabil de dăruire.

— Oare în dăruirea asta a ta n-a putut intra și acel om de care a amintit Stamate ? Cu ce mă poți contrazice ? N-ai să mă poți, cum n-ai alte argumente împotriva lui Stamate decît cele exprimate acolo, față de el, cu brutalitate... Tu ești ca pescarul din Biblie, de care amintește Spîrcu ; arunci plasa în cincizeci de locuri, nu prinzi nimic și ești fericit cînd din adînc s-a oprit în pleașcă un pescuț. În loc să-l arunci înapoi, tu te apuci să-i refaci, nu numai trecutul de peștișor, ci și al părinților, bunicilor și străbunicilor, firește și al dușmanilor. Ce pește mai e ăla care nu integrează în propria lui familie și cîțiva dușmani ? Un pește este pește datorită factorilor de opoziție aflați genetic în nașterea lui, ei îl fac sprinten, mai atent, mai cu scaun la cap, cum se zice... Tu nu ești în stare să scormonești în pescuțul din tine nici propria ta cracă genealogică ; să nu mai vorbim de cei care, prin forța imprejurărilor, te-au făcut să nu-ți știi nici apropiații dușmani... Ionas, oare noi ne-am putea obișnui să trăim numai cu ciment ? schimbă Aida discuția, fixînd acvariul și scărpinîndu-se cu o unghie sabie, de la degetul arătător, sub genunchiul cald, umezit.

Ionas ridică din umeri, punea și fata asta niște întrebări...

— Era unul pe șantier, orice i-ai fi dat să mănînce, după masă se ducea pe furiș în spatele cantinei, era acolo excavat un pămînt argilos, halea din el cîte trei pumni. Mi-a zis că în timpul foametei s-a hrănit cu pămînt, i-a spus cineva că pîinea iese din pămînt, atunci în neștiința lui... Dar de ce m-ai întrebat ?

— Așa, vere, dacă aș putea mînca ciment, mi-a venit o poftă nebună să mă îngraș cu mortar... Vrei să-ți repar stiloul ? întrebă ea, schimbînd din nou discuția.

Ida, ridicîndu-se, se duse la acvariu, mai aruncă în apă o porție de praf de moloz amestecat cu celălalt, vitaminizat și urît mirositor apoi se apropie de Ionas și se așeză în brațele lui. Din cuibarul cald începu să-l sărute.

— Ionas, cînd eram acolo jos, m-am cunoscut cu unul, un fost student ; și-a depus actele, în patru luni s-a cărat... De ce nu vrei să încercăm și noi experiența asta ? După cîtă dragoste am făcut împreună ne-am putea căsători. Ghedeon ne împreună de formă în fața lui Dumnezeu. Tu ai un nume de aur, Ionas, de ce nu înțelegi, hai să încercăm, mai găsim și alte țări calde.

— Chiar ai vrea să pleci, Aida ?

— Mă, vere, am aruncat o vorbă, am vrut să te încerc. Da tu să mă crezi pe cuvînt, cînd am venit aici acesta mi-a fost gîndul, să te leg de mine, să plecăm în lume, am auzit că alții călătoresc pe unde vor, nu-i întreabă nimeni de unde vin, unde se duc, de ce umblă dezbrăcați sau prea îmbrăcați... Te-aș minți vere, dacă ți-aș spune că-mi ard tălpile să merg pe urmele lui Magelan, cînd te știu aproape și-ți urmăresc ochii cum mă dezbracă, atunci n-aș mai vrea să plec nicăieri, decît într-un pat bun și tare... Al nostru, cel de dincolo, era mai solid, nu-i așa ? A propos, l-ai văzut pe Calafat cum își mișcă fundul ? Odată am încercat și eu să mi-l salt așa, n-am reușit... Hai, Ionas, să învățăm să înotăm ca lumea, cred că tinerii ăia nu de florile mărului se antrenau în fiecare zi.

— Ce-i cu tine, Ida, întrebă Ionas sufocat de sărutul ei, mai ales de mușcătura nemiloasă ; obicei barbar, îl mușca mereu în același loc. Buza i se umflase din nou, era de două ori mai groasă ca în cealaltă parte a gurii.

— Ai în tine ceva de răpitoare, Ida...

— Am pe dracu, n-am nimic, sînt o fată cuminte, atîta tot, uneori cu niscai gărgăuni... Poți face ceva pe stiloul ăsta, ai apăsat de parcă ai fi avut în mînă o cazma, uite cum l-ai rupt. Păcat de peniță, era de aur ?

— Cred că de aur, răspunse el. Tu nu simți că miroase din nou, întrebă Ionas și Ida, copilărește, sări din brațele lui și începu să miroasă în jur. Luă călimara, îi desfăcu dopul, o duse la nas, mirosi apoi stiloul, hîrtia, pe care el se chinuise să aștearnă cîteva rînduri, și zise :

— Cerneala are un miros de cerneală, hîrtia şi stiloul... Stai prost cu ficatul dacă te deranjează pînă şi mirosul de cerneală. Du-te la Cameniţă să vezi ce ai.

— Ida, pe mine nu mă cheamă aşa, spuse el, după un moment de reflecţie, eliminînd dinainte celelalte întrebări ale Adelaidei.

— De unde ştii că nu te cheamă aşa ? Te-ai gîndit la ce-a spus Stamate despre făcătorul de cuvinte al lui ?

— Mama era îmbrăcată normal, dacă zdrenţele de pe ea se puteau numi îmbrăcăminte normală... M-am aşezat lîngă ea, afară era frig, îmi era teamă că şi ei îi e frig ; atunci m-am vîrît lîngă trupul micuţ şi în timp ce ne încălzeam unul pe altul mi-a zis că mă cheamă altfel, că mi-a dat numele nou la sugestia unei prietene, cu numele nou putea să-mi fie mai uşor în viaţă... Avea o prietenă, femeia în alb, ea m-a dus s-o văd înainte de marele ei drum. Nici nu ştiu cînd am ieşit din coşciug, nici...

— Închipuiri de copil, Ionas vere, ai închis pentru o clipă ochii şi imaginaţia ta bolnavă, ori chiar sănătoasă, te-a vîrît lîngă trupul ei... Ai ieşit de acolo cînd ai deschis ochii, dar imaginea care îţi persistă în minte este cea care te-a impresionat mai mult... Cu femeia în alb, ce să zic, văd că circulă numele ei pe aici ca şi cum ar fi vie. Poate e vie, Ionas...

— Şi Cotoban ăsta, sări Ionas la alt subiect, ce i-a trebuit să se ducă să facă pe paracliserul ?

Ionas se încruntă, ăsta era gestul lui suprem de nervozitate, în acest chip şi-o afişa. Ida, ştiindu-i meteahna, îl lăsă în pace şi numai după ce se uită cîtva timp la peştii ce se înfruptau din praful aruncat deasupra apei se reaşează în pat.

— Mi-ai spus că-l cheamă Cotoban, replică Ida şi scoţîndu-şi sticla cu eter îşi curăţă unghiile de vechea ojă, prea închisă la culoare.

— Ţi-am spus eu asta ?

— Sigur că mi-ai spus.

— Ida, îmi aduc aminte, Cotoban ne-a urmărit, mama mi-a scris ceva pe un bilet, biletul l-a vîrît într-o pungă. Punga mi-a atîrnat-o de gît şi înainte de a mă lăsa în faţa uşii, mi-a zis să fiu cuminte că va veni cineva să mă ia. Într-adevăr, a venit, era femeia în alb, ea m-a luat de mînă... Pe urmă, într-altă zi, m-a vizitat Stamate, acum ştiu precis, el era, a venit de un Crăciun cu un pachet de haine. Femeia în alb mi-a spus

că e o rudă îndepărtată, eu am protestat, ea doar mă învățase să spun la toți că n-am pe nimeni, nici părinți, nici rude... Femeia în alb m-a mîngîiat pe ceafă, a răspuns că exagerase și ea, Stamate îmi era neam, altfel la ce bun să-mi aducă haine de sărbători.

Ida rîse. Era la ultima unghie, unghia cea mică de la mîna stîngă, oja murdărise fusta cu două picături rozalii.

— Ionas, dacă Stamate a venit în vizită la tine, atunci, înseamnă că povestea lui cu sanatoriul, cu tatăl tău, poate să nu fie inventată.

— Nu știu, Ida...

— Vere, înseamnă că în căpșorul tău plin de uitări încep să se lege niște povestioare incredibile, ca să nu zic aiurite... Este și asta o reacție că ai încetat să te îndopi cu porcăriile lui Cameniță ; după un somn lung, mintea poate face sărituri ciudate, eu cred că acum te afli undeva cu creierul în pom și, pur și simplu, nu-ți dai seama cum să sari din el.

— Ida, înțeleg că toate astea nu-mi mai folosesc la nimic, dar tu singură ziceai că fără trecut...

— Da, Ionas, fără trecut... Numai că își mai schimbă omul și părerile, eu de exemplu țin să mi le schimb, adică la ce-mi folosește trecutul, cu ce mă poate ajuta să fiu mai fericită ?... Dacă mă gîndesc bine, voi nu știți să-l prețuiți cum trebuie pe Cameniță. El nu vă vrea decît binele... Spune, sînt tîmpită Ionas ?

— Știu eu... se întrebă Ionas neconvins. Tu n-ai un stilou ? Te rog, împrumută-mi-l, vreau să... N-am scris decît trei pagini și mintea a început să se dezmorțească. Ida, cred că o parte din creier nu-mi funcționează ca lumea, fiecare efort pe care-l fac să-mi aduc aminte, nu numai că nu-mi mai provoacă dureri ca înainte, îmi dă o stare de mulțumire sufletească, parcă aș salva pe cineva, parcă aș readuce la viață un muribund, indiferent că muribundul sînt eu.

— Tu și muribund, ție îți lipsește o doagă și ești pe punctul s-o recuperezi ca butoiul să nu mai verse din el ce nu trebuie, spuse ea și suflă, țuguindu-și buzele ; unghia cea mică nu voia să se usuce cu repeziciunea celorlalte. Mă, vere, dacă ce se vorbește despre femeia în alb e adevărat, înseamnă că și pasiunea ei pentru Stavropol sau Cameniță nu e scorneală cu toate că nu se poate ca o femeie să treacă cu repeziciune de la un bărbat la altul ; și eu aș fi vrut să trec, numai că... La

bărbați e altfel... Parcă nu mi-am dat seama de prima dată cum te uitai la mine... O femeie imediat simte, are cel de-al paisprezecelea simț, unul cu totul și cu totul special, el îi dă de știre, cum îți dă ție urechea stîngă ; am auzit că ea te-a pus prima dată în gardă cu peștele ăla care vrea să vă distrugă și tot ea... Ei bine, vere, de ce crezi că Saie s-a îndrăgostit de femeia în alb ? Avea oare nevoie de conștiința ei imaculată așa cum ai tu nevoie sau a avut Stavropol ?

— De unde să știu, se enervă Ionas, apoi căzu pe gînduri înnegurîndu-se.

— Ce taci ca un pește, spune și tu, vere, că am dreptate, că simțul de care ți-am vorbit e real sau aproape, ce te costă să fii de acord, tu ai femeia ta în alb lîngă tine.

— Te-am rugat să-mi dai un stilou, te rog foarte mult, insistă el.

Ida se ridică din pat, se duse la sacoșă, singura avere cu care mai rămăsese după cutremur, scoase dintr-un carnet un stilou.

— Poate îl faci praf și pe ăsta, vere, eu cred că ție ți-ar trebui un tractor, să scrii cu el, te rog fii mai indulgent cu obiectul meu, îl am cadou de la tata, știi ce înseamnă amintirile... Adică nu, tu n-ai de unde să știi.

Ionas desfăcu stiloul, învîrti de mînerul pompei pînă ce în capătul peniței apăru o picătură de cerneală.

— Ida, miroase la fel, sau aproape la fel, între mirosul ăsta...

— Ionas, eu te-am întrebat altceva, tu crezi că te-ai putea hrăni cu ciment ? Cimentul încorporează o cantitate de energie fantastică, eu ți-aș propune...

Ida tăcu. Înțelegea că glumele ei nu-l mai atingeau.

Rămăsese în aceeași poziție în care mirosise cerneala la început. Nu se mulțumise numai cu mirosul, lăsă picătura albastră să-i lunece în palmă ; o tescui cu un deget, apoi o duse la nas din nou. Se debarasă de stilou și ieși pe ușă, fără s-o mai închidă.

— Ionas, ce-i cu tine ? întrebă Aida, dar Ionas se mulțumi, de afară, să-i facă un semn indecis cu mîna. Alergă spre baraj.

Ida îi urmări goana, fugea frumos Ionas, ca un atlet cu experiență, văzuse ea odată la liceu un elev care alerga...

Se opri la chepengul care acoperea intrarea în galeria unde se afla liftul. Un paznic tînăr îl opri postîndu-se în faţă.

— Legitimaţia ? întrebă el şi Ionas rămăsese năuc ; avusese cîndva o legitimaţie, cu siguranţă că era undeva în haină, acum n-avea însă timp de legitimaţii, el se grăbea, cum nu se grăbise niciodată ; nu voia să i se usuce pata de cerneală.

— Unde e Bică Stupariu ? întrebă Ionas ; tînărul nu înţelese sau făcea pe prostul şi atunci Ionas se repezi la grumazul tînărului şi cu singura mînă, nepătată de cerneală, strînse cu sete pînă ce văzu că ochii celuilalt ies din orbite.

Coborî cu liftul rapid.

Cei patruzeci de metri i se părură o veşnicie, becurile de veghe urcau în sus cu încetinitorul, liftul în loc să alerge, cum o făcuse nu o dată, cu el şi cu Stavropol, acum stătea pe loc. Ajunse la galeria mult aşteptată, dar din pricina grabei deschise uşa mai devreme ; pînă la pragul unde trebuia să pună piciorul mai rămăsese aproape un metru. Doamne, cît timp pierdea. Închise uşile la loc. Apăsă din nou pe buton.

Din fisură apa bulbuca. Cîtva timp privi culoarea apei cu mîna nemîzgălită de cerneală ; luă un căuş şi îl duse la nas. Făcu acelaşi lucru, de cîteva ori, cu ambele mîini. Transpiră abundent. Nu-i venea să creadă. Se spălă pe mîini îndelung, apoi, ca să nu se înşele, îşi vîrî întreg corpul sub apa rece-caldă. Mirosul persista şi după aceea egal, acelaşi. Cu pasul greoi, calm, se îndreptă spre lift. În faţa lui era Bică Stupariu, cu încă doi paznici, îl aşteptau :

— N-am putut altfel, domnule Stupariu, în sfîrşit, abia acum am înţeles în ce constă descoperirea lui Stavropol, ce anume punea şi mai pune viaţa barajului în pericol... Pare de necrezut, cu toate astea e aşa cum...

În clipa aceea se auzi un zgomot din interiorul galeriei şi Bică, speriat, n-avu curajul să înainteze. Cu toate că înclinaţia canalului de scurgere era într-o singură parte, apa violetă năvăli prin cupa prelungită de beton spre ei şi Bică înţelese că ruptura s-a mărit, apa curgea în interior cu presiune sporită.

— Nea Bică, am nevoie de un pichamer, este unul la postul de prim ajutor, conectează-l la reţea, băieţii ăştia să-şi lase puşcoacele şi să-mi dea o mînă de ajutor... Vedeţi să-l treziţi pe amicul ăla de m-a enervat, e la servomotoare, dacă

nu reușim, nea Bică, sîntem nevoiți de urgență să anunțăm centrul.

— Cum să-l anunțăm, domn' Ionas, numa asta te rog să n-o faci, domn' Vugnar a zis că pentru nimic în lume să nu anunțăm, toată chestia asta cu scurgerea e o șmecherie de-a lui Stavropol, de-a matale, ca să vă dați importanță... El mi-a spus cu gura lui... E adevărat, mă ? se interesă el unui tînăr fără să-i pomenească numele.

— E adevărat, domn șef, chiar adevărat.

Bică se duse la camera de intervenții urgente. Exista material pentru tot felul de defecțiuni neașteptate, unelte bine unse, gata oricînd să fie întrebuințate. Bică fusese miner, știa ce are de făcut, un accident la șold îl făcuse inapt pentru vechea meserie ; cea nouă îi plăcea incomparabil mai mult...

Ionas sprijini pichamerul la aproape un metru depărtare de locul de unde pornea șuvoiul. Zgomotul deveni asurzitor, pocniturile seci nu se puteau propaga decît în linie. Ionas fu obligat să-și astupe urechile cu fîșii din batista cu care se ștersese pe față... Își scoase cămașa de pe el, era ud leoarcă ; pînă la urmă simți că-l deranjează și pantalonii. Numai în chiloți și pantofi, apăsa cu îndîrjire în unealta ce părea, în ciuda rezistenței, că se va frînge sub umerii și pieptul său.

— Adă, nea Bică, un pachet de exploziv...

— Domnu Ionas, asta eu...

— Dacă vrei să scăpăm de aici și să scape și barajul, fă ce-ți spun. Nu se va întîmpla nimic... Parcă în mină nu puneai exploziv... Ce, ți-a căzut toată mina în cap ?

Bică se codi cîtva timp, apoi se supuse. Apăru cu dinamita pregătită. Ionas rupse în mîini patronul, vîrînd în gaura lăsată de pichamer doar jumătate din trotil. Astupă locul cu cîlți și o mînecă de cămașă, apoi dădu foc la fitil.

— Plecați lîngă lift, nea Bică... Bică se retrase speriat.

Ce făcea Ionas i se părea sinucidere curată, dar timp nu mai avea, fitilul ardea cu repeziciune. Sub picioare se scutură mai întîi betonul, nu mult, atîta cît trebuia și Ionas, după ce văzu fumul gălbui, se ridică de la locul unde se culcase pe burtă. Apa încetase să mai curgă prin fisura de la început. Noua gaură o aduna în puhoi. Ionas o dirijă fără prea mare greutate spre canalul de scurgere. În locul rămas deschis, ca o rană intrată în cangrenă, Ionas văzu...

— Ce-i acolo, domn Ionas, întrebă Bică și Ionas, frîngîndu-și teama, scoase cu mîna din spărtură un pachet în care se ghiceau cîteva caiete. Literele albastre se imprimaseră în zid, era un pozitiv al unui scris ordonat și Ionas în zadar încercă să dezlipească foile una de alta, nu reuși, deveniseră tari ca betonul.

27.

Stăteau de cîteva ore fără să-și spună nimic. Adelaida cu șezutul pe marginea patului, cu coatele rezemate de genunchi și cu bărbia sprijinită în palme. Ionas, cu fața la fereastră, refuza să se mai uite la caietul cu scrisul pietrificat.

Adelaida nu crezuse că e posibil așa ceva, un caiet din piatră ; pînă la urmă cedase, îi era totuna. Caietul era ca oricare altul, caiet de școală, cu linii despărțitoare de un centimetru între ele ; literele, cu cerneala ștearsă de apă, luaseră ceva din rezistența barajului, nu voiseră să se șteargă, nici să-și schimbe forma ; păreau neatinse, un scris aplecat în partea de sus spre stînga, în partea de jos, spre dreapta. Scrisul aparținuse cuiva. Dacă aparținuse unui om, ce căuta caietul în zid ? Pe urmă un caiet, oricît ar fi fost de gros, oricît de multe pagini și cuvinte scrise cu cerneală albastru-violet ar fi avut, nu putea, logic, dovedi cantitatea de apă ce izvora zi și noapte din peretele deschis ca o plagă adîncă. Ionas își mărturisi convingerea că într-un caiet erau presate mai multe, altfel, unul singur n-ar fi supraviețuit presiunii.

Încercase Ionas să continue cu Adelaida o discuție ce se înfiripase greu, după ce își demonstrase cu calm supozițiile, dar dialogul nu se legase. Adelaida amuțise, nu numai că nu avea chef să dialogheze, dar îl privea ca pe un om străin. Ionas nu înțelegea de ce... În fond, scosese la iveală adevărata sursă a răului, peste cîteva zile avea să perforeze zidul în alte cîteva părți, să se asigure că apa nu penetra din lac. Nu crezuse niciodată că vine de acolo, aceasta fusese și părerea lui Stavropol ; dovada cea mai elocventă era însăși captarea, cu ușurință, a unei părți din sursa lichidă... Fisura aproape se închisese, un doctor meșterit o prinsese în multi-

ple copci, ceea ce fusese o lovitură de fulger, sau o zbatere de țipar, dispăruse, se mai vedeau doar cicatricele strînse într-o încleștare brutală. Apa curgea prin noua gaură făcută de Ionas ; era mai puțin colorată, dar albastrul cernelii nu dispăruse ; Ionas îi spusese lui Bică Stupariu că va mai dura, ceea ce se impregnase în beton n-avea cum să...

Ionas fusese fericit că indisciplina lui dăduse roade. Bică uitase de incident. Paznicul lovit se apleca pînă la pămînt cînd trecea el, fără să îndrăznească să-i ceară legitimația ; numai zgomotul de afară, cel înregistrat de ceasul seismograf și de urechea exersată a lui Ionas, refuză să se oprească. O dusese și pe Adelaida în galerie, voia să fie sigur că auzul lui, după tot ce se întîmplase, nu-și pierduse din finețe ; ceea ce era de auzit auzise, dar Adelaida în loc să se întristeze părea fericită de prezența loviturilor.

— Peste cîteva zile vor fi cu mult mai puternice, spuse ea. Ianos îi prinse bucuria de pe buze și se încruntă.

— Adică de ce să se audă mai tare ? Dimpotrivă, trebuie să dispară, sînt sigur că apa violetă a fost cauza enervării Sturionului din amonte.

Ida avusese dreptate, loviturile, începînd de a doua zi, se accentuară. Pînă și Bică Stupariu le auzise, cu toate că urechile, în interior, erau pline de păr și de ceară ; zicea că ceara e bună pentru auz, nu trebuia umblat la ea.

Bică vorbise cu Vugnar ; Calafat venise la ușa lui Ionas și ceruse, în numele șefului, să-i fie predate lucrurile găsite în baraj. Nu găsiseră nici un lucru, descoperiseră resturile unor ființe, dar pentru Calafat n-avea importanță, așa că a doua oară repetase porunca șefului drastic. Dorea să-i fie înmînate *ieroglifele* luate din baraj și dosite. Ionas simți amenințarea din acel „dosit" spus pe un ton amical. Supărarea nu-i venea numai din obrăznicia lui Calafat , Ida îi umbrise noutatea descoperirii și nu numai ea ; caietul cu literele egale îl întristase.

În geam se auzi o izbitură. Camera se afla la etajul întîi și Ionaș, care privise pînă atunci în gol, se aplecă să vadă marginea scării. Nu era Vugnar nici Calafat. Îmbrăcat într-o sutană jerpelită, Cotoban îi făcea semne.

Îi deschise. Pe scări auzi un zgomot de blachiu metalic. Pentru o frîntură de secundă se încruntă, ca la o veche și neplăcută amintire.

— Ionas, spuse Cotoban, după ce intră în încăpere și închise clanța și zăvorul montate de Bulat. Ascultă, mi-a zis Ghedeon să-ți citesc și Cotoban scoase de sub anteriu o carte groasă, cu coperțile negre.

„Au așteptat multă vreme și fiindcă el nu deschidea ușile odăii de sus, au luat cheia și au descuiat ; și iată că stăpînul lor era mort, întins pe pămînt..."

— Atît, Cotobane ? întrebă Ionas mirat de acel citat.

— Atît mi-a zis să-ți citesc și să-ți zic prin viu grai să te temi, că răii te vor... Sărut mîna, domnișoară Adelaida, sărut mîna, nici nu v-am văzut, mi-a fost teamă să nu dau de Vugnar sau Cameniță, de cînd mi-am schimbat credința nu mă au la inimă.

— De ce ți-ai schimbat-o ? întrebă Adelaida ieșind din muțenia de ceasuri, fără să-și dezlipească privirile de la caietul aflat pe scaun.

— Ca să uit, domnișoară Adelaida, n-am nevoie de trecut. Mi-am adus într-o zi aminte de Ionas. M-am temut și m-am dus la Ghedeon. El m-a primit ca pe unul de-al lui după ce m-am spovedit.

— Ce ți-ai adus aminte în legătură cu mine, Cotobane, în afară de ce mi-ai spus mai demult, lucruri în parte adevărate, dar numai în parte.

— Eu m-am jurat să nu povestesc nimănui, Ionas, eu nu mai povestesc ; nici nu mai am ce... Să nu uit, popa mi-a zis să-ți pui blachiu la bocanci.

Ionas își cercetă încălțămintea, nu avea pe tocul nici unuia blachiu.

— Te-ai tîmpit, Cotobane, te-ai tîmpit, spune-i și părintelui să nu-mi poarte grijă bocancilor, le pot purta și singur...

Cotoban ieși ; era fericit că scăpase de însărcinarea dată de Ghedeon atît de ușor. Aron era un apucat.

După ce pașii gălăgioși ai paracliserului se pierdură în spatele clădirii fostei administrații, Aida se ridică și se duse lîngă fereastră.

— Ida, indiferent cu ce am putut greși, eu sau Stavropol, barajul trebuie salvat. Am găsit metoda, știu cum să-i vin de hac monstrului din amonte și Ionas se uită spre apele negre, vălurite, ale lacului... Cunosc timpul exact de la o lovitură la alta, am calculat-o de zeci de ori, în acest răgaz, cu ajutorul unei frînghii las cîteva tuburi de dinamită, sînt sigur, chiar tu

ai spus-o, după atîţia ani, El şi-a făcut în piatră o gaură. În dreptul acelei spărturi vreau să las explozivul... Gaura corespunde cu fisura, nu-mi dau seama de ce şi-a ales tocmai acel loc, dar asta pînă la urmă are mai puţină importanţă.

— Chiar, Ionas, nu ştii de ce peştele şi-a găsit acel loc ? Ce-l împiedica să se ducă în altă parte ? Barajul n-are capăt, eu cel puţin nu-i zăresc marginea de dincolo. De ce a vrut el, cu simţire omenească, să lovească exact în faţa acelei fisuri ? De unde ştia că în fisură vei găsi un caiet ? Dacă tu nu ştiai, el de unde să ştie ? Între ce simţim noi şi ce-a simţit el există o conexiune, aşa ar fi zis Stavropol, Ionas, numai noi nu vrem s-o luăm în seamă. El a preluat ceva din ceea ce trebuia să avem noi, poate... Tu vezi un monstru, un caiet şi... Atît... El de ce vede mai mult ? Şi de ce vrei să-l ucizi ? Niciodată, de cînd mi-ai povestit despre existenţa lui, nu mi-ai spus că urmăreşti să-l omori. De ce acum, de unde această nevoie de răfuială ?

Ionas îşi aprinse o ţigară. Ida voi să găsească sticla de ţuică, uitase că se afla în camera lui Bulat, că locuinţa lor era moloz, numai la distanţă de cîţiva zeci de metri...

În acvariu, cele două liniuţe se zbăteau neputincioase, le era foame. Ida, răutăcioasă, luă de jos un rest de tencuială şi după ce-l fărîmiţă între degete, îl aruncă în apă. Peştii zăboviră miraţi, cu boturile ieşite în afară, ca şi cum ar fi aşteptat o justificare a bătăii de joc. Cu ce păcătuiseră de erau nevoiţi să mănînce moloz ? Ida se îmbună, culegînd altă porţie o amestecă din nou cu vitaminele puturoase, ţinute în borcan Peştii, de data asta, se năpustiră spre hrană. Ida aproape că înregistra cum cresc în dimensiune.

— Ce o fi vrut, vere Ionas, proaspătul popă ? Mirosea îngrozitor. Mesajul lui duhovnicesc m-a făcut să rîd, zise ea, dar Ionas o privi cu asprime, nu voia ca Ida să ia în derîdere cuvintele auzite.

Ionas se apropie de masă. Încerca să-şi refacă paginile scrise, rămase sub molozul celeilalte jumătăţi de clădire. Nu-i era greu. Aceleaşi lucruri gîndite de sute de ori puteau trece pentru a doua oară pe coala albă fără nici o opreliştе. Păcat că scaunul era prea înalt pentru statura lui. Ionas nu voi să-l scurteze.

— Îţi place Ida ?

Întrebarea sunase în gol. Ida nu mai era pe pat.

Adelaida alergă primele sute de paşi pînă în stufăriş. Trupul subţire se pierdu repede printre trestiile nemişcate.

— A, domnişoara Adelaida Jigău, o salută respectuos Cameniţă, stînd pe scaunul pescăresc, în barca agăţată, ca şi altădată, de trunchiul unei sălcii. Eram sigur că o să vii, îmi ziceam că dacă nu apari în zece minute, am să plec... Simţi, domnişoară Adelaida Jigău, cum pute lacul ? Mi-am permis să iau cîteva probe, am în camera mea un mic microscop ; e o apă moartă, domnişoară Adelaida Jigău, plină de celule aflate în putrefacţie.

Adelaida privi la resturile celor trei iazuri confecţionate de Bulat. Venise pentru ele, dorise să le cerceteze starea, poate...

— Înghite o pilulă, domnişoară Adelaida Jigău, te înveseleşte şi voia bună te face să uiţi. Ştiu că îţi doreşti uitarea, eu nu pot fi dus nici de nas, nici altfel, îmi cunosc meseria... Eram convins că după prima ai s-o cerşeşti pe a doua, pe urmă...

— N-am cerşit, dar acum nu mă dau înapoi, unchiule... Numai că nu pricep de unde ştiai că am să viu ?

— Sînt lucruri care se intuiesc, te-a oripilat porcăria de caiet găsit de Ioans, sensibilă cum eşti...

— Unchiule, ce legătură ai avut dumneata cu femeia în alb, atîtea am auzit despre ea şi dumneata încît acum, după ce ţi-am înghiţit hapul, şi tot o să uit, datorită lui, puţinele adevăruri pe care o să mi le spui, îmi poţi povesti liniştit şi mie... Erai într-adevăr frumos, cum se zice ? Dacă erai, cum Dumnezeu te-ai deteriorat în halul ăsta, aproape nu-mi vine să cred...

— Nu pentru asta ai venit, domnişoară Adelaida Jigău. ca să afli de la mine ceea ce sub formă de bîrfă ai mestecat de la alţii... M-am uitat cum te-ai încruntat cînd ţi-am omorît peştişorul, chiar aici pe malul acesta ; atunci am simţit că ai înţeles cu ce se îndeletnicea Bulat. El a suferit un traumatism, voia să devină peşte, asta era ideea lui fixă, o idee ca asta nu se poate scoate decît tot cu ajutorul peştilor. Nefericirea a fost că nu i-am ales peştii potriviţi... Eram la începutul carierei de pescar, locul ăsta era plin de răpitori ; acolo unde sînt prea mulţi adio caras, mreană, şalău şi somn, ca să nu mai

vorbesc că la vreo patruzeci de kilometri, spre coadă, lacul și-a săpat singur un golfuleț, apa rece s-a retras acolo și a făcut îngăduință păstrăvului ; curcubeul mișună după muscă... Acum...

— A trecut atîta timp, domnule Cameniță, și Bulat nu s-a întors, cu toate că domnul Vugnar și dumneata...

— Nici n-are să se mai întoarcă, draga me, uitarea la el s-a transformat în lege, cred că nu-și mai amintește unde trebuie să se întoarcă... S-a dat un anunț cu pozá, o să-l găsească pînă la urmă, s-au mai întîmplat cazuri din astea, nu-ți fă griji. Dar dumneata, domnișoară Adelaida Jigău, mă bate gîndul că ai început să ții la acești pești, te atrage gingașa lor ferocitate, din cauza căreia eu, în loc să pescuiesc, stau în barcă și te aștept. Bea un deget de țuică. Medicamentele mele au marea calitate că pot fi însoțite de acest afrodisiac, tot mai dificil de obținut... Numai eu știu cum fac rost de el...

Aida bău, îi fusese chiar dor de un pahar și nu se mulțumi să se oprească la semnul făcut de medic cu degetul, trecu cu mult dedesubtul lui.

— N-aș putea să spun exact pentru ce am venit, se mărturisi Aida pornindu-se pe rîs ; se simțea într-o stare sufletească plăcută. Unchiule, ești un mare șmecher.

— Eu, șmecher ? se miră sincer Cameniță.

— Într-o zi am găsit într-un pod de schit un teanc de hîrtii, gunoi am crezut la început, în realitate dubluri ale unor certificate de deces. De ce le-oi fi găsit tocmai în podul lui Ghedeon, nu știu... Cert este că la dumneata toți morții au suferit de inimă, inclusiv femeia în alb... Nu-ți fie teamă, pachetul cu... E la loc sigur, n-am să-l dau nimănui, cred că nici nu ar avea vreo...

— Eu le-am pus acolo, domnișoară Adelaida Jigău, nu m-ai surprins... Am fost prieten cu Stavropol, cu toate că pe mine m-a mințit cel mai mult, un prieten n-are dreptul să fie mințit... Eram consternat de agerimea minții, de deșteptăciunea lui înnăscută, și dacă nu eram eu, nu ajungea la facultate în vecii vecilor... L-am ajutat să-și facă rost de acte, era într-un fel creația mea, l-am susținut din toate puterile... Și el m-a susținut pînă și-a ajuns scopul... A devenit inginer, apoi inginer șef al celui mai important șantier... Au murit foarte mulți oameni în accidente de muncă, eu eram dator să-l

salvez de fiecare dată, fiecare accident aruncînd asupra lui... Nu știam atunci de ce se grăbește ; lucram în fugă, nu-i vorbă, exista un calendar neiertător, dar Stavropol și-l avea pe al lui, mai dur decît celelalte... N-am bănuit că voia să ajungă altă vîrstă din urmă, să-și vadă opera cu propriii lui ochi. Tîrziu am înțeles că, pentru el, ceilalți nu erau altceva decît instrumente ale fericirii personale de a construi... Om de geniu altfel, domnișoară Adelaida Jigău... Ca să nu dea de bucluc dădeam certificatele de deces ; orice om moare de inimă pînă la urmă, nu ? Ai văzut dumneata om fără cap căruia să-i mai bată inima ? Eu n-am văzut... Pînă a venit femeia în alb pe șantier, prietenia noastră era, cum se zice, la cataramă... Semăna cu dumneata, domnișoară Adelaida Jigău, același mers, avea obiceiul că calce pe vîrfuri, să pară mai înaltă, îi plăcea țuica, avea la ochi particularitățile astea splendide pe care... De la ea am aflat o parte din minciunile lui... dar asta cînd ?... În momentul cînd m-a făcut să pricep că între ei nu exista nimic sentimental, că erau rude îndepărtate, atîta tot... Mi-a vîrît-o pe gît, domnișoară Adelaida Jigău, ăsta era prețul cu care voia să se disculpe față de mine... L-am crezut... O femeie frumoasă te face să uiți micile neadevăruri sau, invers, să iei drept adevărate micile minciuni. M-am îndrăgostit, eram tînăr, n-am avut pe atunci din surplusul de grăsime și lene pe care le am acum... Am avut însă ceva ce am pierdut, credulitatea... Ei au fost colegi de facultate, s-au iubit, el i-a promis că va pleca cu ea... Iar eu am iubit-o ca pe nimeni alta și ea îl iubea pe el, mințindu-mă că are să fie pentru totdeauna numai a mea... Nu sînt omul care să nu discut ce gîndesc și în privința lui gîndeam multe. Nu l-am putut suferi din ziua cînd am aflat că o iubea și iubind-o mi-a dat-o mie, termenii nu sînt delicați, dar nici adevărul, de multe ori, nu e blînd cu noi. Sigur, dacă aș fi fost mai atent aș fi bănuit că mă înșela și că trișează... Deseori, de la fereastra unde locuiam cu femeia în alb, auzeam pași, nu mi-a trecut însă niciodată prin cap că sînt pașii lui, nici n-am înțeles timp îndelungat de ce dimineața apărea în cămăruța de unde diriguia mașinăria uriașă a construcției cu ochii încercănați și alteori plînși... Le-am aflat pe toate tîrziu și-am încercat să mai salvez ce se putea salva. Îmi era simplu să descotorosesc șantierul de el,

aveam probe, dovezi, dovada cea mai palpabilă era lîngă mine, ea, femeia în alb, i-am umblat în poşetă ; nu m-am mulţumit numai cu atît... Aşa cum ţi-am creat dumitale o stare de antipatie, aşa i-am creat ei o stare de confuzie, cu singura deosebire că pe ea am făcut-o să uite prezentul, determinînd fosta ei viaţă să se transforme într-una imediată. De atunci n-a mai vrut să se întîlnească nici cu mine, nici cu el ; se plimba singură, de cele mai multe ori noaptea, ca o arătare. Betoniştii nu voiau să lucreze la apariţia ei, îi fascina, dar îi fascina ca o piază... Din nou mi-am pus întrebarea pe cine aleg ?... Şi l-am ales pe el... Trebuia să ne ducem menirea la capăt. A simţit şi Stavropol că în relaţiile noastre ea îl detestă. Dacă aş fi fost femeie, aş fi încercat aceleaşi sentimente faţă de el... Din clipa aceea Stavropol a început să se teamă, dar să se teamă în felul său, fiind incomparabil mai generos, încercînd apropieri refuzate înainte. Nu ştiu ce-au discutat în noaptea cînd a lipsit de pe şantier. A doua zi l-am văzut abătut, dar gata pentru o hotărîre. Ce fel de hotărîre ? N-aveam de unde să ştiu... În orice caz, nu în folosul construcţiei... Am înţeles că e timpul să acţionez... Ştiam de viitură, eram la curent cu ea, mai mult, cît am putut am ajutat-o şi eu... Un mic baraj, aflat la două mii de metri, a cedat cînd nu se aştepta nimeni ; apa, adăugată la cea trimisă de Cel de Sus, ca un potop, mi-a împlinit voia... Nu puteam însă să-l las pe Stavropol nepedepsit... Sînt lucruri, domnişoară Adelaida Jigău, care nu se iartă, chiar dacă temporar sîntem obligaţi să le uităm. I-am dat un telefon femeii în alb spunîndu-i că Stavropol vrea să-i comunice ceva deosebit. Şi ea s-a dus... Dacă nu se ducea, n-aş fi avut convingerea că s-au înţeles să fugă amîndoi... L-am verificat şi pe el, trimiţîndu-i vorbă că ea îl aşteaptă la mine, pentru o comunicare ce nu suferă amînare. Stavropol n-a stat pe gînduri. Atunci am priceput toată goliciunea faptelor ; el voise nu numai să mă înşele ca să-şi apere falsa identitate, dar îmi lua şi singura dragoste, dragoste adevărată, domnişoară Adelaida Jigău. Telefoanele erau pe masă, vreo cinci, eram la curent cu înaintarea apei. Pe măsură ce un telefon înceta să mai sune înţelegeam că viitura a trecut peste el şi peste oamenii aflaţi acolo, apa îndreptîndu-se cu forţă sporită spre celălalt punct de control. Văd că taci, dom-

nișoară Adelaida Jigău, îți plac povestioarele dulcege. Îmi dau seama după cum sugi chiștocul, ca femeia în alb, cum îți fug ochii după sticla de țuică...

Cameniță strînse puternic mînerul lansetei crezînd că Aida va reacționa la insinuări. Dimpotrivă, Ida zîmbea, un zîmbet nesilit, un zîmbet apropiat de rîs, cu nimic fals în el. Rîse și Cameniță, medicamentul își făcuse efectul, fata de lîngă el era într-o stare pe care numai el o înțelegea cu exactitate.

— Domnișoară Adelaida Jigău, nici nu-ți dai seama cum semeni cu femeia în alb. Te rog îmbracă-te, uite aici rochia ei, o port cu mine, pentru asta îmi este nelipsită tașca de pescuit... Principala ei menire este să-mi poarte visul... Uite-o, te rog, privește-o, talia îți poate spune totul, și Cameniță, transfigurat, se ridică în barcă și înălță rochia albă, ca pe un Isus Hristos răstignit. Ida aruncă restul de țigară în apa tulbure, de un negru verzui, plină de mătreață, ca un moloz fin, stînd într-o nemișcare deplină și, în fața lui Cameniță, își scoase rochia și o aruncă pe marginea bărcii. Se uită în jur. Își încălță pantofii cu tocuri înalte și, numai după ce-și privi picioarele în oglinda apei, începu să se îmbrace. Noua îmbrăcăminte îi venea turnată. Se sperie de exactitatea formelor celeilalte, atît de perfect modelate de formele ei. Rochia avea un miros de busuioc și Adelaida se jenă de Saie ; voise să se miroasă sub un braț.

— Cît de pură ești, domnișoară Adelaida Jigău, zise Cameniță și își căută grăbit batista într-unul din buzunarele hainei. Adelaida nu-l luă în seamă. Se plimba dintr-o parte a malului în cealaltă. Părea incomparabil mai înaltă și cîtva timp chiar crezu că e așa. Se întrebă de unde avea Cameniță rochia albă, de pînză topită. Își vedea prin ea umbra genunchilor, ca niște pumnișori de copil. Nu se feri de privirile medicului să-și ridice rochia, dorind să înțeleagă exact că mintea nu i-o luase razna... Nu, erau genunchii ei, unul julit, celălalt cu o cicatrice veche. Adelaida se dumiri. Cameniță înțelese după chip că în mintea fetei se născuse o întrebare.

— De unde am rochia, nu-i așa ? Nevasta lui Toma mi-a făcut-o, după modelul celeilalte. Nevasta lui Toma coase ca o...

Cameniță își șterse transpirația de la ceafă. Nu fusese suficient de convingător. Ar fi vrut să continue, să mai adauge ceva. Buzele i se mișcau, dar vocea gîjîită abia i se mai auzea.

— Mai plimbă-te, te rog, numai puțin, te rog eu mult, domnișoară Adelaida Jigău.

Adelaida nu mai voia să se plimbe. Rochia nu i se mai păru atît de ademenitoare ca la început, nici atît de nouă pe cît ar fi dorit Cameniță. Saie urmărea mișcările încete și molcome ale fetei, era și el cu gîndul la alți ani decît cei avuți acum.

— Era atît de frumoasă, atît de frumoasă, spuse el, nici nu-ți dai seama cît de mult... Te rog, nu te dezbrăca, te rog, îți dăruiesc această rochie, este cel mai de preț lucru pe care îl am pe lume, în ea este toată dragostea mea, tot zbuciumul existenței mele. Eram aproape sigur că ai să mă înțelegi, din clipa cînd te-am văzut prima dată am fost convins că ești ea, da, chiar Ea, că ai venit de acolo, de departe, aici. Prima experiență am făcut-o cu mine, domnișoară Adelaida Jigău, eu am vrut să uit, abia apoi am încercat cu ceilalți... Uitînd ei, uitau viața mea, eu viața ei ; intram cu toții în haosul incertitudinii. Asta pînă cînd te-am văzut. Atunci am înțeles că munca mea este zadarnică... Dumneata ai venit ca o copie a celeilalte, să ne strici traiul calm, să ne reamintești unora cine sîntem și ce mai putem spera de la viață... Nu mă supăr, nici nu-ți port pică pentru că mi-ai redus la neant cercetările atît de aproape de reușită. Am vrut, la un moment dat, să te îndemn să faci baie în apele lacului, cîndva atît de feroce, datorită vietăților lui Bulat. Aș fi vrut să dispari, odată cu monstrul din adînc, mereu la pîndă, așteptînd fiecare mișcare a celor de deasupra, dejucîndu-le cu atîta inteligență pornirile...

— Unchiule Saie, femeia în alb n-a fost găsită, coșciugul ei era gol, l-am văzut cu ochii mei...

28.

În seara aceea Adelaida nu le dăduse de mîncare peștilor. Ionas era la masă, se chinuia să scrie. Nici n-o băgă în seamă cînd intră.

Prin fereastră amurgul roșu se strecura în încăpere printr-un colț de geam. Lumînarea de ceară ardea pe masă, lîngă Ionas, proiectîndu-i umbra pe zid.

Aida culese cîteva firicele de moloz. Pe acvariu se afla borcanul cu vitamine. Doamne, cînd crescuseră peștișorii atît de mult ! Cu o zi în urmă abia dacă aveau mărimea unor mormoloci, acum depășiseră lungimea unui deget și Aida, ca să fie sigură că e așa, își alungi inelarul lîngă sticla unde femela își depunea ouăle minuscule, de culoare roșie. Prin intestinul translucid urmări icrele cum înaintează, legate de un firișor alb, cum ies și se înghesuie în dreptul degetului aflat acolo doar să stabilească o dimensiune, nimic altceva.

Masculul înota prin preajmă, atent la firicelele de moloz, alergînd după ele atunci cînd, prea grele fiind, nu mai pluteau deasupra apei.

Aida nu-și mai făcu probleme cu timpul, timpul, se pare, își avea în acel loc legile lui. Poate trecuse cu mult mai mult de cînd se îngrijea de peștișori sau vremea se dilatase într-atît încît clipa căpătase lungimea unui an, iar ea era incapabilă să-și dea seama. Aruncă și cîteva firimituri de vitamină. Se miră cînd observă că masculul le împrăștie cu coada spre un strat gros de verzitură de baltă aflată pe fundul acvariului din belșug. Presără din nou moloz amestecat cu praf de ciment. Spre surprinderea ei se dumiri că firimiturile dure sînt incomparabil mai pe placul micilor viețuitoare. Pînă și femela, purtîndu-și firul alb cu bobițele roșii ca o trenă, se năpusti spre festinul neașteptat, alungîndu-și partenerul de la o masă ce părea că i se cuvine numai ei.

Ionas se înverșuna să descifreze ceva în caietul cu coperțile albastre, pietrificat din cauza presiunii în care zăcuse ; pînă la urmă se ridică de pe scaunul șubred, palid, cu fruntea largă, bombată, plină de picături mărunte.

— Uită-te, Ida, spuse el, ca și cum ar fi discutat tot timpul, ea nefăcînd altceva decît să aștepte continuarea confesiunii.

— Ce să văd ? răspunse plictisită, atentă în continuare la vietățile cu burțile pline și mai puțin la omul impresionat și tulburat.

— Te rog, altădată te-ar fi preocupat, m-ai fi împins singură spre descifrarea acestui text, acum văd, neinteresant...

Ida, te-am rugat ceva, repetă el autoritar, ştergîndu-şi cu dosul mîinii umezeala dintre cutele frunţii.

Ida se îndreptă spre caietul cu coperţile albastre prin care literele pătrunseră prin fosta hîrtie în afară. Nu pricepea nimic. Doar cînd îşi mută privirile pe pagina scrisă de Ionas, înţelese că acesta dezlegase, ca într-un joc de rebus, o parte din text. Se apucă să citească.

„Închin această carte fiului meu în speranţa că va înţelege." Nu mai urma nici un cuvînt.

— Şi, mă rog, ce vezi atît de extraordinar. Cineva a aruncat, împotriva legilor protecţiei muncii, un caiet şcolăresc în betonul pregătit pentru turnare şi tu...

— Ida, îmi ascunzi ceva, spuse Ionas şi muşchii feţei, pînă atunci palizi dar relaxaţi, se înăspriră. Buzele i se strînseră. Preocupat, uită din nou de ea şi se aşeză pe locul de unde se ridicase înainte.

— Doamne, Ionas, se îmbună Aida punîndu-i o mînă pe umărul lat, puternic, cu muşchiul proeminent, modelînd pe dinafară cămaşa de culoare cenuşie... Doar nu crezi că este vorba de persoana ta, că autorul acestor cuvinte s-a gîndit la tine, *Ionas Aron*... Ce poţi avea comun cu autorul acestor rînduri, cu siguranţă un începător, un diletant conştient doar de valoarea dedicaţiei şi nu de... Aida se aşeză pe pat, lîngă el, privindu-l din profil. La atîtea întrebări sînt incapabilă să răspund, zise ea neputincioasă. Uneori am impresia că nimic nu e real, nici măcar zilele noastre cele mai frumoase. Dacă n-aş simţi cum îmi creşte pîntecul nici n-aş avea siguranţa că nu am rămas, aşa cum am fost, fată mare, numai el mă face să cred că ceva s-a schimbat... Cu toate că...

— Cu toate că ce, repetă el întrebarea nepătruns de noutatea dezvăluită de Adelaida.

— Cu toate că ieri nu simţeam încă nimic. Între ieri şi azi, s-a scurs o altă viaţă Ionas, eu n-o înţeleg şi cu cît n-o înţeleg cu atît întrebările de la început dispar... Ionas, încep să uit şi eu...

— Ce să uiţi ?

— Cum ce să uit ? Să uit pur şi simplu... E atît de bine să uiţi, să nu mai ştii nimic despre tine, să n-ai nici o fărîmă din existenţa responsabilă, nici pentru propriul trup, nici pentru viaţa altora...

— Ida, ce-i cu tine ?

— Nimic alarmant, dragul meu, totul e în ordinea cea mai perfectă, atît doar că trăiesc tot mai mult cu teama că ziua socotelilor se apropie, că va trebui să plătesc. Dacă mă întrebi pentru ce trebuie să pătimesc nu sînt în stare să-ţi spun... Nu vrei să vii cu mine ? Nu te duc nici în baltă, nici în altă parte, m-am astîmpărat fizic de plăcerea de a te avea lîngă mine, aş vrea să mă însoţeşti, te rog, fă-mi pustiul de bine şi nu mă întreba de ce.

— Nu, nu pot să vin Ida, simt că sînt legat cu tot sufletul de acest manuscris, pentru mine e un manuscris Ida, vreau să-i lămuresc măruntaiele, indiferent de cît timp voi avea nevoie... Ar fi trebuit să mă duc în galerie, am auzit că fisura a luat o formă curioasă. Mi-a spus Bică, el m-a rugat, în vreme ce tu umblai hai-hui, dumnezeu să te mai înţeleagă... Ne-am răcit unul faţă de altul, Ida, poate dacă nu te cunoşteam sau rămîneam doar la impresiile de acolo, de jos, ar fi fost cu mult mai bine... Cu toate astea uitîndu-mă într-o zi la ochii tăi am avut senzaţia că semeni cu femeia care m-a dus la mama, în noaptea de despărţire... Mersul, felul cum îţi sună vocea, ochii tăi atît de...

— Nu-s ciudaţi, Ionas.

— Ba sînt, draga mea, uite, ţi-am zis dragă, eu care mă feresc de cuvinte atotliniştitoare...

— Vere, nu te fereşti, spuse Aida şi îşi aprinse o ţigară, fugi de ele aşa cum nevenind cu mine, de fiecare dată te îndepărtezi inconştient, cîte un pic, dar picul acesta, pe zi ce trece, capătă concreteţe, lasă între mine şi tine... Pînă la urmă eu fiind pe un mal şi tu pe altul, vom ajunge să nu ne mai cunoaştem...

— Ida, înţelege-mă, între manuscris şi baraj sălăşluieşte o... nu ştiu cum s-o numesc, poate n-am s-o pot numi niciodată, dar relaţia există.

Aida trase cîteva fumuri în piept apoi le dădu afară, proiectîndu-le pe tavan. Se apucă să facă rotocoale, unul după altul, şi rotocoalele se măreau pe măsură ce se ridicau deasupra capului lui Ionas, ca nişte cununi. Numai atingînd părul negru, cu firul robust, fumul se dezlîna, împrăştiat parcă de vînt. Se plictisi curînd. Ţigara însă o păstră, îi plăcea să fumeze pînă ce chiştocul îi ardea degetele ; două dintre ele, ară-

tătorul și mijlociul de la mîna stîngă, erau galbene pînă la unghii, cu toate că se vedeau urmele dinților. Voise să șteargă petele de nicotină sugîndu-și și mușcîndu-și pielea.

— Vere Ionas, tu rămîi cu manuscrisul tău, eu mă duc.

— Cîteva cuvinte mai vreau să descifrez pe ziua de azi, Aida, numai cîteva, poate ele să-mi dea cheia celorlalte.

— N-o să ți-o dea, Ionas. Dar să știi, sînt tristă. Credeam că vestea pe care ți-am adus-o te va bucura. Numai atîta așteptam de la tine, bucurie... o nouă plămadă...

— Ida, cred că este o simplă iluzie, nu poate fi adevărat, mi-ai fi spus acest lucru de o sută de ori pînă acum, n-ai fi așteptat atîta. Ai vrut doar să mă încerci. Calafat mi-a zis la masă că Vugnar a făcut aceeași ciudată confuzie, prea semănați voi amîndouă, tu și cea care nu mai este... Spui să mă bucur ? Nici nu mă pot bucura, femeia aceea n-a adus pe capul oamenilor decît supărări, viitura din cauza ei a rupt zăgazul, pe unde trecea neapărat trebuia să se întîmple o nenorocire. Aș fi preferat să nu semeni cu ea, Ida, ea venea cu conștiința ei...

Ida își șterse nasul cu o batistă bărbătească, luase una de-a lui Bulat, în ultima vreme avea tot mai mari necazuri cu o răceală lentă, nici nu evolua, nici nu-și termina ciclul...

Plecă. Ar fi vrut să plîngă, simțea că-l pierde pe Ionas, avea o presimțire, tot așa cum presimțirea îi șoptise în taină cu mult înainte ce avea să se petreacă în pîntecul ei... Ieși din bucătărie urmărită de privirile lui Vugnar și Calafat.

Dacă se uita Vugnar nu se putea să n-o privească și Calafat ; Vugnar își încheie nasturele de sus al cămășii și Calafat se grăbi să-i strîngă nodul cît mai aproape de guler, cravata trebuia să arate impecabil. Nu știuse niciodată Ida de ce Vugnar continua să se îmbrace la patru ace, ce-l determina, aici, unde nu călca picior de om străin, să țină la o eleganță... E treaba lui, își zise și porni mai departe ocolind clădirea, ca să nu fie urmărită de bărbații aflați în bucătărie.

Cu pantofii sub braț trecu printr-un ghiol pe jumătate secat. Cîtva timp se opri urmărind cum, pe sub nămol, se vedea arcuirea delicată a unui țipar sau șarpe de baltă. Nu, era țipar, mișcările îi erau cu mult mai lente, capul îi era complet acoperit, or șarpele... Lasă vietatea în plata Domnului. După ce făcu un ocol de mai bine de un kilometru, depăși corona-

mentul. Nu mai putea fi zărită din clădirea fostei administrații. Betoniera portativă zăcea ruginită la locul unde o lăsase ultima dată Stavropol. Cînd își aduse aminte de el tresări. Îi fusese drag inginerul, abia acum își dădea seama. Drag pentru ce ? Nu găsi o explicație ; nici nu încercă să o caute. Stavropol zăcea în locul lui de veci. Destinul voise să fie dus de apă lîngă femeia în alb, numai că sicriul fusese gol, el își dormea somnul nepămîntean singur. Poate era și vina ei și a lui Ionas că în graba de a nu se întîmpla ceva cu ei uitaseră de inginer. Ar fi putut să-l lege de primul stîlp, atunci viața i-ar fi fost salvată, așa cum și-o salvaseră pe-a lor. Sau inginerul dinadins nu se legase, dorea...

Satul din vale era părăsit, betonul zidurilor se făcuse negru, de vină era și amurgul sîngeriu, apa care în acea parte nu-și arăta decît culoarea de antracit.

Prin mijlocul drumului asfaltat crescuse iarba, bucăți mari, negre, de bitum, erau ridicate de firavele fire de verdeață și o găină golașă, singură, ciugulea, stînd cu pieptul pe locul cald al asfaltului. Nu avea nici cine s-o calce, nici cine s-o fure. La cîțiva pași, într-o altă gaură, se vedeau cîteva ouă, erau probabil ouăle ei.

Poiana cu flori răsădite de Iuliana Spîrcu își revenise ; scăpate de năvala apei crizantemele se împliniseră, își înălțau tulpinile și mai semeț răsfrîngîndu-și cîrlionții galbeni, ca niște tăiței. Din spatele unei case își arătă capul o pisică neobișnuită. Adelaida se sperie. Poate nici nu era pisică, era una din acele vietăți apărute în ultimul timp de dimensiuni anormale, cum totul i se părea anormal acolo, în ultimul timp... Aruncă o piatră voind să sperie sălbăticiunea, dar risul își închise doar ochii alungiți ; nu se mișcă din loc. Voi să caute un bolovan. Pînă se întoarse spre grohotișul unde pierise Gavra dungatul nu se mai afla la locul lui. Doar cîteva pene se învîrteau hăbăuce în aer.

O găsi pe Iuliana în curte, spălînd rufe la fîntînă. Le bătea cu maiul, apoi le clătea în apa cu leșie și, din nou, după ce le storcea, le supunea la cazna bucății de lemn ; lovea surd și cu forță în albituri.

— Bine ai venit, domnișoară Adelaida, chiar m-am gîndit la dumneata, să zică lumea că nu există...

— Era afară o găină, a prins-o o dihanie, poate găina a fost a dumitale...

— Nu, n-a fost a mea... Șezi, ce vînt te aduce pe la noi? Toma e în casă, e ziua lui de odihnă, de la o vreme stă mai mult cu Ghedeon decît cu mine și cînd e cu mine n-are vreme decît pentru îndeletnicirile preotului. A dat în mintea copiilor cu... Doamne, cum semeni cu femeia aia, pînă nu mi-a spus Toma n-am băgat de seamă, acum că mi-a împuiat capul... Iuliana se uită atentă la Adelaida, o cîntări din ochi, apoi își șterse mîinile de șurță și se duse să pună de-o cafea.

Pe o masă alăturată se afla un aragaz de dimensiuni reduse.

— Nu mai aprind foc de lemne, mă scapă de la multe jucăria asta, o avem de la domnul Stavropol, el ne-a lăsat-o. Poate pentru toate cafelele băute la mine. El aducea cafeaua, eu o fierbeam.

— Doamnă Iuliană, am venit cu o treabă, zise Adelaida și scoase din geanta-sacoșă rochia de pînză topită, cu subțirime și frumusețe de borangic. Aș vrea dacă poți să-mi faci una la fel, asta e cam veche. N-am cusut de cînd am venit pe-aici nimic. Mărturisesc că o fustă de stambă m-aș încumeta să croiesc, înșirui metrajul pe un șnur, dar o...

Iuliana se uită la rochie și avu o tresărire.

— Ce frumoasă e, domnișoară Adelaida, de unde o ai? Nu te-am zărit niciodată îmbrăcată cu ea, te-am văzut mai mult... cu toate că, de ce să nu-ți zic, pe aici bărbații, știi cum...

— S-au împuținat și bărbații, zise Aida și își acoperi trupul cu rochia albă ca Iuliana s-o poată privi în voie.

— M-aș bucura să știu face așa ceva, de croitorie nu m-am ocupat, n-am tragere spre ață și ac. Toma nu-și iese din cioareci și suman, iar cămășile de in, cu cipcă și înfrumusețate cu arnici, le coase mama lui Mitrofănică... Nici ea nu s-ar încumeta, nu se pricepe femeia la finometuri... Măi Tomo, ia-n vino și vezi ce n-ai văzut, strigă Iuliana și Toma nu se lăsă rugat. Coborî tîrnațul. Privi la cafeaua aburindă, abia apoi la rochia aflată în mîinile Iulianei.

— Deci n-ai cusut-o dumneata, doamnă Spîrcu?

— Ți-am spus. Nu m-a învățat mama, nu credea că am să ajung pe coclaurile astea, ea m-a pregătit săraca pentru altă

viață... dar omul își crește copiii, și nu știe pentru cine-i crește.

Toma cercetă și el cusătura fină a rochiei, apoi privirile i se adumbriră.

— Asta e rochia femeii în alb. De unde o ai, domnișoară Jigău ?

— De la Saie Cameniță, el mi-a făcut-o cadou, la început am vrut s-o mint pe doamna Iuliana, dar adevărul... Numai că aș mai adăuga ceva : el mi-a zis că dumneata ai cusut-o, că rochia a ieșit din mîinile...

— Din ale ei nu, dar din suflet da, spuse molcom Spîrcu. Într-o seară, amintește-ți Iuliano, cînd am văzut-o amîndoi pe dig, ce mi-ai zis... Că așa o rochie ți-ai dori să ai. De cîte ori te-ai apucat să-ți coși ?

— M-am apucat, dar... Beți să nu se răcească.

— Domnule Toma, după ce-am văzut sicriul gol am rămas cu credința că femeia în alb nici n-a existat, că dumneata n-ai îngropat-o niciodată, că...

Toma nu răspunse. Voia ca Adelaida să termine, dar Ida, supărată că-i aducea lui Spîrcu acuzații neîntemeiate, tăcu.

— Spune, domnișoară, spune mai departe.

— Nu mai am ce spune...

— De îngropat, a îngropat-o, domnișoară Adelaida, după ce-am venit eu n-a fost zi să nu-mi vorbească de ea, să nu mă ducă la mormîntul ei... Mormîntul nu a putut apărea din senin, nici coșciugul gol văzut de mine, odată cu dumneata... Numai că eu cred, continuă Iuliana, că sau Cameniță, sau Stavropol, într-o noapte, au cărat-o ; poate Stavropol s-o fi ascuns. A fost, din auzite, dragostea lui cea mare. Cum a ajuns rochia la Saie asta chiar că mă pune pe gînduri. Poate a avut mai multe rochii... Tomo, așa-i că domnișoara Jigău seamănă cu femeia aia cu rochia albă ?

Toma își sorbea cafeaua liniștit, privind undeva imprecis.

— Gavra pentru asta a și murit. Nu o dată mi-a spus în taină, în vreme ce făcea săpături, că în adîncul lucrurilor ceva nu e în regulă, că mormîntul aflat la peste o sută de metri sub noi ne-a blestemat. Înainte de ziua acelui cutremur, care l-a acoperit, mi-a lăsat punga cu praf de aur și un bilețel... Știi ce scria pe hîrtia aia a lui ? „Nea Spîrcu, simt că am să pier, m-a ajuns blestemul propriei mele pasiuni, semnul pedepsei nu

poate fi decît unul, moartea mea sub muntele pe care l-am găurit fără să țin seama de ce mi-ai amintit cînd mi-ai arătat harta locurilor ; sacrificiul altora se cere continuat tot prin sacrificiu..."

— Vorbe de om apucat, Tomo, interveni Iuliana... Ei, domnișoară, înainte de a fi ce a fost, a stat multă vreme bolnav, școala și-a făcut-o pe apucate...

— Deci, dumneata n-ai fost la înmormîntarea ei, se interesă Adelaida nemaiștiind ce să înțeleagă, unde începe adevărul aflat pînă atunci și unde se termină...

— N-am fost, domnișoară Adelaida, adică într-un fel n-am fost... Sosisem în seara aceea... Înmormîntarea a avut loc la amiază, așa mi-a spus Toma, dar dumneata vezi foarte bine că aici între dimineață, amiază și seară diferențe prea mari nu sînt, soarele parcă răsare din sînge și apune tot în el... Numai la mijlocul zilei lumina e lumină așa cum o știu că a fost totdeauna la cumpăna zilei. Nu voisem să vin. Așta, cu toate că m-a adus pe aceste locuri nu o dată, nu mi-a spus că viitorul meu va fi cel pe care-l vezi. Pînă la urmă, săraca mama m-a mustrat ; fiind cununată se chema că sînt nevasta lui și se cuvenea să merg după el... Și am mers... Nu mă plîng. Am avut ani frumoși. Da să n-o lungesc cu ale mele... Cînd am venit, pămîntul era reavăn, florile proaspete, la capul ei stătea Stavropol, la picioare Cameniță. N-am știut atunci cine sînt : prieteni sau dușmani... L-am auzit pe Cameniță spunînd cu o voce stinsă : „Așa trebuia să se termine, prietene". Prietenul era Stavropol ; „dacă ar fi trăit te-ai fi dus cu ea, am fi rămas cu inima barajului moartă... E mai bine așa, e mai bine așa... Și eu sufăr, nu numai tu". Atîta am auzit, domnișoară.... Pe urmă, Toma mi-a povestit cu de-amănuntul. Dar de văzut am văzut-o și eu, ți-am mai spus... Nu știu dacă înainte de-a muri sau după aceea, Toma m-a adus într-o vacanță cînd șantierul era la început. Poate atunci s-o fi întîlnit sau din povestirile celorlalți s-o fi închipuit ; dacă cineva îți bagă în cap în fiecare zi același lucru, pînă la urmă ajungi să crezi și tu în vedeniile celuilalt. Avea un mers legănat, pe vîrfuri, cum mergi dumneata, poate mai legănat un pic... N-au lipsit niciodată florile de pe mormîntul ei, veneau oameni care n-o cunoscuseră niciodată să pună cîteva tulpini de ghințură și albumiță, pe atunci creșteau aici flori ca toate florile, climatul nu se schimbase,

aveam și noi patru anotimpuri, nu ca acum nici unul. Poți dumneata să-mi spui, domnișoară, în ce anotimp sîntem ? Nu poți, îți zic eu, le-am uitat de cînd văd soarele în același loc și florile murind, fără să-mi dau seama, și înflorind peste noapte de nici n-ai cum să le urmărești creșterea.

— Iuliană, tu ai fost geloasă pe femeia aia. Vorbești frumos despre ea, dar simt în vocea ta altceva, zise Toma.

— Am fost sau poate mai și sînt, de unde știi... O femeie nu iartă nici înainte de moarte și nici după, cu toate că n-ar trebui... Din zisele oamenilor și tu te-ai încurcat cu ea, cel puțin așa ți s-a dus vestea. Dar oamenii multe spun, parcă de dumneaei, spuse Iuliana și arătă cu capul spre Aida, nu se zice că trece dintr-un pat în altul ? Uite cum s-au îmbrăcat toți nespălații de cînd a venit, pînă și Ghedeon și-a încropit cu ajutorul multelor surate întru credință o leveleandră nouă... Într-o zi l-am văzut bărbierit. Țap bătrîn.

— Nu vorbi așa Iuliană, că Dumnezeu e sus și ne vede.

— Lasă, că pînă vede el, văd cei de jos, ochii celor de pe pămînt sînt mai aproape de făcătorul de rău și de bine.

Aida chicoti. I se părea ciudat că umblau asemenea zvonuri despre ea. Nu știuse. S-ar fi bucurat să se știe curtată deși nici unul nu se putea compara cu Ionas. Poate Bulat. Las că nici Cotoban nu era urît, nici Calafat, cu toată mutra lui de sluguță...

— Deci mi-au ieșit vorbe, spuse de data asta pe alt ton Aida, făcînd pe supărata.

— Acuma, mă, acuma, răzbătu o voce străină, de undeva de aproape, și Toma tresări.

Dulăul ciobănesc moțăia sus pe acoperișul magaziei. La el se uitase mai întîi Toma. Dacă el tăcea însemna că nu era nimeni, cu toate acestea vocea o auzise nu numai el și, în curînd, același timbru se răspîndi din nou în curte.

— Mai cu putere, ce dumnezeu, că doar nu e de plumb.

Era vocea lui Bică Stupariu ; nu se asemăna cu a nimănui.

Toma se ridică și, după el, cele două femei. Ajunseră în spatele curții. Coborîră panta ce ducea spre gard. Se mai vedeau și acum pe pereții interiori, din ciment și cărămidă, linia umedă a apei care-l omorîse pe Stavropol.

Doi oameni, din corpul de pază al barajului, aruncau pămîntul încă proaspăt în groapă, în timp ce Bică, cu alte două

ajutoare, trăgea un cărucior cu două roate, pe care se afla legat sicriul în care fusese înmormîntat Stavropol.

— Ce faci, domnule Bică ? asta înseamnă...

— Lasă, Tomo, nu te amesteca. A făcut el barajul ? L-a făcut, vorbi dîndu-şi singur răspuns Bică. Scrie în testament că vrea să fie îngropat în el ? Bică se apropie şi în timp ce paznicii cărau sicriul mai departe, despături o bucată de hîrtie şi-i arătă lui Toma un desen din care nu era prea greu de înţeles locul unde dorise Stavropol, în caz că avea să moară înaintea celorlalţi, să fie îngropat... Pînă şi Toma pricepuse, fără multe explicaţii, mai ales că auzise nu o dată despre această dorinţă a fostului inginer.

— Veniţi cu noi, nu strică să-l petrecem pe ultimul drum cum se cuvine, zise Bică şi, grăbit, mai ales că drumul urca iar cei doi tineri se opinteau din greu...

Iuliana se uită la bărbat, rupse din mers cîteva flori şi Aida înţelese că voia să urmeze îndemnul lui Bică.

N-avea nici ea nimic împotrivă să vadă nişa în interiorul căreia crezuse că e îngropată femeia asemănătoare ei. Îşi duse o mînă la grumazul unde se mai vedeau cele două împunsături albe. O amintire, îşi zise Aida... Luarea-aminte îi fusese atrasă însă de altceva. Din sicriu atîrna, pe o latură, ceva alb şi Aida se grăbi să-l ajungă din urmă. Într-adevăr din coşciug se zărea o bucată de pînză ; pînza semăna leit cu cea din care era făcută rochia dăruită de Cameniţă. Nu mai ştiu ce să creadă. O privi pe Iuliana. Nu se putea ca ea să nu observe acelaşi amănunt. Dar Iuliana sau nu observase sau acel petic alb nu-i spunea nimic.

Oamenii trăgeau din greu căruciorul de care era prins, cu nişte fringhii groase, coşciugul aproape neatins de pămînt şi de timp. Trăgeau opintindu-se, deşi Stavropol nu putuse cîntări mai mult de şaizeci de kilograme, îl văzuse doar de atîtea ori. Atunci de ce se omorau cei trei paznici, de parcă ar fi tras două trupuri, nu unul singur, îşi zise Aida, şi avu o poftă nebună să se repeadă la sicriu şi să dea capacul la o parte. Făcu un pas înainte. Cuiele cu floarea zimţată erau lucitoare, bătute, două cîte două, de fiecare parte. N-ar fi putut pentru nimic în lume să ridice acoperămîntul singură, iar ceilalţi doi, Toma şi nevastă-sa, cu toate că se aflau la un pas de bucata de pînză, nu păreau impresionaţi de cazna paznicilor. Aidei îi veni să plîngă.

Era pradă unei dezordini lăuntrice, n-avea nici o șansă, ca oamenii în mijlocul cărora se afla, să scape de coșmarul adînc, treaz, tot mai adînc și tot mai treaz, calm, aproape nefiresc de calm.

Se apropiară de coronament. Ajuns deasupra, Bică se opri, își șterse năduşeala de pe frunte și făcu un semn cu mîna către Toma.

— Domnișoară Jigău, aici pe hîrtie scrie că numai dumneata știi locul unde a cerut să fie dus. Și, ca să fie convingător, Bică îi arătă harta desenată a galeriei principale unde nișa era marcată cu două linii suprapuse.

Adelaida se înfricoșă. De unde știuse Stavropol că el are să moară, de unde convingerea că ea va rămîne în viață ? Îi veni să urle, să țipe, nu o dată scăpase de spaimele interioare isterizîndu-se pînă la leșin. Dragostea pentru ea era tot un leșin, ca și teama, ca și viața, ca și... Nu țipă, nici nu-i dădu de înțeles paznicului că nu vrea să-l însoțească. Nu-i venea să creadă că numai ea știa de nișă ; o știa foarte bine și Ionas, doar el o salvase din gura Mutului, fără tragere de inimă însă, ca și cînd ar fi ținut mai mult la integritatea colților decît la gîtul ei fragil.

Toma și Iuliana își depuseră florile pe sicriu și rămaseră la locul unde le făcuse Bică semn să se oprească.

— Parcă s-a îngreunat, spuse un paznic în timp ce ceilalți doi trăgeau sicriul pe drumul drept și asfaltat al coronamentului.

— Rău ați făcut că l-ați îngropat acolo, cu ea, dacă aș fi fost aici nu v-aș fi lăsat, dar pînă m-am întors și am aflat... L-am prețuit, domnișoară, pe domnul Stavropol, dar cine nu l-a iubit, aici, la noi... De totdeauna a fost alături de oamenii simpli, de jos a pornit-o și el. Am făcut socoteala, domnișoară, am printre băieții mei unul căpos, știe la matematică de te doare mintea, l-am pus să mă lămurească de unde a putut lăsa inginerul prin testament atîția bani ; el din ce a trăit ? Omul a adunat și înmulțit și pînă la urmă a ieșit că nu cheltuia nici un sfert din ce cîștiga, restul punea deoparte ca să ne lase nouă celor care atîta amar de vreme l-am... Era omenos, domnișoară ; uite, pînă la urmă eu îmi fac casă, acolo jos, cu banii lui și tot eu am dat dispoziții să se toarne patru urne din care să nu

lipsească niciodată, cît voi trăi, flori. Că m-am uitat ieri cu binoclul, de la postul meu de control pot vedea la cîțiva kilometri ; am zărit-o pe femeia în alb, mergea singură pe malul lacului, se îndrepta spre noi și atunci mi-a venit gîndul că sînt dator să mă țin de făgăduială... Că, de ce să te mint, mi-am spus că acum, dacă tot a fost înmormîntat, nu e rău să rămînă unde e, dar frica m-a făcut să nu-i las rugămintea neîndeplinită. I-o îndeplinesc că dacă o mai văd o dată pe muierea aia în alb trag în ea, diavol, nu femeie.

— Dumneata ai cunoscut-o, domnule Stupariu ? întrebă Aida înțelegînd că Bică numai pe ea o putuse urmări prin binoclu... Cît a trăit, mă interesează dacă ai văzut-o...

— O visam, domnișoară, eu numai în vis am văzut-o, cu toate că umbla pe șantier ca la ea acasă, însoțită sau de domnul Cameniță sau de Dumnealui, Dumnezeu să-l ierte că a fost un om bun și inimos. Dar mie numai în vis îmi apărea, cu ochii mei n-am zărit-o decît ieri, cum ți-am spus, de frica nălucirii am făcut azi ce-am făcut...

Cei doi paznici, cu sicriul încă nedezlegat de pe cărucior, așteptau cuminți, la intrarea în puț, unul își ștergea sudoarea și trăgea cu coada ochiului la capătul de rochie ieșit dintre scînduri, încercînd în același timp să-l facă atent pe colegul său. Celălalt paznic nu voia să privească niciunde, era vădit plictisit de tot ce se întîmpla... Era proaspăt venit, n-avea nici o lună de cînd își începuse slujba...

— Cel mai greu e să ajungem pînă la ascensor, de acolo nu-i mare lucru, dar cum coborîm scările cu... Bică se scărpină la ceafă... Putea și dumnealui să-și aleagă alt loc sau dacă i-a venit, așa, să-și petreacă veșnicia, pînă la Judecata de Apoi, în baraj, se cuvenea să se gîndească cum se poate ajunge cu un sicriu... Nu s-a gîndit, ne-a lăsat pe noi să ne batem capul... Poate ne dai o mînă de ajutor, domnule Spîrcu, îl rugă pînă la urmă Stupariu, dar Toma dădu din cap, nu voia.

— Eu le-am fost de ajutor în viață, i-am îngropat creștinește pe fiecare și le-am spus în gînd rugăciuni puține, dar rugăciuni ; ce faceți mai departe e treaba... și Toma se întoarse. Iuliana nu-l urmă. Voia să vadă cum au să-l scufunde pe Stavropol prin gaura de unde numai un om putea coborî din cauza scărilor multe, fixate în spirală.

— Eu știu că pe-aici a făcut un loc cîndva, zise Adelaida și păși înainte spre un grătar enorm ce se vedea la marginea coronamentului, aproape de prima pilă de beton.

— Cum să intre prin grătar, se grăbi să răspundă Bică și abia apoi rămase trăsnit de afirmația Adelaidei, adică de unde știa ce făcuse inginerul cînd venirea ei pe acele meleaguri avusese loc cu mult după terminarea lucrărilor...

Auzise și Toma spusele Aidei și împietrise, uitîndu-se înapoi.

— Da dumneata de unde știi ? întrebă Bică și religios, în fața propriei întrebări, se descoperi și se curbă de spatele lat și puternic.

— Dacă dumnealui, zise ea și arătă spre sicriu, a spus că numai eu știu locul, tot ce se poate că numai eu să-l știu...

În pas egal, pe coronament, se îndrepta spre modestul cortegiu, Cameniță Saie, cu nelipsita-i geantă de pescar atîrnată de umăr... Avea un zîmbet de bucurie și de nedumerire totodată. Respira anevoie, burta mare și trupul greoi nu suportau multă vreme mersul pe jos, mai ales pe loc tare, unde oasele picioarelor parcă intrau unul în altul... Altceva era să calci pe marginea unui grind, în moliciunea de covor a rizomului sau a clisei de nămol, cu care era pardosit malul lacului.

— Am știut că n-o să vă descurcați, spuse el... M-am uitat cu binoclul, n-ai de lucru, domnule Bică ? Mata care ești un om serios... De ce nu l-ați lăsat acolo, nici nu-i legal, nici frumos să dezgropi pe cineva înainte de șase săptămîni... De cînd și-a conceput nișa mi-am dat seama că face o nerozie, o nerozie secretă, credea el... Puteam să-i spun, să-l opresc, n-am făcut-o, dimpotrivă, am stat tot timpul și m-am gîndit cum are să coboare un sicriu în interior ; cel mult făcut felioare, fiecare bucată să fie lăsată pe scări, apoi... Eram sigur că va face ca tatăl lui Toma ; l-am cunoscut, domnule Spîrcu, avea pe fundul lacului o casă ca a dumitale, cazemată pe dinafară iar el, înăuntru, în curte, și-a construit corabia, o luntre cît o jumătate de grădină, fără să se gîndească de la început că n-are cum s-o scoată, dacă nu sparge pereții. Voia el să se urce cu ea pe apa cerului cînd va veni, și apa a venit și tatăl domnului Spîrcu, în clipa cînd și-a dat seama de prostia lui, s-a încuiat în casă și a murit înecat ca un șobolan, cu corabie cu tot.

Toma ascultase în tăcere, știa povestea, nu puțini transformaseră tragedia bătrînului în prilej de glumă. Nici Toma nu sărise departe de trunchi, își zise în sinea ei Iuliana, cu toate că nu-l știuse așa ; fusese la fel ca ceilalți, poate mai apucat în privința dreptății și mai clănțău decît alții cînd nu-i convenea ceva.

Adelaida, rîzînd, se apropie de pila de beton și apăsă pe un buton ascuns, acoperit pînă atunci cu o plăcuță pe care erau întipărite cu roșu însemnele capului de mort. Grilajul se ridică în sus, frînt de mijloc. Lanțurile îl ținură larg deschis. Sub grilaj se vedea un podium de metal.

— Liftul de cărat materiale, în caz de urgență, din exterior, spuse mirat și speriat Stupariu.

Cameniță făcu cale-întoarsă, aproape alergînd de spaimă în timp ce Aida îi făcu semn lui Bică să dezlege sicriul de cărucior. Cei doi paznici desfăcură frînghiile și, curînd, coșciugul fu așezat pe placa de metal. Adelaida nu apăsă însă pe butonul de coborîre. Se uită la cei din jur și, ca și cum ar fi fost de datoria ei ca sicriul să intre în mormîntul nou, de beton, cît mai neîntinat, se apropie și smulse țesătura albă. Peticul de pînză topită ieși ușor de sub capac și Adelaida îl privi îndelung. Abia apoi se duse în dosul pilei și apăsă pe butonul roșu.

Coșciugul coborî în uruitul servomotorului. Cablurile alunecau greoi pe rotilele neunse. Nimeni nu întrebuințase vreodată acest lift necunoscut lui Bică Stupariu. Adelaida, singură, însoți sicriul în timp ce paznicii coborîră pe scările în spirală.

Era conștientă că plutea într-un mare necunoscut, dar trăia acest necunoscut cu micile întîmplări legate de el cu intensitate așa cum trăise și momentul găsirii grilajului, cu toate că nu știa exact ce se ascunde sub el. Nu știa dar era sigură, nu putea să fie un simplu grilaj. Oare nu era ea femeia în alb ? Se întrebă și nu se miră că voit întîrzia răspunsul.

Paznicii, cu Bică în frunte, așteptau liftul în galeria principală.

Prin cele două canale, apa de culoare spălăcit violetă curgea spre colectorul principal. Se opintiră toți cinci să ridice sicriul, dar Bică nu-și putu înfrîna mirarea că sicriul era atît de ușor. Chemase și pe ceilalți doi paznici care acoperiseră groapa din care fusese scos mortul. Fusese sigur că numai el

cu ceilalți doi n-o să fie în stare să poarte pe umeri ditamai greutatea ca, dintr-odată, să constate :

— Măi al dracului, se scăpă el. Domnișoară Aida, pă cuvînt dacă nu-i pe jumătate mai ușor, spuse Bică și Adelaida răspunse prompt ca și cum ar fi fost sigură de ce spune.

— Cum să nu fie mai ușor dacă e singur ?

Bică aproape îngenunche, nu se putea obișnui cu ideea că spusele ei erau adevărate. Adică cum rămăsese singur, cînd pînă atunci fuseseră doi ?

La cîțiva pași în față, Adelaida cercetă peticul alb de pînză topită și ca să se convingă se uită cu luare-aminte și la partea de jos a rochiei pe care o primise de la Saie. Peticul alb era din rochia ei, se potrivea perfect, numai că nu știa și n-avea cum să afle în ce fel ajunsese în sicriul unde se veșnicea Stavropol. O ciudățenie, își mărturisi, cu siguranță nu observase lipsa acelui tiv lat cînd se îmbrăcase și nici Iuliana nu remarcase tăietura din el.

Ușa nișei era deschisă. Parcă înainte de venirea lor cineva o descuiase să-i întîmpine. Undeva în spate se vedeau oasele Mutului, adunate, ca și cum patrupedul, după ce murise, se sculase din nou și se chircise într-un colț ca la venirea stăpînului acesta să aibă loc. Sicriul alunecă lin pe panta aplecată spre interior. Cu siguranță avusese o halucinație : în nișă, în afară de Mut și sicriu, nu mai era nimic ; nici urmă de femeie în alb.

Ușa de fier se închise și Bică, cu aparatul de sudură, îndeplini ultima poruncă a fostului inginer. Îi sudă marginile ca să nu mai poată nimeni umbla în cavou.

Adelaida se îndepărtă. Drumul îi era cunoscut. Nu voi să utilizeze liftul cu care coborîse. Voia să urce pe scări. Dorea să vadă fisura din zid. N-o mai văzuse de atîta timp și numai spuma albă, ce se scurgea prin cele două canale, îi dădu de știre că se afla aproape. Se opri în fața crăpăturii adînci de unde Ionas scosese caietele pietrificate... Apa curgea din abundență prin locul spart de mica explozie dar, alături de ea, vechea fisură o înmărmuri. Se excavase ; abia de-i mai putea vedea adîncul. Din partea cealaltă se auzea înăbușit zgomotul sacadat al unor lovituri. Nu atît loviturile și mărimea găurii o îngrozeau, ci forma fisurii ce semăna cu un Ionas răstignit. Își duse mîna la gură ferindu-se să nu țipe.

29.

Ghedeon era nemulțumit de lucrare. Nu pentru că marea sculptură a Judecății de Apoi nu i-ar fi reușit. Pozitivul se afla în fața lui, pe rama lungă de cincisprezece metri, lată de zece, cu toate detaliile la locul lor ; pasta de beton fusese amestecată egal de Cotoban, trudind fără întrerupere cu o mînă pe manivela betonierei, cu cealaltă pe cartea sfîntă, cu coperțile ferfenițite de cît fusese purtată, cînd în traistă, cînd sub anteriu. Nemulțumirea nu venea din tehnica turnării, nici din concepție, desenul aflat alături rezuma, la scară redusă, dar fidel, marea operă țesută cu împletituri de fier, întărită la încheieturi cu fir de aramă, să nu se corodeze. Ochiul unic, atît de asemănător cu ochiul ce și-l voise al său, se decupase în înțelesurile artistice altfel, ignorînd realul.

Ghedeon se afla la cîțiva metri de tabloul rezemat de zid, vopsit în culori gingașe. Atît sfinții, cît și cei ce trebuiau să se supună judecății acelui ochi, ce-l nemulțumea atît, erau cu mult mai plăcuți la vedere în comparație cu icoanele din interiorul tinzii, naosului și pronaosului. Motivul era unul singur, delicatețea nuanțelor și răbdarea de înger a lui Cotoban, pus să le amestece într-un fel prescris cu sfințenie de Ghedeon. Culorile răspîndeau un miros plăcut, de plante, încît, înainte de a te copleși figurile de pe sfînta Judecată, te atrăgea mirosul lor ; un miros amestecat, fiecare personaj avînd altă înfățișare și îmbrăcat diferit încît să nu-i poată nimeni confunda între ei. Domina mirosul de pădure, cu miile lui de flori, fără să lipsească cel de baltă. Într-un spațiu limitat te aflai cînd pe un versant, cuprinzînd cu văzul, auzul și nasul pajiștile înflorate, cînd prin smîrcurile și japșele acoperite de plante nemaiîntîlnite în alte bălți.

Cel mai bucuros era Ghedeon de culoarea albastră ; un amestec de cer de zi cu unul de seară, sub lumina blîndă a amurgului. Ochiul magic, dominator, aflat în locul de unde putea să vadă absolut tot ce se petrecea sub el și în jur, avea pleoapele în culoarea azurului, și Ghedeon, dacă n-ar fi fost atît de fericit de îmbinarea strălucită a albastrului cu auriul razelor ce porneau din pupila verzuie, nu și-ar fi dat seama

că, din cauze necunoscute lui, în timpul turnării, ochiul își schimbase nu numai dimensiunile, dar și expresia...

Cel mai puțin reușit i se păru a fi argintiul ; utilizase prea mult praf, polizase Cotoban în neștire argintul lingurilor primite în dar. Pentru încleierea culorii întrebuințase în amestec o tulpină de baltă și un nufăr cu florile mov. Argintiul de pe tablou n-avea miros ; se convinsese singur apropiindu-și nările de diadema unui înger, puțin important în ierarhia stabilită după criterii personale. Și argintiul ar fi fost, pînă la urmă, de suportat, dacă n-ar fi existat metamorfozarea de neînțeles a ochiului.

„Atunci nu vei mai vedea pe poporul acela îndrăzneț, pe poporul cu vorbirea încîlcită, de n-o puteai înțelege, cu limba gîngavă de n-o puteai pricepe", se auzi vocea lui Cotoban, așezat pe un scăunel și mestecînd cu un bețișor culoarea aurie, un rest de praf de aur rămas din punga lui Gavra împreună cu alte zece componente, ținute secret de Ghedeon, ca niciodată Cotoban să nu fie în stare, cu multele lui păcate, să meșterească singur asemenea coloranți. Surprinzîndu-l odată că i se uită în hîrtiile secrete îi mări canonul, cu încă zece citiri, de la cap la coadă, a cărții sfinte și, pentru că altă dată, la o spovedanie, Cotoban îi mai mărturisi un păcat dat uitării la celelalte precedente, îl obligă să citească „lucrarea" și de la coadă la frunte de patru ori. Cotoban se supunea cuminte, munca nu-i era fără folos, nici furtul meșteșugului nu-i displăcea. Popa n-avea să trăiască cît lumea, viitorul era al celor de anii lui, iar cum el era tînăr avea toate șansele să ducă mai departe nu numai tradițiile schitului, dar și gîndul de răzvrătire al noii religii, ajuns și la urechile sale.

Îl deranja pe Ghedeon citirea cu voce tare în momentul cînd voia să înțeleagă minunea petrecută cu *ochiul* ce trebuia să întruchipeze voința lui supremă. Voința supremă exprimată de privirea sa, inconfundabilă ; nimeni nu avea pupila atît de verde ca a sa și pleoapa de sus atît de coborîtă peste cealaltă. Verdele semăna însă cu verzuiul închis, aflat într-un ochi al Adelaidei Jigău. Nu mică îi fu mirarea cînd, cercetînd atent razele ce porneau din el, observă că ele păreau smulse din genele ei mari, sfidător de răsucite pentru un ochi ales. Aflat la distanța cuvenită de tablou, ca să-l poată cuprinde în întregime, se convinse că întreaga fizionomie a desenului era schimbată și,

ceea ce i se păru și mai grav, din oricare parte ai fi privit, uitătura ochiului se întorcea cu încrîncenare spre privitor. Ochiul s-ar fi cuvenit să zăbovească într-o singură parte, spre gura largă a balaurului ce înghițea sumedenia de trupuri intrate, moral sau fizic, în putrefacția înțelegerii sale, nu...

— Ia mestecă mai cu sîrg, Cotobane, că ne apucă noaptea, se răsti Ghedeon la ucenic și pentru că voia să vadă de aproape mișcarea orgolioasă a acelui ochi, ce nu mai era al său, luă sticla de țuică și bău jumătate din ea. Îi veni s-o scuipe, enoriașii nu mai făceau nici țuica cinstit, amestecau borhotul la fermentație cu fel și fel de compuși chimici, furați... Țuica avea miros de clor ; cu toate astea, necăjit, Ghedeon mai bău o dușcă ; tăria, după această a doua înghițitură, i se păru infinit mai puțin grețoasă.

Cotoban lăsă cartea pe iarba grasă, mînjită de vopsele plăcute la vedere și frecă în cercuri mai largi, apoi mai dese, pasta ce începea să se omogenizeze. Auriul avea să fie culoarea cea mai aurie din lume, era truda lui, ar fi putut pune rămășag că lova în vecii vecilor n-ar fi putut face una la fel.

— Să-mi spui cînd pot să continui, azi nu sînt în plan cu cititul, de patru ori m-ai întrerupt și de fiecare dată ai uitat să-mi spui cînd să pornesc...

Ghedeon nici nu-l băgă în seamă, era tulburat, nu mai exista nici o înșelăciune, ochiul era al fetei ce-l vizitase de două ori și o văzuse de patru, suficient ca să-i rămînă pe retină. Poate că în acel ceas, cînd îl atinsese aripa sfîntă peste mînă, în vreme ce lucra chiar la ochiul sfînt, era cu gîndul la ea, la privirile ce aduceau atît de mult cu ale celeilalte... Da, ochiul nici nu era al domnișoarei Jigău, prin el se filtra irisul celuilalt ochi, dispărut de mult, aflat în suflet ca o dorință de puritate și, în același timp, ca un simplu ochi femeiesc.

„Vai de tine pustiitorule, care jefuiești și n-ai fost jefuit încă"..., rosti Ghedeon, supărat, crezînd că nu el vorbise, ci Cotoban își reluase lectura fără să primească porunca.

Fusese într-adevăr jefuit de gîndul inițial ce stătuse la întruchiparea acelui ochi. Poate această transfigurare să fi fost, pînă la urmă, chiar voia Lui, care pe toate le vede și le aude. Ghedeon nu era însă pătruns că pedeapsa venise ca plată a orgoliului nemăsurat. Dacă nu venise de acolo, atunci cine dăduse poruncă betonului să nu ia forma ghipsului de dedesubt ?

Deoarece, era limpede, negativul rămăsese intact, desenul păstra sub pelicula subțire de ulei trăsăturile pleoapei sale și, în plus, punctul gol din mijlocul irisului nu era umplut, așa cum era ochiul femeiesc.

Mai trase un gît de țuică. Licoarea începuse să miroasă mulțumitor, avea chiar un damf de prună.

— Fiule, ai sărit trei sute zece pagini, îl apostrofă Ghedeon pe Cotoban după ce-l ascultase cîtva timp. Citase și el o parte de text din memorie așa cum numai cu cîteva minute înainte propriul îndrumător o făcuse. Citește de unde ai rămas, dar înainte vino și vezi acest ochi măiestru și spune-mi dacă am redat în el bunătatea judecății celui Drept și asprimea celui Blînd, și Ghedeon, ca să lase privitorului cîmpul descoperit, se retrase cu sticlă cu tot la doisprezece metri distanță. Cotoban se ridică și se șterse grijuliu cu o cîrpă aflată la cingătoare. Se apropie de tabloul imens la care trudise ca un sclav de rînd, dar neștiind exact ce fel de apreciere dorea preotul, nu se grăbi să răspundă.

Se mută spre stînga ; din partea aceea lumina bătea mai bine, dar nemulțumit de ea, alergă spre dreapta. Și de acolo ochiul, cu verdele amestecat îndelung, îl privea nemilos. Cotoban nu era în apele sale. Oriunde se ducea, ochiul alerga după el, îl prindea din urmă, de fiecare dată mai supărat. Se sperie de-a binelea. Nemaiavînd unde se duce îl privi pe Ghedeon. Îngenunche în fața lui.

— Spovedește-mă, părinte.

— Dar ce păcat ai făcut, fiule, unul de soi, nu o pornire în firea oricărui om umblător ?

— Ochiul pare a fi al dumitale, dar prin el privește altcineva, părinte, și uitătura e plină de osîndire.

Ghedeon își frecă bărbia. Răspunsul îl mulțumise, mai ales că fusese rostit într-o topică duhovnicească pentru care luptase nu glumă, Cotoban avînd obiceiul ca după fiecare cuvînt să rostească și o zicere laică.

— Adică prin el mă urmărește altcineva, repetă părintele răspunsul plin de înțelepciune al ucenicului. Nu mai avea nici o îndoială, se uita Adelaida Jigău ; privirea ei îl ardea într-un fel plăcut, cum îl arsese în visurile cele mai frumoase uitătura femeii în alb. Cînd o văzuse ultima dată ? Ghedeon se învîrti de cîteva ori, timpul se răsucea în el aidoma cercurilor făcute de o spirală în care tot ce cobora

urca la loc. Fusese îndrăgostit, apoi dragostea îi dispăruse cu plecarea ei dintre cei vii, ca apoi să-i reapară la altă vîrstă odată cu venirea Adelaidei. Dacă ar fi poposit măcar o dată la el să se spovedească, cum o făcuseră ceilalți, cum avea, pînă la urmă, să se supună dorinței de dezlegare sufletească și Vugnar, ar fi știut incomparabil mai multe. Dar femeia în alb îl ocolise, așa cum îl ocolea de la o vreme somnul, dîndu-i însă fără încetare tîrcoale. Oare nu fusese o iluzie femeia în alb? Cum dracu să fie o iluzie, iluziile n-au picioare de o delicatețe fără cusur, iluziile sînt ca niște minciuni frumoase, asemănătoare profețiilor sale atunci cînd avea de-a face cu cîte o creatură necăjită peste măsură și căreia, voind să-i ridice moralul, îi îndruga ca un ghicitor apropierea zilei cînd se va ivi Domnul sub formă pămînteană să-i ușureze sufletul și trupul. Și aici putea fi o cheie în privința schimbării acelui ochi despre care Cotoban îi spusese că prin el blagoslovește un străin. Una peste alta opera îi ieșise binișor, își spuse preotul. Ca să nu se supere cineva pe mulțumirea necuviincios de mare preferă să-și facă cu limba în cerul gurii o cruce umedă, mîinile fiindu-i în acea clipă ocupate.

Florile de pe peretele lateral al bisericii intraseră parcă în călduri, își măriseră volumul, se înghesuiau una în alta cuprinse de o plăcere lumească, încît Ghedeon socoti că în mijlocul sîngeriului s-ar cuveni să-și prindă lucrarea. În biserică n-avea cum s-o bage, ușa fiind mult prea strîmtă. Cînd își dăduse seama că nu se gîndise la ușă, își aminti de corabia lui Spîrcu bătrînul, semn că amîndoi erau oameni pentru care spiritul se dovedea a fi mai larg decît împrejmuirea. Și pentru că lumina de afară era cea mai potrivită pentru ce modelase în beton, se ferici cu încă două înghițituri repetate grăbit, ca să nu aibă timp să se răzgîndească.

— Ce zici, fiule, dacă punem tabloul pe peretele acesta, nu vom influența mai mult și mai adînc trecătorul rătăcit decît dacă ar fi în interior? Desele noastre treburi, ba după vînat, ba după mîncare, ca să nu mai vorbim de botezuri și înmormîntări, ne obligă să ținem opt ceasuri din douăsprezece biserica zăvorîtă.

Lui Cotoban îi era totuna unde avea să fie prins tabloul, personal îl știa destul de bine, nu-l mai putea influența în nici un fel. Pentru a nu se chinui prea mult, știind că greul va cădea asupra lui, zise prefăcîndu-se dezinteresat.

— Afară, părinte Ghedeon, bineînțeles, o asemenea lucrare poate pune pe gînduri și o fiară, darmite un om. De cîteva ori am văzut o pereche de corbi voind să se așeze și de fiecare dată, fără să fie alungați, pluteau peste chipurile sfinte și apoi, speriați, o luau spre turma lui Toma în vîrful muntelui... Nici vîntul sau ploile n-au ce-i face nici culorii, nici materialului, probele, mereu spălate de mine cu apă, au dat cele mai neașteptate rezultate, numai galbenul a cedat ușor, schimbîndu-și nuanța întărită apoi cu amestecul nou știut numai de dumneata... Două luni am aruncat apă cu găleata peste eșantioane... Așa că, fără nici o teamă, o putem expune aici, să-i chiorască pe păcătoși atunci cînd vor vedea-o... Îmi pare doar rău de florile nevoite a fi tăiate pentru a face loc...

Ghedeon se uită la el cruciș, tînărul ucenic sau era viclean sau voia să-l amețească cu laudele dorind în ascuns cine știe ce. Ce putea dori ucenicul de la el ? Iova se așeză pe un trepied, un scaun acoperit cu piele mînjită de culori și arsă, din loc în loc, de scrumul de țigară scuturat neglijent în vreme ce lucra. Mai privi o dată tabloul și o tristețe ascunsă începu să iasă la lumină, treptat, dar statornic, mai ales adînc. Sufletul parcă se desprindea de trup, alerga între minte și inimă și cea care avea cel mai mult de suferit nu era inima. Ce-i trebuise să cheltuiască atîta timp cu deșertăciunea, cu această răzbunare artistică asupra oamenilor, cînd lăuntrul îi spusese de mult că omenirea avea nevoie de alt fel de răfuieli ! Uitase de revolta interioară, uitase de uneltele atît de trebuincioase acestei revolte, pierduse timp prețios închinat nemuririi ca, pînă la urmă, această muritoare specie a dăinuirii, arta, să-i schimbe lumina propriului său ochi. Uitase de Judecata de Apoi, reală, cea care îl ținuse în viață și îi dăduse putere să modeleze săptămîni în șir ; utilizase forța sugerată de *Idee* nu în folosul ei, ci al lui pentru a rămîne și a fi preamărit. Pedeapsa venise prompt și ea nu se afla decît la început. Dacă Vugnar avusese dreptate și barajul se va duce dracului, cu tot ce trăiește după el, și cu ce se află înaintea lui ? Golul de aer ce avea să rămînă în urma apei putea antrena alunecări de teren, dacă nu chiar produce un nou cutremur, mai puternic decît cele două de dinainte.

Cotoban venise din pronaos cu două scripete, apoi aduse frînghiile groase crezînd că n-au de ce să întîrzie cu ridicarea

pe perete a frumoasei și pilduitoarei lucrări. Înțelese că s-a petrecut ceva cu părintele gîrbovit, cu respirația șuierătoare după care începu o tuse seacă, apoi alta, zgomotoasă, încît ucenicul avu impresia că în pieptul lui Ghedeon se întărîtă între ele două armonici, una mai spartă ca cealaltă.

Ghedeon se mulțumi să-și arunce o mînă greoaie în aer, a lehamite, și Cotoban închise cartea și se trase cîțiva pași spre pridvor neștiind dacă nu era mai bine să dispară pentru cîtva timp din fața săgetărilor scrutătoare.

— „Să nu-ți faci chip cioplit", murmură Ghedeon și abia atunci înțelese că trecuse de marginea învoită de Cel de Sus pentru muritorii de rînd. Voise să intre și el în acel chip, și nu ca oricare altul dintre cei modelați, ci ca unul în a cărui putere stă totul, chiar și veșnicia. Căzu de pe scaun în genunchi, ca și cum cineva l-ar fi împins de spate. Rămase cu mîinile împreunate, cu umerii aplecați, spre pămîntul liniștitor.

— Nu trebuia, nu trebuia, se opinti el să vorbească. Și cuvintele puține ieșiră din gîtlej cu greutate. Lipsa aerului îl sperie într-atît încît avu, ca o nălucire prin față, chipul Morții îmbrăcate în negru, dar purtînd în loc de coasă propria lui închipuire artistică rezemată de masa de lemn, unde fusese durată. Obrazul lui Ghedeon se făcu de beton. Se ridică cu greutate, mai întîi săltîndu-și un genunchi, apoi celălalt și cu o furie oarbă începu să lovească cu ciocanul greu în propria desăvîrșire.

— Judecata de Apoi trebuie înfăptuită, nu modelată, strigă el ca un apucat, în vreme ce ciocanul de zece kilograme, forjat pentru spartul pietrei, se opintea în mutrele sfinților, cu osebire în acel ochi ciuntit de prima lovitură, dar prin asta mai viu și mai hlizos la neputința omului, incapabil să distrugă ceea ce înfăptuise atît de trainic... Cotoban, din pridvor, urmărea cu spaimă nebunia învățătorului, neștiind ce să înțeleagă. Se dumiri că putea fi vorba de o rătăcire de moment ce trebuia curmată, altfel Ghedeon, după trecerea aburilor țuicii, avea să se apuce din nou să repare ce voise să nimicească.

Se repezi spre el și-i smulse ciocanul din mîinile osoase. Ghedeon parcă asta și așteptase, să-i curme cineva truda

neomenească. Nu reușise să strice mare lucru, ciocanul mutilase cîteva chipuri și-i dăduse ochiului un unghi de privire mai larg. Uitătura verde se înrăise însă, devenise cîinoasă, nu se mai rostogolea în toate părțile. Se mulțumea să prindă în cercul ei doar obrazul plin de lacrimi al omului spășit pentru prea marele curaj de a se fi substituit, fără rușine, Ideii ce s-ar fi cuvenit slugărită, nu să și-o asume ca un creator al ei. După ce azvîrli ciocanul la cîțiva metri, Cotoban veni lîngă Ghedeon și, tot fără menajamente, îl ridică de subțioară și-l așeză pe scaunul cu cele trei picioare intrate în pămîntul reavăn, acoperit de iarbă crudă.

— „Ghedeon e un om sfîrșit", își zise Cotoban, de acum înainte căderea are să-i fie lesnicioasă și ascensiunea sa la fel de grăbită. Iova își rupsese singur credința datorită căreia reușise nu numai să trăiască, dar și să dăltuiască zecile de icoane, mai tari și mai durabile decît vremea. Poate că Ghedeon îi citise gîndurile, sau gesturile ucenicului să-i fi sporit vitalitatea, pentru moment, secătuită. Înlătură cu brutalitate mîna ajutătoare de pe umărul său.

— Du-te și citește nemernicule, parcă nu știu ce e în cugetul tău păcătos? Anume m-ai îndemnat să lucrez, să săvîrșesc Judecata, Marea Judecată, în piatră, în loc să las răzvrătirii puterea să-și urmeze calea și adevărul... Simt aici în piept că nu mai e mult... Aud apa cum vuiește în trupul ciopîrțit al pietrei. Și nu ne putem izbăvi de răutate decît prin răutate, iar menirea mea uitată din cauza unor îndeletniciri trecătoare, se cade a fi continuată cu mai multă sudoare, să prind timpul din urmă și lui, acestui timp, să-i cer iertare că l-am uitat...

Ochii lui Ghedeon erau roșii, verdele din ei dispăruse. Ca să-și dezonoreze, în fața sa, și a ucenicului, Chipul cioplit, își ridică leveleandra pînă ce i se văzu prohabul, apoi udă în cercuri opera în văzul din nou speriat al învățăcelului, care, de data asta, tăcea îngrozit.

— Șase sute șaizeci și șase, strigă Ghedeon, și, după ce-și goli bășica, ridică de trei ori în sus cele cinci degete ale mîinii stîngi și un deget de la cea dreaptă, voind parcă să le înfigă pe toate în pasta albastră și pufoasă a cerului. Cotobane, acoperă cu cîrpe murdare urîțenia asta, zise el arătînd spre tablou. Chinuie-te apoi cu scripeții tăi să-l duci spre perete, dar să-l întorci cu spatele, ca lumea să crape de cu-

riozitate și să nu poată vedea, așa cum am crăpat eu de dorința de a-l face din răzbunare pentru aproape, uitînd că răzbunarea o face Domnul, noi avînd doar datoria să-l slujim...

Cotoban se grăbi să ducă la îndeplinire porunca. Vorba de decădere a spiritului în bătrînul și contradictoriul preot, vioiciunea cu care dăduse porunca și graba cu care își aprinse țigara și bău pe nerăsuflate din țuica socotită la început o poșircă îi dădură de înțeles că firea omului nu poate fi pătrunsă cu adevărat nici de cel ce se socoate stăpînul ei, darmite de un străin...

Legă scripeții de grinzile de beton rămase sub streașină, apoi, înnodînd frînghiile de colțurile tabloului, prevăzute cu belciuge de metal, ridică tabloul în sus, pînă la mijlocul peretelui ; abia după ce legă sforile de un pripon întoarse lucrarea cu spatele și-o lăsă în jos, pe lîngă florile de culoarea mărgeanului. Dar și prin spate, dacă te uitai atent, se vedeau, din cauza loviturii cu ciocanul, contururile ochiului aflat deasupra, iar îndoitura fiarelor din interior, ce-l salvaseră de la pieire, făceau razele lui să pară în acel amurg și mai osînditoare ca înainte.

Îl lăsă pe ucenic să deretice singur locul unde fusese pînă atunci „marele lui șantier spiritual" și, grăbit, fără să-i pese că în sticlă se mai afla tărie, o lovi cu piciorul și asistă cu greață la vărsarea șliboviței în iarbă. Bucuria că fusese în stare să ia o decizie atît de aprigă îl învioră. Lovi sticla, acum fără valoare, din nou. Nu se mulțumi să-i tragă un singur șut, fugi după ea și-i mai arse unul. Sticla zbură ca o minge. Satisfacția zborului ei era incomparabil mai mare decît durerea de la degetele piciorului aproape turtite de atîta ură. Ura lovise sticla, nu el.

Intră în presbiteriu unde se afla locuința lumească și își scoase leveleandra nouă de pe el. Cu aceeași lipsă de milă, o călcă în picioare. Se îmbrăcă cu cealaltă, kaki, murdară, plină de găinați, de resturi de slănină și intestine de vînat, toate împietrite de cînd voise să-și schimbe înfățișarea și să pară mai artist decît era. Nici îmbrăcămintea albă, curată, de dedesubt, rodul atîtor spălări cu leșie de cenușă nu-l mulțumi. Se dezbrăcă de ea, scuipă pasta vîscoasă și verde, abia acum desprinsă de bronhiile vrăjmașe, apoi o călcă îndelung. Îi păru rău că cizmele erau pe tălpi prea curate. Ar fi vrut

să fie pline de nămol, de scîrnăvii ca să-şi poată dovedi, pe deplin, disprețul față de sine. Își luă pantalonii vechi pe trupul gol și numai scăpat pentru o clipă de infernul lăuntric uită că își pusese sub haină o cămașă peticită, greţoasă, dar totuși cămașă. Își legă peste sacoul larg, din cort soldăţesc, o curea dintr-o piele tăbăcită rudimentar, cu miros ascuțit de sare și hoit. Numai după ce-și descălță încălțările nepeticite și le luă pe cele cu care se obișnuise vreme de ani și ani, unse cu grăsime de pește, se simți cu adevărat cel adevărat.

Ridică pătratul greu, de metal, ascuns de pat şi cercetă scările. Urmări prin fereastră statornicia cu care lucra ucenicul să aşeze ce era de aşezat la loc şi, liniştit, coborî treptele. Se umeziseră de cînd fusese ultima dată cu Ionas în galeria abandonată. Un miros de mucegai îi lipi nările lărgite din lipsă de aer. Îi fu teamă să nu se înăbuşe. Aruncă la o parte netrebnica spaimă. Doar mai fusese de atîtea ori, nu i se întîmplase nimic în acest loc unde atîrnau pe pereți, prinși în saci, morții vechiului cimitir și morții mai noi, fără lăcaș de hodină. Pe pardoseala semiovală a galeriei clisa de nămol se depusese groasă, iar pe pereți, sacii putreziți își arătau, prin găurile sparte, conținutul osos... Unde era ea ? Aici trebuia să fie, între cele două plase de cartofi, în care părinții lui Mitrofănică își aduseseră osemintele răposaților.

Deci între cei doi saci trebuia să se afle Ea. Acolo îi făcuse loc la rugămintea lui Cameniță doritor să-i găsească un loc ferit unicei iubiri. Numai că în locul însemnat cu negru de cărbune nu se afla nimic, pironul bătut în perete se afla la vedere, dar de el nu era agățat... Nu se vedea sacoșa de borangic alb, în care doctorul voise să-și păstreze amintirea de neuitat. Poate că Saie nici n-o adusese, poate o îngropase în altă parte, sau nici nu îngropase ce nu era de îngropat.

Își frecă mîinile, mulțumit. Zgomotul pașilor se întorcea înapoi în zeci de variante. Primul, cel mai puternic, făcîndu-l să-și ducă mîna la urechi. Ultimul era venit dintr-un mare adînc, ca o chemare lungă și tristă. Pereții erau tot mai umezi, mucegăiți, resturile de pînză și rămășițele din interiorul sacilor căzuseră în nămol, lăsînd vederii la flacăra lumînării pîlpîitoare cîte un os prea ascuțit să fie înghițit în întregime de mocirlă. Locul pe care îl căuta era însă curat, ușa aflată la jumătatea galeriei îl protejase, dacă nu de umezeală, de clisa neagră, lăsată de apă.

Dezlegă sacul la vîrf. Unse bine, cu grăsime de gîscă, uneltele răfuielii erau la locul lor.

— Iată chipul cioplit ce nu se cuvenea să-l uit, zise Ghedeon și, ca un apucat, începu să sărute cu buzele întredeschise metalul unsuros.

30.

Îl găsi pe Ionas în cameră, hrănind peștii. Se lungiseră și slăbiseră de cînd uitase de ei colindînd coclaurile de una singură, apărînd ba la stîna lui Toma, ba plimbîndu-se sub amurgul ce nu era în stare să se stingă. Peștii se obișnuiseră cu mîncarea zgrunțuroasă, calcarul din moloz le făcea bine la dinții neobișnuit de mari. În același timp se lungiseră și se bulbucaseră spre cap. Aida, cînd îi văzu cu boturile deschise, se sperie. Burțile își schimbaseră și ele volumul. Erau mai umflate, mai grele, prin mațul roșu, translucid, pietrișul adunat și neeliminat juca rolul de balast. Peștii se scufundau acum ușor și ieșeau la suprafață incomparabil mai anevoios. Modestul computer îi fusese de cel mai mare folos. Peștii se obișnuiseră și reacționau la limbajul lui cifrat cu conștiinciozitate de roboți.

Ionas se bucură cînd o văzu ; voi s-o sărute pe obraz, dar Aida se feri. Nu-i ardea de îmbrățișări. O surprinse zgomotul făcut de bocanci ; ca să se convingă îi săltă un picior de la genunchi, cum ai sălta piciorul unui cal pregătit pentru potcovit. Observă în tocul bocancului un blachiu nou, strălucitor. Nu se mai interesă și de celălalt picior. In lipsa ei Ionas cu asta se ocupase, își pusese bocancii la punct, ca și cum s-ar fi pregătit de un drum lung.

— Ce-i cu tine, Aida ? și Ionas se întrebă cînd avuseseră timp să-i apară Aidei pe față coșurile cu punctele gălbui. Cu cîteva zile înainte, mai bine zis în ziua în care plecase, fața îi fusese curată. Da, și atunci, de demult, avusese coșuri, așa o cunoscuse în urbea de jos ; cu coșuri Aida era mai nostimă. În fața oglinzii, cu ajutorul a două unghii își maltrata gămăliile alburii la vîrf, apoi le pudră cu pernița înmuiată în fond de ten.

— Aida, n-am să te duc nicăieri cu ajutorul numelui meu, numele meu e altul, l-am descoperit deşi n-am nici în momentul de faţă certitudinea... Între caietul găsit şi viaţa mea există o punte, sînt sigur, în caiet cineva... Am revăzut calculele lui Stavropol. În nici unul nu era prevăzută forţa... Aida... Stavropol a neglijat acest amănunt. I-am găsit însemnările ultime. La început a luat în derîdere formula cernelii, apoi a înţeles că atunci cînd vrei să ridici ceva trainic n-ai voie s-o scapi din vedere. Deoarece e... Ce faci Aida?

— Mă fac frumoasă, nu vezi? Apa lacului s-a împuţit, Ionas, din pricina aerului stricat mi-au ieşit din nou porcăriile astea... Acolo jos, nici nu era de mirare că aveam obrazul plin de buburuze, poluarea... dar ce să mai vorbim... Acum aerul lînced, lipsit de oxigen, şi-a făcut efectul; acesta este numai începutul, dragul meu...

Ionas îşi încleştă pumnii. El voia să-i povestească un lucru esenţial şi ea...

— Aida, de ce nu mă asculţi?

— Te ascult, dragul meu, te ascult, mai ales că şi eu am de gînd să-ţi fac nişte mărturisiri, dar numai după ce voi fi frumoasă... Să n-ai impresia că-mi spui ceva nou cu Stavropol... Am bănuit... Desigur, n-am avut în vedere cuvîntul, decît în măsura în care el poate susţine un adevăr...

— La ce adevăr te referi? întrebă Ionas şi presără deasupra acvariului praf de ciment. Peştii se ridicară cu dificultate la suprafaţă, dar odată ajunşi în preajma hranei cafenii se aruncară asupra ei hulpavi, după ce computerul arătă culoarea verde. Pînă şi icrele, mărişoare acum, aflate la adăpostul unei frunze de ferigă, fură împrăştiate de nesocotinţa părinţilor hulpavi.

— Nu e vorba de nici un adevăr, cerneala a corodat betonul şi...

— Şi, întrebă Aida întorcîndu-se spre bărbat... Vere, continuă sigură, convinsă după privirile lui incapabile să se fixeze undeva, că nu va fi în stare să-i dea răspunsul cuvenit. Vere dragă, ideea slujită de cerneală i-a scăpat lui Stavropol, nu cerneala. De ce ţi-ai bătut blachiul la bocanci? Sună atît de urît.

— Nu ştiu, Aida, în timp ce descifram scrisul mi-a venit să-mi bat blachiurile la loc. Aveam cîteva de rezervă. Tocurile fără blachiuri...

Aida îl privi cu milă, apoi mila se transformă în altceva. Ochii îi străluciră vioi, se umeziră ; ca să nu fie văzută în starea de slăbiciune se cercetă din nou în oglindă...

— Dacă Stavropol ar fi calculat... De unde însă să-i treacă prin minte că un fleac... Un fleac, Aida.

— Un fleac... Era dator să se gîndească, un inginer ca el nu putea, n-avea dreptul să nu se gîndească. Și cu toate astea...

— Aida, n-am reușit să descifrez decît o pagină, m-am chinuit, nici nu poți să-ți dai seama... Cuvintele nedescoperite s-au lăsat pînă la urmă introduse în text, logica le cerea pe ele, și nu altele, aceasta a fost metoda... Dacă descifram patru cuvinte nu-mi era greu,într-o frază simplă, să le oblig pe celelalte să... Dar nu cuvintele în sine, nici pagina descifrată nu mi-au dat dezlegarea despre care ți-am vorbit... Numele mi l-a pus mama, crezînd că în vîltoarea acelor ani o să-mi fie mai ușor să mă descurc, la nevoie chiar să plec cu el cît oi vedea cu ochii... Poate te întrebi de unde deducția asta, deoarece este o simplă deducție, pînă la urmă... Stamate m-a vizitat la orfelinat... Ți-am amintit și înainte de această vizită. Simplă presupunere atunci, acum adevăr confirmat... Mi-a spus să am răbdare, să-mi ascult educatorii, dar, în sinea mea, să nu uit niciodată că am avut și tată și mamă, că tata... Ar trebui să intru în zona absurdului să susțin că acest caiet pietrificat ar fi fost al lui, n-am nici o mărturie în acest sens, în afară de o credință ascunsă că este așa... Dar atunci ar trebui să vină din urmă milioanele de întrebări ucigătoare pentru mine, cum au ajuns aceste caiete aici, iar dacă au ajuns caietele ce reprezintă dedicația.

Aida se uită la Ionas cu o dragoste pe care și-o dorea profundă și adevărată, dar cugetul îi dădea de înțeles că răceala trupului nu pornea din vina ei. Se întoarse spre el. Așa, încondeiată, era din nou frumoasă, coșurile îi dispăruseră, iar ochii, unul albastru și altul verde, dădeau înfățișării curiozitatea pentru care orice bărbat și-ar fi oprit pașii. N-o întrebașe de ce pupilele aveau culori diferite, nici n-ar fi avut rost, fără acei ochi Aida nu ar mai fi fost Aida. Nu-și dăduse seama pînă atunci că dragostea nu era superficială, pornită din nevoia de a-i da instinctului ce-i aparține ; legătura trupească, deseori uitată și ea, nu făcuse decît să înrădăcineze un senti-

ment ce dăduse colţ pe neobservate ; acest colţ firav se împlinise, crescuse, o parte din el se afla, din spusele ei, în pîntecul cald şi odihnitor.

Niciodată Ionas nu trecuse printr-o stare atît de emotivă ; era mai nesigur pe el decît fusese vreodată în adolescenţă, cînd numai apropierea de o femeie dorită îl făcea să-i transpire palmele, iar limba, în gură, să i se încleieze, incapabilă să articuleze simţirea. Rochia de un alb imaculat îi şedea atît de bine ; Aida nu şi-o pusese pînă atunci şi dezbrăcatul, ca şi îmbrăcatul simplu, calm, ca între soţi, fără ostentaţie din partea ei, dar şi fără jenă, ca şi privirile lui voluptuoase altădată, acum reţinute, îi făcu nespus de bine. Ar fi vrut s-o întrebe de ce ţinea, tocmai acum, la acel alb ; se abţinu, dacă asta îi fusese dorinţa trebuia lăsată să-şi ducă plăcerea la capăt.

— Aida, în timp ce lipseai mi-am adus aminte de anii studenţiei, într-adevăr, cred că am fost student la facultatea de drept, nu sînt încă foarte convins, dar numai acolo... Atunci m-am îndrăgostit de tine, fără să-mi dau seama... Nu înţeleg de ce ţi-ai pus rochia albă, dacă ai vrut să-mi aduci aminte de acea perioadă să ştii că ai reuşit, în rochie albă te-am văzut prima dată. Lipsind de acasă m-am dus la sacoşă, am mîngîiat-o îndelung ; era acelaşi parfum de odinioară. M-am întrebat cum de această pînză fragilă, fină, a putut scăpa cataclismului, numai acest veşmînt l-am putut scoate întreg din valiza ferfeniţită de cărămizile şi grinzile rupte, numai ea a rămas intactă şi pură cum îmi apari în faţa privirilor, şi jucăria aia mecanică, un fel de părinte adoptiv al peştilor tăi... Văd că te uiţi ca la un apucat, poate că dezlănţuirea de sentimente să ţi se pară bizară, rar ţi-am vorbit atît, asta nu pentru că aş fi sărac în cuvinte, aveam în suflet un baraj în spatele căruia orice gînd era oprit, orice tandreţe prelungită mi se părea impietate pentru golul din mine. N-am devenit nici mai inteligent, nici mai altfel decît am fost, dar zăgazul s-a rupt şi aş fi nedrept dacă n-aş recunoaşte că meritul tău a lucrat modest, dar constant la această demolare continuă a sufletului meu oropsit. Poate credinţa adevăratei identităţi să-i fi dat minţii dreptul să nu se mai tulbure în faţa unei propoziţii însemnate ; acum gîndirea îmi este cursivă, aşa mi se pare, cuvintele aşteaptă într-o ordine blîndă să fie rostite, stare neavută înainte... Aida, acest caiet este pentru întreaga

construcție nefast, altfel nu-mi pot reprezenta nici fisura, nici scurgerea de apă exact în acel... Tare mi-e teamă că răul își va continua existența pînă ce nu va fi lămurit în toate amănuntele lui... Sau poate în interior să mai fie și alte caiete, eu n-am depistat decît șase ; cele șase linii albastre, dintre ele, în urma formidabilei presări, nu pot fi altceva decît coperțile pietrificate, una în alta. Dacă aș avea putința să le desprind, să pot parcurge conținutul lor... Din păcate este imposibil, cuvintele s-au transformat în piatră, apa trecută peste ele le-a încorporat în baraj. Nu-mi dau seama ce pericol reprezintă pentru construcție, nici nu știu dacă eventualele manuscrise rămase acolo nu sînt la originea hemoragiei din interior, din spusele lui Bică din ce în ce mai mare."

Aida își terminase pieptănatul, părul auriu, adus pe lîngă gît, în față, împărțit egal în două cozi lungi, se sălta peste sînii împliniți. Ionas, dacă ar fi fost în starea de dinainte, n-ar fi așteptat prea mult, nici n-ar fi pierdut vremea contemplînd-o... Cu toate astea, își aducea aminte, inițiativele îi aparțineau-seră, el nefiind altceva decît mijlocul de a le finaliza. Dorința de moment de a o strînge în brațe se lovi de stînjeneală, mai puternică decît pornirea de început... Aida se întoarse cu spatele. Căută din priviri masa și pînă la urmă o trase în mijlocul camerei, nu înainte de a o elibera de caietele mai puternice pînă la urmă decît betonul, de foile cu scrisul lui Ionas, apăsat, încît literele se puteau citi pe coala următoare, imaculată.

Ce voia să facă Aida ? Cele cîteva hîrtii albe închipuiau... Ca hîrtiile să nu fugă le prinse una de alta cu bolduri ; Bulat le lăsase pe o etajeră. Oare la ce i-au trebuit, se întrebă Aida, dar nu-și pierdu vremea cu răspunsul... Se duse în bucătărie ; nu voi să-și explice gestul, plecase nu o dată în acest fel și se întorsese după cîteva zile, nici atunci nu-i spusese unde umblă, ce are de gînd. Răceala statornicită între ei statornicea și o tăcere calmă. Lipsa de comunicare era doar o consecință a ei. Numai că de data asta Aida n-avea de gînd să lipsească prea mult.

Bucătăria era goală, focul pîlpîia în sobă, cineva vîrîse un lemn mirositor, poate chiar Ionas coborîse în sala de mese altfel codobatura n-ar fi stat pe creanga sub care găinațul se ridicase ca un mușuroi. Luă o sticlă de țuică din primul dulap, pîinea și tigaia cu țipari prăjiți. Pentru că în dulapul lui Bulat

văzu și cîteva ouă nu se sfii să facă din ele o omletă amestecată cu multă ceapă verde, roșii, amestec pe care îl turnă apoi peste țiparii ce păreau vii, convulsivi. Prăji și cîteva bucăți de pîine, nu uită nici cele două păhărele singuratice aflate pe masă. Așeză totul pe o tavă de lemn. Fără să-i pese de țipetele înaripatei nemulțumită că nu i se servea porția cuvenită urcă în cameră.

Ionas abia își putu reține bucuria. Crezuse că o apucase iar dorul de hoinăreală, chiar voi să dea crezare spuselor tot mai dese că Aida îl înșelase cu Stavropol, apoi cu Cameniță. N-avea nici un drept s-o chestioneze, tot așa cum nici ea nu punea întrebări cum își petrece timpul. O undă de gelozie se scurse încet în suflet, ca o dîră de ulei încins. Privind-o din nou, se întunecă la chip. Cum de nu înțelesese că Aida era mai mult decît frumoasă, era mai frumoasă decît femeia în alb despre care auzise atîtea, fără însă să o fi văzut de aproape. Cu toate că avea îndoieli temeinice pentru comparația ce voia s-o facă înțelese că rezervele n-au acum nici un rost, Ida semăna cu ocrotitoarea lui de la orfelinat. Îi fu jenă să-și mărturisească analogia, creierul eliberat o lua razna ; cu siguranță că imaginația lăsată în voia ei sărise în grădina altei imaginații mai bogate, de unde pînă unde Aida... Cu toate astea, pe măsură ce voia să alunge halucinația, ea se cuibărea mai adînc ; Ida era femeia în alb, nu avea nici o îndoială.

Masa era așezată, cu toate bunătățile pe ea ; Aida, pentru prima dată de cînd se afla aici, se îndeletnicea cu lucruri străine firii ei. Ce se întîmplase ?

Ar fi vrut să-i spună că numai cu o oră înainte mîncase o porție de țipari, îi mîncase goi, Toma de mult nu trecuse să le aducă piine ; nici el, prins de treburi, nu coborîse în aval să care pentru el și colegi porția săptămînală... Nu avu curajul s-o refuze ; era prima ei masă, nu se cădea s-o ofenseze, nici nu dădu la o parte paharul de țuică, deși avea oroare de alcool ; de copil fusese învățat să nu bea. Țuica era ca spirtul. Ionas nu se strîmbă și nici n-o scuipă cum îi venise la început. Orice urmă de împotrivire se topi, devenise mecanic, fiecare gest al ei fiind un îndemn la supunere. Pînă la urmă nu făcu altceva decît să repete exact ceea ce făcea Aida pe tăcute. Pînă și furculițele erau duse simultan la gură, fără să observe vreunul amănuntul. Mîncară, fără grabă, de multe

ori bucățelele de țipar amestecate cu ou rămînînd un timp între farfurie și gură, semn de vădită plictiseală, sau poate nu plictiseală să fi încetinit ospățul intim, în doi, alte cauze erau la mijloc ; la Ionas lipsa de apetit, la Aida îngîndurarea și tristețea. Ionas era aproape pe terminate ; ultimele minute îi dăduseră nu numai imbold spre mîncare, dar și ghes spre altceva, acel altceva se afla în fața lui, îl dorea, cum nu-l dorise înainte.

Ținea minte seara cînd plecase de la orfelinat, despărțirea de femeia în alb, de mîngîierile ei în cămăruța dosnică dintr-un cartier derizoriu al orașului, luminat ca lumea doar în serile cînd luna se făcea stăpînă pe boltă. Mîngîierile erau mai mult decît mîngîieri, erau întruchiparea unei... Trecuse de atunci atîta timp... Femeia în alb îl sărutase la plecare pe colțul gurii și-i făcuse un semn cu degetul, subliniind prin gest că îl va regăsi... Acum se afla la altă vîrstă, numai femeia în alb nu-și schimbase nici înfățișarea, nici nu se lăsase supusă trecerii vremii. Exagera cu siguranță, între cea de demult și Ida din fața lui se interpunea o viață, poate chiar viața lui despre care știa atît de puțin. În orice caz tremurul mîinii și buzele albite de poftă erau un semn asemănător celui din adolescență, de fiecare dată cînd dorea cu tărie ceva i se albeau buzele, ca și cum cineva ar fi presărat pe ele un strat de făină. Mîinile, mai ales cea dreaptă, pregătită pentru mîngîiat, își pierdea din siguranță, epiderma se umfla, tremurînd.

Niciodată nu ținuse, ca în momentul de față, să fie singur cu ea, dar această singurătate dintre ei fugise, la mijloc se găsea alt personaj, sobru, de o sobrietate căutată. De cel de-al treilea personaj se temea Ionas, pe el voia să-l ocolească în clipa cînd voi s-o atingă și degetul, mai bine zis buricul unuia dintre ele, surprinse în căutările lui o altă ființă, invizibilă, material prezentă, însă străină, altfel nu și-ar fi retras mîna ca ars...

— De ce nu spui nimic, Ida ? Ce-i cu tine ?

Nu așteptă răspunsul. Mintea intrase în subordinea unei alte idei și el o dezvoltă, uitînd pasiunea de moment și răspunsul la care ținea atît.

— De cînd s-a dus Stavropol doresc să iau barajul sub oblăduirea mea... Îi cunosc punctele tari, cele slabe, punctele slabe reducîndu-se la unul singur, cel în care sînt implicat.

Am calculat posibilitățile săpării unei mici galerii, din galeria ascensorului de materiale, cu ajutorul căruia ați dus sicriul la locul de veci ; prin această gaură, nu mai mare de...

— Ionas, fisura din perete s-a rupt, am văzut-o cu ochii mei... Seamănă cu tine, e pe măsura staturii tale ; închipuie-te stînd în picioare, cu brațele întinse, ca un răstignit, cu capul ținut spre piept, ca înălțimea să-și găsească în deschidere... Ionas, cimentul nu mai poate ajuta la nimic, poți turna zece trenuri de beton, locul se cere închis cu altceva...

Ionas se șterse pe mîini. Aida nu uitase să așeze pe masă două hîrtii, rupte dintr-un sul menit altor întrebuințări.

Starea de emoție legată de ființa ei, de acel pat lat, primitor, cu păturile desfăcute, dispăruse, la fel cum îi intrase în trup puțin cîte puțin fiecare cuvînt, rece, de o răceală de gheață. Înțelese că lenevia ei în mișcări, zgîrcenia cu care vorbise erau rezultatul unei alte trăiri. Cît de copil se dovedise încercînd să creadă că în clipele acelea Aida se gîndise la trupul lui, la îmbrățișările din care ea se desprindea de fiecare dată cu cîte un țipăt de pasăre aflată în agonie. Țipătul ei îl speriase, era imprevizibil, neașteptat, cu toate că voia să-l prevină uita de el, de aceea spaima, la apariția lui, era incomparabil mai mare. Nu, Ida nu se gîndea nici la țipătul precedat de închiderea ochilor, apoi de deschiderea lor atît de pronunțată încît avusese, nu o dată, impresia că le mai lipsește puțin să iasă din orbite... Ida se gîndise tot timpul la altceva, iar masa nu era masă, un ritual de la care el lipsise.

— Cum are statura mea ? întrebă Ionas voind să zîmbească, dar nereușind decît să-și dezvelească dinții de sus, ordonați, de un strălucitor plăcut...

Aida se mulțumi să despice un țipar în două, cu furculița ; nu răspunse pînă ce nu duse la gură ambele bucăți, cu o încetineală exasperantă.

— Foarte bine, seamănă cu tine.

— Ida, tu mă acuzi de ceva ? de ceva ce nu știu, o simt, după ciudățeniile cu care te-ai însoțit astăzi, după felul cum te porți, de altfel, de mai multă vreme. Dacă ai motive, împărtășește-mi-le și mie, vreau să știu pentru ce sînt vinovat... Cu cîteva minute înainte mi-a trecut prin cap gîndul nebunesc să fugim, puțin mă interesează identitatea adevărată, pot trăi cu cea falsă, cum am trăit pînă acum ; putem pleca în lumea

largă, o să învățăm să înotăm, așteptam doar să te văd dorindu-mă ; de acest lucru mi-am legat hotărîrea... O hotărîre care a murit în tine, Ida, nu-i așa ?

Ida se uită la el îndelung, voi să adune firimiturile de omletă de pe marginea farfuriei ; ceva o opri, așeză cuminte furculița și cuțitul deasupra bucății de pîine nemîncată și, cîtva timp, preferă să privească în gol.

— Ida, te rog să-mi spui, cu ce sînt de vină ? întrebă el. Ar fi vrut ca întrebarea să sune altfel, autoritar, s-o înspăimînte la nevoie, ea sunase însă scîncit, ca o scuză ; era peste puterile lui să și-o domine.

— Ionas, sîntem atît de tentați să aruncăm vina pe alții, sau prin alții să ne înjumătățim răspunderea ce altfel ne-ar reveni întreagă pentru tot ce-am făcut, încît uităm ce ne aparține nouă. Te afli la un pas de aducerea aminte, te-ai străduit să urci pînă aici ; nu te mint, m-am chinuit și eu să te ajut... Nu o dată te-am mințit cu adevărurile mele, nu erau altceva decît simple bănuieli, le aruncam ca pe o sămînță în grădina sufletului tău, știind că are să crească ceva, chiar dacă nu ceea ce doream... Un adevăr nu se poate constitui, atunci cînd memoria este pe trei sferturi moartă, decît din mărunțișuri de adevăr și amănuntele vieții tale, parte inventate de mine, parte aflate de la alții, au răsădit în tine nevoia de a ști pe de-a-ntregul cine ești, de unde vii, încotro te îndrepți... Numai tu îți poți da dezlegare pentru ziua ce va veni, dar orice va urma, să știi Ionas, eu sînt lîngă tine, sînt în inima ta, așa cum tu ești în trupul meu, prin acest trup înțelegînd viața născută de tine, o continuare curată a propriei tale vieți. Pentru că omul moare pentru păcat o dată pentru totdeauna, dar urmașul lui se naște spre a trăi pentru adevăr... Șterge-te la gură, ți-a rămas pe barbă ulei, zise Ida și-i întinse propriul ei petic de hîrtie, murdar de ruj într-o parte.

Ionas se șterse neîndemînatic, observația ei îl încurcase și mai mult, voise să ceară cîteva explicații, ele muriră înainte de a le putea da la iveală.

— Numai Ghedeon e de vină, el ți-a băgat în cap cine știe ce prostii, de fapt, nu e vina lui, e vina mea și a celorlalți, am căutat în el liniște, făgăduință, iar el, în schimb, din păcatele noastre a alcătuit o poveste și iubindu-te ți-a dat-o ție să ne judeci... Dar oare tu ai vreun drept asupra mea ? întrebă

Ionas. Ar fi dorit din toată inima să se enerveze, numai puțin, restul avea să vină de la sine, dar în locul nervilor o pace necunoscută se scurgea blînd prin țesuturi ca o apă lină, călduță, liniștitoare și Ionas înțelese că nu se putea supăra, nici n-avea cum să-și întrebuințeze forța brațelor. O privea calm, cu un rest de dragoste și căldură și avu din nou senzația că Ida era femeia în alb, dar de data asta femeia în alb de la început, cea care-i injectase zilnic în conștiință, cu brutalitate, că trebuie să se despartă definitiv de ideea că nu era singur pe lume. Îi reveniră în minte spusele Aidei despre forma spărturii din zid, asemănătoare chipului și staturii sale ; un tremur îi furnică întîi picioarele, apoi furnicăturile se ridicară pînă ce îi ajunseră la capetele degetelor de la mîini. Auzea cu finețea darului unic un zgomot de blachiu lovind caldarîmul și se uită la bocanci. Nu se mulțumi numai să-i privească, se întrebă de ce ținuse așa de mult să-și bată singur metalul alb pe tocurile scîlciate, doar mai avea o pereche de încălțări salvate de la cutremur, încălțări de piele, în stare bună, putea umbla cu ele. Preferase să-și repare bocancii vechi, cu găurile pentru șireturi capsate în metal, erau bocancii cei mai iubiți, cu ei trecuse prin viață, cu ei își însoțise bucuriile puține și necazurile uitate de mult ; tot cu ei fusese încălțat acolo jos, în ziua cînd se întîlnise cu Aida, își aducea bine aminte, ea îi desfăcuse șiretul unuia și se bucurase că fusese obligată să se aplece, el putînd să-i vadă astfel, prin deschizătura decolteului, sînii promițători și darnici.

„Căci cine a murit de drept e izbăvit de păcat", auzi Ionas prin fereastra întredeschisă vocea lui Cotoban. Abia atunci își dădu seama că pe coronament alergau oameni ; ceva se întîmplase.

Deschise geamul. Se uită cu ocheanul spre barajul deversor. Bică Stupariu arăta ceva cu mîinile spre interior, apoi spre clădirea administrației, în timp ce Cotoban, mergînd alene, citea din cartea cu coperțile negre. Devenise ca un corb Cotoban, în anteriul tuciuriu și Ionas avu o scînteiere de silă împotriva lui. Voise să scape de toate prin credință ; uite că reușise, se izbăvise de fărădelegile știute și neștiute, acum se simțea deasupra celorlalți citind și cîntînd psalmi, într-un lăcaș ce-l aștepta ca singur moștenitor. Și Cotoban avea blacheuri la bocanci, se auzeau destul de bine sunînd pe betonul

cafeniu al drumului ce lega clădirea fostei administrații de coronamentul barajului... Ce bine își aducea aminte de ziua cînd apăruse Cotoban aici, unde se afla și acum, cîte luni, sau poate ani, îi trebuiseră să uite ce-a făcut ? Nu, nu Cotoban nu fusese cu el, zgomotul blachiurilor lui suna fals, era anume făcut să-l încurce pe al său, curat și inconfundabil. Ionas se lumină la chip, cu cît strigătele din zona barajului erau mai puternice și vinzoleala mai mare cu atît el era mai fericit. Fericirea i se citea pe față, intrase în posesia unui mic adevăr, dar unul edificator... Scara aceea... Omul care ieșise în șosea... Punga de plastic în care își ținea niște caiete de școală.

Cotoban se uita înapoi spre fereastra unde stătea nemișcat, uitînd de Ida și de ceilalți. Proaspătul preot i se insinuase în conștiință cu puținele explicații despre un destin cu atîtea necunoscute în el... Acum Cotoban i se spovedise, simpla privire fusese suficientă pentru a înțelege ceea ce nu înțelesese pînă atunci. Da, și Cotoban era amestecat.

„Căci dacă atunci cînd eram vrăjmași am fost împăcați cu Dumnezeu prin moartea Fiului Său, cu mult mai mult acum cînd sîntem împăcați, murind vom fi mîntuiți prin viața lui."

Cuvintele citite cu voce înceată de Cotoban îi erau adresate direct. Ucenicul în ale preoției se uitase la el, cu un zîmbet șmecheresc pe buze... Poate dinadins se ducea spre baraj, să asiste cu propriii lui ochi la dezastrul ce avea să vină... Numai că acest dezastru nu se va întîmpla, își zise Ionas cuprins de o bucurie neascunsă.

Își schimbă cămașa murdară la mîneci, șifonată la guler și nu stătu pe gînduri să ia din dulapul lui Bulat una călcată. Trecuse atîta timp și Bulat nu se întorsese din delegația unde îl trimisese Vugnar... Gulerul cămășii albe era prea strîns, cu toate astea încheie ultimul nasture. Voia să fie cu grijă îmbrăcat și mai ales curat.

— Unde te duci, Ionas ? întrebă Aida uitîndu-se pătrunzător.

— Unde trebuie, răspunse el și nu se sfii să se apropie de ea și s-o sărute pe frunte.

Aida se miră. Nu-și dădea seama ce anume înțelesese fostul ei iubit prin acel „unde trebuie".

Ionas era grăbit. Nu mai voia să piardă timpul. Culese o cîrpă de lîngă uşă şi îşi şterse bocancii cu feţele încreţite după atîţia ani.

— Te-am întrebat unde te duci, Ionas, îşi şopti întrebarea Aida cu toate că înţelese că zbaterea ei era fără sens, gîndea una şi întreba cu totul altceva.

— Aida, Bulat n-are să se mai întoarcă... Iar pe Stamate l-am cunoscut nu foarte bine, dar l-am cunoscut... Dacă n-ar fi fost Cameniţă cu jocul lui, l-aş fi recunoscut din prima clipă. Aş fi ştiut de unde să-l iau, unde să-l pun în destinul vieţii mele şi al altora... Cîţi ani au trebuit să treacă, zise el, fără urmă de tristeţe pentru acel timp ce-l ţinuse cu mintea întunecată...

Se duse la peretele unde fusese înainte masa şi privi caietele. Se răzgîndi. Caietele nu erau ale lui, trebuiau să rămînă ; titlul înnegrit dezlegat de înţelesurile ascunse redat de asemenea vieţii.

Se opri la uşă. Crezuse că Aida are să-l urmeze. Nu-l urma. Tăcută, strîngea fărîmiturile şi, după ligheanul în care pusese vasele, înţelese că avea de gînd să se ducă la bucătărie să le spele.

31.

Cotoban tremura, genunchii osoşi se loveau de podeaua de lemn a bisericii, cartea cu coperţile negre nu-şi găsea nici ea locul în mîinile neliniştite. Venise în goană de la baraj, fusese martor la ce se petrecuse acolo. Înfricoşat de cele întîmplate fugise înapoi cerşind îndurare. Ar fi dorit ca preotul să-i împrospăteze cu cazne mai grele vechile păcate, nu se socotea mai curat decît Ionas, cu toate astea Ionas plătise cu propriul trup, în timp ce el era viu şi...

„Pentru că, după cum păcatul e stăpînit dînd moartea, tot aşa şi Harul să stăpînească dînd neprihănirea...“

Cotoban nu putea citi mai departe, vorbele îi ieşeau din gură bîlbîite şi atunci, temător pentru singurătatea lui în schitul rece şi neprimitor, se ridică să plece cu gînd să-l

caute pe Ghedeon. Deasupra lui clopotul se legăna deși nu trăgea nimeni de sfoara de care era legată limba. Mișcarea îl sperie și mai mult.

Ajunse cu greu în fața intrării.

Ceva se întîmplase cu cerul, încetase să mai fie senin. Cu toate că era ceasul amiezii, soarele se ascunsese după colțul muntelui și de acolo în zadar se opintea să-și trimită razele spre imensitatea lacului, nu reușea. Un nor cenușiu, cu străluciri de fulger, oprea soarele să-și arate partea rotundă, îi chinuia lumina oprind-o din strălucirea de pînă atunci și Cotoban pierit își făcu o cruce largă, înfricoșat. Tabloul cu Judecata de Apoi, pe care singur îl întorsese cu fața la perete, își mutase ochiul : acum privirile verzi, rele, pofticioase îl urmăreau ca pe unul ce trebuia prigonit.

Cotoban, înfuriat de atîta teamă, lovi cu cartea în ochiul pervertit, ieșit de pe fața betonului, pe dos, și cartea, atingînd un capăt de armătură ascuțit, rămase acolo, prinsă sub Ochi. Negrul adînc al coperților părea ca o lacrimă, întunecată de supărare, incapabilă să se scurgă.

Apăru din chilie Ghedeon, în hainele kaki, murdare, cu o desagă din care se vedea ceva ascuțit învelit în cîrpe.

— Părinte, uite Ochiul, spuse Cotoban și Ghedeon privi într-o doară la locul arătat cu mîna.

— Du-te și lovește de patru sute de ori cu ciocanul de zece kile în piatra de lîngă cotețul găinilor ; o să-ți treacă, zise Ghedeon și Cotoban, fericit că putea să-și înmoaie oasele și odată cu ele să-și domolească temerile, apucă ciocanul rămas lîngă tablou și, așezîndu-l pe umăr, se îndreptă spre spatele schitului. În curînd se auziră loviturile dese, apoi mai rare, mai gîfîite.

Ghedeon se opri înaintea intrării. Privi norul ca tăciunele și încercă să-și aducă aminte de cînd nu mai văzuse pe cer o asemenea vălătucire ce aducea a ploaie, dacă nu chiar a furtună... Se bucură, însemna că cerul începea să devină iar cer și pămîntul udat, nu numai de apele lui Gavra, își va căpăta fața de totdeauna, fără să mai miroasă a putred de baltă...

Intră în biserică. Locul de spovedanie era curat, banca de piatră din fața cuștii de lemn, unde avea să intre, odihnea pe ea pernele cusute cu arnici negru și roșu. Deschise ușa, nu înainte de a privi clopotul și clătinarea lui bolnavă și avu im-

presia că la marginea ferestrei dreptunghiulare o arătare albă trecuse cu iuțeală dintr-o parte în alta.

Își făcu cruce. Ar fi fost timpul ca Vugnar să-l viziteze, era sigur că avea să-i audă pașii însoțiți de cei ai lui Calafat ; pentru asta nici nu voise să plece, cu toate că desaga era pregătită de drum.

Nu mai avea ce căuta în acel loc ; destinul se împlinise pentru viața petrecută, acum se cuvenea să-și urmeze cealaltă cale, dacă voia ca noua credință să prindă puteri.

Vugnar nu-i spusese că are să-l viziteze, dar moartea lui Ionas avea să-l aducă neîndoios la el, n-avea altă ieșire, nici scăpare. Trebuia să se spovedească și să-și primească greul canon ce i se cuvenea pentru toate cele făptuite.

Prin peretele gros al bisericii văzu strălucind o luminiță, apoi ochiul verde, din tablou, trecut cine știe prin ce minune prin grosimea betonului armat, îl făcu să-și macine pleoapele una în alta, ca un orb ce vrea să vadă și nu poate. Nu se sperie, credința lui era nouă acum, n-avea de ce să se teamă de pătrunderea veche a lucrurilor. Nici nu se clinti cînd sute de lilieci începură să zboare prin încăperea largă, lovindu-se în goana lor spăimoasă de limba clopotului și limba, la rîndu-i, atingînd ca o pasăre marginea bronzului sunător. De sus, de sub cupola înaltă, dangătul semăna a bocet și Ghedeon supărat că viețuitoarele negre, cu trup de șoarece, îl încurcau la acel ceas, cînd voia să fie singur și liniștit, aruncă în ele cu căciula. Căciula căzu înapoi, fără să ajungă nici la jumătatea drumului, dintre el și clopot, dar vîjîitul ei avu efect ; liliecii se ascunseră în pod prin cele două ferestruici, alții agățîndu-se ciorchine de limba grea de fier.

Se întoarse din nou la ușă. Loviturile lui Cotoban din rare se făcuseră și mai rare. Ghedeon se întrebă dacă nu exagerase dîndu-i un canon de călău. Știuse de la început că tînărul ucenic n-are să poată, dar răutatea îl îndemnase să fie aspru cu el. Cotoban nu avea credință. Frica îl făcuse să fie credincios, voise să se sustragă lumii în care păcătuise și el îi dăduse iertare. Pentru asta era supărat, că-i dăduse iertarea pe un canon de nimic. Ar fi trebuit să-l oblige sufletește la șase sute șaizeci și șase de lovituri.

Se îndreptă spre dosul schitului. Cocoșul negru își schimba penele ; toate se schimbau, își zise Ghedeon nemulțumit. Ar fi dorit ca schimbarea să fie numai în el. Sub fereastra de

aerisire a altarului, penele negre și strălucitoare se făcuseră morman ; afurisit cocoșul, putea să se lepede de ele în altă parte, ar fi trebuit să aibă în măruntul lui creier măcar atîta bunăcuviință. Cocoșul, la vederea stăpînului, voi să-și scoată sufletul aruncînd un cucurigu baritonal ; în locul vocii obișnuite, din gîtlej îi ieși un cîntat siropos, înfricoșat ; Ghedeon pentru o asemenea necuviință i-ar fi tăiat gîtul. Se lăsă găinățat de pasărea aflată într-o altă stare, poate asemănătoare cu a lui ; și el își lepădase veșmintele curate, nimeni nu-i tăiase pentru asta grumazul. Luă o creangă de brad și șterse, atît cît putu, ghiocul lăsat de cocoș pe spate și, grăbit, ca să nu-și piardă încrîncenarea pe drum, ajunse lîngă Cotoban. Ucenicul era lac de sudoare. Își aruncase de pe el nu numai leveleandra și cămașa, rămăsese așa cum îl făcuse prea buna lui maică. Sudoarea curgea în rîuri din trupul tînăr și musculos.

— O sută de ciocane mai mult, fariseule, zise el, tu i-ai spus lui Stamate unde sînt caietele, tu deci... Lovește, nu te opri, lovește, altfel am să pun clopotul să bată singur să-mi ierte mie slăbiciunea de-a te fi iertat atît de ușor.

Vinele gîtului erau umflate, gata să se spargă, dar numele de Iuda rostit de Ghedeon avu un efect stimulator. Cotoban își înăspri efortul, lovi piatra nemiloasă, dură ca fierul, cu puteri sporite și tînărul ucenic se ferici pentru mustrarea aspră. Fără ea trupul ar fi urmat curbura făcută de ciocan în aer și s-ar fi așezat cuminte lîngă el, răpus de oboseală. O nouă energie pulsa în brațele lui. Piatra scînteia, era o piatră scoasă de Gavra din marile adîncuri, poate era chiar piatra adusă la lumină din vechiul mormînt... Dar în afară de scîntei nu voia să se desprindă din ea o fărîmă. Dacă s-ar fi spart ar fi avut motiv să-și înceteze truda. Rotundul negriu, cu pete albe, un bazalt la prima vedere, dar incomparabil mai dens, nu se lăsa terorizat de ciocanul greu. Rezista. Nici o bucățică din oul lucitor nu se desprăma și atunci Ghedeon înțelese că-l supunea pe învățăcel la un chin ce nu-i era pe măsură. Nu renunță însă la canon. Religia își avea legile ei. Cît suferise el din pricina credinței ?

Cotoban lovi piatra din nou, mai puțin sigur de el. Mușchii picioarelor erau ca o vioară cu strunele dezacordate, se dilatau, zbîrnîiau prelung, n-apucau însă să ajungă la calm,

un nou efort cerea de la ei același supliciu.

Ghedeon nu mai pierdu vremea cu ucenicul ale cărui vene, umflate la tîmple și frunte, nu-l impresionau. Ar fi vrut să le vadă sparte, nu încolăcite ca niște șerpi neputincioși, zbătîndu-se între țesuturile moi. Peste cîteva ore trebuia să se întîlnească cu Toma Spîrcu, amîndoi voiau să îndrepte lumea spre o altă chemare. Dar pînă la întîlnirea cu el, se cuvenea să nu piardă pariul cu el însuși, privind cealaltă întîlnire, cu Vugnar.

Nu dormise noaptea, muncit de gîndul că Ionas nu mai era printre cei vii și de neputința negăsirii unui canon pe măsura faptelor lui Vugnar. S-ar fi cuvenit să meargă pînă la baraj, să vadă cu propriii lui ochi deschizătura unde intrase Ionas și nu mai ieșise. Ținuse la el, în felul său, i se părea cel mai cucernic dintre toți, cu toate pornirile uneori descreierate.

S-ar fi cuvenit să țină o scurtă predică, să lege între cuvintele ei cîteva rugăciuni pentru iertarea păcatelor. Lui Ionas nu-i mai puteau fi de folos, iar el, Ghedeon, nu mai credea în ele. Îi povestise Cotoban cum se petrecuse lucrurile, cum intrase Ionas în spărtura făcută în baraj, cum după primul pas s-a pornit un urlet ce nu mai contenea. Numai după cîteva minute se auzise, undeva în fundul pămîntului, o bufnitură seacă ; în clipa aceea apa începu să curgă murdară, cu culoare de cerneală, apoi bolborosi de cîteva ori și se opri. După spusele lui Cotoban ochiul din baraj înainte de a se închide semăna cu un ochi de femeie, pervertit dintr-unul de bărbat, cu licăriri urîte în el.

Ar fi vrut să știe cine-l îndemnase pe Ionas la acel pas hotărîtor. Păcat că înainte Aron nu trecuse pe la el să se descarce... Nu trecuse deoarece înlăuntrul său lucrase o altă îndeletnicire a lucrurilor, mai puternică decît a sa și părintele se gîndi dacă nu femeia în alb era începutul și sfîrșitul tuturor îndemnurilor. De cîte ori nu venise Ionas rugîndu-l să-l ajute să-și aducă aminte de viața trecută, de cîte ori nu-și zdrelise genunchii de prea multele mătănii făcute pe beton, în fața lui, să-l înduplece și să-l scape de marea suferință a uitării ?... Ionas nu fusese născut pentru a face rău. Il făcuse și Ghedeon ar fi vrut să știe cît din el pornise din propriul suflet, și cît din al altora. Încetul cu încetul înnădise frînturi de viață, apoi viața începu să se lege cu viața altora și, pînă

la sfîrșit, înțelese că oamenii din fosta clădire a administrației se străduiau să scape de amintiri, dar păcatul din ei îi adunase din nou la un loc, și adevărul își cerea răzbunarea prin plata lui grea.

Ochiul din tipsia de beton era întors acum spre el, o rază de soare scăpată de sub norul neguros străluci în verdele aprins al pupilei și Ghedeon avu convingerea că ochiul și-a schimbat direcția privirii voit, să-l facă atent la ce avea să se întîmple.

Pe poteca din pădure se auzea vocea lui Calafat, îi turuia gura în încercarea de a-și ruga șeful să fie atent. N-avea ce căuta la răspopit, nu se cădea să se spovedească dacă nu avea siguranța că celălalt va păstra pentru sine sfintele secrete primite de la cel mărturisit.

Calafat alerga pe lîngă Vugnar, cînd rămînînd în urmă, cînd depășindu-l, ca acesta să-l poată privi, crezînd că ochii îl pot convinge mai mult decît cuvintele rămase fără putere.

Calafat își simți obrajii umezi ; șeful lui greșea, dar puternica lui dragoste ierarhică era prea mică și neputincioasă în fața hotărîrii de nezdruncinat a celuilalt. Calafat rămase în urmă, cu geantă cu tot, gata să amuțească. Un nou gînd îl făcu să-și depășească superiorul. Cu lacrimi în ochi se opri în potecă barîndu-i lui Vugnar drumul.

— Șefule, nu te duce, șefule, te rog, nu mă lăsa singur pe lumea asta, ai milă de mine și singurătățile mele, eu ce-am să mă fac fără căldura și dragostea dumitale...

Se opri și Vugnar. Cuvintele lui Calafat avură darul să-l surprindă. Era însă prea tîrziu.

— Te-așteptam, domnule Vugnar, de patru ore încheiate te aștept, știam că ai să vii... Un om ca dumneata nu poate să nu-și dezvăluie sufletul, fie pentru că acest suflet e păcătos, fie pentru că în judecata celui de Sus vrea să-și justifice nepăcatul...

— Să trăiești, spuse Vugnar și ridicînd din umeri îl depăși pe Calafat, rămas prostit locului.

Ghedeon nu voia să piardă timpul. Mersul grăbit era un îndemn pentru celălalt să-l urmeze și Vugnar îl urmă. Calafat, în fața intrării, avu o ezitare, dar o depăși ; șeful se așezase pe perna cu arnici negru, se cuvenea să nu-l lase singur. Grăbit se așeză pe perna roșie, de lîngă Vugnar, prinzîndu-l de mînă.

— Domnule Vugnar, despovărarea se face de unul singur... zise Ghedeon, scoţîndu-şi cu unghia lungă a degetului mic de la o mînă fîşia de slănină oprită între cei doi dinţi din faţă.

— N-am secrete faţă de el, părinte, şopti Vugnar şi în timp ce preotul îi aşează patrafirul peste cap, Calafat îl strînse şi mai tare, înfricoşat de destăinuirea la care profesia şi credinţele nu i-ar fi dat dreptul pentru nimic în lume.

Patrafirul mirosea a şoarece şi Vugnar nu suportă mult timp mirosul. Dădu stofa aurită la o parte şi, eliberat de acoperămînt, îl luă cu mîna şi-l mirosi din nou.

— De cînd mi-a murit pisica au dat iama nelegiuiţii, răspunse din dosul gărduleţului Ghedeon, ştiind ce anume nu-i convenise lui Vugnar. Cînd coboară femeile de la munte îl mai stropesc cu parfum, s-au dat dracului muierile, uită că şoarecii sînt tot suflete alcătuite de Cel de Sus.

— Aşa o fi, numai că nu tot ce vine de Sus, cei de jos trebuie să înghită nemestecat.

Calafat se bucură pentru patrafirul înlăturat şi pentru răspunsul nesupus, rostit cu siguranţă şi autoritate...

— Domnule Vugnar, putem să discutăm şi fără însemnele preoţeşti, aşa cum cere ritualul... Nu uita că nu eu te-am chemat, eu doar te-am aşteptat măcinîndu-mi timpul meu.

— Domnule Ghedeon, începu Vugnar, şi nemulţumit că era ţinut ca un copil, îşi smulse degetele din palma asudată a lui Calafat... Regret că în urmă cu cîţiva ani, atunci cînd am venit şi mi-am dat seama cu ce te ocupi, n-am luat măsurile impuse de o stare ce a generat decăderea la care s-a ajuns. Acest tînăr mi-a spus că dumneata cu asta te îndeletniceşti, furi din sufletul fiecăruia adevăruri, alcătuind din ele vieţi şi hotărînd canoane, prea lumeşti ca omul să nu simtă că eşti potrivnic scurgerii vieţii obişnuite, mai mult, că doreşti să te şi ridici împotriva ei... Niciodată nu mi-a fost dragă biserica, ţin să ţi-o mărturisesc, dar aşa merită cei care nu sugrumă la timp şi eficient... Aveam ordinul de demolare a aşezămîntului ăsta la mine, n-am demolat-o, aveam putinţa să te înlătur şi n-am făcut-o. De ce ?

— Simplu, domnule Vugnar, îl întrerupse Ghedeon, simplu de tot, îţi convenea să ai, pînă la urmă, unde să te duci şi să te descarci şi mai ales să afli. Dacă nu eram eu, nici schitul, la cine te-ai fi dus ? Pe cine ai fi vrut să descoşi ? Eu sînt gata să mă îndepărtez din acest loc, să-mi văd de treburile mele.

Sînt pregătit să-l chem pe Cotoban să-ți asculte poveștile adevărate sau cele inventate și Ghedeon făcu un gest că ar vrea să se ridice. Ca să fie și mai convingător deschise ușița făcînd-o să scîrțîie...

— Nu, nu pleca, n-am ce-i spune lui Cotoban... Nu el m-a adus aici. Țin să-ți mărturisesc că nu voința mea adevărată m-a mînat încoace, nici cele întîmplate cu Ionas și cu ceilalți ; o altă voință m-a împins de la spate să mă spovedesc și, în același timp, să te desfid, cu instituția credinței cu tot... Am venit să-mi mărturisesc greșeala de a nu te fi izgonit...

— Domnule Vugnar, n-am vreme de pierdut... De ce-ai venit la mine, asta să-mi spui ? Simți nevoia să fii iertat sau vrei să hulești acest lăcaș și pe slujitorul său ?

Vugnar se uită la Calafat. Acesta înțelegînd ce vrea șeful deschise geanta și scoase din ea sticla plată cu lichidul arămiu abia început.

— Părinte, e recoltă proaspătă, de o calitate pe care o poți socoti și singur și Vugnar bău mai întîi el, o înghițitură, ca preotul să nu aibă nici un fel de temere. Ghedeon stătu o clipă pe gînduri. Nu i se mai întîmplase ca cineva, aflat în acel loc, să-i ofere de băut. La urma urmei avea și el să se despartă în curînd de altar, băutura nu putea să strice dialogul început, dimpotrivă, îl putea ridica la o altă înțelegere și adîncime. Sufletul omului, ajutat de căința proprie, și deschis de gradele băuturii, rămînea tot suflet, doar mai larg și Ghedeon, liniștit asupra gestului ce urma să-l facă, bău din licoarea gălbuie cu miros amestecat. Dădu din cap. Căldura îi intrase direct în trup, ca un ceai fierbinte. În curînd, creierul deveni mai blînd în alegerea cuvintelor, mai puțin înclinat spre apostrofări...

— Bună, nu-i de la noi, zise Ghedeon și dădu perdeaua la o parte ; îi era totuna că cel aflat sub jurămînt îi putea vedea chipul... Poate că era chiar mai bine așa. Privindu-l în ochi, Vugnar nu s-ar fi încumetat să-l mintă.

— Părinte, spuse Vugnar după ce Calafat vîrî sticla în spațiul rezervat și o legă cu o curelușă, să nu se verse și să umble brambura prin servietă, prietenul meu Calafat, cu perspicacitatea adolescentină, m-a avertizat de pericolul pe care îl reprezinți pentru — hai să-i zicem — căzînd de comun acord că desprinderea de realitate nu-i totdeauna cel mai rău păcat — pentru aceste locuri de vis și har, sădite ca o metaforă în mintea fiecărui nou doritor de liman... Să nu-mi spui că

n-ai făcut parte din această lume în care, fără vrerea noastră, treptat ai început să porți pe umeri mantia răzvrătitului principal... Da, repet, Calafat, nu o dată mi-a atras atenția că reprezinți un pericol, că ești un fariseu, avînd marea capacitate de a se minți și de a minți.

— Pentru adevăr, domnule Vugnar.

— Ce adevăr și mai ales cine avea nevoie de el, rosti pe șoptite Vugnar și ochii îi străluciră de neputință, de furie reținută.

— Eu, domnule Vugnar, eu aveam nevoie de el și cei care astăzi nu mai sînt... Dar poate cel mai mult mie îmi era de trebuință să pot rupe cu un trecut pe care nu mă simțeam stăpîn. Acuma sînt... În noaptea aceea dumneata l-ai coborît pe macaragiul de serviciu la benă, nu-i așa, domnule Vugnar ?

— Nu-i adevărat, spuse sec Vugnar.

— Și tot dumneata ai supravegheat ca betoniera să fie descărcată pînă la ultimul centimetru de material.

— Cine ți-a spus asta, se interesă Vugnar și își apropie capul de cel al lui Iova, pentru asta fiind nevoit să și-l vîre printre gratiile pe unde fusese scos patrafirul.

— Bulat, domnule Vugnar, Bulat pe care l-ai trimis în delegație, și Ghedeon rîse uitînd că era față aleasă și că se afla într-un loc ce-i impunea... Domnule Vugnar, am știut că ai să vii aici, dar sînt dator să-ți mărturisesc, pînă acum n-am știut cu ce intenții vii... Dumneata n-ai venit să te despovărezi... Cît de mult ai dori ca în clipa aceasta să nu exist, cît de liniștit ai dormi ferit de adevărurile din mine, pentru că ce știu, ca pastor, sînt dator să păstrez în taină ; ca mirean obișnuit sînt dezlegat. Pot să bat din gură... Nu-i așa că atunci cînd ai intrat într-un joc, nu-i bine să pălăvrăgești prea mult ?... Crezi că nu știu că asta ți-a fost teama ? Lasă, domnule Calafat, buzunarul în pace, promit să tac, să nu spun nimic, sînt și eu un om slab, ce vrei... Dacă știam acum o oră ce mestec acum n-ar mai fi avut cine să te aștepte... Orgoliul a fost gata să mă piardă și de data asta ; am vrut să știu totul fără să înțeleg că totul pentru dumneata înseamnă... Am dreptate, domnule Vugnar ?

— Ai amice, spuse Vugnar și ceru ucenicului sticla legată în curelușe.

Vugnar bău o înghițitură, dar nu-i mai oferi și lui Ghedeon. Buzele subțiri, tăiate cu briciul parcă, cu pielea și părul

dimprejur intrate în deschizătura liniară, dădeau chipului un aer de învingător...

— Înainte de a ne despărți doresc să-ți pun doar o simplă întrebare... domnule Vugnar. Știai că cel pe care l-ai băgat în betonieră, cu caietele lui cu tot, era tatăl lui Ionas ?

— Știam...

— Iar Ionas a aflat abia ieri.

Calafat își duse din nou mîna la buzunarul pantalonilor. Chipul neted, aproape copilăresc, cu cîteva fire de păr sub nasul fin, femeiesc, purta pe el o candoare de icoană. Înțelesese jocul șefului și se bucura că mintea lui fusese cu mult înaintea minții sale. Ochiul preotului, ochiul stîng, îl enerva cu osebire, avea și pleoapa lăsată pe jumătate, într-un fel ce nu-i convenea. Își dezlipi buzele desenate fără cusur, umede, de un roz de nufăr. Dar chiar în clipa cînd prinse în mînă jucăria neagră cu țeavă cît un buric de deget un vîjîit de uragan îl făcu pe Calafat să ridice privirile. Glontele lovi surd în peretele gros al clopotului năpustit de sub cupolă și bronzul abia îi marcă bufnitura.

Ghedeon stătea cu ochii închiși. Nu înțelese ce se petrecuse cu el. Știa că trebuie să moară. Văzuse moartea în ochii de copil pervertit ai lui Calafat.

Își deschise mai întîi ochiul cu pleoapa lăsată, apoi bucuros pe celălalt. Tonele de metal se afundau încet prin podeaua de scîndură în pămîntul moale de dedesubt și Ghedeon, consternat, fu incapabil să se miște. Latura rotundă ferise locul unde se afla înghițind însă în întregime, cu bancă cu tot, ce se găsea în fața ei. Se petrecuse o minune. Nu voi să-și creadă privirilor. Mîngîie cu mîna partea de sus a clopotului, tot mai îngustă față de rest și abia atunci observă că bara care legase traversa de grinda de oțel era desfăcută din șuruburi. Clopotul aluneca lin spre adînc. Marginile se acopereau de un nămol cald din care ieșeau aburi.

Ghedeon ieși din adăpostul de lemn. Mai avu doar timp să se ferească să nu fie stropit de mîlul fierbinte. Clopotul dispăru cu desăvîrșire ; în locul lui, în cîteva secunde, noroiul cleios se uniformiză, lăsînd să se vadă doar o gaură rotundă, acoperită neted de pasta neagră.

„Căci voi sînteți niște făuritori de minciuni, sînteți cu toții niște doftori de minciuni...“

Cuvintele sunaseră din partea cealaltă a altarului și Ghedeon se supără că ucenicul, în loc să-și ducă pedeapsa pînă la capăt, se dovedea a fi un înrăit de vreme ce punea sub semnul întrebării pedeapsa primită și dorea să stea singur de vorbă cu Dumnezeu, dezvinovățindu-se... Ghedeon privi spre bolta înaltă și din nou o fulguire albă trecu prin fața ferestrei de sus. Fără clopot cupola i se părea mai înaltă și fără sens. Privi încă o dată la altarul și icoanele turnate și pictate de el. Sfinții își aveau fețele ascunse sub mîini, alții le țineau aplecate la piept, să nu fie zărite. Ghedeon își luă crucea de la gît și aruncă cu ea spre altar. Crucea se opri undeva la mijloc fără să ajungă la destinație.

Ieși trîntind ușa. În spate se auzi un vaier stins.

Desaga era la locul unde o lăsase înainte de apariția lui Vugnar. Cîteva vrăbii, cu penele căzute la gît, se înfruptau din firimiturile de pîine. Își trecu cele două baiere pe sub mîini și, cu desaga-raniță pe spate, voi să treacă pe la Cotoban cu gînd să-i ridice canonul.

Cotoban era la locul unde îl lăsase, numai că spinarea încovoiată, așa cum o văzuse, era acum destinsă, iar mîinile fugiseră de pe ciocanul greu, părînd smulse din trup. Ochii ieșiți din orbite, cu vinișoarele sparte, îl priveau de sub capul răsucit. Cotoban semăna cu sfinții lui.

Ghedeon se uită la gura tînărului ucenic.

Nu mai pierdu vremea. Prinse curelele de la raniță mare, făcută dintr-un sac, și porni la drum. După soarele aflat în întregime după coama muntelui era ora de întîlnire cu Toma Spîrcu.

32.

Adelaida, în genunchi, privea locul fostei fisuri. Bică Stupariu o lăsase, neînsoțită, să coboare în galerie, să se convingă de felul, neînțeles, în care zidul își acoperise rana adîncă. Bică pierdu minute prețioase, inutile, ca să-i dovedească femeii că Ionas coborîse singur în locul unde pierise, că nimeni după aceea nu umpluse spărtura cu beton proaspăt. Aida îl ascultase fără să-l audă. Venise pentru altceva. O mira nu lo-

cul astupat, păstrînd doar contururile vagi ale fostei adînciturі, ci zidul întipărit cu desenul unei ființe omenești. Își strînse pleoapele ; în spatele lor văzu particulele minuscule ale materiei condensîndu-se, căutîndu-și fiecare un loc, mai odihnitor, în întregul formei. Răstignitul din zid se zbuciuma în continuare, deși trupul se afla în puțul forat cîndva de Gavra, la cîteva sute de metri mai jos de galerie.

Ar fi putut să împiedice sau să întîrzie acel moment al despărțirii definitive unul de altul. N-o făcuse ; nici nu-i părea rău. Destinul fiecăruia era scris în faptele sale și faptele fuseseră acelea care-i despărțiseră. Dar dincolo de întîmplare înțelese că nu-l iubise decît pe el, cu o dăruire adîncă, indiferent că răceala ei fusese nu o dată mai puternică decît dragostea. Nu voi să-și deschidă ochii. Avea senzația că Ionas iese din zid, vine spre ea, încercînd să-și apropie obrazul de buzele ei... Nu era decît o părere cu toate că o adiere trecuse pe lîngă ea așteptînd îmbrățișarea.

— Te-am iubit, Ionas, șopti uscat, fără participare, golită de sentimente.

Betonul se retrăgea cuminte îngustîndu-și adîncitura și odată cu el și în el se contopi și forma lui Ionas, cuminte, supusă. „Face parte din zid, pentru totdeauna", zise Aida, fără să-și ridice pleoapele grele, de beton parcă, și ele.

— Te-am iubit, Ionas, murmură din nou. Cuvintele ușoare zburară spre capătul galeriei și fără să se piardă se întoarseră înapoi, mai șoptite. Se apropie de perete ; își întinse mîinile peste ale lui, își lăsă capul cu părul bogat în dreptul chipului ; el îi refuză căldura. Palmele reci, pe care voise să le prindă cu degetele vii, se retraseră adînc sub liniile grosolane din piatră și Adelaida nu simți altceva decît fuga lui. Îi auzi pașii, așa cum îi auzise nu o dată cînd o căuta pe malul lacului sau cînd se plimba prin camera strîmtă, ca o celulă. Erau aceiași bocanci cu blachiuri ce se îndepărtau undeva în adînc. Sau era numai o părere ? Se desprinse de perete.

În dreapta se auzi un uruit.

Era Bică Stupariu îngrijorat de îndelungata ei absență.

Închise ușile liftului și apăsă pe buton. Se înălță încet. Privi cu atenție fiecare bec de control ; cablurile bine unse, rotundul puțului prin care liftul era tras de servomotor în sus.

La ieșire o întîmpină Saie Cameniță, cu nelipsitu-i sac pescăresc atîrnat de un umăr.

— Aș fi vrut să cobor, nu știam de ce stai atît... Nu vrei o pilulă ? Te rog, domnișoară Adelaida Jigău... Am început să iau și eu, doză dublă... Am rămas așa de puțini.

— Nu vreau, unchiule, spuse ea și-l prinse pe Saie de braţ.

— Niciodată nu m-ai prins de braț pînă acum, zise el și fața îi radie de bucurie... De cînd am așteptat clipa asta, nici nu știi, cît mi-am dorit acest moment unic. Te rog, înghite o pilulă, viața o să ți se pară mai frumoasă... În curînd ai să-l uiți pe Ionas... Sigur, era tînăr, frumos, înțeleg... Dar am rămas numai noi doi... Am primit o veste de la unul Stamate, scriitor după cum zice... Îmi scrie că-l urmărește o umbră, pare-se un fost confrate de suferință... Vrea să urce la noi... Am putea colabora... Acolo jos ciclurile se repetă la termene aproximativ egale... Ne vom aduna rîndurile, te asigur. Mi-ai putea fi de un mare ajutor... Te rog, înghite o pilulă... Ai să-l uiți mai repede, crede-mă...

Adelaida Jigău refuză dintr-o mișcare a capului.

— Nu vreau, unchiule, spuse surîzînd și nici nu intenționez să colaborez... Omul nu se poate juca decît o singură dată cu viața... A te juca de mai multe ori e ca și cum ai avea mai multe vieți... N-am decît una și se pare că încă nu mi-am trăit-o pînă la capăt... Să iau alta de la început, nu mai pot... Mi se pare plictisitor...

— Parcă mie mi-e ușor ? Să nu crezi, spuse Cameniță și îi trase mîna Adelaidei mai aproape de mîna lui cu perniţe pline de grăsime. Degetele transpirate și groase începură să-i mîngîie degetele ei, subțiri, prelungi, cu unghiile roase pînă la carne. Încetase să și le mai îngrijească. Dinții și buzele erau mai eficace decît orice foarfecă.

— Ce frumos te-ai îmbrăcat, constată Saie și pentru a o putea cerceta mai bine se depărtă puțin... Toți ne-am schimbat, în afară de tine... Ești așa cum te-am cunoscut la venirea mea pe șantier... Timpul n-a avut putere asupra ta... Nu te-a putut doborî nici nu ți-a adăugat nimic în plus.

— A adăugat mult și a luat mult, unchiule... Știam că nu trebuia să mă îndrăgostesc, cu toate astea m-am îndrăgostit, știam că nu trebuie să urăsc și am urît, ca niciodată în viața mea... Eu nu mă pot juca, unchiule, n-am mijloace suficiente pentru a mă schimba. Nu-i în firea mea.

Se opriră. Adelaida îl ținea mai departe de mînă pe Saie.

— Auzi, domnule Saie ?

— Ce să aud ?

— Bătăile ritmice, egale, venite din adînc. Mi-au vorbit nu o dată Ionas și Stavropol de ele.

Saie rîse.

— Draga mea, existența loviturilor era o invenție, un surplus de imaginație născut pe drum ca un amănunt necesar... Cred că auzul îți joacă o festă, eu nu aud nimic și te asigur că am un auz foarte fin...

— Auz fin avea numai Ionas, spuse Adelaida și își retrase mîna de sub brațul lui Cameniță, nemulțumită de felul cum doctorul vorbea de...

Cameniță tăcu. Se șterse la frunte cu o batistă mare, de culoare incertă și își descheie gulerul cămășii. Se uită la Adelaida, apoi privi imensitatea lacului... Începea să aibă și el îndoieli în privința mărimii lui... Luciul apei i se părea imens, iar împărțirea în cele două culori, atît de diferite...

Saie se auzi chemat. De pe coronament, Bică Stupariu, cu mîinile puse pîlnie la gură, strigă ceva greu de înțeles.

— Un om, îl lămuri Adelaida a coborît dintr-un camion.

— Ce om, întrebă el nedumerit...

— Cred că Stamate, unchiule...

Cîtva timp Saie nu știu ce să facă, s-o conducă mai departe pe fată sau să se întoarcă la gura puțului unde îl solicitase Bică Stupariu.

Adelaida îi întoarse spatele și cu același mers legănat porni spre clădirea fostei administrații. Rămăsese de la cutremur ruptă în două, partea dărîmată arătîndu-și și acum de sub moloz coșurile inutile, grinzile sub care vrăbiile și alte zburătoare își făcuseră între timp cuibare. Auzi un ciripit melodios, apoi încă unul. Într-un cuib se vedeau trei pui de vrabie pe jumătate dezgoliți, cu zăbelele galbene alungite spre marginea ciocurilor lipsite de putere. Gîturile golașe se ridicau, așteptînd să fie umplute cu mîncare, dar din înalt nu se vedea nici o pasăre să coboare. Nici n-avea cum. Lîngă cuibul de sub streașina căzută, un șarpe negru pe spinare, verzui pe burtă își arăta trupul încolăcit, limba înspicată, agitată și amenințătoare. La o palmă de cap un ghemotoc aluneca încet spre partea largă a stomacului unde vînatul avea să fie macerat încet și leneș. Nu putea lăsa puii la voia întîmplării. Căută sub

streașină un alt cuib. În curînd îl găsi. În el erau numai doi pui, la fel de golași. Adelaida luă puii orfani și-i așeză în cuibul vecin. De pe grindă vrabia gureșă o certa supărată, apoi nu se mulțumi să stea ca o fricoasă. Zburâ în cercuri tot mai mici voind s-o atingă cu ciocul, fără să reușească însă. Adelaida se dădu un pas înapoi. Vrabia coborî la cuib și începu să-și hrănească puii. La fel și pe ceilalți străini.

Urcă scările spre primul etaj. Camera era deschisă, cum o lăsase Ionas cînd părăsise încăperea. Hîrtiile de pe masă lipseau. Numai caietul pietrificat se găsea la locul său. Era tot ce rămăsese în urma lui Ionas. Aida își duse o mînă la pîntec. Simți o lovitură dureroasă. Voi să se bucure, dar nu putu. Privi prin încăpere dorind să-și lege amintirea de ceva. Era o cameră străină, camera lui Bulat.

Își lăsă geanta pe pat. Nu mai avea nevoie de ea. Luă acvariul în brațe, modestul computer și de la ușă mai privi o dată încăperea atît de nefamiliară. Coborî scările. Ușa la bucătărie era deschisă. Soba mare din mijloc era rece. Cineva încercase să aprindă focul, dar nu reușise. Prin fereastra bucătăriei zări coțofana agitîndu-se pe craca murdară de găinat. Nu s-ar fi oprit dacă n-ar fi auzit o voce ce i se păruse cunoscută.

— Exact, domnule doctor, obsesia s-a accentuat în clipa cînd mi-am dat seama că cel care mi-a pus întrebarea semăna cu omul cu care îmi petrecusem nu puțini ani în sanatoriu.

— Deci în afară de prezența acestui individ, mereu aflat în urma dumneavoastră, altceva nu vă mai supără, adică vreau să fiu bine înțeles, domnule Stamate, omul de care ați amintit, atît de asemănător fiului său, nu numai că vă chinuie cu existența invizibilă, ci vrea să și...

— Exact, domnule doctor, vrea să se răzbune, acesta este cuvîntul... Niciodată nu mi-a fost frică de moarte ca acum, am trecut de cîteva ori pe lîngă ea, mi-a făcut și i-am făcut cu ochiul, aveam speranța însă, de fiecare dată, că nu e momentul să-i devin indispensabil. Acum mă paște de aproape, îi simt coasa la gît, pentru că omul mă urăște, vrea să se...

— Înțeleg că ați pus pe cineva să-i cotrobăiască prin lucruri, prin gînduri, îl întrerupse răutăcios, dar amical, Cameniță, voind să scurteze o pledoarie, asemănătoare cu altele, tipice pentru un anumit gen de boli, în final fiecare ducînd în același loc, încercarea de scuză pentru un procedeu ce nu putea fi scuzat...

— De unde știți ?

— Face parte din meserie, domnule Stamate.

— N-aveam de unde să bănui ce se va întîmpla ulterior... Ca să fiu cinstit pînă la capăt, nici acum nu-mi dau seama prea bine ce s-a petrecut cu el... Am aflat cu întîrziere că fostul meu coleg a plecat, plecase într-o seară, nu și-a luat de la nimeni rămas bun, a plecat anonim așa cum venise, pe același drum, între timp asfaltat...

Aida nu mai ascultă. La lumina palidă a soarelui, cei doi peștișori făceau eforturi să se ridice de la fund cerșind hrana ce le fusese refuzată atîta timp. Își scoase încălțămintea fără să lase acvariul din mîini. Și-o scoase, ajutîndu-se cu vîrful unui pantof, apoi cu degetul mare de la piciorul gol. Mersul, așa, îi făcea o nespusă plăcere. De cînd se afla în acel loc umblase mai mult desculță, fără să-i pese că în felul acesta ceva din siluetă și curbura pulpelor, își pierdeau din farmec. Farmecul, atît cît rămăsese, acum, era numai al ei, în întregime. Îi aparținea. Nu mai avea ce face cu el.

— Am să vin la tine, Ionas, am să vin la tine... Era o vreme cînd, copilărește, mi-a trecut prin cap să mă folosesc de numele tău și să plec undeva în lume, uitînd că n-am decît o singură lume, cum n-am decît o singură viață... Ce bine că m-ai oprit la timp, și că dragostea, să nu spui că pe-atunci nu mă iubeai, n-a cedat stăruințelor mele. Unde să mă duc ? Și mai ales de ce ? Vezi, Ionas, dacă aș fi plecat traiul meu ar fi fost lipsit de rost. V-am ajutat pe toți să vă treziți, prin voi m-am ajutat pe mine să nu trăiesc oricum. I-am dat, vere, conștiinței mele o altă...

Adelaida așeză acvariul pe pămînt. Mai avea puțin pînă la prima pilă din barajul deversor. Știa că sub ea, la adîncime de o sută de metri, se afla ceea ce mai rămăsese din trupul lui.

— Da, Ionas, am să vin, merită, nu atît pentru dragostea rămasă fără punct de sprijin, nici pentru dragostea ta dăruită altora. Știu cît ai fost de chinuit. Știu că altfel n-ai putut... Dar tot atît de bine știu că n-ai făcut nici o încercare să ieși din tine... Ai fost slab și laș, dragul meu Ionas și lașitatea și slăbiciunea se plătesc, deseori, numai omenește.

Adelaida luă acvariul și-l așeză la umbră, apoi scoțînd apa verzuie și murdară aduse în căuș alta, curată și caldă. Hrăni peștii cu praf luat de pe coronament, apoi cuplă stimulatorii

computerului la o sîrmă aflată spre una din ferestrele acvariului.

— Voi aveți destinul vostru... Eu v-am crescut, îmi ajunge.

Se apropie de scara ce ducea spre lac și cînd își simți picioarele umede se opri. Își scoase lentilele de contact și le aruncă în apă una cîte una. Cîtva timp copăile minuscule, una verde, alta albastră, plutiră nevoind să se scufunde dar pînă la urmă, legănîndu-se ușor, pieriră în adînc. Oarbă aproape, Aida, în rochia ei albă, înaintă încet în apa primitoare. Nu-i era teamă. Auzea în vîrful degetelor de la picioare bătăile din afund... Ea avea să fie îndemnul omenesc al Sturionului. Iar el urma s-o păzească, s-o apere. Parcă auzindu-i vorbele, Sturionul se opri. Acum, în gaura largă, făcută în zid, trupul lui intra nestingherit. Se întoarse pe-o parte și ochiul mare, încercănat, cu forma schimbată din pricina atîtor împotriviri zări venind spre el o arătare. La început se sperie. Văzuse în lunga lui viață fel și fel de vedenii ; cele mai spăimoase i se părură a fi milioanele de peștișori ce voiau să ajungă pînă la carnea lui dulce. Nu ajunseseră. De la o anumită adîncime porneau și se urcau grăbiți înapoi spre lumină, cu burțile sfîrtecate de prea marea lor lăcomie. Scăpase de vieţuitoarele carnivore. Trupul femeii nu era pornit spre răutate și Sturionul, văzînd cum înaintează, încet, își ridică trupul spre apele calde. Adelaida nu-i văzu decît ochiul imens de care îi vorbise Ionas nu o dată după coșmarurile lungi, ochiul o atrăgea atît de puternic încît cu ultimele resurse de viață nu dori altceva decît să ajungă sub pavăza sa. Era aproape de Sturion ; putea să-și oglindească trupul fuseiform în pupila peștelui, pupilă crăpată la mijloc, ca o peșteră bine apărată. Adelaida nu mai stătu pe gînduri. Se lăsă spre Ochiul vieţuitoarei și se dizolvă în el. Peștele, ca s-o apere, o împinse cu pleoapa spre adînc. Din acel adînc Aida privi cum Sturionul se întoarce în apa nemișcată și cu avînt sporit pornește înfuriat să lovească în zidul ce-i oprea libertatea spre mare.

ISBN 973-23-0005-1

Lei 20